

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

KELİLE VE DİMNE’NİN SÖZ VARLIĞI VE GÜNÜMÜZE KADARKİ SÜREÇTE
ESERDEKİ KELİMELERİN GEÇİRMİŞ OLDUĞU ANLAM OLAYLARI
71a-154b ARASI

Betül ALTINER

Danışman
Doç. Dr. Gökhan ÖLKER

Konya 2021

ÖN SÖZ

Kelile ve Dimne, hem Türk edebiyatında hem de dünya edebiyatında çok önemli bir yere sahip olan sembolik bir eserdir. Yazıldığı tarihten bugüne kadar yediden yetmişe herkesçe rağbet görmüş olan bu eser, aynı zamanda bir ahlak ve siyaset kitabıdır. Bizim amacımız ise yüzyıllardan bu yana kalıcılığını korumuş olan bu eserin Anadolu Türkçesi'ne yapılmış olan bilinen ilk çevirisinin söz varlığını inceleyerek Türk dili araştırmacılarına nazikane bir çalışma sunmaktır. Çalışmamıza kaynaklık eden eser, Kelile ve Dimne'nin Kul Mesud tarafından Eski Anadolu Türkçesi'ne yapılmış olan çevirisidir. Bu metni seçmemizin bir sebebi de ait olduğu dönemdir. Çünkü Eski Anadolu Türkçesi dönemi, Türkiye Türkçesi'nin temelini oluşturmaktadır.

Çalışmamız, Kul Mesud çevirisinin Laleli nüshası üzerinden yürütülmüştür ve yüksek lisans tezi olması dolayısıyla sadece 71a-154b (84 varak) sayfalarını kapsamaktadır. Dolayısıyla bütün incelemeler de sadece söz konusu sayfalar üzerinden yapılmıştır.

Ortaya koyduğumuz çalışma; Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma-Sonuç ve Öneriler olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, kaynak eseri seçme sebeplerimizi, çalışmamızı yapma amacımızı ve çalışmamızın önemini anlatmaya çalıştık.

Alan yazın bölümünde, Eski Anadolu Türkçesi döneminin tarihimizdeki yerini kısaca verdikten sonra Kelile ve Dimne hakkında detaylı bilgiler sunduk. Kelile ve Dimne'yi genel olarak değerlendirip ardından da eserin dünya edebiyatındaki ve Türk edebiyatındaki yerini inceledik ve Kul Mesud'un Kelile ve Dimne'si hakkında bilgiler sunduk. Ardından kelime ölümü ve anlam olayları hakkında çeşitli kaynaklardan elde ettiğimiz bilgileri aktardık.

Yöntem bölümünde; çalışmamızın yöntemimizi, kullandığımız araç-gereçleri ve bu araç-gereçlere nasıl ulaştığımızı anlattık.

Bulgular bölümünde, metin incelemesine yer verdik. İnceleme bölümünde; Türkiye Türkçesi'nden hareketle kelime ölümü, anlam daralması, anlam genişlemesi, anlam kötüleşmesi, anlam iyileşmesi ve başka anlama geçiş başlıkları altında anlam olaylarından bahsettik ve metinden örnekler verdik. Ayrıca metinde dikkat çeken bazı

türetmeleri ve kelime yapılarını çeşitli sınıflamalar halinde verdik. Metinde geçen birleşik yapılara da günümüzde kullanılanlar ve kullanılmayanlar şeklinde değindik. Metnin çevirisine ve hazırladığımız dizine de inceleme bölümünden sonra yer verdik. Metin bölümünde, çevirinin transkripsiyon harfleriyle aktarımını yaptık ve Zehra Toska'yla farklılaşan yanlarımızı dipnot olarak verdik. Arapça-Farsça mesel ve şiirleri de olduğu gibi aktardık ve anlamlarını dipnotta verdik. Dizin bölümünde, metnin ayrıntılı gramatikal dizinini oluşturduk. Anlamlandıramadığımız kelimelerin karşısına soru işareti (?) koyduk. Dizinde her madde başının karşısında sırasıyla kelimenin tanımı, metin içerisinde kaç kez geçtiği, eğer alıntı kelimeyse hangi dile ait olduğu, hangi sayfa ve satırda geçtiği belirtilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler bölümünde de çalışmamızın özünü oluşturan yerlere kısaca değindik.

Çalışmamızın sonuna eklediğimiz Ekler bölümünde, Zehra Toska'nın metniyle farklı olan yerleri tablo şeklinde verdik. Bunların dışında dikkat çeken bazı noktaları da not olarak maddeledik. Son olarak da metnin tıpkıbasımını verdik.

Beni bu çalışmaya yönlendiren, çalışmam süresince bana yol gösteren ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sayın danışmanım Doç. Dr. Gökhan ÖLKER'e; Arapça şiir ve meselleri Türkçeye aktarmamda yardımcı olan aile dostumuz Halil ALTAY'a; hem maddi hem manevi olarak her zaman yanımda olan ve bana güvenen aileme şükranlarımı borç bilirim.

Betül ALTINER

KONYA- 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	İİ
İÇİNDEKİLER	İV
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU.....	VI
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ.....	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR	VIII
ÖZET	X
ABSTRACT.....	XI
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırmanın Önemi.....	2
1.4 Sayıtlar.....	2
1.5 Sınırlılıklar	3
1.6 Tanımlar.....	3
2. ALAN YAZIN	5
2.1 ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ SAHASI.....	5
2.1.1 Selçuklular Dönemi Türkçesi (11.13.yy).....	5
2.1.2 Beylikler Dönemi Türkçesi (13-15.yy).....	6
2.1.3 Osmanlı Türkçesi'ne Geçiş Dönemi (15-20.yy).....	6
2.2 KELİLE VE DİMNE HAKKINDA.....	7
2.2.1 Dünya Edebiyatında Kelile ve Dimne	8
2.2.2 Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne	9
2.3 KUL MESUD'UN KELİLE VE DİMNE'Sİ.....	10
2.4 KELİME ÖLÜMÜ	12
2.5 ANLAM OLAYLARI	12
2.5.1 Anlam Daralması	12
2.5.2 Anlam Genişlemesi	13
2.5.3 Anlam İyileşmesi	14
2.5.4 Anlam Kötüleşmesi.....	14
2.5.5 Başka Anlama Geçiş	15
3. YÖNTEM	16
3.1 Araştırmanın Modeli.....	16
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	16
3.3 Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri	16
3.4 Verilerin Toplanması	16
3.5 Verilerin Çözümlemesi	17

4. BULGULAR.....	18
4.1 METİN İNCELEMESİ	18
4.1.1 Metinde Kelime Ölümü	18
4.1.2 Metinde Karşılaşılan Anlam Olayları	21
4.1.2.1 Anlam Daralması	21
4.1.2.2 Anlam Genişlemesi	22
4.1.2.3 Anlam İyileşmesi	22
4.1.2.4 Anlam Kötüleşmesi.....	23
4.1.2.5 Başka Anlama Geçiş	23
4.1.3 Metinde Geçen Bazı Türetmeler Üzerine	25
4.1.3.1 –İlk Eki.....	25
4.1.3.1.1 Master Halindeki Kelimelere Getirilerek Türetilenler.....	25
4.1.3.1.2 Türetilmiş Kelimelere Getirilerek Tekrar Türetilenler	25
4.1.3.1.3 Alıntı Kelimelere Getirilerek Türetilenler	26
4.1.3.2 –sUz Eki.....	26
4.1.3.2.1 Master Halindeki Kelimelere Getirilerek Türetilenler.....	26
4.1.3.2.2 İyelik Eki+Zamir n’sinden Sonra Getirilerek Türetilenler	26
4.1.3.2.3 –İlk Ekiyle Birlikte Türetilenler.....	27
4.1.3.2.4 Çokluk Ekiyle Birlikte Türetilenler	27
4.1.3.3 -İU Eki.....	27
4.1.3.4 –İA, -İAn, -İAş Ekleri.....	28
4.1.3.5 –mİssA / -mİssAdİ Yapısı	28
4.1.3.6 virbi- / viribi- Yapısı	28
4.1.4 Metinde Geçen Bazı Deyimler, Tamlamalar ve Birleşik Fiil Yapıları	28
4.1.4.1 Günümüzde de Kullanılan Deyimler	28
4.1.4.2 Kullanımı Azalmış veya Kullanımdan Düşmüş Olan Deyimler.....	29
4.1.4.3 Kullanımı Azalmış veya Unutulmuş Tamlamalar	29
4.1.4.4 Arapça ve Farsça Tamlamalar	29
4.1.5 Metinde Görülen Kelime Sıklığı.....	30
4.2 METİN	32
4.3 DİZİN.....	132
5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	351
KAYNAKÇA.....	354
EKLER.....	357
EK-1	357
EK-2	363

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Kelile ve Dimne'nin Söz Varlığı ve Günümüze Kadarki Süreçte Eserdeki Kelimelerin Geçirmiş Olduğu Anlam Olayları 71a-154b Arası başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam **373** sayfalık kısmına ilişkin, 2/08/2021 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%5** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç,
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç,
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç,
4. Önsöz hariç,
5. İçindekiler hariç,
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç,
7. Kaynakça hariç
8. Özgeçmiş hariç,
9. Alıntılar dâhil,
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

2/08/2021

Betül ALTINER

Doç. Dr. Gökhan ÖLKER

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

2/08/2021

Betül ALTINER

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

HARF	TRANSKRİPSİYON
ا, آ	ā, a, e
ء	‘
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c, ç
چ	ç
ح	h
خ	h
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	s
ض	ḍ, ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك, ك	k, g, ŋ
نك	ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ü, ū
ه, ه	h, a, e
لا	lā, la, le
ی, ی	y, e, i, ī, ī

Kısaltmalar

Ar: Arapça

bk: Bakınız

C: Cilt

Far: Farsça

Ö.A. : Özel Ad

PDF: Portable Document Format (Taşınabilir Belge Biçimi)

S: Sayı

s: Sayfa

T.S: Tarama Sözlüğü

vb: Ve benzeri

vd: Ve diğerleri

vs: Ve saire

yy: Yüzyıl

ÖZET

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

KELİLE VE DİMNE’NİN SÖZ VARLIĞI VE GÜNÜMÜZE KADARKİ SÜREÇTE ESERDEKİ KELİMELERİN GEÇİRMİŞ OLDUĞU ANLAM OLAYLARI (71a-154b ARASI)

Betül ALTINER

Dil araştırmacıları için dilin en eski dönemlerinden bugüne kadar geçirmiş olduğu evreler ve bu evreleri birbirinden ayıran yönlerden biri olan söz varlığı her zaman talep gören önemli bir konu olmuştur. Bu bağlamda ilgililere kaynak sunmak amacıyla çeşitli söz varlığı çalışmaları ortaya konulmuştur. Türkiye Türkçesi’nin temel yapıtaşlarından sayılan Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserleri oldukça önemli eserlerdir ve birçoğu dil alanındaki çalışmalarda kaynak eser olarak kullanılmışlardır. Hem Türk edebiyatı hem de dünya edebiyatında oldukça önemli bir eser olan Kelile ve Dimne’nin birçok dile çevirisi yapılmıştır. Türkçe’ye yapılan ilk çevirisi ise Eski Anadolu Türkçesi sahasına aittir. Kul Mesud tarafından yapılan bu çeviri, Eski Anadolu Türkçesi’nin söz varlığının ortaya konulması açısından oldukça verimlidir. Bizim çalışmamızın amacı da Kelile ve Dimne’nin bilinen ilk Türkçe tercümesinin söz varlığını ortaya koyarak alan çalışmalarına katkı sağlamaktır. Tüm dünyada rağbet gören bu eserin Türkçe’ye yapılan ilk çevirisinin dizin çalışmasının yapılmamış olması, bizi bu çalışmayı yapmaya yönlendirmiştir. Dizin çalışmasının yanı sıra eserdeki kelimeler anlam olayları bakımından da incelenmiş ve Türkiye Türkçesi’ndeki karşılıkları da verilmeye çalışılmıştır. Böylece Eski Anadolu Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasında da söz varlığı bakımından bir köprü oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelile ve Dimne, Eski Anadolu Türkçesi, söz varlığı

ABSTRACT

Department of Turkish and Social Sciences Education
Turkish Language and Literature Education Program
Master Thesis

THE VOCABULARY OF KELİLE AND DİMNE AND SEMANTIC EVENTS OF WORDS IN THE UNTİL TODAY (BETWEEN 71a-154b)

Betül ALTINER

The stages that the language has gone through from its earliest periods until today and vocabulary, which is one of the aspects that distinguish these stages from each other, has always been an important subject in demand for language researchers. In this context, a variety of vocabulary studies has revealed in order to provide resources to the relevant study. Old Anatolian Turkish period artworks considered as one of the basic building blocks of the Turkish works are very important artworks and many of them have been used as source works in studies in the field of language. Kelile and Dimne, which is a very important work for both Turkish and world literature, has been translated into many languages. The first translation in Turkish belongs to the Old Anatolian Turkish field. This translation made by Kul Mesud is quite efficient in terms of revealing the vocabulary of Old Anatolian Turkish. The aim of our study is to contribute to the field studies by revealing the vocabulary of Kelile and Dimne's first Turkish translation. The fact that the first translation of this work, which is popular all over the world, the directory work has not been done has led us to do this study. As well as directory work, the vocabularies in work has been also examined in terms of semantic events and aimed to give the equivalents of Turkey Turkish. Thus, between Old Anatolian Turkish and Turkey Turkish has been also attempted to establish a bridge in terms of the vocabulary.

Keywords: Kelile and Dimne, Old Anatolian Turkish, vocabulary

BÖLÜM 1

1 GİRİŞ

Aslı Sanskritçe olan ve 14. yüzyılda Farsçadan dilimize çevrilen Kelile ve Dimne, hem Türk edebiyatında hem de dünya edebiyatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bir ahlak ve siyaset kitabı olan Kelile ve Dimne, bu yönüyle Yusuf Has Hacıp tarafından kaleme alınan Kutadgu Bilig ile benzerlik göstermektedir. Eser, içinde sayısız öğütler barındırmakta ve bu öğütleri öyküleme yoluyla okuyucularına sunmaktadır. Eserin hikayelerden oluşması ve sembolik bir anlatımının olması, daha çok okunmasını ve yediden yetmişe herkese hitap etmesini kolaylaştırmıştır.

Kelile ve Dimne’de karakterler hayvanlardan oluşmaktadır. Eser, adını bazı hikayelerde adı geçen *Kelile* ve *Dimne* adlı iki çakaldan almıştır. Bunların yanında eserdeki hayvan kadrosu da oldukça zengindir. Teşhis ve intak sanatları kullanılarak insana ait özelliklere sahip bir şekilde karşımıza çıkan hayvanlar, bazen iyi niyetli bazen de kötü niyetli ve kurnaz olarak hikayelerde yerlerini almışlardır. Eserdeki hemen hemen her hikaye, okuyucularını kendilerini sorgulamalarına yöneltmiş, böylece verilmek istenen dersler ve öğütler yerine ulaşmıştır. Yazıldığı dönemin hükümdarına sunulan eserin hedef kitlesi öncelikli olarak devlet yöneticileridir ancak eser, halk tarafından da çok rağbet görmüştür. Böylece Kelile ve Dimne, gerek verdiği öğütlerle gerekse anlatımıyla kalıcılığını ve evrenselliğini kanıtlamıştır.

Eserin yazıldığı tarihten bugüne kadar birçok dile çevirisi yapılmıştır. Türkçeye yapılan çevirilerinin arasında da Kul Mesud çevirisinin edebiyatımızdaki ilk Kelile ve Dimne çevirisi olması bakımından çok önemli bir yeri vardır. Kelile ve Dimne’nin Kul Mesud’a ait olan Türkçe çevirisinin bilinen iki nüshasından biri olan Laleli nüshası, çalışmamızın ana kaynağı olarak seçilmiştir. Çevirinin ait olduğu saha olan Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi’nin temelini oluşturmaktadır. Türkiye Türkçesi’ni iyi anlayabilmek ve anlatabilmek için de tarihi dönemlerin eserleri oldukça önemlidir. Bu yüzden de Türk dili çalışmaları ve Türk dilinin öğretiminde de faydalı olacağına inandığımız Kelile ve Dimne kaynak eser olarak seçilmiştir.

Eserin ait olduğu sahaya ve eserle ilgili detaylı bilgiye ilgili başlıklar altında değinilmiştir. Ayrıca çalışmamızla alakalı önemli gördüğümüz bir nokta da şudur:

Zehra Toska,¹ Kul Mesud çevirisinin tamamını okumuştur ve Kelile ve Dimne'yle alakalı detaylı bir çalışma yapmıştır. Ancak Zehra Toska, hem Laleli nüshasını hem de Bodleian nüshasını okumuştur. Biz de metnimizi Latin harflerine aktarırken Zehra Toska'nın metniyle karşılaştırmalı olarak aktardık. Farklı okuduğumuz yerleri hem "METİN" bölümünde dipnot olarak hem de "EKLER" bölümünde tablo şeklinde gösterdik.

1.1 Problem Durumu

Tüm dünyada rağbet gören Kelile ve Dimne'nin ilk Türkçe çevirisinin dizin çalışmasının yapılmamış olması bizi bu çalışmaya yönlendirmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmayla dünya ve Türk edebiyatında bu kadar önemsenmiş bir eserin edebiyatımızdaki bilinen ilk çevirisinin söz varlığını ortaya koymayı hedefliyoruz. Ayrıca eserin Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olması sebebiyle, Türkiye Türkçesi'nden hareketle artzamanlı bir çalışma yapıp günümüze gelinceye kadar eserin söz varlığında meydana gelen değişimleri ortaya koyarak hem Türk dili çalışmalarına hem de Türk dili ve edebiyatı eğitime katkıda bulunmayı amaçladık.

1.3 Araştırmanın Önemi

Günümüzden yedi yüzyıl yıl önce kaleme alınan eserin söz varlığı hiç şüphesiz Türk Dili araştırmaları açısından oldukça önemlidir. Bir de bunlarda meydana gelen değişimlerin ortaya konulmasıyla Türk dili ve edebiyatı öğrenci ve öğretimcilerinin bilgisel yeterliliklerinin geliştirilmesi açısından oldukça mühim bir çalışmadır.

1.4 Sayıtlar

Kul Mesud'un Kelile ve Dimne tercümesi, Türkçe'ye yapılan ilk Kelile ve Dimne tercümesidir. Çeviriyi transkripsiyon harflerine aktarıp dizin çalışmasını hazırlarken yaptığımız incelemelere göre metin, ait olduğu sahayı yansıtması bakımından oldukça önemlidir. Dönemin dil özelliklerini yansıtan kullanımlar yaygındır ve bunların bazıları günümüze ulaşamazken bazıları şekilsel ve anlamsal olarak değişimlere uğrayarak günümüze kadar ulaşmıştır. Ayrıca çeviride Türkçe kelime kullanımı oldukça zengindir.

¹ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü

1.5 Sınırlılıklar

Eser, çeviri bir eserdir ve Türkçe'ye de birçok çevirisi yapılmıştır. Bu çevirilerin hepsini görmek mümkün değildir. Bu yüzden çalışmamız sadece Kul Mesud çevirisinin Süleymaniye Kütüphanesi 1897'de kayıtlı bulunan Laleli nüshasını kapsamaktadır. Yaptığımız çalışmanın bir Yüksek Lisans tezi olması dolayısıyla söz konusu nüshanın sadece 71a-154b (84 varak) sayfaları üzerinde çalışmamızı yürüttük.

1.6 Tanımlar

Alegorik: Alegori ile ilgili, yerinel.

Anlam Değişmesi: Anlaman daralması, genişlemesi, kayması veya bayağılaşması.

Çeviri: Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme.

Dizin: Bir kitabın veya derginin kişi, konu, yer adı vb. bakımından içindekileri yer numarasıyla belirten ve eserin arkasında yer alan alfabetik liste, endeks, indeks, fihrist.

Gramatikal Dizin: Metin halinde yayımlanan bir eserde, o metinde geçen kelimelerin anlamlarını ve metinde geçtiği yerleri belirten alfabetik sözlük.

İntak: Konuşturma, söyletme.

İstinsah: Yazma bir eseri el yazısıyla kopyalama.

Neşir: Yayım.

Nüsha: Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri.

Ötümlüleşme: Yumuşama.

Sembolik: Simgesel.

Sızıcılaşma: Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli nedenlerle sızıcı ünsüzlere dönüşmesi olayı.

Söz Varlığı: Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.

Tercüme: Çeviri.

Teşhis: Kişileştirme.

Türetme: Ad ve fiillerin kök ve gövdelerine yapım eki getirilerek kelime kurma, iştikak.

Yuvarlaklaşma: Düz ünlünün ünsüz etkisiyle yuvarlak oluşu.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1 ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ SAHASI

Oğuz boyu, Türk tarihinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Köktürk ve Uygurların bünyesinde bir budun olarak varlığını sürdüren Oğuzlar, Orhun ve Yenisey yazıtlarında “kuzeyde yaşayan bir budun” olarak gösterilmiştir. Ancak o dönemlerde Oğuz adıyla değil de on kabileden oluşan ve On-Ok diye adlandırılan Batı Köktürkleri içinde yer almışlar, On-Ok’lar veya onlara bağlı Türgişler olarak görünmüşlerdir (Korkmaz, 2013:19).

Oğuzların güçlü bir devlet olarak tarih sahnesine çıkışları Selçuklu hanedanı sayesinde olmuştur. Anadolu coğrafyasına gelinceye kadar kendilerine ait bir yazı dili geliştirmemiş olan Oğuzlar, o zamana kadar birlikte yaşadıkları Türk topluluklarının yazı dilini kullanmışlardır. Yazı dili oluşturma konusunda da ilk kez Beylikler döneminde siyasi otoriteyi arkalarına alabilmişler ve Anadolu’da Oğuz ağız özelliklerine dayalı bir yazı dili meydana getirmişlerdir (Türk, vd. 2013:10-11).

Eski Oğuz Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi veya Eski Anadolu Türkçesi şeklinde adlandırılan bu yazı dilinin Türk tarihi içerisindeki önemi Oğuz şivesine dayalı ilk edebi ürünlerin verilmiş olmasındandır. Bu dönemde diğer dönemlerden farklı olarak Türk dilinin fonetiğinde ünlülerde yuvarlaklaşma; ünsüzlerde de ötümlüleşme ve sızıcılışma ses olayları yaşanmıştır. Ayrıca bu dönemde dile giren yabancı kelime diğer devirlere kıyasla daha az olmuştur (Atmaca, 2016:23).

Eski Oğuz Türkçesi, tarihi dönemler bakımından; Selçuklular Dönemi, Beylikler Dönemi ve Osmanlılar Dönemi olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

2.1.1 Selçuklular Dönemi Türkçesi (11.13.yy)

Selçuklular döneminde Anadolu coğrafyası, hem Haçlı seferlerine sahne olmuş hem de Moğol istilasının sonucunda ağır sosyal ve siyasi karışıklarla karşı karşıya gelmiştir. Bu dönemde Oğuzlar, bir yandan konuşma diline dayalı yazı dili oluşturma mücadelesi verirken diğer yandan kültür dili durumundaki Arapça ve Farsçaya karşı mücadele etmişlerdir. Bu nedenle de ortaya konan eserler oldukça sınırlıdır (Korkmaz, 2013:81).

Bu eserlerin başlıcaları şunlardır: Ahmet Fakih'in Çarhname'si, Hoca Dehhani'nin manzumeleri, Şeyyat Hamza'nın Yusuf u Züleyha'sı, Mevlana ve Sultan Veled'in Türkçe beyit ve manzumeleri, Yunus Emre'nin Divan'ı vd. Bunların dışında Eski Türk yazı dilinden Oğuzcaya geçiş dönemini temsil eden karışık dilli eserler de bu dönem için oldukça önemlidir. İçlerinde Kısseye-ı Yusuf, Behcetü'l-Hadaik, Kuduri Tercümesi, Kitab-ı Feraiz gibi daha başka eserlerin de olduğu karışık dilli eserlerde, Oğuzca özellikler ve Doğu Türkçesine ait özellikler bir aradadır (Korkmaz, 2013:82).

2.1.2 Beylikler Dönemi Türkçesi (13-15.yy)

Beylikler döneminde Oğuzlar, bir yandan Selçuklular dönemindeki Farsçanın hakimiyetini kırmaya çalışırken bir yandan da Oğuz ağız özelliklerine dayalı bir yazı dili meydana getirmeye çalışmıştır. Bu dönemde verilen ürünlerin çoğu tercüme niteliğinde olsa da, Oğuz ağız özelliklerine dayalı olarak yazıldıkları için oldukça önemli ürünlerdir (Türk, vd. 2013:17-18).

Bu dönemde kurulan Karamanoğulları, Germiyanogulları, Osmanogulları, Menteşeoğulları ve diğer Oğuz ve Türkmen beylerinin milli geleneklere bağlı olmaları, Türkçe yazan şair ve yazarlara destek vermelerinde etkili olmuştur. Türk dilinin Arapça ve Farsçaya karşı sürdürdüğü mücadelenin kazanıldığı bu dönemin başlıca edebi eserleri şunlardır: Gülşehri'nin Mantiku't-Tayr'ı, Aşık Paşa'nın Garipname'si, Hoca Mesud'un Süheyl ü Nevbahar'ı, Şeyhoğlu'nun Marzubanname Tercümesi, Dede Korkut Hikayeleri vd. (Atmaca, 2016:25-26).

Çalışmamıza kaynaklık eden Kul Mesud'un Kelile ve Dimne tercümesi de bu döneme ait edebi ürünlerdendir.

2.1.3 Osmanlı Türkçesi'ne Geçiş Dönemi (15-20.yy)

15. yüzyılın ikinci yarısı, Anadolu Türkçesi'nin gelişme tarihi açısından bir geçiş dönemi durumundadır. İstanbul'un fethinden sonra imparatorluk büyümeye ve gelişmeye başlamış, Türk yazı dili de yeni bir gelişme çizgisine girmiştir. 14. yüzyılda Arapça ve Farsça'ya karşı olan mücadelesinde bir hayli ilerleme kaydetmiş olan Türk dili artık gerilemeye başlamıştır. Yani o döneme kadar Türkçe'ye girmiş olan Arapça ve Farsça kelimeler dinî terim ve deyimlerden ibaretken, 15. yüzyıldan itibaren her alanda yabancı kelime kullanımı başlamıştır (Korkmaz, 2013:110).

Osmanlıca ya da Osmanlı Türkçesi olarak adlandırılan bu dönemin Eski Anadolu Türkçesi'nden en önemli farklı yoğun Arapça ve Farsça kullanımıdır ve dil Eski Anadolu Türkçesi'nin klasik yapısından uzaklaşmıştır (Türk, vd. 2013:28).

2.2 KELİLE VE DİMNE HAKKINDA

Ahlak ve siyaset kitabı niteliğini taşıyan Kelile ve Dimne, Vişnu mezhebinden Beydaba adlı bir Brehmen tarafından kaleme alınmıştır. Ahlaki ve siyasi yanını öğretici metinlerde olduğu gibi doğrudan vermek yerine hikayelerle okuyucuya sunan alegorik bir eserdir. Eserini Debşelim adında bir hükümdara sunan Beydaba'nın amacı, rivayete göre bir despot olan hükümdara hikayeler vasıtasıyla ders vermektir (Aykut, 2003:5).

Kelile ve Dimne'nin aslı Sanskritçe'dir ve en eski şekli Hertel tarafından bulunan ve yine Hertel'e göre Miladi 300 yılına doğru Kişmir'de yazılmış olan Tantrakhyayika'dır. Bu eserin ise bilinen ikinci bir varyantı ya da en eski nüshası Pançatantra'dır. Vişnu mehebinden bir Brehmen tarafından yazılan eser, bir giriş ve her biri "tantra"² adını taşıyan beş kitaptan oluşmaktadır (Toska, 1989:1)

İsmi, eserin bünyesindeki hikayelerde adı geçen iki çakalın adından almıştır. Kelile ve Dimne adı, Sanskritçede "Karataka ve Damanaka", eski Süryanicede de "Kalilag ve Damag" şeklinde geçmektedir (Toksa, 1989:1). Kelile, iyiliği ve doğruluğu temsil eden bir kahramanken; Dimne, yanlış ve kötülüğü temsil etmektedir (Eşit, 2010:1).

Kelile ve Dimne'nin kahraman kadrosunu hayvanlar oluşturmaktadır ve bu hayvanlara insani özellikler yüklenmiştir. Bu özellikler vasıtasıyla; hırs, aç gözlülük, oyun, hile, yalancılık gibi insana yakışmayan özellikler hikayelerin konusunu oluşturmuştur. Bunların yanında devlet yönetimine dair önemli bilgilere yer verilmiş, ayrıca iyilik-kötülük, hayır-şer, dostluk-düşmanlık vb. zıtlıklardan da faydalanılarak öğütler verilmiştir.

Bütün dünya edebiyatını fazlaca etkileyen bu eserin birçok dile çevrilmesi de kaçınılmaz olmuştur. Bu çevirilere de değinmekte fayda vardır.

² Tantra: İnsanın zekasını kullanacağı hal.

2.2.1 Dünya Edebiyatında Kelile ve Dimne

En eski çeviri Tibetçeye yapılmıştır. Küçük bir bölümüne ulaşılabilen bu çeviride Anton Şefner(?) bulunan parçaların Kelile ve Dimne'ye benzediğini fark etmiştir(Aykut, 2003:6).

Pançatantra'nın ilk çevirisi Pehlevi diline olmuştur. Hint kaynaklarından gelen hikayelerle de beslenmiş ve genişletilmiştir. Pehlevi diline yapılan bu çeviri, aşağı yukarı Miladi 570 yılında Süryani diline çevrilmiş, 750'de de Arapçaya çevrilmiştir. Önce Mardin'de bir manastırda, sonra Musul patriğinin kütüphanesinde korunan, daha sonra da Paris'te Mgr. Graffin'in eline geçen Süryani yazmasının ilk neşri, Theodor Benfey'in bir giriş yazısı ve Bickell'in Almanca'ya çevirisiyle yapılmıştır.³ Daha sonra bu neşir de Musul'daki üç yeni kopyaya dayalı olarak sağlamlaştırılmıştır⁴ (Toska, 1989:9).

Eserin en önemli çevirilerinden biri olan İbnü'l-Mukaffa'nın Arapça çevirisi, M. 9-10. yüzyıllarda Pehlevi dilinden yapılmıştır. İbnü'l-Mukaffa, çevirisine bir de mukaddime eklemiştir. Daha sonra yapılan çevirilerin büyük çoğunluğu, İbnü'l-Mukaffa çevirisine dayanmaktadır. Mukaffa'nın çevirisi üç kez manzum hale sokulmuş, ayrıca ikinci kez yapılan Süryani çevirisine de kaynaklık etmiştir (Toska, 1989:10).

İbnü'l-Mukaffa'ya dayanan en eski Farsça çeviri, Nasrullah adında bir zat tarafından yapılmış olan çeviridir ve bu çeviri Gazneli Behram Şah'a ithaf edilmiştir. Bu eseri Hüseyin Vaiz Kaşifi; suni ve ağır bir dille Farsça olarak yeniden yazmış, Hüseyin Baykara ve Ali Şir Nevai'ye sunmuştur. Hüseyin Baykara'nın vezirlerinden olan Ahmet Süheyli'ye ithafen de esere Envar-i Süheyli adını vermiştir (Eşit, 2010:2).

Bunların dışında Mukaffa çevirisi İbranice, Yunanca ve çeşitli Avrupa dillerine çevrilmiştir.

Görüldüğü üzere Kelile ve Dimne'nin günümüze ulaşmasında İbnü'l-Mukaffa çevirisinin payı oldukça fazladır.

³ Kalilag und Damrag. Alte Syrische Uebersetzung des indischen Fürstenspiegels. Text und Deutsche Uebersetzung von Gustav Bickell. Mit einer Einleitung von Theodor Benfey.

⁴ Kalila und Dimna, Syrische und Deutsche von Friedrich Schulthess

2.2.2 Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne

Birçok dile çevirisi yapılmış olan Kelile ve Dimne'nin Türkçe'ye çevrilmiş yazmaları da mevcuttur. Bu çeviriler Doğu Türkçesi'ne yapılmış çeviriler ve Anadolu Türkçesi'ne yapılmış çeviriler olarak sınıflandırılabilir. Zehra Toska, bu sınıflandırmayı daha detaylı bir şekilde yapmıştır:

a.Doğu Türkçesi'ndeki Çeviriler

b.Kelile ve Dimne'nin Anadolu Sahasındaki İlk Çevirileri

c.Kelile ve Dimne'nin Anadolu Sahasındaki Daha Sonraki Çevirileri

d.Benzerleri

Doğu Türkçesi'ne yapılan ilk çeviri Nasrullah çevirisine dayanır. Bu çevirinin Dresden ve Münih'te bulunan iki tane nüshası olduğu bilinmektedir.

Doğu Türkçesi'ne yapılan bir diğer çeviri, Fazl Allah b. İsa Taşkendi tarafından Humayunname ve Envari Süheyli'den yararlanılarak yapılmıştır.

İbnü'l-Mukaffa'ya dayanan diğer bir çeviri ise Abdü'l-Allam Fayzhanoglu tarafından Kazan Türkçesi'ne yapılan çeviridir. Yine Kazan'da yapılan 78 sayfalık bir Kelile ve Dimne çevirisi daha vardır.

Anadolu sahasında yapılmış olan çevirilerden ilki Kul Mesud'a aittir. Bu çeviri çalışmamızın ana kaynağı olduğundan sonraki bölümde detaylı olarak incelenecektir.

Anadolu sahasındaki çevirilerden olan Gotha yazması, Sultan I.Murad'a ithaf edilmiş manzum bir çeviridir.

Anadolu sahasında Kul Mesud'un çevirisinin dışında Nasrullah'a dayanan bir çeviri daha vardır. Bodleian'da Marsh 61'de bulunan bu tercüme, mensurdur.

Anadolu sahasındaki yazmalardan biri de Türk Dil Kurumu Yazması, A/26'da korunan başı sonu eksik bir yazmadır. Bulunan eksiklikler dolayısıyla yazmanın kim tarafından istinsah edildiği, hangi dilden tercüme edildiği vb. soruların cevaplarına ulaşılamamıştır (Toska, 1989:26).

Anadolu sahasında yapılan daha sonraki tercümeler ise Hüseyin Faiz Kaşifi'nin Farsça Envari Süheyli adlı çevirisine dayanmaktadır. Envari Süheyli'nin ilk Türkçe çevirisi Ali b. Salih tarafından kaleme alınan Humayunname adlı eserdir. Farsça'sına pek bağlı kalınmadan ayet, hadis ve şiirlerle genişletilen bu çeviri, Kanuni Sultan Süleyman'a sunulmuştur. Hem kendi sahasında hem de Batı'da büyük ilgi gören Humayunname, çeşitli Batı dillerine çevrilmiştir. Bunlardan biri de A. Galland'ın Fransızca çevirisidir.⁵ Humayunname'nin dili çok ağır ve ağıdalı olduğundan daha sonraki yıllarda sadeleştirilmiş ve kısaltılmıştır. Bu kısaltmalardan ilkinin, Katip Çelebi'nin bildirdiğine göre 17.yy.da Şeyhülislam Yahya Efendi yapmıştır. 18.yy.da da Osman-zade Taib, Simarü'l-Esmar ya da Zübdetü'l-Ezhar adıyla sadeleştirmiştir (Toska, 1989:33).

Humayunname'nin dilinin ağır olmasından dolayı yanlış okunmasından ya da yanlış anlaşılmasından kaynaklı olduğu düşünülen bazı yanlış nüshaların çoğaldığından da söz edilir. Bunun önüne geçebilmek maksadıyla Sultan Abdülhamit, eseri sadeleştirme görevini Ahmet Mithat Efendi'ye vermiştir. Ahmet Mithat Efendi de sadeleştirdiği esere kendinden açıklamalar ve öğütler de ilave etmiştir (Toska, 1989:34).

Kelile ve Dimne'yle benzerlik gösteren eserlerden biri de 15.yy.da Şeyhoğlu tarafından Varanivi'den Türkçeye Tercüme-i Marzubanname adıyla çevrilen Marzubanname'dir.

2.3 KUL MESUD'UN KELİLE VE DİMNE'Sİ

Kul Mesud'un Anadolu Türkçesi'ne ait olan ve bu sahada ilk olma özelliği gösteren Kelile ve Dimne tercümesi, İbnü'l-Mukaffa'dan çevrilen Nasrullah çevirine dayanmaktadır ve Aydınogulları'ndan Umur Bey'e sunulmuştur.

Kul Mesud'un çevirisinin bilinen iki nüshası vardır. Bunlardan biri İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Bölümü 1897'de kayıtlıdır. Bu nüsha, 21 Rebiü'l-evvel 895 (M.12 Şubat 1490) tarihinde İsmail b. Kılâguz tarafından istinsah edilmiştir. Laleli nüshasından ilk bahseden kişi Bursalı Mehmet Tahir⁶ olmuştur. Diğerisi ise Oxford'da Bodleian Kütüphanesi Marsh 180'de kayıtlıdır. Başında eksiklikleri bulunduğu için

⁵ Les contes et fables indiennes de Bidpai et de Lokman, traduites d'Ali Tchelebi-ben-Salah, auter Turc (Paris 1724)

⁶ "Osmanlı Müellifleri" adlı eseriyle tanınan Türk yazar, araştırmacı, asker.

istinsah bilgileri mevcut değildir. Bodleian nüshasını ise ilk kez bulup 1883'te müsteşrikler kongresinde duyuran kişi Ethè'dir⁷ (Toska, 1989:260).

Eserin dil ve üslubuna bakıldığında Kul Mesud'un Arapça ve Farsça'yı oldukça iyi bildiği söylenebilir. Çevirinin oldukça sade bir dili vardır. Kul Mesud'un Farsça çevirideki hemen hemen her kelimeye Türkçe karşılık bulma çabası gözden kaçmamıştır. Bunun yanında çeviride Arapça ve Farsça kelimenin de yer alması tabi ki kaçınılmazdır.

Zehra Toska'nın naklettiğine göre Kul Mesud, manzum kısımlarda Nasrullah'a pek bağlı kalmamıştır. Nasrullah'ın çevirisinde dağınık şekilde bulunan Arapça Farsça şiirler, Kul Mesud'un Türkçe çevirisinde daha derli toplu ve konuyla ilişkilendirilerek verilmiştir (Toska, 1989:251).

Çevirinin Laleli nüshası, on altı bölümden meydana gelmektedir:

Birinci Bab Kitab-ı evvel der şerh-i kitab

İkinci Bab Bab-ı der Berzeveyh tabib

Üçüncü Bab

Dördüncü Bab Arslan Dimne'ye doğruluk eylediği

Beşinci Bab Zağ ve sıçan ve gögercin ve geyik dasitanı

Altıncı Bab Zağlar ve ügüler dasitanı

Yedinci Bab

Sekizinci Bab Zāhid ve göjen içinde

Dokuzuncu Bab Çetük ve sıçan içinde

Onuncu Bab Melik ve Fetre içinde

On Birinci Bab

⁷ Carl Herman Ethè: İslami el yazmaları katalogları, çalışmaları ve Farsça şiirin Almanca çevirileri ile tanınan bir Alman Doğubilimcidir.

On İkinci Bab Arslan ve tir-endaz içinde

On Üçüncü Bab Arslan ve konuk içinde

On Dördüncü Bab Hilar ve Barahimeler içinde

On Beşinci Bab Kuyumcu ve seyyah ve kaplan ve buzine ve yılan içinde

On Altıncı Bab Padişahzade ve yaranları içinde

Laleli nüshası üzerine yaptığımız çalışmamıza dördüncü bölümün bir kısmından itibaren on birinci bölüme kadar olan kısımlar dahil edilmiştir.

2.4 KELİME ÖLÜMÜ

Doğan Aksan; kelime ölümünü, dilin söz varlığını oluşturan sözcüklerden bir bölümünün zamanla, dil içi ve dil dışı çeşitli etkenlerle unutulması şeklinde açıklamıştır. Bu sözcükler lehçe ve ağızlara uzun süre yaşamlarını sürdürmüştür (Aksan, III.Cilt 1982:22).

Kelime ölümünü anlatırken “Ana dilden gelen sözcüklerin bir bölümü bugünkü dil, lehçe ve ağızlarda zamanla ortadan kaybolur.” şeklinde bir açıklama yapan Süer Eker, yazı dilinde unutilan sözcüğün ağızlarda, bir dilde unutilan sözcüğün başka bir dilde yaşayabileceğini de belirtmiştir (Eker, 2013:325).

2.5 ANLAM OLAYLARI

Bu bölümde anlam olayları hakkında kısaca bilgi verilmeye çalışılacaktır.

2.5.1 Anlam Daralması

Güncel Türkçe Sözlük, anlam daralmasını “Geniş kavramları olan bir kelimenin, bu kavramlar içinden tek bir anlamı bildirmesi durumu, genel bir anlamdan özel bir anlama geçiş.” şeklinde açıklamıştır.

Doğan Aksan’a göre bir göstergenin gösterilen yönü eskiye göre daralırsa buna anlam daralması denir (Aksan, III.Cilt-1982:213).

Zeynep Korkmaz; anlam daralmasını, kelimenin kapsamı bakımından bir daralmaya uğrayarak, eskiden anlattığı şeyin ancak bir bölümünü anlatır duruma gelmesi şeklinde açıklamıştır (Korkmaz, 1982).

Berke Vardar ise aynı olayı, anlamlı bir birimin genel bir anlamdan daha dar bir anlama geçerek değişmesi şeklinde anlatmıştır (Vardar, 2002: 20).

Süer Eker'in ifade ettiğine göre de anlam daralması, geniş bir kavram alanı olan bir sözcüğün, bu kavramlar içinden tek bir anlam bildirmesi durumudur (Eker, 2013:400).

Emine Atmaca'ya göre anlam daralması, kelimenin önceden karşıladığı anlamlardan yalnızca bir kısmını karşılar duruma gelmesidir (Atmaca, 2016:350).

Anlam daralmasıyla ilgili gerekli araştırmaları yaptıktan sonra görüyoruz ki; birden fazla anlamı karşılayan bir kelime, zaman geçtikçe bu anlamlardan bir ya da birkaçını kaybedebilir. Bu durumda kelimenin anlam alanında bir daralma meydana gelir.

2.5.2 Anlam Genişlemesi

Güncel Türkçe Sözlük'ün tanımına göre anlam genişlemesi, “Dar bir anlamda kullanılan bazı kelimelerdeki anlamın ilgili kavramlara yayılması.” şeklindedir.

Doğan Aksan; anlam genişlemesi için, “Bir gösterge, bir nesnenin bir bölümünü gösterirken, zamanla o nesnenin bütününe anlatır duruma gelmesi.” demiştir (Aksan, III.Cilt-1982:214).

Zeynep Korkmaz, “Anlam kapsamı dar olan bir kelimenin zamanla ilgili bulunduğu kavram alanı içinde yayılarak daha geniş, daha genel bir anlam kazanması olayı.” şeklinde tanımlamıştır (Korkmaz, 1982).

Berke Vardar ise, dar bir anlamdan geniş bir anlama geçiş sonucu gerçekleşen değişimin anlam genişlemesine yol açtığını söylemiştir (Vardar, 2002:21).

Süer Eker'e göre anlam genişlemesi; bir sözcüğün, bir nesnenin bütününe anlatır duruma gelmesidir (Eker, 2013:401).

Emine Atmaca; anlam genişlemesi olayında bir yanlışlığa gidildiğine dair düşüncelerini dile getirmiştir. Anlam genişlemesi ve çok anlamlılık olaylarının bazı kaynaklarda birbirlerinin yerine kullanıldığına dikkat çekerek aralarında terim yönünden bir yakınlık olduğunu ancak nicelik yönünden farklılık söz konusu olduğunu

belirtmiş, anlam genişlemesinde kavram alanının tek, çok anlamlılıkta ise kavram alanı değil, kavram alanlarının olduğunu söylemiştir (Atmaca, 2016:392).

Kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, anlam genişlemesinde bir kelimenin önceleri karşılamadığı bir anlamı zamanla anlam alanına alması söz konusudur. Böylece kelimenin kavram alanında bir genişleme olacaktır.

2.5.3 Anlam İyileşmesi

Güncel Türkçe Sözlük, anlam iyileşmesi için “Kötü ve olumsuz anlamı olan bir kelimenin zamanla iyi anlam kazanması.” tanımını vermiştir.

Doğan Aksan’a göre, bir sözcüğün eskisine göre daha iyi bir anlamı taşıy duruma gelmesine anlam iyileşmesi denir (Aksan, III.Cilt-1982:215).

Zeynep Korkmaz’a göre, kötü anlamlı bir kelimenin zamanla iyi bir anlam kazanması olayıdır (Korkmaz, 1982).

Süer Eker ise anlam iyileşmesini, bir sözcüğün başlangıcındaki anlamına göre daha olumlu bir anlam kazanmasıdır, şeklinde açıklar (Eker, 2013:402).

Emine Atmaca’ya göre anlam iyileşmesi, anlamı kötü olan bir kelimenin zamanla iyileşmesidir. Ancak iyilik kavramının göreceli bir kavram olduğunu belirterek anlam iyileşmesinin tartışmalı bir konu olduğu düşüncesindedir (Atmaca, 2016:955).

Edindiğimiz kaynaklarda geçen bilgilere baktığımızda tanımların birbirine çok yakın olduğunu görürüz. Bu bilgilerden hareketle, önceleri kötü ve olumsuz bir anlama sahip olan bir kelimenin zaman geçtikçe kötü anlamından arınıp iyi bir anlamı karşılar duruma gelebileceğini söyleyebiliriz. Bu olay da anlam iyileşmesi olarak açıklanır.

2.5.4 Anlam Kötüleşmesi

Güncel Türkçe Sözlük; anlam kötüleşmesini “Anlamı iyi ve olumlu olan bir kelimenin zamanla kötü veya kötüye doğru giden bir anlam kazanması, anlam bayağılaşması.” şeklinde almıştır.

Doğan Aksan, anlam kötüleşmesi olayının anlam iyileşmesinin tersi bir olay olduğunu söylemektedir (Aksan, III.Cilt-1982:216).

Zeynep Korkmaz’a göre, iyi anlamlı bir kelimenin zamanla kötü bir anlam

kazanmasıdır (Korkmaz, 1982).

Anlam kötüleşmesine anlam bayağılaşması da diyen Süer Eker, bu olayı “Bir sözcüğün başlangıcındaki anlamına göre daha olumsuz, kötü bir anlam kazanmasıdır.” şeklinde tanımlar. (Eker, 2013:402).

Anlam kötüleşmesi olayında Doğan Aksan’a katıldığımızı söyleyebiliriz. Anlam kötüleşmesinde, anlam iyileşmesinin tersi bir durum söz konusudur. Önceleri iyi bir anlamı karşılayan kelime zamanla kötü bir anlama gelmeye başlayabilir.

2.5.5 Başka Anlama Geçiş

Doğan Aksan’a göre başka anlama geçişte, göstergenin eskisinden farklı olarak yeni bir kavramı yansıtmaları söz konusudur (Aksan, III.Cilt-1982:214).

Emine Atmaca, başka anlama geçişi “Genellikle dilden dile aktarımlar sayesinde gerçekleşen başka anlama geçiş olayında görevini tamamlayan bir anlamın yerini başka bir anlamın devralması durumu vardır.” şeklinde belirtmiştir (Atmaca, 2016:868).

Süer Eker’e göre başka anlama geçiş, “Bir sözcüğün eskisinden farklı, yeni bir kavramı yansıtmalarıdır.” (Eker, 2013:401).

Verilen bilgilere bakıldığında başka anlama geçiş olayında anlamın tamamen değişmesi söz konusudur. Bir kelimenin önceleri karşıladığı anlamla günümüzde karşıladığı anlam bambaşka olabilir. Bu olay da başka anlama geçiş şeklinde adlandırılır. Berke Vardar ve Zeynep Korkmaz’ın sözlüklerinde başka anlama geçiş maddelerine rastlamadık.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Çalışmada öncelikle metin aktarma yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra aktarılan metnin ayrıntılı bir gramatikal dizini oluşturulmuştur. Dizin çalışmasından sonra dizin üzerinden inceleme bölümümüze kaynak toplanmıştır. İnceleme bölümünü de bitirdikten sonra metne daha hakim olacağımıza inandığımızdan eser ve dönemle ilgili bilgileri oluşturmak en sona bırakılmıştır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Arap harfli metnin transkripsiyonu yapılırken Zehra Toska'nın okuduğu metinle karşılaştırmalı olarak gidilmiştir. Dizin çalışmasında da danışmanın önerisiyle Türk Söz Diz uygulaması kullanılmıştır. Giriş ve inceleme bölümleri için de gerekli kaynaklar taratılarak veri sağlanmıştır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmamız, Kelile ve Dimne'nin Kul Mesud tarafından yapılmış olan, bilinen ilk Türkçe tercümesinin Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 1897 numaralı bölümde kayıtlı olan Laleli nüshasını kapsamaktadır.

3.3 Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Çalışmamız, Kul Mesud çevirisi temel alınarak hazırlanmıştır. Başlıca kaynağımız ise Kelile ve Dimne hakkında Zehra Toska tarafından hazırlanmış olan doktora tezidir.

3.4 Verilerin Toplanması

İlk olarak danışman hocam vasıtasıyla ulaştığım (Pdf dosyası halinde) Kelile ve Dimne'nin Kul Mesud çevirisinin Süleymaniye Kütüphanesi'nde 1897 numaralı bölümde kayıtlı Laleli nüshasının 71a-154b sayfalarının transkripsiyon harflerine aktarımı yapılmıştır. Daha sonra gramatikal dizin için Türk Söz Diz uygulaması kullanılmıştır. Dizinde yer alan kelimelerin anlamları için de öncelikle Tarama Sözlüğü, bunun yanında da Derleme Sözlüğü, Güncel Türkçe Sözlük, Osmanlıca Lugat, Kamus-ı Türki ve internet ortamındaki bazı sözlükler kullanılmıştır.

3.5 Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada öncelikle metin aktarma yöntemi uygulanmıştır. Aktarılan metin, metin analiz yöntemiyle anlambilim açısından incelenmiştir. Ayrıca istatistiksel yöntemlerle eserin kelimelerinin sıklık analizleri ortaya konulmuştur. Elde edilen veriler karşılaştırma ve analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1 METİN İNCELEMESİ

Metnin söz varlığını oluşturan birçok kelimenin günümüzde kullanımdan düştüğünü ya da başka anlamlarda kullanıldığını görmekteyiz. Kullanımdan düşen yapılar bazen doğrudan kelime olurken bazen de kelimelerdeki ek yapısının zamanla kullanımdan düşmesi sonucunda olmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde Kelile ve Dimne’de geçen kelimelerdeki anlam olayları üzerinde duracağız. Öncelikle metinde geçen ama günümüzde kullanılmayan ya da kullanımı azalmış olan kelimeleri kelime ölümü bölümünde vereceğiz. Daha sonra *anlam daralması*, *anlam genişlemesi*, *anlam kötüleşmesi*, *anlam iyileşmesi*, *başka anlama geçiş* başlıkları altında da anlam olaylarını inceleyeceğiz. Son olarak da metinde görülen ancak günümüzde kullanılmayan, bazen türetilerek bazen de çekim ekleri yoluyla oluşturulmuş yapıları da ilgili başlıklarda inceleyeceğiz.

4.1.1 Metinde Kelime Ölümü

Yapmış olduğumuz literatür çalışmasından sonra kelime ölümünü; dildeki bazı kelimelerin dil içi ve dil dışı sebeplerle zamanla yok olması, yerlerine başka kelimeler kullanılmaya başlandığı için o kelimeye ihtiyaç duyulmaması sonucu kelimenin unutulması şeklinde açıklayabiliriz. Ancak şunu da özellikle belirtmek gerekir ki, unutilan bazı kelimeler, bazı ağız ve lehçelerde varlığını sürdürüyor olabilir. Bu yüzden aşağıda listeleyeceğimiz kelimeleri, dilden düşmüş ya da kullanımı azalmış kelimeler olarak düşünmekte fayda vardır:

ağduķ	arısuz	aşaklık
aıaru	asarmak	ayruk
andak	assı	ayruksı
aıul	assılanmak	ayruksımak
aıulcak	assılı/assısuz	balķımak
aıullık	arvana	başlu

bay	çav	dirşürmek
bayık	çetük	dölek
baylık	dağallık	döleklik
baysuzluk	danışıkçı	dölenmek
belik	dañla	dölendürmek
berkimek	dañlamak	durgurmak
berkinmek	darlığanmak	dükel
berkişmek	dartışık	dürişmek
berkitmek	deglügeç	düşegen
bişiş	degre	dütüzmek
bişişmek	degşürmek	düzetmek
bişişlik	degşürilmek	eñek
bili/bilü	delim	eylük
bilüsüz	depelemek	eymenmek
bilüsüzlik	depelenmek	ezginek
biregü	depeleşmek	gelesi
biti	depeletmek	geñez
bitünlik	depeleyici	geñezlik
burunduğın	dıñmak	gıñlik
burunduruk	diñcilik	gizlenci
büget	dirgenmek	göceklenmek

göceklendürmek	kandan	oñat
göjen	kanı	oñatlık
gölimek	kankı	ot
gözgü	kemişmek	otalamak
günilemek	key	otalayıcı
ıdurmak	keykirdemek	otukmak
ırıcı	keykirdelü	ög
ırlamak	kığırıcı	öküş
ıssı	kığırmak	öküşlik
içgimek	kındurmak	öñdüñgi
illik	kıran	öñdüñgisi
iñen	kıyın	öñürdici
irilmek	kiçrek/kiçirek	öyün
irürmek	kimesne	samak
is	kuçmak	saknuqlık
işirgenmek	kur	sayru
işirgendürmek	küpecük	segirmek
kaçan	niceme/niçeme	sehel
kaķımak	od	sınmaķlık
ķancarı	odlu	sivmek
ķanda	okuşmış	söyünmek

söyündürmek	yağı	yavuķulunmak
şolok	yağımak	yıldırımak
tamu	yaldanmak	yigelik yiglemek
tizlik	yalıñ	yiglik
uğrı	yalıñlanmak	yigrek
uğrılık	yar (tükürük)	yigrenci
ulalmak	yaraķ	yiyesi
ulaşık	yaraķlamak	yişi
umac	yaraķlanmak	yitüt
usañlık	yaraķsuz	yitütlik
uşıatmak	yarsıtmak	yumak/ıuymak
urunmak	yatlu	yuyılmak
üğü	yatluluk	yügrük
ülü	yavlaķ	
viribimek	yavuķulmak	

4.1.2 Metinde Karşılaşılan Anlam Olayları

4.1.2.1 Anlam Daralması

Anlam daralması; bir kelimenin, karşıladığı anlam alanının zamanla yalnızca bir bölümünü karşılar duruma gelmesidir. Metinde tespit edilen örnekleri ise şunlardır:

don : Tarama Sözlüğü’nde “Elbise, kılık kıyafet.” şeklinde tanımlanan ve metinde de bu anlamıyla yer alan don kelimesi, Güncel Türkçe Sözlük’te “Vücudun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot.” şeklinde yer alır. Yani

metinde genel anlamda bütün elbiseler için kullanılan kelime, günümüzde sadece belden aşağıya giyilen elbiseleri karşılar olmuştur.

göñül : Tarama Sözlüğü'nde "1-Gönül. 2-Yürek." şeklinde tanımlanan ve metinde de her iki anlamıyla yer alan kelime, Güncel Türkçe Sözlük'te "1-Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatırlar vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı. 2-İstek, arzu." şeklinde geçerken "Yürek." anlamıyla yer almamaktadır.

il (el) : İl kelimesinin Tarama Sözlüğü'nde geçen birden fazla anlamı vardır. Metindeki anlamı ise "Memleket, ülke, yurt, diyar, iklim, vilayet." şeklindedir. Yani metinde ülkeyi, devleti karşılamak için kullanılan kelime, Güncel Türkçe Sözlük'te "Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet." şeklindeki anlamıyla sadece ülkenin bir bölümünü karşılar duruma gelmiştir.

iste- : Metinde hem Güncel Türkçe Sözlük'te geçen "İstek duymak, arzulamak." anlamıyla, hem de Tarama Sözlüğü'nde geçen "Aramak, araştırmak." anlamıyla kullanılan *iste-* fiili, günümüzde "Aramak, araştırmak." anlamını kaybetmiştir.

yığ- : Metinde hem Güncel Türkçe Sözlük'te geçen "Biriktirmek." anlamıyla hem de Tarama Sözlüğü'nde geçen "Men etmek, engel olmak." anlamıyla yer alan *yığ-* fiili, günümüzde "Men etmek, engel olmak." anlamını kaybetmiştir.

4.1.2.2 Anlam Genişlemesi

Anlam genişlemesi, bir sözcüğün belirli bir anlamı karşılarken zamanla o anlam alanının bütününe karşılar duruma gelmesi olayıdır. Metinde tespit edebildiğimiz tek bir örneği vardır:

eglen- : Tarama Sözlüğü'nde "Vakit geçirmek, beklemek, kalmak, oyalanmak, durup dinlenmek." şeklinde tanımlanan ve metinde de "Oyalanmak, beklemek vb." anlamında geçen *eglen-* fiili, Güncel Türkçe Sözlük'te "1-Neşeli, hoşça vakit geçirmek. 2-Bir kimsenin herhangi bir kusuru veya zayıf noktası ile alay etmek. 3-Bir yerde durmak, beklemek, tevakkuflar etmek." şeklinde birden fazla anlamıyla karşımıza çıkar.

4.1.2.3 Anlam İyileşmesi

Anlam iyileşmesi, anlam alanı kötü olan bir sözcüğün zamanla iyi bir anlamı karşılar duruma gelmesidir. Metindeki örnekleri şunlardır:

emek : Tarama Sözlüğü'nde “*emek dartmak* (Emek çekmek, zahmet çekmek, yorulmak.), *emek görmek* (Emek harcamak, zahmet çekmek.), *emeğini yile vermek* (Emeğini zayi etmek.), *emek yetürmek* (Zahmet çekmek.), *emek yitmek* (Emek vermek, gayret sarf etmek, zahmet çekmek.)” madde başlarıyla alınan emek kelimesi, metinde de bu tanımlara uygun olarak “Zahmet.” anlamındadır. Yani daha çok olumsuz bir anlamı çağrıştırmaktadır. Ancak Güncel Türkçe Sözlük'te kelime, “1-Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, mesai zahmet. 2-Uzun ve yorucu, özenli çalışma. 3-İnsanın bilinçli olarak belli bir amaca ulaşmak için giriştiği hem doğal ve toplumsal çevresini hem de kendini değiştiren çalışma süreci.” tanımlarıyla verilmiştir. Birinci tanım için örnek verilen “Ücret emeğin karşılığıdır.” cümlesinde de görüldüğü üzere *emek* kelimesi artık daha olumlu bir anlamı karşılar olmuştur.

yavuz : Metinde, Tarama Sözlüğü'ndeki “Kötü, fena.” anlamıyla karşımıza çıkan kelime, Güncel Türkçe Sözlük'te “Güçlü, çetin.” anlamında verilmiştir. Olumsuz bir anlam olan “Kötü, fena.” anlamı yerini “Güçlü, çetin.” anlamına bırakmıştır.

4.1.2.4 Anlam Kötüleşmesi

Anlam kötüleşmesi, önceleri iyi ve olumlu bir anlamı ifade eden bir kelimenin zamanla kötü ve olumsuz bir anlamı ifade eder duruma gelmesidir. Ancak anlam iyileşmesi ve anlam kötüleşmesi olaylarında tam olarak taraflı davranılamayacağı da söz konusudur. Kelimenin ifade ettiği anlamın iyi veya kötü olduğuna karar verilirken gözetilecek faktörler kişiden kişiye değişebilir. Bu durum da göz ardı edilmemelidir. Metindeki anlam kötüleşmesi örnekleri şunlardır:

endişe : Metinde “Düşünce.” anlamıyla karşımıza çıkan kelime, günümüzde daha olumsuz bir anlam olan Güncel Türkçe Sözlük'teki “Tasa, kaygı.” anlamıyla kullanılmaktadır.

4.1.2.5 Başka Anlama Geçiş

Bir kelimenin eski anlamından farklı olarak yeni bir anlamı ifade etmesidir. Metindeki örnekleri şunlardır:

aşkar- : Metinde, Tarama Sözlüğü'ndeki “Yere yıkmak, devirmek, alt etmek, yenmek.” anlamıyla karşımıza çıkan kelime, günümüzde bu anlamını kaybederek başka anlamlarda kullanılmaya başlanmıştır. Güncel Türkçe Sözlük'te 13 tane anlamı yer alan

fiilin en yaygın ve en genel anlamı “Bir şeyi bir yerden, bir kaptan başka bir yere veya kaba geçirmek.” şeklindedir.

alkış : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki “Övme, övüş, dua.” anlamıyla yer alan kelime günümüzde “Bir şeyin beğenildiğini, onaylandığını anlatmak için el çırpma, alkışlama, kargış karşıtı.” anlamıyla kullanılmaktadır.

belik : Metinde; Tarama Sözlüğü’ndeki “Nişane, alamet, örnek.” anlamıyla yer alan kelime, günümüzde bu anlamıyla değil, Güncel Türkçe Sözlük’teki “Saç örgüsü.” anlamıyla kullanılmaktadır.

diril- : Tarama Sözlüğü’nde “Yaşamak, ömür sürmek.” şeklinde tanımlanan, metinde de bu anlamıyla geçen *diril-* fiili, günümüzde bu anlamını kaybederek Güncel Türkçe Sözlük’te geçen “1- Güçlenip canlanmak. 2-Öldüğü sanılan şey canlanmak.” vb anlamlarıyla genel olarak “Yeniden canlanmak.” anlamında kullanılmaktadır.

dütün : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki “Duman.” anlamıyla karşımıza çıkan kelime, Güncel Türkçe Sözlük’te *tütün* madde başıyla “1-Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki(Nicotiana tabaccum). 2-Bu bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı.” anlamlarında gösterilmiştir.

konaklık : Metinde “Şölen, ziyafet.” anlamında geçen kelime, Güncel Türkçe Sözlük’te “1-Konak olmaya uygun yer. 2-Konak kadar alınan yol.” anlamlarında karşımıza çıkar.

kov- : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki “Takip etmek, izlemek, kovalamak.” anlamıyla geçen *kov-* fiili, Güncel Türkçe Sözlük’teki “1-Sert veya küçük düşürücü sözlerle gitmesini söylemek, savmak, def etmek. 2-Bir yerden sürüp çıkarmak, kovalamak. 3-İşine son vermek, görevinden atmak, uzaklaştırmak. 4-Varlığına son vermek, ortadan kaldırmak. 5-Gözetmek.” anlamlarıyla karşımıza çıkar.

tapu : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki “Huzur, nezd, makam, kat.” anlamıyla karşımıza çıkan *tapu* kelimesi, günümüzde Güncel Türkçe Sözlük’teki “1-Bir taşınmazın üstündeki mülkiyet hakkını gösteren belge. 2-Tapu işlerinin yürütüldüğü kuruluş.” anlamıyla kullanılmaktadır.

uğurla- : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki “Çalmak, sirkat etmek.” anlamıyla karşımıza çıkan **uğurla-** fiili, günümüzde Güncel Türkçe Sözlük’teki “Gideni esenlik ve sevgi dilekleriyle geçirmek, yolcu etmek, teşyi etmek.” anlamıyla kullanılır.

var- : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki “Gitmek, yürümek.” anlamıyla karşımıza çıkan **var-** fiili, günümüzde daha çok Güncel Türkçe Sözlük’te geçen 7 tane anlamından birincisi olan ”Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.” anlamında kullanılmaktadır.

yakışdur- : Metinde, Tarama Sözlüğü’ndeki anlamıyla geçen **yakışdur-** fiili, günümüzde Güncel Türkçe Sözlük’teki “1-Yakışacak bir duruma getirmek, uygun duruma koymak, yaraştırmak. 2-Uygun ve yerinde görmek. 3-Uydurmak. 4-Bir durum veya niteliği bir kimse için düşünmek, yormak.” anlamlarıyla kullanılır.

4.1.3 Metinde Geçen Bazı Türetmeler Üzerine

Metinde bazı yapım eklerinin kullanım sıklığı ve çeşitliliği oldukça dikkat çekicidir. Bu bölümde metinde geçen ve ilginç bulduğumuz bu yapılara yer vereceğiz.

4.1.3.1 –İlîk Eki

Metinde özellikle “-İlîk” ekli kullanımların sıklığı oldukça dikkat çekicidir. “-İlîk” hem Türkçe hem de alıntı kelimelerin üzerine getirilerek yeni kelimeler türetmiştir. Bunları çeşitli başlıklar halinde inceleyeceğiz:

4.1.3.1.1 Mastar Halindeki Kelimelere Getirilerek Türetilenler

Metinde gördüğümüz hemen hemen bütün fiillerde bu örneğe rastlamaktayız. Bu yapıların isim-fiileri pekiştirdiği düşüncesindeyiz. Örnekleri aşağıdaki gibidir:

aldamaklık, anlamaklık, barışmaklık, bilmeklik, bulmaklık, dönmeklik, durmaklık, dutmaklık, geçmeklik, gelmeklik, inanmaklık, irmeklik, itmeklik, ivmeklik, kalmaklık, karışmaklık, kavuşmaklık, kesmeklik, koparmaklık, ölmeklik, sakınmaklık, sınımaklık, sürmeklik, ulaşmaklık, uymaklık, yiymeklik

4.1.3.1.2 Türetilmiş Kelimelere Getirilerek Tekrar Türetilenler

Bu yapılar genellikle soyut bir durumu ifade etmek için kullanılan yapılardır.

aldayıcılık, baysuzluk, bilişsüzlük, bilüsüzlük, burunluluk, dillülük, dilsüzlük, diñicilik, gönüllülük, görklülük, gözsüzlük, hılluluk, işlülük, kullıkçılık, kutluluk, yaraşıksuzluk, yatluluk, yolluluk

4.1.3.1.3 Alıntı Kelimelere Getirilerek Türetilenler

Metindeki birçok Türkçe kelime olduğu gibi yabancı kökenli kelimelerde de -lik ekli kullanım yaygındır.

āzādsuzluk, āzārılık, āzārsuzluk, beḳālīk bīḥodlık, cehdılık, cihāndārılık, düşvārılık, eminlik, ferāḡatlık, fužullık, ḡanīmetlik, ḡümānluluk, ḥabışlık, ḥalimlık, ḥarışlık, ḥasretlik, helāklik, ḥıyānetlik, ḳavlsuzluk, lāyıklık, mahrūmlık, meḳḳārılık, melāmetlik, meliklik, mestūrlik, muḥālīflik, muḥtāclık, muḳābillık, muḳbillık, murādsuzluk, muvāfaḳatlık, muvāfıklık, mübāreklik, münāsiblik, müştaklık, nevmīzlik, nīkbaḥtlık, revālīk, şafālīk, safīhlık, şālīhlık, sergerdānlık, şādılık, taḳsīrlık, tama'lık, tamāmlık, tekebbürlik, teleflik, vāciblık, vaḥşīlık, vefādārılık, zāhidlik, za'īflık, zārılık, zīreklik, zıştlık

4.1.3.2 –sUz Eki

-lik ekinden sonra üzerinde durulması gereken önemli bir kullanım da –sUz ekiyle yapılan türetmelerdir. Bu yapı da hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde görülmektedir. Genel olarak Türkiye Türkçesi'nde örneği görülmeyen bu kullanımları çeşitli durumları gözeterek sınıflandırdık.

4.1.3.2.1 Mastar Halindeki Kelimelere Getirilerek Türetilenler

-lik ekli türetmelerdeki durum –sUz ekinde de mevcuttur. Bu yapıların metin içindeki bağlama göre zarf göreviyle kullanıldıkları sonucuna vardık. Örnekleri aşağıdaki gibidir:

anlamaḳsuz (anlamadan), bilmeksüz (bilmeden), dūrişmeksüz (çalışmadan)

4.1.3.2.2 İyelik Eki+Zamir n'sinden Sonra Getirilerek Türetilenler

Metinde üçüncü şahıs iyelik eki ve “-sUz” olumsuzluk ekinin arasına zamir n'si getirilen türetmeler oldukça ilginçtir. Metinde tespit ettiğimiz örnekler şunlardır:

danışḡunsuz (danışmadan), dīzārınsuz (yüzü olmadan, yüzünü görmeden), işāretınsüz (işareti olmadan), güneşınsüz (güneşi olmadan), tīmārınsuz (ilgilenmeden), yardımınsuz (yardımı olmadan)

4.1.3.2.3 –İİk Ekiyle Birlikte Türetilenler

Bu şekildeki türetmeler günümüzde de yapılmaktadır. Ancak bir örnek oldukça dikkat çekicidir. Günümüzde “-İİk” ve “-sUz” yapım ekleri birlikte kullanıldıklarında “-sUz” eki kelimeye genelde -İİk” ekinden daha önce eklenirken “cehdılıksuz” şeklinde yapılan türetmede “-İİk” eki, “-sUz” ekinden önce kullanılmıştır. Bu kelimeye dizinde “gayretsiz” anlamını verdik.

Başka bir örnek olan “baysuzluk” da ilginç bir türetmedir. “Zengin” anlamına gelen “bay” kelimesine “-sUz” ve “-İİk” ekleri getirilerek yapılan “baysuzluk” kelimesini, metindeki bağlama göre “yoksulluk” şeklinde anlamlandırdık. Bu örneği “kölelik” anlamını verdiğimiz “āzādsuzluk” ve “körlük” anlamını verdiğimiz “gözsüzük” kelimeleriyle çoğaltabiliriz.

4.1.3.2.4 Çokluk Ekiyle Birlikte Türetilenler

Günümüzde de oldukça fazla yapılan bu türetme şekli metnimizde de vardır ancak asıl değinilmesi gereken bir örnek vardır ki yukarıda söz ettiğimiz “cehdılıksuz” örneğiyle benzerdir. “endīşellersüz” örneği metinde bir yerde geçmektedir. Alışlagelen kullanımda olumsuzluk eki, çoğul ekinden önce gelmektedir, metinde de “aķlsuzlar, devletsüzler” gibi örnekleri vardır. Çoğul ekinin olumsuzluk ekinden önce geldiği duruma da “endīşellersüz” örneğinden başka bir yerde rastlamadık.

4.1.3.3 -IU Eki

Metinde karşılaşılan türetmelerden biri de “-IU” ekiyle türetilen kelimelerdir. Bunların çoğunu “-İİk” ekinden bahsederken vermiştik. Onların dışından kalan ve örneklendirmeye değer gördüğümüz kelimeler şunlardır:

eksiklü, gūşlü, hācetlü, hoşnūdlu, keykürdelü, kōrkulu, maşlahatlu, ni‘metlü, nuşretlü, odlu, otlu, rāhatlu, şükrlü, yardımlu, yazuklu, zahımlu, zıkrü, ziyānlı

Bu şekillerin bazılarının günümüzde kullanımdan düştüğü ya da kullanımlarının azaldığı görülür. Örneğin “eksiklü” kelimesi yerine “eksik” demek yeterli görülmektedir. Günümüzde pek kullanılmayan, sözlükte tanımını bulamadığımız “hoşnūdlu” kelimesine, metindeki yerine göre “memnun kalınan” anlamını verdik. “rāhatlu” kelimesi de “hoşnūdlu” kelimesine benzerdir. Ona da metne göre “rahatlık veren” anlamını verdik. “Yardıma mazhar.” şeklinde tanımlanan “yardımlu” kelimesi de günümüzde kullanımına pek rastlanmayan kelimelerdendir.

4.1.3.4 -IA, -IAn, -IAş Ekleri

Günümüzde de çokça kullanılan isimden fiil yapma görevinde olan bu eklerin metinde günümüzde pek kullanımına rastlanmayan örneklerini vermekle yetineceğiz.

IA- : edeple-, konukla-

IAn- : aplan-, yardımlan-

IAş- : dostlaş-

4.1.3.5 -mİssA / -mİssAdI Yapısı

Metinde en dikkat çekici yapılardan biri de “-mİssA” yapısıdır. Eklendiği kelimelere genellikle “-sa, -saydı, imişse” şeklinde şart anlamı katmıştır. Metindeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

degülmisedi: değil imişse

düşmissedi: düşseydi

olmuşmissa: olmuşsa

varmışsa/varmışadı/varmışadı: olsaydı

yavu kulummuşmissa: kaybedilmişse

4.1.3.6 virbi- / viribi- Yapısı

Metinde dikkat çeken bir diğer yapı da “göndermek” anlamına gelen viribi- kelimesidir. Dokuz yerde karşımıza çıkan bu kelime dönem açısından önemli bir kelimedir.

4.1.4 Metinde Geçen Bazı Deyimler, Tamlamalar ve Birleşik Fiil Yapıları

Metinde deyim ve birleşik fiil sayısı azımsanamayacak kadar fazladır. Anlatımı zenginleştirmek ve güçlendirmek amacıyla kullanılan bu yapılardan çoğu günümüzde de kullanıldığı gibi, kullanımdan düşmüş olanlar deyimler de vardır. Kısaca bu yapılara değinmeye çalışacağız. Dizin bölümünde anlamlarını verdiğimiz için burada tekrardan vermeyip sadece örnek deyimleri vereceğiz.

4.1.4.1 Günümüzde de Kullanılan Deyimler

ağzına düş-

amān vir –

aşağa kal-

aşağa ko-(koy-)

boyun dut-

boyun vir-

çevre al-

diş bile –

el vir –

ele gir-

elden bırak-

elden çık-

elden ko(koy-)-	haqqından gel-	yabana at-
ele gel-	il gün	yabana bırak-
eli ir-	ilerü dut-	yirine getir-
eli üstün	karşu dur-	yüz döndür-
elin dut-	karşu gel-	yüz dönder-
eline düş-	köl kanat uzat –	yüz dut-
eline gir-	kuyu kaz –	yüz göster-
elini kana bula-	önine düş –	
girü dut-	üzerine ditret –	

4.1.4.2 Kullanımı Azalmış veya Kullanımdan Düşmüş Olan Deyimler

aradan götür-	duru var-	perde dut-
aradan göröl-	el sun-	söz getir-
arka birükdür-	el ur-	şış ol-
baş aşağı bırak-	el yu-	tapu kıl-
başın sal-	ele getir-	uyura ur-
beraberine gel-	eline ısmarla-	yakın gel-
boyuna al-	göz yalbırdat-	yakın var-
cân ısmarla-	işe sun-	yavukul-
diline yöri-	karşu var-	yavukulun-
durugel-	oyuna vir-	yile vir-

4.1.4.3 Kullanımı Azalmış veya Unutulmuş Tamlamalar

açuk kaçlu	imden girü
‘aql tamāmlığı	kaçası yir
bugünki gün,	kara gönüllü
dil çöngeligi	ta‘na urıcı
eli boş	tāze yüzlülük
etegi arı	

4.1.4.4 Arapça ve Farsça Tamlamalar

āfetikebir	biçare
‘Aqlıkül	bīhaber
‘āşıkızār	bīhod
baht körligi	bīkarār

bīnazır	lā şek
bīnaşīb	lebbeyk
bīnihāyet	melekmevt
bīmelāmet	melikzāde
bīpāyān	nāhoş
bü'l-aceb	Ne'üzubillāh
cāhiliķoķ	nigārḥāne
cihān-geşte	pāzişāhzāde
çarḥıfelek	Rūḥıķudş
ebede'd-dehr	sehergāh
Emīrū'l-mü'minīn	şebīḥūn
fi'lcümle	taḥte'sserā
fi'lḥāl	ter ü tāze
güherfürüş	velīkin
kā ḥālde	zīr ü zeber
lā cirem	

Görüldüğü gibi metinde deyimler, tamlamalar ve birleşik fiiler oldukça fazla yer tutmaktadır. Bunlardan başka birleşik fiiler konusunda şunu da belirtmeliyiz ki; “et-, ol-, kıl-, eyle-, ver-“ gibi temel fiillerle yapılan birleşik fiillerin sayısı buraya alamayacağımız kadar çok olduğu için alma gereği duymadık. Dizin bölümünde de “et-, ol-, kıl-, eyle-, ver-“ madde başlarını ayrı verdik. Madde başlarının altında yani sayfa ve satır numaraları yazan bölümlerde zaten fiilin başına gelen isimlere yer verdik.⁸

4.1.5 Metinde Görülen Kelime Sıklığı

Metinde geçen kelimelerin sıklık durumuna bakıldığında bağlaçların, zamirlerin ve fiilerin en sık kullanılan yapılar olduğunu görürüz. Bunların arasında da “ve” ve “kim” bağlaçları ilk sıralarda yer almaktadır. Metin içinde kullanım sıklığı 100’ün üzerinde olan kelimeler aşağıda sıralanmıştır:

⁸ Bk. *DİZİN*

ve [2678]
kim(bağlaç) [1167]
ol- [697]
ol [536]
bir [453]
eyit- [365]
ben [341]
eyle- [322]
pes [316]
sen [224]
dahı/dağı [184]
iş [184]
kıl- [173]
melik [171]
kişi [165]

eger [160]
gel- [154]
kendü [146]
gönül [141]
her [128]
birle [125]
bil- [122]
hiç [119]
söz [119]
ta [115]
şol [113]
zağ [110]
dut- [109]
var [106]
düşmān/düşmen [104]

4.2 METİN

70b

(1) Eyitdi kim melik Dimne'nün doğrılığında ve anuñ işin istemekde ve hâlin irdemekde yavlağ ihtiyât (2) buyurmuşdur kim anuñ işi haqıqati gümân ve şübhet tozından arına ve ol hükm⁹ kim anuñ üzerine (3) olırdur. 'Adl yolından ırak olmasun ve sulţânlar ve melikler adına zulm ve 'ayb yapışmasun ve anuñ (4) suçı her birünjüze ne kadar ma'lûm-ısa eyitmek gerek iki fâyide için: Evvel ol kim doğru hüccet (5) yardım itmek ve haq söylemekdin ve mürüvvet içinde yavlağ ulu işdür. İkinci ol kim bir hıyânet (6) kişinün kulağın burmağ-ıla kamu fesâd ve dalâlet ehli yavuzlıktan yığılur. Çün bu söz (7) âhırına degdi, hâzırlar kamusı dıñsuz¹⁰ durdılar. Hîç kimse bir söz söylemedi. Anuñçün ihtiyât (8) iderlerdi kim bularuñ söziyle hükm ideler. Arada bir kan dökile. Çün Dimne bu sözi işitdi, eyitdi: (9) Eger bende suç varmışadı sizün şol dinmeyüp durduñuzçün sevindüm, lîkin suçsuzvan

71a

(1) Kimsede kim suç bulunmaya, anuñ üzerine hırgiz yol bulunmaya¹¹ ve ol kişi kim günâhsuz ve suçsuzdur. (2) 'Aql ve 'ilm isleri¹² katında ma'zûr olur ve elbette her bir kişi kendü bilüsiyle benüm işümde bir söz (3) söyleye ol söz içinde doğrılık ve emânet cānibin saklaya. Zîrâ her bir sözün dünyâda dağı âhiretde (4) cezâsı vardır. Pes sizün sözünüzle bir hükm olırdur.¹³ Ya bir nefsi diri eylemege ya bir şahsı bātıl (5) eylemege. Pes her kim¹⁴ gümân-ıla işün haqıqatin bilmedin beni teleflik yirine getüre. Aña ol vâkı'a ire kim ol (6) bir müdde'î ve yalancıya irdi kim tamām ve otlar¹⁵ bilmekde başiretsiz ve şayrılıklar bilmekde m'arifetsüz ve otalamağ (7) ahvâlin anlamakda raysuz ve ten cümle endāmlar şerhin anlamakda bilüsüz ve ayak kutluluğı içinde bilüsüzlik (8) birle tabıblık da'vâsın eyledi. Qazılar şordılar kim ol niteyidi, eyitgil, ta ol dāsitanı (9) bilelüm. **Nādān tabīb dasitanı:** Eyitdi, getürmişlerdür¹⁶ şehrlerden bir şehrde bir tabīb varıdı. (10) Yavlağ cāhil ve bilüsüz bir tabīb¹⁷ dağı

⁹ Toska: hükmi

¹⁰ Toska: dıñsuz

¹¹ Toska: bulunmaya

¹² Toska: ısları

¹³ Toska: olasıdur

¹⁴ Toska: hırgiz

¹⁵ Toska: Temam 'ilmsüz ve otlar bilmekde

¹⁶ Toska: Getürmişlerdür kim

¹⁷ Toska: Yavlağ cāhil ve bir üstād tabīb

varıdı. Şol eyü şıfatlar-ıla mezkûr ve ayak kütülüğında (11) meşhûr¹⁸ rencleri ve otları bilmekde ‘ilmi şâmil ve ögüdi kâmil hüneri yavlağ çoğ-ıdı ve tecribesi (12) yavlağ artuğıdı. Eli ‘İsî nefesi bigiydi ve demi Hızır kâdemi gibiy-idi. Pes zamānenün nitekim ‘âdetidür (13) kim virdüğün girü diler ve bağışladuğın girü alur. Ol üstād tabīb gözi degdi. Ta kim anuñ gözi (14) nûrî eksildi ve cihān görücü gözi görmez oldı ve ol cāhil-i koñ ve bilüsüz¹⁹ tabīb meydānı (15) hālî buldı ve tıb ‘ilmin da‘vā eylemege başladı. Pes anuñ zıkrı halk ağzına düşdi ve ol

71b

(1) şehir melikinün bir kıızı var-ıdı kim kendü karındaşı oğlına virmiş-idi. Ol kıza oğlan doğurmak (2) hālinde bir renc belürdi. Pes ol üstād tabīb hâzır kıldılar. ‘Avrata rencinün niteligin sordı, (3) ne renc-idüğün bildi.²⁰ Pes bir dürlü ot ve dermān buyurdı kim²¹ Zāmehrān dirler. Pes aña eyitdiler (4) kim eylemek gereksin. Ol eyitdi, benüm gözüm za‘ıfdür anlamaz, siz eyleñ. Pes ol hâlde ol (5) müdde‘î cāhil tabīb girüp geldi ve eyitdi, benüm işümdür ve ol otuñ terkîbin bilürven. (6) Pes melik anı kendü kâtna kığırđı ve buyurdı kim hâzîneye gire, ol otı çıkara. Pes hâzîneye (7) girdi. ‘İlmsüz ve ma‘rifetsüz işe sundı. Kâzâ ve kâder bir kîse eline girdi. Anuñ içinde ağı (8) varıdı. Pes anı dağı otlara kâtdı ve ol kıza virdi. Yidügi sâ‘at cān virdi, andağ (9) öldi. Pes melik ol kıız göynüğünden bir şerbet ol otdan tabîbe içürdi. Şolok sâ‘at (10) ol dağı cān ısmarladı ve bu meşeli şundan ötrü getürdüm kim ta bilesin cahillik-ile (11) işlenen işüñ ve gümān-ıla eylenen ‘amelün ‘âkıbeti yavuz olur. Böyle dise hâzırlardan birisi eyitdi, (12) senün mekrün ve fitneñi ‘âmlardan şormak gerek ammā hâşlar ve ‘âmlar kâtna senün fitneñ (13) ve mekrün yavlağ âşikâredür kim senün şüretün zıştllığı göñlündeki sîretün egriliginün (14) nişānıdır. Kâdî sordı, ol nişānlar nitedür? Takrîr eylemek gereksin kim kamu kişiler²² (15) anı bileler. Ol eyitdi, ‘âlimler eyitmişlerdür kim her açuk kâşlu kim anuñ sağ gözi sol gözinden

¹⁸ Toska: meşhürdi

¹⁹ Toska: Cāhil kovıcı ve bilüsüz tabīb

²⁰ Toska: Ne rencidüğün hâkîkat bildi

²¹ Toska: Buyurdı kim aña zāmehrān dirler

²² Toska: Kamu anı bileler

(1) kiçrek²³ ola ya dağı gözin tîz yalbırdadur²⁴ ve burnı sol yanına egri ola ve endāmında kıl yirlerinden her (2) bir yirde üç kıl bitmiş ola ve hemîşe nazarı yire bakmak ola. Anuñ zâtı fesād ve mekravi²⁵ olur ve (3) gönli yavuzlık ve ğadr bıyarı olur. Bu nişānlar kaması sende vardır. Dimne eyitdi, Teñri'nün hükmlerinde (4) meyl ve müdāhanet yokdur ve kamu hükmi şavāb ve maşlahatdur ve Teñri hükminde hiç yañılmak ve ğaflet ve haṭā (5) ve zellet revā degüldür. Pes bu nişānları kim didün, doğru tanuk ve 'adl terāzu olsadı ve anuñ bigi²⁶ haqqı (6) bātıldan seçselerdi. Pes 'ālem halkı kaması tanuk dururmakdan fāriğ oldu dağı kişiye (7) yavuzlık işledüğü için cezā ve 'azāb olmayadı ve eylüğü için ögilmek ve şevāb gelmeyedi. Zīrā (8) kim kişi ol nişānları kendüzinden giderümez. Anuñçün kim bile yaradılmışdur. İmdi şol (9) işi kim benüm haqqumda didiler, Ne'üzubillāh eger ben anı işlemiş olsam ol iş üzerine beni bu (10) nişānlar dutmuş olur ve çün ol nişānları ben kendüzümden girü dutmak mümkün degüldür. (11) Pes şāyed kim ol işi ben²⁷ işledüğüm için suçlu olmayam. Çün ol işden saklanmak (12) mümkün olmadı. Pes anuñ üzerine hüküm eylemek nite revā ola? Pes sen kendü cāhilligün (13) delilin rüşen eyledün ve anlanmaz²⁸ söz-ile bī-veche meşel getürdün ve olmaz vaktin araya girdün. (14) Kaçan Dimne bu kamasına cevāb virdi, hāzırlar ayruk dıñmadı²⁹ ve kimsene söz (15) getürmedi ve kādī buyurdi kim Dimne'yi yine zindāna iletdiler ve Kelile'nün bir dostı varıdı.

(1) Rūzbih adlu. Pes Dimne katına geldi ve Kelile öldüğün bildürdi. Pes Dimne rencūr ve kaygulu (2) oldu. Sergerdān ve hayrān oldu. Gönül odınuñ ocağından āh getürdi ve göz bıyarından yañağ (3) üzerine delim su akıtdı ve eyitdi, şefkatlü dost ve ögütçi karındaşı-ı kim kaygular³⁰ (4) ve katılıklar vaktinde anuñla rāḥat görürdüm ve cümle işlerde benüm sığınacağum anuñ rayı ve tedbiri ve (5) şefekati ve naşīhati birleyidi. İmden girü dirliğümden bañā ne rāḥat ve cāndan ve dünyā görmekden (6) ne fāyide? Eger anuñ muşībeti yirine senün sevgün düşmissedi kendüzüm anuñ zārılığı üzerine (7)

²³ Toska: giçrek

²⁴ Toska: yalbızdadur

²⁵ Toska: mekr evi

²⁶ Toska: Anuñ birle

²⁷ Toska: Ben ol işi

²⁸ Toska: anlamazsüz

²⁹ Toska: dimedi

³⁰ Toska: kaygular

depeleyedüm kim senün varlığıñ kamu fevt olanuñ ve elden çıkanuñ ‘ıvazıdur ve anuñ ölmekligiyle (8) olan gedük senün vücūduñ birle girü³¹ yapıladı. Bugün sen baña hemān şol dost ve qarındaşsın (9) kim Kelile idi elün berü sun³² ve beni qarındaşığa qabül eyle. Pes Rūzbih bunı işidüp (10) çok şāzılık gösterdi ve eyitdi, uşbu qarındaşığı başladığuña yavlaq şākir ve minnet-dār oldum. (11) Kamu ‘ākıllar ve tecrube isleri³³ dahı senün dostlığıñ birle gücüklenürler ve sañā (12) ulaşduqları çün sevinürler. Kāşki kim benden bir iş geledi ve bir kullığa yarayadum. (13) Pes birbirinün elin dutdılar, qarındaşıq ve bey‘at³⁴ şartın yirine getürdiler (14) *Rūzbih ve Dimne şūreti bu mişāl* (15) *üzerinedür kim yazıldı*

73a

(1) Andan Dimne eyitdi, fulān yirde benüm-ile Kelile’nün gizlencisi vardur. Eger zaḥmet göresin (2) anı getüresin senden delim şükr ve minnet ola. Rūzbih anuñ nişānı ḥükmiyle vardı ve ol (3) gizlenci getürdi. Dimne kendü naşibin ayırdı. Kelile ülüs³⁵ Rūzbih’e virdi ve ısmarlayup (4) vaşıyyet kıldı.³⁶ Hemīşe melik katında ola ve ol kim anuñ ḥaqqında söylenür yiyisin duya (5) ve aña ḥaber ide bildüre. Pes Rūzbih bu nükteyi ta Dimne’nün ölümü günine degin sakladı dağı birisi (6) gün qazılarıñ muqaddemi bu meclisde olan mācerāyı ve Dimne’nün cevābların arslana ilette, ‘arz (7) eyledi. Arslan kamusun aḥladı ve qaḍıyı girü gönderdi. Andan Arslan ol sözleri (8) kendü anasına ‘arz eyledi. Qaçan Arslan anası ol sözleri diḡledi ve maḡşūdı (9) aḡladı, yavlaq ḥarekete geldi ve darlıgandı ve eyitdi, eger katı söz söyler-isem melike muvāfiḡ (10) düşmez. Eger söylemez-isem şefkat ve naşīḡat tarafın ḡomış olurvan. Arslan eyitdi, öḡüt ve

73b

(1) naşīḡat bābında meyl ve muḡābā eylemek şart degüldür ve öḡüt sözün nice katı olursa sürmek gerek. (2) Arslan anası eyitdi kim melik yalan-ıla girçek arasında fark eylemez ve aşşısın ziyānından (3) bilmez ve Dimne’nün uşbu fırsat kim eline girdi bir fitne ḡopara kim melikün rayı aña tedārük ve çāre (4) eylemekden ‘āciz qala ve kılıç

³¹ Toska: girü’yü okumamış.

³² Toska: berusun

³³ Toska: ısları

³⁴ Toska: bi‘at

³⁵ Toska: ülisin Ülü: Hisse, pay

³⁶ Toska: kıldı kim hemişe

aña karşı varmağdan kaçır ola. Böyle didi hışm-ıla duru geldi gitti. (5) Pes Dimne'yi gine³⁷ çıkardılar. *Canavarlar kâdılar ve Dimne şüreti bu mişâl üzerinedür* (6) Andan kâdılar ne³⁸ dirgendiler ve 'âm meclisinde oturdılar ve kâdınun m'utemedi şol evvelki (7) gün faşlın yine şordılar ve sözleri tamâm didi. Çün anuñ hakkında kimesne söz dimedi. (8) Pes kâdılarun ulusu yüzün aña dutdı ve eyitdi, niceme³⁹ kim deşsüz durmağ-ıla hâzırlar (9) saña yârî kılurlar. Ammâ kamusunun göñli senün hıyânetliğun üzerine karar dutmuşdur. Uşbu (10) 'ayb ve yavuz nişânlar birle imden girü uşbu tayıfe arasında dirlikden saña ne fâyide? Senün

74a

(1) hâlün ve 'akıbetün oñmağına ol lâyıkdur kim kendü suçuna ikrâr idesin ve tevbe ve peşimânlik⁴⁰ (2) birle kendüzünü âhîret 'azâbından kurtarasın kim anuñ-ıla saña iki dürlü fazîlet hâşıl (3) ola ve anuñ zikri ve çavı rûzigâr içinde bâkî kala evvel hıyânetliğuna ve suçuna ikrâr eylemek (4) âhîret 'azâbından kurtılmağçün ve âhîret sarâyı kim bâkîdür. Dünyâ sarâyı üzerine kim fânîdür (5) ihtiyâr kılmağ. İkinci senün dillülüğün kim bu suâl ve cevâb içinde belürdi ve göñül kabûl (6) idesi 'özürleri kim sen diledün kamusunun çavı işidilmek. Pes haqîkat bilgil kim eyü ad birle (7) ölmek yavuz ad ve hıyânet birle dirilmekten yigrekdür. Dimne eyitdi, kâdîya revâ degüldür kim (8) kendü gümânı birle ve hâş ve 'âm hayâlî birle bellü tanuksuz ve rüşen hüccetsüz hükm (9) eyleye ve dağı eger sizün göñlünüze bu hayâl düşdise ve benüm suçluluğum üzerine tab'unuz karar (10) dutdusa âhîr ben kendü işümi yigrek bilürven ve kendü doğrılığum ve yakînumı sizün gümânınızçün (11) -çün örtmek suçsuz özümü suçlu kılmağ 'aql ve mürüvvet ve takvâ ve diyânet yolından ırak (12) olur. Ol gümân kim siz başa iletmişsiz. Ne'üzubillâh kim anuñ kanın dökmek üzerinde (13) benden kaşd oldı diyü bunca söz [ve] demek ve işitmek ve 'özürler getürmek anuñ üzerine (14) ilerü ilerü dutarvan. Ta kim i'tikâdlar benüm doğrılığum üzerine berkiye. Pes eger ben kendü kanum (15) dökdürmek için dürişürsem ve suçum yogiken ikrâr kılursam kendü kanuma girmiş olurvan.

74b

³⁷ Toska: yine

³⁸ Toska: Toska: kâzilar yine dirgendiler

³⁹ Toska: nicemâ

⁴⁰ Toska: peşimânlik (ince k ile yazılan kelimeyi kalın k (k) ile okumuş.)

(1) Pes ol işde ne te'vîl ve ne hüccet birle ma'zûr olam kim kimesne başa kendü
nefsünden haklurak (2) degüldür ve kemter⁴¹ kişi hakkına ben revâ görmezven kim
kanı dökile kendü nefsüme anı nite revâ görem? (3) Bu sözden geçgil. Eger ögüdisi
benden⁴² yigrek gerek. Eger mekr ve aldamağ ise hod naşîhat virmekden (4) sonra anuñ
bigi işe girmek usulur vazîfesi degüldür ve kâdîların kavli hükm olur ol hükm (5)
içinde hatâdan ve kavlden yanılmağdan saķınmağ ögülmüş huldur ve sen hemîşe doğru
söyleyici (6) ve muhkem işlüy-idün ve benüm şakâvetümden ve bahtum körliğinden
uşbu vâkı'a içinde güzâf işlülige (7) el urduñ ve ihtiyât ve saķınmağ bâbın bir yanğa
koduk.⁴³ Şahib gârağlar gümânı birle ve senün hayâlün (8) birle hükm eylemege yüz
dudun ve her kişi kim bir bilmedügi iş üzerine tanuklık vire, aña ol ire (9) kim ol bir
toğancıya irdi. Kâdî eyitdi, ol niteyidi eyitgil kim bilelüm. **Merzubân** (10) **'avratı ve**
doğancı hikâyeti Dimne eyitdi, getürmüşlerdür kim bir beg var-ıdı Baharyeh adlu (11)
ve anuñ bir 'avratı varıdı. Yavlağ odlu yüzi ay kaşları yay eñegi ak bürçegi gül bigimiş.
(12) Görk ve cemâl içinde bî-nihâyet ve şalâh ve mestürlük içinde gâyet tuzı çok lutfı
artuk (13) ve ol hocanuñ⁴⁴ bir doğancısı varıdı. Ol mestüreye anuñ nazarı düşdi. Pes çok
dürişdi (14) kim ele getüre ol 'avrat hirgiz iltifât eylemedi. Çün ol işden ol kul nevmîz
oldı. (15) Pes diledi kim anuñ hakkına kaşd eyleye ve anı rüsvây kıлмаğa dürişe. Pes bir
şayyâddan

75a

(1) iki tütî şatun aldı. Anuñ birisine Belh şehri dilince öğretti kim ben kapucıyı
gördüm. Hocanuñ (2) döşeginde hatun-ıla yatmış-ıdı ve birisine dağı öğretti kim ben
nesne dilemezven.⁴⁵ Pes yidi sekiz (3) ayda bu iki kelîmeyi yâd dutdılar. Ta kim bir gün
hoca bir kavmiyle oturup sücû içerdı. Kul girüb (4) geldi ol kuşları⁴⁶ kafeş-ile ilerü
kodı. Pes ol kuşlar⁴⁷ kim eyle kim 'âdetdür ol sözleri söyleyü (5) başladı. Hoca Belh
dilince anuñ ma'nîsin bilmezdi. Ammâ anların âvâzı hoşlığından ve şavtı (6)
münâsibliğinden hareket eylerdi ve başın salardı. Pes hoca ol kuşları 'avratına (7)
ışmarladı kim dağı yigrek tımâr eyleye. Pes birkaç gün anuñ üzerine geçdi. Belh

⁴¹ Toska: kemler

⁴² Toska: bundan

⁴³ Toska: kodu

⁴⁴ Toska: hacenün

⁴⁵ Toska: dimezin

⁴⁶ Toska: aldı kuşları

⁴⁷ Toska: Kuşlar eyitdi kim eyle kim

kavminden bir (8) t̄ayife aḡa konuḡ irdi. Kaḡan ḡundan⁴⁸ durdılar ve ṣarāb⁴⁹ **Merzubān ve konuḡlar ve t̄ūṭī ṣūreti bu miṣāldür.** (9)ḡoca ḡuṣlar ḡafeṣin⁵⁰ diledi. Pes bayaḡı ‘ādetce ol t̄ūṭılar ol kelecileri⁵¹ ırılayı⁵² ve söyleyü (10) başladılar. Konuḡlar aḡı iṣidüp baṣ aṣaḡa bıraḡdılar. Bir sā‘atden ṣoḡra birbirine baḡıṣdılar. Pes

75b

(1) ḡocaya eyitdiler kim uṣbu ḡuṣlar söyledüḡin bilür misin? ḡoca eyitdi bilmezven ammā āvāzları ḡöḡül açıcıdır. (2) Ol konuḡların birisi kim buların muḡaddem-idi ve söz söylemeḡe lāyık idi. Ol ḡuṣlar sözün ḡa‘n̄sin (3) ḡocaya eydivirdi. Andan süciden duruverdi ve eyitdi. Ma‘zūr dutḡıl kim bizüm ṣehrimüzde (4) resm yoḡdur kim yavuz iṣlü ‘avrat evinde oturup nesne yimeḡ iḡmek. Bu söz arasında ol ḡul daḡı (5) eyitdi kim ben bunca kez ḡörmüṣven ve danuḡlık virürven. Pes anı iṣidüp ḡoca kendü ḡālinden ırıldı⁵³ (6) ve niṣān virdi kim anı depeleyeler. ‘Avrat aḡa kiṣi viribidi ve eyitdi, ivmeklik ṣeyṡāndandır ve tecrube (7) ehli olurlar⁵⁴ ve ‘aḡl isleri⁵⁵ bilgeler ḡamu iṣlerde endiṣe ve fikr eylemek ve ivmemek⁵⁶ vācib ḡördiler. Ḥāṣṣa (8) kim ḡan dökmeḡde ve Teḡri’nün buyruḡın imām idineler. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ جَا⁵⁷ (9) Ya‘nī kaḡan bir fāsık kiṣi bir söz ḡetürdi ol iṣi bellü bilmeyince iṣ iṣlemeḡ. Pes (10) benüm iṣimün ḡaḡīḡatın bilmek farīzalıdandır. Ḣün benüm ḡālüm ma‘lüm ola, bir sā‘at içinde ḡöḡlin benden (11) fāriḡ eyleye ve beni depelede. Ammā uṣbu ḡadar nesneyi dirīḡ dutma ve Belḡ ehlinden ṣor kim uṣbu ḡuṣlar Belḡ (12) ehli dilinden uṣbu iki kelimededen artuḡ nesne bilürler mi? Eḡer ayruḡ söz bilmezlerse ṣaḡa ma‘lüm ola kim (13) ol kelimeleri ṣol düz etmek ḡaḡḡın bilmez. Ḣul öḡretmiṣdür kim ḡün anuḡ ṡama‘ına benden vefā bulunmadı. (14) Benüm dīnüm ve ‘iffetüm benüm-ile anuḡ dileḡi arasında dīvār oldı. Pes bu dengi⁵⁸ ḡatdı ve bu tōḡmeti baḡa (15) eyledi ve eḡer bu ḡuṣlar Belḡ dilinden daḡı ayruḡ söz söyleyübilürler-ise bellü bilgil kim ben ḡünāḡkārvan.

⁴⁸ Toska: ḡandan

⁴⁹ Toska: Ṣarāb içdiler

⁵⁰ Toska: Kafesin diledi ḡetürdi. H^ace ḡuṣlarıḡün ortaya ḡoydı pes...

⁵¹ Toska: kelimeleri

⁵² Toska: ırılıy

⁵³ Toska: ırıldı

⁵⁴ Toska: ulular

⁵⁵ Toska: ısları

⁵⁶ Toska: ivmemegi

⁵⁷ (Hucurat Suresi 49/6) (Allah u Teala ṣöyle buyurdu: Ey iman edenler, eḡer size bir fāsık haber getirirse onu iyice araṣtırın.)

⁵⁸ Toska: rengi

(1) Ve benüm kanum helâldür ol hoca ihtiyât şartın yirine getürdi ve mu‘ayyen oldı kim anuñ ‘avratı ol (2) işden berîdür. Pes buyurdı kim ol doğancıyı getürdiler. Kaçan doğancı tâze yüzlüligile⁵⁹ girdi (3) ve şandı kim bir hoş kullık eylemişdür ve doğanı dañı elinde dutmış-ıdı bu mişal üzerine kim yazıldı. *Merzubân ve ‘avratı ve doğancı kıl şüreti* (4) Pes ‘avrat aña eyitdi, sen gördüğ mi kim ben ol işi işledüm? Ol eyitdi, evet gördüm pes ol (5) toğan kim elinde dutmışıdı. Şolok sâ‘at segirdi anuñ göziñ burnıyla urdı çıkardı. ‘Avrat anı görüp (6) eyitdi, ol gözün cezâsı budur kim görmedüğün gördüm diye ve Teñri’nün ‘adlinden ve zağmetinden böyle lâyıķ-ıdı (7) kim gördüğ. ⁶⁰قرب حافر حفرة وقع فيها

Yavuz olma koğıl yavuz pişesin.

(8) Kuyu kazma kişiyçün sen düşesin.

Bu meşeli şunuñçün getürdüm kim bühtân yaymak ve töhmet (9) urmak üzerine becid olmak dünyâda ve âhiretde hayrsuz⁶¹ ve menfa‘atsüzdür. Pes bu sözlerün tamâmın (10) dinledi ve Arslan anasına viribidi, kaçan Arslan bu ma‘niden vâkıf oldı. Pes eyitdi,

(1) melikün ‘ömri çok olsun kim bu işde benüm dürişmegümün fâyidesi şundan artuķ olmadı kim yavuz adlu (2) ve yüz gümânlu oldum ve bugün anuñ mekri ve hilesi beni helâk kılduğı üzerine korısar ve melikün (3) işini tamâm karışdurısar ve bunun mazlemesi ve yazuğı şundan dañı artuķ olıсарdur kim şol doğru işlü⁶² (4) ve şefkatlü vezir haķķına işlemişdi. Böyle dise kendü anasına eyitdi kim baña doğru digil kim ol sözi (5) kimden işitdün? Ta kim Dimne’yi depelemege ol bahâne ola. Aslanuñ anası eyitdi, baña yavlaķ düşvârdur. (6) Şol kişinün sırrın ve rāzın açmak kim ol baña ol sırrı beklemege i‘timād kılmış ola. Zirā rāz kim (7) bir ‘aziz emānetdür anı açmak revā degüldür. Velikin varayın ol baña diyen kişiyе danışayın eger (8) destür virürse eyidem. Pes Arslan katından ve kaplanı okudı. Arslan anası ve kaplan şüreti (9) Ve eyitdi, senün haķķuñda melik eyledügi dürlü tertib ve çok ‘izzet ve yakınlık ve kurbet kamusı (10)

⁵⁹ Toska: yüzlüligе

⁶⁰ “Nice (kardeşi için) kuyu kazıcılar vardır ki, o kuyuya kendisi düşer.”

⁶¹ Toska: hayrsuzdur

⁶² Toska: islu

mu‘ayyendür ve anuñ eşerleri senüñ hālünde bellüdür kim ulu derece ve ‘ālī mertebe içindesin. (11) İmdi saña vācibdür kim ni‘met hakkın ödeyesin ve danuıkluğı doğru viresin bu dürlüden

77a

(1) Tamām bir faşl arslan anası aña eyitdi. Pes kaplan eyitdi, eger benüm biñ cānum olursa (2) kamosını melikün bir sâ‘at ferāğatı ve rāhatı ve rızāsıçün fidā kılam. Henüz anuñ ni‘metleri (3) hakkınuñ biñde birin ödememiş olam ve kendüzümü kullık içinde yavlağ eksüklü sayam. **Beyt:**

(4) “Şükrini ben kul anuñ kanda diyem

Nite zikrin bu dil-ile söyleyem”

(5) Bu danuıkluğı virmekden sakınduğum sebebi melikün yavuz gümānluluğıdır. İmdi çün iş bu araya (6) irdi. Melikün maşlahatın aşığa komayam, ne kim buyurursa yirine getürem. Böyle didi. Kaplan Arslan (7) katına vardı. Kelile ve Dimne birbiriyle söyleşdüñ eyle kim işitmiş-idi. Arslan öñinde eyitdi (8) ve ol tanuıkluğı kamu geyikler ve yırtıcılar meclisinde virдіңün bu söz ağızlara **Arslan ve arslanuñ anası ve kaplan ve Dimne şüreti** (9) düşdi ve kamu cānavarlar işitdi. Pes ol yırtıcı kim zindān içinde bularuñ söyleşdüñ (10) işitmiş-idi. Bir kişi viribidi kim ben dağı tanuıklık virem. Pes arslan mişāl viridi ol

77b

(1) yırtıcı dağı hāzır geldi. Şöyle kim zindān içinde bularuñ kelecisin⁶³ işitmiş-idi. Tanuıklık virip eyitdi, (2) pes aña şordılar kim neçün şoloğ⁶⁴ gün kim işitdün eyitmedün? Cevāb viridi kim bir tanuğ-ıla hükm (3) sābit olmazdı. Pes aşısız yire bir cānavara ‘azāb virdürmegi revā görmedüm. Pes bu iki kişi tanuıklılığıyla (4) Dimne üzerine hükm ve siyāset vācib oldı. Arslan buyurdı kim anı muhkem bağladılar. (5) Key ihtiyāt-ıla zindāna bıraktılar ve ta‘āmı ve gıdayı andan yıgdılar. Ta kim zindān içinde açlıktan (6) ve susuzlıktan cān ısmarladı. Ta ma‘lūm ola kim mekrün ‘ākıbeti ve fitnenün ve fesāduñ sonı eyle (7) olur.

وَالذَّلِيلُ بِرَحْمَتِهِ وَفَضْلِهِ وَكَرَمِهِ

⁶³ Toska: gelecesin

⁶⁴ Toska: soluk

وَاللَّهُ يُعْصِمُنَا مِنَ الْخَطَايَا⁶⁵ **BEŞİNCİ BÂB:** (8) Zağ ve sıçan ve gögercin ve geyik dasitânıdır. Rây eyitdi ve berhemen-i hekîme⁶⁶ kim dinledüm ve anladum (9) iki dost meşelin kim bir kovucu sebebi-yile ve bir fitnelü gammâz sebebi-yile birbirinden ayrıldılar, düşmanlığa (10) ve depeleşmege girdiler. Ta kim bir mazlûm suçsuz depelendi. **Rây-ı Hindî ve Berhemen-i hekîm şüreti**

78a

(1) Ve arada helâk oldu ve âhîr rûzigâr ol mazlûmunı dadın aldı. Zîrâ Teñri bünyâdın yıkmak (2) mübârek olmaz ve anuñ ‘âkıbeti hâlî kalmaz. **بَقَا لَ اللَّهِ تَعَالَى فَلَا تُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مُنْصَوِّرًا**⁶⁷ (3) İmdi eger miyesser olursa şol gönül birikdürmiş dostlar meşelin eydivirgil ve bularuñ dostlığı (4) başladuğı ve dostlık semeresinden birbir-ile gönendügin ve girçeklik ve doğrılık hâşılından birbirinden (5) berhûrdâr⁶⁸ olduğı niteyidi bildürgil. Berhemen-i hekîm eyitdi, ‘âkıllar katında hiç nesne girçek (6) dostlar yirine durmaz ve bir gönüllü yârenler berâberine gelmez. Râhat ve devlet günlerinde görklü dirilmek (7) bulunur ve guşsa ve düşvârlık vaktinde⁶⁹ yardım ve doğrılık ve şefkat bulardan umılır. Bunuñ meşellerinden (8) birisi kuzgun ve sıçan ve gögercin ve bağa ve geyik hikâyetidür. Rây sordı kim ol hikâyet niteyidi? (9) Berhemen eyitdi, getürmişlerdür kim Kışmîr ilinde bir hoş av yiri varıdı. Ve bir laţîf murğizar ve (10) çayır çimen düşmiş-idi. Anuñ çiçekleri ‘aksinden zağ kanadı tavus guyruğı bigi gözükürdi. (11) Ve anuñ cemâli katında tavus kuyruğı zağ kanadına beşzerdi. **Şi‘r-i Türkî:**

(12) Otlâğı su ‘ışkına ol çimene

Çok kuşlar hem geyik üşmiş-idi

(13) Lâle çiçek yüzine yağmur ve çiy

Katre katre oluban düşmüş-idi

(14) ‘Âşıkun gözi yaşı gibi kim ol

⁶⁵ “Allah; rahmetiyle, fazlıyla ve keremiyle bizi hatalardan, zelillikten korusun.”

⁶⁶ Toska: berhemine hakîme

⁶⁷ (İsra Suresi 17/33) (Allah u Teala şöyle buyurdu: “Haklı bir sebep olmadıkça Allah’ın öldürülmesini haram kıldığı canı öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, biz onun velisine bir yetki verdik. O da öldürmede aşırı gitmesin. Çünkü ona -dinin kendisine verdiği yetki ile- yardım olunmuştur.”)

⁶⁸ Toska: Doğruluk hâşılından bir berhûrdar

⁶⁹ Toska: katında

Ma‘şūkuḡ yüzine ulaşmış-ıdı.

(15) Ve anuḡ içinde av canavarları çok-ıdı ve avcılar aḡa yavlaḡ çok gelürdi. Ol yörede bir zaḡ

78b

(1) bir ağaç üzerinde ev yapınmışdı. Bir gün ol yuva içinde oturup sağa sola bakarken nāḡāḡ (2) gördi kim bir şayyād bir ağ omuzına bırakmış bir tobra arkasında bir ‘aşā elinde yüz ol ağaca (3) dutmuş gelür. Pes zaḡ korḡdı ve kendüzine eyitdi kim uşbu er bir işiçün gelür ve bilmege yaramaz kim (4) benüm kaşduma mı gelür ya ayruḡlar kaşdına ḡālī ben yirüm bekleyeyin ve göreyin kim neyler? Pes şayyād (5) ilerü geldi, ağ döşedi, dāne bıraktı ve bir araya pusdı oturdu. *Şayyād ve duzaḡ ve zaḡ ve muṭavvaḡa ve gögercinler şüreti bu mişāl üzerine* (6) Bir sā‘atden sonra bir bölük gögercinler irdi. Bularuḡ serveri bir gögercin idi kim aḡa (7) muṭavvaḡa dirlerdi. Ve ol gögercinler aḡa uymak ve ḡullıḡ ḡılmaḡ birle göceklenürlerdi ve anuḡ tā‘atında (8) ve ḡızmetinde rūzigār geçürürlerdi. Pes kaçan dāneyi gördiler, ḡāfil oldılar ve ḡiç iḡtiyātsuz

79a

(1) aşıa indiler. Ḳamusı bir kezden duzaḡa dutıldılar. Şayyād şāzuman oldı segirdü başladı kim (2) buları ala getüre. Pes gögercinler ḡarekete ve uçmaḡa başladılar. Her birisi kendüzini çekerti. Muṭavvaḡa (3) eyitdi, çekinmek yiri degüldür. Şöyle kim her biriñüz işini ḡurtarmaḡı kendüzin ḡurtarmaḡdan (4) vācib bilesiz ve ḡālī maşlaḡat oldur kim yardımlaşmaḡ ṭarīḡiyle bir kezden ḡuvvet eyleyesiz. (5) Ta kim duzaḡı yirinden ḡoparavuz kim bizüm ḡurtılmaḡumuz andadır. Pes gögercinler anuḡ fermānı (6) dutdılar ve ḡīle birle duzaḡın ḡopardılar, götürüp ḡalkdılar. Şayyād bularuḡ şuyınca oldı. Şol (7) ümīz üzerine kim ereler ve düşeler diyü zaḡ kendüsiyle endīşe ḡıldı kim bularuḡ ardınca (8) varayın, bularuḡ ‘āḡıbeti n’olur göreyin. Zīrā bunuḡ gibi vāḡı‘adan ben daḡı īmīn degülven. (9) Tecribelerden silāḡ edinmek zamāne āfetleriçün vācib ve lāzımdur. Muṭavvaḡa çün (10) gördi kim şayyād daḡı bularuḡ ḡafasınca gelür. Yārenlerine eyitdi, uşbu ḡatı yüzlü iş (11) üzerine yavlaḡ beciddür. Ta anuḡ gözinden dolunmayınca⁷⁰ ol bizden göñül götüresi degüldür. Ṭarīḡ (12) oldur kim bir ‘imārete ve gür⁷¹ ağaca yüz dutavuz. Ta anuḡ naḡarı bizden kesile (13) ve nevmīz ve maḡrūm girü

⁷⁰ Toska: dolanmayınca

⁷¹ Toska: degür (?)

döne kim uşbu yakında bir sıçan vardır. Benüm dostlarumdan ben aña (14) eydeven. Ta kim uşbu duzağları kese. Pes gögercinler anuñ işāretin imām idindiler. Yolu (15) döndürdiler. Şayyād girü döndi ve zağ bularuñ ardınca yürürdi. Ta kim bularuñ kurtılmağı

79b

(1) ve duzağdan çıkmāğı ne vech-ile olısar ma‘lūm ola ve anı kendü rūzigārı çün zaḥīre eyleye. Pes (2) muṭavvağa ol sıçan yirine irdi. Gögercinlere eyitdi kim aşağa inüñ. Kāmusı anuñ fermānın dutup (3) aşağa indiler ve oturdılar. Ol sıçanuñ adı Zīrek idi. Çok fıkrlū tamām uslu ve rūzigār ıssısın (4) sovuğın görmiş ve āḥvālūñ ḥayrın şerrin müşāhede kılmış idi ve ol arada vāqı‘a güninde kaçup (5) sığınmağçün yüz öreni delük idinmiş-idi ve her birisinden dağı birine yol eylemiş idi. Pes (6) muṭavvağa āvāz virüp eyitdi, yā Zīrek ol sıçan delük içinden eyitdi kim kimdür? Gögercin (7) kendü adın eyitdi. Pes bildi şolok sā‘at ivmeklik-ile daşra çıkdı. **Muṭavvağa ve gögercinler ve zağ ve sıçan şūreti** (8) Kaçan anı belā duzağı içinde giriftār gördi. Pes gözlerinden yaş döküp yañağı üzerine ırmağlar (9) akıtdı ve eyitdi, iy şefkatlū dost iy muvāfiğ yār seni uşbu renc içine ne nesne bırağdı? (10) Cevāb virdi kim dürlū ḥayr ve şer Teñri’nüñ tağdīrine bağludur ve her nesne kim ezelī ḥükmde (11) olmışdur. Bu günler içinde görülesidür ve andan sağınmağ ve ırağ olmağ mümkün degüldür ve każāyı (12) āsumānı beni uşbu gömülgene bırağdı ve daneyi⁷² baña ve yarenlerime göceklendürdi ve göñlümüze

80a

(1) ve gözümüze karşı bezedi. Ta kim anuñ tozu göz nūrın örttdi ve ‘ākıllar gözi öñine bir karañu perde dutdı. (2) Ta kim kāmumuz belā eline ve miḥnet cengine düşdük ve kişiler kim benden kuvveti ve şevketi artuğdur. (3) Gök każāsına karşı durmadılar. Bunun bigi vāqı‘alar bularuñ ḥükminde ḥağğında ġarīb ve ‘acīb olmadı. (4) Her vağt kim Teñri’nüñ ḥükmi ve każası ine, güneş gözi karañu olur ve ay şūreti kara olur ve Teñri’nüñ (5) dilegi deñizi dibinde balığı yukarı çıkarur ve hevā yüzinden kuşu aşağa indürür. Sıçan bu faşlı tamām (6) işitdi. Pes muṭavvağa duzağın tiz tiz kesmege başladı. **Zağ ve muṭavvağa ve gögercinler ve sıçan duzağ kesdüğü şūreti** (7) Muṭavvağa eyitdi,

⁷² Metinde “daneyih” şeklinde geçen kelimeyi, Toska “daneyi” şeklinde okumuş. Biz de öyle olduğ u kanısındayız.

evvel dostlarum ve yārenlerüm duzağın kesgil. Sıçan hîç anuñ sözine bakmadı. (8) Muṭavvağa eyitdi, iy şefkatlü dost, evvel duzağdan yārenlerümi kırtarmak yigrekdür. Sıçan eyitdi, (9) bu sözi baña tekrār ne kılırsın, meger kendü cānuña senüñ hācetün yokdur ve nefsünün kendüzün (10) üzerine haqqı var ni bilmezsin. Muṭavvağa eyitdi, beni bunun üzerine melāmet eylemek gerekmez kim ben (11) bu gögercinlerün ulusıvan. Ol yönden bularuñ benüm üzerüme haqqı vācib olmışdur. Çün bular benüm

80b

(1) haqlarımı tā‘at ve kıllık ve naşihat birle ödediler. Ve bularuñ mededi ve yardımını birle şayyād elinden kırtıldum (2) ben dağı ululuk haqqın yirine getürmek vācibdür. Ve kırkarvan kim eger benüm duzaqlarum benden kesmekden (3) melül olasın. Bir niçe yaraqlar duzağda kıla. Eger ben duzağda kılırsam niçeme kesmekden melül olursan (4) dağı benüm bendümi kesmeklik-ile usañlığı revā görmeyesin ve göñlünden benüm bendümi kesmemeye (5) destür bulmayasın dağı belā vaktında ortaklık ve bilelik⁷³ olsun. Yoksa ta‘na urıcılar bizüm üzerümüze (6) yol bula. Sıçan eyitdi, ululuk ve kerem ehlinün ‘ādeti budur kim dırsın bu görklü haşlet (7) ve bu beğenilmiş hulk ve sıret birle kim sendedür. Mürüvvet ehlinün i‘tikādı senüñ dostluğuñ (8) üzerine şāfi olur ve dostlaruñ inanmağı senüñ ‘ahdün ve kıavlün üzerine artar. Andan tamām (9) rağbet ve dürişmek birle bularuñ kamu duzaqların kesdi ve muṭavvağa ve anuñ yārenleri imin (10) ve selāmet girü döndiler. Zağ kıaçan bu sıçanuñ bu yardımın gördi. Ve bendler kesdügin müşāhede (11) kıldı. Pes anuñ dostlığına ve kıarışmağa ve kıardaşlığına ve ulaşmağa yavlağ rağbet gösterdi ve (12) kendüzine eyitdi, şol gögercinler sataşduğı vākı‘adan ben dağı imin degülven ve bunun bigi (13) işe yarar kışinün dostlığına hācetsüz degülven, böyle fikr eyledi. Sıçanuñ delügi yakınına geldi. (14) Pes kığırdı. Sıçan şordı kim kimdür? Eyitdi, benven, zağ. Pes gögercinlerün ahvālin⁷⁴ ve sıçanuñ (15) bularuñ haqqına vefādārlığın ve görklü ‘ahdin ve kıavlin kim görmüş-idi. Bir bir eydivirdi. Andan

81a

(1) eyitdi baña çün senüñ mürüvvetün tamāmlığı ve erligün çokluğu ma‘lüm oldu ve bildüm senüñ dostluğuñ (2) semeresi gögercinler haqqında nite belürdi. Ve senüñ

⁷³ Toska: Ortaklık ve bilelik varıdı ve kırtılmaq ve ferāğat vaktinde dağı bilelik olsun

⁷⁴ Toska: Pes gögercinlerün ve sıçanuñ bularuñ haqqına

qarındaşlıqun bereketinden bular şunuñ gibi qorqulu (3) gümülğenden ne vech-ile kurtuldılar? Pes himmet senün dostlıqun üzerine bağladum ve senün-ile qarındaşlıq (4) bünyādın urmağa işümi sağladum ve geldüm kim dostlıq bağlamak şartın yirine getürem. Senün-ile diyem ve işidem ve oturam. **Sıçan ve zağ şüreti bu mişāl üzerinedür.** (5) Sıçan eyitdi, benümle senün arañda ulaşmaqlıq vechi yavlaq qarañudur ve ögütleşmek ve dostlıq yolu (6) bağludur ve ‘aqlılar bir nesneyi istemege qadem urmağı kim ol nesnenün ele gelmegi düşvār ola. Hıç (7) maşlaḥat görmemişlerdür. Ta kim bularun zātı cāhillik ‘aybından arı ola ve bularun ‘aqlı tecrube (8) ehlinün gözine ‘ayblu gözükmeye. Anuñçün her kim diler-ise kim quruda gemi süre ve deñiz yüzinde at segirde (9) kendüzine gülmiş olur. Zirā kim bu işler ‘aqlılar sıretinden ırāqdur. **Meseli Pārsi:** (10) کورکن درمجروکشتی دریابان داشتن ve benümle senün arañda dostlıq ve muḥabbet yolu (11) ne sebeb-ile olısar kim ben senün ta‘āmuñvan ve hirgiz senün ta‘āmuñdan imīn olmasvan. Zağ eyitdi

81b

(1) kendü ‘aqluñā döngil ve key endiše kılgıl kim baña seni incitmekde⁷⁵ ne fāyide ve seni yimekten (2) ne doqlıq ve senün lütfuñdan daqı mürüvvetuñden lāyık ve revā degüldür kim saña yaqınlıq istemek yolunu (3) ardumda qoyam ve sen benden yüz döndüresin ve red eylemek eli birle beni göksire⁷⁶ qağasın kim senün (4) görklü şıfatuñı ve eyü ḥulquñı ve sıretuñı zamāne baña gösterdi. Ve hūner ḥod hirgiz gizlü qalmaz. Niceme göstermek (5) ardınca olmazlar-ısa daḥı nite müşk yiyisi hıç gizlenmez. Niceme anı örtmek becid olalar. Āḥir bir yol bulur. (6) Pes çıkar cihānı münevver⁷⁷ kılar. **Beyt:**

مشعلہ در دست مشک اندوکر بیان دآستن

بذ توان از خلق متواری شدن پس برملا

(7) Ve senün eylükleriñe hıç lāyık degüldür kim benüm yol (8) çeküp geldüğüm ḥaqqın zāyi‘ kılasın. Ve qapuñdan ben nevmiz döndüresin. Ve kendü dostlıqun (9) sa‘ādetinden maḥrūm kılasın. Sıçan eyitdi, hıç düşmānlıqun ol eñeri yoqdur kim iki ten (10) arasında zātı ve bile yaradılmış düşmānlıq eñeri gibi ola kim ol düşmanlıq ikisinün zamīrinde (11) yirlenmiş ve eskisi yinisiñe ulaşmış ve öñdüngisi şoñrağısına qarışmış ola. Ol iki

⁷⁵ Toska: incitmege

⁷⁶ Toska: gög re

⁷⁷ Toska: mu‘aṭṭar

ten ölmeyince⁷⁸ (12) ol düşmānlığın kesilmesi mümkün olmaz ve ol düşmānlığın kesilmesi dükenmegi ol iki zāt (13) dükenmegine ta'alluk sunar. Ol düşmānlık iki dürlüdür: Birisi pīl birle arslan düşmānlığı gibi. (14) Buların buluşmağı savaşımsız mümkün degüldür ve bu düşmānlık olmağa yarar kim otalana ve merhem kabūl ide. (15) Zīrā yinmeklik bir yañadın bellü degül ve sınımaklık bir yañaya mu'ayyen degül. Vakt olur kim Arslan

82a

(1) yinir. Vakt olur kim pīl gālib olur ve bu düşmānlık şunun bigi ulaşmaz kim anı koparmaklık mümkün olmaya (2) dağı birisi sıçan-ıla çetük ya zağ ya deglügiç düşmānlığı gibi kim buların arasında barışmak ve dostlık (3) hırgız rāst gelmemişdür. Pes ol yerde kim cān kaşdı ve nefis tama'ı bir yañadın ma'lūm (4) oldu ve bir yañadan yok. Pes bu arada barışmaqlığı gönül ne te'vīl birle kabūl ide? Ve haqīkat (5) bilmek gerek kim bunun gibi düşmānlık katı olur ve her tazelendürür. Ne çarh dönmecliği anın tazeligin (6) giderür ne rüzigār geçmekliği anın düğünün genişedür. Zīrā bir yañaya ziyān ve meşakkat bellüdür ve bir (7) yañaya assı ve rāhat. *Şi'r Tāzī tercüme:*

79 الله يعلم انا لا نحبكم / ولانلومكم الاتحبونا

(8) Teñri söyler kim bayık biz sevmezüz hīç sizleri/ (9) 'Ayb degüldür sen dağı ger sevmeyesin bizleri. Ve ol yerde kim haqīki düşmānlık böyle düşdi. (10) Şulh eylemek hīç 'akla şıgımaz. Eger tekellūf ve zahmet üzerine şulh dağı olursa az zamānda düzen (11) şaşar ve girü ve aşındağı karāra varur. Ve bunun bigi nesneye aldanmak 'aybdan hālī olmaz. Şöyle kim (12) eger suyu bir kab içine koysalar ve sunun dadı ve yiyisi dönse, kaçan anı od üstine dökseler (13) ol odı söyündürmekden 'aciz olmaz. Ve düşmān-ıla şöbet kılmak şol yılan götürmek gibidür. (14) Hāssa kim yin yılanı yuva eyleye ve 'ākıl kişinün ulu düşmān-ıla oturmak durmak işi degüldür. Zağ (15) eyitdi, işitdüm ve sözüni anladım. Ol sözi kim hikmet bıkından doğa çok fayidelerden

82b

(1) hālī olmaz. Līkin ululığa ve mürüvvete ve kişilige ol lāyıkdur kim kendü lūtfunı belürdesin, (2) beni ululayasın. Ulaşmak yolu bağludur demek sözünden geçesin

⁷⁸ Toska: olmayınca

⁷⁹ "Allah bizi bilir ki, biz sizleri sevmeyiz. Ayıp değildir, siz de bizleri sevmesiniz."

ve bilesin kim keremün ve (3) ululuğun şartı oldur kim her bir eyluge andan yol isteyeler. Ve hekîmler eyitmişdür kim eyüler ve şâlihler (4) arasında dostlık tîz berkişür giç kesilür. Nitekim arı altun avadanlığı tîz doğru olur ve giç sivür.⁸⁰ (5) Ve yavuzlar ve müfsidler arasında dostlık giç berkişür ve tîz kesilür. Nitekim saḡsı avadanlığı kim⁸¹ (6) tîz şınur ve hîrgiz ulaşmak kabûl kılmaz. Ve kerîm kişi bir sâ'atlık dîzâr ve bir günlük bilişmek için (7) dürlü gönül istemegi ve şefkati vâcib görür ve ıarındaşlığı lûtfun ğâyetine ıdırur.⁸² Ve aşğa ıalmış (8) le'im kişi birle niceme kim ıadîm şöhet olmuşsa daḡı andan lûtf ve eylük ummağa yaramaz ve andan (9) vefâ tama'ın kılmak olmaz. İmdi senün keremün eşerleri zâhirdür ve ben senün dostluğuna (10) yavlaḡ muhtâcvan. Ve uşbu ıapuyı lâzım dutmuşvan. Elbette girü dönesi degülven ve hîç ta'âm daḡı⁸³ (11) dadası degülven ta şol 'azîz şöhetün-ile beni 'azîz kılmayınca. Sıçan eyitdi, senün dostluğunı (12) cân-ıla şatun aldum ve seni ululuğa kabûl kıldum ve bu ıadar çekindüğüm ve seni dostluğumdan (13) yığduğum şundan ötrüy-idi kim eger sen gönlünde benüm haḡḡuma yavuz endîşe kılmışsaḡ ben (14) bâri kendü nefsum ıatında olayın diyü ve daḡı dimeyedün kim anı yavlaḡ dizgini süst (15) ve tîz yidilür buldum. Yoksa benüm mezhebümde hîrgiz dileyici yığmak ve maḡrûm eylemek yokdur. Hâşşa kim

83a

(1) biregü dostluğumı cân-ıla dileye. Ol dostluğu andan yığmak ḡarâmdur. Böyle didi. Delük ıapusına ııkup durdı. **Sıçan ve zağ şüreti bu mişâldür** (2) Zağ eyitdi, yıgıcı nedür kim şahrâya gelesin ve benüm dîzârüm-ıla işirgenmek isteyesin? Meger (3) kim gönlünde daḡı gümân vardır. Sıçan eyitdi, her vaḡt kim dünyâ ehli bir dost ve yâr (4) isteyeler. Şol 'azîz nefsleri ve cânları ol şöhetde fidâ kııurlar. Ta ol şöhetün fâıideleri bulara (5) irişe ve anun bereketi ve mübârekligi rûzigâr yüzinde bâḡî ıala. Pes bular birbir-ile haḡḡ-ıla (6) dost ve şıḡḡ birle ıarındaş olurlar. Girçek dostlık bu olur ve ol tâyife kim (7) dostluğu ve ıarındaşlığı birbirinden nesne ummak ve fırsat gözlemek ve dünyâ maşlaḡatın düzmek (8) için baḡlayalar. Şol şayyâdlara beḡzer kim dâneyi kendü ve assısı için bırağur, ıuş doymak (9) için degül. Ve her kim biregünün dostluğu için cân baḡışlaya. Andan kıymatluradıur kim (10) mâl baḡışlaya. **وَالْجُودُ لِنَفْسِي أَفْصَى غَايَةِ الْجُودِ**

⁸⁰ Toska: sınıur

⁸¹ Toska: giç dokunur

⁸² Toska: irirür

⁸³ Toska: daḡı'yı okumamış.

با⁸⁴ Ve gizl  kalmasun kim sen  dostluğu (11) kab l kılmağda ve sağa  avışmağlık yoluğ a mağda bağa c n  orkusu vardur. Eger ben m g  l mde

83b

(1) yatlu g m n sağa ulařmamak⁸⁵ niyyeti varmışsadı hirgiz bu rağbet d şmeyedi. Amma sen  (2) dostluğuğa yavlağ inanmışvan ve sen  doğruluğu ben mle dostlık eylemek i inde g m n ve ş bhetden (3) ge mişd r ve bendin yağadan y z biğ ancadur. Amma sen  y renler n vardur kim bular n cevheri (4) bağa d şmanlık eylemek i inde sen  cevher n gibi ve bular n rayı ve tedb ri bağa dostlık eylemekte (5) sen  ray n bigi deg ld r.  ork rvan kim eger bulardan kimesne beni g r rse  aşd eyleye. Zağ (6) eyitdi kim dostlar n ve y renler n sevg si ve gir ekligi niş n  oldur kim dostlara (7) dost ve d şmanlara d şman olalar ve bug n sevişmek ve ş hbet kılmağ b ny adı biz m  zer m ze ş yle (8) berkişmişd r kim ben m y rum ol kişid r kim seni incitmekden sağına ve sen  hoşn dluğu (9) istemegi kend zine v cib bile ve erenler n işine l yık oldur kim eger dilden ve g zden kim (10) c nuğ terc m n  ve ten  g zcisid r. Bir mu  alefet ve dost incitmek g reler. Ol g zi (11) ve dili işaret-ile b t l eyleyeler. Ol vechden⁸⁶ renc g r rlerse anı ‘ayn  r  at şayalar. **Beyt:**

(12) ş l el m ger yavuz şanursa dosta

Sağ el mi ağa uydurmayavan

(13) ş l el mi kesem atam yabana

Anı dostuma hi  duydurmayavan.

عضوى كه زتودوست شود بادشمن / دشمن دوشمس تيغ دوکش زخم دوزن (14)

(15)  st d bağvan n resmi oldur kim eger rey  anlar arasında bir yaramaz ot g re ol otı  oparur.

84a

⁸⁴ “Nefs  c mertlik (bağışlamak), c mertliklerin nihayetidir, zirvesidir.”

⁸⁵ Toska: ulaşmak

⁸⁶ Toska: vecheden

(1) yabana birağur. Bu sözleri işiden sıçan kavî gönüllü oldu. Delükden ayırtlanup ilerü (2) geldi. Zağ ıssı gönül-ile sordı ve görüşdi. Pes birbirinün dîzârı-yıla şād oldılar. Çün birkaç (3) gün geçti. Sıçan eyitdi, eger bunda maķām dutasın ve ehlünj ve ‘ayāllerünj getüresin. (4) Keremünden hîç bedî‘ olmaya ve şol yol çeküp geldüğün minneti benüm üzerüme iki anca ola. Uşbu (5) yir yavlaķ tāze ve laṭīfdür. Ve gönül açıcı ve çok rāḥatludur. Zağ eyitdi, ne kim dirsın yirinedür (6) ve bu maķāmın hoşlığına sözüm yokdur. Velīkin *مَزْعَى وَلَا كَالسَّعْدَانِ* Ammā fulān yirde (7) bir murğizar ve çemen vardur kim anuñ kırañları çiçekler ve güller birle ṭolmışdur. Ve anuñ yiri gökdegi (8) yıldızlar bigi gölmişdür⁸⁷ ve bir bağa benüm dostlarumdan ol arada yirlenmişdür ve benüm öynüm ol arada (9) yavlaķ çok bulunur. Ve uşbu ara⁸⁸ kim dirsın yol kırañudur. Anşuzda yol kavminden zahmet görevüz.⁸⁹ (10) Eger rağbet ideriseñ ol maķāma varalum ve giñlik ve emīnlik içinde rüzigār geçürelüm. Sıçan (11) eyitdi. **Şi‘r:**

Senün yiründen artuķ yirde hirgiz ḥācetüm yokdur

Ve ayruķ kişi dostlığına hirgiz rağbetüm yokdur.

(12) Senün şoḥbetüne ve konşılığuna ne ārzū berāber ola? Eger saña muvāfaķat eylemegi vācib görmeyem. Pes kancaru (13) varam ve ben uşbu maķāma kendü ihtiyārum ve dilegümle gelmiş degülven. Benüm kışşam yavlaķ uzundur (14) ve anuñ içinde ‘acāyibler yavlaķ çokdur. Ol vaķt kim qarār dutasumuz yir mu‘ayyen ola ve ol (15) maķāma irmiş olavuz. Saña kamusın eydem. Pes zağ ol sıçanuñ kuyruğın dutdı, uçup ol

84b

(1) maķāma vardı. Çün ol araya irdiler. Bağa buları gördi, yavlaķ korkdı. Pes segriyüp ol (2) su bağası suya girdi. Pes ol zağ sıçanı aṇulcaķ havādan aşığa indürdi. **Zağ ve sıçan ve bağa şüreti bu mişāl üzerinedür** (3) Ve āvāz birle su bağasın kığırdı. Su bağası daşra geldi, tizlikler⁹⁰ eyledi. Şordı kim ne yirden (4) gelürsın ve ḥāl nedür? Zağ kendü kışşasın şol aradan kim gögercinlerün şuyınca varmışıdı. (5) Ve sıçanuñ görklü ‘ahdin buları kurtarmak içinde görmiş-idi Kamusın birbirin eydivirdi. (6) Bağa kaçan sıçanuñ ḥālin işitdi ve anuñ vefāsı doğruluğın ve ‘aķıl tamāmılgın bildi, çok (7)

⁸⁷ Toska: gülmişdür

⁸⁸ Toska: uşbu ere

⁸⁹ Toska: görür

⁹⁰ Toska: tāzelikler

sevinmek gösterdi ve eyitdi, bizüm devletümüz bahtumuz seni bu makāma getürdi ve bu makāmı senün (8) görklü zātuñ ve eyü şıfatun birle bezedi. ⁹¹ فَإِنَّ لِلْبَقَاعِ دَوْلًا Yirlerün dahı devletü olur.

(9) Güneş bizüm sarāyumuza doğmaz

Senün kutlu ayagun basmayınca

(10) Bizüm cānumuza rāḥat ulaşmaz

Şu dostlıgun yili hoş esmeyince.

(11) Zağ bu sözi takrır eylemekden sonra sıçana eyitdi kim eger şol baña va‘de eyledüğün haberlerden

85a

(1) ve hikāyetlerden eydesin ta kim bağa dağı işide kim anuñ menzileti senün dostlıgun içinde (2) hemān menziletüm gibidür. Pes sıçan āgāz kılp eyitdi kim benüm mevlidüm ve yirüm Mārūt (3) şehriy-idi. Bir zāhid zāviyesinde makām idinmişdüm. Ve ol zāhidün ‘avratı yoğıdı. (4) Ve bir mürīd evinden her gün⁹² bir zenbīl ta‘ām getürürlerdi. Bir niçesin yirdi bir niçesin gice (5) için korıdı. Ben gözedürdüm. Kaçan ol zāhid daşra giderdi. Varurdum, ne kadar dilersem (6) yir-idüm. Kalanın sıçanlara bırağuvirürdüm. Zāhid yavlağ ‘āciz oldı ve hīleler eyledi ve zenbili yukaru (7) asdı, hīç assı kılmadı ve benüm elümi andan kısa eyleyümedi. Ta kim bir gice bir konuğ irdi. (8) Kaçan zāhid ol konuğ-ıla aḥşam ta‘āmın yidi. Zenbili yine asağodı. Konuğa şordı kim (9) ne yirden gelürsin ve ‘azmün kıncarudur? Konuğ bir cihān-geşte kişiy-idi. Mūsāfirlik anuñ (10) işiy-idi. Delim ‘acāyib görmiş-idi ve rūzigār ıssısın ve şovuğın çok sürmüş-idi. Pes söze (11) girdi ve ‘ālem içinde gördüğü ‘acāyibleri söylerdi. Zāhid anuñ sözün dinlerken⁹³ elin birbirine (12) urup ayasın çatladurdı. Ta kim sıçanlar ürke. Pes konuğ kağıdı ve eyitdi, ben söz (13) söylerven, sen elünjı birbirine urursın. Beni yiyni görüp maşharaya dutar mısın?⁹⁴ Zāhid ‘özür diledi (14) ve eyitdi, ol urduğum

⁹¹ “Yerlerin de devleti vardır.”

⁹² Toska: Her gün aña

⁹³ Toska: Zāhid anuñ sözün dinler sözün dinlerken

⁹⁴ Toska: Maşharaya mı dutarsen?

sıçanlarçündür kim bir kezden gâlib olmuşdur ve ne kim qor-ısam (15) yirler. Konuq eyitdi, anuñ baysuzluğınuñ ve çevüklüğüñ sebebi vardur ve bu hikâyet şuna

85b

(1) benzer kim ol bir er eyitmiş-idi kim uşbu ‘avrat qabsuz sısamı kablu sısama berâber virür didüğüñ (2) bir sebebi vardur. Zâhid eyitdi niteyidi eyitgil. *Zâhid ve konuq şüreti bu mişâl üzerine* (3) Konuq eyitdi, fulân şehrde bir biliş evine konuq oldum. Çün aqşam yiyesinde fâriğ olduq. (4) Benüm içün bir döşek eylediler. Er durdı, evine vardı. ‘Avrat ile söyleyü başladı. Ben bunların sözün (5) işidürdüm. Zîrâ bularuñla benüm aramda bir bürıye⁹⁵ hasır perde gerilmiş-idi. Pes ol er ‘avratına eyitdi (6) kim yarın bir tâyife yârenler okıyayın, konaqlıq eyleyeyin kim bunun bigi ‘azîz kişi irmişdür. (7) ‘Avrat eyitdi, kişiler neçün okursun kim evde ‘ayâllerüñe yitesi nesne yoqdur. Hîç (8) yarın günü anmazsın ve ‘ayâllerüñ esirgemezsın. Er eyitdi, dirşürmek zañire eylemek (9) mübârek degüldür ve anuñ şonı öğülmüş olmaz. Nitekim ol qurt hikâyetidür. ‘Avrat sordı kim

86a

(1) niteyidi eyitgil kim bilelüm. *Şayyâd ve qurt ve doñuz dâstânı* Er eyitdi, bir şayyâd ava çıkmışdı, (2) bir geyik düşürdi. Pes götürdi⁹⁶ yüz evdin yaña dutıp gelürdi. Yolda bir doñuz ol avcıya⁹⁷ dü (3) çehâr urdı ve hamle kıldı. Er ok dartdı, ol doñuzı ölesi yirde urdı. Ol acıyla doñuz (4) dağı bir zañm ol avcıya urdı. İkisi dağı ol arada düşüp öldi. Ve bir aç qurt ire (5) geldi. Qaçan eri ve geyigi ve doñuzı gördi, şâd oldu. Bu ni‘mete ve giñlige inanmağı artdı. (6) Kendüzine eyitdi kim fırsat gözedüp zañire yığmak vaqtidür. Eger usanlıq idersem uyanuqlıqdan (7) ve ihtiyâtdan ırâq düşmek olur ve bilmezlige ve gâfilliğe mensûb olavan. Pes (8) benüm hâlüme muvâfık ol lâyıkdur kim bugünkü günü uşbu ya kirişin yimek-ile geçürem ve bu tâze (9) etleri bir bucağa taşıyam, miñnet günleri ve meşakkat rûzigârı içün hazîne eyleyem. *Şayyâd ve geyik ve qurt ve doñuz şüreti bu mişâl üzerinedür*

⁹⁵ Toska: bürıyâ

⁹⁶ Toska: getürdi

⁹⁷ Toska: avcıyu

(1) Pes kaçan avcınun kurulmuş yasının kirişin yimege başladı yanun kirişi kesildi ya sıçradı yanun (2) iki başı kurduñ mahteline dokundu. Şöyle katı zahm urdı kim şolok sā'at kurt daķı hem cān (3) virdi. Pes ne kim yazılmışdı gördi. Bu meşeli şununçün getürdüm. Ta bilesin kim dirmek⁹⁸ zaḥīre (4) yıǵmaya ḥarişlık göstermek kutlu degüldür ve anun 'ākıbeti yatlu olur. 'Avrat eyitdi, ⁹⁹ اَلرَّزْقُ عَلَى اللّٰهِ (5) Doğru eydürsin evde biraz sısam ve biraz birinç vardur, dañla¹⁰⁰ yiyesiler eyleyelüm. İlet yedi kişiye (6) yiter kimi dilerseñ kıǵır. Pes 'avrat sısamı yaş eyledi, kabın çıkardı, güneşe kodı,¹⁰¹ kırıyudurğıl. (7) Ta kırıyınca kendü ayruk işe meşğül oldu. Eri uyku aldı, bir it geldi, ol sısama (8) ağız degürdi. 'Avradun gözi aña şiş oldu. Pes kerāhiyyet gördi kim andan ta'ām eyleye (9) götürdi, bazara iletdi ve kaplu sısam gilesin gileye satdı ve ben bazarda ol ḥālī göredurdum. (10) Bir kişi eyitdi kim uşbu 'avrat kabı soyulmuş sısamı kaplu sısama berāber bir sebebden ötrü şatar (11) ve benüm gönlüme daķı böyle gelür kim uşbu sıçan bunca kuvveti ve yigeligi ve alplığı bir sebebden ötrü (12) eyler. Balta getir, ta kim görelüm anun ininde zaḥīre ve yardımlanası nesne var mı kim anun kuvvetiyle bu (13) çevüklige böyle ikdām eyler. Şolok sā'at balta getürdiler ve ben ol vaktin ayruk delükdey-idüm ve ol (14) sözleri işididururdum ve benüm inümde biñ kızıl altun var-ıdı ve kim koduğın bilmezdüm. (15) Velikin anun üstine aǵnar-ıdum. Gönjül şadılgın ve cān rāḥatın tab' semritmegin anun-ıla artururdum.

(1) Ve her vaķt kim anı aṇardum, bir şāzılık baña yüz dutardı. Kōnuķ ol yiri baltay-ıla yardı. Ta kim baltası (2) altuna irdi. Pes altunı götürdi ve zāhıde eyitdi, ol sıçanun iriligi ve alplığınun māyesi (3) buyıdı. Zīrā kim māl rayun ve bilinün şayķalıdur ve kuvvetün arķacısıdur. İmden girü ol zahmeti (4) degürmege anun güci yitesi degüldür. Pes bu sözleri diñlerdüm. Pes za'ıflık ve şınuklık eşeri gövdemde (5) belürdi ve sergerdānlık ve aşāğa kalmaķlık delīlin kendü zātumda gördüm. Pes zarūret oldu kim ol (6) delükden daşınmaķ gerek. Anun üzerine çok zamān geçmedi kim nefis ḥorlığı¹⁰² ve menzil alçaķlığı (7) nişānın kendü gönlümde aṇladum ve ḥürmetüm ve aǵırlıgum ve

⁹⁸ Toska: dirmege

⁹⁹ "Rızık Allah'tandır."

¹⁰⁰ Toska: deñle

¹⁰¹ Toska: Güneşe kodı kırıya. Erine eyitdi, kuş koruyu durğıl

¹⁰² Toska: ḥarlığı

artuklğum kim varıdı. Çok eksüklik (8) kabül itdi ve işüm küstâhlık derecesinden sâkinlik ve yavaşlık haddine irdi. Pes yârenlerüm (9) bayağı ‘âdetce ol zenbile segirmek gösterdiler. Eyle kim yiyesi el virmedi. Pes başa uymağdan ve (10) ardumca yürimekten yüz döndürdiler. Pes birbirine eyitdiler kim bunun işi döndi. Tîz zamânda (11) bu bizüm tîmârumuza muhtâc olurlar.¹⁰³ Pes kâmusı beni terk eylediler ve benüm düşmanlaruma ulaşıdılar ve benüm ‘ayblarum (12) takrîr eylemege yüz dutdılar ve benüm nefsum eksükliği üzerine dâsitânlar bağladılar. Şöyle kim ben bularuñ (13) katında yavlağ hor oldum. Ve meşhûr meşeldür kim **مَنْ قَلَّ مَالُهُ هَانَ عَلَى أَهْلِهِ** ¹⁰⁴ Ya’nî kimüñ (14) kim mâlı az oldu, kavmi katında hor oldu. Pes kendüzüme eyitdüm her kimüñ kim mâlı yokdur. (15) Kavmi ve karındaşı ve yarı ve teba‘ı yokdur. Ve dostlık âşikâre eylemek ve ray ve tedbîr saklamak ve fikr

87b

(1) berkitmek mâlsuz mümkün degüldür ve bu muqaddimeler hükmiyle kim eyitdün, eger eli boş ve mâlsuz kişi (2) diler-ise kim bir işi işlemek üzerine dura yoksullık girü anı aşağı oturdur ve ol dilege irmekden (3) girü kalur. **Şi‘r-i Türkî:**

Yoksul olup eli tar olan kişi

Neye şunarsa onat gelmez işi.

(4) Şöyle kim yay yağmurları dereler içinde dükenür gider. Ne deniz suyna irişibilür ne ırmaqlara (5) ulaşubilür. Anuñ içün kim anuñ mededi yokdur kim anı himmeti nihâyetine degüre. Doğru eyitmişlerdür (6) kim her kimüñ karındaşı yok ğarîbdür ve kimüñ kim oğlı yok zîkr dükenür, anılmaz olur ve kimüñ kim (7) mâlı olmaya ‘aql ve ray fâyidesinden naşîbsüz kalur. Dünyâda ve âhîretde hîçbir murâda irmez. (8) Anuñçün kim kaçan kişi yoksul ve muhtâc olsa anuñ dirilmiş dostları Yidiger gibi dağılur. Dürlü (9) kayğulu ve ğuşsa Ülker bigi aña dirilür ve hışımlar ve kendüden kiçiler katında hor olur. **Beyt-i Türkî:**

(10) Kardeş olmaz ol kişiler kim gele

Karnı doymağçün saña yardım kıla

¹⁰³ Toska: Muhtâc olasıdur

¹⁰⁴ “Malı az olan, ailesinin yanında hor olur.”

(11) Göz ucuyla bakmayalar yüzüne

Çünkü sende dünyelik eksük ola.

(12) Ve çok olur kim kendünün kütü ve ‘ayālî nafaqası için zarûret olur harām vechden rûzin (13) istemek uğrılığa ve harāmılığa el urur ve anuñ cezāsı āhiret ni‘metinden mahrûmlık ve anuñ (14) hāşılı ebed bedbahtlık olur. ¹⁰⁵قَالَ اللَّهُ تَعَالَى خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ve hāqīkat bilgil kim (15) ol ağac kim Şūristān’da biter ve her yañadan aña āfet iredurur. Anuñ hālî şol yoqsuldan

88a

(1) yigrekdür kim kişilere muhtāc ola anuñçün kim muhtāc olmağ horlığı yavlağ düşvār işdür. Meşel (2) ¹⁰⁶عَزَّ الرَّجُلُ إِسْتِعْنَاءُهُ عَنِ النَّاسِ ve yoqsılık belā ehli olmağdur ve halkı düşmanlığa kığırıcıdur. Hayāyı (3) ve mürüvveti ürküdücidür. Kuvveti ve hamıyyeti ırıcı şerri ve āfeti diricidür. Ve her kim yoqsılık içinde (4) kala çāresüzdür kim ud perdesin aradan götürür, çün ud perdesi yırtıldı kişiler gözinde (5) mebgüz ve yigrenci olur ve şāzılık anuñ gönli içinde solar ve kayğü çokluğu anuñ ‘aqlın örter. (6) Zireklik ve anlamak ve yād dutmak ve hüner kamusı kıçına döner ve ol kişi kim uşbu āfetler-ile (7) sına ve mübtelā ola ne kim işlerse ve ne söyler-ise uz düşmez ve doğru ray ve dost menfa‘atleri (8) anuñ hakkında mazarrat ve ziyān olur. Her nesne kim aña inanasın. Emīn kişi durur saklaya diyesin. (9) Ol nesneyi telefe götürür ve dostların eyü gümānı anuñ hakkında ‘aksince olur ve ayruklar (10) suçı için ol dutılır ve her kelime ve ‘ibādet kim bay hakkında¹⁰⁷ medh ve ögmekdür. Yoqsul hakkında (11) horlamak olur. Meşelā eger yoqsul cüst ve alp olursa ahmağdur dirler. Eger cömerdlık iderse (12) telefcidür dirler. Eger hālīmlikda ve alçaqlıkda dürişürse yumşak ve za‘İfdür dirler. Eger dōleklik (13) ve sākinlik iderse kā heldür dirler. Eger dillülük ve fesāhat ilerü¹⁰⁸ dutarsa çok (14) sözlüdür dirler. Ve eger dıñsuz¹⁰⁹ durmağı ihtiyār iderse ululanur dirler. **Şi‘r-i**

Tāzī:

متى ما يرى الناس الغنى وجاره / فقير يقولو عاج وجليد (15)

¹⁰⁵ (Hac Suresi 22/11) (Allah u Teala buyurdu: “Dünya ve ahireti hüsrān oldu.”)

¹⁰⁶ “Kişinin izzeti ve şerefi, insanlara muhtaç olmamasındandır.”

¹⁰⁷ Toska: bāy hakkında ola

¹⁰⁸ Toska: fesāhatlerü

¹⁰⁹ Toska: dıñsuz

110. فَلَيْسَ الْغَنَى وَالْفَقْرُ مِنْ حَبْلَةِ الْفَتَى / وَلَكِنْ كِلَاهُمَا قِسْمَةٌ وَجُدُودُ (1)

(2) Ölüm kā hâlde¹¹¹ yoksullıktan ve kişilere muhtâc olmakdan yigrekdür. Anuçün kim eli yılan ağzına sokmak (3) ve ağı çıkarmak ve aç Arslan ve Kaplan elinden lokma kapmak kerîm kişiye genişrekdür kim vara bir le’îm (4) ve bahîl kişiden nesne dileye.

Râzi oldum kim ölem ‘ömrüm geçe.

Dirliğüm kuşu bu gövdeden uça.

(5) Şuğa râzi degülem kim er kişi.

Nâ-kese nesne dileye el aç.

(6) Dağı eyitmişlerdür kim eger kişi şayrılık ve za’îflıkda kıla, şöyle kim hîç sağlık ümîzi olmaya. Ya bir (7) ayrılıktan miskîn olmuş ola kim ulaşmak çâresi bulunmaya. Ya bir ğarîb kim ne makâmına dönmek (8) ümîzi berkişmiş ne anda yirlenmek sebebi kurulmuş ola. Bu kâmusı kerîm kişiye genişrekdür şundan (9) kim¹¹² suâle ve dilemege muhtâc ola ve her kim dilemege muhtâc ola. Hâkîkat içinde anuñ dirliğü ölümdür ve ölüm (10) ‘aynı rāhatdur. **Şi’r:**

113. فَلَمُوتٌ خَيْرٌ لِلْفَتَى مِنْ ُفُعُودِهِ / وَمِنْ مَوْلَى تَدْبُ عَقَارِبُهُ

(11) Ve çok olur kim ud ve mürüvvet ve ‘acizlik ve muhtâclık belürtmegi yıgar ve zarûret katılığı kişi (12) hıyānete ve yatlu işe kındurur. Ta kim kişilerün mālına el uzadur, niceme kim kamu ‘ömrinde ol anuñ (13) gibi işden sakınmış ise dağı ‘âlimler eyitmişdür kim¹¹⁴ dilsüzlik ‘aybı yalancılıktan yigrek (14) ve dil çöngeligi herze sözleri revān söylemekden yigrek yoksullık ħorlığı şol harām mällu (15) bay ‘azîzliğinden yigrek. Pes kaçan altını ol delükden aldılar. Zâhid ve konuk üleşdiler. Pes

¹¹⁰ “Zenginlik ve fakirlik gencin hilesinden değildir ama o ikisi nasip ve şanstır.”

¹¹¹ Toska: kamu hâlde

¹¹² Toska: Şundan kim şol suâle

¹¹³ “Genç için ölüm, oturmasından (aciz kalmasından) daha hayırlıdır. Akrebin sürünmesi Allah’tandır.”

¹¹⁴ Toska: Eyitmişlerdür kim

(1) zāhid kendü naşîbin bir kîseye koydı ve bir yaştuk içine bıraktı. **Zāhid ve konuk ve sıçan şüreti bu mişāl üzerinedür.** (2) Ben anı görür-idüm.¹¹⁵ Pes tama‘ eyledüm kim andan nesne girü ele getürem. Meger kim ol sebep-ile benüm kuvvetüm (3) girü kararına gele ve dostlar ve karındaşlar girü benüm şöhetüme meyl ideler. Pes kaçan zāhid uyudı. (4) Ben anı almağa kaşd eyledüm. Ve konuk uyanuğudı. Pes bir ağac darbın baña urdı. Anuñ rencinden (5) ayağum sürüyü girü döndüm. Karnum üzerine sürinü delüğe girdüm. Bir sā‘at durdum. Ta kim ağrısı sākin (6) oldı. Hırş beni yine kındurdı. Yine delükden çıkıdum. Konuk öñe dururmuş bir ağac depemde urdı. (7) Tā kim düşdüm bî-hod oldum. Pes çok hilet eyledüm. Ta kim sürinü girü delüğe girdi bildüm.¹¹⁶ **Beyt-i Türkî:**

(8) Hārîş olan ululuk istemeğe

Delim yirler gezer işe dürişür.

89b

(1) Ölümi rızkı kişinün cezāsuz

Gerek yatsun gerek dursun irişür.

(2) Pes haqîkat ol zaḥmlaruñ ağrısı ol mālî baña datsuz eyledi. Ve benüm nefsum za‘îflığı ve (3) göñlüm tarlığı şol araya irdi kim anuñ yükünü çevrilü duran çarḥ-ı felek üzerine kosalar tağ gibi (4) dölendi. Eger anuñ göynügi dağ üzerine düşdi,¹¹⁷ çarḥ-ı felek gibi çevriledi. Pes baña ma‘lûm oldı (5) kim kamu belâlaruñ pîşrevi ve cümle cefâlaruñ öñürdücisi tama‘dur. Ve kamu ‘âlem ehlinün renci şoldur (6) kim hırş bularuñ dizginin dutmuşdur gezdirür. Nitekim şol dişi arvanı bir kiçi oğlan yider kancaru (7) dilerse iledür. Pes tecrîbe-yile bilmege yarar kim Teñri kazāsına rızā virmek ve kanā‘ati ihtiyār kılmak (8) baylıguñ aşlı ve ululuğun diregidür. **Beyt:**

Eger rāḥat gerek-ise kanā‘at yazısına var

Ne kim istersin (9) anda çok ne kim dilersin anda var.

¹¹⁵ Toska: görüvirdüm

¹¹⁶ Müstensih hatası olabileceği düşüncesindeyiz. Toska: girübildüm şeklinde okumuş.

¹¹⁷ Toska: düşeydi

Ve hekimler eyitmişlerdür kim doğru tedbîr gibi hîç 'ilm yokdur ve harâm (10) kazançdan girü durmak bigi hîç saknuklık yokdur ve görklü hulk gibi hîç baylık aşı ve neseb yokdur. (11)¹¹⁸ Ve dahı eyitmişlerdür, eylüklerün ulurağı rahmet ve şefkatdür. Ve dostluğun sermayesi yârenler-ile (12) hoş dirilmekdür ve 'akluğun aşlı olası nesneyi olmayasidan bilmek ve ayırtlamakdur. Ve benüm işüm (13) az az bir dereceye irdi kim kâni' oldum ve gök kazâsına rızâ virdüm. *Tercüme-i Pârsî:*

(14) Yili başuñdan çıkarğıl ta kim gönölün cem' ola.

Yir dirilmiş toprağı komaz ki bir yirde kala.

(15) Pes çâresüz oldum ve zâhidün evinden daşınup bir yazıya çıkdum. Ve anda bir gögercinün benüm-ile

90a

(1) dostluğu varıdı. Ve anuñ dostluğu zağ konşuluğına kulağuz oldı. Andan zağ senün (2) lütfuñ ve mürüvvetünî baña eydivirdi. Ve senün kürklü hulkunun yiyisi anuñ kelecisiyi bostânından (3) baña irdi ve senün ululuğun beni senün dostluğun üzerine yavlağ kındurdı kim kişinün (4) şıfatın hikâyet eylemek birle şol dostlık hâşıl olur kim anuñ şüretin müşâhede kılınmış (5) olalar. اَذْنِي لِبَعْضِ الْحَى عَاشِقَةً / وَالْأَدْنَى تَعَشُّقُ قَبْلَ الْعَيْنِ أَحْيَانًا. ¹¹⁹ يَا قَرْم

(6) İy kavm uşbu kulağum 'âşık oldı bir boya

Kulağun 'ışkı katıdur görmege kanda gūyā¹²⁰

(7) Vaşfını işitmegile 'âşık oldı görmedin.

Pes kulağ 'ışkı şu gözden öñdin olur cümleye.

(8) Ve uşbu vakt içinde kim ol senün katuna geldi. Diler-idüm kim muvâfağat gösterem.

(9)Ta saña kavuşmaklık sebebinden¹²¹ işirgenem. Ve ğarîblık vahşılığından kurtılam kim yalunuzlık (10) yavlağ katı işdür ve dünyâ içinde dostlar-ıla oturmak ve şöhet kılmağdan yigrek (11) hîç şazılık yokdur. Ve yoldaşlar ayruluğundan ve karındaşlar yavu

¹¹⁸ Toska: Kanâ'at gibi hîç baylık yokdur.

¹¹⁹ "Ey kavmim, kulağım bazı sözlere aşıktır. Kulak, gözden önce aşık olur."

¹²⁰ Toska: döye

¹²¹ Toska: koşmaklık sa'âdetinden

kulmağdan ulu kayğı yokdur. (12) Ve firāk renci yavlağ ağır yükdür. Herbir nefsün anı götürmege tākati olmaz ve ulaşmağlık zevkı (13) bir sinürici şerbetdür kim degme kişi ansuz katlanmaz. **Şi'r:**

(14) Günlerün sevgülüsi hem tatlusı

Dünlerün ni'metlüsi rāhatlusı

(15) Oldurur kim oturasın yārile

Ol zamānuñ eyü olur yatlusı.

90b

(1) Pes bu tecribeler hüküm-ile rüşen ve bellü olur kim 'âkıll kişi bu cihānuñ ni'metinden şol yitesi (2) kadarıncaya kanā'at göstermek gerek. Ve şol kadar nesneye kim ten hāceti aşğa kalmaya kāni' olmak gerek. (3) Anuñçün kim eger dünyâyı kamasın bir kişiye bağışlasalar fāyidesi bu kadardur kim anuñ (4) hāceti yirine gelmiş olur. Ve hāşılı bir yimekten bir geymekden artuğ nesne degüldür çün andan geçe (5) dürlü ni'met ve bezenmek olur. Pes gönül ārzūsı ve göz lezzeti dağı yirince olur. Çün ārzūsı (6) dükenmez. Ol şöyle olur kim bu dünyā ni'meti aña hīç virilmedi ve benüm başumdan geçen işler budur (7) kim didüm. İmdi uş senün konşılığuna geldüm ve senün dostlığıñ ve kardaşılığuna (8) göceklenürven. Ve ümīz¹²² şöyle dutarvan kim menziletüm senün gönlün içinde umduğumlayın ola. (9) Kaçan sıçan bu faşlı okımağdan fāriğ oldu. Pes¹²³ aña laṭif cevāblar virdi. Ve anuñ yadlığın (10) bilişlige degşürdi. Ve anuñ vahşılığın işirgenmege bedel kıldı.¹²⁴ **Beyt:**

(11) Rūzigāruñ işleri vardur katı

Uğrayıcağ durğurur yügrük atı

(12) Eyüler gönliñe ol açku durur

Yatlulara arturur ol hasreti.

¹²² Toska: imdi

¹²³ Toska: Pes bağa aña

¹²⁴ Toska: Ve eyitdi

(13) Ve eyitdi kim sözünj işitdüm, ne kim didün görklü ve ārāstey-idi Uşbu işaret-ile senün (14) erligünün ve mürüvvetünün nişanı ve bürhānı rüşen oldu. Velikin seni uşbu ğarīblık (15) sebebiyle kaygulu gibi görürven. Zinhār aña gönlünde yir virmegil kim eyü söz ol

91a

(1) vaktin cemāl gösterür kim görklü hulka ulaşmış ola ve sayru kaçan kim otalanmak vechin (2) bile eger anı işe iletmez-ise ‘ilm fāyidesinden naşıbsüz kala. Pes kişi kendü ‘ilmin işe sürmek (3) gerek ve ‘aql semeresinden fāyide dutmak gerek ve māl azlığına kaygulu olmak eyü degül.

(4) قَلِيلُ الْمَالِ يُصْلِحُهُ فَتَبَقَى ¹²⁵ **Tercüme:** وَلَا يَبْقَى الْكَسْبُ مَعَ الْفَسَادِ ¹²⁶

Şalāh-ile mālun azı az olmaz. (5) Fesād-ile şu çok māl bākī kalmaz. Ve mürüvvet issi niceme az sermāyelü olursa daķı hemīşe (6) ‘azīzlık ve ağırlık birle rüzigār geçürür. Nitekim Arslan kim cümle vaқtlardan anuñ heybeti (7) eksilmez. Niceme kim bir şanduk içinde bağlu olursa daķı ve ol bay kim himmeti kısa ve (8) eksükdür. Hemīşe ĥor gözüdür olur.¹²⁷ Niceme kim anuñ boynında muraşsa ‘ tavuķ¹²⁸ ve ayağında (9) altun ĥalĥal olursa daķı bu ğarīblığı kendü¹²⁹ gönlünde ol kadar ağrı görme kim (10) ‘ākıl kişi her kanda varur-ısa kendü ‘aklı birle yardımcı olur. Ve şükr eylemek cümle bāb (11) içinde vācibdür. Ve miĥnet ve meşakķat günlerinde hīç şabr donından yigrek bezek yokdur. (12) قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ

السَّلَامُ خَيْرُ مَا أُعْطِيَ الْإِنْسَانُ لِسَانٌ شَاكِرٌ وَبَدَنٌ صَابِرٌ وَقَلْبٌ ذَاكِرٌ ¹³⁰

(13) Peygāmberr ‘aleyhisselām eyitdi, ādemīlere virilen nesnelerün yigreki üçdür: Şükr-i dil, şabrlu ten, (14) zikrlü göñül. Pes şabr eylemek gerek. Ve nefis tīmārı içün dürişmek gerek. Her vaқt kim (15) bu bābı yirine getürmiş olasın. Ĥayr ve sa‘ādet tamāmılgı saña yüz duta ve sevinmek

91b

¹²⁵ Toska: Tercüme yazmamış

¹²⁶ “Salah ile (doğru kazanılmış helal mal) az mal bakidir. Fesad ile kazanılmış çok mal baki kalmaz.”

Toska: Tercüme ve beytin arasına “şir” yazmış.

¹²⁷ Toska:Nitekim it her yirde ĥor olur.

¹²⁸ Yanlış yazılmış olabilir.

¹²⁹ Toska: kendüde

¹³⁰ “Nebi (a.s.) buyurdu: İnsanoğluna verilenlerin en hayırlısı; şükreden bir dil, sabreden bir beden ve zikreden bir kalptir.”

(1) ve şazılık leşkeri karşıya dura. Nitekim şol şu bügedi şuya ulaşmak ister. Pes¹³¹ dürlü eyelükler (2) kim vardur. Dürişmek ve başiret islerinün naşbidür. Hirgiz kâhel ve iki gönüllü kişiye (3) yüz dutmaz ve andan şöyle kaçır kim bir kıvanmış yigit ‘avrat bir za‘îf koca erden nite kaçır-ısa (4) ve kaygulu olmağıl. Şuğa kim eydürsin, mālüm var-ıdı tağıldı. Elüm tar oldı kim (5) māl ve dünyā metā‘ı kāmı şebātsuzdur. Döleklik hirgiz yokdur nite şol top kim yukaru (6) havāya atalar, ne yukaru ağduğı için kadri var ne aşağı indüğü için mahalli var. Pes māl (7) dağı şöyledür. ‘Ālimler eyitmişdür kim¹³² birkaç nesnenün şebātı ve beķası yokdur. Bulıt gölgesinün (8) ve yavuzlar dostlığınun ve ‘avrat ışkınun ve yalan ögmegün ve çok mālun hıç (9) beķası ve dölenmegi yokdur ve ‘ākıllara lāyık degöldür kim māl çokluğu için kaygu yiye¹³³ ve māl (10) şol nesneyi samak gerek. Anunla hüner ele gele ve eyü hūklar hāşıl ola ve anunçün kim (11) eyü hūlkı ve hüneri kimseden hıç almağa yaramaz. Rūzigār işleri ve çarh dönmegi hirgiz ol¹³⁴ (12) ikiye āfet degürmez dağı āhiret azığın yaraqlamak vāciblerdendür kim ölüm anşuzın gelür. (13) Ve hıç kimsenün mühleti ve müddeti anun içinde ma‘lüm degöldür. **Beyt:**

(14) Ayağun dünyāya basma nām u neng için bugün

Uzad elün āhirete kim bulasın yüz düğün.

(15) Ve gizlü olmasun kim sen benüm ögüdümē hācetsüzsin ve kendü aşşılarnı ziyānlardan

92a

(1) bilürsin. Lākin bu sözlerden dilegüm oldur kim diledüm kim şol ögülmüş ‘ādetler ve begenilmiş (2) hūklar üzerine sağa yardım virmegi vācib görem ve dostlık ve yol çeküp gelmek hakkın anun-ıla (3) ödeyem. Bugün sen benüm dostım ve karındaşumsın. Ne eyelük ve ne muvāfaķat kim mümkündür. Kāmu yoldan (4) sağa eyleyeven. Kaçır zağ ol su bağasınun sıçır hakkında ol laţif sözlerin işitdi. (5) Pes ter ü taze duru geldi ve eyitdi, beni yavlaķ sevindürdün ve hemişe senün hūlķundan bu nesneler (6) umılurdi. İmdi sen kendü ululuğun üzerine nāzlangıl ve şād ve hurrem

¹³¹ Toska: Pes yok

¹³² Toska: Eyitmişlerdür kim

¹³³ Toska: Kim māl çokluğu için sevine ve māl azlığı için kaygu yiye

¹³⁴ Toska: Ol her ikiye

oturup yigil içgil¹³⁵ (7) kim kişilerün şazılığına ve tena'uma lāyıkrağı oldur kim anuñ eylügi ve dostlar için hemîşe (8) döşenmiş ola ve her vaktde qarındaşlar cemā'ati anuñ şefkati ve himāyeti ve tīmārı altında rūzigār (9) geçürürler. Ve ol ululık ve eylük kapusın bulara açuk duta ve bularuñ dilegin yirine getürmegi ve hācetin (10) revā kıılmağı vācib göre. Anuñçün kim peygāmbir dili bu ma'nī 'ibādet buyurmuşdur. (11) ¹³⁶ قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا Ya'nī sizün urunduguñuz anlardur kim hulkı görklü ola (12) ve kişileri kendüzine yaşıdura ve kendü dağı bulara yaşısa. Ve kerīm kişi kaçan sürçse anuñ elini dutucı (13) girü kerīmler olur. Nitekim eger bir pīl gömülgende kalursa anı girü pīllerden ayruk nesne çıkarmaz. (14) Ve 'ākıl kişi hemîşe ululık ve hürmet kazanmağa dürişür. Kendünün adın cihānda bākī kıılır. (15) Ve hālāyıklar günüleyecegi ol kişi olur kim anuñ katında sığınıcılar çok ola ve anuñ kapusunda şükrü

92b

(1) dileyiciler delim ola ve her kimün kim ni'metinde muhtāclaruñ artuqluğı olmaya. Ol kişi hirgiz baylar bölüğinden (2) şanmaya¹³⁷ ve her kim dirliğin yavuz adlulık ve halka düşman olmağ birle geçüre ol kişinün adı (3) Zirekler defterinde yazılmaya. Zağ bu söz içindeydi kim ırakdan bir geyik kaçageldi duruverdi. Şöyle (4) gümān iletdiler kim anuñ bir kovucısı var. Pes bağa segridi, şuya düşdi ve zağ uçup ağac (5) başına kondı ve sıçan delüğe girdi. Ol geyik sunuñ kıyına geldi, ezginek su içdi korkulu (6) gibi durdı. **Geyik ve zağ ve bağa ve sıçan şüreti bu mişāl üzerinedür** (7) Zağ kaçan ol hālī müşāhede eyledi. Uçup havāya çıkdı. Anuñ suynca kimse var mı diyü (8) çevre bakdı, hīç kimesne görmedi. Pes bağaya kığırdı kim sudan taşra çıkdı ve sıçan (9) dahı hāzır geldi. Kaçan sıçan ve bağa ol geyigün korkusın gördi ve anı kim suya bakardı

93a

(1) ve içmezdi. Gördi ve müşāhede kıldı. Pes eyitdi, susuz iseñ içgil, hīç kayurmağıl kim korku (2) yokdur. Pes geyik ilerürek geldi, bağa aña ikrām eyledi ve sevinmek gösterdi ve şordı (3) kim hāl nedür ve kandan gelürsin? Geyik eyitdi, ben şahrālarda olurum. Her vakt avcılar ve oqçılar (4) beni yirden yire kovup sürerlerdi. Ve bugün bir kocayı gördüm, şöyle taşavvur eyledüm kim avcıdur. (5) Pes kaçup uşbu

¹³⁵ Toska: içgil yok

¹³⁶ "Nebi (a.s.) buyurdu: "Sizin en hayırlınız, ahlak olarak en güzel olanınızdır."

¹³⁷ Toska: sayılmaya

araya geldüm. Bağa eyitdi kim qorkma kim uşbu maqāmun yōresine¹³⁸ hirgiz avcı (6) gelmiş degüldür. Ve biz kendü dostlığımızı saña virdük ve otlaq dağı bize yavlaq yaqındur. Pes böyle (7) dise geyik bularuñ şoĥbetine yavlaq raĥbet gösterdi. Ol çemende maqām dutup eglendi. Ol (8) arada bir sāz var-ıdı kim bular qamusı anda olurlardı ve oynarlardı ve sergüzeşt (9) eydürlerdi. Bir gün zaĥ ve baĥa ve sıçan ol araya dirildiler. *Zaĥ ve baĥa ve sıçan şūreti*

93b

(1) Bir sā‘at geyige mūntazır oldılar, geyik gelmedi. Pes göñülleri nigerān oldı ve şöyle kim müştāklar (2) ‘ādetidür ĥatırları perākende oldı endişelü oldılar. Pes su baĥası zaĥa eyitdi, pes bir dem (3) zaĥmet ve emek gör aĥup çevremüze baq kim geyigün ĥiç eşerin göre misin? Pes zaĥ uçup bulıda (4) aĥdı baqdı gördi kim belā duzaĥına dutulmuş. Şoloq sā‘at girü indi ve yārenlerine bildürdi. (5) Pes zaĥ ve baĥa sıçana eyitdiler kim bunuñ bigi vāqı‘ada senden ayruq kişiyē ümiz dutmaĥa yaramaz (6) kim bizüm elümüzden ĥiç iş gelmez.

Bugün iş elüñdedür sen işlegil.

Şol ‘aziz yāruñ duzaĥın dişlegil.

(7) Gün ola senden daĥı hem iş geçe.

Şol kafesden kuvvetün kuşı uça.

(8) Pes sıçan ve baĥa ve zaĥ geyik qatına geldiler. Sıçan eyitdi kim, iy şefqatlü qarındaş, şol qadar (9) ‘aql ve Zireklik bilmek ve anlamaqlık birle kim sendedür. Uşbu belā çamurına nite düşdün? (10) Geyik cevāb virdi kim gök taqdiri berāberinde kim anı¹³⁹ göz-ile görmege yarar ne dağı ĥile-yile anuñ (11) vaqtin bilmege yarar, Zirekligün ne assısı var? Bu arada baĥa daĥı geyigün ĥālin ve göñlin sordı. (12) Geyik eyitdi, iy müşfik qarındaş senün uşbu araya geldüğünün benüm uşbu vāqı‘amdan (13) daĥı düşvārraĥdur kim eger şimdi avcı bize irer-ise sıçan benüm bendlerüm kesmiş ola. (14) Ben qaçam, cān qurtaram. Zaĥ uça gide, sıçan delüğe gire, sende ne savaş eli var kim (15) muqābil olasın. Ve ne qaçan ayağı var kim qurtulasın. Uşbu zaĥmeti neçün kendüzünge revā

¹³⁸ Toska: yāresine

¹³⁹ Toska: ine

(1) gördün? Bağa eyitdi, iy qarındaş nite gelmeyedüm ve anda durmaqlığa ne te'vıl birle revā dutadum? Ve ol (2) dirlikden kim dostlar ayrılığında geçe ne lezzet bulunur ve qankı 'ākıldur kim ol dirliği bile (3) ve anı 'ömrden şaya? Yardım ve nefis dölendürmekden birisi belā vaktinde qarındaşları görmek ve bularuñ (4) gönlin şormaqdur kim kaçan kişi ayrılık göyünmegine uğraya. Anuñ gönli qorusı qayğular otlağı olur (5) ve şāzılık şöhetini aña harām olur ve anuñ anlamağı ve başireti eksilmege yüz dutar ve anuñ rayı tedbiri (6) ve fikri menfa'atsüz olur. İmdi bu kamusıyla endişelü olma kim uşbu sā'at kırtılasın ve bu (7) bendleruñ şeşile ve kamu hâlde şükr eylemek vācibdür. Eger zaḥm irüp cāna ziyān degse anuñ (8) dermānı hīç 'aql meydānına sığmayadı. Ve anuñ çāresi us ve bilü nigārḥānesinde hirgiz şüret (9) bağlamayadı. **Beyt:**

لَا تُبَلِّ بِالْخُطُوبِ مَا دُمْتُ حَيًّا / كُلُّ خَطْبٍ سِوَى الْمَنِيَّةِ سَهْلٌ¹⁴⁰

(10) Qayğulu olma qatı işler için

Qatıya yumşağa ādem ehldür.

(11) Çün dirisin hīç qayğu yimegil

Ölümden artuq kamu iş sehldür.

(12) Henüz bağa bu söz içindey-idi kim şayyād ırakdan gözükdü ve sıçan duzaqları kesmekden¹⁴¹ fāriğ (13) olmuşıdı. Pes geyik segirdi, bir yaña çıkdı ve zağ uçdı ve sıçan delüğe girdi. Avcı (14) geldi geyik ayağınuñ bendin kesilmiş buldı. Pes ḥayrān oldu sağlu sollu bakdı. Pes (15) nazarı ol bağaya dokundu. Şoloq sā'at anı dutdı tobraya bırağdı muhkem bağladı girü

(1) uğradı. Şoloq sā'at anuñ yārenleri geldiler ve bağanuñ ḥālī sorışdılar. Ta ma'lūm oldu kim (2) belā duzağına düşmişdür. **Geyik ve zağ ve sıçan şüreti bu mişāl üzerinedür.** (3) Pes sıçan kendü rayından ve endişesinden eyitdi kim **Beyt:**

(4) Zamāne qayğusı basdı beni uş

¹⁴⁰ "Hay olduğı müddetçe (yaşadığın sürece) zor işler için kaygılı olma. Ölümden başka her zor iş kolaydır."

¹⁴¹ Toska: tamām

Zamāne kıldı çok köşki evi boş.

(5) Zamānenün eli kırısun olsun

Şu dostlar hāli her dem tāze ve hoş.

(6) Hergiz ola mı kim uyımış devlet uyana ve uyanmış fitne sākin ola ve ol hekīm doğru

(7) eyitmişdür kim kişi hemişe eyü hāllüdür. Ta aña degin kim anuñ ayağı bir kez taş

doğına. (8) Çün bir kez rence düşdi ve belā daşı anuñ seņegin sıdı. Pes her sā‘at āfet

seyli (9) anuñ üstine kavīrak ve miḥnet mevci qorqulurak olur ve her vaqt kim bir dost

95a

(1) elin bir budağa¹⁴² yapışa dağı bir kez ol budak anuñ elinden çıkar. İmdi kanķı muşībet dostlar ayrılığına (2) berāber eylemege yarar kim ayrılık göynügi eger deniz dibine bir zerre od urur-ısa anuñ doprağın yukaru götüre. (3) Eger bir pāre dütün göge degürse kendünün ak yañağı kara ve bu uyımış baht yire oturmadı. (4) Ta benüm elümi¹⁴³ girü döndürmeyince ve niceme kim bu yavuz tāli‘ benümle kavm ve oğul kız arasına¹⁴⁴ ayrılık (5) bırakmışdı. Bir dost dağı kim şöhet kuvvet-ile anuñla dirilürdüm benden kapdı. **Beyt:**

(6) Zamāne ben diledüğümü kılmaz

Benüm-ile biraz vaqt demsāz olmaz.

(7) Dilerven kaygu yükin yiyni kılam

Dağı ağır kıılır hirgiz kayurmaz.

(8) Eger ol degülmisedi kim benüm tenüm bu rencler-ile işirgenmişdür ve zamāne

kayğusı çekmege (9) hūlanmışdur. Bu vāķı‘alarda baña dirlik nite mümkün oldu? Ve ne

kuvvet-ile bu zahmetlere muķābil (10) durubiledüm? Ve ey¹⁴⁵ bu şahşa kim belā çengāli

içinde zamāne dönmeginün esīri olmuşdur ve āfetler (11) anuñ üzerine dirgenmiş ve

hasretler aña cem‘ olmuşdur. Pes anuñ kayğusı ve hicrānı şol zahma (12) beņzer kim

¹⁴² Toska: Vura ve yapışa

¹⁴³ Toska: Tā kim elümi

¹⁴⁴ Toska: Arasına yok

¹⁴⁵ Toska: vay

kaçan ögölmege yüz dutsa¹⁴⁶ dahı bir zaım aña degirse bir ikisin birikdürür. Belâsın (13) bile çeker ve dünyānuñ rencleri dostlar dīdārı birle hīç belürmez olur. Ol kişi dostlardan (14) ırak düşe. Ne tarīkiyle gönül hoşlığın isteye ve kankı müferrih birle otalana. Zağ ve geyik (15) eyitdi, niceme kim sözümüz faşih ve onat ve uzdur. Bağaya hīç assısı yokdur. And

95b

(1) ve kavl görklülüğine ol lāyıkdur kim bir hīle endīşe kılavuz kim¹⁴⁷ kurtulmağına sebep ola. Nite (2) kim eyitmişlerdür, alp ve bahadur savaş güninde sınanur ve emīn kişi virmek ve almak vaktinde (3) ve ‘avrat ve oğul kız hācet güninde dost ve kardaş katılık ve buñ yirinde sınanur. (4) Sıçan geyige eyitdi, hīle oldur¹⁴⁸ sen şayyāduñ öñinden geçesin. Kendüziñi aña başlu gibi (5) gösteresin. Zağ dahı gele, senüñ üzerüñe kona. Saña kaşd eyler bigi ola. Şöyle kim şayyāduñ gözi (6) saña doqına. Pes gönlin saña bağlaya. Ve bağayı tobrası birle bir yirde koya. Yüz seni¹⁴⁹ kovmağa, duta. (7) Her vakt kim saña yaklaşa. Sen aqsayu aqsayu¹⁵⁰ biraz ilerü kaçğıl. Ammā yavlağ uzadu gitmegil kim (8) t̄ama ‘in senden kesmesün. Pes bir s̄a‘at ol hevese yile ve ben anuñ suynca varam. Ümīz (9) şöyledür kim henüz siz yilmekde olasız kim ben bağanuñ bendin kesmekden ayrıtlanmış olam (10) ve anı kurtarmış olam. Pes böyle işlediler kim danışdılar. *Şayyād ve bendi kesilmiş tobra şūreti*

96a

(1) Şayyād dahı ol geyigi istemekde ardı girü döndi geldi bağayı görmedi ve tobranuñ bendlerin (2) kesilmiş buldı. H̄ayrān oldı ve tefekkür eyledi. Evvel geyik kendüzin seyreyledügin¹⁵¹ bir s̄a‘at (3) durup dinlenüp ve bir s̄a‘at yildigün ve zağ anuñ üzerine konup sağrısın dürtidigin ve bağanuñ (4) bendü kesildügin pes şayyād korkdı ve korkudan teni içinde kanı baqam ağacı şāhına (5) döndi ve anuñ derisi za‘ferān yaprağına benzedi. Pes endīşe kıldı kim meger bu yir cāzūlar (6) ve perrīler yirüdür. Tiz bundan gitmek gerek ayruk¹⁵² nesne istemek gerek ve kendüzine eyitdi. *Beyt:*

¹⁴⁶ Toska: duta

¹⁴⁷ Toska: kılur kim

¹⁴⁸ Toska: oldur ki

¹⁴⁹ Toska: Seni yok

¹⁵⁰ Toska: Sen aqsayu biraz ilerü kaçğıl

¹⁵¹ Toska: Sır eyledügin

¹⁵² Toska: ayru

(7) Eger bundan selāmet gider isen

Ġanīmet yarsıdur ger iderisen

(8) Kişinüñ nefsiçün ola selamet

Ġanīmetlik durur ol bī-melāmet.

(9) Pes zağ ve sıçan ve geyik ve bağa bir yire dirildiler. Diñlenmek ve iminlik birle maķāmlarına vardılar. Andan (10) belā eline bularuñ dostlığı eşerin dutdı¹⁵³ ve ne yavuz göz bularuñ ferāğati yañağın şaru eyledi. (11) Pes muvāfaķatlık bereketiyle bularuñ dirligin her gün şāzılıkla geçdi ve aħvālleri her bir sā‘atde (12) daħı yigrek düzüldi.

Tercüme-i Şi‘r-i Tāzī:

Dünleri oldı bularuñ gün bigi

(13) Rüşen ve ayduñ delim ni‘met bile

Günleri daķı tümen dünler bigi

(14) Uyumak hem rahmet ü rāhat bile.

Budur dostlar muvāfaķatınuñ dāsītānı ve qarındaşlar (15) yardımlaşduğınuñ meşeli ve bularuñ katılıķda ve yumşaklıķda, düşvārlıķda ve geñezlikde

96b

(1) arķa birikdüdüğü ve kāyīm durmaķlıķ¹⁵⁴ kim her birisi zamāne katılığında ve rüzigār düşvārlığında (2) kim yirine getürdiler. Ta kim bularuñ ol gönül birikdürmegi ve girçek dostlığı ve yardımlaşmağı (3) sebebinden niçe korkulu çamurdan kurtıldılar. Niçe āfet beliklerin ortalarında kurdılar¹⁵⁵ ve uslu kişi (4) gerek kim bu hikāyetde ‘aķl nūrı birle key lāyık tefekkür eyleye kim za‘īf cānavarlar dostlığında (5) kim çün gönülleri şāfi eylediler ve işler bitürmekde el birbirine virdiler. Bunca eyü şemere zāhir oldı. (6) Ve delim murād hāşıl oldı. Eger ‘aķıllar tayıfesi bu dürlü dostlık bünyādın öreler. Ve ol dostlığı (7) bu lütf-ıla ġāyetine irürdiler.¹⁵⁶ Anuñ fāyidesi kāmulara irişe.¹⁵⁷ Teñri Te‘ālā

¹⁵³ Toska: Andan sonra ne belā eli bularuñ etegin dutdı dostlığı eşerin dutdı

¹⁵⁴ Toska: durmaķlığı

¹⁵⁵ Toska: Artlarında kordılar

¹⁵⁶ Toska: irüreler

ķamu m 'min n ve m 'min t (8) ve m slim n ve m slim t uŗbu sa' det tev f k n r z  k lsun. Ve 'ilm ve h kmet ķapular n a ıvırs n. (9) ¹⁵⁸ **ALTINCI B B:** Zaĭlar ve  g ler d s t n n (10) ve h k yetin bild r r kim niteyidi. **R y  Hind  ve Berhemen-i hek m ŗ reti**

97a

(1) R y  Hind  Berhemen-i eyitdi kim iŗitd m anladum ol muv f ķ dostlar d s t n n ve arķa birikd rmiŗ (2) ķar ndaŗlar meŗelin imdi eger el vir rse eyitgil ben m  n ŗol d ŗman meŗelin kim aŗa aldanmak (3) gerekmez. Niceme kim ol d ŗm n yumŗaklık ve z r lık ve yak ŗmak ve al aklık g ster rse daŗı ve z hirin (4) b t n n n h l f nca g ster p kiŗi g f l ve usaŗ eylerise. Berhemen eyitdi, uŗlu kiŗi d ŗm n s zine (5) iltif t eylemeye ve anuŗ r zķına ve daĭall ĭna aldanmaya ne ķadar kim bilge d ŗm n ve fikrl  yaĭı (6) lu f ve dostlık artuķ g stere. ' ķ l kiŗi gerek kim kend zin saklamaĭı ve ihtiy t  artura. Z r  (7) eger g f l ve usaŗ olur-ısa ve zaŗm yirin ķor-ısa l  cirem d ŗmanuŗ kem ni a ıla ve pususu boŗana. (8) Andan ŗonra peŗ m nlik ass  k lmaya ve aŗa ol v ķ 'a ire kim zaĭlardan  g lere irdi. R y (9) sord  kim ol niteyidi? Eyitdi, get rmiŗlerd r kim bir y ksek daĭda bir ulu (10) ķaba aĭac var dı. Anuŗ budakları g r, yaprakları  oĭ-ıdı ve anuŗ i inde biŗ zaĭ yuvas  (11) var-ıdı ve ol zaĭlaruŗ bir meliki var dı.  amus  anuŗ ferm n nda idi ve anuŗ (12) t 'atinde ve k ll ĭnda r zig r ge  r rl r-ıdı. Bir gice  g ler meliki ol d ŗmanlık (13) sebebinden kim  g -yile zaĭ arasında var-ıdı,  g leri uydurdu  ıķdı. (14) **Zaĭlar ve  g ler ŗ reti bu miŗ l  zerined r** (15) **kim yaz ld .**

97b

(1) Zaĭlar ŗeb h n k ld  tam m mur d s rd . Nuŗret ve zafer ve ŗaz lık birle gir  d nd  daŗı (2) birisi g n zaĭlar meliki  erisin cem' eyledi ve eyitdi, g rd n z  g ler n ŗavaŗ n ve alpl ĭn (3) kim bize irdi ve bug n siz n araŗuzda bunca  lmiŗ ve bunca baŗlu bunca ķanadı s nm ŗ ve y n  (4) yol nm ŗ var. Bundan d ŗv r oldur kim bular biz m yir m zi yurdumuzu g rdiler, ŗek deg ld r (5) kim tizirek gir  geleler ve size ikinci kez ŗol evvelki h rl ĭı g stereleler ve ŗol  n d nĭi ŗerbetden (6) yine daduralar. Bu iŗde end ŗe eyleŗ maŗlah t vechini g ster n ve bularuŗ i inde biŗ

¹⁵⁷ Toska: Anuŗ f yidesi ķamulara ulaŗa ve aŗŗısı c mle dostlara iŗiŗe

¹⁵⁸ "Allah' n iyiliĭi ve l tfuyla." Toska: "Bimennihi ve lu f lı ve c d h   e keremihi" ŗeklinde okumuŗ.

(1) zağ varıdı. Ray artuqlığı ve ‘aql yitütligi içinde mezkûr elin kütullığı tedbîr onatlığı (2) içinde meşhur-ıdı ve ol kamu zağlar işlerde anların işâretine ve buyruğına i‘timâd kılurlarıdı. (3) Vâkı‘alar vakti işler olsa anlara düşüp anların sözün dutarlarıdı. Zağların meliki dağı (4) anların rayını mübârek dutardı. Ve maşlahatlar bâbında buların sözünden hîç çıkmadı.¹⁵⁹ **Zağlar meliki ve pes zağ şüreti** (5) Pes melik melik ol beş zağı cem‘ eyledi, buların birisine şordı kim sen bu bâbda ve bu (6) vâkı‘ada ne maşlahat görürsin? Eyitdi, tedbîr oldur kim bizden ilerü ‘âlimler vardı. Buyurmuşlardır (7) kim çün kişi düşmana karşı durmağa ve muqâbil olmağa ‘âciz ola ehli ve mâlı (8) ve ‘ayâli ve yiri suyu terk itmek gerek kim savaş eylemek ulu korkudur. Hâşşa kim bir şınamakdan (9) sonra ve her kim fıkrsız ve endîşesüz anın bigi işe kadem ura, seyl uğurında yatağ (10) idinmiş ola. Anınçün kim kendü kuvvetine tekiye urmağ ve kendüzinün gücine ve alplığına

(1) aldanmağ uyanıklıktan ırakdur kim kılıcının iki yüzi vardır ve bu çarh kişileri key bilmez ve buların (2) kâdrin anlamaz ve anın dönmekliğine i‘timâd eylemegine yaramaz. **Beyt:**

(3) İy ki uşbu çarha inanup yatan

Tekye suya eylemişsin tîz uyan.

(4) Melik yüz dağı birisine dutdı ve eyitdi, sen endîşe eyledün. Eyitdi, ol sözler ol (5) işâretler kim ol eyledi. Kaçmağ ve yir su ısuğ komağ ben anı hirgiz dimezven ve ‘aql içinde (6) nite lâyığ ola kim evvel uğraşmada ve bir hamlede bu horlığı kendüzüne getürüp yiri (7) yurdu esenlemek pes maşlahata ol yakındur kim yöreyi degreyi direvüz ve iş için yaraqlanavuz (8) ve yüz savaşa dutavuz. Zîrâ devletlü pâzişâh ol olur kim anın himmeti burâğ-ı Keyvân (9) yüceliginde segirde ve anın hamlesi yıldızı fitne divin göyündüre. Hâlî maşlahat anın içindedür (10) kim gözçiler koyavuz gözedeler ve her kanda kim derin ve çukur yir var. Kendüzümüz anda dirilüp (11) dinleyelüm. Eger gelüp kaşd iderlerse yaraqlanmış bulınalım, ilerü varalım, katı savaş eyleyelüm (12) ve çok zamân ol muqâbillikda geçürelüm. Ya yinmek ve zafer yüz göstere ya dağı ma‘zûr

¹⁵⁹ Toska: çıkmazdı

olup (13) girü dönevüz kim pāzişāha şöyle gerekdür kim savaş ve cenk ve nāmūs ve neng güninde işlerün (14) ‘ākıbetine iltifāt eylemeye bakmaya ve savaş ve uğraşmak vaktinde hāzır ve gelesi maşlaşatları ķadersüz (15) ve fāyidesüz saya. Pes melik üçünci zaęa eyitdi kim bu işde senün rayuñ nedür?

99a

(1) Cevāb virdi kim, ben bilmezven kim bular ne didiler? Lākin ol görklürekdür kim şaşutlar ve hāberciler (2) ulaşduru viribiyevüz.¹⁶⁰ Düşman hāl niteliginün hāķıķatin bilevüz ve ma‘lūm kılavuz kim bizümle řulh ve illik (3) eylemek meyli var mı ve bizden hārac almağa hoşnūd olalar mı ve bizüm eyü kelecimüz ķabūl itmeklik-ile (4) ķarřu geleler mi? Eger bu bāb müyesser olursa gücümüz yitdüğince hāracā boyun dutalum. Ve illik ķarār (5) eyleyelüm. Ta bu zaşmetden īmīn olalum ve dōlenelüm kim pāzişāhların oñat rayından ve maşlaşatlı (6) tedbīrinden birisi budur kim ķaçan düşman çoklık ve artuķlık birle ģālib ve anuñ kuvveti (7) ve yigligi zāhir olsa ve anuñ ķorķusı olsa kim ile fesād yayıla ve ra‘iyyet teleflige (8) ve helāklige yüz duta. Pes düşmanın Ka‘beteyni luřf-ıla girü yığarlar ve mālī pāzişāhlıęa ve ile (9) ir yede ķalkān eyler kim¹⁶¹ müşeddedde ve av virmek ve mülk nerdīn ķorķaklıę-ıla uyanmak ‘akldan (10) ve tecribeden ve kifāyetden yavlaķ ırāķdur. **Beyt:**

Çün zamāne saņa uymaz iy dede

(11) Sen zamāneye uyagör gör nide.

Melik dōrdünci zaęa eyitdi kim sen daķı bir işāret (12) eylegil, ol kim gönlüñdedür göstergil. Cevāb virdi kim, yiri suyu esenlemek benüm (13) ķatumda yigrekdür. şundan kim aşlı gök oęul ķız bulınavirmekden ve bir düşmana kim (14) hemīře bizden alū ve eksük-idi alçaķlık göstermekden. Anuñçün kim eger tekellüfler eylersevüz (15) ve bularuñ hārcın ve zaşmetin yüklenürsevüz aņa rāzı olmayalar ve bizi ķoparmak ve āvāre eylemek

99b

(1) iķün dūriřeler ve eyitmişlerdür kim düşmana yakınlık řol ķadar istemek gerek kim kendü hācetün (2) bulasın. Ve aņa yakınlık istemegi orandan geķürmek

¹⁶⁰ Toska:Viribiyevüz kim

¹⁶¹ Toska: Eylerler kim

gerekmez kim nefsün ħor olur düşmanuñ (3) artuqlığı ve alplığı iki anca olur. Anuñ meşeli bir süğü ağacına benzer kim güneşe berāber dike (4) koyalar. Eger anı azginek egerlerse gölgesi yavlaķ uzanur, eger çok egerlerse kısalur (5) dibine yığılur. Hergiz bular az ħarāca ķanā‘at idesi degüldür, benüm rayum oldur kim ķatlanavuz ve (6) savaş idevüz. Niceme kim ‘ālimler savaş eylemekden saķınmağı yigrek görmişlerdür. Ammā savaşdan (7) řol vaķtin saķınmaķ gerek kim ölüm anuñ muķābilinde ola. بِحَمْدِ اللَّهِ¹⁶² biz ol ķadar alū (8) degülüz kim savaşdan girü duravuz. Melik bişinci zağa eyitdi kim, savaş mı yigrek (9) ya řulĥ ya daķı yiri yurdi esenlemek?¹⁶³ Eyitdi, benüm tedbīrüm oldur kim üğü-yile savaşmağı (10) iĥtiyār eylemeyevüz. Ve bularuñ iřin ayruķsı tarīķ-ile isteyevüz. Zīrā kim bular bizüm-ile savaşmağa (11) yavlaķ becid olmışlardır. Yaraķları ve ķuvvetleri bizden¹⁶⁴ artuķdur. ‘Āķıl kiři düşmanı hīĥ za‘īf (12) saymaya kim aldanmaķ maķāmına düşe ve her kim aldanur-ısa helāk olur ve bu vāķi‘adan (13) öñ bularuñ ķorķusından endīře ķılurduķ ve bu gördüğümüz işden ķorķarduķ. Niceme kim (14) bular ardumuzca degüldi. Pes uyanuķ kiři hīĥ ĥâlde düşmandan īmīn olmaz, eger yaķınsa (15) aņsuzda başkundan endīře ķılur ve eger ırāğ-ısa düşmanlıķdan ve eger sınır-ısa

100a

(1) pusudan eger yalunuz ise mekrden iĥtiyāt ķılur. Ĥalkuñ uslurağı oldur kim savaşdan (2) saķına. Kaķan savaşa ĥāceti olmasa zīrā kim savaşdan ĥarc ve nafaķa nefsdan ve cāndandur. (3) Ayruķ işlerde māldan ve ķumāřdandur. Yaramaz kim melik ol ķavm-ile savaşmağa kařd (4) eyleye kim bularuñ yarağı ve yardımı artuķdur. Zīrā her kim pīl birle güreş duta. Tīz aķdarılır. (5) Melik eyitdi, eger savaş eylemeyevüz ve sen savaşı kerāhiyyet görürsin. Pes bu iřde nitmek (6) gerek ve neñ var-ısa ilerü gel. Eyitdi, bu iřde endīře ve fikr eylemek gerek, anuñ sağına (7) solına inişine yoķuřına key baķmaķ gerek kim pāziřāĥ öğütçiler rayı birle řol maķřūd ve (8) ġaraż ĥāřıl olur kim ķatı yarağ-ıla ve çok ķeri-yile ol ġaraż hīĥ ĥāřıl olmaz ve (9) melikün rayı vezīrile¹⁶⁵ danıřmaķ birle artuķ nūr dutar, nitekim deñize ırmaķlar suyu birle (10) meded ĥāřıl olur ve uřlu kişilere düşmanuñ rūzi ve ķuvveti ve anuñ mekri hīĥ gizlü olmaz. (11) Ve düşman işinde yardımcılar ve öğütçiler ve inamlar birle danışur. Anuñ iķün kim her kim

¹⁶² “Bihamdillāh” (Allah’a şükürler olsun.)

¹⁶³ Toska: Yiri yurdi esenlemek mi mařlaĥat görürsin?

¹⁶⁴ Toska: sizden

¹⁶⁵ Toska: vezirleri ile

(12) şol nūrı maqbūl hūneri tamām ögütçilerden yardım ve tedbīr istemeye tīz ola kim şol (13) baht ve sa‘ādet yoldaşlığından kim aña irmişdi.¹⁶⁶ Dağıla ve zāyi‘ ola, anuñ içün (14) dürlü hayrları aşıluñ ve cemāl ve görk sebeb-ile bulmağa yaramaz līkin us ve ‘aql ve (15) tecrībe islerinüñ ögüdin işitmek-ile ele gelür ve her kim ‘aql nūrından naşīblü oldu.

100b

(1) Ve ögütçiler sözün işitmeği hū idindi. Anuñ devleti ve iqbāli şol koyu gölgesi bigi dā‘īm ola. (2) Ve Merrīh eli hemīşe anuñ nuşreti silāhına şaykal ura. ‘Uṭāridüñ kalemī anuñ devleti menşūrına (3) yükseklik nişānın basa ve melik ‘aql tamāmılgı birle bezenmişdür. **Beyt:**

(4) ‘Aql eger tāzī binüp yarış kıla

Çok dürişe melike iremeye

(5) Düni güne ulaşıdurup yiler ise

Mālikün tozını ol göremeye.

(6) Ve melik beni bu işi danışmağ-ıla ‘azīz dutdı. İmdi dilerven kim bir niçe cevāb halk (7) içinde ve bir niçe cevāb halvetde eydem ammā savaşı kılmağı ben dilemezven ve alçaklık ve horlık (8) ve harāc virmek dağı ulu ‘ārdur kim zamāne eskir ve anuñ gibi horlık zıkr taze (9) kalur. Halk dilinde söylenür. **Beyt:**

Düşmana hirgiz aşaklık kılmayam.

(10) Gök yüzinde idinürse ol maḳām

Serçeye tapu kıla mı aq toğan.

(11) Dilkiye arslan vire mi hoş selām.

Ve kerīm kişi dirliği artuqlıgıñ eyü ad ve görklü (12) eşer kılmak içün diler. Eger bir horlık ve murād bulmamaq vāqı‘ olursa ve bir ‘ārlanası iş başına (13) gelürse ‘ömr kısalıgın andan yigrek görür. Nitekim eyitmişlerdür,

¹⁶⁶ Toska: irmişdür

167 (14) Ya'nī her kim cāhillik sebebinden
bir ħorlığa sataşsa (15) dirlikden aña ölüm yigrekdür. Ve melike hīç maşlahat
görmezven kim ululıgın belürde

101a

(1) ve 'ācizlik āşikāre kıla. Zīrā kim ol helāklik nişānı ve mülki ve nefsi ve 'aql
yavı kılınmağın (2) sebebidür ve her kim gönlini aña virürse ħayrlar kapaşı aña
bağlanur. Ve hīle eylemek tarīkinden (3) kuvvetlü ümizler vardur ve kalan diyesüm
sözlere ħalvet gerekdür. Ta melikün rayına anladam, (4) 'arz eyleyem kim devletün ve
nuşretün sermāyesi ve muķbillıgın ve sa'adetün diregi (5) uyanuķlıkdur. Ve bu danışığı
kim melik eyledi. Ve kullıkçıları bu işde maħrem ve rāzdār eyledi. (6) Pes melikün
uyanıklığı nişānı ve 'aqlı ve kifāyeti¹⁶⁸ yavlaķ āşikāre oldı ve gizlü kalmasun (7) kim
sırları āşikāre eyleyüp işitdürmek pāzişāhdan mümkün olmaz. Zīrā kendü (8) sırrın
pāzişāh nite āşikāre kıla ve ol sırrı ve danışığı açmak ya danışıkçılardan olur (9) ve ya
peyklerden ve ilçilerden ya ol kişilerden kim ħıyānetlik ardıncadur. Diñcilik¹⁶⁹ eyler
ne¹⁷⁰ (10) buların kulağına girürse ağızdan ağıza bırağurlar. Pes her kim bu işlerden
sakına. Rūzigāruñ (11) aña gözi degmeye ve çarħın aña eli ırmeye. Ve sırrı gizlemekde
iki āşikāre fāyide var: (12) Bir ol kim eger ol danışık ol sır dilegince olup yirine gelürse
ħācet revālığı (13) ħāsil¹⁷¹ Eger taķdīr yārī kılmayup ol dilek yirine gelmezse 'aybdan
ve eksüklikden (14) arınmak olur ve pāzişāhlara elbette bir danışıkçı¹⁷² ve inam vezīr
gereklüdür kim pāzişāh (15) sırlar ħazīnesin ve rāzlar gencin anuñ öñine aç ve işe kaşd
eylemek vaķtinde andan

101b

(1) yardım isteye. Anuñçün kim pāzişāh niceme kim kendü vezīrinden ray ve
tedbīr içinden (2) artuğ-ısa ve kamu bābda kifāyeti andan yig-ise daķı ol vezīr
işāretinden çok fāyide görür. Nitekim (3) çırağ nūrı yağ sebebi ve od yalını ve odun
mededi birle artar ve Teñri Te'ālā Peyğāmbere (4) 'aleyhisselām işlerde ħavmünle

¹⁶⁷ "Her kim ki dünyada cehaletten dolayı hor olursa, ölüm o kişi için hayattan daha evladır."

¹⁶⁸ Toska: kifāyeti burħānı yavlaķ āşikāre

¹⁶⁹ Toska: diñcilik

¹⁷⁰ Toska: Ne kim

¹⁷¹ Toska: ħāsil olur

¹⁷² Toska: doğru danışıkçı

danışgıl diyü buyurdu.¹⁷³ Andan ötrü degüldi kim anuñ kavmi (5) danışığından anuñ rayına meded hâşıl olayıdı. Zîrâ kim Tenri'nün ilhâmı ve ulaşdurı vahy (6) inmek ve Cebraîl hemîşe gelmek birle mededlenürdi. Ammâ danışgıl diyü buyurduğı danışmağuş (7) fâyideleri çokluğın beyân kılmağ için idi. Ta kim 'âlimler bu görklü haşletlerle bezeneler ve her (8) bir işde danışalar. وَلَهُ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ¹⁷⁴ Ve kullıkçılara vâcibdür kim kaçan pâzişâh bir (9) tedbîr endîşe kılrsa eger maşlahata ulaşırsa aña muvâfaqat eyleyeler. Eger anuñ tedbîrinde haṭâ (10) görürlerse anuñ fesâdını ve uz degülligin yumşak dil ve laṭîf söz-ile takrîr eyleyüp (11) anladalar. Andan sonra dürlü fikr yirine getüreler. Ta tamâm doğru tedbîr¹⁷⁵ zâhir belüre. Vezîr ve pâzişâh (12) cānibinden tanışık ve tedbîr birike. Ve her vezîr ve müşîr kim pâzişâh cānibin bu dürlü (13) kulluğ-ıla ululamaya ve anuñ işâretinde emānet ve inamlık haqqın ödemeye. Anı düşmān sanmağ (14) gerek ve anuñ bigi kişi birle ray ve danışık kılmağ şuna benzer kim bir kişi efsûn (15) okur-ıdı. Ta kim div dire çün kim key okıyımadı. Ve anuñ şartın yirine getürümedi.

102a

(1) Div döndi anı dutdı. Melik anuñ bigi türrehât sözleri işitmekden müstağnîdür kim uyanuklık (2) tamāmlığı ve ray uzlığı içinde kamu meliklerün gözine toprak koymışdur. 'Ādillik ve zālîm kahr eylemekde (3) kendü ili ve milki içinde uyanuk pâsvān ve ırakdan görücü gözedici komışdur. Şöyle kim (4) anuñ heybetinden qorqular iminlik gölgesinde sığınacak istemişdür. Ve fitneler uyku sığındusunda (5) dölenmişdür. Pes kaçan kim pâzişâh kendü sırların bu tertîb üzerine 'azîz ve gizlû dutdı (6) ve bir 'âkıll ve yitüt¹⁷⁶ vezîri ihtiyâr kıldı kim ol vezîr 'âlem halkının gönlünde heybetlû ola (7) ve pâzişâh dağı eylûk idene 'ivâz ve kullıkçılarun tîmārını vâcib sayabile ve zālîmler (8) zecr eylemegi ve kullıkda taqşîrlık kılanuñ kulağın burmağı lâzım bile lâyıkdur kim anuñ pâdişâhlığı (9) arta ve pâyidâr ola ve âfetler eli anuñ milkin kapamaya¹⁷⁷ ve melikler sırrının menzili tefâvütle (10) olur. Bir niçesi oldur kim iki kişiye bildüreler ve bir niçesin çok cemā'ate bildüreler ve bu sır (11) şunlardandır kim dört kulağı iki başdan artuğa bildürmege yaramaz. **Beyt:**

¹⁷³ Toska: buyurduğı

¹⁷⁴ "O'na hamdolsun. Benim O'na hamdim, şükredicilerin tamamının hamdi gibi olsun."

¹⁷⁵ Toska: doğru tedbîr bulara zâhir belüre

¹⁷⁶ Toska: Yitüt uşlu

¹⁷⁷ Toska: kapmaya

(12) Sır iki kişi arasında gerek

Üç kişi bildügi sır tîz yayılır.

(13) Eydigör rāzuñı üç kişiye

Rāzın açan delülerden sayılır.

(14) Pes melik bir araya vardı anuñla ħalvet oturdı. *Zağlar meliki* (15) *ve biş zağların birisi şūreti bu mişāl üzerine yazıldı.*

102b

(1) Evvel şordı kim uşbu düşmanlık sebebi ve muĥāliflik mūcibi bizümle bularuñ arasında (2) neden imiş? Eyitdi, bir sözden imiş kim bizlerden bir zağun diline yörimiş. Melik eyitdi, (3) ol niteyidi zağ eyitdi¹⁷⁸ getürmişlerdür kim bir cemā‘at kuşlar bir araya dirgendiler. (4) Şunuñ üzerine ittifāk eylediler kim ügüyü beg idineler bu danışığa girüp söyleşüdururken (5) ırakdan bir zağ gördiler, ol kuşların birisi eyitdi, biraz eglenelüm. Ta kim ol zağ daķı irişsün. (6) Ve bu iş içinde andan danışık dileyelüm kim ol daķı bizdendür. Anuñ içün kim her bir cins (7) kuşdan birisiyle olup tanışık birikdürmeyince tamām ittifāk ĥāşıl olmaz. Pes kaçan zağ bulara ulaşdı. *Kuşlar cemā‘ati ve zağ şūreti budur*

103a

(1) Pes kaçan zağ bulara ulaşdı, ĥāl niteliğın aña eyitdiler ve ol işde andan işāret (2) istediler. Zağ cevāb virdi kim eger şol adlu şanlı kuşlar kamusu helāk olmuşmıssa ve (3) doğan ve tavus ve tezerv daķı kuşlar muķaddimesi yavu ħulunmışmıssa vācib oldu. (4) Meliksüz rüzigār geçürelerdi ügüyü melik¹⁷⁹ tapu kılmayalardı dīzārı zışt,¹⁸⁰ ‘aklı az, seferi (5) çok, ĥışmı ġālib, rahmeti eksük bu dükel-ile ‘ālemi aydın eyleyen gündüz cemālinden (6) gizlü ve cihān bezeyici güneş nūrından mahrūm bu kamusından düşvārı¹⁸¹ ol kim ĥulķ tarlığı (7) anuñ üzerine ġālib ve yavuzlık ve yaraşıksuzlık anuñ işinde zāhir bu maşlahatsuz (8) endişeden geçün ve işleri kendü rayunuz ‘akluñuz birle düzüñ. Her biregünün tedārükün (9) maşlahat üzerine vācib dutuñ. Nitekim ol bir tavşan

¹⁷⁸ Toska: ĥikāyet-i kuşlar başlığı atmış.

¹⁷⁹ Toska: melik idinüp

¹⁸⁰ Toska: zīrā yüzi zışt

¹⁸¹ Toska: düşvārırak

kendüzini ay kulağuzı eyledi. (10) Piller zahmetden kurtuldu. Kuşlar şordılar kim ol (11) niteyidi bize eydivirgil. *Piller hikāyeti*

103b

(1) Zağ eyitdi, getürmişlerdür¹⁸² piller ilinden bir ilde su eksükligi vākı‘ oldı. Şöyle kim çeşmeler (2) kamosı kurıdı. Pes yaz günleri irdi ve piller susuzlıktan incinüp kendü meliki katına vardılar. (3) Ve çok inlediler. Melik mişāl virdi kim dört yaña su isteyü vardılar. Pes bir bıñar buldılar kim aña (4) Kamerī dirlerdi. Anuñ gözi yavlağ kuvvetlü ve suyu bī-pāyānıdı. Pes piller meliki kamu piller ve hadem (5) ve haşem birle suyu görmek ve içmek için ol bıñardın yaña vardılar. Ol yir tavşanlar yiriyidi. (6) Ve tavşanlar elbette piller ayağından zahmet degir olur. Fi’l-cümle çok tavşan ol piller ayağı altında (7) öldiler. Pes dirgenüp kamosı kendü melikleri katına vardılar. Ve eyitdiler kim melik bilür bizüm hālümüzi kim (8) piller rencinden ve zahmetinden ne tartaruz, imdi bize bir tedārük buyursun yoksa uşbu sâ‘at (9) yine gelürler. Qalanumuzu dağı ayak altında uşadurlar. Melik eyitdi, sizlerden kankıñuz kim Zirekligi (10) ve fikri artuğa gerek hāzır ola kim bir danışık kılavuz kim danışık eylemedin bir iş sürmek (11) muğbiller ve ‘ākıllar hulkından ırakdur. Pes bularuñ arasından birisi key Zirekidi. Ve adı Pirüz idi. İlerü geldi. *Tavşanlar meliki ve tavşanlar cemā‘at şüreti*

104a

(1) Ve melik anuñ ‘aklı tamāmlığın ve rayı ve fikri yitütligin bilürdi. Pes Pirüz eyitdi, eger melik (2) buyurursa beni yalavaclığa virbisün ve bir emīn kişi baña koşsun. Ta ne kim ben anda söyleyem ve işleyem. (3) Aña ma‘lüm ola melik eyitdi, senüñ emīnligünde ve diyānetünde ve doğrılığunda hīç şübhet (4) ve gümān yokdur ve biz senüñ sözün doğru dutaruz. Ve işüñi geçürürüz. Qutlulıg-ıla varmak gerek (5) ve ol kim hāle lāyık ve dağı vaqt maşlahatına muvāfıkdur. Yirine getürmek gerek ve bilgil kim (6) yalavac melikün dili ve anuñ göñlinüñ tercümānıdır. Eger yalavacdan bir edeb ve bir hıred zāhir (7) olsa ve bir hoşnūdlu eser ve iş gelse anuñla ol pāzişahuñ ihtiyarı görklülügi ve er¹⁸³ bilmekligi (8) anlanur. Ve eger yalavacdan bir yañılmağ ve gāflet

¹⁸² Toska: getürmişlerdür kim

¹⁸³ Toska: uz

görürlerse ‘ayblayıcıların dili açılır ve (9) düşmanlar ana yol bulur. Ve hekimler bu bābda katı ısmarlamayı vaşiiyet bu vech¹⁸⁴ eylemişlerdir. (10) **Beyt:**

Kaçan ilçi yalavaç viribiseñ

Viribigil şāhib ray u tedbīr.

(11) Yalavacdan bilinür şāh hulkı

Eger eyü eger yavuz ne kim dir.

(12) Uzlıg-ıla ve eyü dil ve lutf ve yumşaklık birle el işe urğıl kim yalavac söz lutfıyla sarmaşmış (13) işi açar. Eger ortaya irilik ve katılasmak getirirse gārazından girü kalur. Ve açılmış işler (14) bağlanur dağı yalavaçlık edebinden ve resüllik resmlerinden oldur kim kılıç tizligi bigi süre (15) ve kendü pāzişāhınun ‘izzetin ve naḥvetin söyleye ve her sora¹⁸⁵ kim anuñ başlamağında tizlik

104b

(1) ve katılık düşmüş ola anuñ tamāmın şonunı lutf ve yumşaklık birle kese eger sözüñ sonı (2) irilik ve katılık birle kesilmiş olursa ola bir söz ve bir hikmet dağı eyde¹⁸⁶ kim anuñla göñül yumşanmak (3) hāşıl ola ta kim pāzişāhlık nāmūsı saklana hem dağı düşman aldamak ve murāda irmek hāşıl (4) ola. Pes Pirüz’ı dün içinde şol vaktin kim ay kendü çehresi nūrın ‘āleme yaymış-ıdı (5) gönderdi. Pes kaçan pīller yirine irdi endişe kıldı kim pīllerün katına varmak helāklikden (6) hālī degüldür. Niceme kim bularuñ yavuzluğına¹⁸⁷ kaşdı yoğ-ısa dağı anuñ içün her kim yılanı kendü (7) elinde duta. Niceme kim ol anı ısırmaz-ısa dağı azacuk yar-ıla kim anuñ ağızından ana irer (8) helāk eyler. Hālī benüm maşlahatum oldur kim bir yüksecük yire çıkam ve ḥaberi degürem ırağdan (9) söylešem. Pes eyle işledi ve pīller melikine ol yüksek üstinden ırağdan kığırdı. ***Tavşanlar yalavac ve pīller meliki şüreti budur***

105a

¹⁸⁴ Toska: vechden

¹⁸⁵ Farsçadaki “söz” anlamına gelen “şor” kelimesiyle aynı kelime olduğu düşüncesindeyiz. Yanlış yazılmış olabilir. Toska: “sözi” şeklinde okumuş.

¹⁸⁶ Toska: eyle

¹⁸⁷ Toska: yavuzluğa

(1) Ve eyitdi kim ben ay yalavacıvan ve yalavaca ne kim dirse ve haberı kıtı yumşak degürürse (2) hıç suç yokdur ve anuñ sözi niceme kim iri ve kıtı olur-ısa dakı diñlenür. Pıl sordı (3) kim haberün nedür? Eyitdi kim ay eydür: Her kim kendünün kuvvetün ve artuqlığın (4) görüp tekebbürlik kıla ve kuvvetine aldana ve ayruqları helāk eylemek isteye lā cirem (5) anuñ kuvveti ve şevketi girü anuñ rüsvāy olup telef olmağınun nişānıdır ve sen (6) şundan ötrü kim kendüzünı ayruq canavarlardan artuq bilürsin yavlaq (7) aldanmışsın ve iş şuna irdi kim bir bıjara kışd eyledün kim ol benüm (8) aduma mensūbdur ve çeriı anda iletdün ve anuñ suıını bulatdun, imdi uşbu haber-ile (9) uş uyardum eger kendüzüne gelüp bu işden durursañ durdun (10) yoksa varavan gözlerünı çıkaravan. Zārılığa¹⁸⁸ seni depeleyeveren.¹⁸⁹ Eger bu (11) habere gümānuñ var-ısa gelgil kim ben çeşmede hāzırvan. Ta kim (12) göresin. Piller meliki bu sözden yavlaq ‘acebe geldi pes ol bıjar (13) üzerine vardı ve ayuñ şüretin su içinde gördi. (14) *Çeşme-i Kameri ve piller ve tavşanlar yalavacı şüreti* (15) *bu mişāl üzerinedür kim yazıldı*

105b

(1) Pirüz aña eyitdi, hortumuñ-ıla biraz su götür,¹⁹⁰ yüzün bu aya secde kııl. Kaçan hortum zahmı suya (2) dokundu. Su harekete geldi ve pıle şöyle gözükdi kim, ay deprenür. Pes yavlaq korkdı (3) ve eyitdi, meger kim ay şol suçumuz içün hışm eyledi. Pirüz eyitdi, evet tiz secde (4) eyle. Pıl secde eyledi ve boyun dutdı kim ayruq ol araya gelmeye ve pilleri leri¹⁹¹ dakı (5) getürmeye. Ve bu meşeli şundan ötrü getürdüm kim ta bilesiz sizlerden her birünüz Zirekliği (6) nicedür bilmiş olasız. Ta kim bir işe giribilesiz ve düşmanı def eylemekde dürişesiz. Ve ügünün (7) mekri ve aldamağı bu yaramaz işler-ile kim yād kılduq. Yavlaq çokdur ve pāzişāhların aldamağı

106a

(1) ve kavlsüzliğı bigi kıtı ‘ayb yokdur kim bular Teñri gölgesidür yiryüzinde ve ‘ālem (2) buların ‘adli güneşinsüz nūr virmez. Ve her kim bir aldayıcı pāzişāh ve mekr issi¹⁹² melikün eli (3) altında ola oña ol vākı ‘a ire kim keklige ve tavşana irdi. Ol oruç dutucı çetüğün (4) āzādsuzlığından ve şālihliğinden kuşlar şordılar kim ol niteyidi.

¹⁸⁸ Toska: zārılığa

¹⁸⁹ Toska: depeleyeven

¹⁹⁰ Toska: getür

¹⁹¹ Yanlış yazılmış olabilir. Toska okumamış.

¹⁹² Toska: issı

Rūzedār çetük (5) **ve tavşan ve keklik dāsītānı** Eyitdi, bir keklik benüm-ile konşılığı varıdı. Konşılık hükm-ile (6) bizüm aramızda dostlık bünyādı berkimişdi. Bu arada ol keklik gāyib oldı ve (7) seferi yavlağ uzandı. Gümān şöyle iletdüm kim ol helāk oldı pes çok zamāndan (8) sonra bir tavşan geldi, anuñ yirinde karar dutdı yirlendi ve ben daķı sehel dutdım anuñla (9) savaşmadım. Pes bir zamāndan sonra keklik geldi çün¹⁹³ tavşanı kendü evinde gördi. (10) Rencür oldı ve eyitdi, yir benümdür, evüm kıtar. Tavşan cevāb virdi kim ben kabz issiven (11) ve ev benüm elümdedür. Eger senüñ haķķuñ var-ısa sābit eyle. Eyitdi, yir benümdür ve huccetlerüm (12) vardur. Tavşan eyitdi, pes bir ‘ādil kādī gerek kim ikimizün sözün işide ve inşāf (13) vechiyle da‘vāyı āhirina irüre. Keklik eyitdi, uşbu yakında bir su kıyında bir zāhid ve oruç dutucı (14) çetük var. Dünin namāz kıılır, hirgiz kan dökmez ve canavarlar incitmegi revā görmez. (15) Anuñ oruç şımağı su-yıla ot-ıladur. Hīç andan ‘ādil kādī bulmayavuz. Anuñ kıatına varalum.

106b

(1) Ta biz iki arasındaki işi ayırtlaya. İkiisi daķı aña rāzı oldılar¹⁹⁴ ve ben temāşā ve teferrüc için (2) bularuñ suynca gitdüm. Ta oruç dutucı çetügi gördüm. Bu hükm içinde nice ‘ādillıg eyler. Pes kaçan (3) oruç dutucı çetük buları gördi. Sağ ayağı üzerine durdı. Mihrāb içinde yönün kıbleye (4) dutdı, namaza durdı. **Rūzedār çetük ve tavşan ve keklik şüreti budur.** (5) Ve tavşan anı yavlağ ‘acebledi. Pes durdılar ta kim namazdan fāriğ oldı. Alçaķlık birle bulara (6) selām virdi ve diledi kim bularuñ arasında hükm eyleye, buyurdı kim hāl nitedür ve bunda gelmek (7) sebebi nedür? Ahvāli eyle kim vāķı‘ idi söylediler. Çetük eyitdi, kıocalıķ baña eşer kıılmışdur. Ve kıulağ

107a

(1) ve göz kuvveti eksilmişdür ve çarķ dönmeğün pīşesi budur. Yigitleri kıoca eyler ve kıocaları gör (2) nice eyler. **Beyt:**

Rūzigāruñ işi budur bellü bil

Kıoca eyler yigidi her yılda yıl.

(3) Kıocalara gör ki niler ider ol

¹⁹³ Toska: çün yok

¹⁹⁴ Toska: olalar

Dükedür 'ömrini hîç kılmaz meyil.

(4) İlerürek gelün ve sözünüz katırak söyleñ. Da'vâyı bir kez daķı tâze kılun. Ta sözünüzü key (5) anlayavan. Andan ilerü kim hüküm eyleyem size birkaç öğüt viriserven. Eger gönül kulağı birle dinlersenüz (6) anuñ fâyidesi dîniñüz ve dünyāñuz içinde gözñüz görk aydını ola. Eger ayruksı anlarsañuz (7) bâri ben kendü dînüm ve mürüvvetüm katında ma'zûr olam. İmdi maşlahat oldur kim ikinüz (8) daķı haķ isteyesiz ve dünyā ehline bu cihānuñ mālından metā'ından ve dostlarından hîç (9) nesne melik olmaz. Meger şol eyü 'amel ve görklü hulķ kim āhîret içün zahîre eyleye ve 'āķıl kişi (10) gerek kim himmetin dünyā çirkin kazanmağa bağlamaya ve gönlin hayr istemek üzerine duta ve uşbu zamānenün (11) 'ömrin ve ululıgın kim ādemîlere degmişdür. Yay günü buldı ve gülistān bezegi gibi şebātsuz (12) ve qarārsuz saya. **Beyt:**

Şol gülistān kim içinde kalmayırsın ebed

Bir durur 'ömrün eger on yıl ola ya şad hezār.

(13) Ve uşlu kişinün gönlinde māl menzili şol uşak taş derecesinden geçmeye, zîrā eger māl (14) harc ider-ise dükenür gider. Eger zahîre eyleyüp dutar-ısa anuñla taş ve sakısı arasında hîç (15) tefāvüt belürmez ve 'avratlar şöhetin şol ef'i yılana yakın olmak bigi anlaya ve anlardan

107b

(1) hîç imîn olmak ve anlaruñ vefāsına hîç kîse dikmek gerekmez. Ve 'ālemün hāşın ve 'āmın ve ırağın (2) yaķının şol kendü 'azîz nefsi bigi bile ve her nesne kim kendü haķķında begenmeye, ol nesneyi ayruqlara (3) ulaşıdurmaya. Uşbu terbiyyet¹⁹⁵ üzerine oruç dutucı çetük birkaç demdeme bulara okudı. Ta kim aña (4) yaķışdılar. Ve imîn ve fāriğ ve korkusuz ve ihtiyātsuz olup ilerü geldiler. Pes bir hamle-yile ikisin (5) bile dutdı. Derhāl depeledi. **Rūzedār çetük ve tavşan ve keklik şüreti budur.** (6) Oruç dutucı çetüğün zāhidliği ve şālihliği eşeri bu elden olur. Şol mekr issi ve aldayıcı ügünün (7) münāfıklığı daķı bu mizācdadur. Anuñ 'aybları yavlaķ çok ve bî-nihāyetdür. Ve bu kadar kim (8) takrîr eylendi. Deñizden bir katredür ve tamudan bir şu'ledür. İmdi olmaya kim sizün

¹⁹⁵ Toska: tertib

(1) danışığunuz bunun üzerine karar duta kim ügüyü melik idinesiz. Anuñ için her vakt kim (2) pāzişāhlık tacı anuñ ol zıst ve çirkin hulkı birle mülevves ve çepel ola. Ay-ıla güneş ol (3) tāt üzerine gökden taş yağdura. Pes böyle dise kuşlar bir kezden ol işden durdılar ve ügüye (4) uymaklık ‘azmin bozdılar. Ügü kaygulu ve hayrān oldu. Pes zağa eyitdi, beni azarlanmış ve kinlü (5) eyledün ve benümle senün aranda şunuñ bigi düşmanlık tazelendi kim hirgiz rūzigār anı eskitmeye (6) ve bilgil kim eger bir ağac keseler āhir anuñ kökinde şāh çıkar ve uzanur aşlındağı kararına (7) varur. Eger bir kılıç zahmı kimseye ire hem otalanur, eti biter kavışur ammā söz zahmı hirgiz otalanmaz. (8) Ve her ok kim dil kırışinden boşana ve gönül nişānesine dokına ayruk anı çıkarmak mümkün (9) degül. Anuñ derdi ebede’d-dehr bākī kalur. رَبِّ قَوْلٍ أَشَدُّ مِنْ صَوْلٍ¹⁹⁶ meşeli meşhūrdur. (10) Ve daķı herbir göynüğün otı ve ‘ilācı vardur. Oduñ dermānı şudur, ağunuñ tiryak, kaygunuñ (11) şabr, ‘ışkuñ firāk ve ayrılmaķ. Ammā kīn odunuñ ıssılığı bī-nihāyetdür. Eger denizler anuñ üzerinden (12) geçerse söyınmez ve benümle senün kavmün arasında düşmanlık ağacı şöyle bitdi kim anuñ (13) köki tahte’s-şerāya irdi ve budadı şüreyyā yılduzdan yukaru ağdı. Pes ügü bu faşlı tamām (14) eyitdi. Azarlanmış ve nevmīz olup gitdi. Zağ daķı kendü sözine peşimān oldu ve (15) endīşe kıldı kim bilmezlik eyledüm. Ve kendü kavmüm için katı düşmān kazandım. Benden

(1) artuķlığı var. Kuşlar bu guşşayı yimediler. Ügü melikliginden zahmet görevüz dimediler ve ügünüñ (2) ‘aybların key bilürken daķı kuşlar ben virdüğüm öğüdi virmediler. Bu kāmusından düşvārarak (3) oldur kim ben yüze yüz söyledüm. Ve anuñ kīnin artuķ eyledüm ve uslu oldur kim kendü (4) gücine kuvvetine inanur-ısa daķı düşman-ıla çekişmegi revā dutmaya, kendü yarağına yardımına tekye eylemeye (5) ve her kim tiryakı ve ayruk dürlü otları ele getüre. Aña inanup ağı içmeye yönenmeye. Pes yavlaķ safihlik (6) ve delülik eyledüm kim ol sözi bularuñ arasında söyledüm. Eger ‘aķlum varmışsadı evvel (7) bir kişı-yile tanışdım. Pes fikri işe iletmekden sonra remz ve işāret-ile ve ihtiyāt-ıla ol sözi (8) diyedüm kim¹⁹⁷ ‘aybdan mūnezzeh oldum kim bunuñ bigi ulu işe anşuzda girmek ‘aķldan ve uşlulukdan (9) ve zīreklikden yavlaķ irāķdur ve her kim öğütçiler işāretinsüz ve ‘aķıllar danışığunsuz işlere (10) şürü‘ eyleye.

¹⁹⁶ “Nice söz var ki, tesiri atılan oktan daha şiddetlidir.”

¹⁹⁷ Toska: didüm kim

Yavuzlar bölüğinden şayla ve cāhillige ve bilmezlige mensüb ola. Pes bu (11) ‘itābları kendüzine eyledi uçdı gitdi. Pes bizümle ügü aradağı düşmanlığun ilki ve sebebi (12) buy-ıdı kim takrîr oldı. Melik eyitdi, ma‘lûm oldı ve bunı bilmeklikde çok fâyide varıdı. (13) İmdi uşbu iş kim bizüm ögümüzdedür. Anuñ¹⁹⁸ sözün başla ve bir tedbîr endîşe kıl kim (14) bizüm hâtırımız ferâgat olmağına ve çeri ve ra‘iyyet diñlenmegine sebep ola. Eyitdi, savaşı (15) kımak gerek diyü ve harâc vermek eyü degül diyü ve yirden yurddan âvâre olmak maşlahatdan

109a

(1) ırakdur diyü bir bir anlatdum. Velîkin ümîzüm vardır kim bir dürlü hîle-yile bize ferec ire kim (2) çok kişiler kendü tedbîrleri uzlığıyla işi onat ve hâcetleri tamâm olmışdur kim bularuñ bigiler (3) zor ve kuvvet ve yardım birle aña irmediler. Nitekim ol bir tâyife kavım bir koyunu bir zâhid (4) elinden mekr ve hîle birle aldılar. Melik eyitdi, ol niteyidi eydivirgil. **Zâhid ve koyun** (5) **hikâyeti** Eyitdi, getürmişlerdür kim bir zâhid kurbâniçün bir semüz koyun şatun (6) aldı giderdi. Yolda bir bölük tarrâr¹⁹⁹ anı gördiler. Pes tama‘ eylediler ve birbir-ile karar bağladılar kim (7) anı aldayalar koyunu alalar. Pes bularuñ birisi karşudan geldi ve eyitdi ve şeyh avlamağa mı çıkdı (8) kim elinde it dutmışdur yider? Dağı birisi geldi ve eyitdi, iy şeyh uşbu iti ne yirden (9) getürürsin? Üçünci dağı bulara ulaşdı ve eyitdi, uşbu kişi şalâh ehli tonındadır ammâ hîç (10) zâhide beñzemez kim zâhidün hirciz it-ile şöhbeti olmaz, elini ve tonını itden saklamağı vâcib (11) görür. Bu tertîb üzerine her birisi bir nesne didi. Ta kim anuñ göñline şek (12) düşdi ve eyitdi, mümkündür kim bunı baña şatan cāzûy-ıdı Ve göz (13) bağı eyledi, iti koyun gösterdi. Fi’l-cümle koyunu şalıvirdi gitdi ve ol (14) cemâ‘at bu hîle-yile ol koyunu yidiler. **Zâhid ve koyun ve tarrâr** (15) **şüreti ki bu mişâl üzerine yazıldı.**

109b

(1) Bu meşeli şundan ötrü getürdüm kim ta biline kim biz gerek kim hîle birle ol işe uravuz. (2) Lâ cirem kim nuşret yüz göstere ve maşlahat şöyle görürven kim²⁰⁰ melik baña çeri ve ra‘iyyet (3) göredururken hışm eyleye ve buyura kim beni uralar ve yünümü yolalar ve kana bulaşdurup çıkaralar. Bir (4) ağac dibine birağalar ve melik tamâm çeri-yile vara. Fülân yirde dura ve benüm gelmegüme muntazır ola (5) ta ben

¹⁹⁸ Toska: İmdi uşbu kim bizüm ögümüzde duranuç sözün başla

¹⁹⁹ Toska: tarrâr yok

²⁰⁰ Toska:göreven kim

kendü mekrüm ve hilem birle bir iş idem ve girü gelem. Pes melik ne kim ol didi (6) buyurdi kim aña işlediler ve kendü tamām çerisiyle ol bellü maķāma varup durdılar.

110a

(1) Ve ol gice ügüler yine zağlar üzerine şebîhün kıldılar. Zağları meliki-yile anda bulumadılar. Ve (2) ol zağ daķı kim kendüzine ol dükeli rencleri eylemiş-idi hem görmediler. Pes ol (3) zağ kırķdı kim ügüler girü döneler ve anuñ dürişmegi bātıl ola, hîle eyleyümeğe. Pes yumşak yumşak (4) inledi bir ügü anuñ avāzın işitdi. Melike haber eyledi. Melik birkaç ügü-yile anuñ üzerine (5) vardı kim haberleşe. *Ügüler ve cāsūs zağ ve ağac şüreti* (6) Kaçan anı gördi buyurdi kim sen kimsin ve zağlar kındadır? Pes ol zağmlu zağ²⁰¹ kendü (7) adın ve atası adın eydivirdi ve cevāb virdi kim zağlar kındadır diyü şorduğuna (8) benüm hālüm delıldür ben bularuñ sırrı yiri degülven. Melik eyitdi bu zağlar (9) melikinün vezīridür ve anuñ sırrı ve rāzı issidür. İmdi bilmek gerek kim bu hamle ve bu zağm (10) ve renc ne sebebden buña irdi? Zağ eyitdi, mağdümüm göñline yavuz gümān düşdi.

110b

(1) Şordı kim ne sebebden? Zağ eyitdi, ol gice ol şebîhün kim bizüm üstümüze kılduñuz. Melik beni (2) kığırdı ve eyitdi, uşbu vāķı ‘ada maşlahat ne görürsin? Ben eyitdüm kim bizüm ügü çerisine tākatumuz (3) yokdur kim karşı duravuz kim bularuñ savaşda alplığı ve kıyıklığı artuğdur. Doğru ray oldur kim (4) yalavac viribiyelüm. Eger bizümle şulh ve illik eylerler-ise eyleyelüm. Eger şulha rāzı olmazlar-ısa şehrlere (5) dağılalum kim bularuñ hālīne savaş lāyıkdur, bizüm hālümüze şulh. Pes alçaķlık göstermek gerek (6) kim kavī hālū eli üstün düşmanları alçaķlık ve luţdan artuğ nesne-yile yağımağa yaramaz. (7) Görmez misin şol yaş otı katı yilden nice selāmet kurtılır. Şol müdārā eylemek ve yıl (8) kıncaru eserse boyun virüp anaru egilmek sebebinden böyle disem zağlar kaķıldılar, beni müttehem eylediler. (9) Ve eyitdiler senün ügüden yaña meylün baña bunuñ bigi ‘azāb buyurdi kim işlediler ve bularuñ (10) göñlin şöyle anladum kim sizün-ile savaş yarağın eylediler. Ügüler meliki çün zağuş sözün (11) işitdi. Kendü vezīrllerinden birisine şordı kim uşbu zağuş işinde ne anlarsın? (12) Eyitdi, anuñ işine hıç fikr ve endīşe hācet degül, tizirek yiryüzün anuñ ol çirkin (13)

²⁰¹ Metinde “dağ” yazılmış. Toska da “zağ” okumuş.

niyyetinden arıtmak gerek ve anuñ içinde bize ‘azīm rāhat vardır. Ta kim anuñ mekrinden ve (14) aldamağından kurtılavuz. Ve zağlar bunuñ ölmegin ulu gedük ve çok eksilmekden sayarlar ve eyitmişlerdür kim, (15) her kim kolay ve fırsatı fevt eyleye, ayruk hirgiz aña ırmeye ve peşimānlik hīç assı kılmaya.

111a

(1) Ve ol kim düşmanı za‘īf ve yalunuz göre ve eli boş yoksul bula ve kendüzin andan kurtarmaya (2) ayruk anuñ bigi vakt bulumaya ve hirgiz ol fırsata ırmeye ve düşmançün ol gömülgenden (3) segriye pes kuvvet duta ve yarağ eyleye, herbir hâlde fırsat isteye, vakt gözede ve bir belā degüre. (4) Zinhār melik anuñ sözine bakmasun ve anuñ efsūnına kulağda yir virmesün. Anuñ için kim (5) sınanmaduğ dostlara i‘timād eylemek uyanıklıktan ırakdur. Mekkār ve aldayıcı düşmanlara hod (6) ne dege dağı bir vezīre sordı kim sen ne dırsın? Eyitdi, ben anı depelemege işāret eylesenven (7) kim za‘īf ve yaraqsuz ve yoksul düşman eylük ve esirgemek maħalli olur ve ‘ākıllar eyitmişlerdür, (8) elin dutası kişinüñ elin dut. Gücün yitmez-ise ayak barmağ-ıla dutğıl ve sığınu gelmiş miskīne (9) amān virmek gerek ve bir nice işler vardır kim kişi anı düşman gönline sevgülü eyler. (10) Nitekim ol bāzırgān ‘avratını bir uğru erine sevgülü eyledi ve anuñ üzerine ditretti. (11) Niceme ol erin sevmek dilegi anda yoğıdı. Melik eyitdi ol niteyidi eydivirgil. **Bāzırgān** (12) **ve ‘avratı ve uğrı dāsītānı** Eyitdi, getürmişlerdür kim bir çok mällu bāzırgān (13) varıdı. Ammā yavlağ zışt yüzlü ve ağır cānluyıdı. Ve anuñ bir yigit ‘avradı varıdı. (14) Yüzi şol zāhidler hāşılı bigi ağıdı. Ve zülfı şol yazuklu bitisi bigi karayıdı. Eri (15) aña yavlağ ‘āşık ve şifte ve ol erinden yavlağ melülidi. Ve kaçardı şöyle kim bir sā‘at

111b

(1) murādı içinde olmazdı ve bir dem kendüzin aña virmezdi ve eri her gün dahı biter ‘āşık fitnelü (2) olurdı. Ta kim bir dün bir uğrı bularuñ evine girdi. Bāzırgān uyku dayıdı, ‘avradı uyanuğ. (3) Pes ‘avradı uğrıdan korkdı. Erin muhkem kuçdı. Bāzırgān uyandı ve eyitdi, bu ne şefkatdür (4) ve kankı kullıg-ıla bu ni‘mete lāyık oldum? Kaçan uğrıyı gördi ve eyitdi, iy ayağı kutlu şır (5) merd ne kadar kim dilersin māl götürgil, helāl olsun kim senün kademün kutluluğı bereketinde (6) bu ‘avrat baña mihrübān oldı. **Bāzırgān ve ‘avratı ve uğrı şūreti** (7) Melik üçünci vezīre sordı kim

uşbunun işinde ne g r rsin? Eyitdi, ben m  atumda ol yigrek (8) kim anı diri  oyalar ve a a in ‘ m ve i s n buyurular kim ol melik  apusunda  g t cilik

112a

(1) ve i hl s b bın yirine get re ve ‘ kıl kişi d şman birbirinden ayrulmaduğın zaferden (2) ve d şman yinilmeginden şayar ve d şmanlar arasına iki b liklik bırakmak fer gat (3) ve iş d zilmek sebebi olur. Nitekim uğrı ve div z hid arasında mu  alefet (4) ve iki b l k olmak d şdı. Ol sebebden z hid n nefsi ve m lı sel met  urtuldu. (5) Melik eyitdi ol niteyidi? *Z hid ve uğrı ve div d s t n * (6) Eyitdi get rmişlerd r kim z hid n sağılur inegi varıdı. S r p (7) anı mak mına get r rken bir uğrı anı g rdi. Pes ardınca oldu (8) ol inegi uğurlaya. Div da ı  dem ş retine gir p a a yoldaş (9) oldu. Uğrı a a şordı kim sen kimsin? Eyitdi divven. şol (10) z hid n ardınca varurvan kim  olay bulam depeleyem. Div eyitdi, sen da ı h l n i (11) ba a eydivirgil. Cev b virdi kim ben bir ‘ayy r p şel ven kim (12) varurvan ol z hid n inegin uğurlayam. Pes ikisi bile muv fa at (13) z hid n z viyesine vardılar. A şam vaktinde  rdiler. Z hid evine vardı. (14) * nek ve uğrı ve div ş reti kim bu miş l* (15) * zerine yazıldı.*

112b

(1) Ve z hid n evine vardılar. Z hid inegi bağladı, ‘alef virdi, t m r eyledi. Gel p evine r  atlandı. (2) Uğrı endişe  ıldı, eger div inegi almağumdan  n  z hidi depelemege el uzadursa ola kim (3) z hid uyana ve  ağıra kişiler geleler inegi almak m mk n olmaya ve div eyitdi, uğrı inegi daşra  ıkara, (4) z hid uy udan uyana, anı depelemek m mk n olmaya. Pes uğrıya eyitdi, m hlet virgil ta kim (5) ben z hidi depeleyem. Andan inegi uğurlayasın. Cev b virdi kim m hlet virmege sen (6) yigreksin. Ben inegi  ıkarayın. Andan sen z hidi hel k eylesesin. Bu dartışık bularu  (7) arasına ulaldı, savaşa başladılar. B yle olsa uğrı z hide  ığırdı kim uşbunda div vardur. (8) Seni depelemek ister. Div da ı  ığırdı kim ol kişi uğrıdur.  negi uğurlamak ister. Pes

113a

(1) z hid uyandı ve  onşılar  şe geldiler ol ikisi  a dılar. *Z hid ve inek ve uğrı galebe eylediği ş reti* (2) ve z hid n nefsi ve m lı sel met  urtuldu bularu  mu  alefeti

sebebinden.²⁰² Kaçan üçüncü vezîr (3) bu sözi âhirına degürdi. Evvelki vezîr eyitdi, ben şöyle bilürven kim zağ sözi kendü (4) mekri ve efsün aldı. İmdi diler kim sizün ihtiyâtuñuz ve uyanuqlıguñuz yirin zâyî (5) eyleye. İmdi uş size dirven kim gaflet uykusından uyanuñ ve kulağıñuzdan pamuğı çıkaruñ (6) ve bu işün ‘ākıbetine key baquñ kim ‘ākıllar kendü işinün bünyādın düşman işinün dağı (7) maşlahatı üzerine urur olur ve düşmanuñ sözün temîz kulağıyla işidür olur ve şol sırtlan (8) bigi yalan söze aldanmaya ve Arslan gibi uyanuñ ve alp ola ve düşmanuñ yalanına inanmaya.

113b

(1) Ve gönlin dostlığa tîz döndürmeye ve ‘aceb budur kim Basra’nun tarrârı sizün gözünüze Bağdad’uñ (2) tırfası gözükdü ve siz doğru şol dürgere beñzedüñüz kim ol yavuz işlü ‘avrat sözine (3) aldandı. Melik şordı kim ol niteyidi? Eydivirgil bilelüm. *Dürger ve anuñ yavuz işlü* (4) *‘avratı hikāyeti*. Eyitdi, getürmişlerdür kim Serendîb şehrinde bir dürger var-ıdı. Ve anuñ (5) bir‘avradı var-ıdı. Va‘dede oyuna virici dilkü ve ‘ışkda avlayıcı arslan-ıdı. Yüzi kâfir (6) gönlinde İslâm töhmeti gibi ve zülfi mü‘min gönlinde şirk hayâli gibi idi. *Şi‘r*:

(7) Anuñ bürçükleri yañağ üzerine

Duzağlar bigi halka olmış-ıdı

(8) Anuñ yüzi danesi üzresine

Niçe ‘âşık aña dutunmış-ıdı.

(9) Ve eri aña yavlağ ‘âşık ve şifte ve meftun-ıdı. Bir sâ‘at anuñ dîzârınsuz şabr (10) idemezdi. Bir konşınun aña nazarı düşdi. Ve bir müddet anuñ üzerine geçdi. Konşılardan (11) bir nicesi anı aňladılar kim ‘avrat-ıla ‘ışk oynar. Pes dürgere eydivirdiler²⁰³ ammâ dürger (12) diledi kim ol işün haqıqatin bile andan anuñ tedârükün eyleye. Pes ‘avratına (13) eyitdi, ben taşra köye giderven, birkaç gün anda dururvan. Azık idivirgil. (14) Şolok sâ‘at azık yaraqladı. Pes dürger anı esenledi. Ve eyitdi, ev kapuların (15) ihtiyât-ıla bağlağıl ve kumâş endîşesin key eylegil. Ta kim ben gâyib

114a

²⁰² Toska: Ve zâhidün nefsi ve mâlı bularuñ muhâlifeti sebebinden ve birbirile düzilmekten ötürü selâmet kırtuldu.

²⁰³ Toska: eydivirdiler, virdiler ammâ

(1) olmağumdan hâlel vâkı‘ olmasun. Kaçan dürger gitdi, ‘avrat ma‘şûka haber itdi (2) ve dürgerün kaç günde gelesin bildürdi. Bular zevke meşğul idi. Dürger girüp geldi. (3) ‘Avratını ma‘şûkıyla anda gördi. Bir sâ‘at eglendi ta kim döşege girdiler. Bîçâre (4) dürger taht altına girdi. Ta kim buların tamâm halvetin müşâhede kıla. Bu hâl içinde **Dürger ve ‘avradı ve anuñ ma‘şûkı ve dürger taht altında uyuduğı şüreti** (5) Dürgeri uyku kapdı. Ve uyku içinde ayağın taht altında daşra kösüldi. Nâ gâh (6) ‘avraduñ gözi anuñ ayağına şiş oldu. Bildi kim girü gelmişdür. Pes dıñsuzcek²⁰⁴ (7) yüce yüce avaz-ıla eyitgil ve benden sorgıl kim beni yigrek mi seversin yoñsâ (8) erüñi? Çün ma‘şûk böyle sordı. ‘Avrat cevâb virdi kim bu suâli neyçün

114b

(1) şorarsın? Ve bu şormakda hîç senün hâcetünî bilmesven. Pes ma‘şûk becid dutdı, (2) şorardı ve ‘avrat hîç cevâb virmezdi. Şonıcı ‘avrat eyitdi, uşbu suâlden (3) geçgil, kaçan ma‘şûk bu sormağı hâdden geçürdi. ‘Avrat eyitdi kim ‘avratlar (4) yañılmağdan ve ğafletten ya dağı ârzûdan ve şehvetden bunıñ bigi iş işler olur ve her (5) bir cinsden dost dutınur ve ol dostuñ aşlına²⁰⁵ kökine bakmaz. Ve yaramaz hulkını (6) yirmez. Kaçan nefis hâceti ve şehvet kuvveti eksilür. Ol dost ve ma‘şûk bir yad gibi (7) olur ammâ ‘avratuñ helâli ata menziline ve karındaş yirinde ve oğul kız mahalline olur. Hirgiz (8) berhürdâr olmasun ol ‘avrat kim erini kendü ‘azîz cânından biñ kez ağırlıklı şaymaya (9) ve cânın ve dirliğin anuñ ferâğatlığı ve râhatlığıçün dilemeye. **Dürger şüreti kim ‘avrat aldanmağına şâd olur-ıdı budur**

115a

(1) Kaçan dürger bu faşlı tamâm işitdi. Yufkalık ve rahmet anuñ gönli içinde buların belürdi ve kendüzine (2) eyitdi, yazuklu oldum ve anuñ haqquna yavuz endişeler kıldum. Ol miskîn hod benüm ğuşşamdan (3) bî-ķarâr ve baña ‘âşık-ı zâr-ı mış. Eger gönül bir hañâ işlese anı ol kadar becid dutmak gerekmez kim (4) herbir yaradılmış yañılmağdan ve hañâdan hâlî degüldür ve ben kendüzümü vebâle bırakdum hâlî (5) buların ‘işretini datsuz eylemek gerekmez. Ve ol er katında bunıñ yüzi suyn dökmek gerekmez. (6) Pes bu endişeleri kıldı taht altında yaturdı ta kim dün karanusının ‘alemi nügüsâr oldu.

²⁰⁴ Toska: pes dıñsuzcek ma‘şûğa eyitdi

²⁰⁵ Toska: aşlına yok

(7) Şabāh oldu karanlık saçıldı

Felekden yire ak kâfûr saçıldı.

(8) Sanasın ma'şûk ol gök şa'rin

Sıyırdı biline degin açıldı.

(9) Yad er²⁰⁶ çıkdı gitdi ve dürger anul anul²⁰⁷ tahta ağdı oturdı, 'avrat kendüzini (10) uyura urdı. Dürger anı key hürmet ve ağırlamak birle uyardı ve eyitdi. Eger saña hürmet (11) itmek baña hicâb olmasadı ben ol eri rencür eyler-idüm. Ayruş yavuzlara 'ibret gösterürdüm. (12) Ammā çün benüm haqqumda senüñ sevgünj bilürven. Ve benüm ahvālüm senüñ şefkatünj anlarvan (13) ve bellüdür kim sen dirliği ferāgatümçün istersin. Ve gözleri benüm dīzāruma bakmak (14) içün diler²⁰⁸ bu hāl üzerine bir yatlu iş işlemek endişe kılsan ol yañılmağdan ve (15) haṭādan ola kaşden ve gönjülden olmaya. Senüñ gönjünj saklamak ve hürmetünj beklemek

115b

(1) baña lāzımdur ve baña helāl eyle kim senünçün yavuz endişeler eylemişdüm.²⁰⁹ 'Avrat dağı (2) ne kim varıdı. Araya getürdi ve suçın diledi. İki yañadın hışm görüldi, şafalık oldu. (3) Ve bu meşeli şundan ötrü getürdüm ta siz dağı ol dürger bigi aldanmayasız ve kendü ve mu'āyene (4) ve aşikāreñüzi anuñ aldamağı ve şa'bedesi birle aşğa komayasız ve her düşman kim yol ıraklığı (5) sebebinden kaşd eyleyümese ve iş idemese. Lā cirem bir tarīk-ile yakınlık ister ve gelür kendüzin (6) öğütçilerden eyler. Yakınlık ve sevişmek ve münāfıklık ve lūṭuf birle kendüzin rāzdār ve mahrem (7) eyler çün dükeli sırlara vākıf olur vakti ve fırsatı ve kolayı görür. İttifāk ve anlamak birle el (8) işe urur ve her zaḥm kim degürür. Şol yıldırım bigi öte geçer ve şol kaṣā bigi haṭāsuz varur ve (9) ben zağları sınımış degüldüm ve bularuñ fikri ve zīrekliği endāzesin ve rayı tedbiri (10) niteligin²¹⁰ ta kim uşbu mel'ūnı gördüm ve sözün işitdüm. Bularuñ rayı tedbiri rüşenlığı (11) ve bilüsi derinliği ma'lūm ve muḳarrer oldu. Ügüler meliki anuñ işāretine bakmadı. Buyurdi kim (12) ol zağı 'azīz dutalar ve hürmet ideler ve mişāl virdi kim anı hoş dutmağda mübālağa göstereler. (13) Ve hemān ol vezīr kim

²⁰⁶ Toska: ve yād er

²⁰⁷ Toska: gürger anul tahta ağdı

²⁰⁸ Toska: dilersin

²⁰⁹ Toska: çok dürlü yavuz gümān iletmişdüm.

²¹⁰ Toska: niteligin bilmezdüm

anı depelemege meyli varıdı. Eyitdi, eger bu zağı depelemezseñüz bāri (14) buñun-ıla düşman bigi dirlik sürün, bir göz yumup açınca bunun ğadrından mekrinden (15) imin olmañ kim anuñ bunda gelmekligi bizüm işimüz fesāda virmekden ve kendüler işin

116a

(1) oñarmakdan artuñ nesneyiçün degüldür. Melik ol öğüdi işitmekden yığlındı ve ol (2) bī-nañır vezirün sözün ğor dutdı. Ve zağ anuñ tapusunda tamām ħürmet-ile dirilürdi. Kullık (3) resmlerinden ve tā‘at edeblerinden hıç eksük kıomazıdı. Yārenleri ve kendü kırları birle (4) uzlık ve luťf birle dirilürdi ve her birisinün ħürmetin ħāline göre iş endāzesince (5) saklar-ıdı ve her gün anuñ mertebesi ve ‘izzeti melik ve çeri göñlinde yigrek ve artuñ olurdı. (6) Derecesi ululuk içinde yükselürdi. Ve pāzişahuñ ve ra‘ıyyetün aña inanmağı her gün artardı. (7) Ve melik her bir ma‘nide anı rāzdār bilürdi. Dürlü işlerde ve kamu maşlaħatlarda anuñla (8) danışurdı. Bir gün ‘ām ħāş meclisinde eyitdi kim zağlar meliki beni hıç sebebsüz (9) azarladı ve hıç günāhsuz baña ‘uķūbet eyledi. Benüm nite uyķum gelsün ve aşum (10) sıñsün ta kendü kīnümü andan çıkarmayınca ve anı ğor ve maķhūr görmeyince baña hıç rāħat (11) yoķdur. İmdi bu ārzūya irmeklige ve ol²¹¹ sürmeklige çok endişe eyledüm. Ve çok zamān (12) bu tefekkürde geçürdüm. Pes ħaķıķat bildüm kim ben uşbu kendü şuretümdeyiken ol murāda (13) irmezden ve dileğüm görmezven. ‘İlm ehlinden işitmişven²¹² kaçan bir mazlüm bir cevır issi (14) kişiden ya bir zālīm sultāndan şöyle güç görse kim göñlin ölüme virse eger kendüzin (15) oda göyündürürse Teñri kıatında ol kıabül olmış kıurbān olurmuş ve her du‘ā kim ol vaķtın

116b

(1) kıla müstecāb olurmuş, imdi eger melik buyurursa beni oda göyündürsünler ol sā‘atde od benüm (2) gevdeme ire. Teñri’den dileyeyin kim beni üğü eyleye. Bu sebep-ile ol zālīme el irüreyin. Anuñla bu (3) göyünmüş cigerüm şıfā ħāşıl ola. Ve bu dirnekden²¹³ ol üğü kim anı depeletmek isterdi. Biley-idi (4) pes eyitdi. **Şi‘r:**

Eger lāle bigi nergis bigi sen

Kıara göñüllü vü çābuķ degülseñ

²¹¹ Toska: ol işi

²¹² Toska: işitmişven kim

²¹³ Toska: dirnekden

(5) İki yüzlü vü on dillü sen olma

Gülü süsen bigi nāzük degülseñ.

Cāsūs zağ ve ügüler şüreti bu mişāldür (6) Dosdoğru senün mizācuñ iy mekkār daşuñ görklü ve içün ziştılığı içinde şol (7) süciye beñzer²¹⁴ rengi görklü yiyisi hoş kim aña katmışlar olalar. Eger senün şol ğaddār zātuñı (8) ve çirkin gevdeñi bunca kez göyündürürlerse ve yile virürlerse senün ol arısuz güherün (9) ve yavuz hulkun bayağı kararında bir zerre dönmeye ve senün içün habışlığı 'itikāduñ egriligi (10) ne su-yıla arı olur ne od-ıla göyner. Ne dürlü olursañ senün cevherünle bile olur ve ne (11) şüret görürseñ senün zātuñdan ayrılmaz. Eger senün ol hasıs ve habış²¹⁵ Sīmurğ ve (12) tavus olursa dağı senün meylün zağlar şöhetinden ve bularuñ sevgüsinden ayrılır degül.

117a

(1) Nitekim ol sıçan kim güneşi ve buludı ve yili ve tağı aña er olmağçün²¹⁶ 'arz eylediler. Red eliyle dükelin göksire (2) urdı ve sovuğ su-yıla kamosın yüzire urdı ve bir sıçan kim kendü cinsiy-idi erlige begendi. (3) Melik şordı kim ol niteyidi eydivirgil. **Zāhid ve sıçan dāsītānı** Eyitdi, getürmişlerdür (4) kim bir du'āsı müstecāb zāhid varıdı. Bir ırmağ katında oturmuşıdı. Bir deglügeç bir sıçan (5) enügin yukarudan boşandurdı. Gelüp zāhidün öñine düşdi. Zāhidün aña şefkati geldi, bir (6) yaprağa şardı. Evine iletdi, endişe kıldı kim ev ehline andan renc ve ziyān dege du'ā kıldı (7) kim Teñri Te'ālā anı bir kız eyledi.

Şüreti tamām endāmları uz.

Ziyān eyler-idi ay aydıñına.

(8) Kaçan ay toluban ilerü gelse

Güneşün yirine ol turur-ıdı.

Kaçan güneş tolunub gāyib olsa.

²¹⁴ Toska: beñzer kim

²¹⁵ Toska: zātuñ

²¹⁶ Toska: er almak çün kısmını okumamış

(9) Andan anı bir mürîdine iletirdi ve buyurdu, kendü ‘azîz oğlanları bigi bisleye. Ol kişi bir işâretin sakladı. (10) Ol kız bislemekde lutf gösterdi. Çün kız kol kanad tamâm uzatdı. Ve gençlik ve oğlanlık günleri (11) geçdi.²¹⁷ *Zâhid ve kız şüreti kim sıçan-ı bu mişâl üzerine*

117b

(1) Zâhid eyitdi, iy kız büyük olduñ saña er gerekdür. Âdemîlerden perrîlerden kimi dilerseñ (2) ihtiyâr eyle. Ta seni aña virem. Kız eyitdi, bir güçlü kuvvetlü er dilerven kim dürlü kuvvet ve heybet (3) anda ola. Zâhid meger güneşi dilersin. Kız eyitdi, evet. Zâhid güneşe vardı eyitdi, (4) uşbu kız görklü şüretlü makbûl şekillüdür. Dilerven kim hükmünde²¹⁸ ola kim benden güçlü ve kuvvetlü er diledi. *Zâhid ve güneş şüreti budur.* (5) Güneş cevâb virdi kim ben saña benden güçlûrek nişânın vireyin kim gelür benüm (6) nûrumı örter. ‘Âlemleri benüm cemâlümde yıgar. Ol bulıtdur. Zâhid bulıt katına vardı. (7) *Zâhid ve bulut şüreti bu mişâl üzerine yazıldı.*

118a

(1) Bulıt eyitdi, yıl benden güçlûrekdür, kuvvetlûrakdur beni kancaru dilerse sürer ve ben (2) anuñ elinde bir mühreven. Bü’l-aceb zâhid yıl katına vardı ve geçmiş faşları aña eyitdi. *Zâhid ve yıl şüreti bu mişâldür*

118b

(1) Yıl eyitdi, tamâm kuvvet tağda vardır kim baña yiyni başlu doprak ölçici diyü ad kıomışdur ve benüm (2) aña eşerüm şol sağır²¹⁹ kişi kulağına bir yumşak avâzdan daķı eksükdür ve ol sâkin ve sâbit (3) karar dutmış kuvvetlü isteriseñ aña var. Zâhid tağa vardı. Bu şâzılığ ve ğamı aña eyitdi. *Zâhid ve tağ şüreti* (4) Cevâb virdi kim sıçan benden güçlûrekdür kim gövdeyi deler ve yüregüm içinde ev idinür ve ben anı (5) yıgamazvan. Kız eyitdi, benüm erüm oldur. Pes zâhid kıızı sıçana ‘arz eyledi. Sıçan eyitdi, (6) benüm cinsüm benden olasıdır. Andan kız eyitdi, ol du‘â kılsun ben girü sıçan olayın, andan (7) seni erlenem. Zâhid du‘â kıldı, ol kız girü sıçan oldı. *Zâhid ve sıçan şüreti*

²¹⁷ Toska: bâliğa oldı

²¹⁸ Toska: Senüñ hükmünde

²¹⁹ “Zıgır” Toska da “şagır” okumuştur.

119a

(1) Pes du‘āsı müstecāb oldu ve anı girü sıçana virdi. Ve senün meşelün bunun gibidür ve senün (2) işün ğaddār bu mizāclıdur. **Beyt:**

بمار ماهی مانی این تمام نه آن / منافیقی چه کینی مارباش باماهی

(3) Yılan balığa beñzer²²⁰ ne balıksın ne hū yılan

İki yüzlüligi koğıl yılan olğıl ya hū balık.

(4) Eyü endişele diril göñül pasın katı sil

İçüni taşunı bir kıl münāfık olma münāfık.

(5) Ügüler melik eyle kim devletsüzler resmidür. Bu öğütleri dinlemedi, anun ‘ākıbetin anlayumadı ve ol (6) zağ her gün bulara bir göñül açıcı hikāyet eydivirürdi. Ğarīb meşeller ve ‘acāyīb hikāyetler getirirdi. (7) Ve kendünün içikmegin ve yakınlığın anunla her gün arttırırdı. Ta kim delim sırlar ve bāṭın haberler (8) anda çok ağıladı. Pes bir gün anısuza yıldı. Zağlar katına vardı. Melik çün anı gördi. (9) Haber sordu **Zağlar meliki ve zağlar şüreti bu mişāl üzerinedür**

119b

(1) kim nitdün ne kıldun ve girün den haber nitedür? Cevāb virdi. **Beyt:**

(2) Muştılarvan ben saña kim tāli‘un oldu yüce

Devletün yöriyidi yavlağ ertedür dün ü gice

(3) Senün işiñe zamāne dutıvirdi boynını

Ne dilersen endişesüz işlegil sen iy hocā.

(4) Melik devletinde ol kim gerek-idi şöyle kim yararadı. Yaraqladum iş üstine olmak gerek. Eyitdi (5) senün işāretün den geçmek yokdur ne kim maşlahat şüretidür, göstergil. Eyitdi, ügüler kaması (6) fulān dağdadur ve delim gün anda kim mağāra²²¹ içinde eglenürler. Ve ol yakında kuru odun çokdur. (7) Melik zağlara buyursın kim odunu

²²⁰ Toska: beñzersin

²²¹ Toska: mağāra vardur anun içinde eglenürler.

mağāra kapusına daşısunlar ve ol tağda çopanlar (8) od yakarlar. Ben varam biraz getürem ve oduna bırağam. Melik buyura kim zağlar kanatları birle hareket vireler. (9) Ta anuñ yili birle od dutışa. Bu tertib üzerine kim ol maşlahat gördi. Kamusı (10) ol iş üzerine oldılar. Bu hile birle ol kamu öğüleri göyündürüp helāk kıldılar. ***Zağlar şüreti kim üğüler göyündürdi bu mişāl üzerine***

120a

(1) Pes zağlar ulu feth eylediler. Kamusı sevinmek ve şazılık birle girü döndiler. Melik ve çeri kamusı ol (2) zağun²²² görklü dürişmekleri hoşnūdlu hūnerleri çün çok şükr eylediler. Ve melik aña görklü şenā (3) eyledi ve anuñ arasında eyitdi kim uşbu feth senün rayun kutluluğı birle el virdi. Melik (4) alkışından sonra zağ eyitdi, ne kim bu ma'niden el virür melik devletinün bereketi birle (5) olur ve ben zafer ve yinmeklik nişānların ol gün gördüm kim ol müdbirler bize şunun bigi (6) kaşd eylediler. Pes melik bir gün aña şordı kim çok zamān anda durduñ, nite şabr eyleyübildün? (7) Bularun şohbetinde kim eyüler yavuzlar şohbetine az katlanur ve kerīm kişi le'im kişiden kaçāğan (8) olur. Eyitdi, ne kim melik buyurur eyledür lakin 'ākıllar kendü pāzişāhınun (9) rızası ve ferāğati için katılıklardan yüz döndermez. Ve her miñnet kim gele anı şol göñül (10) isteyici yār gibi ve ay yüzlü ma'sūk gibi tamām sevinmek ve rağbet-ile kucar. Ve her vakt (11) kim bir ulu ve nāzūk iş vākı' ola ve ol iş içinde nefis ve māl ve melik ve il ve ra'yyet (12) korkusu ola. Pes anuñ ilkinde muhālifi def' eylemek ve düşmanı şımak için alçaklık göstermek (13) ve horlık yüklenmek hiç 'ayb olmaz. Çün anuñ sonunda feth ve yiglemek²²³ yüz gösteriserdür. Nite (14) şāhib-i şerī'at şalla'llāhū 'aleyhi ve sellem buyurdi kim مَلَالُ الْعَمَلِ خَوَاتِمُهُ²²⁴ ve uşbu beyt (15) daķı hem bu ma'nīye lāyıkdur. ***Beyt:***

Meşakķat tozu kim bunun dimāğunı acı kıldı.

Yarın feth ü zafer şekeri-yile tōldıra ağzun.

120b

(1) Melik eyitdi, getürmişlerdür kim üğülerün bilüsünden ve zirekligidinden ne gördün? Eydivirgil. (2) Eyitdi, bularun arasında hiç zirek görmedüm. İllā anı kim beni

²²² Toska: zağların

²²³ Toska: yiglemeklik

²²⁴ "Amelde usanma, bıkkınlık o amelin sonucudur. (Bıkkınlık içinde yapılan amelden netice alınmaz.)"

öldürmege işâret eyler-idi. Ve bular (3) anuñ rayın za‘îf gördiler ve anuñ naşîhatlerin kabûl kulağıyla dinlemezlerdi. Ve bu kadar fıkır (4) idemediler kim bularuñ arasında ğarîb-idüm. Ve kendü kıavmüm içinde menziletüm uluydı. Ve ray tedbîr (5) içinde hem elüm var-ıdı. Nâgâh bir mekr endîşe kılam ve bir aldamağ fırsatın bulam. Bu ma‘nî²²⁵ ne (6) kendü ‘ağlları birle anlayubildiler ne dağı öğütçilerden öğüt kabûl eylediler ne dağı kendü (7) sırların benden gizleyubildiler. Ve eyitmişlerdür kim hirgiz olmamışdur kim kimse ‘avratlar-ıla şöhbet (8) eyleye. Rûsvây olmaya ve ta‘âmı artuğ yiye. Şayru olmaya ve yatlu raylu vezîrlere inanmağlık artura, (9) selâmet kırtıla. Melik eyitdi, kıatı zahmet ve meşakkeat çekdüñ ve düşmanlara çok alçağlık (10) ve horlık eyledüñ. Eyitdi, her kim bir renc ve zahmet çeke kim andan assı ve fâyide uma evvel (11) olmaz. Ğamiyyeti ve vaktüz tekebbürligi kendüzinden ırak eylemek gerek. Anuñ içün kim tamâm (12) er aña diyeler kim çün bir işi sürmege anuñ kıaşdı berkiye gerek kim evvel kendü (13) cânından el yuya ve başından göñül götüre.²²⁶ Andan erenler meydânına ire. Melik kıulağına ırmış²²⁷ (14) ola mı kim bir yılan kıurbağ kıullığına râzı oldı. Çün hâlinüñ ve işinüñ ormağı anuñ içinde (15) idi. Melik şordı kim ol niteyidi eydivirgil ta bilevüz ***Za‘îf yılan***

121a

(1) ***ve kıurbağ kııkâyeti*** Eyitdi getürmişlerdür kim kıocalık bir yılana eşer eyledi. Ve za‘îflik yavlağ (2) yol buldı. Şöyle kim av avlamağdan kıaldı ve kendünün işinde sergerdân kıaldı. Ne kıuvvetsüz (3) dirlik eyleyübilür²²⁸ ve ne kıuvvetsüz av avlayubilürdi. Pes endîşe kııldı ve eyitdi kim (4) yigitligi girü getürmege yaramaz²²⁹ kim kıocalık bâri dölek ve pâyidâr oladı. Zamândan vefâ tama‘ın (5) eylemek ve felegün kıavlinüñ keremine ümîz dutmağ bir hevesdür kim hiç ‘âkıll hâtırın aña (6) meşğül kıılmaya kim sudan kıuruluk istemek ve oddan yaşlık istemek bir sevdâdur kim (7) anuñ hâşılı göyünmiş şafra olur. Geçmiş girü getürmek olmaz. Ve gelesinüñ tedbîrin eylemek (8) vâciblerdendür ve geçmiş yigitlik ‘ivaızı oldur kim bir dürlü tecribeyle kıalan azacığ²³⁰ ‘ömr (9) içinde dirlik eyleyem. İmdi başdan fuğullığı çıkarmağ gerek ve âzârı

²²⁵ Toska: ma‘nîyi

²²⁶ Toska: göñül getüre

²²⁷ Toska: yavuz ura melik kıulağına

²²⁸ Toska: eyleyübildi

²²⁹ Toska: kâşke

²³⁰ Toska: azacığ

ve incitmegi (10) eksük kılmak gerek. Eger bu yolda²³¹ bir ħorlık gelür-ise götürmek gerek kim (11) dünyā aĥvāli rāĥat ve zaĥmet arasındadır. Andan bir revān bıjar kırañında (12) kim anda ħurbağalar yavlaĥ çoĥ-ıdı ve bir melikleri daĥı var-ıdı kim (13) ħamusı anuñ ĥükmindey-idi. Pes ol yılan daĥı kendüzin bir ħayġulu (14) gibi eyleyüp ol bıjaruñ kırañıña²³² bıraĥdı. *Ža ‘ıf yılan (15) ve ħurbağa şüreti bu mişāl üzerinedür ki yazıldı.*

121b

(1) Bir ħurbağa şordı kim seni ħayġulu gibi görürven, sebep nedür? Eyitdi, ħayġu yimege benden lāyıkraĥ (2) kim ola kim benüm dirliğüm sebebi ħurbağa avlamaĥdı. Ve bugün baña bir vāĥı‘a geldi kim ħurbağalar (3) baña ĥarām oldu ve şol ĥadde pırven, ža‘ıf olmışvan kim eger bir ħurbağa dutarsam saĥlayumazvan, (4) girü boşanur. Pes ol ħurbağa vardı, kendü melikine bu beşāreti degürdi. Melik ol yılana (5) şordı kim uşbu belā saña ne sebebden indi? Eyitdi, bir ħurbağaya ĥaşd eyledüm dutmağa, (6) öñümnden ĥaçdı. Bir zāhid evine düşdi, ben ardınca girdüm. Ev ħarañuyıdı. Ve zāhidüñ (7) oġlancuġı ĥāzırımış. Pes başum ol oġlanuñ ayaġı barmaġına deġdi. Şandum kim (8) ħurbağadur. Hem ol issilik-ile bir diş zaĥmın aña urdum. Şoloĥ sā‘at cān virdi. (9) Ol sebebden böyle mübtelā ve rencür düşdüm. *Zāhid ve anuñ oġlı ve yılan şüreti*

122a

(1) Zāhid oġlan göynüğinden benüm ardumca segirdürdi²³³ ve la‘net oĥurdı. Ve eydürdi kim Bār-ĥuzā‘ya (2) dilerven kim anı ĥor ve zelil kılasın ve ħurbağalar melikinüñ merkebi ola²³⁴ ve hirgiz ħurbağa yimeye. (3) Meger kim bularuñ meliki şadaĥa eyleye. İmdi ol ĥāl baña degdi, žarüretten uşbunda (4) geldüm. Ta kim melik boynuma bine ĥancaru dilerse vara kim ezel ĥükmine ve gök taĥdīrine (5) rāzı oldum. Bu bāb ħurbağalar melikine yavlaĥ muvāfıĥ geldi. Ve anuñ içinde kendüzine ululık ve (6) hüner ve ‘izzet ve nāzlanmak müfāĥaret taşavvur kıldı. Pes anuñ üzerine binürdi ve anuñla (7) gücüklenürdi.²³⁵ Çün birĥaç gün geĥdi, yılan eyitdi, meliküñ ‘ömri öküş

²³¹ Toska: yılda

²³² Toska: bir kıraġına

²³³ Metinde “segirdürü” şeklinde geĥen bu kelime imla hatası olduġu düşüncesindeyiz. Toska da “segirdürdi” şeklinde okumuştur.

²³⁴ Toska: ħurbağalar meligünüñ binüsü ve merkebi

²³⁵ Toska: göceklenürdi

olsun. Baña dirlik (8) ve ta‘ām gerek kim anuñla diri kalam ve kuvvetüm ola ta kim melikün kullığın eyle kim gerek başa iletem. Melik (9) eyitdi, böyledür ve dirlik sebebi dañı gerekdür. *Za‘ıf yılan ve kurbaga şüreti*

122b

(1) Pes günde iki kurbaga vazıfe eyledi kim ol yılan yirdi anuñla rüzigār geçürürdü. Şundan (2) ötrü kim bu alçaklık içinde assı ve menfa‘at bulurdu. Pes alçaklık itdüğün ĥorlık şaymazdı (3) ve ‘ār dutmazdı. Ve ol kim ben şabr eyledüm ve ügölere alçaklık kıldum. Bu mizāc-ıdı kim yılan (4) eyledi. Ve benüm şabrum düşman helākligine ve kendü kavmümüz dirliğine sebeb-idi dağı (5) düşmanı uzlık ve añullık birle dibinden koparmak tizirek olur savaş-ıla ve doķuş-ıla koparmakdan. (6) Bundan ötrü eyitmişlerdür kim katı erlikden ve ‘azīm alplıkdan ‘aql ve fikr yigrekdür. Zīrā bir (7) kişi niceme alp ve bahadur olursa kaçan kalbe gire on tenden ya yigirmi tenden artuķ depeleyümez. (8) Ammā uslu ve fikretlü ve key endişelü bilge bir fikr-ile bir meliki perişān kılur ve ağır çeriye (9) ve ‘imāret ili biribirine urur, zīr ü zeber eyler. Nitekim od şol kuvveti ve tizligi birle (10) eger bir ağaca düşer-ise şol kadar yandurur kim yirün yizindedür kökini yandurmaz.

123a

(1) Ve su kim bunca luṭfi ve yumşaklığı birle şol ağacı kim andan ulu olmaya dibi-yile şöyle koparur kim (2) ayruķ hıç karar dutmaz ve dört nesnenün azını çok bilmek gerek: Od ve şayruluk ve düşman (3) ve borç. Ve bu iş dağı melikün rayı doğrılığı ve devleti ve sa‘ādeti birle düzildi ve eyitmişlerdür (4) kim eger iki kişi bir iş istemek üstine dursalar ġālib ve nuşretlü ol kişi olur²³⁶ (5) kim mürüvveti ve fazīleti artuķ ola. Eger mürüvvetde berāber olursa ol kişi kim niyyeti (6) ve ‘azmi üzerine dürüst ve şābit ola. Eger anda dağı berāber olsalar ol kim yarı yardımını (7) çok ola. Eger anda tefāvütler²³⁷ olmasa ol kim sa‘ādeti artuķ ve baḥtı kuvvetlü ola. (8) Ve heķimler eyitmişdür kim her kim bir bilge pāzişāh-ıla korķu ziyānından imīndür ve (9) kaşd eylemek eyenmeginden fāriğdür. Savaş eylemek dileye. Ölümü hıle-yile kendüzine kığırmış (10) ola ve dirliği ürkütmek-ile kendüden sürmiş ola. Hāşşa ol kişi kim melikün ince (11) ve derin işleri aña gizlü olmaya ve erilik ve yumşaklık ve ĥışm ve

²³⁶ Toska: ġālib ve nuşretlü ol kişi yig olur

²³⁷ Toska: tefāvütleri

hoşnûdlık ve ivmek (12) ve eglenmek yiri ol işler içinde aña örtilü olmaya. Bugün ve yarın maşlahatların ve (13) gelmiş ve gelesi düzeni işlerün ilkinde aňlaya. Anuň çāresi ve tedārūki yönlerin²³⁸ göre ve (14) bugünkü gün hīç pāzişāhda yol düzmekde ve memleket saklamakda ol eşer yokdur kim (15) bugün melike müyesser olmışdur. Ve kullıkçıların tedbīrin düzmekde ve kişilere ve çeriye eylük

123b

(1) eylemekde bunca luţflar ve şefkatler göstermişdür. Şöyle kim nefsin ve şīrīn cānın kullara fidā (2) eylemişdür. Key erenleri kāmular kendü dirligiyçün ister. Kānı ol kişi ki dirligin erençün isteye. (3) Melik eyitdi, bu işün kifāyetü ve düşmanların kahr olmağı senün rayun bereketinden ve işāretün (4) kutluluğundan ve girçeklik-ile ögüdünğden oldı ve her işde kim anı sürmek ve bitürmek (5) için saña inandum ve i'timād eyledüm. Kāmusı uz ve oňat düşmişdür. Ve her²³⁹ işleri ve maşlahatları (6) burunduğın bir ögütçi vezīr eline işmarlaya. Hirgiz murādsuzlık anuň iqbāli etegine irmeye daķı (7) rūzigār katılıklarının ayağı anuň sa'ādeti miyān sarāyına basmaya ve senün 'aqlunğdan (8) 'acāyib oldı kim bir niçe müddet düşmān evinde durduñ ve dürlü horlık anda gördün. Ne (9) senün dileğün hılāfinca senden nesne işitdiler ve ne senün dilünge bir kelime yöridi kim (10) anı 'ayb dutalardı. Ve anuň-ıla senden ürkeler ve yavuz gümān iltelerdi. Eyitdi, benüm dükeli (11) bābda uymaqlıgum melikün görklü hūlkına ve eyü 'ādetlerine olmuşdur ve 'aqlum bilüsince melikün (12) yüce haşletlerinden nesne öğrenmişdüm. Ve melikün pāzişāha ne hūnerlerin dükeli vaktlerde (13) imām ve kıble idinmişdüm. Bu sebebden 'ayblu olmadum. Ol kāmı melik devletinden (14) idi. Melik eyitdi, dergāh kulluklarında²⁴⁰ seni buldum kim sözlerin luţfi ve eyü hūkunun (15) cemāli birle koşulmuşdur ve niyyetün dōlekligi ve gözün uyanuqlığı birle bunun bigi ulu iş bitürdün.

124a

(1) Ta kim Teñri Te'ālā senün ayağun kutluluğı ve 'azīmetün mübārekligi birle bize nuşret (2) virdi kim ol guşsa içinde ne ta'āmun ve şarābun dadın bulurıduķ. Ne uyğunun (3) rāhatın ve lezzetin görür-idük. Anuň için her kim bir gālib ve kāhir

²³⁸ Toska: bunların

²³⁹ Toska: her kim

²⁴⁰ Toska: kullıkçılarından

düşmana mübtelâ ola. (4) Andan²⁴¹ kurtulmayınca günü dünden ve ayağı başdan ve çaruğı tâçdan bilmez olur. Ve hekimler (5) böyle dimişdür kim ta şayruya tamâm sağlık gelmeyince yiyesiden çâşnî bulmaz ve hammâl ağır yük (6) arkasından yire urmayınca dinlenmez ve korkak kişi düşmândan imîn olmayınca yüregi (7) ıssılığı dölenmez. İmdi ikileyin eyitmek gereksin kim bularuñ melikinüñ sîreti ve hulkı ve (8) sırrı bezm vaktinde ve savaş güninde niteyidi? Eyitdi, anuñ işi bünyâdın kendüzin (9) görmek ve tekebbürlik ve burunluluk üzerine yapılmış gördüm ammâ yirile degül. Zîrâ kim ‘âcizlik (10) zâhir ve za‘îflığı²⁴² gâlib doğru raydan ve fıkrdan bî-naşîb ve kamu çeri ve (11) kullıkçı bu elden ele bir ten kim beni depelemege işâret eyleridi. Melik şordı kim (12) ne haşlet-ile ol senüñ gözünge yigrek geldi kim anuñ ‘aklı nişânları saña rüşen (13) oldu? Eyitdi, evvel ol kim beni depelemege işâret kılurdu dağı bir ol (14) kim hîçbir öğüdi melikinden gizlemezdi. Niceme bilürdi kim ol öğüt anuñ gönline (15) muvâfık gelesi degüldi. Belkim kaçımak sebebi olasıydı. Pes anuñ içinde kullıkçılık

124b

(1) edebin saklardı ve iri sözi revâ görmezdi. Ve yumşak sözler ve muvâfık hadîşeler söylerdi. (2) Ve maḥdümîn ululamağ cānibin şöyle kim lâyıkdur saklar-ıdı ve eger melikinüñ işinde bir (3) ḥaṭâ ve ağduğ görse²⁴³ bir görklü ‘ibâret-ile ve tatlu kelecîyle anı uyarurdu kim hirgiz kaçımak (4) ve hışm eylemek kapısı açılmazdı. Zîrâ kim anuñ sözleri başdan başa görklü meşeller ve (5) şîrîn hikâyetler birle bezenmiş-idi dağı hikâyet arasında ayruklar ‘aybın takrîr eyler-idi. (6) Ve melik dağı kendüzinüñ ‘aybın ve yanlışın anuñ-ıla anlar-ıdı. Ve bahâne bulumazdı kim anı duta (7) ve ‘ukûbet eyleye. Ve bir gün işitdüm kim melikine eydürdi,²⁴⁴ cihāndārlik ulu menzilet ve (8) yüksek derecedür ve aña dürişmek ve ârzü birle irmege yaramaz. Görklü ittifağ ve sa‘âdet (9) yārî kılmağdan ayruğ nesne-yile²⁴⁵ ele gelmez. Ve ḥālî maşlahata ol lâyıkdur kim işlerdi. Ğāfil (10) olmayalar ve işi ḥor dutmayalar kim mülkün kalmağlığı ve devletüñ durmağlığı tamâm uyanuğlık (11) ve görklü ‘azm ve doğru ray ve tîz kılıç birle mümkün olur. Velîkin anuñ sözine iltifât (12) olmazdı. Ve öğüdi maḥbûl düşmezdi. Ta kim melik zîr ü zeber oldu ve sağı solu (13) il ḥarâb oldu. Ve anlara ol üğünüñ ‘aklından ve zîrekliğinden hîç fâyide ḥâşıl (14) olmadı. Ve ne ol dağı kendü ‘aklı ve

²⁴¹ Toska: tā andan

²⁴² Toska: za‘îflık

²⁴³ Toska: görse yok

²⁴⁴ Toska: eydürdi kim

²⁴⁵ Toska: nişaneyile

kifāyeti birle ol belādan urtulubildi. (15) Budur dşmana aldanmadan saınma dāsītānı nieme zārılık ve orlık ve alalık gstermekde

125a

(1) mbālaa eyler-ise daı yalunuz bir za kend ‘ācizliı²⁴⁶ ve za‘īflıı (2) birle şunu bigi uvvetl ve ālīb dşmanı vdi ve uşatdı. Ol dkeli anlaru (3) rayı sstlıından ve fehmi azlıından idi. Yosa ol murāda hirgiz irilmeyedi. (4) Ve ol zafer hirgiz dşde grlmeyedi. Ve uslu işi gerek kim (5) bu ma‘nīlere ‘ibret gziyle baa ve bu işreti ulaıyla iide ve aıat bile kim (6) dşmana ‘itimād eylemek gerekmez. Ve dşmanı az ve or grmek (7) gerekmez. Niceme kendzin za‘īf gsterr-ise daı ve urundı. (8) Dostlar ve lāyık yardımcılar ele getrmek gerek kim zaīreler (9) fāyidelsin ve bezirgānlıu assılsı oldur eger işi (10) arafı²⁴⁷ daı salayubile, hem dostları ‘azīz ve raylu duta ve hem dşmanlardan (11) saına. Murādu tamāmına ve ārzlaru nihāyetine ire ve iki cihān sa‘ādeti (12) saa āşıl (13) ola. وَاللّٰهُ وَلِيُّ التَّوْفِيْقِ ²⁴⁸ (15) **YEDİNCİ BĀB**

125b

(1) Rāy eyitdi, Berhemen-i ekīme kim, dşmān aldanmadan saınma dāsītānın ve dşmenden (2) ırā olma ve itiyāt cānibin beklemek vāciblıın iitdm. İmdi beyān eylegil. Şol (3) işiu meşelin kim nesneyi azanmaa key drişr ve azan eline girdkden sonra āfillik (4) ılır. Ta kim ol azandı zāyi‘ olur. Berhemen eyitdi, azanma geezirekdr. Ol azancı (5) salayubilmekden anu iin kim bir ey ittifā-ıla ve rzigār yardım-ıla h drişmeksz

126a

(1) ve emeksz māl ve azan āşıl olur ammā anı salama rşen raysuz ve uz tedbīrsz (2) mmkın olmaz. Ve her kim us meydānında yaya ola ve uyanulıdan ālī ola. Anu azancı tīz daıla. (3) Elinde asret ve peşīmānlik bāı ala. Nite ol su baası h drişmeksz bir maymunu (4) nesenein²⁴⁹ duzaa ekdi ve aflet ve us ekskliğinden gir yile virdi. Rāy (5) sordı kim ol niteyidi? Eyitdi, getrmişlerdr kim

²⁴⁶ Toska: ācizlik

²⁴⁷ Toska: (iki) arafı

²⁴⁸ “Allah, muvaffak olanların dostudur.”

²⁴⁹ Toska: nesenesin

bir cezîrede maymunlar yavlağ çoğ-ıdı. (6) Ve Kârdânâ adlu bularuñ bir meliki varıdı. Heybeti çok ve siyâseti artuğ, buyruğı kâmil (7) ve ‘adilligi şâmil idi. Çün yigitlik günleri geçdi. Ve pîrlik za‘îflığı gâlib (8) oldu ve kocalık kendü eşerin anuñ zâtı kuvvetinde²⁵⁰ ve gözleri nûrında âşikâre ve (9) ‘ayân kıldı. **Maymunlar meliki şüreti bu mişâl üzerine kim yazıldı** (10) Cefâ issi zamānenüñ ve aldayıcı felegüñ hoz ‘âdeti böyledür kim yigitlik tâzeligini

126b

(1) kocalık solmağına degşürür ve baylık ‘azîzlığın yoksıllık horlığına mübeddel kıılır ve rûzigâr (2) kendüzini şol gelinler libâsiyle ‘âlemlere gösterür ve ol yalan bezegi ve ârâyişi bularuñ cânına (3) gönline ‘arz eyler. Şol zâhir bezegi ‘aqlsuzlaruñ aldanmağına meded eylemişdür ve şol (4) aşısız hayâlleri harîşlerüñ hırşına sermâye eylemişdür. **Şi‘r:**

(5) Zamāneye gümân iletme ki kimseye vefâsı var

Berüsine ne bakarsın gör anaru ki nesi var.

(6) Güneş yüzlü delim dilber²⁵¹ yigidi ol toprağa komışdur.

Ve kendü bezenür her gün ne kayğu ne güşşası var.

(7) Ta kim kamular duzağına dutılır ve anuñ murâdınuñ esîri olur. Anuñ bâtını çirkinliginden (8) gâfil ve anuñ ‘ahdi süstlğından bî-haber olmuşlardur. Ve zamānenüñ nakşına kalmışlardur. **Şi‘r:**

(9) Gürze yılan bigidür uşbu zamāne devleti

Teni yumşak rengi gökçek içi ağudur katı

(10) Aña aldanmak içinde bay u yoksul kamusı

Şâzılıkla hoş geçer hîç yok sanasın hasreti.

(11) Ve ‘âkıl kişi bu ma‘nîlere iltifât eylemeye ve gönlin uşbu dünyānuñ fâni ululığına bağlamaya ve âhîretüñ (12) bâkı kazancına yüz duta. Zîrâ kim dünyenüñ ‘ömri ve

²⁵⁰ Toska: kuvvetinde kodı

²⁵¹ Toska: dilber yok

ululuğı dölek degüldür. Eger maldan nesne (13) ele girürse hem ol daķı bākī ve dölek olmaz. Pes anı komaķ gerek ta kim itler diş bileyüp (14) aña düşeler ve helāl mirāsdur diyü üşeler. Fi'l-cümle maymunlar meliki Kārdan'ın kocalıķı ve (15) za'ifliķı zikri āşikāre oldu. Pāzīřāhlıķ hışmeti ve nefsi heybeti eksildi ve anuñ

127a

(1) hışmlarından bir tāze yigit irmiş-idi kim sa'ādet niřānı anuñ elinde zāhir (2) ve devlet ve iķbāl 'alāmeti anuñ deperesinde²⁵² yavlaķ āşikāreyidi. Ve anuñ pāzīřāhlıķ (3) mertebesine ve cihāndārlik menziletine lāyıklıķı ma'lūmıdı. Pes anca²⁵³ hīleler birle çerinüñ göñlin (4) almak kendüzine ısındurmak ve ra'ıyyet yakışdurmak ardınca²⁵⁴ ta kim anuñ dostlıķı (5) göñüllerde qarār dutdı. Ve²⁵⁵ göñül kaması anuñ tā'atine ve aña uymaķa dölendi.²⁵⁶ Pes (6) Fertüt ve pīr maymunı iřden²⁵⁷ çıkardılar. Ve pāzīřāhlıķ burunduruğın ol yigide ışmarladılar. *Büzīneler²⁵⁸ melik şüreti ve anuñ cemā'ati bu miřāl üzerine kim yazıldı.* (7) Bīçāre koca maymun ol aradan zārüret oldu kim taşına. Pes rahtın sāhile

127b

(1) taşadı kim anda gür bīře ve çok yimiş varıdı. Ve bir su kātında bir encīr ağacın maķām (2) dutdı. Ve anuñ yimişinden hāřıl olan kūta kanā'at oldu ve āhīret yolu azıģın tevbe (3) ve 'ināyet birle yaraķladı ve āhīret metā'ın tā'at ve 'ibādet birle hāřıl eyledi. Ve ol (4) ağacın dibinde bir baģa varıdı. Ol kıyında²⁵⁹ otururdu ve ol ağacın gölgesinde dinlenürdi. (5) Bir gün ol büzīne incīr direrdi. Ağac başından bir incīr suya düşdi, ol suya (6) düşmekde sudan çıkan avāz büzīneye hoş geldi. Anuñ-ıla řāzılık ve tarab (7) hāřıl oldu. Pes her sā'atde bir encīr ol suya bırağurdu. Anuñ-ıla lezzet bulurdu. Baģa (8) ol bırağduğı incīri yirdi ve şöyle taşavvur eyler-idi kim ol incīrler şefkatden (9) bırağıvirür. Pes baģa endīře kıldı kim hīç bilişlik yoğ-ıken böyle kerem ve şefkat (10) gösterür. Eger dostlık ve bilişmek aña ulaşursa bellüdür kim çok ikrām ve 'izzet

²⁵² Toska: Metinde "deprenisinde" şeklinde geçen bu kelimeyi Toska, "deprenişinde" şeklinde okumuştur.

²⁵³ Toska: ince

²⁵⁴ Toska: ardınca oldu

²⁵⁵ Toska: ve külli göñül kaması

²⁵⁶ Toska: dölendiler

²⁵⁷ Toska: işden aķladı çıkardılar

²⁵⁸ Toska: maymunlar

²⁵⁹ Toska: ol su kıyında

buyurısardur. (11) Pes bŭzīneye avāz virdi ve kendü şoĥbetin aña ‘arza kıldı. Bŭzīneden görklü cevāb (12) işitdi ve çok sevinmek gördi. Pes ol ikinŭñ birbirine meyli ve şefkati düşdi. (13) Meşelā iki ten içinde bir cān ve iki gögüz içinde bir göñŭl bigi olup birbirine karışdılar. Hem (14) ġarīb vahşeti bŭzīneye zamīrinden çıkdı ve hem daķı baġa anuñ şoĥbeti ve muĥabbeti birle (15) yardımcı oldu. Ve her gün bularuñ arasında sevişmek revnaķı ve tāzeligi artardı. Ve dostlık

128a

(1) berkişürdi. Şöyle kim bŭzīne mŭlki ve ili anmaz oldu. Baġa daķı ehlini ve evini terk eyledi. (2) Kaçan bir zamān bunuñ üzerine geçdi. Ve baġanuñ evinden ġāyib olduġı uzandı. Pes ol (3) baġanuñ çifti ġuşşaya batdı, ġayrān oldu ve kendü şikāyetin bir yārine eydivirdi. *İki su baġası şŭreti bu mişāl ūzerine kim yazıldı* (4) Cevāb virdi kim eger ‘ayblamazsañ ben saña anuñ ĥālın bildüreyin. Eyitdi, iy qarındaşum (5) senŭñ sözŭñde ne ġŭmān ve şŭbhet olasıdı. Ve senŭñ işāretŭñe kim ĥılāf idesidi. (6) Eyitdi, işitdŭm kim ol bir bŭzīne-yile yavlaķ issi ĥışmılık ve katı ve dostlık eylemiş, göñlini (7) ve cānını anuñ şoĥbetine vakf kŭmiş ve anuñ sevgŭsin saña ulaşmakdan ‘ivāz eylemiş (8) ve senden ayrılmak odını aña ulaşmak suyu birle sākin eylemiş. İmdi ġuşşa yimegil (9) fāyidesi yokdur. Bir tedbīr endīşe kılġıl kim ferāġat ĥāşıl ola. Pes ikisi danışık (10) birikdŭrdiler. Hīç bularuñ tedbīri andan yigrek bulunmadı kim ol bŭzīneyi helāk

128b

(1) kılalar. Pes ol baġa ol qarındaş oķuşmış işāretiyle kendŭzin şayru gibi eyledi ve ol (2) çiftine kendŭnŭñ za‘īflıġın²⁶⁰ virbidi bildŭrdi. Pes baġa bŭzīneden destŭr diledi (3) kim evine vara, ehle ve ‘ayāle kavışmaklık ‘ahdin tāze kıla. Pes kaçan evine vardı, ‘avratı (4) şayru buldı. Luţf göstermek ve göñŭl istemege başladı ve çok yaldanmak gösterdi. Elbette ol (5) hīç iltifāt eylemedi ve hīç dudaġın depretmedi. Ve cevāb virmedi. *İki baġa şŭreti bu mişāl ūzerine kim yazıldı* (6) Pes anı tīmārlayanlardan şordı kim, bu āzāruñ²⁶¹ ve söz söylememegŭñ sebebi nedŭr? Ol (7) oķuşmış²⁶² eyitdi ol şayru kim otlardan nevmīz ola ve otalayıcıdan mahrŭm ola. Anuñ dili nite (8) söyleye? Çŭn baġa bu bābı tamām işitdi. Zārılıklar eyledi. Rencŭr ve kayġulu oldu ve eyitdi, (9) ne ot ola kim uşbu deġizde bulunmaya ve dŭrişmek birle ele gelmeye. Tizirek eydŭñ kim (10)

²⁶⁰ Toska: za‘īflıġın ĥaberin viribidi

²⁶¹ Toska: āvāzuñ

²⁶² Toska: ol qarındaş oķuşmış

anı istemekde ırağa yakına yilem. Eger cān ve gönül virmek-ile daķı ele gelür-ise dirġ dutmayam.

129a

(1) Cevāb virdi kim bu derd²⁶³ renc ki rahmda olur. Anı otalamak ‘avratlar işidür ve anuñ maymunlar (2) yüreginden artuķ dermānı olmaz. Bağa eyitdi, maymun gönli kanda bulına? Eyitdiler, hālī şöyledür (3) ve seni anuñ²⁶⁴ anuñçün kığırduķ kim ta dīzār kıyāmete kalmaya. Pes kaçan bağanuñ intizārı (4) haddenden geķdi. Yavlaķ kayğulu oldu. Ne kadar kim çāre ve dermān vechin istedi bulumadı. (5) Pes zarūret birle tama‘ın kendü dostına baēladı. Ve kendüzine eyitdi, eger anı aldar-ısam (6) ve bunca dostlığı ve birliği zāyi‘ kılursam erlikden ve mürüvvetden daşra çıkmış olam. (7) Ve eger kendü kavlım ve anuñ-ıla ‘ahdüm yolında s̄ābit olur-ısam ve kendüzümü ‘aybdan ve (8) mekr eylemekden sakınırsam ‘avrat kim dīnūñ diregi ve dünyānuñ bezegi ve evūñ ābādānlığı (9) ve ehlūñ düzenliği ve dirliğūñ s̄ābitliği kamosı aña ta‘alluķ dutar.²⁶⁵ Korku denizinde (10) kalmışdur anı nideyin? Bu dürlü birkaç fıkr eyledi. Bir sâ‘at bu endīşede hayrān²⁶⁶ (11) āhır ‘avrat ‘işvesi ġālib oldu ve tedbīr²⁶⁷ aña karar dutdı kim kendü dostı (12) būzīneden ol maķşūdı ele getüre. Pes gönlinde eyitdi ve bildi (13) kim tā būzīneyi bir cezīreye bırakmayınca kim anda açlık birle öle. Ol ġaraż (14) hāşıl olmaz ve ol maķşūd ele gelmez. Ve zarūretde bunūñ bigi iş kayurmaz. (15) *Būzīne ve bağa şūreti bu mişāl üzerinedür ki yazıldı.*

129b

(1) Bu kaşd üzerine būzīne kātına girü geldi ve anuñ müştāklığı bağa dīzārına yavlaķ ġālib (2) olmuşıdı. Pes kaçan bağa biraz sākın oldu. Maymun şordı ve ehli ve oēlanları niteligin (3) irdedi. Cevāb virdi kim, senden ayrılmak renci baña şöyle ġālib oldu kim bulara ulaşmaklık (4) lezzeti hīç belürmedi ve her sâ‘at senden ayru olduğum sebebiyle şol senūñ pāzişāhlıķdan (5) ve ilden günden ve kavmden kabīleden ayrıldığıñ anardum. Dirliğüm datsuz (6) olurdı ve imdi umarvan kim beni aēırlayasın, eve gelesin, evi ve oēlanları kendü (7) dīzārūñla bezeyesin ve şād kılasın. Ta senūñ katuñda benüm menziletüm varlığı kamosa ma‘lūm (8) ola ve kōnşılar ve hışmlar anuñ-ıla mūfāḫaret

²⁶³ Toska: bu dürlü

²⁶⁴ Muhtemelen yanlış yazılmış Toska, sadece anuñçün kısmını okumuş.

²⁶⁵ Toska: ta‘alluķdur

²⁶⁶ Toska: hayān oldu

²⁶⁷ Toska: tedbīr

eyleye ve ol ta‘ām kim eylemişlerdür. Öñüñe (9) getüreler. Meger kim bu sebeb-ile şol eylükler kim bize eylemişsin. Bir niçesinün ħaħķı ödene. Büzīne (10) eyitdi, bu ħarc ve zahmet muĥtāc degüldür kim mürüvvet ehlinün dostlığından (11) şafā ve ‘itiħād ve sevişmek mu‘teberdür. Andan ayruġınınuñ ya‘nī yimek ve içmek gibi

130a

(1) ol ħadar vezni i‘tibārı yokdur kim dürlü ħuşlar ve cānavarlar hīħ bilişsüzlik ta‘āmda (2) ve suda ittifāħ düşer kim bile yirler içerler ammā ol aradan dağılıcaħ birbirinden fāriġ (3) olur. Birbirin anmaz²⁶⁸ ammā gircek dostların arasında بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ²⁶⁹ ħadarı ırāħ olursa (4) daħı birbirin unıtmaz ve her birisinin rāĥatı birbirin anmaġ-ıla olur ve her birisinin uyķusu (5) birbirinün ħayālī ve düşde görmegi için olur. Bu dükel-ile eger dilersem kim senün ehlünjī (6) ve oġlanların görmege varam. Ammā deñizden geçmeklik düşvārdur kim senün evün içindeki (7) cezīrededür. Su baġası eyitdi, ben seni arħama götürem göçürem kim ol cezīrede (8) hem iminlik ve rāĥat ve hem ġinlik ve ni‘met vardur. Fi‘l-cümle birħaħ efsün ħulaġına (9) okudı kim бүзїне tosunlıġı ħodı ve kendü iĥtiyārı dizginin aña ışmarladı. Pes baġa (10) anı arħasına götürdi. Yüz evdin yaña urup gitti. **Büzīne şūreti kim (11) baġaya binüp giderdi²⁷⁰ bu mişāl üzerine**

130b

(1) Kaħan su ortasına irdi, biraz endīşe eyledi. Mekar ve ħīlenün şonı eyü düşmedügi için yine (2) endīşe ħıldı ve kendüzine eyitdi, uslular key saħınmaġa nesnenün lāyıkraġı şol ġaddārġık aldayıcılık (3) adın adanmaħdur. Ĥāşşa ‘avratlardan ötrü kim bulardan ħirġiz vefā bulunmaz. Ve eyitmişlerdür kim, altunun (4) ‘ayārı tamāmlıġı ħuyumcı ve od birle bilinür ve devenün ħuvveti ağır yük-ile bilinür. Ve ħirġiz ‘avratlar işine (5) ve buların yavuz ‘ahdine ‘ilm irmiş ve iresi degüldür. Pes ortasında durdı, bu dürlü dartışık²⁷¹ (6) göñlü-yile ħoħ ħıldı. Pes ikircinlik ve ġümān göñline düşdi. Büzīne sordı kim fikrün ve (7) durmaġın fikri nedür? Meger kim beni götürmek saña düşvār geldi. Andan ötrü endīşelü oldu. (8) Baġa eyitdi, ħandan söylersin ve anın nişānlarından bende ne gördün? Eyitdi, şol (9) nefis-ile savaşıduġın ve uşbu ‘azmün içinde rayın serġerdān olduġı aña nişāndur. Baġa (10) cevāb virdi kim, doġru söylersin

²⁶⁸ Toska: herġiz birbirin anmaz

²⁶⁹ Bu‘del-maşrıkeyn: “Şark ile Garp arası kadar uzaklık, yani en Doġu ile en Batı’nın arasındaki uzaklık kadar” anlamındadır.

²⁷⁰ Toska: gider

²⁷¹ Toska: danışığı

bu endişeye düşmüşven kim²⁷² uş evvelki gündür sen (11) böyle dursin. Ve benüm çiftüm dağı şayrudur ve korkudan dağı imîn olmağa yaramaz ve eyle kim (12) konuklamak ve ağırlamak şartıdır, yirine getürmeyevüz. Fikrüm budur. Büzîne eyitdi, çün senün i'tikâduñ (13) bize doğrudur ve bizi istemege rağbetün artuğdur. Eger tekellüf olmaz-ısa dostlığa lāyıkrağdur. (14) Göñliñi fāriğ dut ve olmaz endişeler hâtırundan çıkar. Böyle dise bağa biraz dağı gitdi, (15) yine duruvardı. Evvelki fikrleri²⁷³ yine yiniledi. Pes büzîne gümāna düşdi ve hayālî

131a

(1) arttı ve kendüzine eyitdi kim, çün kişinün göñline bir dostdan yavuz gümān düşse (2) gerek kim tizirek göz açalar ve anuñ tedārükin eyleyeler. Andan bağaya eyitdi, fikrün sebebi (3) nedür kim her laḥza endişe meydānında segirdürsin ve hayrānlık denizine batarsın? Eyitdi, (4) 'avratuñ za'ifliği ve anuñ aḥvālî yatlılığı beni böyle fikrlü eyler. Büzîne eyitdi dostlık (5) vechinden bu fikrün sebebin bağa bildürdün. İmdi görmek gerek kim ol ne rencdür (6) ve anı otalamak tarīkı nitedür? Bağa eyitdi, tabībler bir ot buyurdılar kim aña hirgiz elümüz irmez. (7) Şordı kim āḥir ne otur?²⁷⁴ Ben dağı bileyin. Bağa eyitdi kim, büzîne yüregi gerekimiş (8) kim ol rencden kurtıla. Pes su ortasında büzîne başından tütün çıkdı ve gözleri (9) karañu oldı ve kendüzine eyitdi kim, nefis ārzūsı ve hırş kuvveti beni uşbu korkulu (10) çamura bırağdı. İmdi hîle ve mekrden artuğ benüm elüm dutucı kimse yokdur şöyle kim (11) ol cezireye varıcağ eger añağ göñlimi virmez-isem ol cezirede kalurvan ve açlıqdan (12) ölürven. Eger kaçup kendüzümü suya bırağursam cānı bile virürven. Dünyā ve āḥiret (13) ziyānı bağa hāşıl olur. Andan bağaya eyitdi, ol mestürenün otalanmağı vechin bildüm (14) yavlağ geñezdür ve 'ālimler eyitmişlerdür kim, zāhidler kim āḥiret azığı ve şevāb zahīre (15) eylemek için kişiden nesne dileyeler. Anı yığmak eyü degüldür ya dağı pāzişāhlardan halk

131b

(1) dirligi için 'adl ve hayrāt isteyeler. Anı dağı yığmak eyü degüldür. Ya dağı dostlar bir nesne (2) dileseler kim ol nesne-yile ol dosta ferāğat ve sağılık gele. Anı dağı yığmak eyü degüldür. (3) İmdi ben ol renci bilürven. Ve bizüm 'avratlarımızda dağı ol

²⁷² Toska: kim yok

²⁷³ Toska: fikrleri yok

²⁷⁴ Toska: Ne ot

renc çok olur ve gönüllerümüzi (4) bile virürüz. Ta kim şifā hāşıl ola ammā bu haberi yirinde diseñ gönlümü bile getürürdüm. (5) Būzīne²⁷⁵ eyitdi, gönlün bile degül mi? Būzīne eyitdi, maķāmda ķodum gitdüm. Baġa eyitdi, (6) neçün bile götürmedün? Eyitdi, būzīnelerün ‘ādeti oldur kim kaçan bir dost evine (7) varsalar ve dileseler²⁷⁶ günü şādılığ-ıla geçüreler ve yimek içmek-ile şöyle kim kayġu eli bularun etegine irmeye (8) gönli bile iletmez.²⁷⁷ Zīrā kim gönül miħnet yiridür. Ve kayġu ve meşakķat bıñarıdur. Şöyle kim bir sā‘at içinde (9) bir kayġu gelür anı başar şol şāfi dirliğin bulanuķ eyler ve şol tatlu ‘ömrin tatsuz eyler. (10) Çün ben senün evünge varur-ıdum kim senün oġlanların-ıla işirgenmek ve anların ‘azīz dīzārın (11) görmek hīç kayġusuz baġa tamām ola. Pes gönli koyup geldüm daķı eger ben gönli bile iletmez-isem (12) sen ġod ma‘zūr dutarsın ammā ol t̄ayife kim ol mestürenün dostları (13) ve ķonşıları gümān ilteler ve eydeler kim bunca dostlık ve sevişmek arasında şol ķadar (14) nesneyi dirīġ dutdı ve gönlin bile getürmedi diyeler, ‘ayblayalar. İmdi eger girü döner-isem (15) kim varavuz yaraķlanavuz ve gönli bile getürem ve ol mestüreden otlu olmayam. Böyle dise ol

132a

(1) baġa fi‘l-hāl girü döndi ve anun sözine inandı. Pes būzīneyi girü ol ağac dibindeki (2) su kıyına çıkardı. Būzīne segriyüp ağaca ağdı. Baġa bir sā‘at müntazır oldu. Andan (3) kıġırdı gel diyü. Būzīne güldi ve eyitdi, iy ki dostlık gösterüben düşman olan eşkere (4) Kavl şartun böyle miyidi, bizüm-ile iy serā. **Būzīne ve baġa şüreti bu mişāl üzerine**

(5) Tīz ola kim sen anasın şol elünden ne çıkardun?²⁷⁸

Çünki perde götrile gizlüler ola eşkere.

(6) Kılduġunı anlayasın assı mıdur ya ziyān,

Fıkr idüben tīz bilesin çün baķasın deftere.

(7) Kim ben ‘ömrimi pāzişāhlıġ-ıla geçürmişven ve rūzigārın ıssısın şovuġın dadmışvan (8) ve ġayr ve şer çok aġvāl gözüm-ile görmüşven. Bugünki gün uş zamāne

²⁷⁵ Toska: Baġa eyitdi

²⁷⁶ Toska: dileseler kim

²⁷⁷ Toska: iletmezüz

²⁷⁸ Toska: Tīz ola kim sen elünden ne çıkardın bilesin

virdüğün girü diledi. (9) Ve çarh-ı felek bağışladuğın girü aldı. Şimdi müflisler bölüğinden olmuşvan. Ben bu

132b

(1) muḳaddimeler ḥükm-ile ne iş olur-ısa benden gizlü ḳalmaz. Muvāfıḳlık ve münāfıḳlık kim iderler key (2) bilürven. İmdi bu sözden geçgil. Ayruḳ erenler meclisinde oturmağıl ve ḳavl bitünligi (3) üzerine lāf urmağıl ve ögünmegil. Anuñ içün kim her kim hünermendven diyü da'vā (4) ḳıla, kişiligüm ve mürüvvetüm çokdur diyü ögine. Çün saḳınmak vaḳtı gele. Lācirem sınamak meḥekkine (5) çalıcaḳ şaru yüzlü ola daḳı ḳanḳı ağacı kim renk-ile bezeyeler ve dürlü ārāyiş aña ḳılalar. (6) Pes yakmağa ol ağac 'üddan yigrek ve artuğırak gözikür ammā çün od inşāfı (7) araya gele. 'Udı dütüzmek içün şuffe şadrına geçüreler ve ol ağacı ılısu 'alafın (8) eyleyeler daḳı gümān iletmegil. Ben şöyleven kim ol eşek içün dilkü eyitmiş-idi (9) kim, eşegün gönli ve ḳulağı yoğ-ıdı. Pes bağa şordı kim ol niteyidi? *Arslan* (10) *ve dilkü ve eşek dāsitānı* Eyitdi, getürmişlerdür kim bir Arslan var-ıdı kim (11) aña uyuz gālib olmuş-ıdı. Şöyle kim anuñ ḳuvveti sāḳıṭ olmuş-ıdı kim (12) hareketden küllī ḳalmış-ıdı. Ve daḳı ev şāzılığı terk olmuş-ıdı. Ve anuñ (13) ḳullığında bir dilkü var-ıdı kim anuñ ta'āmı üstine dururdu ve aña (14) ḳullıḳ iderdi. *Arslan ve dilkü şūreti* (15) *bu mişāl üzerine kim yazıldı.*

133a

(1) Bir gün dilkü eyitdi kim, melik uşbu rence hīç 'ilāc dermān eylemeyiser mi? Arslan (2) eyitdi, ben daḳı ol fıkırdeven kim yavlaḳ ḥor olmuşvan. Eger otlar ele girsedi hīç şoña (3) ḳomadın otalanadum ve eydürler kim eşegün gönli ve ḳulağı gerek. Andan ayruḳ hīç nesne (4) aşşı ḳılmaz ve anı bulmaḳlık daḳı geñez degül. Dilkü eyitdi, eger melik nişān virürse ben anı (5) bulmağı hīç şoña ḳomayam, şol şālihı devesi bigi taşdan çıkaram getürem. Ve melikün tüsi (6) dökilmişdür ve görki ve cemāli ve heybeti eksilmişdür. Ol sebebdan pīşeden taşra çıḳmaz (7) oldu. Ve uşbu yakında bir çeşme vardır ve bir gezür²⁷⁹ anda ṭon yur ve anuñ yükin tartaṇ (8) eşek ol cemende otlar. Ben anı aldayam alam gelem. Melik nezr eylesün kim anuñ ḳulağın (9) ve yüregın yidükden şoñra ḳalan gövdesin şadaḳa ḳıla. Arslan ol şart yirine (10) getürdi. Pes dilkü eşegün ḳatına geldi, luṭf ve yumşaklık birle kelecı ḳapusın açdı.

133b

²⁷⁹ Toska:gāzür

(1) Ve andan şordı kim, ne sebebdür aruk ve rencür görürven? Eyitdi, uşbu gezür²⁸⁰ beni eksüksüz (2) işe dutar ve hîç tîmâr eylemez ve hîrgiz ‘alef ve yim gûşşasın yimez. Azdan öküşden diñlenmegüm (3) hîç maşlahat görmez. Dilkü eyitdi, kurtulmak ve kaçmak hâzır ne zarûretten bu miñneti ihtiyâr (4) eylemişsin? Eyitdi, ben meşhûr ve bellüven, ne yire varursam bu meşakâtten kurtulmaz ve yalūz (5) bu belāya ben dutulmuş degülven. Niçe benüm bigiler bu renc içinde giriftârdur. Dilkü eyitdi, eger (6) buyurursañ seni bir çemene ve merğızāra ilteyin kim anuñ yiri güher-fürüş dükkānı gibi (7) dürlü cevher-ile bezenmişdür ve anuñ hevāsi ‘attār evi gibi müşk ve ‘anber yiysiyle tölmişdür. (8) Ve bundan ilerü daķı bir eşege bu ögüdi virmişdüm. Şimdi ferāğat yazısında gücüklenür (9) ve iminlik ve rāhat çemeninde otlar. Kaçan eşek bu faşlları işitdi, hām tama‘lık aña (10) eşer eyledi. Ta kim dilkünüñ etmegi bişdi ve açlık odından kurtuldı. Pes eşek eyitdi, senüñ (11) işāretün den geçmek yokdur. Zîrā bilürven kim bu şefķati ve bu keremi kendü lūtfun dan idersin. Pes (12) dilkü öñine düşdi, ta kim anı Arslan kıatına iletđi. *Arslan ve dilkü ve eşek şüreti bu mişāl üzerine ki yazıldı*

134a

(1) Arslan kaşd eyledi, bir zaķm urdı. Za‘ıflık kuvvetsuzlık sebebinden ol zaķm (2) eşer eylemedi. Pes eşek kaçdı, dilkü Arslanuñ za‘ıflıñın yavlaķ dañladı ve eyitdi (3) kim çün zaķmuñ bu elden-idi kim bir aruk eşegi aķdarımaduñ. Ya bir hayvāna ‘azāb (4) eylemekde fāyide neden-idi? Pes bu söz arslana yavlaķ kıatı geldi. Pes endîşe (5) kıldı ve göñlinde eyitdi kim, eger eydür-isem kim sehl dutdum, kendüzümü hayrānlıģa ve usañlıģa (6) mensüb kılmış olam. Eger kuvvet eksükligine ikrār eylersem kendü ‘ācizluğumu bilmiş²⁸¹ (7) olam. Pes bu endîşeyi kıldı. Āķir eyitdi kim, ne kim pāzişāhlar işler şart degül kim (8) ra‘iyyetün andan ķaberi ola. Ya anı bilmek isteye kim pāzişāhlar rayı gördigine her bir (9) kışinüñ ķatırırırmez. İmdi suālden geçgil ve eşegi kığırğıl kim girü gelsün. Ta senüñ girçekligün (10) anuñla rüşen ola daķı kendü kıurlarun dan²⁸² ‘ināyet ve mertebet içinde artuķ olasın. (11) Pes dilkü girü vardı. Eşek dilküye ‘itāb eyledi ve eyitdi kim, beni nireye iletđün? Dilkü (12) eyitdi, henüz senüñ rencün ve miñnetün müddeti dükenmemişdür ve sen göñlün ĳi yirinden (13) ırmamak gerek-idün kim ol eşek saña el doğru kılduğı senüñ-ile bilişmek ve senüñ şoķbetün e (14)

²⁸⁰ Toska: gāzür

²⁸¹ Toska: bildürmiş

²⁸² Toska: kıurlarun dan

ulaşmakdan ötrüy-idi. Eger biraz tevakkûf eylesen dürlü lutf ve alçaklık görür-idün. Böyle (15) dise eşek ol arslanı dağı eşek sandı kim andan ilerü eşek görmiş degüldi.

134b

(1) Pes bu mizâc üzerine efsûn okudı kim eşegi şübhetle bıraktı. Şöyle kim arslanı bellü eşek (2) şandı. Pes dönüp arslan katına geldi. Arslan aña ülfet ve işirgenmek ve yakınlık gösterdi. (3) Ta kim eşek dağı yakın geldi ve yakışdı. Pes arslan segirdi, bir hamlede anı akdardı (4) ve dilküye eyitdi kim, ben varayın gısl eyleyeyin. Andan gelem kulağını ve gönlünü yiyem kim bu (5) rencün 'ilâcı eyle tamâm olur. Pes arslan gısl eylemege vardı ve dilkü anuñ yüregini (6) ve kulağını tamâmet yidi düketdi. Arslan girü geldi ve sordı kim göñül ve kulağ kânı? (7) Dilkü eyitdi, melikün 'ömri bâkî olsun kim eger anuñ göñli ve kulağı varmışsadı kim 'aql (8) ve işitmek ma'denidür. Senün katuna mı geley-idi *Dilkü ve eşek şüreti* (9) kim senün hamleñi görmişiken ve zahmunı yimişiken. Eger kulağı varmıssa benüm aldamağımı ve yalanımı

135a

(1) işitmeyem-idi ve göñli varmıssa benüm mekrüme dutulmayadı ve kendü ayağ-ıla gür kapısına gelem-idi. (2) Ve bu meşeli şundan ötrü getürdüm ta bilesin kim ben kulaksuz ve göñülsüz degülven. Ve seni (3) şol ince fikrlerden ve dürlü mekr ve aldamakdan hîç nesne komaduñ kim benüm haqquma eylemedün (4) ve ben kendü rayüm ve 'aqlum birle anladum. Ve çok dürişmişven ta kim karanı olmuş ve düşvâr (5) olmuş iş geñez oldı. Henüz sende şol tevakkû' var mı kim ben girü katuna varam? Muhâl (6) endîşe kılmak şart degüldür. *Şi'r-i Türkî:*

Eger sen ay olur-ısañ göge bakmayavan hırgiz

(7) Eger sen devlet olur-ısañ saña yakmayavan hırgiz

Eger imden girü saña ben aldanur olur-ısam

(8) Buyur başum döğsünler sözün yıkmayavan hırgiz.

Bağ eyitdi, doğru söylersin, bugünkü gün (9) inandığım inanmadığım birdurur ve senün göñlüne benden bir cirâhat düşdi kim meger çarh (10) lutfı ve rûzigâr uzlığı birle

merhemlene ve yavuz hululık ve ad yavuzluğu²⁸³ benüm alnuma şöyle (11) basıldı kim anuñ yuyulmağı ‘aqla ve imkāna gelmez. Kayğu ve hasret ve peşimānlik aşşı kılmaz. Pes (12) gönüli ayrılık şerbetin nüş kılmağa virmek gerek ve teni firāk ve iştiyāk denizine bırakmak (13) gerek. *Şi‘r-i Türkt:*

Katı pişmānvan işüme yañıldum key haṭā kıldum

Senüñ ayrılığundan²⁸⁴ guşsa denizine ṭaldum.

(14) ‘Aceb ne kulluk ideven kim olasın yine hoşnūd

Eger olmazısañ hoşnūd zihī hayrān ki ben kıldum.

(15) Bu faşlı tamām takrīr²⁸⁵ eyledi. Maḥrūm ve ziyānlu girü döndi gitdi. Budur ol dāsītān

135b

(1) kim kişi bir dost ya māl ele getüre cehdılıkla ya cehdılıksuz andan ğaflet ve cāhillik (2) sebebiyle anı yile vire. Ta kim ebed püşmenlik içinde sergerdān kıla. Pes ray ve tecrube ehli (3) gerek kim bu bābda key fıkır ve endīşe kıla, kendünün ‘aqlına ve fehmine birağa ve ḥaḳīkat bile kim (4) dostı ve mālı kim kıazanur. ‘Azīz dutmak gerek.²⁸⁶ Zīrā her nesne kim elden çıkar arzūyla, (5) girü ele gelmez olur. Hayrānlık ve kayğu yimek ve gönli ṭar dutmak ve hasretlik hīç aşşı kılmaz olur. (6) Teñri Te‘ālā ḥidāyet ve sa‘ādet rūzī kılsun. Doğrıyla²⁸⁷ girmek mededlerin bizüm (7) sözlerümüze ve ḳavlümüze ve fi‘lümüze ḳoşıvırsün. Kendü luṭfı ve keremi birle Āmīn يَارَبِّ الْعَالَمِينَ ²⁸⁸ (8) *SEKİZİNCİ BĀB: Zāhid ve göjen içinde* Rāy berhemene eyitdi, (9) işitdüm ol kişinün dāsītānın kim kendü murādına ḳādir ola. Andan anı saḳlamaḳda (10) usañlık eyleye. Ta kim peşimānlik odı²⁸⁹ içine düşe. İmdi beyān eylegil. (11) Şol kişinün meşelin kim işler ve niyyetler sürmekde te‘cīl eyleye. Tenekkür (12) ve tedebbür fāyidelerinden ğāfil ola. Ta kim anuñ işinün şonı ve ‘āḳıbeti (13) ol ivmeklik

²⁸³ Toska: dağı

²⁸⁴ Toska: ben

²⁸⁵ Toska: Taḳdīr

²⁸⁶ Toska: Žāyi‘ olası yirden ve olmaz yirden māl virmekden saḳınmak gerek.

²⁸⁷ Toska: Doğru yola

²⁸⁸ “Amin, ey dünyaların efendisi!”

²⁸⁹ Metinde “ıdı” şeklinde harekelenen kelimenin cümledeki anlamına göre “odı” şeklinde olduğu düşüncesindeyim. Toska da “odı” şeklinde okumuş.

sebebinden neye ire anı bildürgil. **Berhemem** (14) **ve Rāy-ı Hindī şüreti bu mişāl** (15) **üzerine yazıldı.**

136a

(1) Berhemem-i hekīm eyitdi, her kim işinüñ bünyādın ‘aql ve kifāyet ve uyanuqlık ve dōleklik ve (2) ağır başluluk üzerine urmaya. Anuñ işinüñ ‘ākıbeti melāmetlik ve ħorlık olur. Ve ögülmüş (3) ħulk ve ħaşlet kim Tenri Te‘ālā ādemileri anuñla bezedi. Ħalimlik ve dōleklik ve ivmemekdür.²⁹⁰ (4) Nitekim Peygāmbere **إِنَّكُمْ لَنْ تَسْعُوا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ فَسَعَوْهَا بِأَخْلَاقِكُمْ** ²⁹² (5) Eger kişi dürlü eylik ve kerem ve ihsān eylemek kaposın açā ve (6) kendü kırlarından ol ma’niler içinde ögürde²⁹³ ve ilerü gele. Çün ħulk çirkinliği (7) ve yüz butumluğu aña²⁹⁴ kamu hünelerini ve ‘aybını örter. Lācirem kişilerün ħab‘ı andan ürker ve aña

136b

(1) kimesne yakışmaz olur. Kıvlühü Ta‘ālā **وَلَوْ كُنْتَ فَضَاءً غَالِظَ الْقَلْبِ لَا يَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ** ²⁹⁵ dağı İbrāhīm (2) ‘aleyħisselām sıfatında gelmişdür kim **إِنَّا بَرَاهِيمَ لَوَاءٌ حَلِيمٌ** ²⁹⁶ Anuñ için kim ħalim kişi (3) sevgülü olur ve ħaşların ‘āmların göñülleri aña meyl ider olur. Ve hemişe Mu‘āviye dilinde bu söz (4) yürür-idi kim Hāşimiler cömerd gerek ve Benī Ümeyye kıvmi ħalim gerek ve Maħrūm kabilesi tekebbür (5) gerek ve Zübeyr kıvmi alp²⁹⁷ gerek. Bu söz emirü’l-mü’mînin Ħasan razıyallāhu ‘anhu kılağına irdi. (6) Pes eyitdi, Mu‘āviye diler kim Hāşimiler cömerdlik eyleyeler. Ta kim yoksul olalar (7) ve Maħrūm kıvmi tekebbürlük kılılar. Ta kim ħalk bulardan ürke ve ādemiler buları düşman duta. Ve Zübeyr (8) kıvmi alplik ve bahādurlık birle kendülerin kıtı savaşa bırağalar. Ta kim depeleneler ve dōlleri (9) kesile ve Benī Ümeyye kıvmi kim Mu‘āviyenün ħışmlarıdır. Ħalimlik ve āzārsuzlık birle ħalk (10) ağzına düşeler ve kişiler göñlinde sevgülü olalar ve ħalkın buların dostlığına meyl ola. Ve ħalimlik (11)

²⁹⁰ Metinde “immekdür” şeklinde geçen kelimenin yanlış yazıldığı düşüncesindeyiz. Toska, “ivmemekdür” okumuş.

²⁹¹ “Salat ve selam onun üzerine olsun.”

²⁹² “Siz; insanlara mallarınızla yardıma koşmayın, ahlakınızla koşun.”

²⁹³ Toska ögürde

²⁹⁴ Toska: ulaşı

²⁹⁵ Āl-i İmrān Suresi 3/159 (Allah u Teala buyurdu: “Sen —o zaman- sırf Allah’ın rahmetiyle onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık onları sen bağışla, onlar için Allah’tan mağfiret dile. Yapacağın işlerde onlara da danış, bir kere de azmetin mi, artık Allah’a dayan. Muhakkak ki Allah kendine dayanıp güvenenleri sever.”)

²⁹⁶ Tevbe Suresi 9/114 (...Gerçekten İbrahim, çok bağı yanık, çok halim idi.)

²⁹⁷ Toska: alıp

kişiyi dōleklik ve sākinlik birle hāşıl olur. Çün Peygāmbere ‘aleyhi’s-selām eyitdi, (12) لَا حَلِيمَ إِلَّا ذُو نَبَاتٍ²⁹⁸ Zīrā işlerde ivmeklik begenilmiş degüldür ve uslular hūlkına lāyık (13) degüldür. فَانَّ الْعَجَلَةَ مِنَ الشَّيْطَانِ²⁹⁹ Ve bu söze lāyık ol zāhid hikāyeti muvāfıkdur kim (14) anlamaksuz ve fikrsüz ivmek-ile işe girdi. Ta kim elini haksuz yirde kana buladı ve bir (15) bīçāre günāhsuz göjeni depeledi. Rāy şordı kim ol niteyidi? Eyitdi, getürmişlerdür kim

137a

(1) bir zāhidün bir etegi arı ‘avratı var-ıdı kim anuñ yañağınun ‘aķsi şubh soranlara māye virürdi. (2) Ve zūlfınun rengi aħşam karanulığına meded kılurdi. Ve zāhid yavlaķ harīş-idi kim andan bir oğlan (3) vücūda gele. Çün bir zamān geçdi. Oğlan ittifāķ düşmedi. Zāhid nevmīz oldı. Pes (4) nevmīzlikden sonra Teñri Te‘ālā rahmet kıldı, ol ‘avrat ‘ayāle kıldı. Pes bir zāhid (5) şād oldı ve diledi kim her gün anuñ zıkrın tāze kılaysıdı. Pes bir gün ‘avratına eyitdi, (6) tīz ola kim senün oğlun doğa, aña görklü ad virem ve tarīķat edebin ve şer‘at hūkmin (7) öğredem. Anı öğretmege becid olam. Şöyle kim az zamānda dünyā manşibların dutmağa lāyık ve kerāmet (8) eyitmege muvāfıķ ola ve bizüm zıkrümüz anuñla bākī kıla ve anuñ daķı dōli ve oğlanları ola ve (9) bizüm zıkrümüz anuñla bākī kıla. Ve bize anlarıñla gönül şāzılığı ve göz aydınlığı hāşıl ola. ‘Avrat eyitdi, (10) noldı saña ve kıandan bilürsin kim ben oğul doğuram? Ve mümkindür kim oğlanum olmaya, eger olurısa (11) daķı er oğlan olmaya. Eger **Zāhid ve ‘avrat şūreti**

137b

(1) ittifāķ düşüp Teñri Te‘ālā bu ni‘meti bize rūzī kılırsa şāyed kim ‘ömr yārī kılmaya. Bu iş (2) yavlaķ ırakdur ve sen bilmezlik-ile söylersin ve ārzū atına binüp lāf urmak yazısında (3) gücüklenürsin.³⁰⁰ Ve bu söz dosdoğru şol zāhid sözine beñzer kim ‘aķsuzlık birle balı (4) ve yağı kendünün yüzine ve saçına saķalına döküp bulaşdırdı. Zāhid şordı kim ol niteyidi? (5) Bildürgil ve beyān kılğıl. **Zāhid kişi dāsītām** Eyitdi, getürmişlerdür kim (6) bir zāhid kişi varıdı. Ve bir bāzırgān kim bal ve yağ satıcıyıdı, aña kōnşıy-ıdı ve her gün (7) bal yağ ol zāhide kūtīçün viribirdi. Zāhid anuñ birazın küpecüğe kıoyup ev (8) bucağında asaķomışıdı. Pes az az gün öķüş-ile ol küpecük tōldı.

²⁹⁸ “Güzeli olan ancak sebat ehlidir, güzelliik ancak sebat iledir.”

²⁹⁹ “Muhakkak ki acele şeytandır.”

³⁰⁰ Toska: göceklenürsin

Bir gün zāhid ol (9) köpecüğe bakardı. Pes endişe kıldı kim eger şol yağı balı on aqçeye şatabilürsem biş (10) baş koyun anuñ-ıla şatun alam. Biş ayda her birisi kuzlaya ve anuñ dölinden sürüler (11) ola. Ve bizüm anuñ-ıla kuvvetümüz arta ve kendü dirliğüm sebeblerin anuñla taze kılam. Ve bir ulu (12) hānedān ehlinden kız alınam.³⁰¹ Lā şek³⁰² anı alıcak oğlum doğa, aña görklü ad virem, (13) ‘ilm ve edeb ögredem. Kaçan büyücek ola ve eger boyun virmeyüp benüm buyruğumdan çıkarsa ‘aşā-yıla (14) anı edepleyem. Bu fikri şöyle kavī kıldı kim ve bu hırş şöyle gālib oldu kim nāgāh (15) ‘aşāyı götürdi ve bī-hodlıktan ol küpecügi şöyle urdı kim pāre pāre oldu. Bal yağ

138a

(1) kaması yüzine dökildi. *Zāhid şüreti bu mişāl üzerine kim yazıldı.* (2) Ve bu meşeli şundan ötrü getürdüm. Ta bilesin sözün kim tamām bilmeksüz ve doğru anlamaksüz (3) ola hirgiz ‘aybdan hālī olmaz, anuñ sonı peşimānlige ulaşur. Pes Zāhid bu işāret (4) ve bu ögüd-ile uyanıklık buldı, ayruķ anuñ zikrin eylemedi. ta kim ‘avraduñ ayı günü yitdi. (5) Bir zībā şüretlü ve görklü sıfatlu oğlan vücūda geldi. Pes çok sevindiler ve nedrleri (6) yirine getürdiler. Kaçan ‘avrat arındı diledi kim ılı suya vara. Pes oğlanı atasına (7) ısmarladı gitdi. Bir sā‘atden sonra pāzişahuñ mu‘temidi zāhidi kıgıru geldi. (8) Şöyle kim eglenmek olmaz-ıdı ve zāhidün bir göjeni var-ıdı kim elinde bile bile³⁰³ olurdı. (9) Evini canavardan korusdı. Pes zāhid oğlanı aña kodı ve pāzişāh katına gitdi. Ol

138b

(1) gāyib³⁰⁴ bir yılan yüz bişige dutdı. Ta kim oğlanı helāk kıla. Ol göjen yılanı depeledi ve oğlanı (2) kurtardı. Biraz vaktten sonra zāhid girü geldi, göjeni kana bulaşmış kendüye karşı geldi. (3) Zāhid şandı kim oğlanı kanıdur. *Zāhid ve oğlan ve göjen ve yılan şüreti* (4) Pes bī-hodlıg-ıla işi bilmedin ve hālī anlamadın ‘aşā-yıla ol göjeni şöyle urdı kim başı (5) pāre pāre oldu. Kaçan evine girdi, oğlanı selāmet buldı ve yılan pāre pāre olmuş (6) yatur gördi. Pes eli birle gögsin döğüp hayrān ve bī-hod olup arkasın dīvāre (7) virdi, oturdı. Yüzin ve gögsin yırttı. *Beyt:*

Dirliğüm şöyle acı oldu benüm

³⁰¹ Toska: alam

³⁰² Toska: tā şek

³⁰³ Toska: tek bile okumuş

³⁰⁴ Toska: gāyib olıcak

(8) Zehri kâtil benzemez hırgız aña

Günlerüm şöyle karanı oldu kim

(9) Zifti sen bil benzemez hırgız aña.

Kāşkī hırgız bu oğlan doğmayadı ve benüm

139a

(1) aña bu şefkatüm kırılmayadı. Ta kim anuñ sebebiyle uşbu haqsuz kan benüm elümden gelmeyedi. Kankı (2) muşbet bundan artuñ ola kim kendü kınşımı ve bekçimi hıç sebebsüz helāk eyledüm ve hıç (3) yönsüz teleflik tının aña geyirdüm.

Beyt:

Lāle çiçek teni bigi kalmadı bende kuvvet

(4) Yaprığı çok gül bigi kaygular oldu kat kat.

Teñri ni‘metinüñ şükri kim za‘ıflık ve pırlık (5) vaktinde bir ‘ayāl bağışladı. Buy-ıdı kim benüm elümden geldi. Canavarı haqsuz yire depeledüm. (6) Pes her kim Teñri’nüñ ni‘meti şükürin ödemekde ve anuñ eylükleri kadrin bilmekde gāfıl ola. Lā cirem (7) anuñ adı ‘āşiler defterinde yazıla ve anuñ zikri şükrülür defterinden yuyıla. Pes zāhid (8) bu fıkır içinde kalup kaygudan inlerdi. ‘Avrat girü³⁰⁵ ve bu göñül³⁰⁶ tarlıgın görüp muvāfaqat eyledi. **Zāhid ve ‘avrat şüreti** (9) Pes bir sā‘at bu bābda söyleşdiler. Āhır zāhid aña eyitdi kim, uşbu meşeli ögünge (10) dutgıl kim her kim işlerde ivmeklik³⁰⁷ eyleye. Sākinlik ve döleklik fāyidelerinden naşıbsüz

139b

(1) kalur. Pes bu hikāyet-ile aña uyanıklık hāşıl oldu. Budur ol dāsītān kim, bir işe göñül tamām (2) karār dutmadın el uralar. Uslu kişi bu tecribeleri kendüzine imām idine ve kendünüñ rayı ve (3) tedbiri gözgüsün hekīmler ‘ākıllar işāreti birle açā ve şaykal ura dükeli vaktlerde fıkır ve döleklik (4) ve anlamağı işe ilede ivmeklikden ve yiynilikden ve te‘cilden key sakına. Ta kim muķbillık ve devlet (5) yalavacları anuñ

³⁰⁵ Toska: girü geldi

³⁰⁶ Toska: göñül yok

³⁰⁷ Toska: ivmeklik

dergāhı öñine anşuz gelidura ve hayr ve rāhat mededleri andın yaña yıla yıla segirdü gele. (6) **DOĞUZUNCİ BĀB: Çetük ve sıçan içinde** (7) Rāy berhemene eyitdi, işitdüm ol kişinüñ meşelin kim endişelersüz ve fikrsüz ivmeklik-ile (8) kendüzini hasret ve peşimānlik deñizine bırağdı. Pes kendüzini³⁰⁸ nedāmet ve ġarāmet duzağına (9) dutulmuş kıldı. İmdi eyitgil şol çok düşmanlar ve kuvvetlü muhālifler dāsītānın kim sağdan (10) soldan ve öñden arttan geleler, kaşd eyleyeler. Şöyle kim kişi belā çengāline dutıla ve teleflik (11) kayzına düşe. Pes kendüzinüñ kırtılmağınun ol düşmanların birisiyle düzmekde ve dostlaşmağda (12) göre. Pes aña ulaşa ve kendü-yile anuñ arasında hālī laţif eyleye. Ta kim selāmet kırtıla ve eger (13) bu bāb müyesser olmayup dürişmek el virmez-ise ne tarīk-ile şulh eyleye ve ne dürlü uzlıg-ıla barışmağ (14) ardınca ola. Bu dāsītānı şöyle kim gerekdür beyān kılğıl kim işidüp fāyide (15) dutalum. **Rāy-ı Hindī ve Berhemen-i hekīm şūreti bu mişāl üzerine kim yazıldı**

140a

(1) Berhemen eyitdi, ġālib oldur kim dostlık ve düşmanlık dā’im ve şābit olmaz belkim dōnedurur. (2) Anuñ mişālī şol yaz bulıdına benzer kim³⁰⁹ bir dem yağdurur ve bir sā’at açılır. Anuñ devāmı ve (3) dōlekligi öküş olmaz. ‘Avratların muvāfıqlığı ve sultānuñ yakınlığı ve delünün öğüt kelecisi (4) ve emred oğlanuñ görki kamusı bu mizācdur tiz ırılır. Anuñ beğāsına göñül bağlamak gerekmez. Çok dost (5) vardur kim luţf ve birliği kemāline irürmişdür. Nāğāh bir çeşm zahmı irmek birle ol (6) dostlığı düşmenlige değşürür. Muhālefet ardınca olur dağı niçe kādīm düşmanlık ve eski muhāliflik (7) bir gökçek kelecı bir uz söz-ile yok olur gider. Dostlık bünyādı ve muhabbet erkānı arada berkişür (8) ve muhkem olur. Pes ‘ākıl kişi bu iki bābda gerek kim işin peygāamber buyruğı üzerine süre.

140b

(1) **أَحِبِّ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَاعَسَى أَنْ يَكُونَ مَغِيضَتَكَ يَوْمًا** ³¹⁰ ya’nī (2) dostunu şol kadar sevgil, ola kim anuñla bir gün düşman olasın ve düşmanunu şol kadar düşman (3) dutğıl, ola kim bir gün yine dost olasın.³¹¹ Pes düşmanuñ göñlin ele getürmegi terk eylemeye. (4) Bir kezden dostlık tama’ın andan kesmegi revā görmeye dağı her bir dost

³⁰⁸ Toska: kendüzin

³⁰⁹ Toska: benzer kem

³¹⁰ Nebi (a.s.) buyurdu: “Dostunu ölçülü sev, her şeyini ortaya dökme, gün gelir ki dostunla düşman olursun, düşmanınla da dost olursun.”

³¹¹ Verilen Hadis-i Şerif’in mealı.

bir kezden gönül (5) virmeye ve anuñ vefasına bir kezden inanmaya ve rûzigârıñ mekrinden ve çarhuñ gadrından emîn (6) olmaya kim niçe dostları düşman ve düşmanları dost eyler. Bu dükel-ile ‘ākıbetin endiše (7) kılıcı ‘ākıl kişi düşman-ıla şulh eylemegi ğanîmet bile. Kaçan düşmandan bir fâyide gelesin ya düşmanuñ (8) ziyân görmegi def’ olasin bile. Pes her kim bu ma’nîleri öginde dutdı ve maşlaḥat yollarını (9) vaktiyle gördi ve dilekleri ḥāşıl ve murādları tamām olmağa yakın otura ve devlet kapısı aña açıla (10) ve sa’âdet şubḥı anuñ üzerine doğa. Bunıñ beñdeşlerinden birisi sıçan-ıla çetük hikâyetidür kim (11) olmışıdı. Rây şordı kim ol niteyidi? Berhemen eyitdi, getürmişlerdür kim fülân yirde bir (12) ağac var-ıdı ve ol ağacın dibinde bir sıçan delügi var-ıdı ve anuñ yakınında bir çetük (13) yirlenmiş-idi ve avcılar ol araya çok gelürlerdi. Pes bir gice bir avcı duzak kemişdi, ol (14) çetük duzağa düşdi. Pes sıçan loḳma isteyü ininden taşra çıkdı. İhtiyât içün çevre (15) bakdı. Nāgāḥ anuñ nazarı ol çetüğe dokundı çün çetügi duzakda baḡlu gördi. Şād

141a

(1) olup sevindi. Bu ḥâlde durmuş-iken döndi girüsine bakdı gördi bir göjen busu eylemiş anı (2) öger.³¹² Pes ağaca bakdı, bir ügüyü gördi kim aña kaşd eylemiş. Bu üç düşman arasında kendüzin (3) gördi yavlaḳ korḳdı ve endiše kıldı kim eger girü döner-isem göjen baña yapışa, eger yirümde durur-ısam (4) ügü ine götüre gide, eger ilerü varursam ḥod³¹³ çetük yoldadır. *Göjen ve sıçan ve ügü şüreti* (5) Pes ḥayrân oldı ve kendüzine eyitdi kim belâlar kapısı açıḳdur ve dürlü âfetler beni (6) kaplamışdur ve çevremi dutmışdur ve kaçmaḳ yolu korḳulu ve bu dükel-ile gönül kendüzümden kesmek (7) gerekmez ve hîç sığınacaḳ şimdi baña ‘aḳl gölgesinden yigrek yokdur ve hîç destigîr şabrdan (8) ve fıkırdan yigrek degüldür. Qavî gönüllü kişiye hîç ḥâlde keykirdemek ve eymenmek yol (9) bulmaz olur ve ḥayrânlıḳ anuñ yöresine yörenmez olur ve qavî gönüllü ‘āḳılların bātını mişâli

141b

(1) şol deñiz dibi gibidür kim anuñ ğavrın bulmağa yaramaz ve anuñ derinligi endâzesin bilmege yaramaz ve ne kim (2) aña bırağıla hirgiz gözükmmez ve belürmez ve anuñ kursağına sığar ve bulanıḳlıḳ eşeri daḳı zâhir olmaz ve baña (3) çetük-ile şulh

³¹² Toska: öger

³¹³ Toska: ḥod uş çetük

eylemekden hîç muvâfıkrağ ve yigrek nesne yokdur kim şimdi belâ içinde kalmışdur ve benüm (4) yardımımsuz andan hîç kurtılır degüldür. Ola kim sözümlü dinleye ve ‘âkilâne temîz anlaşı ve benüm (5) sözüm doğruluğun bile ve anlaşı kim benüm sözüm yalandan ve hileden ve mekrden ırakdur. Pes (6) yardım tama‘ına benüm-ile şulh eylemegi kabûl kıla ve ikimüz dağı doğruluk ve muvâfağat ve vefâ bereketinden (7) kurtulmak ve hâlâş bulavuz. Pes çetüğe yakın geldi ve şordı kim hâl nedür? **Duzaga dutulmuş çetük ve sıçan şüreti** (8) Cevâb virdi kim senün şâzılığuna muvâfık.³¹⁴ Sıçan eyitdi, işit benden doğru (9) söz kim ben hemîşe senün kayğulu olmağunda şâd olurum ve senün murâd bulduğunu

142a

(1) kendüzüme ganimet görür-idüm ve himmetümi sağa ziyân ulaşturmak üzerine bağlardum. Ammâ bugün (2) senün-ile belâ içinde artuğvan ve kendüzümün kurtılmağın seni kurtarmak içinde anlarvan. Ol (3) sebebdan ötrü sağa mihrübân oldum. ‘Akl ve uslulığa hîç gizlû kalmaya kim ben doğru söylervan (4) ve benden hirgiz yavuz şanu yokdur. Ve göjeni kim benüm suyumcadur ve üğü kim uş ağac başında (5) görürsin. İki dağı başa kaşd eylemişdür ve benüm düşmanlarumdur. Çün ben sağa yakîn geldüm. (6) Bularun tama‘ı benden kesildi. Senün ‘ömrin öküşligi delim cânlara râhatdur/ (7) Senün³¹⁵ bakmak şu şayrulara key şıhhatdür. Eger emîn kılırsağ beni ve dostlık kavlin (8) berkidürseğ ta kim ben sağa ulaşam ve benüm garazum hâşıl ola, senün dağı bendlerünjı keseven (9) ta kim kurtılasın. Uşbu sözi kabûl itgil ve inanğıl ve benüm sîretüm görklülüğine ve sırrum (10) arılığına gönül dölendürgil kim kendü ‘ahdümi ve kavlümi yirine getüreven ve eydürven. **Beyt:**

(11) Eger birlik getirirseğ gönüli bir kılam sağa

Senün ‘ışkundan artuğ hîç gerekmez nesne³¹⁶ başa.

(12) Bu sözleri kabûl it ve bu işi soğa koma kim ‘âkıllar işlerde eglenmegi ve tedbîrlerde iki (13) gönüllülüğü revâ dutmadılar. Ve gönli benüm bâkı olmağuma dut kim ben senün dirliğiçün³¹⁷ (14) yavlağ şâdvan. Ve anun için kim bizüm kurtılmağumuz birbirümüze bağludur. Nitekim gemi gemici dürişmegiyle (15) şu

³¹⁴ Toska: muvâfıkdur

³¹⁵ Toska: dîzârına bakmak

³¹⁶ Toska: nesene

³¹⁷ Toska: dirliğiçün

kıraına çıkar ve gemici dağı ol gemi sebebiyle deniz mevcinüñ korkusından kurtılır.
Ve benüm

142b

(1) girçekligüm sınağa-ıla ma'lüm olasıdır. Kaçan çetük bu sözi işitdi ve doğruluk cemālin anuñ (2) yüzinde gördi. Pes şād oldu ve sıçana eyitdi kim, senüñ sözünñ hağa benzer ve ben bu şulhı (3) kabül iderven ve ümiz dutarvan kim ikimüz dağı doğruluk sebebinden uşbu belādan kurtılavuz. Ve ben dağı (4) anuñ 'ivażın yirine getürmegi kendüzüme vācib kılam ve çok minnetdār olam. Sıçan eyitdi, (5) çün ben saña ulaşam gerek kim key sevinmek ve tamām ağırlamak buyurasın, ta benüm düşmanlarum (6) kim bağa kaşd eylemişlerdür. Anı görüp bizüm tamām dostlığumuza ve birliğe ve sevişmek muhkem (7) olduğuna vākıf olalar. Maħrūm ve ziyānlu olup girü döneler. Ve ben ferāgat ve şāzılık birle senüñ (8) bendlerüñi tamām kesem. Çetük eyitdi, böyle işleyem kim buyurursın. Andan sıçan ilerü geldi ve çetük (9) gönlin sordı. Pes göjen ve ügü nevmiz olup gitdiler. Pes sıçan añul añul bendleri kesmege başladı. *Sıçan çetügüñ bendin kesdügi şūreti* (10) Pes çetük sıçanuñ kesmeginde kähellik añladı ve eyitdi, tiz melül olduñ. Benüm i'tikādum

143a

(1) senüñ keremüñe ve 'ahdüñe bundan ayruksıy-ıdı. Çün kendü hācetüñ revā oldu ve korkudan (2) kurtıldıñ. Meger niyyetüñi degşürdüñ ve va'deyi yirine getürmekde usañlık endişesin kılırsın.³¹⁸ (3) Bilgil kim her bir kişinüñ rayı tedbiri kuvvetini ve kavli ve kaşdı berkligini belā ve miħnet vaktinde (4) sizeler. Zīrā ki zamāne katılıklarınuñ mehekkidür.³¹⁹ İmdi uşbu usañlık ve sehl dutmaçlık kerimler (5) hulkına ve ulular 'ādetine hiç nisbet dutmaz. Ve benüm dostlığumuñ fāyidelerin ve yakınlığumuñ (6) assıların uş³²⁰ nağd bulduñ. Şol düşmanlarınñ tama'ı senüñ cānuñdan kesildi. (7) İmdi mürüvete ol lāyıkdur. Anuñ 'ivażın eylemek lāzım sayasın ve tizirek bendlerümü (8) kesesin ve ilerüki ürkmegi ve düşmanlığı unıdasın. Uşbu³²¹ dostlık muvāfaqat bizüm aramızda (9) tāze oldu. Biħamdi'llāh kim ilerüki düşmanlığı aradan götürdi. Ve senüñ 'aqluñdan ve rayuñdan (10) gizlü kalmasun kim ğaddārılık 'aybı ve

³¹⁸ Toska: kılırsın

³¹⁹ Toska: Zīrā ki zamāne katılıkları kişinüñ mehekkidür.

³²⁰ Toska: uş bugün

³²¹ Toska: kim uşbu

mekkârlık ‘özri yavlağ zışt nişāndur kim kerīm kişi (11) kendünün hūnerleri hālını ve eylükleri³²² gözgüsini ol ğadr ve mekr nişānı birle nākış (12) ve ‘ayblu eylemez. Ve her kimün kim erlige meyli var kavlden sonra gerek dostlara (13) zāhirin ve bātının berāber duta dağı eger dilersen egri ka‘beteyni araya getüresin hem anı (14) dağı dutmağa yarar ve anun ‘aybları hirgiz örtülü kalmaz. Ve hūb haşletlü ve görklü sīretlü (15) kişi yalunuz bir sevişmek-ile kade mi girçeklik meydānına başar ve dostlık būnyādın Keyvān

143b

(1) yıldızı yüceligine irür. Kişilik ve mürüvvet şāhın suya kanmış ve bezenmiş eyler. Eger zāmīrinde şol (2) ilerüki vahşet ve düşmanlıktan nesne görürse tizcek anı yuyar ve anı ğanimet³²³ ve assılu ticāret (3) sayar. Hāşşa kim araya gelmiş ola ve muğallağa andlar-ıla berkinmiş ola. Ve bilmek gerek kim aldayıcıların (4) ‘uķūbeti ve cezāsı tīz gelür. Ve yalan and ‘ömrün būnyādını ve dirligün esāsını bātıl kılar. (5) Peyġamber ‘aleyhi’s-şalātu ve’selām bu ma‘ni üzerine buyurur kim الْيَمِينُ الْعَمُوسُ تَدْعُ الدِّيَارَ بِلَاقِعٍ³²⁴ (6) Ve ol kişi kim alçaklık ve hālīmlik birle kişiler incitmeği ve āzār kılmayı aşığaya (7) kōmaya. Suç bağışlamak ve ‘afv eylemek öğretmeye. Ad eyūligi bezeginden anun zātı boş ola (8) ve erlik ögicek başı aşığa ola. Sıçan eyitdi, her kişi kim dostlığında kendü andını sıya / (9) Dutmışiken devletün etegini elden koya/ Rūzigār āfetleri uğrap bilin sısun anun/ (10) Ta ki bunun biteri lāyıkdurur ol kişiye. Ve bilgil kim dostlar iki dürlüdür. Evvel ol (11) kim göñül doğrılığında kendü³²⁵ dileği ve raġbeti birle dostlık eyler. İkinci ol kim bir buñdan (12) ve zārüretten ötrü dost olur, şöhet kılar. Bu iki cins elbette assı istemekden ve (13) ziyāndan saķınmağdan ğāfil olmazlar. Ammā ol kim göñül şıdkı birle hīç korkusuz (14) kendünün i’tikādı şāfiliğ-ıla dostlık başlaya. Aña dükeli hālde inanmak olur ve dükeli vaķtde (15) andan imīn dirilmeğe yarar. Ammā ol kim bir buñdan ve zārüretten gelüp kişinün dostlığı

144a

(1) gölgesine sığına. Buların arasında hāller ayruksı olur. Vaķt karışmaklık ve küstāhlik³²⁶ vaķt (2) kendüzin çekmek ve ırak olmak olur. İmdi ben ne kim boynuma

³²² Metinde “eylūkri” şeklinde geçen kelimenin “eylūkləri” olduğı düşüncesindeyiz. Toska da “eylūkləri” şeklinde okumuş.

³²³ Toska: Ulu ğanimet

³²⁴ “Yalan yere edilen yemin beldeleri harap eder.”

³²⁵ Toska: kendü yok

³²⁶ Toska: küstāhlik olur

aldum anı tamām eylerven ve kendü nefsümi (3) daķı senden saklamaķı lāzım sayarvan. Zīrā benüm senden kōrkum yavlaķ çoķdur ve saņa ķarışduğum (4) şol vechdendür kim ol iki tāyife düşmandan senünj tīmāruñla ķurtıldum ve senünle (5) barışmaķı bularuñ ħamlesin red eylemek içün ķabūl itdüm. Ve ol sözler ve uzlıklar kim senünçün (6) araya geldi. Vaķt maşlahatı içün ve ziyānı def` eylemek içün idi kim her bir işünj (7) ħīlesi var var. Ve ben senünj ķamu bendlerünj keserven ve fırsat vaķtın sakların, bir bağunı (8) kendü cānum girevi içün ķorvan. Anı ol vaķt keserven kim saņa benüm ķayīm ķalmaya ve baņa (9) ķaşd eylemekden farīzarak iş başuñya gele. Pes bunun üzerine kim taķrīr oldı. Sıçan (10) ķamu bendleri kesdi, bir bendi ķarārınca ķodı, ol dün bile döndiler. Kāçan sehergāĥ Sīmurğı (11) maşrıķ kıranında pervāz eyledi ve ol nūr döşeyici ķanadını ‘ālem kıranlarına yaydı. Pes avcı (12) ırakdan göründi. Sıçan eyitdi, vaķtidür kim kalan ķulluğı yirine getürem. Pes ol bir bendi daķı (13) becid kesdi ve ķetük kendü helākligine avcıdan şöyle göñül bağlamış-ıdı ve kōrkudan şöyle (14) bī-ħod olmuşıdı. Sıçanı hīç anmadı. Pes segriyüp ağaca ağdı. Sıçan daķı delüğe (15) girdi. Avcı geldi bozulmuş ve bāṭıl ağı götürdi, maħrūm ve nevmīz girü döndi. *Şayyād ve ķetük ve sıçan şūreti bu mişāl üzerine kim yazıldı.*

144b

(1) Daķı birisi gün sıçan evinden daşra çıķdı ve ķetüğü ırakdan gördi. Kerāhiyyet gördi kim (2) anuñ katına vara. Kēçük kığırdı kim neçün saķınmaķlık gösterürsin kim bu fırsat içinde key kıymetlü³²⁷ (3) zāĥire ele getürdün. Kendüzünj ve oğlanlaruñ ve ķavmünj içün bir işe gelmiş eyü dost kazandun. (4) İlerü gel ta kim kendü mürüvvetünjün saña lāyık ‘ivazın göresin. Sıçan saķındı ilerü (5) gelmedi. Pes ķetük eyitdi, kendü mübārek dīzāruñı benden dirīğ dutma, dostlığı³²⁸ zāyi‘ (6) eyleme. Zīrā her kim şol çoķ cehdlīğ-ıla ele gelmiş dostlığı hīç sebebsüz elden bırağa. Pes (7) dostlık şemeresinden maħrūm ķala. Kalan dostlar daķı anda nevmīz ola. *Şi‘r-i Türkī:*

(8) Ol ķişi kim dost dutınmaya sen anı bil yavuz

Daķı yavuz oldurur kim dost duta girü ķoya

(9) Dost eger yüz kez döner-ise bile dönmek gerek

³²⁷ Toska: kısmetlü

³²⁸ Toska: ve ķardaşlığı

‘Ākıl oldur kim kamu hālinde dostına uya.

(10) Ve senüñ benüm üzerime cān ni‘meti ve dirlik minneti vardur ve anuñ bigi tevfiķ kim ol

145a

(1) ma‘nide saña yardım gösterdi. Hīç kişiye miyesser³²⁹ olmuş degül ve mādām kim benüm ‘ömrüm bākīdür. Senüñ (2) haķlaruñ unıtmayam. Saña anuñ ‘ivażın eylemegi fırsatını ve anuñ yanudın virmek vaķtini istemekde (3) hīç ġāfil olmayam. Ne kadar kim mümkindür dūrišem. Pes andlar içdi ve çok yalvardı ta kim (4) ıraklık perdesi aradan götrüle ve ulaşmaķlık yolu açıla. Elbette hīç aşşı kılmağı. *Çetük ve sıçan şūreti* (5) Ve sıçan cevāb virdi kim, çün zāhir hāli düşmanlık ve ‘adāvet üzerine göreduravuz. Eger karışmaķlık (6) yakışmaķ³³⁰ olmazısa hīç ‘ayb olmaya ve ihtiyāt ve sakınmaķlığı elden komaķ eyü degül kim anuñ ziyānı (7) çokdur ve ‘ākıbeti³³¹ yatlu olur. Ve doğru şol hāl³³² beñzer kim biregü bir pīl dişinde otura. Andan (8) uyķu nişātın ve dinlenmek rāhatın isteye. Lācirem sernigün pīl ayağı altına düşe ve azacuk (9) hareket-ile helāk ola. Ve ‘ālem ehlinüñ dostlara meyli olduğı assılanmaķ içündür ve düşmanlardan (10) sakınmaķ, ziyāna ırmemek içündür. Ammā ‘ākıl kişi eger bir rence düşerse kim andan (11) kurtılmaķ düşmān tīmārınsuz hāşıl olmasa ve ol belā çengālinden düşman yardımınsuz (12) çıķmaķ ümīz olmasa. Eger anuñ-ıla dostlık bağlayup sevişmek gösterürse hīç ‘ayb olmaya. (13) Eger andan kendüzin ırak eyleye ve düşmanı eşkere kıla. Ve hayvānlaruñ dōli anası ardınca

145b

(1) südiçün yiler, çün otuķdı ve südden fāriğ oldı. Hīç araya vahşet düşmedi. Bilişligi (2) aşığa qorlar, anaya bakmazlar, hīçbir ‘ākıl anı düşmanlığa saymaz ve anasına düşman oldı dimez. (3) Ammā çün fāyide kesildi. Ulaşmağı terk itmek maşlahata yakınrakdur. Ve ‘ākıl kişi cümle (4) işlerde rüzigār mizācı üzerine varur ve kürki yağmurdan devürür. Ve her bir işde hāle lāyık (5) ve vaķte muvāfiķ tedbīr eyler. Ve dostlar-ıla ve düşmanlar-ıla ginlikde ve ıarlıkda, rızāda ve hışmda, (6) alçaķlıkda ve tekebbürde şöyle kim maşlahata muvāfiķdur dirlik sürer. Bilgil kim bizüm

³²⁹ Toska: müyesser

³³⁰ Toska: Yakışmaķlık

³³¹ Toska: ‘ākıbeti ġāyet yatlu olur

³³² Toska: hāle

yaradılmağumuzun (7) bünyâdı ve aşlı düşmanlık üzerine urulmuşdur. Çok rûzigâr geçmek-ile ol düşmanlık mâye dutmuşdur, (8) kendü tab‘umuzda yirlenmişdür. Pes bu dostlığa kim bir hâcetiçün yinilenmişdür.³³³ Ol kâdr tekye (9) eylemek gerekmez ve aña öküş i‘tibâr kılmak gerekmez kim kaçan ol sebep kim dostlık (10) anuñ-ıla bağlandı, aradan götürüldü. Lâcirem girü düşmanlık kararına döner. Nitekim su mādām od (11) üzerindedür, ıssı olur. Çün odı altından gidereler, şu girü aşlına ve mizâcına döner. Ve (12) baña hîç senden ziyânlurak düşman yokdur. İkimüz dakı bu şulha ve bu dostlığa zarûret (13) hâli ve hâcetlü olmak getürdi. Bugün kim sebep aradan götrüldi ve zarûret iki (14) yañadın zâ‘il oldu. Hîç gümânsuz yine düşmanlık tâze oldu ve za‘îf haşm kavî (15) düşmana ulaşmakda hîç hayr yokdur. Ve senün baña müştâklığın yimek içündür ve ben saña

146a

(1) aldanur degülven ve senün dostlığıña inanur degülven. Pes selâmete ol yakındur güçsüz (2) kişi güçlü şöhetinden sakına ve ‘âciz kişi kavî düşmandan perhîz eyleye. Eger böyle itmez-ise şol (3) gâfiller gibi bir ağır zahm yimek gerek ve her kim gaflet ve aldanmak sebebiyle hayrânlık (4) denizine düşe degme vaqt girü kalkmaz. Ve uslu kişiyçün dilek ve ihtiyâr dizginin ele (5) getürdi ve zarûretleri zâ‘il eyledi. Pes ayrılmağa³³⁴ ivmegi vâcib bile ve andan ırak (6) olmağı ihtiyâr eyleye. Selâmete ve uyanıklığa ol lâyıkdur kim ben senden korkulu olam (7) ve sen avcıdan. Pes sözi bunun üzerine kısa kılmak gerek, benüm-ile senün aranda ulaşmak mümkün degül. (8) Çetük yavlağ çabaladı ve gâyet zârılık ve inlemek zâhir eyledi ve eyitdi. *Şi‘r-i Türkî:*

(9) Benüm gönlüm tanıklık virür-idi

Ki bir gün ayrılık araya düşe

(10) Ne kim gönül tanıklık virür-ise

Hakîkatdür gelürmiş bellü başa.

(11) Pes bu kelime üzerine birbiriyle esenleşdiler ve dağıldılar. Budur şol rüşen raylu uslu (12) kişinün meşeli kim düşman-ıla şulh eylemek fırsatın hâcet vaqtinde fevt eylemeye ve maşşudı (13) hâşıl olduğundan sonra ihtiyât ve uyanıklık cânibin

³³³ Toska: yigilenmişdür

³³⁴ Toska: Pes düşmandan ayrılmağa

saqlamaḡdan ġāfil olmaya. Sübhānallah (14) bir sıçan kendü ‘ācizlığı ve za‘īflığıyla kim āfetler anı ḡapladı ve ġālib düşmanlar (15) anı çevre aldı. Ve ol göñlin yirinden ırmadı. Aldaşmak ṭarīḡi-yile ol düşmanların

146b

(1) birin muvāfaḡat duzağına dutdı. Ta kim ol sebep-ile miḡnet seyli geldi geḡdı, aḡa ziyān (2) degürmedi ve düşman ḡavlinün dağı ‘uhdesinden vaḡtiyle ḡıḡdı. Ve ārzūsına ve dileğine (3) irdüğinden sonra kendü zātın saqlamaḡda uyanuḡlıḡ bābların yirine getürdi. Ve eger ‘aḡl ve fıkr (4) ve zīreklik isleri³³⁵ bu tecribeleri kendü işlerine nüṣṡa idine ve işler sürmekde bu işāreti (5) imām idine. Hiḡ ġümānsuz buların işlerinin ilki ve ‘āḡıbeti ṣāzılıḡ arıtmağına maḡrūn ola (6) ve dünyā ve āḡiret sa‘ādetleri rūzigārına ulaṡa. وَاللَّهُ الْمُؤَفَّقُ ³³⁶ (7) **ONUNCU BĀB: Melik ve Fetre içinde.** (8) Rāy eyitdi Berhemen-i ḡekīme, işitdüm ol kişinün meşelin kim ġālib düşmenler ve ḡāhir (9) muḡālifler anı çevre ala ve sığınası ḡaçası yir dükeli yaḡadan el virmeye ve ol kişi diler-ise (10) dilemez-ise buların birisinden arḡa isteye ve anuḡla ṡulḡ eyleye. Ta kim ḡalanının ṡerrinden ḡurtıla. (11) ḡaṡardan ve ḡorḡudan īmīn ola ve kendünün ol düşmanına eylediğı ‘ahdi tamāmına degüre. Ve maḡṡūdı (12) ḡāṡıl olduğundan sonra kendü nefsin düşmandan saḡınmaḡda ‘aḡl yolınca vara. (13) ṡol uyanuḡlıḡ bereketinden düşman ḡaşdından selāmet ola. İmdi eydivirgil, (14) düşmanlıḡ ve kīn dutmaḡ dāsītānın kim bulardan saḡınmaḡ ve ırāḡ olmaḡ mı yigrekdür (15) ya bulara ḡarıṡmaḡ ve yaḡınlıḡ eylemek mi görḡlūrekdür? Ve eger ol ṡāyifeden birisi göñül

147a

(1) issiligin virürse aḡa iltifāt eylemek gerek mi ve aḡa göñülde yir virmek gerek mi gerekmez mi?³³⁷ **Rāy-ı Hindī ve Berhemen-i ḡekīm ṡūreti** (2) Berhemen eyitdi, her kim Rūḡ-ı ḡudṡ sebebiyle³³⁸ arḡalu yardımolu ola ve ‘aḡl-ı küḡ sebebiyle (3) ḡuvvetlü ola. Ḳamu işlerde ihtiyātı vācib görür ve ḡayr ve ṡer ve assı ve ziyān yirlerini ol (4) işler içinde aḡlar ve anuḡ ‘aḡlından ve temyīzinden örtülü ḡalmaz kim incinmiṡ dostdan (5) ve azarlanmiṡ işden saḡınmaḡ yigrekdür. Ve anuḡ mekri ve aldamağı busularından ırāḡ olmaḡ (6) uzıraḡdur. Ḥāṡṡa kim anuḡ bātını ve göñli ayruḡsıduğın ve i‘ṡḡādı döndüğün

³³⁵ Toska: ısları

³³⁶ “Allah muvafık kılandır.”

³³⁷ Toska: Anı beyān eylegil bilelüm.

³³⁸ Toska: medediyle

‘aql gözi (7) birle göre ve anuñ gönli cirāhatın ve zamīri incindügin başiret nazarıyla müşāhede kıla. (8) Pes anı düşmanlık sebeblerin bile zīrā eger anuñ tatlu diline ve dostlık gösterdüğine (9) aldanursa sakınmaçlık ve uyanıklık cānibin elden kor-ısa lā cirem kim kendü cānını okına umac

147b

(1) eylemiş ola ve belā kılıcın cehdilik mıkñāṭısı birle kendüzine çekmiş ola.

Şi’ri Tāzī:

(2) لَا تَأْمَنَنَّ قَوْمًا ظَلَمْتَهُمْ/وَبَدَأْتَهُم بِالْإِسْتِمْ وَالرَّغْمِ ³³⁹

(3) İmīn olma şol kavümden kim aña zulm eyledüñ

Ya daķı sögdüñ ya urduñ ya kıatı söz söyledüñ.

(4) Bu sözüñ beñdeşlerinden birisi ol kuş hikāyetidür kim rāy şordı, berhemene kim ol niteyidi? (5) Eyitdi, getürmişlerdür kim bir melik varıdı. Aña Bermedīn dirlerdi. Anuñ bir kuşu var-ıdı (6) Fetre adlu. Ol kuşuñ hıssı var-ıdı ve anlamağı çoğ-ıdı. Ve āvāzı ve sözi gönül açardı. Pes (7) melikün köşkinde yumurda bıraķdı ve yavru çıkardı. Melik buyurdı kim anı hāş sarāya iletdiler (8) ve andağı ‘azīzlere ısmarladılar. Melik buyurdı kim aña yavrusına tīmār eylemekde mübālağa eylediler. Pes (9) melikün bir oğlu doğıdı kim doğıru yolluluk ve ululuk nūrı anuñ yüzinde balkırdı. Muķbillık ve (10) sa‘ādet aydıñı anuñ yüzinde yıldırıardı. Fi’l-cümle pāzişāhzādenün ol kuşa yavlaķ (11) sevgüsü düşdi. İşirgendi ve hemīşe anuñ-ıla oynardı. Ve her gün Fetre tağa varurdı (12) ve tağ yimişlerinden kim hīç kimese anuñ adın bilmezdi. İki yimiş getürürdi, birin melik oğına (13) ve birin kendü yavrusına virürdi ve ol oğlan anuñ dadından lezzet bulurdı ve (14) sevinmek ve rağbet-ile yirdi. Anuñ assısı kuvvetlendürmek ve büyümek içinde belürürdi. Pes az zamān (15) içinde oğlan ve yavru büyüdiler. Ve Fetre’nün ol kullıķdan ötrü menzileti ve yakınlığı artardı.

148a

(1) Pes bir zamān geçdi. Bir gün Fetre gāyib oldı. Anuñ yavrusı melik oğınuñ ayurusına (2) segridi. Dürlü incitmek-ile anı incitdi. Pes hışm odı melikzāde gönlinde

³³⁹ “Sen, sövüp kaba söz söylediğin bir kavimden emin olma, o kavme güvenme. (Yani senin zulmettiğin ve kaba söz söylediğin bir topluluk, sana düşmanlıktan geri kalmaz; dikkatli ol.)”

yalınlandı. Ta kim (3) âdemilik ve mürüvvet gözine doprak doldurdu ve kadīm şöḥbeti ve bilişligi yile virdi. Pes yavrınuñ (4) ayağın aldı yire urdı. *Pāzişāhzāde ve kuş yavrısı şüreti* (5) Şoloķ sā‘at helāk oldu. Pes Fetre girü geldi, yavrısını depelenmiş gördi. Kayğulu (6) ve rencūr oldu. Ḥasrete ve inlemege düşdi. Ve zārılığ³⁴⁰ göge ıdurdı³⁴¹ ve eyitdi, bīçāre kişi kim (7) cebbārlar şöḥbetine mübtelā ola kim bularuñ ‘ahdi ve kavli düğünleri tiz genşer ne doğrılığın ve öğütçiligün (8) bularuñ katında kıymeti var ve ne kullıgün ve bilişligün kadri vardır. Doğru kullıkçınuñ kullıgün³⁴² az (9) anarlar. Bir yañılıp suçlu olanuñ suçın hīç unıtmazlar. Kendülerün ulu yazuklarını uşak ve ḥakīr (10) şayarlar ve ayruklarun uşak yazuğın ve suçın ulu ve ‘azīm bilürler. Pes ben bāri oç almak

148b

(1) fırsatını fevt eylemeyeyin ve kendü yavrumuñ kīnesin ol rahmetsüz³⁴³ alayın kim kendünün (2) hem rāzını ve sevgüsini depeledi bile oturup bile yatduğın helāk kıldı. Pes anşuzda melikzādenün (3) yüzine segirdi ve cihān görici iki gözün kopardı. *Pāzişāhzāde ve Fetre şüreti* (4) Pes pervāz eyledi uçdı, bir yüksek tağa ağup bir şarb yirde oturdı. Şoloķ sā‘at (5) haber melike ulaşdı. Melik oğlu göziçün çok ağladı ve nālış kıldı ve diledi kim (6) hīle birle ol kuşu ele getüre. Mekk ve aldamağ duzağıyla Fetre’yi belā ve miḥnet kafeşine (7) bırağa ve andan anuñ cezasın vire. Pes atına bindi revān oldu ve ol tağa ağdı. (8) Pes Fetre’ye kığırdı kim iminlik birle aşığa gel. Fetre ibā kıldı gelmedi. (9) Pes eyitdi kim melik *Pāzişāh ve Fetre şüreti* (10) *kim bu mişāl üzerine kim yazılmış-ıdı yazılmış-ıdı*

149a

(1) Melik fermānına boyun virmek benüm üzerime farīzadur ve melikün ayrılığ bādīyesi şeksüz (2) uzak ve bī-nihāyet olıardur kim dükeli ‘ömrüm içinde benüm devletüm Ka‘besi anuñ dergāhı (3) olmışıdı. Ve sa‘adetümün ‘umdesi anuñ ‘ināyeti ‘umresin bilmiş-idüm. Eger tatlu cānuma bir (4) ‘ivaż bilsey-idüm lebbeyk lebbeyk diyü anuñ ḥazretine varmağa ihrām bağlanadum ve şol Mekke (5) gögercinleri gibi iminlik ve diñlenmek birle diriledüm. Anuñ ol kutlu işiginün Şafā ve Merve’si (6) yokuşında

³⁴⁰ Toska: nefiri ve zārılığ

³⁴¹ Toska: irürdi

³⁴² Toska: az anlar ve az anarlar

³⁴³ Toska: rahmetsüzden

pervāz uradum. Līkin oğlumun kanın şol cināyet qurbānları bigi anuñ ol (7) iminlik evi sarāyı içinde helāk gördiler. İmdi ben girü nite yaqışayın kim haberde (8) gelmişdür. لَا يَلْدَغُ الْمَوْعِنُ مِنْ ُجُحْرِ مَرَّتَيْنِ³⁴⁴ Ya‘nī mü‘mīn bir yılan ininden iki kez ısırılma³⁴⁵.

149b

(1) Ve benüm ‘ömrüm beqālīgına muvāfıq tedbīr oldur kim bu fermāna boyun virmeyem. Anda kim melikūñ rahmetidür. (2) Ümīz dutarvan³⁴⁶ beni ma‘zūr duta ve daqı melikūñ rayına ma‘lūmdur kim suçlu kişi hirgiz (3) emīn dirilmez. Eger dünyāda gelesi cezā sonja³⁴⁷ qalur-ısa āhīret ‘azābı elbette görisedür. Pes ne (4) kadar kim rüzigār çok geçe ol kīne māyesi artar olur. Ve melikūñ oğlı benüm yavruma (5) ğadr eyledi. Ben daqı anuñ göyündüğinden aña cezāsın eyledüm ve bugün benüm³⁴⁸ saña inanmaqlıgum (6) yokdur ve senūñ aldamaqlıgūñ ipiyle kuyuya iner degülven. Melik eyitdi, iki yañadan cezā üleşmek (7) olmışdur. Benüm oğlum senūñ yavrını öldürdi ve sen benüm oğlumun gözin çıkardūñ. Arada (8) ayruq nesne qalmadı. Benüm sözüme inanğıl. Şol cān eridici ayrulığı ihtiyār kılmağıl ve bilgil (9) kim ben kīn dartmağı ve öç almağı erenler rüzigārınun ‘ayblarından sayarvan ve hirgiz (10) ol iş üzerine mübālağayı revā görmesven. Fetre eyitdi, benüm girü gelmekligum hirgiz (11) mümkün degüldür. ‘Aqıllar şol ürkmiş yāra yaqın olmağdan yıgmışlardur ve eyitmişlerdür kim (12) incinmiş ve azarlanmış yār ne kadar kim luṭf ve gönül istemek artura. Andan ürkmegi ve ihtiyāt eylemegi (13) arturmak gerek. Hekīmler eyitdi, atayı anayı dostlar menzilinde bilürler ve qarındaşı (14) yoldaş yirinde dutarlar. Ve ‘avratı işirgenmeklerden sayarlar ve kızları düşmanlardan dutarlar. (15) Ve oğlı zıkr ve ad bākī qalmaq içün isterler ve kendü nefsinı qamusından ‘azīz dutarlar.

150a

(1) Zīra her vaqt kim bir qatı iş ire her birisi bir yaña gider ve kendüzin daqı birisi içün ortaya (2) qomaz ve aña hirgiz bakmaz. **Tercüme-i Pārsī:**

(3) Var-ıdı ol bir kocanın bir kızı

³⁴⁴ “Mümin yılan deliğinden iki kez ısırılmaz.”

³⁴⁵ Ismarlaya kelimesinde imla hatası olduğu düşüncesindeyiz, verilen Hadis-i Şerif’te de söylendiği gibi “Mümin bir yılan ininden iki kez ısırılmaya” olmalıdır.

³⁴⁶ Toska: dutarvan kim

³⁴⁷ Toska: saña

³⁴⁸ Toska: benüm yok

Mehseti adlu aya beñzer yüzi

(4) Serv ağacı günilerdi boyunu

Bilmez-idi kimse anuñ köyüni

(5) Göz zaḥmı irdi bir gün ol kıza

Şayru oldı beñizi döndi bize

(6) Atası inceldi yiñi ay bigi

Anası kaygudan oldı yay bigi

(7) Atasınuñ qurudı ağız yeri

Anasınuñ biryān oldı ciğeri

(8) Var-ıdı ol qocanuñ bir öküzi

Maṭbaḥa girdi ve isterdi rūzī

(9) Bir ulu çömlege soqdı başını

Kim yiyedi cümle anuñ aşını

(10) Çömlegi başıyla götürdi gider

Çıkarumadı zīra gör ne ider

(11) Uğradı bir div gibi qoca depe

Qorqudan qoca dögüندی yir öpe

(12) Sandı qoca ‘Azrāil’dür bu gelen

Şöyle ki cümle ‘ālemüñ cānın alan

(13) İy melek mevt Mehseti ben degülem

Mehseti ben degülem ben bir qulam

(14) Mehseti gerek-ise bu dem saña

Ver canın al bini koğıl sen baña

(15) Sayru oldur ben degülven bil bayık

Şağı şayrudan nite bilmez ayık.

150b

(1) Ta bilesin tarlık içinde kişi

Kendü cānını dilemekdür işi

(2) Ta belā irince savardı kızı

Çün belā irdi ve döndürdi yüzi.

(3) Ve ben bugün dükelî ulaşıklardan birdin olmuşvan ve dükelî halāyıkdan kesilmişven ve senüñ tapuñda şol (4) kadar acı azık getürmişven kim benüm binidüm ağır yüklü olmuşdur. Ve kanķı cānavaruñ anı götürmege tākati (5) ola kim cigerüm köşesin ve göñlüm yimişin ve gözüm aydıñın ve cānum rāhatın senüñ şöhetünge (6) uyandum ve katı meşakķatler çekdüm. *Şi 'r-i Türkt:*

Delim düşman baña güldi ve dostlar çok ağladı

(7) Şu düşmanlar sevindügi bu yüregimi tağladı.

Bu dükel-ile henüz cānuma emīn degülven ve uşbu (8) yalvarmağa aldanmak 'ağldan ve zīreklikden yavlaķ ıraķdur. Benüm tedbīrüm ayrılmak ve şabr eylemekdür. (9) Melik eyitdi, eger yavuz iş öñdin sen işlemişsen benden saķınmaklık saña vācibdi ammā kışās (10) vech-ile iş işledüñ 'adl ve berāberlık yirine geldi. Bu bize inanmaduğun ve bizden ürkdüğüñ (11) ne ma'nīdendür? Fetre eyitdi, göñüller görmegi key 'ādil ve doğru tanuķdur kim birbirine delīl (12) kılur ve ben senüñ göñlüñi yavlaķ bilürven ve hīç vaktde senüñ korkuñdan emīn olmasvan. (13) Ve melik eyitdi, dostlar ve bilişler arasında düşmanlık ve kīn düşegen olur. Anuñçün kim cihān (14) ehli kāmusu āzārılık ve hasūdlık ve düşmanlık kaposın bağlamağa 'ācizdür. Ve her kim 'ağl (15) nūrı birle bezenmişdür ve fehm donın donanmışdur. Ol düşmanlık ve hasūdlık odın söyündürmege

(1) harîş olur. Fetre eyitdi, ben rûzigârûñ ıssısın sovuğın çok dadmışvan ve ‘ömrüm uşbu (2) çarhûñ mühre oynadıñı teferrücünde ucına çıkarmışvan. Çok kıymetlü nesneler uşbu bu bü’l’aceb (3) zamānuñ hoşkasından yile virmişven. İş görmek ve tecrîbe zâhîrelerinden delim yardım hâşıl (4) eylemişven. İmdi beni aldamağ kişi kendü rûzigârın zâyi‘ eylemek olur ve bu sözler kim (5) sizün mübârek lafzuğuzdan gelür. Kâmusı ‘ayn-ı şavâbdur ve şâfi doğrılıkdur. Ammâ ‘aql (6) mezhebinde kînlü kişilerün ‘özrin kabûl itmek harâmdur ve düşmanlık islerinden şulh (7) istemek kerâhiyyetdür. Zîrâ kim anuñ içinde ulu korku ve katı cānbāzlık vardır ve dağı (8) mümkün degüldür kim düşman şol ürkmek ve kînlü olmağ sebeblerin unıda ve anuñ cezāsın (9) virmek içün vaqt ve fırsat gözetmekden yüz döndüre. Ve çok düşmanlar vardır kim kuvvet (10) ve zor birle³⁴⁹ anı kudret kabzına ve miñnet çengāline düşürmege yarar. Nitekim vahşî (11) pîli el pîlin işirgendürmek birle duzağa düşürürler. Ve ben hîç vaqtda ve hîç hâlde melikün (12) kînin dartmağından imîn olumazvan. Ve anuñ tapusunda bir gün olmağ bir yıldan katırağdur. Zîrâ (13) benüm za‘îflıgum dağı hayrānlıgum zâhirdür ve melikün heybeti ve azameti gālib. Melik eyitdi, (14) kerîm kişi işirgenmiş dostın ayrılık odına bırakmaya olmaz ve gümān-ıla dostlık ve karındaşlık (15) kesilmegi revā görmeye ve kadîm ma‘rifet ve müstakîm şöhet bir beñzemez gümān-ıla bir yile virmeye.

(1) Fetre eyitdi, kîn ve āzār korkulu nesnedür. Hāşşa ol kîn kim melikler göñlinde yirlenmiş (2) ola kim pâzişāh kîn dartmağ içinde yavlağ katı olur. Cezā virmek fırsatın bir bellü farîza (3) bilürler ve hıyānetlerün haqqından gelmeği ve yinilenlerün ‘uhdesinden çıkmağı ulu fahr ve assılı (4) zâhîre bilürler. Göñüller içindeki kînün meşeli mādām kim koparıcısı olmaya şol od içindeki (5) kömür gibidür. Niceme kim fi’l-hāl eşeri belürmez, çün sebep bulıcağ yalın yukarı ağar ‘ālemi (6) göyündürür. Niçe yaş dimāğları anuñ dütni kurıdır ve niçe kurı gözleri yaş eyler. Ve ol odı (7) hırgiz māl ve tatlu söz ve suçlunuñ zārılık itdüğü ve öğütçinün doğru öğüdi söyündürmez (8) ve müttehem kişinün ne kadar kim nefsi bākîdür, ol kîn andan eksilür degül. Şöyle kim odun (9) qarârda olduğınca hırgiz od söyünmez. Ve bu dükel-ile eger suçlulardan biregüye mümkün (10) olursa kim cānib saklamağda bir lutf göstere ve

³⁴⁹ Toska: ele getürmege yaramaz ammâ mekr ve hîyle birle

dostların hoşnûdlığını isteye ve gönlin (11) ele getüre mümkündür kim ol vahşet ve ürkemlik aradan götrile ve ol bulanmış (12) i'tikâd şâfi ola ve ol suçlunun korkulu gönli emîn ola. İmdi ben bir za'îfven (13) ve şunlardan degülven kim bu kapuları açam ve bu kullığı yirine getürem. Eger girü gelür-isem (14) hemîşe korku ve ihtiyât içinde olasıvan ve her bir günde belkim her sâ'atde yîni (15) yîni ölüm müşâhede kılasıvan. Bu girü gelmekde hirgiz fâyide yokdur kim kendüzümü kılıç

152a

(1) fidâsın³⁵⁰ eylemek 'aql yolından ırâkdur. Ve melik eyitdi, hîç biregü kimseye aşşı degürmekde (2) ya ziyânın men' eylemekde Teñri dileginsüz güç yitmez. Ve anuñ azı öküşi ve ulusu kiçisi Teñri'nün (3) taqđirine ve hükmine bağıludur. Ve şöyle kim mañlûkuñ eli diri kılmakdan ve vücûda getürmekden (4) kısadur. Anda yok helâk eylemek ve yitürmek dağı anuñ elinde degül. Ve benüm oğlumuñ bu (5) incitmege ilk başlamağı ve sen dağı gök kazâsı birle kîn çıkarduşuñ ve Teñri'nün dilegi (6) kâmusı yirine geldi ve sen beni Teñri taqđirinden ötrü inen katı dutma ve dostlık kapusın (7) bağlayup ırâkdan bakma. Fetre eyitdi, böyledür kim dırsın dürlü hayr ve şer ve assı ve ziyân (8) kâmusı Teñri'nün dilegi birle olur ve halkuñ güci yitmez kim anı biraz öñdın getüre biraz (9) soña kıoya. Bunı böyle bilürken dağı hîç ulu dimedükdür kim uyanıklık ve ihtiyât cânibin elden kıoyalar (10) ve nefsi nâhoş nesnelerden saklamağı soña kıoyalar. Ve senün sözünle³⁵¹ işün arasında delim yol (11) var ve sen dilersin kim beni depelemek-ile kendü göñlüñe şifa viresin ve hîle birle beni (12) belâ duzağına bırağasın ve benüm nefsum ölmege hîç boyun virmez. Ve elhağ cânavar kendü dilegiyle (13) bu şerbeti içmeye ve mādām kim dilek dizgini elde ola, ölümden sağınmağı şavâb görürler. Ve (14) eyitmişlerdür kim kayğı belâdur ve el tarlığı belâdur. Ve düşmana yakınlık kılmak belâdur. Ve dostdan (15) ayrılmak belâdur. Ve yoksullık belâdur ve korku belâdur. Ve kâmu belâların ulusu ölümdür.

152b

(1) Ve şûfiler ölüme âfet-i kebir dirler ve bugünkü gün ben kendü göñlümden delîl dutarvan ve kıyâs (2) kılurvan ve melikün tamâm hasretin ve gönli tarlığın 'aql gözi birle görürven. Ve benüm ağımağum (3) ve kayğı ve hasretüm melik hâlinün

³⁵⁰ Toska: fedâsın

³⁵¹ Toska: sözünle kim

gözüsidür daķı haķıķat bilürven kim her vaķt kim melik (4) kendü oğlunuķ gözün aķa ve ben kendü yavrumı aķavan. Elbette gönüller ayruķsımaķı belüriserdür. (5) Ve bilmege yaramaz kim andan nesne ķopa. Pes bu şöhetde hıķ rāhat yokdur ve ayrılıķ yigrekdür. (6) Melik eyitdi, ne hayr var ol kişıde kim dostların yanıldıķuķ geķürmeye kın ve āzārılık (7) kim dostdan gördi. ‘Afv kılmaya ve yārenlerün ‘özrin ve istiķfārın maķbūl dutmaya. Ve ben (8) bāri kendü zamīrum šāfi görürven ve bu nesnelerün kim didün kendü hātırında hıķ eķerin (9) bulmazvan ve hemīşe ‘afv kıлмаğum cānibin ķavmüm üzerine dōşenmişdür ve eylügüm ve ihsānum (10) hizmetkārlara doķunmışdur. Fetre eyitdi, ben bilürven suçluvan. Eger öñdin başılayan ben (11) degül-isem daķı ne var velikin günāhkārvan ve her kimün kim tabanında bir başı çıķmış (12) ola. Eger ‘azmi dōleklik ve tab‘ kuvveti birle anı asarmaya ve iri taşlar üzerine yürimegi revā duta. (13) Çāre degüldür ol zaķmı tāzelemeyince ve yinilenüp ol ayaķı işden ķomayınca şöyle kim yumşak (14) toprak üstinde yürimek daķı el virmeye şol gözi aķır kişı şol renc-ile şimālden yaķa (15) yönense ķarañulık seferine pes kendüzün gözsüzlige virmiş olur. Suçlu kişı kın issine

153a

(1) yaķın varmak ve ulaşmak bu mizācı dutar. Pes andan saķınmak şer‘ yönince ve resm ķānūnınca (2) ķatı farīzadur. وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ³⁵² Ve her gün ta‘āmuñ ve şarābuñ miķdārın bilmeye (3) ve şol ķadar yiye kim ma‘de anı siñirmekden ‘āciz ķala ya daķı loķma-ı aķzı endāzesinden (4) artuķ götüre ta kim boğazuna dura ol kişı kendü cānına dūşman saymak gerek ve her kim dūşman (5) sözine aldana ve şol kişinün kim andan iminlik gelmeye, ķavline inana, ‘aql isleri³⁵³ ve zīrekler (6) ķatında ol kişı merdūd ola maķbūl olmaya ve aħmaklar ve cāhiller böliginden sayıla. Ve hıķ (7) kimse bilümez kim Tenri’nün taķdīri anuñ haķķında nite inmişdür çün bilmez. Pes nıķbahtlık (8) uma rūzigār geķürmek gerek yāhūd bedbahtlık uma. Dirilmek gerek likin ķamulara vācibdür (9) kim ray ve tedbīr hūķmince varalar ve uyanuķlık cānibin saķlamaķı vācib göreler ve ārzūlar (10) meydānında dizgin çekeler ve dost ve dūşman-ıla hayr eylemekde öğretmek isteyeler. Ta kim (11) hemīşe devlet ve iķbāl ķapuları aķuķ ola ve haķıķat zālīm diyü ol kişıye (12) eydeler kim cānavarlar incitmekden ve bulara zūlm eylemekden saķına. Mādām kim ķorķu yolu anuñ öñinde (13) aķuķ ola ol kişı keykirdelü maķāmında dolanmaya ve andan saķınmaķı sehl dutmaya. Ve ben kaçacak (14) yire

³⁵² (Bakara Suresi, 1/195) (“...Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın...”)

³⁵³ Toska: ısları

yakınvan ve sığıması yirüm yavlağ çokdur. Ve baña harāmdur kim bu hayrānlıkda ve korku (15) maķāmında eglenem kim melikūñ hışmı hıç şeksüz benüm kanımı helāl dutar ve ol diyānet

153b

(1) ve mürüvvet vechinden anı işlemek harāmdur. Benüm üzerime mubāh görür ve ümiz şöyle dutarvan (2) kim kanda varursam benüm dirliğüm sebepleri hāzır ve yaraqlanmış ola. Anuñ içün her kişi kim (3) biş haşleti yol yarağın ve 'ömür sermāyesin idine her kancaru yüz dutar-ısa dilekleri aña (4) karşı gele ve yoldaşlardan berhürdār ola ve ğariblık yalunuzlığı işirgenmege degşürile. Bir yavuzlıktan (5) ve yavuz hulkdan girü durmak, ikinci mertebeden ve ululıktan kendüzin boşaltmak ve üçünci (6) dükeli hālde eyü hulkı pīşe idinmek, dördünci kendünün için taşın āzārsuzlık (7) ve eyü işlülük birle bezemek, beşinci görklü edeb dükeli vaktlerde saklamak. Ve 'ākıl kişiyçün (8) doğduğı kopduğı arada kavmi kabilesi arasında cān korkusından emīn olmaya. Yirinün ve (9) ehlinün ve oğlanlarınun ve ulaşıklarınınun ayrılığına gönül virür. Zira bu kamusunun 'ivaızı bulunur (10) ammā nefsun ve zātun hıç 'ivaızı bulunmaz. Ve bilmek gerek kim mällarun žāyi'rağı oldur kim (11) andan hıç assılanmak olmaya. 'Avratlarun işe gelmezregi oldur kim eriyle düzülmeye, oğullarun (12) yavuzrağı oldur kim ata ve ana tā'atına boyun vermeye ve himmetini atasın anasın azarlamak (13) üzerine duta. Dostlarun girü kalmışrağı oldur kim katılık ve düşvārlık hālinde dostlığı (14) aşığa koya ve meliklerun ğāfilrağı oldur kim suçsuz kişiler andan korkulu ola. Ve il gün (15) saklamakda ve ra'ıyyet düzmekde usañ ve sehl ola ve şehirlerun öreniregi oldur kim anda

154a

(1) iminlik ve ucuzlık eksük ola. Niceme kim melik ağırlamak ve kerāmet buyurur ve dürlü eylük ve gönül (2) kuvvetlendurmak va'desin virür ve anı 'ahd ve kavlı ve and berkidür ammā benüm anuñ (3) katında hıç dinlenmegüm yokdur ve anuñ kullığında konşılığında imīn dirilümezven. Zira kim (4) rüzigār bizüm aramuza şunun bigi ayrılık bıraktı kim ayruğ ulaşmaklık mümkün degül ve (5) her vakt kim geleside pāzişāh yüzine iştiyāk ğālib ola seher yilinden melikūñ (6) sa'ādeti sürüp anuñla rüzigār geçüremiven. **Şi'ri Tāzī:**

(7) ³⁵⁴ وَإِذَا الصَّبَاحُ هَبَّتْ ۖ فَإِنْ نَسِمْهَا/ يَهْدِي إِلَيْكَ ۖ تَحِيَّتِي وَسَلَامَتِي

(8) İy şubhıdem yili bir kez bize uğra güzer eyle

Şol ay yüzlüye bizüm hālümüzden haber eyle

(9) Digil aña kim katlanumaz ayrılığuna

Ya depelegil anı yāhūd keremünden tīmār eyle.

(10) Pes bu kelime üzerine sözi āhırine degürdi ve meliki esenledi, pes uçdı gitdi. Budur (11) ğālib olmuş düşmanın aldanmağından sakınmak dāsītānı ve kuvvetlü muhālifün mekrinden ve yalvarmağından (12) ihtiyāt eylemek hikāyeti. Ve ‘ākıl kişiye gizlü kalmaya bu mişālî beyān eylemekden (13) maqşūd oldur kim uslular bunun her birisini rüzigār issilerinde³⁵⁵ imām idine ve işlerün (14) ve maşlahatların bünyādın anuñ üzerine³⁵⁶ Teñri Te‘ālā cümle mü’mînleri dünyā ve āhîret (15) maşlahatların bilicilerden kılsun ve dīn ve dünyā düzenlerin görür kılsun. ³⁵⁷ بِمَنْزِلِهِ وَكَرَمِهِ

4.3 DİZİN

³⁵⁴ “Saba rüzgarı her ne kadar hafif esse de, benim selamımı ve selamette olduğumu sana ulaştırır.”

³⁵⁵ Toska: işlerinde

³⁵⁶ Toska: üzerine ura

³⁵⁷ “Allah’ın iyiliği ve keremiyle.”

-A-

ābādānlık : Şenlik. -1- [Far]
ā.+ ı 129a/8

‘acāyīb : Garip, tuhaf, şaşılacak şey. -5-
[Ar]
‘. 085a/10, 119a/6, 123b/8
‘.+ ler 084a/14
‘.+ leri 085a/11

‘aceb : Şaşma, hayret etme. -3-
[Ar]
‘. 113b/1, 135a/14
‘.+ e 105a/12

‘aceble - : Şaşmak, hayret etmek. -1-
[Ar]
‘.- di 106b/5

acı : Sıkıntı, dert, keder. -4-
a. 138b/7, 150b/4
a. kıldı 120a/15
a.+ yla 086a/3

‘acīb : Şaşılacak, tuhaf. -1-
[Ar]
‘. olmadı 080a/3

‘āciz : Güçsüz, iktidarsız, zayıf. -7-
[Ar]
‘. 098a/7, 146a/2
‘. kala 073b/4, 153a/3
‘. oldı 085a/6
‘. olmaz 082a/13
‘.+ dür 150b/14

‘ācizlik(luk) : Çaresizlik, güçsüzlük. -6-
‘. 088b/11, 101a/1, 124a/9
‘.+ ı 125a/1, 146a/14
‘.+ umı 134a/6

aç : Aç. -2-
a. 086a/4, 088b/3

aç - : 1- İçini dökmek. -1-
a.- an 102a/13
2- Görünür duruma getirmek. -2-
a.- a 101a/15
a.- mağda 083a/11

3- Örtüsünü veya kapağını kaldırmak. -7-
a.- a 136a/5, 139b/3

a.- alar 131a/2
a.- am 151b/13
a.- dı 133a/10
a.-ınca 115b/14
a.- ıvırsün 096b/8

4- Çözmek, kurtarmak. -1-
a.- ar 104a/13

5- Ferahlık vermek, ruhen huzur vermek. -1-
göñül a.- ardı 147b/6

açııcı : Ferahlık veren, ferahlatan. -3-
a. 084a/5, 119a/6
a.+ dur 075b/1

açıl - : 1- Zahir olmak, aşikar olmak. -7-
a.- a 097a/7, 140b/9, 145a/4
a.- dı 115a/8
a.- mazdı 124b/4
a.- mış 104a/13
a.- ur 140a/2

2- Derdini veya sırrını bir başkasına söylemek veya açmak. -1-
dili a.- ur 104a/8

açku : Anahtar. -1-
a.+ durur 090b/12

açlık : Açlık. -4-
a. 129a/13, 133b/10
a.+ dan 077b/5, 131a/11

açmak : İçini dökmek. -1-
a. 076b/6, 076b/7, 101a/8

açuk : Açık. -4-
a. 092a/9, 153a/11, 153a/13
a.+ dur 141a/5

açuk kaşlu : Kaşlarının arası ayrık olan. -1-
a. 71b/15

ad : 1- Ün, şan, nam. -8-
a. 074a/6, 074a/7, 100b/11, 135a/10, 149b/15
a.+ ın 092a/14, 130b/3

a.+ ına 070b/3
 2- Ad, isim. -14-
 A. 143b/7
 a. komışdur 118b/1
 a. virem 137a/6, 137b/12
 a.+ ı 079b/3, 092b/2, 103b/11,
 139a/7
 a.+ ın 079b/7, 110a/7, 147b/12
 a.+ lu 072b/1
 a.+ uma 105a/8
adanmak : Ad alma, ad takınma. -1-
 a.- dur 130b/3
‘adāvet : Düşmanlık, yagılık, husumet.
 -1- [Ar]
 ‘. 145a/5
ādem : İnsan, er kişi. -2- [Ar]
 ā. 094a/10, 112a/8
ādemī : İnsana özgü, beşerî. -5-
 [Ar]
 ā.+ ler 136b/7
 ā.+ lardan 117b/1
 ā.+ lere 091a/13, 107a/11
 ā.+ leri 136a/3
ādemilik : İnsanlık. -1-
 ā. 148a/3
‘adet : Alışılmış şey, her vakit yapılan.
 -9- [Ar]
 ‘.+ dür 075a/4
 ‘.+ i 080b/6, 126a/10, 131b/6
 ‘.+ idür 071a/12
 ‘.+ idür 093b/2
 ‘.+ ine 143a/5
 ‘.+ ler 092a/1
 ‘.+ lerine 123b/11
‘adetce : Adet olduğu üzere. -2-
 ‘. 075a/9, 087a/9
‘adil : Adalet sahibi, adaletli. -3-
 [Ar]
 ‘. 106a/12, 106a/15, 150b/11
‘adillik(hk) : Adillik. -3-
 ‘. 102a/2, 106b/2

‘.+ i 126a/7
‘adl : Adalet, doğruluk. -6-
 [Ar]
 ‘. 070b/3, 072a/5, 131b/1,
 150b/10
 ‘.+ i 106a/2
 ‘.+ inden 076a/6
adlu : 1- Adı olan, adlandırılmış. -5-
 a. 074b/10, 076b/1, 126a/6,
 147b/6, 150a/3
 2- Meşhur, ünlü. -1-
 a. 103a/2
adluluk : Adlılık. -1-
 a. 092b/2
āfet : Bela, kötülük, felaket. -12-
 [Ar]
 ā. 087b/15, 091b/12, 094b/8,
 096b/3
 ā.+ i 088a/3
 ā.+ ler 095a/10, 102a/9, 141a/5,
 146a/14
 ā.+ leri 079a/9, 143b/9
 ā.+ lerile 088a/6
āfet-i kebir : Büyük afet. -1-
 [Ar]
 ā. 152b/1
‘afv : Bağışlama. -3- [Ar]
 ‘. eylemek 143b/7
 ‘. kılmagum 152b/6
 ‘. kılmaya 152b/7
ağ : Ağ, ip. -3-
 a. 078b/2, 078b/5
 a.+ ı 144a/15
ağ - : Çıkmak, yükselmek. -10-
 a.- ar 151b/5
 a.- dı 093b/4, 108a/13, 115a/9,
 132a/2, 144a/14, 148b/7
 a.- duğı 091b/6
 a.- up 093b/3, 148b/4
ağac(ç) : 1- Ağaç. -29-
 a. 078b/1, 087b/15, 092b/4,

097a/10, 108a/6, 109b/4, 110a/5,
132a/1,
132b/6, 140b/12, 142a/4
A. 127b/5
a.+ a 122b/10, 132a/2, 141a/2,
144a/14
a.+ a yüzdutavuz 079a/12
a.+ a yüzdutmış 078b/2
a.+ ı 096a/4, 108a/12, 123a/1,
132b/5, 132b/7, 150a/4
a.+ ın 127b/1
a.+ ına 099b/3
a.+ uñ 127b/4, 140b/12
2- Sopa, değnek. -2-
a. 089a/4, 089a/6

āğāz : Başlangıç, başlama. -1-
[Far]
ā. kılp 085a/2

ağduķ : Karışık, bozuk, kusurlu. -1-
a. 124b/3

ağır : 1- Sert, keskin. -4-
a. 090a/12, 111a/13, 122b/8,
146a/3
2- Yüklü, külfetli. -4-
a. 095a/7, 124a/5, 130b/4,
150b/4

ağır başluluk : Ağırbaşlılık. -1-
a. 136a/2

ağırla - : Saygı göstermek, yüceltmek.
-1-
a.- yasın 129b/6

ağırlamak : Saygı gösterme, yüceltme.
-4-
a.- mak 115a/10, 130b/12,
142b/5, 154a/1

ağırlık : Saygınlık, değer. -2-
a. 091a/6
a.+ um 087a/7

ağırlıklı : Saygıdeğer, değerli. -1-
a. 114b/8

ağız : Ağız. -9-

a. 086b/8
a.+ a 101a/10
a.+ dan 101a/10
a.+ ı 150a/7, 153a/3
a.+ ına 088b/2
a.+ ından 104b/7
a.+ uñ 120a/15

ağla - : Ağlamak. -2-
a.- dı 148b/5, 150b/6

ağna - : Yatıp yuvarlanmak,
debelenmek. -1-
a.- rıdum 086b/15

ağrı : Ağrı, acı. -3-
a. 091a/9
a.+ sı 089a/5, 089b/2

ağrı - : Acımak, sızlamak. -1-
a.- r 152b/14

ağrımak : Ağrıma, acıma. -1-
a.- um 152b/2

ağu : Ağı, zehir, sem. -5-
a. 071b/7, 088b/3, 108b/5
a.+ dur 126b/9
a.+ nuñ 108a/10

ağzına(ağızlara) düş - : Herkes
tarafından konuşulmak. -3-
halk a.- di 071a/15
halk a.- eler 136b/10
d.- di 077a/9

āh : Ünlem. -1-
ā. 072b/2

‘ahd : Sözleşme, mukavele. -12-
[Ar]
‘. 154a/2
‘.+ i 126b/8, 146b/11, 148a/7
‘.+ in 080b/15, 084b/5, 128b/3
‘.+ ine 130b/5
‘.+ üm 129a/7
‘.+ ümi 142a/10
‘.+ üñ 080b/8
‘.+ üñe 143a/1

āhīr : 1- Son. -4- [Ar]
 ā.+ ina 106a/13, 113a/3
 ā.+ ine 070b/7, 154a/10
 2- Sonunda, sonuncu. -8-
 [Ar]
 ā. 074a/10, 078a/1, 108a/6,
 129a/11, 131a/7
 Ā. 081b/5, 134a/7, 139a/9

āhīret : Öteki dünya, ahret. -18-
 [Ar]
 ā. 074a/2, 074a/4, 087b/13,
 091b/12, 107a/9, 127b/2, 127b/3,
 131a/12,
 131a/14, 146b/6, 149b/3,
 154a/14
 ā.+ de 071a/3, 076a/9, 087b/7
 ā.+ e 091b/14
 ā.+ üñ 126b/11

aḥmak : Sersem, şaşkın, bön. -2-
 [Ar]
 a.+ dur 088a/11
 a.+ lar 153a/6

aḥşam : Akşam. -4-
 a. 085a/8, 085b/3, 137a/2
 A. 112a/13

aḥvāl : Haller, durumlar. -9-
 [Ar]
 a. 132a/8
 a.+ i 121a/11, 131a/4
 A.+ i 106b/7
 a.+ in 071a/7, 080b/14
 a.+ leri 096a/11
 a.+ üme 115a/12
 a.+ üñ 079b/4

aḥçe : Para. -1-
 a.+ ye 137b/9

aḥdar - : Yere yıkmak, devirmek. -1-
 a.- dı 134b/3

aḥdarıma- : Devirememek, yere
 yıkamamak. -1-
 a.-duñ 134a/3

aḥdarıl - : Düşürülmek, başkasınca

yıkılmak. -1-
 a.- ur 100a/4

aḥ : Ak, beyaz. -5-
 a. 074b/11, 095a/3, 100b/10,
 115a/7
 a.+ ıdı 111a/14

‘aḥıbet : Son. -14- [Ar]
 ‘.+ i 071b/11, 077b/6, 078a/2,
 079a/8, 086b/4, 135b/12, 136a/2,
 145a/7,
 146b/5
 ‘.+ in 119a/5, 140b/6
 ‘.+ ine 098b/14, 113a/6
 ‘.+ üñ 074a/1

‘aḥıl : Akıllı, uslu, bilinçli. -36-
 [Ar]
 ‘. 082a/14, 090b/1, 091a/10,
 092a/14, 097a/6, 099b/11, 102a/6,
 107a/9,
 112a/1, 121a/5, 126b/11, 140a/8,
 140b/7, 144b/9, 145a/10, 145b/2,
 145b/3,
 153b/7, 154a/12
 ‘.+ dur 094a/2
 ‘.+ lar 072b/11, 078a/5, 080a/1,
 081a/6, 081a/9, 096b/6, 103b/11,
 108b/9,
 111a/7, 113a/6, 120a/8, 139b/3,
 142a/12, 149b/11
 ‘.+ lara 091b/9
 ‘.+ laruñ 141a/9

aḥıt - : Dökmek. -2-
 a.- dı 072b/3, 079b/9

‘ākilāne : Akıllı biçimde, akıllıca. -1-
 [Far]
 ‘. 141b/4

‘aḥıl : Akıl. -51- [Ar]
 ‘. 071a/2, 074a/11, 075b/7,
 087b/7, 091a/3, 093b/9, 094a/8, 096b/4,
 098a/1, 098b/5, 100a/14,
 100a/15, 100b/4, 122b/6, 134b/7,
 136a/1,
 141a/7, 142a/3, 146b/3, 146b/12,
 147a/6, 150b/14, 151a/5, 152a/1,

152b/2,
 153a/5
 ‘. yavukulinmağın 101a/1
 ‘. + a 082a/10, 135a/11
 ‘. + dan 099a/9, 108b/8, 150b/8
 ‘. + ı 081a/7, 091a/10, 101a/6,
 103a/4, 124a/12, 124b/14
 ‘. + ın 088a/5
 ‘. + ına 135b/3
 ‘. + ından 124b/13, 147a/4
 ‘. + ları 120b/6
 ‘. + um 108b/6, 123b/11, 135a/4
 ‘. + uñ 089b/12
 ‘. + uña 081b/1
 ‘. + uñdan 123b/7, 143a/9
 ‘. + uñuz 103a/8

‘**aql tamāmlığı** : Ergenlik çağı, gençlik.
 -3-

‘a. 84b/6, 100b/3
 t. + ın 104a/1

‘**aql-ı küll** : Tam, eksiksiz akıl. -1-
 [Ar]
 ‘. 147a/2

‘**aqlsuz** : Akılsız. -1-
 ‘. + larıñ 126b/3

‘**aqlsuzlık** : Akılsızlık. -1-
 ‘. 137b/3

‘**aķs** : 1- Akis, yansıma. -2-
 [Ar]
 ‘. + i 137a/1
 ‘. + inden 078a/10
 2- Ters, zıt, muhalif. -1-
 [Ar]
 ‘. + ince 088a/9

aķsa - : Hafifçe topallamak. -2-
 a.- yu 095b/7

al - : 1- Kendine mal etmek, üstüne geçirmek. -8-
 a.- alar 109a/7
 şatun a.- am 137b/10
 girü a.- dı 132a/9
 şatun a.- dı 075a/1, 109a/6
 şatun a.- dum 082b/12

a.- ıcaķ 137b/12
 a.- ur 071a/13
 2- Ele geçirmek, elde etmek,
 yakalamak. -5-
 a.- am 133a/8
 a.- dı 078a/1, 148a/4
 çevre a.- dı 146a/15
 a.- dılar 109a/4
 3- Götürmek, birlikte gitmek. -1-
 a.- a 079a/2
 4- Sarmak, kaplamak, bürümek. -1-
 a.- dı 086b/7
 5- Koparmak, söküp çıkarmak. -4-
 canın a. 150a/14
 cānın a.- an 150a/12
 a.- ayın 148b/1
 a.- dılar 088b/15

‘**alāmet** : Nişan, işaret, bilgilik. -1-
 [Ar]
 ‘. + i 127a/2

alçaķlık : Soysuzluk, basitlik, adilik.
 -17-
 a. 097a/3, 099a/14, 100b/7,
 110b/5, 110b/6, 120a/12, 120b/9,
 122b/2,
 124b/15, 134a/14, 143b/6
 A. 106b/5
 a. itdüğın 122b/2
 a. kıldum 122b/3
 a.+ da 088a/12, 145b/6
 a.+ ı 087a/6

alda - : Aldatmak, kandırmak. -4-
 a.- dı 113a/4
 a.- rısam 129a/5
 a.- yalar 109a/7
 a.- yam 133a/8

aldamaķ : Aldatma. -11-
 a.- ı 105b/7, 115b/4, 147a/5
 a.- ından 110b/14
 a.- umı 134b/9
 a. 074b/3, 104b/3, 120b/5,
 148b/6, 151a/4
 a.- dan 135a/3

aldamaķlık : Aldatma. -1-

- a.+ uñ 149b/6
- aldan** - : Aldanmak. -8-
a.- a 105a/4, 153a/5
a.- dı 113b/3
a.- mışsın 105a/7
a.- ur 135a/7, 146a/1
a.- urısa 099b/12
a.- ursa 147a/9
- aldanmak** : Hileye kapılma, yalana inanma. -12-
a.- ına 114b/9, 126b/3
a.- ından 154a/11
a.- 082a/11, 097a/2, 098b/1, 099b/12, 126b/10, 146a/3, 150b/8
a.- dan 124b/15, 125b/1
- aldanma** - : Aldanmamak. -3-
a.- ya 097a/5, 113a/8
a.- yasız 115b/3
- aldaşmak** : Birbirini aldatma. -1-
a.- mak 146a/15
- aldayıcı** : Aldatıcı. -5-
a. 106a/2, 107b/6, 111a/5, 126a/10
a.+ laruñ 143b/3
- aldayıcılık** : Aldatıcılık. -1-
a. 130b/2
- alef** : Yem. -3- [Ar]
'. 112b/1, 133b/2
'.+ ĩn 132b/7
- alem** : Nişan, iz, damga. -1- [Ar]
'.+ i 115a/6
- ālem** : 1- Evren, kainat. -13- [Ar]
'. 072a/6, 085a/11, 089b/5, 102a/6, 106a/1, 144a/11, 145a/9
'.+ e 104b/4
'.+ i 103a/5, 151b/5
'.+ lere 126b/2
'.+ leri 117b/6
'.+ üñ 107b/1
- 2- İnsanlar, halk. -1- [Ar]
'.+ üñ 150a/12
- alın** : Alın. -1-
a.+ uma 135a/10
- alın** - : Tutulmak, kapılmak. -1-
a.- am 137b/12
- ālī** : Yüksek, yüce. -1- [Ar]
'. 076b/10
- ālīm** : Bilgin, bilgili kimse. -7- [Ar]
'.+ ler 071b/15, 088b/13, 091b/7, 098a/6, 099b/6, 101b/7, 131a/14
- alkış** : Övme, dua. -1-
a.+ ından 120a/4
- almak** : 1- Kendine mal etme, üstüne geçirme. -6-
a.- a 089a/4, 091b/11
ḥarāc a.- a 099a/3
a.- umdan 112b/2
a.- 095b/2, 112b/3
2- Ele geçirme, elde etme, yakalama. -1-
göñlin a. 127a/4
3- Yenme, üstün gelme. -2-
öç a.- ı 149b/9
öç a.- 148a/10
- alp** : Kahraman, babayiğit, bahadır. -5-
a. 088a/11, 095b/2, 113a/8, 122b/7, 136b/5
- alplık** : Kahramanlık. -8-
a. 136b/8
a.+ dan 122b/6
a.+ ı 086b/11, 099b/3, 110b/3
a.+ ın 097b/2
a.+ ına 098a/10
a.+ ınuñ 087a/2
- alt** : 1- Arka, geri. -1-
a.+ ında 092a/8
2- Aşağı, üst karşıtı. -8-
a.+ ına 114a/4, 145a/8
a.+ ında 103b/6, 103b/9, 114a/4,

114a/5, 115a/6
a.+ ından 145b/11
3- Etki veya emir altında olan. -1-
a.+ ında 106a/3

altıncı : Altıncı. -1-
A. 096b/9

altun : Altın. -7-
a. 082b/4, 086b/14, 091a/9
a.+ a 087a/2
a.+ ı 087a/2, 088b/15
a.+ uñ 130b/3

alū : Aciz. -2-
a. 099a/14, 099b/7

‘ām : Halka ait, halktan kimseler. -7-
[Ar]
‘. 073b/6, 074a/8, 116a/8
‘.+ ın 107b/1
‘.+ lar 071b/12
‘.+ lardan 071b/12
‘.+ laruñ 136b/3

amān virmek : Canını bağışlama,
öldürmeme. -1-
miskīne a.- 111a/9

‘amel : İş, eylem, fiil. -2- [Ar]
‘. 107a/9
‘.+ üñ 071b/11

ammā : Fakat, lakin, ancak. -37-
[Ar]
a. 071b/12, 075b/1, 100b/7,
108a/7, 109a/9, 113b/11, 114b/7,
124a/9,
126a/1, 130a/2, 130a/3, 131b/4,
131b/12, 132b/6, 150b/9, 153b/10,
154a/2
a. 073b/9, 075a/5, 075b/11,
083b/1, 083b/3, 084a/6, 095b/7, 099b/6,
101b/6, 108a/11, 111a/13,
115a/12, 122b/8, 130a/6, 142a/1,
143b/13, 143b/15,
145a/10, 145b/3, 151a/5

ana : Anne. -17-
a. 153b/12

a.+ sı 073a/8, 073b/2, 076b/5,
076b/8, 077a/1, 077a/8, 145a/13
a.+ sı 150a/6
a.+ sını 153b/12
a.+ sına 073a/8, 076a/10,
076b/4, 145b/2
a.+ sınıuñ 150a/7
a.+ ya 145b/2
a.+ yı 149b/13

‘anber : Güzel koku. -1- [Ar]
‘. 133b/7

anca : O kadar, öyle. -4-
a. 084a/4, 099b/3, 127a/3
a.+ dur 083b/3

and : Yemin. -6-
a. 143b/4, 154a/2
a. 095a/15
a.+ ını 143b/8
a.+ larıla 143b/3
a.+ lariç-di 145a/3

anda : 1- Orada. -22-
a. 088b/8, 089b/9, 089b/15,
093a/8, 094a/1, 098b/10, 104a/2,
110a/1,
113b/13, 114a/3, 119b/6, 120a/6,
121a/12, 123b/8, 127b/1, 129a/13,
133a/7,
144b/7, 153b/15
A. 149b/1
a.+ dur 079a/5

2- Oraya. -1-
a. 105a/8

3- Onda, o konuda, o hususta. -6-

a. 111a/11, 117b/3, 119a/8,
123a/6, 123a/7
A. 152a/4

andağı : Oradaki, o yerdeki, ondaki. -1-
a. 147b/8

andak : Hemen, o anda. -1-
a. 071b/8

andan : Ondan. -76-
a. 077b/5, 079b/11, 082b/3,

082b/8, 083a/1, 085a/7, 086b/8, 089a/2,
 090b/4, 091b/3, 100b/13,
 101a/15, 101b/2, 102b/6, 103a/1,
 106a/15, 111a/1,
 113b/12, 116a/10, 117a/6,
 118b/6, 120b/10, 123a/1, 128a/10,
 133b/1, 134a/8,
 134a/15, 135b/1, 136a/7, 137a/2,
 140b/4, 141b/4, 143b/15, 145a/10,
 145a/13,
 146a/5, 148b/7, 151b/8, 152b/5,
 153a/1, 153a/5, 153a/13, 153b/11,
 153b/14
 a. 073a/1, 073a/7, 073b/6,
 075b/3, 080b/8, 080b/15, 083a/9,
 090a/1,
 096a/9, 097a/8, 101b/4, 101b/11,
 107a/5, 112b/5, 112b/6, 117a/9, 118b/6,
 120b/13, 121a/11, 124a/4,
 129b/11, 130b/7, 131a/2, 131a/13,
 132a/2, 133a/3,
 134b/4, 135b/9, 142b/8, 145a/7,
 149b/12

andın : bk. Andan. -1-
 a. 139b/5

anı : Onu. -120-
 a. 071b/6, 071b/8, 071b/15,
 072a/9, 073a/2, 074b/2, 074b/15,
 075a/10,
 075b/5, 075b/6, 076a/5, 076b/7,
 077b/4, 079b/1, 079b/8, 081b/5, 082a/1,
 082a/12, 082b/14, 083b/11,
 087a/1, 087b/2, 087b/5, 089a/2, 089a/4,
 090a/12,
 091a/2, 092a/13, 092b/9,
 093b/10, 094a/3, 094a/15, 095b/10,
 098b/5, 099b/4,
 102a/1, 104b/7, 106b/5, 108a/5,
 108a/8, 109a/6, 109a/7, 110a/6, 111a/6,
 111a/9, 111b/8, 112a/7, 112b/4,
 113b/11, 113b/14, 115a/3, 115a/10,
 115b/12,
 115b/13, 116a/7, 116a/10,
 116b/3, 117a/7, 117a/9, 118b/4, 119a/1,
 119a/8,
 120a/9, 120b/2, 122a/2, 123b/4,
 123b/10, 124b/3, 124b/6, 126a/1,
 126b/13,

128b/6, 128b/10, 129a/5,
 129a/10, 130a/10, 131a/6, 131b/9,
 133a/4, 133a/8,
 133b/12, 134a/8, 134b/3,
 135b/2, 135b/9, 135b/13, 137b/12,
 137b/14, 141a/1,
 143a/13, 143b/2, 144a/2, 144b/8,
 145b/2, 146a/14, 146a/15, 147a/8,
 147b/7,
 148a/2, 150b/4, 151a/10, 152a/8,
 152b/12, 153a/3, 153b/1, 154a/2, 154a/9
 A. 083b/13, 101b/13, 129a/1,
 131a/15, 131b/1, 131b/2, 137a/7,
 142b/6,
 144a/8
 a. 146b/9

anlar : Onlar. -12-
 a.+ a 098a/3, 124b/13
 a.+ dan 107a/15
 a.+ dur 092a/11
 a.+ uñ 075a/5, 098a/2, 098a/3,
 098a/4, 107b/1, 125a/2, 131b/10
 a.+ uñla 137a/9

ansuz : Onsuz, o olmadan. -1-
 a. 090a/13

anuy : Onun. -382-
 a. 070b/1, 070b/2, 070b/3,
 071a/1, 071a/13, 071a/15, 071b/15,
 072a/5,
 072a/12, 072b/4, 072b/6,
 072b/7, 073a/2, 073a/4, 073b/7, 074a/3,
 074a/12,
 074a/13, 074b/4, 074b/11,
 074b/13, 074b/15, 075a/5, 075a/7,
 075b/13, 075b/14,
 076a/1, 076a/5, 076b/2, 076b/10,
 077a/2, 077a/4, 078a/2, 078a/11,
 078a/15,
 078b/7, 079a/5, 079a/11,
 079a/12, 079a/14, 079b/2, 080a/1,
 080a/7, 080b/9,
 080b/11, 082a/5, 082a/6, 083a/5,
 084a/7, 084a/14, 084b/6, 085a/1,
 085a/9,
 085a/11, 085a/15, 085b/9,
 086b/4, 086b/12, 086b/15, 087a/4,
 087b/5, 087b/8,

087b/13, 088a/5, 088a/8, 088a/9,
088b/9, 088b/12, 089b/3, 089b/4,
090a/1,
090a/2, 090a/4, 090b/3, 090b/9,
090b/10, 091a/6, 091a/8, 091b/13,
092a/7,
092a/8, 092a/15, 092b/4,
093b/10, 094a/5, 094a/7, 094a/8,
094b/1, 094b/7,
094b/8, 094b/9, 095a/1, 095a/2,
095a/11, 095b/8, 096a/3, 096a/5,
097a/5,
097a/10, 097a/11, 098a/9,
098b/2, 098b/8, 098b/9, 099a/6, 099a/7,
099b/7,
100a/6, 100a/10, 100a/13,
100b/2, 100b/8, 101a/15, 101b/4,
101b/5, 101b/9,
101b/10, 101b/13, 101b/14,
101b/15, 102a/1, 102a/4, 102a/8,
102a/9, 103a/7,
104a/1, 104a/6, 104a/15, 104b/1,
104b/6, 104b/7, 105a/2, 105a/5, 105a/8,
106a/8, 107a/6, 108a/2, 108a/6,
108a/11, 108a/12, 108b/3, 109a/11,
110a/3,
110a/4, 110a/9, 110b/12,
110b/13, 111a/2, 111a/4, 111a/10,
111a/13, 113b/3,
113b/4, 113b/9, 113b/10,
113b/12, 114a/4, 114a/6, 114b/9,
115a/1, 115a/2,
115b/4, 115b/11, 115b/15,
116a/2, 116a/5, 118a/2, 119a/5, 119b/9,
120a/3,
120a/12, 120a/13, 120b/3,
120b/12, 120b/14, 121a/7, 121a/13,
121b/9, 122a/5,
122a/6, 123b/6, 123b/7, 124a/8,
124a/12, 124a/14, 124a/15, 124b/4,
124b/11,
125b/5, 126a/8, 126b/7, 126b/8,
126b/15, 127a/1, 127a/2, 127a/4,
127a/5,
127a/6, 127b/2, 127b/14, 128a/4,
128a/7, 129a/1, 129a/3, 129b/1, 130b/8,
131a/2, 131a/4, 132a/1, 132b/11,
132b/12, 132b/13, 133a/7, 133a/8,
133b/6,
133b/7, 134b/5, 134b/7,

135a/11, 135b/12, 137a/1, 137a/5,
137a/8, 137b/7,
137b/10, 138a/3, 138a/4, 139a/1,
139a/6, 139a/7, 139b/5, 139b/12,
140b/5,
140b/10, 140b/12, 140b/15,
141a/9, 141b/1, 141b/2, 142a/14,
142b/1, 142b/4,
143a/14, 143b/7, 143b/9,
144b/2, 144b/10, 145a/2, 145a/6,
147a/4, 147a/5,
147a/6, 147a/7, 147a/8, 147b/9,
147b/10, 147b/12, 147b/13, 148b/7,
149a/2,
149a/3, 149a/4, 149a/6, 149b/5,
150a/4, 150a/9, 151a/7, 151a/8,
151a/12,
151b/6, 152a/2, 152a/4, 153a/7,
153a/12, 154a/2, 154a/3, 154a/14
A. 071b/7, 072a/2, 075a/1,
078a/10, 087a/6, 087b/5, 087b/15,
089a/4,
092b/7, 094a/4, 096b/7, 097a/10,
099b/3, 100a/11, 100b/1, 102b/6,
103b/4,
106a/15, 107b/7, 108a/1, 108a/9,
108b/13, 111a/4, 113b/7, 113b/8,
120b/11,
123a/13, 124a/3, 126a/2, 126b/7,
128b/7, 132b/3, 136a/2, 136b/2, 140a/2,
140a/4, 143a/7, 147b/5, 147b/14,
148a/1, 149a/5, 153b/2
a. elin dutucu 092a/12
a.+ ıla 074a/2, 086b/15, 092a/2,
123b/10, 124b/6, 129a/7, 129b/8,
137b/10,
137b/11, 145a/12, 145b/10,
147b/11
a.+ ıla 127b/6, 127b/7
a.+ la 072b/4, 095a/5, 102a/14,
104a/7, 104b/2, 106a/8, 107a/14,
116a/7,
119a/7, 122a/6, 122a/8, 122b/1,
134a/10, 136a/3, 137a/8, 137a/9,
137b/11,
140b/2, 146b/10, 154a/6
a.+ la 091b/10, 116b/2

anuççün : Onun için. -14-
a. 088a/1, 091b/10, 129a/3

a. 070b/7, 072a/8, 081a/8,
087b/8, 088b/2, 090b/3, 092a/10,
098a/10,
099a/14, 101b/1, 150b/13

ağ - : Hatırlamak. -9-

a.- ardum 087a/1, 129b/5
a.- arlar 148a/9
a.- asın 132a/5
a.- avan 152b/4
a.- madı 144a/14
a.- maz 128a/1, 130a/3
a.- mazesin 085b/8

ağa : Ona. -124-

a. 071b/3, 073a/5, 073b/3,
073b/8, 074b/8, 075a/8, 075b/6, 076a/4,
077a/1, 077b/2, 078a/15, 078b/6,
078b/7, 079a/13, 083b/12, 086b/8,
087b/9,
087b/15, 088a/8, 090b/6,
090b/9, 090b/15, 093a/2, 094a/5,
094b/7, 095a/11,
095a/12, 095b/4, 097a/2, 097a/8,
099a/15, 099b/2, 100a/13, 100b/15,
101a/2,
101a/11, 101b/9, 103a/1, 103b/3,
104a/9, 104b/7, 105b/1, 106b/1, 107b/3,
109a/3, 109b/6, 110b/15,
111a/15, 111b/1, 111b/8, 112a/8,
112a/9, 113b/8,
113b/9, 113b/10, 116a/6,
116b/7, 117a/1, 117a/5, 117b/2, 118a/2,
118b/2,
118b/3, 120a/2, 120a/6, 120b/12,
121a/5, 121b/8, 123a/11, 123a/12,
124b/8,
126b/14, 127a/5, 127b/10,
127b/11, 128a/8, 129a/9, 129a/11,
130a/9, 130b/9,
131a/6, 132b/5, 132b/11,
132b/13, 133b/9, 134b/2, 136a/7,
136b/3, 137a/6,
137b/6, 137b/12, 138a/9,
138b/8, 138b/9, 139a/1, 139a/3, 139a/9,
139b/1,
139b/12, 140b/9, 141a/2,
141b/2, 145b/9, 146b/1, 147a/1, 147b/3,
147b/8,
149b/5, 150a/2, 152b/4, 154a/9

A. 071a/5, 104a/3, 108b/5,
126b/10, 143b/14, 147b/5
a. eliirmeye 101a/11
a. karşıgele 153b/3
a. karşıvarmakdan 073b/4

ağar : Ona. -1-
a. 131a/11

ağaru : Öte, ileriye doğru, öbür taraf.
-2-
a. 110b/8, 126b/5

ağıl - : Hatırlanmak, söz konusu olmak.
-1-
a.- maz 087b/6

ağla - : Anlamak. -26-
a.- dı 073a/7, 073a/9, 119a/8,
142b/10
a.- dılar 113b/11
a.- dum 077b/8, 082a/15, 087a/7,
097a/1, 110b/10, 135a/4
a.- madın 138b/4
a.- maz 071b/4, 098b/2
a.- r 147a/4
a.- rıdı 124b/6
a.- rsapuz 107a/6
a.- rsın 110b/11
a.- rvan 115a/12, 142a/2
a.- ya 107a/15, 123a/13, 141b/4,
141b/5
a.- yasın 132a/6
a.- yavan 107a/5

ağlamak : Anlama. -6-
a.- ı 094a/5, 139b/4, 147b/6
a.- 088a/6, 115b/7
a.- da 071a/7

ağlamaklık : Anlama. -1-
a. 093b/9

ağlamaksız : Anlamadan. -2-
a. 136b/14, 138a/2

ağlan - : Anlaşılmak, takdir olunmak.
-2-
a.- maz 072a/13
a.- ur 104a/8

aqlat - : Anlatmak. -3-
a.- alar 101b/11
a.- am 101a/3
a.- dum 109a/1

aqlayubil - : Anlayabilmek. -1-
a.- diler 120b/6

aqlayuma - : Anlayamamak. -1-
a.- dı 119a/5

aqlmaq : Hatırlama. -1-
a.- ıla 130a/4

aqlsuz : Onsuz, o olmadan. -1-
a. 139b/5

aqlsuzda : Ansızın, birdenbire. -5-
a. 099b/15, 108b/8, 119a/8,
148b/2
A. 084a/9

aqlsuzın : Ansızın, birdenbire. -1-
a. 091b/12

aqlul : Yavaş, sakın, hafif. -4-
a. 115a/9, 142b/9

aqlulcaq : Yavaşça. -1-
a. 084b/2

aqlullıq : Yavaşlık, teenni. -1-
a. 122b/5

ar - : Yorulmak. -1-
a.- dı 096a/1

‘ār : Utanma, çekinme. -2- [Ar]
‘. 122b/3
‘.+ dur 100b/8

ara : 1- Aralık, mesafe. -39-
a.+ dan 088a/4, 127a/7, 130a/2,
145a/4, 145b/10, 145b/13, 151b/11
a.+ mda 085b/5
a.+ muza 154a/4
a.+ muzda 106a/6, 143a/8
a.+ ında 081a/5, 081a/10, 108a/5,
146a/7

a.+ ında 097b/3
a.+ sına 095a/4, 112a/2, 112b/7
a.+ sında 075b/14, 081b/10,
082a/2, 082b/4, 082b/5, 097a/13,
102a/12, 102b/1,

106b/6, 107a/14, 108a/12,
112a/3, 139b/12, 150b/13
a.+ sındağı 106b/1, 108b/11
a.+ ya 077a/5, 089b/3, 146a/9
a.+ ya girdün 072a/13

2- İçinde, arasında. -18-
a.+ sında 073b/2, 073b/10,
075b/4, 083b/15, 108b/6, 120a/3,
120b/2, 120b/4,
124b/5, 127b/15, 130a/3,
131b/13, 141a/2, 144a/1, 152a/10,
153b/8

a.+ sındadır 121a/11
a.+ sından 103b/11
3- Esna, vakit, sıra. -8-
a. 084a/9
a.+ da 078a/1, 079b/4, 082a/4,
086a/4, 093b/11, 106a/6, 153b/8

4- Mekan, yer. -21-
a.+ da 084a/8, 093a/8, 140a/7
a.+ da 149b/7
a.+ dan 084b/4
a.+ ya 078b/5, 084b/1, 093a/5,
093a/9, 093b/12, 102a/14, 102b/3,
105b/4,

132b/7, 140b/13, 143a/13,
143b/3, 144a/6, 145b/1

a.+ ya 115b/2
5- Bazen, vakit vakit, ara sıra. -1-
a.+ da 070b/8

aradan götür- : Ortadan kaldırmak. -1-
g.- di 143a/9

aradan götürül(götril-, götrül-) :
Ortadan kaldırılmak. -4-
g.- dü 145b/10
g.- di 145b/13
g.- e 145a/4, 151b/11

ārāste : Süslenmiş, bezenmiş. -1-
[Far]
ā.+ yidi 090b/13

ārāyiş : Bezeniş, ziynet, süs. -2-

[Far]
 ā. 132b/5
 ā.+ i 126b/2

ardınca(ardumca, ardumuzca) : Bir kimseye uymak, arkasından gitmek. -14-
 a. 079a/7, 079a/15, 081b/5, 87a/10, 99b/14, 112a/7, 112a/10, 121b/6, 122a/1, 127a/4, 139b/14, 140a/6, 145a/13
 a.+ dur 101a/9

arı : Temiz, pak, saf. -3-
 a. 081a/7, 082b/4, 116b/10

arılık : Temizlik. -1-
 a.+ ına 142a/10

arın - : Temizlenmek. -2-
 a.- a 070b/2
 a.- dı 138a/6

arınmak : Temizlenmek. -1-
 a.- mak 101a/14

arısuz : Kirli, pis, murdar. -1-
 a. 116b/8

arıtma : Temizletme. -2-
 a.- ına 146b/5
 a.- 110b/13

arğa : 1- Geri, taraf, art. -5-
 a.+ ma 130a/7
 a.+ sın 138b/6
 a.+ sına 130a/10
 a.+ sında 078b/2
 a.+ sından 124a/6
 2- Yardımcı, koruyucu.
 a. isteye 146b/10

arğa birükdür-: Yardımcı toplamak, kuvvet sağlamak -2-
 a. birikdördüğü 096b/1
 a. birikdürmiş 097a/1

arğacı : Arka çıkan, yardımcı. -1-
 a.+ sıdur 087a/3

arğalu : Kuvvetli, yardımcıları çok olan. -1-
 a. 147a/2

ārılanası : Utanılacak. -1-
 . 100b/12

Arslan(Aslan) : Aslan. -42-
 A. 073a/7, 073a/8, 073a/10, 073b/2, 076a/10, 076b/8, 077a/1, 077a/6,
 077a/7, 077a/8, 077a/10, 077b/4, 081b/13, 081b/15, 088b/3, 091a/6, 100b/11,
 113a/8, 132b/9, 132b/10, 132b/14, 133a/1, 133a/9, 133b/12, 134a/1, 134b/2,
 134b/3, 134b/5, 134b/6
 A.+ a 073a/6, 134a/4
 A.+ ı 134a/15, 134b/1
 A.+ ıdı 113b/5
 A.+ un 134a/2
 A.+ uñ 076b/5, 077a/8

art : Art. -2-
 a.+ dan 139b/10
 a.+ umda 081b/3

art - : Fazlalaşmak. -10-
 a.- a 102a/9, 137b/11
 a.- ar 080b/8, 101b/3, 149b/4
 a.- ardı 116a/6, 127b/15, 147b/15
 a.- dı 086a/5, 131a/1

artuğırak : Daha fazla, çokça. -1-
 a. 132b/6

artuğ : 1- Fazla, ziyade. -26-
 a. 074b/12, 075b/12, 076b/1, 076b/3, 097a/6, 100a/9, 105a/6, 108b/3, 116a/5, 120b/8, 122b/7, 123a/5, 123a/7, 126a/6, 134a/10, 139a/2, 153a/4
 a.+ dur 080a/2, 099b/11, 100a/4, 110b/3, 130b/13
 a.+ ıdı 071a/12
 a.+ ısa 101b/2
 a.+ sa 103b/10
 a.+ van 142a/2
 2- Başka, gayri, maada. -9-

a. 084a/11, 090b/4, 094a/11,
110b/6, 116a/1, 129a/2, 131a/10,
142a/11

a.+ a 102a/11

artuklık(luk) : Üstünlük, erdem,
olgunluk. -8-

a. 099a/6

a.+ ı 092b/1, 098a/1, 099b/3,
108b/1

a.+ ın 105a/3

a.+ ın 100b/11

a.+ um 087a/7

artur - : Yükseltmek, fazlalaştırmak,
üstün tutmak. -6-

a.- a 097a/6, 120b/8, 149b/12

a.- ırdı 119a/7

a.- ur 090b/12

a.- urdum 086b/15

arturmak : Yükseltme, üstün tutma. -1-
a. 149b/13

aruğ : Zayıf, cılız. -2-
a. 133b/1, 134a/3

arvana : Dişi deve. -1- [Far]
a. 089b/6

arż : Sunma, takdim etme, anlatma. -6-
[Ar]
'. eyledi 073a/6, 073a/8, 118b/5
'. eylediler 117a/1
'. eyler 126b/3
'. eyleyem 101a/4

arża : Sunma, gösterme. -1-
[Far]
'. kıldı 127b/11

ārzū : İstemek, özlemek, temenni. -
12- [Far]
ā. 084a/12, 124b/8, 137b/2
ā.+ dan 114b/4
ā.+ lar 153a/9
ā.+ ları 125a/11
ā.+ sı 090b/5, 131a/9
ā.+ sına 146b/2
ā.+ ya 116a/11

ā.+ yıla 135b/4

as - : Asmak. -1-
a.- dı 085a/7

‘aşā : Uzun el değneği. -4-
[Ar]
'. 078b/2
'.+ yı 137b/15
'.+ yıla 137b/13, 138b/4

asaço - : Asıp bırakmak. -2-
a.- dı 085a/8
a.- mışdı 137b/8

asar - : Beslenmek, yetişmek. -1-
a.- maya 152b/12

aşıl : Temel, kök. -10- [Ar]
a. 089b/10
a.+ ı 089b/8, 089b/12, 099a/13,
145b/7
a.+ ına 114b/5, 145b/11
a.+ ındağı 082a/11, 108a/6
a.+ ın 100a/14

aşısız : Asılsız, dayanaksız. -1-
a. 126b/4

‘āşī : Başkaldıran, itaatsiz. -1-
[Ar]
'.+ ler 139a/7

assı(aşşı) : Yarar, çıkar, fayda. -22-
a. 082a/7, 120b/10, 122b/2,
132a/6, 143b/12, 147a/3, 152a/1, 152a/7
a. kılmadı 085a/7, 145a/4
a. kılmaya 097a/8, 110b/15
a. kılmaz 133a/4, 135a/11,
135b/5
a.+ ların 143a/6
a.+ larını 091b/15
a.+ sı 083a/8, 093b/11, 095a/15,
147b/14
a.+ sın 073b/2

assılanmak : Yararlanma. -2-
a.- 145a/9, 153b/11

assılı : Yararlı. -3-

- a. 143b/2, 151b/3
a.+ sı 125a/9
- aşşısuz** : Yararsız, boş. -1-
a. 077b/3
- āsumān** : Gökyüzü, sema. -1-
[Far]
ā.+ ı 079b/12
- aş** : Yemek. -2-
a.+ ını 150a/9
a.+ um 116a/9
- aşağa** : Aşağı. -11-
a. 079a/1, 079b/2, 079b/3,
080a/5, 082b/7, 084b/2, 087b/2, 091b/6,
143b/8, 148b/8
a.+ ya aşağıkomaya 143b/6
- aşağa kal** - : Geri kalmak. -2-
ve a.- maklık 087a/5
hâceti a.- maya 090b/2
- aşağa ko(koy)** - : Alçak görmek, değer
vermemek. -5-
aşağaya a.- maya 143b/7
maşlahatın a.- mayam 077a/6
birle a.- mayasız 115b/4
Bilişliki a.- rlar 145b/2
dostlığı a.- a 153b/14
- aşaklık** : Alçak gönüllülük, tevazu. -1-
a. kılmayam 100b/9
- ‘aşık** : Birine sevgiyle bağlanan,
vurgun. -7- [Ar]
‘. 111a/15, 111b/1, 113b/8,
113b/9
‘. oldı 090a/6, 090a/7
‘.+ uñ 078a/14
- ‘aşık-ı zâr** : Ağlayan aşık. -1-
‘.+ imiş 115a/3
- āşikāre** : Ortada, apaçık meydanda. -
11- [Far]
ā. 101a/1, 101a/6, 101a/7,
101a/11, 126a/8, 126b/15
ā. eylemek 087a/15
- ā. kıla 101a/8
ā.+ dür 071b/13
ā.+ nūzi 115b/4
ā.+ yidi 127a/2
- at** : At. -4-
a. 081a/8
a.+ ı 090b/11
a.+ ına 137b/2, 148b/7
- at** - : Atmak. -1-
a.- alar 091b/6
- ata** : Baba. -8-
a. 114b/7, 153b/12
a.+ sı 110a/7
a.+ sı 150a/6
a.+ sın 153b/12
a.+ sina 138a/6
a.+ sınıñ 150a/7
a.+ yı 149b/13
- ‘attār** : Güzel kokulu maddeler ve
yağlar satan adam. -1- [Ar]
‘. 133b/7
- av** : Av. -6-
a. 078a/9, 078a/15, 099a/9,
121a/2, 121a/3
a.+ a 086a/1
- avadanlık** : Alet, edevat. -2-
a.+ ı 082b/4, 082b/5
- āvāre** : Serseri, başı boş. -2-
[Far]
ā. 099a/15
ā. olmak 108b/15
- āvāz** : Ses, seda. -10- [Far]
ā. 079b/6, 084b/3, 127b/6
ā. virdi 127b/11
ā.+ dan 118b/2
ā.+ ı 075a/5, 147b/6
ā.+ ıla 114a/7
ā.+ ın 110a/4
ā.+ ları 075b/1
- avcı** : Ava çıkan, avlayan. -15-
a. 093a/5, 093b/13, 140b/13,

144a/11

- a. 094a/13, 144a/15
- a.+ dan 144a/13, 146a/7
- a.+ dur 093a/4
- a.+ lar 078a/15, 093a/3, 140b/13
- a.+ nuñ 086b/1
- a.+ ya 086a/2, 086a/4

avlamak : Avlama. -3-

- a.- a 109a/7
- a.- dan 121a/2
- a.- dı 121b/2

avlayıcı : Avcı. -1-

- a. 113b/5

avlayubil - : Avlayabilmek. -1-

- a.- ürdi 121a/3

‘avrat : Eş, zevce, kadın. -72-
[Ar]

- ‘. 074b/10, 074b/14, 075b/4,
- 075b/6, 076a/4, 076a/5, 085b/1, 085b/7,
- 085b/9, 086b/4, 086b/6,
- 086b/10, 091b/3, 091b/8, 095b/3,
- 111b/6, 113b/2,
- 114a/1, 114a/8, 114b/2, 114b/3,
- 114b/8, 114b/9, 115a/9, 115b/1, 129a/8,
- 129a/11, 137a/4, 137a/9,
- 137a/11, 138a/6, 139a/8

- ‘.+ a 071b/2

- ‘.+ ı 074b/11, 076a/1, 076a/3,
- 085a/3, 111a/12, 111a/13, 111b/2,
- 111b/3,

- 111b/6, 113b/4, 113b/5, 114a/4,
- 128b/3, 137a/1, 149b/14

- ‘.+ ıla 113b/11

- ‘.+ ına 075a/6, 085b/5, 113b/12,
- 137a/5

- ‘.+ ını 111a/10, 114a/3

- ‘.+ ile 085b/4

- ‘.+ lar 107a/15, 114b/3, 129a/1,
- 130b/4

- ‘.+ lardan 130b/3

- ‘.+ larıla 120b/7

- ‘.+ larumuzda 131b/3

- ‘.+ laruñ 140a/3, 153b/11

- ‘.+ uñ 086b/8, 114a/6, 114b/7,
- 131a/4, 138a/4

ay : 1- Ay, kamer. -17-

- a. 074b/11, 080a/4, 103a/9,
- 104b/4, 105a/1, 105a/3, 105b/2, 105b/3,
- 117a/7, 117a/8, 135a/6, 150a/6,
- 154a/8

- a.+ a 105b/1, 150a/3

- a.+ ıla 108a/2

- a.+ uñ 105a/13

2- Ay, zaman dilimi. -3-

- a.+ da 075a/3, 137b/10
- a.+ ı 138a/4

aya : Avuç. -1-

- a.+ sın 085a/12

ayak : Ayak. -25-

- a. 071a/7, 071a/10, 103b/9,
- 111a/8
- a.+ ı 093b/15, 094b/7, 103b/6,
- 106b/3, 111b/4, 121b/7, 123b/7, 124a/4,
- 145a/8, 152b/13

- a.+ ıla 135a/1

- a.+ ın 114a/5, 148a/4

- a.+ ına 114a/6

- a.+ ında 091a/8

- a.+ ından 103b/6

- a.+ ınuñ 094a/14

- a.+ um 089a/5

- a.+ uñ 084b/9, 124a/1

- a.+ uñ 091b/14

‘ayāl : Hanım, eş, zevce. -8-
[Ar]

- ‘. 139a/5

- ‘.+ e 128b/3, 137a/4

- ‘.+ i 087b/12, 098a/8

- ‘.+ leruñ 085b/8

- ‘.+ lerüñe 085b/7

- ‘.+ lerüñi 084a/3

‘ayān : Açık, aşikare, belli. -1-
[Ar]

- ‘. kıldı 126a/9

‘ayār : Altın ve gümüşten yapılan
eşyanın saflık derecesi. -1-

[Ar]

- ‘.+ ı 130b/4

‘ayb : Ayıp. -24- [Ar]

‘. 070b/3, 073b/10, 082a/9,
106a/1, 123b/10

‘. olmaya 145a/6, 145a/12

‘. olmaz 120a/13

‘.+ dan 082a/11, 101a/13,
108b/8, 129a/7, 138a/3

‘.+ ı 088b/13, 143a/10

‘.+ ın 124b/5, 124b/6

‘.+ ından 081a/7

‘.+ ını 136a/7

‘.+ ları 107b/7, 143a/14

‘.+ ların 108b/2

‘.+ larından 149b/9

‘.+ larum 087a/11

‘aybla - : Kınamak, hoş karşılamamak.

-2-

‘.- mazsañ 128a/4

‘.- yalar 131b/14

‘ayblayıcı : Ayıplayan. -1-

‘.+ laruñ 104a/8

‘ayblu : Ayıplı. -3-

‘. 081a/8, 123b/13, 143a/12

aydınlık : Aydın olma durumu. -1-

a.+ ı 137a/9

aydıñ(ayduñ) : Işıklı, aydınlık. -6-

a. 103a/5

a.+ ı 107a/6, 147b/10

a.+ ın 150b/5

a.+ ına 117a/7

a. 096a/13

ayık : Aklı başında, sarhoş olmayan. -1-

a. 150a/15

ayır - : Ayırmak. -1-

a.- dı 073a/3

ayırtla - : Ayırtlamak. -1-

a.- ya 106b/1

ayırtlamak : Seçme, ayırıp çıkarma.

-1-

a.- dur 089b/12

ayırtlan - : Ayırmak. -1-

a.- up 084a/1

‘ayn : Bir şahsın veya şeyin kendisi,
zatı. -3- [Ar]

‘.+ ı 083b/11, 088b/10, 151a/5

ayrıl-(ayrul-) : Ayrılmak. -5-

a.- dıñun 129b/5

a.- dılar 077b/9

a.- maz 116b/11

a.- ur 116b/12

a.- maduñın 112a/1

ayrılmağ : Ayrılmak. -6-

a.- a 146a/5

a.- 108a/11

a.- 128a/8, 129b/3, 150b/8,
152a/15

ayırtlanmış : Uzaklanmış. -1-

a. 095b/9

ayru : Uzak. -2-

a. 129b/4

a.+ sına 148a/1

ayruğ : 1- Artık, bundan sonra. -6-

a. 072a/14, 108a/8, 123a/2,

132b/2, 138a/4, 154a/4

2- Başka, diğer, gayri, maada. -
25-

a. 075b/12, 075b/15, 084a/11,

086b/7, 086b/13, 092a/13, 093b/5,

096a/6,

100a/3, 105a/6, 105b/4, 108b/5,

110b/15, 111a/2, 115a/11, 124b/9,

133a/3,

149b/8

a.+ ınuñ 129b/11

a.+ lar 078b/4, 088a/9, 124b/5

a.+ lara 107b/2

a.+ ları 105a/4

a.+ laruñ 148a/10

ayruğsı : Başka, başka türlü, farklı. -4-

a. 099b/10, 107a/6, 144a/1

a.+ yıdı 143a/1

ayruğsı - : bk. Ayruksımak. -1-

- a.- duğın 147a/6
- ayruksımağ** : Başkalaşma, değişme. -1-
a.- mağı 152b/4
- ayrılığ** : Ayrılık. -17-
a. 094a/4, 095a/2, 095a/4, 135a/12, 146a/9, 151a/14, 152b/5, 154a/4
a.+ dan 088b/7
a.+ ı 149a/1, 149b/8
a.+ ına 095a/1, 153b/9
a.+ ında 094a/2
a.+ ından 090a/11
a.+ uğa 154a/9
a.+ uğdan 135a/13
- ‘ayyār pīşelū** : Hilekârlığı huy edinmiş olan. -1-
‘. 112a/11
- ay yüzöl** : Ay gibi yüzöl olan. -2-
a.120a/10
ay y.+ ye 154a/8
- az** : Az, çok olmayan. -19-
a. 082a/10, 087a/14, 089b/13, 091a/4, 091a/5, 099b/5, 103a/4, 120a/7, 125a/6, 137a/7, 137b/8, 147b/14, 148a/8
a.+ dan 133b/2
a.+ ı 091a/4, 152a/2
a.+ ını 123a/2
- ‘azāb** : Eziyet, çevir, işkence. -7-
[Ar]
‘. 072a/7, 077b/3, 110b/9
‘. eylemekde 134a/3
‘.+ ı 149b/3
‘.+ ından 074a/2, 074a/4
- azacuk** : Azıcık. -3-
a. 104b/7, 121a/8, 145a/8
- āzādsuzluk** : Kölelik. -1-
ā.+ ından 106a/4
- azamet** : Büyüklük, ululuk. -1-
[Ar]
a.+ i 151a/13
- āzār** : İncitme, kırılma, tekdir. -4-
[Far]
ā. 151b/1
ā. kılmagı 143b/6
ā.+ ı 121a/9
ā.+ uğ 128b/6
- azarla** - : bk. Azarlamak. -1-
a.- dı 116a/9
- azarlamak** : Çıkışma, paylama. -1-
a.- 153b/12
- azarlan** - : Kendisine sert söz söylenmek. -4-
a.- mış 108a/4, 147a/5, 149b/12
A.- mış 108a/14
- āzārlik** : İncitici, kırıcı. -2-
ā. 150b/14, 152b/6
- āzārsuzluk** : Ayıpsız olma, günahsızlık. -2-
ā. 136b/9, 153b/6
- azık** : Yiyecek, yol yiyeceğı, erzak. -6-
a. 113b/14, 150b/4
a. itivirgil 113b/13
a.+ ı 131a/14
a.+ ın 091b/12, 127b/2
- ‘azīm** : 1- Çok, fazla. -2- [Ar]
‘. 110b/13, 148a/10
2- Ulu, iri kocaman. -1-
[Ar]
‘. 122b/6
- ‘azīmet** : Bir yere doğru hareket, yola çıkma, gitme. -1- [Ar]
‘.+ üğ 124a/1
- ‘azīz** : Saygın, hürmetli, muhterem. -17- [Ar]
‘. 076b/7, 082b/11, 083a/4, 085b/6, 093b/6, 100b/6, 102a/5, 107b/2, 114b/8, 115b/12, 117a/9, 125a/10, 131b/10, 135b/4, 149b/15
‘. kılmayınca 082b/11
‘.+ lere 147b/8

‘azīzlik : Azizlik. -3-
‘. 091a/6
‘.+ in 126b/1
‘.+ ından 088b/15

azlık : Azlık. -2-
a.+ ına 091a/3
a.+ ından 125a/3

‘azm : Azim. -6- [Ar]
‘. 124b/11
‘.+ i 123a/6, 152b/12
‘.+ in 108a/4
‘.+ üñ 085a/9, 130b/9

‘Azrāil : (Ö.A.) Ölüm meleği. -1-
‘.+ ’dür 150a/12

-B-

bāb : 1- Husus, mesele, konu. -
18- [Ar]
b. 091a/10, 099a/4, 122a/5,
139b/13
b.+ da 098a/5, 101b/2, 104a/9,
123b/11, 135b/3, 139a/9, 140a/8
b.+ ı 128b/8
b.+ ı yirinegetürmüş 091a/15
b.+ ın 074b/7
b.+ ın yirinegetüre 112a/1
b.+ ında 073b/1, 098a/4
b.+ ların yirinegetürdi 146b/3
2- Bir kitabın bölümleri. -6-
[Ar]
b. 077b/7
B. 096b/9, 125a/15, 135b/8,
139b/6, 146b/7

bādiye : Kır, çöl, ova. -1-
[Far]
b.+ si 149a/1

bağ : Bağ, düğüm. -2-
b.+ ın eyledi 109a/13
b.+ unı 144a/7

bağa : Kaplumbağa. -58-
b. 078a/8, 084a/8, 084b/2,
085a/1, 092b/4, 092b/6, 092b/9, 093a/2,

093a/9, 093b/5, 093b/8,
093b/11, 094a/12, 096a/9, 127b/4,
127b/9, 127b/14,
128b/1, 128b/2, 128b/5, 128b/8,
129a/15, 129b/1, 129b/2, 130a/9,
130b/14,
132a/1, 132a/4, 132b/9
B. 084b/1, 084b/6, 093a/5,
094a/1, 127b/7, 128a/1, 129a/2, 130b/8,
130b/9, 131a/6, 131a/7, 131b/5,
132a/2, 135a/8
b.+ nuñ 094b/1, 095b/9, 096a/3,
128a/2, 128a/3, 129a/3
b.+ ya 092b/8, 094a/15, 130a/11,
131a/2, 131a/13
b.+ ya 095a/15
b.+ yı 095b/6, 096a/1

Bağdad : (Ö.A.) Irak'ın başkenti. -1-
B.+ ’uñ 113b/1

bağışla - : Karşılıksız vermek,
bahşetmek. -6-
b.- dı 139a/5
b.- duğın 071a/13, 132a/9
b.- salar 090b/3
b.- ya 083a/9, 083a/10

bağışlamak : Affetme. -1-
b. 143b/7

bağla - : 1- Bağlamak. -2-
b.- dı 112b/1
b.- dılar 077b/4
2- Hasıl etmek. -5-
b.- dılar 087a/12
karār b.- dılar 109a/6
b.- dum 081a/3
b.- yalar 083a/8
b.- yup 145a/12
3- Kapamak. -3-
b.- dı 094a/15
b.- gıl 113b/15
b.- yup 152a/7
4- Hasretmek, kendini vermek. -6-
b.- dı 129a/5
b.- maya 107a/10, 126b/11
göñül b.- mışıdı 144a/13
b.- rdum 142a/1
b.- ya 095b/6

bağlamak : 1- Hasıl etme. -1-
b.- 081a/4
2- Kapama. -1-
b.- a 150b/14
3- Hasretme, kendini verme. -1-
b. 140a/4

bağlama - : Bağlamamak. -1-
b.- yadı 094a/9

bağlan - : 1- Kapanmak. -2-
b.- ur 101a/2, 104a/14
2- Şekil verilmek,
sonuçlandırılmak. -1-
b.- dı 145b/10
3- Kuşanmak. -1-
b.- adum 149a/4

bağlu : 1- Bağlı. -3-
b.+ dur 079b/10, 142a/14,
152a/3
2- Kapalı. -4-
b. 091a/7, 140b/15
b.+ dur 081a/6, 082b/2

bağvan : Bahçıvan, bağcı. -1-
[Far]
b.+ uş 083b/15

bahadur : Cengaver, yiğit, kahraman.
-2- [Far]
b. 095b/2, 122b/7

bahādurlık : Bahadırılık, yiğitlik. -1-
b. 136b/8

bahāne : Sebep, neden. -2-
[Far]
b. 124b/6
b. ola 076b/5

Baharyeh : (Ö.A.) Baharyeh. -1-
B. 074b/10

baḥīl : Hasis, cimri. -1- [Ar]
b. 088b/4

baḥt : Talih, kısmet, ikbal. -4-
[Far]

b. 095a/3, 100a/13
b.+ ı 123a/7
b.+ umuz 084b/7

baht körliği : Talihsizlik. -1-
b.+ nden 074b/6

bağ - : 1- Gözleri bir şey üzerine
çevirmek. -18-

b. 093b/3
b.- am 096a/4
b.- ardı 092b/9, 137b/9
b.- arken 078b/1
b.- arsin 126b/5
b.- asın 132a/6
b.- dı 092b/8, 093b/4, 094a/14,
140b/15, 141a/1, 141a/2
b.- ma 152a/7
b.- madı 115b/11
b.- mayalar 087b/11
b.- mayavan 135a/6
b.- maz 150a/2
2- Üzerinde durmak, önem vermek.
-3-
b.- madı 080a/7
b.- masun 111a/4
b.- maya 098b/14
3- Yoklamak, araştırmak. -2-
b.- maz 114b/5
b.- uş 113a/6
4- Görüp incelemek, tetkik etmek.
-1-
b.- a 125a/5
5- Bir şeye gereken bakımı yapmak.
-1-
b.- mazlar 145b/2

bağış - : Karşılıklı birbirine bakmak.
-1-
b.- dılar 075a/10

bākī(bāki) : Sonsuz, ebedi. -16-
[Ar]
b. 108a/9, 126b/12, 126b/13
b. kıla 074a/3, 083a/5, 126a/3,
137a/8, 137a/9
b. kılmak 149b/15
b. kılmaz 091a/5
b. kıılır 092a/14
b. olsun 134b/7

b.+ dūr 074a/4, 145a/1, 151b/8
b. olmağuma 142a/13

bağmak : 1- Gözleri bir şey üzerine çevirme. -3-
b.- 072a/2, 100a/7, 115a/13
2- Bir şeye gereken bakımı yapma. -1-
b.- 142a/7

bal : Arının yaptığı tatlı madde. -5-
b. 137b/6, 137b/7
b. 137b/15
b.+ ı 137b/3, 137b/9

balık : Balık. -4-
b.+ a 119a/3
b.+ ı 080a/5
b. 119a/3
b.+ sın 119a/3

balkı - : Işık saçmak, parlamak. -1-
b.- rdı 147b/9

balta : Balta. -4-
b. 086b/13
B. 086b/12
b.+ sı 087a/1
b.+ yıla 087a/1

baña : Bana (zahir). -60-
b. 072b/5, 072b/8, 074a/12, 074b/1, 075b/14, 076b/4, 076b/5, 076b/6,
076b/7, 079b/12, 080a/9, 081a/1, 081b/1, 081b/4, 083a/11, 083b/4, 084b/11,
087a/9, 089a/4, 089b/2, 089b/4, 090a/2, 090a/3, 095a/9, 104a/2, 106b/7, 109a/12, 109b/2, 110b/9, 111b/6, 112a/11, 115a/3, 115a/11, 115b/1, 116a/9, 116a/10, 118b/1, 121b/2, 121b/3, 122a/3, 129b/3, 131a/5, 131a/13, 131b/11, 141a/3, 141a/7, 141b/2, 142a/5, 142a/11, 142b/6, 144a/8, 145b/12, 145b/15, 150a/14, 150b/6, 153a/14
B. 122a/7

b. yüzdutardı 087a/1

Bārḥūzā : (Ö.A.) Allah. -1-
[Far]
B.+ 'ya 122a/1

barış - : Barışmak. -3-
b.- mağı 144a/5
b.- mak 082a/2, 139b/13

barışmaklık : Barışma. -1-
b.+ ı 082a/4

bārī : Hiç olmazsa. -6- [Far]
b. 082b/14, 107a/7, 115b/13, 121a/4, 148a/10, 152b/8

barmak : Parmak. -2-
b.+ ıla 111a/8
b.+ ma 121b/7

bas(ş) - : 1- Ayağı bir yere koymak. -4-
b.- ar 143a/15
b.- ma 091b/14
b.- maya 123b/7
b.- mayınca 084b/9
2- Kaplamak, bürümek. -2-
b.- ar 131b/9
b.- dı 094b/4
3- Koyup bastırmak. -1-
b.- a 100b/3

basıl - : Basılmak. -1-
b.- dı 135a/11

başiret : Sezgi, uzağı görüş. -3-
[Ar]
b. 091b/2, 147a/7
b.+ i 094a/5

başiretsiz : Gönül gözü kapalı. -1-
b. 071a/6

başkun : Baskın. -1-
b.+ dan 099b/15

Basra : (Ö.A.) Irak'ta bir kent. -1-
B.+ 'nuñ 113b/1

baş : 1- Baş, kafa. -11-

- b. 152b/11
b.+ dan 102a/11, 124a/4
b.+ ı 138b/4, 143b/8
b.+ ına 092b/5
b.+ ından 131a/8
b.+ ını 150a/9
b.+ ıyla 150a/10
b.+ um 121b/7, 135a/8
2- İki uçtan her biri, taraf. -1-
b.+ ı 086b/2
3- Akıl, zihin. -3-
b.+ dan 121a/9
b.+ ından 120b/13
b.+ uñdan 089b/14
4- Kişinin kendi şahsı. -4-
b.+ a 146a/10
b.+ ına 100b/12
b.+ umdan 090b/6
b.+ uña 144a/9
5- Başkan. -1-
b.+ a 122a/8
6- Zirve. -2-
b.+ ında 142a/4
b.+ ından 127b/5
7- İnsan ve hayvan sayımında -tane-.
-1-
b. 137b/10

baş aşağı bırak - : Başını öne eğmek.
-1-
b.- dılar 075a/10

başdan başa : Tamamıyla, bütünüyle.
-1-
b. 124b/4

başın sal - : Başını sallamak. -1-
b.- ardı 075a/6

başla - : Başlamak. -16-
b. 108b/13
b.- dı 071a/15, 075a/5, 079a/1,
080a/6, 085b/4, 086b/1, 128b/4, 142b/9
b.- dılar 075a/10, 079a/2, 112b/7
b.- duğı 078a/4
b.- duğıña 072b/10
b.- ya 143b/14
b.- yan 152b/10

başlamak : Başlama. -2-

b.- ı 152a/5
b.- ında 104a/15

başlu : Yaralı. -3-
b. 095b/4, 097b/3, 118b/1

bat - : Gömülmek. -2-
b.- arsın 131a/3
b.- dı 128a/3

bâtl : Geçersiz, doğru ve gerçeğe
aykırı. -6- [Ar]
b. 110a/3, 144a/15
b. eylemege 071a/4
b. eyleyeler 083b/11
b. kılar 143b/4
b.+ dan 072a/6

bâtn : İç, dahili, gizli. -6-
[Ar]
b. 119a/7
b.+ ı 126b/7, 141a/9, 147a/6
b.+ ın 143a/13
b.+ ınuñ 097a/4

bay : Zengin, müstağni. -5-
b. 088a/10, 088b/15, 091a/7,
126b/10
b.+ lar 092b/1

bayğı : Önceki, eski, eskisi. -3-
b. 075a/9, 087a/9, 116b/9

bayık : Açık, belli, aşikar. -2-
b. 082a/8, 150a/15

baylık : Zenginlik. -3-
b. 089b/10, 126b/1
b.+ uñ 089b/8

baysuzlık : Fakirlik. -1-
b.+ ınuñ 085a/15

bazar : Pazar, çarşı. -2- [Far]
b.+ a 086b/9
b.+ da 086b/9

bāzırgān : Esnaf, tacir. -7-
[Far]
b. 111a/10, 111a/12, 137b/6

B. 111a/11, 111b/2, 111b/3,
111b/6

becid : Çabuk, acele, derhal. -8-
[Far]

b. 076a/9, 081b/5, 114b/1,
115a/3, 137a/7, 144a/13
b. olmuşlardır 099b/11
b.+ dür 079a/11

bedbahtlık: Bahtsızlık, talihsizlik. -2-
b. 087b/14
b. 153a/8

bedel : Bir şeyin yerini tutan. -1-
[Ar]
b. kıldı 090b/10

bedi' : Yeni, benzeri görülmemiş,
nadide. -1- [Ar]
b. 084a/4

beg : Bey. -2-
b. 074b/10, 102b/4

begen - : Beğenmek. -2-
b.- di 117a/2
b.- meye 107b/2

begenil - : Beğenilmek. -3-
b.- miş 080b/7, 092a/1, 136b/12

beḳā : Devamlılık. -3- [Ar]
b.+ sı 091b/7, 091b/9
b.+ sına 140a/4

beḳālīk : Bekalık. -1-
b.+ ına 149b/1

bekçi : Bekçi. -1-
b.+ mi 139a/2

bekle - : Korumak, esirgemek. -1-
b.- yeyin 078b/4

beklemek : 1- Saklama, gizleme. -1-
b.- e 076b/6
2- Korumak, esirgeme. -2-
b.- 115a/15, 125b/2

belā : Afet, musibet, felaket. -36-
[Ar]

b. 079b/8, 080a/2, 080b/5,
088a/2, 093b/4, 093b/9, 094a/3, 094b/2,
094b/8, 095a/10, 096a/10,
111a/3, 121b/5, 139b/10, 141b/3,
142a/2, 143a/3,
145a/11, 147b/1, 148b/6,
150b/2, 152a/12
b.+ dan 124b/14, 142b/3
b.+ dur 152a/14, 152a/15
b.+ lar 141a/5
b.+ ların 089b/5, 152a/15
B.+ sın 095a/12
b.+ ya 133b/5

Belḥ : (Ö.A.) Afganistan'ın kuzeyinde
yer alan eski bir yerleşim yeri. -6-
B. 075a/1, 075a/5, 075a/7,
075b/11, 075b/15

belik : Nişane, alamet, örnek. -1-
b.+ lerin 096b/3

belkim : Belki. -3-
b. 140a/1, 151b/14
B. 124a/15

bellü : Belli, açık. -15-
b. 074a/8, 075b/9, 075b/15,
081b/15, 107a/2, 109b/6, 134b/1,
146a/10,
151b/2
b. olur 090b/1
b.+ dür 076b/10, 082a/6,
115a/13, 127b/10
b.+ ven 133b/4

belür - : Meydana çıkmak, belirlemek.
-13-
b.- di 071b/2, 074a/5, 081a/2,
087a/5, 115a/1
b.- e 101b/11
b.- iserdür 152b/4
b.- medi 129b/4
b.- mez 095a/13, 107a/15,
141b/2, 151b/5
b.- ürdi 147b/14

belürt - : Belirtmek, ortaya çıkarmak.

-2-

b.- e 100b/15

b.- esin 082b/1

belürtmek : Belirtme. -1-

b.- i 088b/11

ben : Ben (zamir). -341-

b. 072a/9, 072a/10, 072a/11,
074a/10, 074a/14, 074b/2, 075a/1,
075a/2,
075b/5, 075b/15, 076a/4, 077a/4,
077a/10, 078b/4, 079a/8, 079a/13,
080a/10,
080b/2, 080b/3, 080b/12,
081a/11, 081b/8, 082b/9, 082b/13,
084a/13, 085a/12,
086b/9, 086b/13, 087a/12,
093a/3, 095a/6, 095b/8, 095b/9, 098b/5,
099a/1,
100b/7, 104a/2, 105a/1, 105a/11,
106a/8, 106a/10, 106b/1, 107a/7,
108b/2,
108b/3, 109b/5, 110a/8, 111a/6,
112a/11, 112b/5, 113a/3, 113b/13,
113b/15,
115a/4, 115a/11, 115b/9,
116a/12, 117b/5, 118a/1, 118b/4,
118b/6, 119b/2,
120a/5, 121b/6, 122b/3, 128a/4,
130a/7, 131b/3, 131b/10, 131b/11,
132a/7,
133a/2, 133a/4, 133b/4, 133b/5,
134b/4, 135a/2, 135a/4, 135a/5, 135a/7,
135a/14, 137a/10, 141b/9,
142a/3, 142a/5, 142a/8, 142a/13,
142b/2, 142b/3,
142b/5, 142b/7, 144a/2, 144a/7,
145b/15, 146a/6, 148a/10, 149a/7,
149b/9,
150a/13, 150a/15, 150b/3,
150b/12, 151a/1, 151a/11, 151b/12,
152b/1, 152b/4,
152b/7, 152b/10, 153a/13
B. 085a/5, 085b/4, 089a/2,
089a/4, 093b/14, 110b/2, 112b/6,
119b/8,
131a/7, 132a/9, 132b/8, 133a/8,
149b/5
b.+ de 070b/9, 130b/8, 139a/3

b.+ den 072b/12, 074a/13,
074b/3, 075b/10, 075b/13, 080a/2,
080b/2, 095a/5,
114a/7, 117b/4, 117b/5, 118a/1,
118b/4, 118b/6, 120b/7, 121b/1, 132b/1,
135a/9, 141b/8, 142a/4, 142a/6,
144b/5, 150b/9
B.+ den 108a/15
b.+ den yüzdöndüresin 081b/3
b.+ din 083b/3
b.+ i 071a/5, 072a/9, 072b/9,
075b/11, 076b/2, 079b/12, 080a/10,
081b/3,
082b/2, 082b/11, 083b/5,
087a/11, 089a/6, 090a/3, 092a/5,
093a/4, 094b/4,
100b/6, 104a/2, 108a/4, 109b/3,
110b/1, 110b/8, 114a/7, 116a/8, 116b/1,
116b/2, 118a/1, 120b/2, 124a/11,
124a/13, 129b/6, 130b/7, 131a/4,
131a/9,
133b/1, 134a/11, 141a/5, 142a/7,
149b/2, 151a/4, 152a/6, 152a/11
B.+ i 085a/13
b.+ üm 071a/2, 071b/4, 071b/5,
072a/9, 072b/4, 074a/9, 074a/14,
074b/6,
075b/10, 076a/1, 076b/1, 077a/1,
078b/4, 080a/11, 080b/2, 080b/4,
081b/7,
082b/13, 082b/15, 083a/2,
083a/11, 083b/8, 084a/4, 084a/8,
085a/2, 085a/7,
085b/5, 086a/8, 086b/11,
086b/14, 087a/11, 087a/12, 089a/2,
089a/3, 089b/2,
089b/12, 090b/6, 091b/15,
092a/3, 093b/12, 093b/13, 095a/4,
095a/8, 099a/12,
099b/5, 099b/9, 104b/8, 105a/7,
106a/11, 109b/4, 110a/8, 111b/7,
115a/2,
115a/12, 115a/13, 116b/1,
117b/5, 117b/6, 118b/1, 118b/5, 118b/6,
121b/2,
122a/1, 122b/4, 123b/10,
129b/7, 130b/11, 131a/10, 133b/5,
134b/9, 135a/1,
135a/3, 135a/10, 137b/13,
138b/7, 138b/9, 139a/5, 141b/3, 141b/4,

141b/5,
142a/4, 142a/5, 142a/8, 142a/9,
142a/13, 142a/15, 142b/5, 143a/5,
144a/3,
144a/8, 144b/10, 145a/1, 149a/1,
149a/2, 149b/1, 149b/4, 149b/5, 149b/7,
149b/10, 150b/4, 151a/13,
152a/4, 152a/12, 152b/2, 153a/15,
153b/2, 154a/2
B.+ üm 075b/14, 079a/13,
084a/13, 085b/4, 116a/9, 142b/10,
146a/9, 149b/7,
149b/8, 150b/8, 153b/1
b.+ ümçün 097a/2
b.+ ümdür 106a/10, 106a/11
b.+ ümle 073a/1, 075b/14,
089b/15, 106a/5, 141b/6, 146a/7
B.+ ümle 095a/6
b.+ ümle 081a/5, 081a/10,
083b/2, 095a/4, 108a/5, 108a/12
b.+ ven 080b/14

bend : Boğum, düğüm, bağ. -19-
[Far]
b.+ i 095b/10, 144a/10, 144a/12
b.+ in 094a/14, 095b/9, 142b/9
b.+ ler 080b/10
b.+ leri 142b/9, 144a/10
b.+ lerin 096a/1
b.+ lerüm 093b/13
b.+ lerümi 143a/7
b.+ lerüñ 094a/7
b.+ lerüñi 142a/8, 142b/8,
144a/7
b.+ ü 096a/4
b.+ ümi 080b/4

Benī Ümeyye : (Ö.A.) Kureyş
kabilesinin en önemli iki kolundan biri
olan Emeviler'in atası. -2-
B. 136b/4, 136b/9

beñdeş : Eş, benzer, emsal. -2-
b.+ lerinden 140b/10, 147b/4

beñiz : Yüz rengi. -1-
b.+ i 150a/5

beñze - : Benzemek. -19-
b.- di 096a/5

b.- düñüz 113b/2
b.- mez 109a/10, 138b/8, 138b/9,
151a/15
b.- r 083a/8, 085b/1, 095a/12,
099b/3, 101b/14, 116b/7, 119a/3,
137b/3,
140a/2, 142b/2, 145a/7, 150a/3
b.- rdi 078a/11

beräber : Birlikte. -9- [Far]
b. 085b/1, 086b/10, 095a/2,
099b/3, 123a/5, 123a/6, 143a/13
b. ola 084a/12
b.+ inde 093b/10

beraberine gel - : Tekabül etmek,
eşdeğer olmak. -1-
b.- mez 078a/6

beräberlik : Beraberlik. -1-
b. 150b/10

bereket : Nimet, bolluk. -8-
[Ar]
b.+ i 083a/5, 120a/4
b.+ inde 111b/5
b.+ inden 081a/2, 123b/3,
141b/6, 146b/13
b.+ iyle 096a/11

berhemen : Hint ve Mecusilerin ruhani
reisi. -20-
B. 078a/9, 097a/4, 125b/4,
135b/13, 140a/1, 140b/11, 147a/2
b.+ e 135b/8, 139b/7
b.+ i 077b/8, 077b/10
B.+ i 078a/5, 096b/10, 097a/1,
125b/1, 136a/1, 139b/15, 146b/8,
147a/1,
147b/4

berhürdär : Mutlu. -3- [Far]
b. ola 153b/4
b. olduğı 078a/5
b. olmasun 114b/8

berī : Salim, kurtulmuş, muaf. -1-
[Ar]
b.+ dür 076a/2

berki - : Sağlamlaşmak, pekişmek,
yerleşmek. -3-

b.- mişdi 106a/6
b.- ye 074a/14, 120b/12

berkin - : Sağlamlaşmak, pekişmek. -1-
b.- miş 143b/3

berkiş - : Sağlamlaşmak, pekişmek,
yerleşmek. -6-

b.- miş 088b/8
b.- mişdür 083b/8
b.- ür 082b/4, 082b/5, 140a/7
b.- ürdi 128a/1

berkit - : bk. Berkitmek. -2-
b.- ür 154a/2
b.- ürseñ 142a/8

berkitmek : Sağlamlaştırma, pekitme.
-1-
b.- 087b/1

berklik : Sağlamlık, şiddet, sertlik. -1-
b.+ ini 143a/3

Bermedin : (Ö.A.) Bermedin. -1-
B. 147b/5

berü : Bu yana, buraya, beriye. -2-
b. 072b/9
B.+ sine 126b/5

beş : Beş. -1-
b. 098a/5

beşâret : Müjde, iyi haber. -1-
[Ar]
b.+ i 121b/4

beşinci : Beşinci. -2-
b. 153b/7
B. 077b/7

beyân : Açıklama, bildirme. -6-
[Ar]
b. eylegil 125b/2, 135b/10
b. eylemekden 154a/12
b. kılğıl 137b/5, 139b/14
b. kılmak 101b/7

bey'at : Mürşitten el alma, sözünün
yolunda olma. -1- [Ar]
b. 072b/13

beyt : İki dizeden oluşan şiir parçası.
-27- [Ar]
b. 120a/14
B. 077a/3, 081b/6, 083b/11,
089b/8, 090b/10, 091b/13, 094a/9,
094b/3,
095a/5, 096a/6, 098b/2, 099a/10,
100b/3, 100b/9, 102a/11, 104a/10,
107a/2,
107a/12, 119a/2, 119b/1,
120a/15, 138b/7, 139a/3, 142a/10
B.+ i 087b/9, 089a/7

beze - : Süslemek, donatmak. -5-
b.- di 080a/1, 084b/8, 136a/3
b.- yeler 132b/5
b.- yesin 129b/7

bezek : Süs, ziynet. -6-
b. 091a/11
b.+ i 107a/11, 126b/2, 126b/3,
129a/8
b.+ inden 143b/7

bezemek : Süsleme. -1-
b. 153b/7

bezen - : Süslenmek. -7-
b.- eler 101b/7
b.- miş 143b/1
b.- mişdür 100b/3, 133b/7,
150b/15
b.- mişidi 124b/5
b.- ür 126b/6

bezenmek : Süslenme. -1-
b.- 090b/5

bezeyici : Süsleyici. -1-
b. 103a/6

bezirgânlık : Tüccarlık. -1-
b.+ uñ 125a/9

bezm : Toplantı, meclis. -1-

[Far]
b. 124a/8

bınar : Pınar, çeşme. -9-
b. 103b/3, 105a/12, 121a/11
b.+ a 105a/7
b.+ dın 103b/5
b.+ ı 072a/3
b.+ ıdur 131b/8
b.+ ından 072b/2
b.+ uş 121a/14

bırağıl - : Bırakılmak. -1-
b.- a 141b/2

bırağ - : bk. Bırakmak. -30-
b.- a 135b/3, 148b/7
b.- alar 109b/4, 136b/8
b.- am 119b/8
b.- asın 152a/12
b.- dı 078b/5, 079b/9, 079b/12,
089a/1, 094a/15, 121a/14, 131a/10,
134b/1,
139b/8, 147b/7, 154a/4
b.- dılar 077b/5
b.- duğı 127b/8
b.- dum 115a/4
b.- ıvirür 127b/9
b.- maya 151a/14
b.- mış 078b/2
b.- mışdı 095a/5
b.- ur 083a/8
b.- urdı 127b/7
b.- urlar 101a/10
b.- ursam 131a/12
b.- uvirürdüm 085a/6

bırağma - : Bırakmamak. -1-
b.- yınca 129a/13

bırağmak : Bırakma, koyma. -2-
b.- 112a/2, 135a/12

bī-çäre : Çaresiz. -4- [Far]
b. 136b/15, 148a/6
B. 114a/3, 127a/7

bigi : Gibi. -59-
b. 072a/5, 074b/4, 078a/10,
080a/3, 080b/12, 082a/1, 082a/11,

083b/5,
084a/8, 085b/6, 087b/9,
089b/10, 093b/5, 095b/5, 096a/12,
096a/13, 098a/9,
100b/1, 101b/14, 102a/1,
104a/14, 106a/1, 107a/15, 107b/2,
108a/5, 108b/8,
110b/9, 111a/2, 111a/14, 113a/8,
113b/7, 114b/4, 115b/3, 115b/8,
115b/14,
116b/4, 116b/5, 117a/9, 120a/5,
123b/15, 125a/2, 127b/13, 129a/14,
133a/5,
139a/3, 139a/4, 144b/10, 149a/6,
150a/6, 154a/4
b.+ dür 126b/9
b.+ ler 109a/2, 133b/5
b.+ miş 074b/11
b.+ ydi 071a/12

bī-ğaber : Habersiz. -1- [Far]
b. olmışlardur 126b/8

bī-hod : Kendinden geçmiş, bilinçsiz.
-3- [Far]
b. oldum 089a/7
b. olmışıdı 144a/14
b. olup 138b/6

bī-hodlık : Kendinden geçme, bayılma.
-2-
b.+ dan 137b/15
b.+ ıla 138b/4

bī-karār : Kararsız, dengesiz. -1-
[Far]
b. 115a/3

bikir : Temizlik, bekaret. -1- [Ar]
b.nden 82a/15

bil : Bel. -1-
b.+ ine 115a/8

bil - : 1- Anlamak, idrak etmek. -90-
b. 138b/9, 150a/15
b.- di 071b/3, 079b/7, 084b/6,
129a/12
b.- di 114a/6
b.- dügi 102a/12

b.- düm 081a/1, 089a/7, 116a/12,
131a/13
b.- e 083b/9, 094a/2, 096a/13,
096a/14, 102a/8, 107b/2, 113b/12,
125a/5,
135b/3, 138a/8, 140b/8, 141b/5,
147a/8
b.- elüm 071a/9, 074b/9, 086a/1,
113b/3
b.- esin 082b/2, 086b/3, 132a/6,
135a/2, 138a/2, 150b/1
b.- e-sin 071b/10
b.- esiz 105b/5
b.- evüz 099a/2, 120b/15
B.- eyidi 116b/3
b.- eyin 131a/7
b.- gil 074a/6, 075b/15, 087b/14,
104a/5, 108a/6, 143b/10, 149b/8
b.- gil 143a/3, 145b/6
b.- in 143b/9
b.- medin 071a/5, 138b/4
b.- mesven 114b/1
b.- meye 153a/2
b.- meyince 075b/9
b.- mez 073b/3, 075b/13,
098b/1, 124a/4, 150a/15, 153a/7
b.- mezdi 075a/5
b.- mezlerse 075b/12
b.- mezsın 080a/10
b.- mezven 075b/1, 099a/1
b.- miş 105b/6, 134a/6
b.- mişidüm 149a/3
b.- seyidüm 149a/4
b.- ümez 153a/7
b.- ür 075b/1, 103b/7
b.- ürdi 104a/1, 124a/14
b.- ürken 108b/2, 152a/9
b.- ürlər 075b/12
b.- ürsin 092a/1
b.- ürvən 074a/10, 113a/3,
115a/12, 131b/3, 132b/2, 133b/11,
150b/12, 152b/3,
152b/10
b.- ürvən 071b/5
2- Tanımak.-3-
b.- elər 071b/15
B.- mezidi 150a/4
b.- ürdi 116a/7
3- Öyle olduğuna inanmak, sanmak.
-10-

b. 107a/2, 144b/8
b.- e 140b/7, 146a/5
b.- esiz 079a/4
b.- ürlər 148a/10, 149b/13,
151b/3, 151b/4
b.- ürsin 105a/6
4- Bir şey hakkında bilgisi olmak. -4-
b.- e 091a/2
b.- mezdi 147b/12
b.- mezdüm 086b/14
b.- ürsin 137a/10

bildür - : Bildirmek, anlatmak. -13-
b.- di 072b/1, 093b/4, 114a/2,
128b/2

b.- dün 131a/5
b.- e 073a/5
b.- elər 102a/10
b.- eyin 128a/4
b.- gil 078a/5, 135b/13
b.- gil 137b/5
b.- ür 096b/10

bildürmek : Bildirme. -1-
b.- e 102a/11

bile : Birlikte, beraber. -20-
b. 072a/8, 081b/10, 095a/13,
107b/5, 112a/12, 116b/10, 130a/2,
131a/12,
131b/4, 131b/5, 131b/6, 131b/8,
131b/11, 131b/14, 131b/15, 144a/10,
144b/9,
148b/2

bilelik : Maiyet, beraberlik. -1-
b. 080b/5

bilge : Alim, hakim, bilgin. -4-
b. 097a/5, 122b/8, 123a/8
b.+ ler 075b/7

bilici : Bilgin, hakim, alim. -1-
b.+ lerden 154a/15

bilin - : 1- Öyle olduğuna inanılmak,
sanılmak, zannedilmek. -1-
b.- ür 104a/11
2- Anlaşılmak, gerçeğine erişilmek.
-1-

b.- e 109b/1
 3- Tanınmak. -2-
 b.- ür 130b/4

biliş : Bildik, tanıdık, dost. -2-
 b. 085b/3
 b.+ ler 150b/13

biliş - : Tanışmak. -3-
 b.- mek 082b/6, 127b/10,
 134a/13

bilişlik : Aşinalık, tanışıklık. -5-
 b. 127b/9
 b.+ e 090b/10
 b.+ i aşağıkorlar 145b/1
 b.+ i yilevirdi 148a/3
 b.+ üñ 148a/8

bilişsüzlük : Bilmemezlik. -1-
 b. 130a/1

bilme - : Bilmemek. -3-
 b.- dügi 074b/8
 b.- ye 153a/2
 b.- yince 075b/9

bilmek : 1- Anlama, idrak etme. -16-
 b.- e 078b/3, 089b/7, 093b/11,
 141b/1, 152b/5
 b.- 075b/10, 082a/5, 089b/12,
 093b/9, 110a/9, 123a/2, 143b/3,
 153b/10
 b.- de 071a/6, 071a/11, 139a/6
 2- Bir şey hakkında bilgisi olma.
 -1-
 b.- 134a/8

bilmeklik : Bilme. -2-
 b.+ de 108b/12
 b.+ i 104a/7

bilmeksüz : Bilmeden. -1-
 b. 138a/2

bilmezlik : Cahillik. -4-
 b. eyledüm 108a/15
 b.+ e 086a/7, 108b/10
 b.+ ile 137b/2

bilü(bili) : Bilgi. -7-
 b. 094a/8
 b.+ nün 087a/3
 b.+ si 115b/11
 b.+ since 123b/11
 b.+ siyle 071a/2
 b.+ sünden 120b/1
 b.+ süz 071a/7

bilüsüz : Bilgisiz, cahil. -2-
 b. 071a/10, 071a/14

bilüsüzlik : Bilgisizlik, cehalet. -1-
 b. 071a/7

bī-melāmet : Ayıplamadan. -1-
 b. 096a/8

bin : bk. Ben. -1-
 b.+ i 150a/14

bin - : Binmek. -6-
 b.- di 148b/7
 b.- e 122a/4
 b.- üp 100b/4, 130a/11, 137b/2
 b.- ürdi 122a/6

bī-naşīb : Nasipsiz, kısmetsiz. -1-
 b. 124a/10

bī-naẓır : Benzersiz, eşsiz. -1-
 b. 116a/2

bī-nihāyet : Sonsuz, tükenmez,
 nihayetsiz. -4-
 b. 074b/12, 149a/2
 b.+ dūr 107b/7, 108a/11

binīt : Binecek hayvan. -1-
 b.+ üm 150b/4

biñ : Bin sayısı -6-
 b. 077a/1, 083b/3, 086b/14,
 097a/10, 114b/8
 b.+ de 077a/3

bī-pāyān : Sonsuz, sonu olmayan. -1-
 [Far]
 b.+ ıdı 103b/4

bir : Bir. -453-

b. 070b/5, 070b/7, 070b/8,
071a/2, 071a/3, 071a/4, 071a/6, 071a/9,
071a/10, 071b/1, 071b/2,
071b/3, 071b/7, 071b/9, 072a/2,
072a/15, 072b/12,
073b/3, 074b/7, 074b/8, 074b/9,
074b/10, 074b/11, 074b/13, 074b/15,
075a/3,
075a/7, 075b/9, 075b/10, 076a/3,
076b/7, 077a/1, 077a/2, 077b/2, 077b/3,
077b/9, 077b/10, 078a/6, 078a/9,
078a/15, 078b/1, 078b/2, 078b/3,
078b/5,
078b/6, 079a/1, 079a/4, 079a/12,
079a/13, 080a/1, 080b/15, 081a/6,
081b/5,
081b/15, 082a/3, 082a/4, 082a/6,
082a/12, 082b/3, 082b/6, 083a/3,
083b/15,
084a/7, 084a/8, 085a/4, 085a/7,
085a/9, 085a/14, 085b/1, 085b/2,
085b/3,
085b/4, 085b/5, 085b/6, 086a/1,
086a/2, 086a/4, 086a/9, 086b/7,
086b/10,
086b/11, 087a/1, 087b/2,
088b/3, 088b/6, 088b/7, 089a/1, 089a/4,
089a/6,
089b/6, 089b/13, 089b/14,
089b/15, 090a/6, 090a/12, 090a/13,
090b/3, 090b/4,
091a/7, 091b/3, 092a/13, 092b/3,
092b/4, 093a/4, 093a/8, 093b/2,
094a/13,
094b/7, 094b/8, 094b/9, 095a/1,
095a/2, 095a/3, 095a/12, 095b/1,
095b/6,
095b/8, 096a/2, 096a/3, 096a/9,
096a/11, 097a/9, 097a/11, 098a/8,
098b/6,
099a/11, 099a/13, 099b/3,
100b/6, 100b/7, 100b/12, 100b/14,
101a/14, 101b/8,
101b/14, 102a/6, 102a/10,
102a/14, 102b/2, 102b/3, 102b/5,
102b/6, 103a/9,
103b/1, 103b/3, 103b/8,
103b/10, 104a/2, 104a/6, 104a/7,

104a/8, 104b/2,
104b/8, 105a/7, 105b/6, 106a/2,
106a/5, 106a/8, 106a/9, 106a/12,
106a/13,
107a/4, 107b/4, 107b/8, 108a/3,
108a/6, 108a/7, 108a/10, 108b/7,
108b/13,
109a/1, 109a/3, 109a/5, 109a/6,
109a/11, 109b/5, 110a/4, 111a/3,
111a/6,
111a/9, 111a/10, 111a/12,
111a/13, 111a/15, 111b/1, 111b/2,
112a/7, 112a/11,
113b/4, 113b/5, 113b/10,
113b/11, 114b/5, 114b/6, 115a/3,
115a/4, 115a/14,
115b/5, 115b/14, 116a/7,
116a/13, 116a/14, 116b/9, 117a/2,
117a/4, 117a/5,
117a/7, 117a/9, 117b/2, 118a/2,
118b/2, 119a/4, 119a/6, 119a/8, 120a/6,
120a/11, 120b/5, 120b/10,
120b/12, 120b/14, 121a/1, 121a/5,
121a/6, 121a/8,
121a/10, 121a/11, 121a/12,
121a/13, 121b/2, 121b/3, 121b/5,
121b/8, 122b/6,
122b/8, 122b/10, 123a/4, 123a/8,
123b/6, 123b/8, 123b/9, 124a/3,
124a/11,
124a/13, 124b/2, 124b/3,
124b/7, 125a/1, 125b/5, 126a/3, 126a/5,
126a/6,
127a/1, 127b/1, 127b/4, 127b/5,
127b/7, 127b/13, 128a/2, 128a/3,
128a/6,
129a/13, 131a/1, 131a/6, 131b/1,
131b/6, 131b/8, 131b/9, 132a/2,
132b/10,
132b/13, 133a/7, 133b/6,
133b/8, 134a/1, 134a/3, 134a/8, 134b/3,
135a/9,
135b/1, 136b/14, 137a/1, 137a/2,
137a/3, 137a/4, 137a/5, 137b/6,
137b/11,
138a/8, 138b/1, 139a/5, 139a/9,
139b/1, 140a/2, 140a/5, 140a/7, 140b/2,
140b/3, 140b/4, 140b/5, 140b/7,
140b/11, 140b/12, 140b/13, 141a/1,
141a/2,

142a/11, 143a/3, 143a/15,
143b/11, 143b/15, 144a/6, 144a/7,
144a/10, 144a/12,
144b/3, 145a/7, 145a/10, 145b/4,
145b/8, 146a/3, 146a/9, 146a/14,
147b/5,
147b/9, 148a/1, 148b/4, 149a/3,
149a/8, 150a/1, 150a/3, 150a/5, 150a/8,
150a/11, 150a/13, 151a/12,
151a/15, 151b/2, 151b/10, 151b/12,
151b/14, 152b/11,
154a/8
B. 075a/10, 077a/10, 078b/1,
078b/6, 080b/3, 080b/15, 083b/10,
085a/3,
085a/4, 086b/10, 089a/5, 093a/9,
093b/1, 095a/5, 097a/12, 101a/12,
102a/10,
109b/3, 113b/9, 113b/10,
114a/3, 116a/8, 117a/4, 121b/1, 121b/6,
127b/5,
128a/9, 129a/10, 129b/9, 133a/1,
137b/8, 138a/5, 138a/7, 140b/4, 148a/1,
148a/9, 150a/9, 153b/4
b. yilevirmeye 151a/15
b.+ durur 135a/9
B.+ durur 107a/12
b.+ in 077a/3, 146b/1, 147b/12,
147b/13
b.+ üñüz 105b/5
b.+ üñüze 070b/4

biraz : Biraz. -15-
b. 086b/5, 095a/6, 095b/7,
102b/5, 105b/1, 119b/8, 129b/2, 130b/1,
130b/14, 134a/14, 152a/8
B. 138b/2
b.+ in 137b/7

bir bir : Tek tek. -1-
b. 109a/1

birbiri(birbirü, biribiri) : Birbiri. -
27-
b.+ le 078a/4, 083a/5, 109a/6
b.+ n 084b/5, 130a/4
B.+ n 130a/3
b.+ nden 077b/9, 078a/4, 083a/7,
112a/1, 130a/2
b.+ ne 075a/10, 085a/11,

085a/13, 087a/10, 096b/5, 127b/12,
127b/13, 150b/11

b.+ nün 084a/2, 130a/5
b.+ nün elindutdılar 072b/13
b.+ yle 077a/7, 146a/11
b.+ müze 142a/14
b.+ ne 122b/9

birden : Bir anda, birden bire. -1-
b. 079a/11

birdin : Bir arada, birlikte. -1-
b. 150b/3

biregü : Bir kimse, başkası. -6-
b. 083a/1, 145a/7, 152a/1
b.+ nün 083a/9, 103a/8
b.+ ye 151b/9

birisi : Sonraki, öbür. -3-
073a/5, 097b/2, 144b/1

biri(birisi) : Biri, herhangi bir şahıs.
-36-

b.+ ne 079b/5
b.+ nüz 079a/3
b. 071b/11, , 075b/2, 078a/8, 079a/2,
082a/2, 094a/3, 096b/1,
099a/6, 102a/15, 102b/5,
103b/11, 109a/7, 109a/8, 109a/11,
137b/10,
140b/10, 146b/15, 147b/4,
150a/1
b. 081b/13
b.+ nden 079b/5, 146b/10
b.+ ne 075a/1, 075a/2, 098a/5,
098b/4, 110b/11
b.+ ni 154a/13
b.+ nün 116a/4, 130a/4
b.+ yle 102b/7, 139b/11

birik - : Birleşmek, bir araya gelmek,
toplanmak. -1-
b.- e 101b/12

birikdür - : Biriktirmek, toplamak. -3-
b.- diler 128a/10
b.- miş 078a/3
b.- ür 095a/12

birikdürme - : Biriktirmemek. -1-
b.- yince 102b/7

birikdürmek : Biriktirme. -1-
b.- i 096b/2

birinç : Pirinç. -1- [Far]
b. 086b/5

birkaç : Birkaç. -10-
b. 075a/7, 084a/2, 091b/7,
107a/5, 107b/3, 110a/4, 113b/13,
122a/7,
129a/10, 130a/8

birle : Beraber, birlikte. -125-
b. 071a/8, 072b/8, 072b/11,
073b/10, 074a/2, 074a/6, 074a/7,
074a/8,
074b/1, 074b/7, 074b/8, 078b/7,
079a/6, 080b/1, 080b/7, 080b/9, 081b/3,
081b/13, 082a/4, 082b/8, 083a/6,
084a/7, 084b/3, 084b/8, 090a/4, 091a/6,
091a/10, 092b/2, 093b/9, 094a/1,
095a/13, 095a/14, 095b/6, 096a/9,
096b/4,
097b/1, 099a/6, 100a/4, 100a/7,
100a/9, 100a/11, 100b/3, 101b/3,
101b/6,
101b/14, 103a/8, 103b/5,
104a/12, 104b/1, 104b/2, 106b/5,
107a/5, 108a/2,
109a/3, 109a/4, 109b/1, 109b/5,
115a/10, 115b/6, 115b/7, 116a/3,
116a/4,
119b/8, 119b/9, 119b/10,
120a/1, 120a/3, 120a/4, 120b/6, 122b/5,
122b/9,
123a/1, 123a/3, 123b/15, 124a/1,
124b/5, 124b/8, 124b/11, 124b/14,
125a/2,
127a/3, 127b/3, 127b/14, 128a/8,
129a/5, 129a/13, 130b/4, 133a/10,
135a/4,
135a/10, 135b/7, 136b/8,
136b/9, 136b/11, 137b/3, 138b/6,
139b/3, 140a/5,
142b/7, 143a/11, 143b/6,
143b/11, 143b/13, 147a/7, 147b/1,
148b/6, 148b/8,

149a/5, 150b/15, 151a/10,
151a/11, 152a/5, 152a/8, 152a/11,
152b/2, 152b/12,
153b/7
b. aşağıkomayasız 115b/4
b. elegendmeye 128b/9
b.+ yidi 072b/5

birlik : Birlik. -4-
b. 142a/11
b.+ e 142b/6
b.+ i 129a/6, 140a/5

biryân : Tandırda susuz olarak pişirilen
kebab. -1- [Far]
b. 150a/7

bisle - : Beslemek. -2-
b.- mekte 117a/10
b.- ye 117a/9

biş : Beş. -5-
b. 097b/6, 102a/15, 137b/9,
153b/3
B. 137b/10

biş - : Pişmek. -1-
b.- di 133b/10

bîşe : Orman, meşelik. -1-
[Far]
b. 127b/1

bişik : Beşik. -1-
b.+ e 138b/1

bişinci : Beşinci. -1-
b. 099b/8

bit - : Meydana gelmek, hasıl olmak.
-4-
b.- di 108a/12
b.- er 087b/15, 108a/7
b.- miş ola 072a/2

biter : Daha fazla, beter. -2-
b. 111b/1
b.+ i 143b/10

biti : Yazılmış şey, mektup. -1-

- b.+ si 111a/14
- bitünlik** : Güvenilirlik, sahihlik. -1-
b.+ i 132b/2
- bitür** - : Peyda etmek, meydana getirmek. -2-
b.- düñ 123b/15
b.- mekde 096b/5
- bitürmek** : Meydana getirme. -1-
b.- 123b/4
- bī-veche** : Bu şekilde. -1-
b. 072a/13
- biz** : Biz (zamir). -68-
b. 082a/8, 093a/6, 099b/7, 104a/4, 106b/1, 109b/1
b.+ den 079a/12, 098a/6, 099a/3, 099a/14, 099b/11, 150b/10
b.+ dendür 102b/6
b.+ e 093a/6, 093b/13, 097b/3, 103a/11, 103b/8, 109a/1, 110b/13, 120a/5,
124a/1, 129b/9, 130b/13, 137a/9, 137b/1, 150b/10, 154a/8
b.+ i 099a/15, 130b/13
b.+ lerden 102b/2
b.+ leri 082a/9
b.+ üm 075b/3, 079a/5, 080b/5, 083b/7, 084b/7, 084b/9, 087a/11, 093b/6,
097b/4, 099a/3, 103b/7, 106a/6, 108b/13, 108b/14, 110b/1, 110b/2, 110b/5,
115b/15, 131b/3, 135b/6, 137a/8, 137a/9, 137b/11, 142a/14, 142b/6, 143a/8,
145b/6, 154a/4, 154a/8
B.+ üm 084b/10
b.+ ümile 099b/10, 132a/4
b.+ ümle 099a/2, 102b/1, 108b/11, 110b/4
- biz** : Bez, kumaş. -1-
b.+ e 150a/5
- boğaz** : Boğaz. -1-
b.+ una 153a/4
- borç** : Borç. -1-
b. 123a/3
- bostān** : Koku yeri. -1- [Far]
b.+ ından 090a/2
- boş** : Boş. -2-
b. 094b/4, 143b/7
- boşaltmak** : Boşaltma. -1-
b.- 153b/5
- boşan** - : Boşanmak, boş kalmak. -3-
b.- a 097a/7, 108a/8
b.- ur 121b/4
- boşandur** - : Boşaltmak. -1-
b.- dı 117a/5
- boy** : Boy. -2-
b.+ a 090a/6
b.+ unı 150a/4
- boyun** : Boyun. -2-
b.+ ında 091a/8
b.+ uma 122a/4
- boyun(boyın) dut** : Azmetmek, üzerine almak. -3-
b.+ ını dut- 119b/3
b.- alum 099a/4
b.- dı 105b/4
- boyun vir** - : İtaat etmek, boyun eğmek. -5-
b.- meye 153b/12
b.- meyem 149b/1
b.- meyüp 137b/13
b.- mez 152a/12
b.- üp 110b/8
- boyun virmek** : İtaat etme, boyun eğme. -1-
b.- 149a/1
- boyuna al** - : Yanına almak, kendine arkadaş etmek. -1-
b.- dum 144a/2

boz - : Bozmak. -1-
b.- dılar 108a/4

bozul - : Bozulmak. -1-
b.- mış 144a/15

bölik(bölük) : Parça, kısım. -7-
b. 078b/6, 109a/6, 112a/4
b.+ inden 092b/1, 108b/10,
132a/9, 153a/6

böliklik : Ayrılık, bölünmüşlük. -1-
b. 112a/2

böyle : Böyle. -31-
b. 076a/6, 080b/13, 082a/9,
086b/11, 086b/13, 093a/6, 095b/10,
108a/3,
110b/8, 114a/8, 121b/9, 124a/5,
127b/9, 130b/11, 131a/4, 132a/4,
142b/8,
146a/2, 152a/9
B. 071b/11, 073b/4, 076b/4,
077a/6, 083a/1, 112b/7, 130b/14,
131b/15,
134a/14
b.+ dür 122a/9, 126a/10, 152a/7

bu : 1- İşaret sıfatı. -299-
b. 070b/6, 070b/8, 071b/10,
072a/5, 072a/9, 072a/14, 072b/14,
073a/5,
073a/6, 073b/5, 074a/5, 074a/9,
075a/3, 075a/8, 075b/14, 075b/15,
076a/3,
076a/9, 076a/10, 076b/1,
076b/11, 077a/4, 077a/5, 077a/8,
077b/3, 078b/5,
080a/5, 080a/11, 080b/6, 080b/7,
080b/10, 081a/4, 081a/9, 081b/14,
082a/1,
082a/4, 082b/12, 083a/1, 083b/1,
084a/6, 084b/2, 084b/7, 084b/11,
085a/15,
085b/2, 086a/8, 086a/9, 086b/12,
087a/4, 087a/11, 087b/1, 088b/4,
089a/1,
090b/1, 090b/3, 090b/6, 090b/9,
091a/9, 091a/15, 092a/1, 092a/5,
092a/10,

092b/3, 092b/6, 094a/6, 094a/12,
094b/2, 095a/3, 095a/4, 095a/8, 095a/9,
095a/10, 096a/5, 096b/4, 096b/6,
096b/7, 097a/14, 098a/5, 098b/1,
098b/6,
098b/15, 099a/4, 099a/5,
099b/12, 099b/13, 100a/5, 100a/6,
100b/6, 101a/5,
101a/10, 101b/7, 101b/12,
102a/5, 102a/10, 102a/15, 102b/4,
102b/6, 103a/5,
103a/6, 103a/7, 104a/9, 105a/9,
105a/10, 105a/12, 105a/15, 105b/1,
105b/5,
105b/7, 107a/8, 107b/6, 107b/7,
108a/13, 108b/1, 108b/10, 109a/14,
109a/15,
110a/8, 110a/9, 111b/4, 111b/6,
112a/14, 113a/3, 113a/6, 114a/8,
114b/1,
114b/3, 115a/1, 115a/6, 115a/14,
115b/3, 115b/13, 116a/11, 116a/12,
116b/2,
116b/3, 116b/5, 117a/11,
117b/7, 118a/2, 119a/2, 119a/9,
119b/10, 120a/4,
120a/15, 120b/3, 121a/10,
121a/15, 121b/4, 122b/2, 123a/3,
123b/3, 124a/11,
125a/5, 126a/9, 126b/11, 127a/6,
128a/3, 128b/5, 128b/6, 128b/8, 129a/1,
129a/10, 129a/15, 129b/9,
129b/10, 130a/11, 130b/5, 130b/10,
131a/5, 131b/4,
132a/4, 132a/9, 132b/2, 132b/15,
133b/3, 133b/4, 133b/5, 133b/8, 133b/9,
133b/11, 133b/12, 134a/3,
134a/4, 134a/7, 134b/1, 134b/4, 135a/2,
135b/3,
135b/14, 136b/3, 136b/13,
137b/1, 137b/3, 137b/14, 138a/1,
138a/2, 138a/3,
138a/4, 138b/9, 139a/1, 139a/8,
139a/9, 139b/1, 139b/2, 139b/13,
139b/15,
140a/4, 140a/8, 140b/8, 141a/6,
142a/12, 142b/1, 142b/2, 143b/5,
144a/15,
144b/2, 145b/8, 145b/12,
146a/11, 146b/4, 148b/10, 149b/1,

150a/12, 150a/14,
 150b/7, 151a/2, 151a/4, 151b/9,
 151b/13, 152a/4, 152a/13, 152b/5,
 152b/8,
 153a/1, 153a/14, 153b/9,
 154a/10, 154a/12
 B. 072a/3, 074b/3, 075b/4,
 076a/8, 077a/5, 079b/11, 080a/9,
 084a/1,
 086a/5, 086b/3, 093b/11, 095a/9,
 097b/6, 106a/6, 106b/2, 109a/11,
 109b/1,
 112b/6, 114a/4, 116b/2, 118b/3,
 119a/5, 119b/9, 119b/10, 120b/5,
 122a/5,
 122b/3, 123b/13, 129a/10,
 129b/1, 130a/5, 135a/15, 136b/5,
 137b/1, 137b/14,
 139b/14, 140b/6, 141a/1, 141a/2,
 142a/12, 143b/12, 147b/4, 150b/7,
 151b/15
 2- İşaret zamiri. -75-
 b. 083a/6, 111b/3
 B. 088b/8, 108b/2, 150b/10
 b.+ dur 076a/6, 080b/6, 090b/6,
 099a/6, 102b/7, 104b/9, 106b/4, 107a/1,
 107a/2, 107b/5, 113b/1, 114b/9,
 117b/4, 130b/12
 B.+ dur 096a/14, 124b/15,
 135a/15, 139b/1, 146a/11, 154a/10
 b.+ nda 084a/3, 106b/6, 115b/15
 b.+ ndan 096a/6, 096a/7, 133b/8,
 139a/2, 143a/1
 B.+ ndan 097b/4, 122b/6
 b.+ mı 072b/9, 108b/12, 109a/12
 B.+ mı 152a/9
 b.+ nların 085b/4
 b.+ nın 076b/3, 079a/8, 080a/10,
 080b/12, 082a/5, 082a/11, 085b/6,
 087a/10,
 093b/5, 108a/1, 108b/8, 110b/9,
 110b/14, 114b/4, 115a/5, 115b/14,
 119a/1,
 120a/15, 123b/15, 128a/2,
 129a/14, 143b/10, 144a/9, 146a/7,
 154a/13
 b.+ nın 078a/7, 080a/3, 140b/10
 b.+ ına 110a/10
 b.+ ından 143b/11, 143b/15
 b.+ ını 115b/14

b.+ yıldı 087a/3, 108b/12
 B.+ yıldı 139a/5

bucağ : Köşe, kenar. -2-
 b.+ a 086a/9
 b.+ ında 137b/8

budağ : Budak, dal. -4-
 b. 095a/1
 b.+ a 095a/1
 b.+ ı 108a/13
 b.+ ları 097a/10

bugün : Bugün. -15-
 b. 076b/2, 083b/7, 091b/14,
 093a/4, 097b/3, 121b/2, 123a/15,
 142a/1,
 149b/5, 150b/3
 B. 072b/8, 092a/3, 093b/6,
 123a/12, 145b/13

bugünkü gün : Bugün, işte bugün. -5-
 b. 123a/14, 135a/8, 152b/1
 B. 132a/8
 b.+ i 086a/8

bul - : 1- Bulmak, görmek. -11-
 b.- a 111a/1
 b.- dı 071a/15, 094a/14, 096a/2,
 107a/11, 128b/4

b.- dılar 103b/3
 b.- dum 082b/15, 123b/14
 b.- ıcağ 151b/5
 b.- maz olur 141a/9
 2- Elde etmek, kazanmak. -14-
 b.- am 120b/5
 b.- asın 091b/14, 099b/2
 b.- avuz 141b/7
 b.- dı 138a/4, 138b/5
 b.- duğunu 141b/9
 b.- duğ 143a/6
 b.- maz 124a/5
 b.- urdu 122b/2, 127b/7, 147b/13
 b.- urduğ 124a/2

3- Belirlemek, tespit etmek. -6-
 b.- a 080b/6
 b.- am 112a/10
 yol b.- dı 121a/2
 b.- mazvan 152b/9
 b.- ur 081b/5

yol b.- ur 104a/9
 4- Sağlamak, temin etmek. -1-
 b.- mayavuz 106a/15

bulan - : Yoğurulmak, karışmak. -1-
 b.- miş 151b/11

bulanuk : Bulanık. -1-
 b. 131b/9

bulanukluk : Bulanıklık. -1-
 b. 141b/2

bular : Bunlar. -119-
 b. 080a/11, 081a/2, 083a/5,
 093a/8, 097b/4, 099a/1, 099b/5,
 099b/10,
 099b/14, 106a/1, 120b/2
 B. 114a/2
 b.+ a 083a/4, 092a/9, 092a/12,
 102b/7, 103a/1, 106b/5, 107b/3, 109a/9,
 119a/6, 129b/3, 146b/15,
 153a/12
 b.+ dan 078a/7, 083b/5, 130b/3,
 136b/7, 146b/14
 b.+ ı 079a/2, 084b/1, 084b/5,
 106b/3, 136b/7
 b.+ uş 070b/8, 075b/2, 077a/9,
 077b/1, 078a/3, 079a/6, 079a/7, 079a/8,
 079a/10, 079a/15, 080a/3,
 080a/11, 080b/1, 080b/9, 081a/7,
 082a/2, 083b/3,
 083b/4, 087a/12, 089b/6, 092a/9,
 093a/7, 094a/3, 096a/10, 096a/11,
 096a/12,
 096a/15, 096b/2, 097b/6, 098a/4,
 098a/5, 098b/1, 099a/15, 099b/10,
 099b/13,
 100a/4, 101a/10, 102b/1,
 103b/11, 104b/6, 106a/2, 106b/2,
 106b/6, 108b/6,
 109a/2, 109a/7, 110a/8, 110b/3,
 110b/5, 110b/9, 111b/2, 112b/6, 113a/2,
 114a/4, 115a/1, 115a/5, 115b/9,
 116b/12, 120b/2, 120b/4, 122a/3,
 124a/7,
 126a/6, 126b/2, 127b/15,
 128a/10, 130b/5, 131b/7, 136b/10,
 144a/5, 146b/5,
 146b/10, 148a/7, 148a/8

B.+ uş 078b/6, 080b/15,
 081b/14, 115b/10, 120a/7, 142a/6,
 144a/1
 b.+ uşla 085b/5

bulaş - : Bulanmak, alude olmak. -1-
 b.- miş 138b/2

bulaşdur - : Bulaştırmak. -2-
 b.- dı 137b/4
 b.- up 109b/3

bulat - : Bulandırmak. -1-
 b.- duş 105a/8

bulın(bulun-) - : 1- Yükletilmek. -1-
 b.- maya 071a/1
 2- Belirlenmek, tespit edilmek. -1-
 yol b.- maya 071a/1
 3- Var olmak, mevcut olmak. -9-
 b.- a 129a/2
 b.- madı 075b/13
 b.- maya 128b/9
 b.- maz 130b/3, 153b/10
 b.- ur 078a/7, 084a/9, 094a/2,
 153b/9
 4- Olmak, etmek. -2-
 b.- alım 098b/11
 b.- madı 128a/10
 5- Sağlamak, temin edilmek. -1-
 b.- avirmekden 099a/13
 6- Elde edilmek, ele geçirilmek. -1-
 b.- maya 088b/7

bulma - : Bulmamak. -1-
 b.- yasın 080b/5

bulmak : 1- Bulmak, görmek. -2-
 b.- a 100a/14
 b.- ı 133a/5
 2- Belirlemek, tespit etmek. -1-
 b.- a 141b/1

bulmaklık : Bulma. -1-
 b. 133a/4

bulmamak : Bulmama. -1-
 b. 100b/12

buluma - : 1- Bulamamak, görememek.

-2-

b.- dı 129a/4

b.- dılar 110a/1

2- Sağlayamamak, temin edememek.

-1-

b.- ya 111a/2

3- Yükleyememek. -1-

b.- mazdı 124b/6

buluşmak : Karşılaşma, rastlama. -1-

b.- ı 081b/14

bulut(bulıt) : Bulut. -8-

b.+ ı 117a/1

b. 117b/6, 117b/7

B. 091b/7, 118a/1

b.+ a 093b/3

b.+ dur 117b/6

b.+ ına 140a/2

bunca : Bu denli, birçok. -12-

b. 074a/13, 075b/5, 086b/11,

097b/3, 116b/8, 123a/1, 123b/1, 129a/6,
131b/13

B. 096b/5

buğ : Sıkıntı, gam, kasavet. -1-

b. 095b/3

burmak : Bükme, sarma. -2-

b.- ı 102a/8

b.- ıla 070b/6

Burāk : (Ö.A.) Hz. Muhammet'in
üzerine binerek miraca çıkması için
emrine verilen semavi binek. -1-

B.+ ı 098b/8

burun : Koku alma organı, burun. -2-

b. 072a/1

b.+ ıyla 076a/5

burunduğın : Önceden, başlangıçta. -1-

b. 123b/6

burunduruğ : Yular. -1-

b.+ ın 127a/6

burunluluk : Gurur, kibirlilik. -1-

b. 124a/9

busu : Pusu. -2-

b. eylemiş 141a/1

b.+ larından 147a/5

butumluk : Çirkinlik. ? -1-

b.+ ı 136a/7

buyruk : Emir, ferman. -5-

b.+ ı 126a/6, 140a/8

b.+ ın 075b/8

b.+ ına 098a/2

b.+ umdan 137b/13

buyur - : 1- Emretmek. -23-

B. 135a/8

b.- a 109b/3, 119b/8

b.- dı 071b/3, 071b/6, 072a/15,
076a/2, 077b/4, 106b/6, 109b/6, 147b/7,
147b/8

B.- dı 115b/11

b.- du 101b/4, 117a/9

b.- duğı 101b/6

b.- mışdur 070b/2

b.- sın 119b/7

b.- ursa 104a/2, 116b/1

b.- ursa yirinegetürem 077a/6

b.- ursağ 133b/6

b.- ursın 142b/8

2- Etmek, eylemek, yapmak. -7-

b.- alar 111b/8

b.- asın 142b/5

b.- dı 110b/9

b.- ısdur 127b/10

b.- mışdur 092a/10

b.- sun 103b/8

b.- ur 154a/1

3- Söylemek, demek. -6-

b.- dı 110a/6

b.- dılar 131a/6

b.- du 120a/14

b.- mışlardur 098a/6

b.- ur 120a/8, 143b/5

büzine : Maymun, şebek. -30-

[Far]

b. 127b/5, 128a/1, 129b/1,
130a/9, 130b/15, 131a/7, 131a/8

B. 129a/15, 129b/9, 130a/10,
130b/6, 130b/12, 131a/4, 131b/5,

132a/2,
132a/3, 132a/4
b.+ den 128b/2, 129a/12
B.+ den 127b/11
B.+ ler 127a/6
b.+ lerüñ 131b/6
b.+ ye 127b/6, 127b/11, 127b/14
b.+ yi 128a/10, 129a/13, 132a/1
b.+ yile 128a/6

büget : Su birikintisi. -1-
b.+ i 091b/1

bühtān : Kara çalma, iftira. -1-
[Ar]
b. 076a/8

bü'l-aceb : Acayipliklerle dolu, çok
garip. -2- [Ar]
b. 151a/2
B. 118a/2

bünyād : Temel, esas. -13-
[Far]
b.+ ı 083b/7, 106a/6, 140a/7,
145b/7
b.+ ın 081a/4, 096b/6, 113a/6,
124a/8, 136a/1, 143a/15, 154a/14
b.+ ını 143b/4
b.+ ın 078a/1

bürçek(bürçük) : Alından ve
şakaklardan sarkan saç, kakül. -2-
b.+ i 074b/11
b.+ leri 113b/7

bürhān : Delil, hüccet, ispat. -1-
[Ar]
b.+ ı 090b/14

büri : İçine geçirilerek bir şey takmaya
yarayan halka veya oyuk. -1-
b.+ ye 085b/5

büyicek : Oldukça büyük, büyükçe. -1-
b. 137b/13

büyü : Büyümek, yetişmek. -1-
b.- diler 147b/15

büyümek : Büyüme. -1-
b. 147b/14

büyük : Yetişkin. -1-
b. 117b/1

-C-

cāhil : Bilmeyen, bilmez. -3-
[Ar]
c. 071a/10, 071b/5
c.+ ler 153a/6

cahil-i koḥ : Kof ve bilgisiz cahil. -1-
c. 071a/14

cāhillik : Bilmezlik. -6-
c. 081a/7, 100b/14, 135b/1
c.+ e 108b/10
c.+ ile 071b/10
c.+ üñ 072a/12

cān(can) : Can. -38- [Far]
c. 082a/3, 083a/9, 083a/11,
086b/15, 093b/14, 127b/13, 128b/10,
144b/10,
149b/8, 153b/8
c.+ a 094a/7
c.+ dan 072b/5
c.+ dandur 100a/2
c.+ ı 131a/12
c.+ ıla 082b/12, 083a/1
c.+ ın 114b/9, 123b/1
c.+ ın alan 150a/12
c.+ ına 126b/2, 153a/4
c.+ ından 114b/8
c.+ ından elyuya 120b/13
c.+ ını 128a/7, 147a/9, 150b/1
c.+ lara 142a/6
c.+ ları 083a/4
c.+ um 077a/1, 144a/8, 150b/5
c.+ uma 149a/3, 150b/7
c.+ umuza 084b/10
c.+ uñ 083b/10
c.+ uña 080a/9
c.+ uñdan 143a/6
c.+ ın al 150a/14

cānavar(canavar) : Yırtıcı veya vahşi
hayvan, kurt. -13- [Far]

c. 152a/12
c.+ a 077b/3
c.+ dan 138a/9
c.+ ı 139a/5
c.+ lar 073b/5, 077a/9, 096b/4,
106a/14, 130a/1, 153a/12
c.+ lardan 105a/6
c.+ ları 078a/15
c.+ uñ 150b/4

cānbāzlık : Kurnazlık. -1-
[Far]
c. 151a/7

cān ısmarla(ışmarla) - : Ölmek,
ruhunu teslim etmek. -2-
c.- dı 071b/10, 077b/6

cānib : Yön, taraf. -11- [Ar]
c. 151b/10
c.+ in 071a/3, 101b/12, 124b/2,
125b/2, 146a/13, 152b/9, 153a/9
c.+ in eldenkorusa 147a/9
c.+ in eldenkoyalar 152a/9
c.+ inden 101b/12

cānlu : Canlı. -1-
c.+ yıldı 111a/13

cān vir - : Ölmek. -3-
hem c.- di 086b/3
sā'at c.- di 071b/8, 121b/8

cāsūs : Birtakım bilgileri ve esrarı
gizlice öğrenip haber veren kimse. -2-
[Ar]
c. 110a/5
C. 116b/5

cāzū : Cadı. -2- [Far]
c.+ lar 096a/5
c.+ yıldı 109a/12

cebbār : Cebreden, zulmeden, acı
çektiren. -1- [Ar]
c.+ lar 148a/7

Cebraīl : (Ö.A.) Dört büyük melekten
biri. -1-
C. 101b/6

cefā : Eziyet, sıkıntı. -2- [Ar]
C. 126a/10
c.+ ları 089b/5

cehdılık(lik) : Gayret, çalışma. -3-
c. 147b/1
c.+ ıla elegendmiş 144b/6
c.+ la 135b/1

cehdılıksuz : Gayretsiz. -1-
c. 135b/1

cem' : Toplama, biriktirme. -4-
[Ar]
c. eyledi 097b/2, 098a/5
c. ola 089b/14
c. olmuşdur 095a/11

cemā'at : Güruh, takım, bölük. -7-
[Ar]
c. 102b/3, 103b/11, 109a/14
c.+ e 102a/10
c.+ i 092a/8, 102b/7, 127a/6

cemāl : Yüz güzelliği. -9-
[Ar]
c. 074b/12, 091a/1, 100a/14
c.+ i 078a/11, 123b/15, 133a/6
c.+ in 142b/1
c.+ inden 103a/5
c.+ ümden 117b/6

cenk : Savaş, mücadele, vuruşma. -2-
[Far]
c. 098b/13
c.+ ine elinedüşdük 080a/2

cevāb : Cevap, yanıt. -29- [Ar]
c. 074a/5, 100b/6, 100b/7,
127b/11
c. virdi 072a/14, 079b/10,
093b/10, 103a/2, 106a/10, 110a/7,
114a/8, 117b/5,
130b/10, 145a/5
C. virdi 077b/2, 099a/1, 099a/12,
112a/11, 112b/5, 118b/4, 119b/1,
128a/4,
129a/1, 129b/3, 141b/8
c. virmedi 128b/5

- c. virmezdi 114b/2
c.+ lar virdi 090b/9
c.+ ların 073a/6
- cevher** : Cevher, öz, zat. -4- [Ar]
c.+ i 083b/3
c.+ ile 133b/7
c.+ üñ 083b/4
c.+ üñle 116b/10
- cevr** : Eziyet, zulüm. -1- [Ar]
c. 116a/13
- cezā** : Ceza. -11- [Ar]
c. 072a/7, 149b/3, 149b/6
C. virmek 151b/2
c.+ sı 071a/4, 076a/6, 087b/13, 143b/4
c.+ sın 149b/5, 151a/8
c.+ sın vire 148b/7
- cezāsuz** : Cezasız. -1-
c. 089b/1
- cezīre** : Ada. -6- [Ar]
c.+ de 126a/5, 130a/7, 131a/11
c.+ dedür 130a/7
c.+ ye 129a/13, 131a/11
- ciger** : Ciğer, bağır, yürek. -3- [Far]
c.+ i 150a/7
c.+ üm 116b/3, 150b/5
- cihān** : Dünya, alem. -10- [Far]
c. 071a/14, 085a/9, 103a/6, 125a/11, 148b/3, 150b/13
c.+ da 092a/14
c.+ ı 081b/6
c.+ uñ 090b/1, 107a/8
- cihāndārlik** : Cihana sahip olma. -2-
c. 124b/7, 127a/3
- cināyet** : Öldürme. -1- [Ar]
c. 149a/6
- cins** : Tür, nevi. -5- [Ar]
c. 102b/6, 143b/12
- c.+ den 114b/5
c.+ iyidi 117a/2
c.+ üm 118b/6
- cirāhat** : Yara, irin. -2- [Ar]
c. 135a/9
c.+ ın 147a/7
- cömerd** : Verimli, bol bol veren. -1- [Far]
c. 136b/4
- cömerdlik** : Cömertlik, eli açıklık. -2-
c. 088a/11, 136b/6
- cümle** : Bütün, hep birlikte. -10- [Ar]
c. 071a/7, 072b/4, 089b/5, 091a/6, 091a/10, 145b/3, 150a/9, 150a/12, 154a/14
c.+ ye 090a/7
- cüst** : Denk, uygun, yaraşır. -1-
c. 088a/11
- Ç-**
- çabala** - : Uğraşmak, gayret sarf etmek. -1-
ç.- dı 146a/8
- çābuḡ** : Hızlı, süratli. -1- [Far]
ç. 116b/4
- çaḡır** - : Çağırma. -1-
ç.- a 112b/3
- çal** - : Çalmak, benzetmek. -1-
ç.- ıcaḡ 132b/5
- çamur** : Çamur. -3-
ç.+ a 131a/10
ç.+ dan 096b/3
ç.+ ına 093b/9
- çāre** : İlaç, deva, tedbir. -6- [Far]
ç. 129a/4
Ç. 152b/13

ç. eylemekden 073b/3
ç.+ si 088b/7, 094a/8, 123a/13

çāresüz : Çaresiz. -2-
ç. oldum 089b/15
ç.+ dūr 088a/4

çarḥ : Çark, felek. -9- [Far]
ç. 082a/5, 091b/11, 098b/1,
107a/1, 135a/9
ç.+ a 098b/3
ç.+ uḡ 101a/11, 140b/5, 151a/2

çarḥ-ı felek : Baht, talih. -3-
[Far]
ç. 089b/3, 089b/4, 132a/9

çaruk : Çarık. -1-
ç.+ ı 124a/4

çāšnī : Çeşni, lezzet, tat. -1-
[Far]
ç. 124a/5

çaşut : Casus. -1-
ç.+ lar 099a/1

çatlat - : Çatlatmak. -1-
ç.- urdı 085a/12

çav : Nam, şöhet. -2-
ç.+ ı 074a/3, 074a/6

çayır : Çayır. -1-
ç. 078a/10

çehār : Dört. -1- [Far]
ç. 086a/3

çehre : Yüz, dış görünüş. -1-
[Far]
ç.+ si 104b/4

çek - : 1- Geri almak. -1-
ç.- erdi 079a/2
2- Zahmet ve sıkıntı içinde olmak.
-7-
ç.- düm 150b/6
ç.- düḡ 120b/9
ç.- e 120b/10

ç.- er 095a/13
ç.- üp 081b/8, 084a/4, 092a/2
3- Kendine doğru getirmek. -2-
ç.- di 126a/4
ç.- miş 147b/1
4- Germek, yaymak, asmak. -1-
ç.- eler 153a/10

çekin - : bk. Çekinmek. -1-
ç.- düḡüm 082b/12

çekinmek : Kaçınmak, sakınmak. -1-
ç.- 079a/3

çekişme - : Tartışmak. -1-
ç.- gi 108b/4

çekmek : 1- Zahmet ve sıkıntı içinde olmak. -1-
ç.- e 095a/8
2- Kendine doğru getirmek. -1-
ç.- 144a/2

çemen : Otlarla örtülü yer, çimen. -5-
[Far]
ç. 084a/7
ç.+ de 093a/7, 133a/8
ç.+ e 133b/6
ç.+ inde 133b/9

çengāl : Çengel. -4- [Far]
ç.+ i 095a/10
ç.+ inden 145a/11
ç.+ ine 139b/10, 151a/10

çepel : Kirli, pis, murdar. -1-
ç. 108a/2

çeri : Asker. -14-
ç. 108b/14, 109b/2, 116a/5,
120a/1, 124a/10
ç.+ nūḡ 127a/3
ç.+ sin 097b/2
ç.+ sine 110b/2
ç.+ siyle 109b/6
ç.+ ye 123a/15
ç.+ yi 105a/8, 122b/8
ç.+ yile 100a/8, 109b/4

çeşm : Göz. -1- [Far]

- ç. 140a/5
- çeşme** : Pınar, su kaynağı. -4-
[Far]
ç. 133a/7
ç.+ de 105a/11
Ç.+ i 105a/14
ç.+ ler 103b/1
- çetük** : Kedi. -33-
ç. 082a/2, 106a/4, 106a/14,
106b/3, 106b/4, 107b/3, 107b/5,
140b/10,
140b/12, 140b/14, 141a/4,
141b/7, 142b/1, 142b/8, 142b/10,
144a/13, 144a/15,
144b/5
Ç. 106b/7, 139b/6, 142b/8,
144b/2, 145a/4, 146a/8
ç.+ e 140b/15
ç.+ e yakıngeldi 141b/7
ç.+ i 106b/2, 140b/15, 144b/1
ç.+ ile 141b/3
ç.+ üñ 106a/3, 107b/6, 142b/9
- çevre** : Çevre, etraf, civar. -4-
ç. 092b/8, 140b/14
ç.+ mi 141a/6
ç.+ müze 093b/3
- çevre al** - : Etrafını sarmak, kuşatmak. -2-
anı ç.- a 146b/9
ç. aldı 146a/15
- çevrilü** : Çevrilmiş. -1-
ç. 089b/3
- çevrüle** - : Dönmek, çevrelemek. -1-
ç.- di 089b/4
- çevüklük** : Çeviklik, atiklik. -2-
ç.+ e 086b/13
ç.+ inüñ 085a/15
- çığır** - : Bağırmak, haykırmak. -2-
ç.- dı 112b/7, 112b/8
- çık** - : 1- Gitmek. -1-
ç.- mışdı 086a/1
- 2- İçeriden dışarıya gitmek. -18-
ç.- ar 081b/6, 142a/15
ç.- arsa 137b/13
ç.- dı 079b/7, 092b/8, 094a/13,
097a/13, 109a/7, 115a/9, 127b/14,
140b/14,
144b/1, 146b/2
ç.- dum 089a/6, 089b/15
ç.- maz 133a/6
ç.- mış 129a/6
ç.- up 083a/1
- 3- Yükselmek, yukarı kalkmak. -3-
ç.- am 104b/8
ç.- dı 092b/7, 131a/8
- 4- Bitmek, üremek, nabit olmak. -2-
ç.- ar 108a/6
ç.- mış 152b/11
- 5- Yayılmak, duyulmak. -1-
ç.- an 127b/6
- çıkar** - : 1- Bir şeyin dışarı çıkmasını sağlamak. -20-
ç. 130b/14
ç.- a 071b/6
ç.- a- 112b/3
ç.- alar 109b/3
ç.- am 133a/5
ç.- avan 105a/10
ç.- ayın 112b/6
ç.- dı 076a/5, 086b/6, 132a/2,
147b/7
ç.- dılar 073b/5, 127a/6
ç.- duğuş 152a/5
ç.- duş 132a/5, 149b/7
ç.- ğıl 089b/14
ç.- maz 092a/13
ç.- mışvan 151a/2
ç.- uñ 113a/5
- 2- Yüksek bir yere taşımak, yukarı iletmek. -1-
ç.- ur 080a/5
- çıkarma** : Bir şeyin dışarı çıkmasını sağlama. -3-
ç.- 088b/3, 108a/8, 121a/9
- çıkarma** - : Üzerinde bıraktığı kötü etkiyi karşısındakine çektirmemek. -1-
ç.-yınca 116a/10

çıkaruma - : Çıkarmamak. -1-
ç.- dı 150a/10

çıkmak : İçeriden dışarıya gitme. -3-
ç.- ı 079b/1, 151b/3
ç.- 145a/12

çıkma - : Çıkmamak. -1-
ç.- dı 098a/4

çırağ : Işık, kandil. -1-
ç. 101b/3

çiçek : Çiçek. -4-
ç. 078a/13, 139a/3
ç.+ ler 084a/7
ç.+ leri 078a/10

çift : Eş. -3-
ç.+ i 128a/3
ç.+ ine 128b/2
ç.+ üm 130b/11

çimen : Otlarla örtülü yer, çemen. -2-
[Far]
ç. 078a/10
ç.+ e 078a/12

çirkin : Kötü, beğenilmeyecek. -4-
[Far]
ç. 107a/10, 108a/2, 110b/12,
116b/8

çirkinlik : Fenalık, kötülük. -2-
ç.+ i 136a/6
ç.+ inden 126b/7

çiy : Rutubet, nem, çiğ. -1-
ç. 078a/13

çok : Çok, fazla. -83-
ç. 072b/10, 074b/12, 074b/13,
076b/1, 076b/9, 078a/12, 078a/15,
084a/5,
084a/9, 084b/6, 085a/10, 087a/6,
087a/7, 087b/12, 088a/13, 088b/11,
089a/7,
089b/9, 091a/5, 091b/8, 092a/15,
094b/4, 098b/12, 099b/4, 100a/8,
101b/2,

102a/10, 103a/5, 103b/3, 103b/6,
106a/7, 107b/7, 108b/12, 109a/2,
110b/14,

111a/12, 116a/11, 119a/8,
120a/2, 120a/6, 120b/9, 123a/2, 123a/7,
126a/6,

127b/1, 127b/10, 127b/12,
128b/4, 130b/6, 131b/3, 132a/8, 135a/4,
138a/5,

139a/4, 139b/9, 140a/4, 140b/13,
142b/4, 144b/6, 145a/3, 145b/7, 148b/5,
149b/4, 150b/6, 151a/1, 151a/9

Ç. 079b/3, 100b/4, 151a/2
ç.+ dur 084a/14, 105b/7, 119b/6,
132b/4, 144a/3, 145a/7, 153a/14
ç.+ ıdı 071a/11, 078a/15,
097a/10, 121a/12, 126a/5, 147b/6

çokluk(luk) : Çokluk, fazlalık. -5-
ç. 099a/6
ç.+ ı 081a/1, 088a/5, 091b/9
ç.+ ın 101b/7

çopan : Çoban. -1-
ç.+ lar 119b/7

çömlek : Çamurdan yapılmış kap. -2-
ç.+ e 150a/9
Ç.+ i 150a/10

çukur : Derin kazılmış kuyu. -1-
ç. 098b/10

çün : Çünkü, madem ki. -61-
[Far]
ç. 072a/10, 075b/13, 077a/5,
081a/1, 088a/4, 090b/4, 096a/8,
096b/5, 098a/7, 101b/15,
106a/9, 110b/10, 115a/12,
115b/7, 119a/8, 120b/12,
130b/12, 131a/1, 132a/6, 132b/6,
134a/3, 140b/15, 142b/5, 145a/5,
145b/1, 145b/3, 146a/4, 148b/5,
151b/5, 153a/7, 153b/7
Ç. 070b/6, 070b/8, 072a/11,
073b/7, 074b/14, 075b/10, 080a/11,
084a/2,
084b/1, 085b/3, 090b/5,
094a/11, 094b/8, 099a/10, 114a/8,
117a/10, 120a/13,

120b/14, 122a/7, 126a/7, 128b/8,
131b/10, 132b/4, 136a/6, 136b/11,
137a/3,
142a/5, 143a/1, 145b/11, 150b/2

çünkü : Çünkü. -2- [Far]
Ç. 087b/11, 132a/5

-D-

dad : Tat, lezzet. -4-
d.+ ı 082a/12
d.+ ın 078a/1, 124a/2
d.+ ından 147b/13

dad - : Tatmak. -3-
d.- ası 082b/11
d.- mişvan 132a/7, 151a/1

dadur - : Tattırmak. -1-
d.- alar 097b/6

dağ : 1- Dağ. -2-
d.+ da 097a/9
d.+ dadur 119b/6
2- Yara. -1- [Far]
d. 089b/4

dağallık : Zayıflık, sıskalık. -1-
d.+ ına 097a/5

dağıl - : 1- Saçılmak, birbirinden
uzaklaşmak. -4-
d.- alum 110b/5
d.- dılar 146a/11
d.- ıcağ 130a/2
d.- ur 087b/8
2- Harcanmak, yok olup gitmek. -2-
d.- a 126a/2
d.- a 100a/13

dahı(dakı) : Dahı, de. -184-
d. 071b/10, 072b/11, 075a/2,
076a/3, 076b/3, 077a/10, 079a/8,
079a/10,
080b/2, 080b/4, 080b/12,
081b/5, 082a/9, 082a/10, 082b/10,
083a/3, 084b/8,
089b/11, 090b/5, 092b/9,
093b/7, 093b/11, 093b/13, 095a/1,

095a/12, 095b/5,
096a/1, 096a/12, 097a/3, 097b/1,
106b/1, 107b/7, 111b/1, 112b/8,
121a/12,
122a/9, 123a/3, 130b/11, 131a/7,
134b/3
D. 095a/7, 144b/8
d. 071a/3, 071a/10, 071b/8, 072a/6,
073a/5, 074a/9, 075a/7, 075b/4,
075b/15, 077b/1, 079b/5,
080b/5, 081b/2, 082a/2, 082b/8,
082b/14, 085a/1,
086a/4, 086b/2, 086b/11,
088b/13, 091a/5, 091a/7, 091a/9,
091b/7, 091b/12,
092a/12, 093a/6, 093b/10,
095a/5, 096a/13, 098a/3, 098b/4,
099a/11, 100b/8,
101b/2, 102a/7, 102b/5, 102b/6,
103a/3, 103b/9, 104a/5, 104a/14,
104b/2,
104b/3, 104b/6, 104b/7, 105a/2,
105b/4, 106a/8, 107a/4, 107a/8,
108a/10,
108a/14, 108b/2, 108b/4, 109a/9,
110a/2, 111a/6, 112a/8, 112a/10,
113a/6,
115b/1, 115b/3, 116b/12,
118b/2, 120a/15, 120b/6, 121a/13,
122b/4, 123a/6,
123b/6, 124a/13, 124b/5,
124b/6, 124b/14, 125a/1, 125a/7,
125a/10, 126b/13,
127b/14, 128a/1, 130a/4,
130b/11, 130b/14, 131b/1, 131b/2,
131b/3, 131b/11,
132b/5, 132b/8, 132b/12,
133a/2, 133a/4, 133b/8, 134a/10,
134a/15, 136b/1,
137a/8, 137a/11, 140a/6, 140b/4,
141b/2, 141b/6, 142a/5, 142a/8,
142a/15,
142b/3, 143a/13, 143a/14,
144a/3, 144a/12, 144a/14, 144b/7,
145b/12, 146b/2,
149b/2, 149b/5, 150a/1, 151a/7,
151a/13, 152a/4, 152a/5, 152a/9,
152b/3,
152b/11
d. 088b/6, 109a/8, 144b/1

ya d. 072a/1, 098b/12, 099b/9,
114b/4, 131a/15, 153a/3

Ya d. 147b/3

d. elegendürise 128b/10

d. elvirmeye 152b/14

dā'im : Devam eden. -2- [Ar]
d. 100b/1, 140a/1

ḍalālet : Doğruluktan şaşmak. -1-
[Ar]
ż. 070b/6

dane : Baş örtüsü, yemeni, yazma. -1-
d.+ si 113b/8

dāne : Meyve ve tahılın en küçüğü,
habbe. -4- [Far]
d. 078b/5
d.+ yi 078b/8, 079b/12, 083a/8

danış - : Danışmak, müşavere etmek. -7-
d.- alar 101b/8
d.- ayın 076b/7
d.- dılar 095b/10
d.- ğıl 101b/4, 101b/6
d.- ur 100a/11
d.- urdı 116a/8

danışık(ṭanışık) : İstişare, danışma.-13-
d. 101a/12, 101b/12, 102b/6,
102b/7, 128a/9
d. eylemedin 103b/10
d. kılavuz 103b/10
d. kılmak 101b/14
d.+ a 102b/4
d.+ ı 101a/5, 101a/8
d.+ ından 101b/5
d.+ uñuz 108a/1

danışıkçı : Müşavir. -2-
d. 101a/14
d.+ lardan 101a/8

danışığunsuz : Danışmadan -1-
d. 108b/9

danışmak : Danışma. -3-
d.- ıla 100b/6

d.- uñ 101b/6

d.- 100a/9

danuḳlıḳ(luḳ) : Şahitlik, şahadet. -3-
d. 075b/5
d.+ ı 076b/11, 077a/5

dañla : Sabahleyin, sabah vakti. -1-
d. 086b/5

dañla - : Hayret etmek, şaşmak. -1-
d.- dı 134a/2

ḍarb : Vurma, döğme. -1-
[Ar]
ḍ.+ ın 089a/4

darlığan - : Kederlenmek, bunalmak. -1-
d.- dı 073a/9

dart - : Çekmek. -1-
d.- dı 086a/3

dartışık : İhtilaf, çekişme, tartışma. -2-
d. 112b/6, 130b/5

dartmak : Çekmek. -3-
d.- ı 149b/9
d.- ından 151a/12
d.- 151b/2

dāsītān(dāstān) : Hikaye, masal, destan. -23- [Far]
d. 135a/15, 139b/1
d.+ ı 071a/8, 071a/9, 086a/1,
096a/14, 106a/5, 111a/12, 112a/5,
117a/3,
124b/15, 132b/10, 137b/5,
139b/14, 154a/11
d.+ ıdur 077b/8
d.+ ın 096b/9, 097a/1, 125b/1,
135b/9, 139b/9, 146b/14
d.+ lar 087a/12

daş : Taş. -2-
d.+ ı 094b/8
d.+ uñ 116b/6

daşra : Dışarı.-7-

d. 079b/7, 084b/3, 085a/5,
112b/3, 114a/5, 129a/6, 144b/1

datsuz : Tatsız. -3-
d. 089b/2, 115a/5, 129b/5

da‘vā : İddia, dava. -5- [Ar]
d. 071a/15, 132b/3
d.+ sın 071a/8
d.+ yı 106a/13
D.+ yı 107a/4

dede : Dede. -1-
d. 099a/10

def‘ : Ortadan kaldırma, uzaklaştırma.
-4- [Ar]
d. 140b/8
d. eylemek 120a/12, 144a/6
d. eylemekde 105b/6

defter : Defter. -4- [Ar]
d.+ e 132a/6
d.+ inde 092b/3, 139a/7
d.+ inden 139a/7

deg - : Değmek, ulaşmak, dokunmak.
-9-
d.- di 070b/7, 121b/7, 122a/3
gözi d.- di 071a/13
d.- e 111a/6, 117a/6
gözi d.- meye 101a/11
d.- mişdür 107a/11
d.- se 094a/7

degin : Kadar, dek, denli. -3-
d. 073a/5, 094b/7, 115a/8

degir(degür -) : 1- Dokundurmak,
değdirmek. -4-
d.- di 086b/8
d.- mez 091b/12
d.- se 095a/12
d.- ür 115b/8
2- Eriştirmek, ulaştırmak, duyurmak.
-10-
d. 103b/6
d.- di 113a/3, 121b/4, 154a/10
d.- e 087b/5, 111a/3, 146b/11
d.- em 104b/8

d.- ürse 095a/3, 105a/1

degirmek (degürmek) : Dokundurmak,
değdirmek. -2-
d.- e 087a/4
d.- de 152a/1

deglüğeç(deglügiç) : Çaylak türünden
bir kuş. -2-
d. 082a/2, 117a/4

degme : Gelişigüzel, rastgele. -2-
d. 090a/13, 146a/4

degre : Civar, etraf, çevre. -1-
d.+ yı 098b/7

değşür - : Değiştirmek, değişmek. -4-
d.- di 090b/10
d.- düñ 143a/2
d.- ür 126b/1, 140a/6

değşüril - : Değiştirilmek, çevrilmek.
-1-
d.- e 153b/4

degül : Değil. -88-
d. 081b/15, 083a/9, 091a/3,
108a/9, 108b/15, 110b/12, 116b/12,
124a/9,
131b/5, 133a/4, 134a/7, 145a/1,
145a/6, 146a/7, 151b/8, 152a/4, 154a/4
d.+ di 099b/14, 101b/4, 124a/15,
134a/15
d.+ düm 115b/9
d.+ dür 072a/5, 072a/10, 073b/1,
074b/2, 074b/4, 076b/7, 079a/3,
079a/11,
079b/11, 081b/2, 081b/7,
081b/14, 082a/9, 082a/14, 083b/5,
085b/9, 086b/4,
087a/4, 087b/1, 090b/4, 091b/9,
091b/13, 093a/6, 097b/4, 099b/5,
104b/6,
115a/4, 116a/1, 126b/12,
129b/10, 130b/5, 131a/15, 131b/1,
131b/2, 135a/6,
136b/12, 136b/13, 141a/8,
141b/4, 149b/11, 151a/8, 152b/13
revā d.+ dür 074a/7

d.+ em 088b/5, 150a/13
d.+ isem 152b/11
d.+ misedi 095a/8
d.+ seņ 116b/4, 116b/5
d.+ üz 099b/8
d.+ ven 079a/8, 080b/12,
080b/13, 082b/10, 082b/11, 084a/13,
110a/8, 133b/5,
135a/2, 146a/1, 149b/6, 150a/15,
150b/7, 151b/13

degüllik : Değillik. -1-
d.+ in 101b/10

degülmisedi : Değil imişse. -1-
d. 95a/8

degürme - : Dokundurmamak. -1-
d.- di 146b/2

del - : Delmek. -1-
d.- er 118b/4

delil : Kılavuz, yol gösterici. -5-
[Ar]
d. 152b/1
d. kılur 150b/11
d.+ dür 110a/8
d.+ in 072a/13, 087a/5

delim : Çok, birçok, fazla. -14-
d. 072b/3, 073a/2, 092b/1,
096a/13, 096b/6, 119a/7, 119b/6,
126b/6,
142a/6, 151a/3, 152a/10
D. 085a/10, 089a/8, 150b/6

delü : Deli. -2-
d.+ lerdin 102a/13
d.+ nün 140a/3

delük : Delik. -16-
d. 079b/5, 079b/6
D. 083a/1
d.+ den 087a/6, 088b/15, 089a/6
d.+ den 084a/1
d.+ deydüm 086b/13
d.+ e 089a/5, 089a/7, 092b/5,
093b/14, 094a/13, 144a/14
d.+ i 080b/13, 140b/12

delülük : Delilik. -1-
d. eyledüm 108b/6

dem : 1- Nefes. -1- [Far]
d.+ i 071a/12
2- An, zaman, lahza. -5-
[Far]
d. 093b/2, 094b/5, 111b/1,
140a/2, 150a/14

demdeme : Hakaret, azarlama, küfür.
-1- [Ar]
d. 107b/3

demsāz : Arkadaş, dost, sırdaş. -1-
[Far]
d. 095a/6

deng : Oyun, hile. -1-
d.+ i 075b/14

deņiz : Deniz. -17-
d. 081a/8, 087b/4, 095a/2,
141b/1, 142a/15
d.+ de 128b/9
d.+ den 130a/6
d.+ den 107b/8
d.+ e 100a/9
d.+ i 080a/5
d.+ inde 129a/9
d.+ ine 131a/3, 135a/12,
135a/13, 139b/8, 146a/4
d.+ ler 108a/11

deņsüz : Densiz, saygısız. -1-
d. 073b/8

depe : Tepe. -2-
d. 150a/11
d.+ mde 089a/6

depele - : bk. Depelemek. -13-
d.- di 107b/5, 136b/15, 138b/1,
148b/2
d.- düm 139a/5
d.- gil 154a/9
d.- mezseņüz 115b/13
d.- yedüm 072b/7
d.- yeler 075b/6

- d.- yem 112a/10, 112b/5
d.- yeveren 105a/10
d.- yümez 122b/7
- depelemek** : Çiğneme, ezme, öldürme. -9-
d.- e 076b/5, 111a/6, 112b/2, 115b/13, 124a/11, 124a/13
d.- ile 152a/11
d.- 112b/4, 112b/8
- depelen** - : Öldürülmek. -3-
d.- di 077b/10
d.- eler 136b/8
d.- miş 148a/5
- depeleşmek** : Birbirini öldürme savaşı yapmak. -1-
d.- e 077b/10
- depelet** - : Öldürtmek. -1-
d.- e 075b/11
- depeletmek** : Öldürtme. -1-
d.- 116b/3
- depere** : Tepe. -1-
d.+ sinde 127a/2
- depren** - : Hareket etmek, kımıldanmak. -1-
d.- ür 105b/2
- depretme** - : Kımıldatmamak, harekete getirmemek. -1-
d.- di 128b/5
- derd** : Dert, keder. -2- [Far]
d. 129a/1
d.+ i 108a/9
- dere** : Küçük akarsu. -1- [Far]
d.+ ler 087b/4
- derece** : Miktar, rütbe. -6-
d. 076b/10
d.+ dür 124b/8
D.+ si 116a/6
d.+ sinden 087a/8, 107a/13
d.+ ye 089b/13
- dergāh** : Kapı, büyüklerin makamı. -3-
[Far]
d. 123b/14
d.+ ı 139b/5, 149a/2
- derhāl** : Hemen, birden bire. -1-
[Far]
D. 107b/5
- deri** : Deri, post. -1-
d.+ si 096a/5
- deriḡ** : Derin. -2-
d. 098b/10, 123a/11
- deriḡlik** : Derinlik. -2-
d.+ i 115b/11, 141b/1
- dermān** : İlaç, deva, em. -6-
[Far]
d. 071b/3, 129a/4
d. eylemeyiser 133a/1
d.+ ı 094a/8, 108a/10, 129a/2
- destigīr** : Elinden tutan, yardımcı. -1-
[Far]
d. 141a/7
- destūr** : İzin, müsaade. -3-
[Far]
d. 076b/8, 080b/5, 128b/2
- devām** : Devam, sürekli olma. -1-
[Ar]
d.+ ı 140a/2
- deve** : Deve. -2-
d.+ nūḡ 130b/4
d.+ si 133a/5
- devlet** : 1- Mutluluk, baht, talih. -13-
[Ar]
d. 078a/6, 094b/6, 127a/2, 139b/4, 140b/9, 153a/11
d.+ i 100b/1, 100b/2, 123a/3, 126b/9
d.+ ü 084b/8
d.+ ümüz 084b/7
d.+ üḡ 101a/4

2- Makam, mevki, saltanat. [Ar] d. 135a/7 d.+ inde 119b/4 d.+ inden 123b/13 d.+ inün 120a/4 d.+ üm 149a/2 d.+ ün 124b/10, 143b/9 d.+ ün 119b/2	-8-	d.- sem 110b/8 d.- seğ 131b/4 d.- yedüm 108b/8 d.- yeler 120b/12, 131b/14 d.- yem 077a/4, 081a/4 d.- yen 076b/7 d.- yesin 088a/8 d.- yesüm 101a/3
devletlü : Devletli, bahtı açık. d. 098b/8	-1-	dime - : Dememek. -4- d.- di 073b/7 d.- diler 108b/1 d.- dükdür 152a/9 d.- yedün 082b/14
devletsüz : Devletsiz. -1- d.+ ler 119a/5		
devür - : Korumak, kollamak. d.- ür 145b/4	-1-	dip : 1- En derin yer, dip. -3- d.+ i 141b/1 d.+ inde 080a/5 d.+ ine 095a/2
dıjma - : Ses çıkarmamak, söz söylememek. -1- d.- madı 072a/14		2- Kök, temel, asıl. -7- d.+ inde 127b/4, 140b/12 d.+ indeki 132a/1 d.+ inden 122b/5 d.+ ine 099b/5, 109b/4 d.+ iyile 123a/1
dıjsuz : Sessiz, sakın. d. 070b/7, 088a/14	-2-	
dıjsuzcek : Sessizce, yavaşçacık. d. 114a/6	-1-	dıdār : Yüz, çehre, vech. [Far] d.+ ı 095a/13
di - : Demek. -54- d.- di 073b/4, 073b/7, 077a/6, 083a/1, 109a/11, 109b/5 d.- diler 072a/9, 099a/1 d.- düginün 085b/1 d.- düm 090b/7 d.- dün 072a/5, 090b/13, 152b/8 d.- gil 076b/4 d.- gil 154a/9 d.- mez 145b/2 d.- mezven 098b/5 d.- mişdür 124a/5 d.- rler 071b/3, 088a/11, 088a/12, 088a/13, 088a/14, 152b/1 d.- rlerdi 078b/7, 103b/4, 147b/5 d.- rse 105a/1 d.- rsin 080b/6, 084a/5, 084a/9, 111a/6, 130b/11, 152a/7 d.- rven 113a/5 d.- se 071b/11, 076b/4, 093a/7, 108a/3, 130b/14, 131b/15, 134a/15		dik - : Kökleşmek üzere yere komak. -1- d.- e koyalar 099b/3
		dikmek : İğne ve iplikle tutturma. -1- d.- 107b/1
		dil : 1- Dil, lügat, lisan. -15- d. 91a/13, 101b/10, 104a/12, 108a/8 d.+ den 083b/9 d.+ i 083b/11, 092a/10, 104a/6 d.+ ince 075a/1, 075a/5 d.+ inde 100b/9, 136b/3 d.+ inden 075b/12, 075b/15 d.+ ine 147a/8
		2- Dil, organ. -4- d.+ i 128b/7 d.+ i açılır 104a/8 d.+ ile 077a/4

d.+ üne 123b/9

dil çöngeligi : Kekemelik. -1-
d. 088b/14

dilber : Çekici, cazibeli. -1-
[Far]
d. 126b/6

dile - : İstemek, arzu etmek. -55-
d.- di 074b/15, 075a/9, 106b/6,
113b/12, 115b/2, 117b/4, 128b/2,
132a/8,
137a/5, 138a/6, 148b/5
‘özür d.- di 085a/13
d.- düğümi 095a/6
d.- düm 092a/1
d.- düğ 074a/6
d.- mezise 146b/10
d.- mezven 075a/2, 100b/7
d.- r 071a/13, 100b/12, 113a/4,
115a/14, 136b/6
d.- ridüm 090a/8
d.- rise 081a/8, 087b/2, 146b/9
d.- rse 089b/7, 118a/1, 122a/4
d.- rsem 085a/5, 130a/5
d.- rsej 086b/6, 117b/1, 119b/3,
143a/13
d.- rsin 089b/9, 111b/5, 117b/3,
152a/11
d.- rven 100b/6, 117b/2, 122a/2
d.- rven 095a/7, 117b/4
d.- seler 131b/2, 131b/7
d.- ye 083a/1, 088b/4, 123a/9
d.- ye elaça 088b/5
d.- yeler 131a/15
d.- yelüm 102b/6
d.- yeyin 116b/2

dilek : İstek. -21-
d. 101a/13, 146a/4, 152a/13
d.+ e 087b/2
d.+ i 075b/14, 080a/5, 111a/11,
143b/11, 152a/5, 152a/8
d.+ in yirinegetürmeği 092a/9
d.+ ince 101a/12
d.+ ine 146b/2
d.+ insüz 152a/2
d.+ iyle 152a/12
d.+ leri 140b/9, 153b/3

d.+ üm 092a/1, 116a/13
d.+ ümle 084a/13
d.+ üñ 123b/9

dilemek : İstemek. -2-
d.- e 088b/9
d.- dür 150b/1

dileme - : İstememek. -1-
d.- ye 114b/9

dileyici : Dileyen, isteyen. -2-
d. 082b/15
d.+ ler 092b/1

diline yöri - : Diline gelmek, dilinin
ucuna gelmek. -2-
d.- miş 102b/2
d.- di 123b/9

dilki(dilkü) : Tilki. -22-
d. 113b/5, 132b/8, 132b/10,
132b/13, 132b/14, 133a/1, 133a/4,
133a/10,
133b/3, 133b/5, 133b/12,
134a/2, 134a/11, 134b/5, 134b/7,
134b/8
d.+ nün 133b/10
d.+ ye 134a/11, 134b/4
D.+ ye 100b/11

dillü : İyi ve kolay söz söyleyen. -1-
d. 116b/5

dillülük(lük) : Düzgün ve dokunaklı söz
söyleme. -2-
d. 088a/13
d.+ üñ 074a/5

dilsüzlik : Dilsiz olma, konuşamama
durumu. -1-
d. 088b/13

dimāğ : Bellek, zihin. -2- [Ar]
d.+ ları 151b/6
d.+ unı 120a/15

dimek : Demek, konuşmak.
d.- 074a/13, 082b/2

Dimne : (Ö.A.) Dimne. -21-
D.+ 'nün 070b/1, 073a/5,
073a/6, 073b/3
D.+ 'yi 072a/15, 073b/5, 076b/5
D. 070b/8, 072a/3, 072a/14,
072b/1, 072b/14, 073a/1, 073a/3,
073b/5,
074a/7, 074b/10, 077a/7, 077a/8,
077b/4

dinme - : Sakin olmamak, susmamak.
-1-
d.- yüp 070b/9

dīn : Din. -5- [Ar]
d. 154a/15
d.+ iñüz 107a/6
d.+ üm 075b/14, 107a/7
d.+ üñ 129a/8

diñjilik : İki kişinin hafifçe konuştuğu
sözleri gizlice dinlemek. -1-
d. eyler 101a/9

diñle - : Dinleme. -9-
d.- di 073a/8, 076a/10
d.- düm 077b/8
d.- mezlerdi 120b/3
d.- rdüm 087a/4
d.- rken 085a/11
d.- rseñüz 107a/5
d.- ye 141b/4
d.- yelüm 098b/11

diñleme - : Dinlememek. -1-
d.- di 119a/5

diñlen - : 1- Durulmak, dinlenmek. -3-
d.- mez 124a/6
d.- üp 096a/3
d.- ürdi 127b/4
2- Dinlenmek, söylenen bir sözün
dinlenmesi. -1-
d.- ür 105a/2

diñlenmek : Dinlenme. -6-
d.- 96a/9, 145a/8, 149a/5
d.- ine 108b/14
d.- üm 133b/2, 154a/3

dir - : Toplamak, biriktirmek. -3-
d.- erdi 127b/5
d.- evüz 098b/7
d. 101b/15 ?

direk : Direk. -3-
d.+ i 101a/4, 129a/8
d.+ idür 089b/8

dirgen - : 1- Dayanmak, istinat etmek.
-2-
d.- diler 073b/6
d.- miş 095a/11
2- Toplanmak, birikmek, derlenmek.
-2-
d.- diler 102b/3
d.- üp 103b/7

diri : Canlı. -5-
d. 111b/8, 122a/8
d. eylemege 071a/4
d. kılmakdan 152a/3
d.+ sin 094a/11

dirici : Toplayan, toplayıcı. -1-
d.+ dür 088a/3

dirig : Esirgeme, kıyamama. -4-
[Far]
d. 075b/11, 128b/10
d. dutdı 131b/14
d. dutma 144b/5

diril - : 1- Yaşamak, ömür sürmek. -7-
d. 119a/4
d.- edüm 149a/5
d.- mez 149b/3
d.- ümezven 154a/3
d.- ürdi 116a/2, 116a/4
d.- ürdüm 095a/5
2- Toplanmak. -6-
d.- diler 093a/9, 096a/9
d.- miş 087b/8, 089b/14
d.- üp 098b/10
d.- ür 087b/9

dirilmek : 1- Yaşama, ömür sürme. -4-
d.- e 143b/15
d.- 078a/6
d.- den 074a/7

d.- dūr 089b/12
 2- Toplanma. -1-
 d. 153a/8

dirlik : Yaşayış, hayat, sağlık. -34-
 d. 095a/9, 115b/14, 121a/3,
 122a/7, 122a/9, 144b/10, 145b/6
 d. eyleyem 121a/9
 d.+ den 073b/10, 094a/2,
 100b/15
 d.+ i 094a/2, 100b/11, 115a/13,
 123a/10, 131b/1
 d.+ in 092b/2, 096a/11, 114b/9,
 123b/2, 131b/9
 d.+ ine 122b/4
 d.+ için 142a/13
 d.+ için 123b/2
 d.+ ü 088b/9
 d.+ üm 121b/2, 137b/11, 153b/2
 D.+ üm 088b/4, 129b/5, 138b/7
 d.+ ümden 072b/5
 d.+ üñ 129a/9, 143b/4

dirmek : Toplamak, biriktirmek. -1-
 d.- 086b/3

dirnek : Toplantı, toplantı yeri. -1-
 d.+ den 116b/3

dirşürmek : Derleme, toplama. -1-
 d. 085b/8

diş : Diş. -2-
 d. 121b/8
 d.+ inde 145a/7

diş bile - : İştahlanmak. -1-
 d.- yüp 126b/13

dişi : Kadın. -1-
 d. 089b/6

dişle - : Dişlemek, ısırarak. -1-
 d.- gil 093b/6

div : Dev. -14-
 d. 101b/15, 112a/3, 112a/5,
 112a/14, 112b/2, 112b/3, 112b/7,
 150a/11
 D. 102a/1, 112a/8, 112a/10,

112b/8
 d.+ in 098b/9
 d.+ ven 112a/9

dīvār : Duvar. -2- [Far]
 d. 075b/14
 d.+ e 138b/6

diyānet : Dindarlık, din hükümlerine
 uyma. -3- [Ar]
 d. 074a/11, 153a/15
 d.+ ünde 104a/3

diyü(diye) : Diye. -18-
 d. 074a/13, 076a/6, 079a/7,
 082b/14, 092b/7, 101b/4, 101b/6,
 108b/15, 109a/1,
 110a/7, 118b/1, 126b/14, 132a/3,
 132b/3, 132b/4, 149a/4, 153a/11

dīzār : 1- Yüz yüze gelme, görme. -5-
 [Far]
 d. 082b/6, 129a/3
 d.+ ına 129b/1
 d.+ ıyla 084a/2
 d.+ umıla 083a/2
 2- Yüz, çehre. -5- [Far]
 d.+ ı 103a/4
 d.+ ın 131b/10
 d.+ uma 115a/13
 d.+ uñı 144b/5
 d.+ uñla 129b/7

dīzārınsuz : Yüzü olmadan, yüzünü
 görmeden. -1-
 d. 113b/9

dizgin : Dizgin. -6-
 d. 153a/10
 d.+ i 082b/14, 152a/13
 d.+ in 089b/6, 130a/9
 d.+ in elegetürdi 146a/4

doğ - : 1- Ortaya çıkmak, meydana
 gelmek. -2-
 d.- acuk 082a/15
 d.- duğı 153b/8
 2- Doğudan çıkmak, gökyüzünde
 görünmek. -2-
 d.- a 140b/10

d.- maz 084b/9
 3- Dünyaya gelmek. -3-
 d.- a 137a/6, 137b/12
 d.- dı 147b/9

doğan(doğan) : Doğan. -4-
 d. 076a/5, 100b/10, 103a/3
 d.+ ı 076a/3

doğancı(doğanacı) : Doğancı. -5-
 d. 074b/10, 076a/2, 076a/3
 d.+ sı 074b/13
 d.+ yı 076a/2
 d.+ ya 074b/9

doğma - Dünyaya gelmemek. -1-
 d.- yadı 138b/9

doğru(doğru) : Doğru. -31-
 d. 076b/3, 150b/11
 d. 087b/5
 d. 070b/4, 072a/5, 074b/5, 076b/4,
 076b/11, 082b/4, 088a/7, 089b/9,
 094b/6, 101b/11, 104a/4,
 113b/2, 124a/10, 124b/11, 130b/10,
 135a/8, 138a/2,
 141b/8, 142a/3, 145a/7, 147b/9,
 151b/7
 d. 086b/5, 110b/3, 135b/6,
 148a/8
 d. kılduğı 134a/13
 d.+ dur 130b/13

doğruluk(doğruluk) : Doğruluk. -17-
 d. 071a/3, 078a/4, 078a/7,
 141b/6, 142b/3
 d.+ dur 151a/5
 d.+ ı 123a/3
 d.+ ında 070b/1
 d.+ ından 143b/11
 d.+ um 074a/10, 074a/14
 d.+ uş 083b/2, 148a/7
 d.+ uşda 104a/3
 d. 142b/1
 d.+ ın 141b/5
 d.+ ın 084b/6

doğur - : bk. Doğurmak. -1-
 d.- am 137a/10

doğurmak : Dünyaya getirme. -1-
 d.- 071b/1

doğın(doğun-) : 1- İsabet etmek. -5-
 d.- a 095b/6, 108a/8
 d.- dı 086b/2, 094a/15, 140b/15
 2- Dokunmak. -2-
 d.- a 094b/7
 d.- dı 105b/2
 3- Etkilemek, tesir etmek, işlemek.
 -1-
 d.- mışdur 152b/10

doğlık : Tokluk. -1-
 d. 081b/2

doğuş : Çarpışma, mücadele. -1-
 d.+ ıla 122b/5

dokuzuncı : Dokuzuncu. -1-
 D. 139b/6

dolanma - : Dolaşmamak. -1-
 d.- ya 153a/13

doldur - : Doldurmak. -1-
 d.- dı 148a/3

dolunma - : Bedir haline gelmemek. -1-
 d.- yınca 079a/11

don : Elbise, kılık, kıyafet. -2-
 d.+ ın 150b/15
 d.+ ından 091a/11

donan - : Süslenmek, giyinip
 kuşanmak. -1-
 d.- mışdur 150b/15

doğuz : Domuz. -6-
 d. 086a/1, 086a/2, 086a/3,
 086a/9
 d.+ ı 086a/3, 086a/5

doprak(ıtoprak) : 1- Toprak. -5-
 d. 118b/1, 148a/3, 152b/14
 d.+ ı 089b/14
 d.+ ın 095a/2
 2- Yurt, il, memleket. -1-
 d. koymışdur 102a/2

3- Mezar, kabir. -1-
d.+ a 126b/6

dosdoğru : Çok doğru. -2-
d. 137b/3
D. 116b/6

dost : Dost, arkadaş. -82- [Far]
d. 072b/3, 072b/8, 077b/9,
079b/9, 080a/8, 083a/3, 083a/6, 083b/7,
083b/10, 088a/7, 094b/9, 095a/5,
095b/3, 114b/5, 114b/6, 131b/6, 135b/1,
140a/4, 140b/3, 140b/4, 140b/6,
144b/3, 144b/8, 153a/10
d. 144b/9
d. olur 143b/12
d.+ a 083b/12, 131b/2
d.+ dan 131a/1, 147a/4, 152a/14,
152b/7
d.+ ı 072a/15, 129a/11, 135b/4
d.+ ım 092a/3
d.+ ın 151a/14
d.+ ına 129a/5, 144b/9
d.+ lar 078a/3, 078a/6, 089a/3,
092a/7, 094a/2, 094b/5, 095a/1,
095a/13,
096a/14, 097a/1, 125a/8, 131b/1,
143b/10, 144b/7, 149b/13, 150b/6,
150b/13
d.+ lara 083b/6, 111a/5, 143a/12,
145a/9
d.+ lardan 095a/13
d.+ ları 087b/8, 125a/10,
131b/12, 140b/6
d.+ larıla 090a/10, 145b/5
d.+ larından 107a/8
d.+ larum 080a/7
d.+ larumdan 079a/13, 084a/8
d.+ laruñ 080b/8, 083b/6,
088a/9, 130a/3, 151b/10, 152b/6,
153b/13
d.+ uma 083b/13
d.+ uñ 114b/5
d.+ uñı 140b/2

dostlaşmak : Dost durumuna gelme,
dost olma. -1-
d.- da 139b/11

dostlık : Dostluk. -84-

d. 078a/4, 081a/4, 081a/5,
081a/10, 082a/2, 082b/4, 082b/5,
083a/6,
083b/4, 087a/15, 090a/4, 092a/2,
096b/6, 097a/6, 106a/6, 127b/10,
127b/15,
128a/6, 131a/4, 131b/13, 132a/3,
140a/1, 140a/7, 140b/4, 142a/7, 143a/8,
143a/15, 143b/14, 144b/7,
145a/12, 145b/9, 147a/8, 151a/14,
152a/6
d. eylemek 083b/2
d. eyler 143b/11
d.+ a 078a/3, 113b/1, 130b/13,
145b/8, 145b/12
d.+ ı 083a/1, 083a/7, 083a/9,
090a/1, 096a/10, 096b/2, 096b/6,
127a/4,
129a/6, 140a/6, 143b/15, 144b/5,
144b/6
d.+ ı aşağıkoya 153b/13
d.+ ına 080b/11, 080b/13,
084a/11, 136b/10
d.+ ında 096b/4
d.+ ından 129b/10
d.+ ınuñ 091b/8
d.+ umdan 082b/12
d.+ umı 083a/1
d.+ umuñ 143a/5
d.+ umuz 142b/6
d.+ umuzı 093a/6
d.+ uñ 072b/11, 080b/7, 081a/1,
081a/3, 081b/8, 083a/10, 084b/10,
085a/1,
089b/11, 090a/3, 090b/7
d.+ uña 082b/9, 083b/2, 146a/1
d.+ uñda 143b/8
d.+ uñı 082b/11

doymak : Doyma, açlığını giderme. -2-
d.- 083a/8
d.- çün 087b/10

dög - : Ezmek. -2-
d.- sünler 135a/8
d.- üp 138b/6

dögün - : Dövünmek. -1-
d.- di 150a/11

dök - : Dökmek. -4-

d.- üp 137b/4
kan d.- mez 106a/14
d.- seler 082a/12
d.- üp 079b/8

dökdürmek : Döktürmek. -1-
kanum d. 074a/15

dökil - : Dökülmek. -4-

d.- di 138a/1
kan d.- e 070b/8
kanı d.- e 074b/2
d.- mişdür 133a/6

dökmek : Dökme, akıtma. -3-

d.- 115a/5
kanın d. 074a/12
kan d.- de 075b/8

döl : Nesil, soy. -4-

d.+ i 137a/8, 145a/13
d.+ inden 137b/10
d.+ leri 136b/8

dölek : Sabit, kararlı, kalıcı. -3-
d. 121a/4, 126b/12, 126b/13

döleklilik : Temkinli hareket, vakar,
itaat. -10-

d. 088a/12, 136a/1, 136a/3,
136b/11, 139a/10, 139b/3, 152b/12
D. 091b/5
d.+ i 123b/15, 140a/3

dölen - : 1- Karar kılmak, sakinleşmek,
huzura kavuşmak. -4-

d.- di 127a/5
d.- elüm 099a/5
d.- mez 124a/7
d.- mişdür 102a/5

2- Çoğalmak. -1-
d.- di 089b/4

dölendür - : Yerleştirmek. -1-
d.- gil 142a/10

dölendürmek : 1- Rahata, sükuta
kavuşturma. -1-
d.- den 094a/3

dölenmek : Karar kılmak, sakinleşme,
huzura kavuşma. -1-
d.- i 091b/9

dön - : 1- Geri gelmek, avdet etmek.
-23-

d.- di 102a/1
girü d.- di 079a/15, 096a/1,
097b/1, 132a/1, 135a/15, 144a/15
d.- diler 144a/10
girü d.- diler 080b/10, 120a/1
girü d.- düm 089a/5
girü d.- e 079a/13
girü d.- eler 110a/3, 142b/7
d.- er 145b/10, 145b/11
d.- erise 144b/9
girü d.- erisem 131b/14, 141a/3
girü d.- esi 082b/10
girü d.- evüz 098b/13
d.- gil 081b/1
d.- üp 134b/2

2- Değişmek. -5-

d.- se 082a/12
d.- di 087a/10
d.- dügin 147a/6
d.- edurur 140a/1
d.- er 088a/6

3- Bir tarafa doğru yönelmek. -2-
d.- di 096a/5, 141a/1

4- Benzemek, değişik bir durumdan
aşka bir duruma geçmek. -1-
d.- di 150a/5

döndür - : 1- Değiştirmek, başka şekle
çevirmek. -1-

d.- diler 079a/15

2- Kabul etmemek. -1-
d.- esin 081b/8

döndürme - : Döndürmemek. -2-
d.- ye 113b/1
d.- yince 095a/4

dönmek : 1- Geri gelmek, avdet etmek.
-2-

d.- mek 088b/7, 144b/9
2- Değişmek. -3-
d.- inün 095a/10, 107a/1
d.- i 091b/11

dönme : Dönme, dönüş. -2-
d.+ i 082a/5
d.+ ine 098b/2

dönme - : Dönmemek. -1-
d.- ye 116b/9

dördüncü : Dördüncü. -2-
d. 099a/11, 153b/6

dört : Dört. -3-
d. 102a/11, 103b/3, 123a/2

döşe - : Sermek, yaymak, açmak. -1-
d.- di 078b/5

döşek : Yatak. -3-
d. 085b/4
d.+ e 114a/3
d.+ inde 075a/2

döşen - : Serilmek, yayılmak. -2-
d.- miş 092a/8
d.- mişdür 152b/9

döşeyici : Yayan, saçan. -1-
d. 144a/11

dū : İki. -1- [Far]
d. 086a/2

du‘ā : Allah'a yakarma ve yalvarma. -6-
[Ar]
d. 116a/15
d. kıldı 117a/6, 118b/7
d. kılsun 118b/6
d.+ sı 117a/4, 119a/1

dudağ : Dudak. -1-
d.+ ın 128b/5

dur - : 1- Beklemek, sabretmek. -7-
d.- dılar 070b/7
d.- dum 089a/5
d.- duş 120a/6
d.- sun 089b/1
d.- ur 088a/8
d.- urdı 132b/13
d.- urısam 141a/3

2- Belli bir durumda olmak. -4-
d.- an 089b/3
d.- duğunuz 070b/9
d.- mişiken 141a/1
d.- urmuş 089a/6

3- Vazgeçmek, geri durmak. -5-
d.- avuz 099b/8
d.- dılar 075a/8
d.- duş 105a/9
d.- urşan 105a/9
d.- uverdi 075b/3

4- Erişmek, yerleşmek. -1-
d.- maz 078a/6

5- Oturmak, ikamet etmek. -2-
d.- duş 123b/8
d.- urven 113b/13

6- Hareketi kesmek, kılmıdamamak. -11-
d.- a 087b/2, 153a/4
d.- dı 083a/1, 085b/4, 092b/6,
130b/5
d.- dılar 106b/5, 108a/3, 109b/6
d.- up 096a/3
d.- uverdi 092b/3

7- Karşı durmak, karşı koymak. -1-
karşı d.- a 091b/1

8- Ayağa kalkmak, kıyam etmek. -2-
d.- dı 106b/3, 106b/4

9- Bir noktada kalmak, karar kılmak. -2-
d.- a 109b/4
d.- salar 123a/4

durgur - : Durdurmak. -1-
d.- ur 90b/11

durmak : 1- Beklemek, sabretmek. -1-
d.- uş 130b/7

2- Belli bir durumda olmak. -2-
d.- ı 088a/14
d.- ıla 073b/8

3- Vazgeçmek, geri durmak. -2-
girü d. 153b/5
girü d. 089b/10

4- Oturmak, ikamet etmek. -2-
d. 082a/14
d.lığa 094a/1

durmaçlık : Durma. -2-
d. 096b/1

d.+ ı 124b/10

durubil - : Durabilmek. -1-
d.- edüm 095a/10

durugel - : Kıyam etmek, ayağa kalkmak. -2-
d.- di 092a/5
hışmıla d.- di 073b/4

dururmak : Durdurmak, bir hizmete memur etmek. -1-
tanuk d.- makdan 072a/6

duru var - : Birdenbire kalkıp gitmek, kendini ileri atmak. -1-
d.- dı 130b/15

dut - : 1- Yakalamak, ele geçirmek. -10-
d.- a 124b/6
d.- arsam 121b/3
d.- dı 084a/15, 094a/15, 102a/1, 107b/5, 114b/1
d.- mış olur 072a/10
d.- mışdur 089b/6
d.- mışdı 076a/3

2- Bağlamak, vermek, hasıl etmek. -8-
karār d.- a 108a/1
karār d.- asumuz 084a/14
karār d.- dı 127a/5, 129a/11
karār d.- dışa 074a/10
karār d.- maz 123a/2
karār d.- mış 118b/3
karār d.- mışdur 073b/9

3- Yapmak, amel etmek. -3-
güreş d.- a 100a/4
dirîğ d.- dı 131b/14
yād d.- dılar 075a/3

4- Saymak, addetmek, kabul etmek. -24-
d.- a 125a/10, 136b/7, 143a/13, 144b/8
ma'zūr d.- a 149b/2
revā d.- a 152b/12
revā d.- adum 094a/1
d.- alar 115b/12
d.- alardı 123b/10
d.- ar 081b/13, 085a/13, 129a/9,

153a/15
d.- ardı 098a/4
d.- arlar 149b/14, 149b/15
d.- arsin 131b/12
d.- dı 100b/6
hor d.- dı 116a/2
d.- dım 106a/8
d.- dum 134a/5
d.- ğıl 075b/3, 140b/3
d.- mazdı 122b/3

5- Elle kavramak, eline almak. -5-
d.- a 104b/7
d.- dı 096a/10
d.- ğıl 111a/8
d.- mışdur 109a/8
d.- mışdı 076a/5

6- Gereğini yapmak. -6-
sözün d.- arlarıdı 098a/3
d.- aruz 104a/4
d.- dılar 079a/6
d.- mışiken 143b/9
d.- uñ 103a/9
d.- up 079b/2

7- Zabtetmek ve işgal etmek. -3-
d.- mışdur 141a/6
d.- mışvan 082b/10
d.- ar 153a/1

8- Sahip ve maliki olmak. -4-
d.- ar 100a/9
d.- asın 084a/3
maḳām d.- dı 127b/2
d.- up 093a/7

9- Kurmak, beslemek, yetiştirmek. -5-
d.- arvan 090b/8, 142b/3, 149b/2, 153b/1
d.- maz 143a/5

10- Kullanmak. -6-
d. 142a/13
d.- a 107a/10, 111a/3, 153b/13
d.- ar 133b/2
d.- arvan 152b/1

11- Sabit kılmak. -7-
fāriğ d. 130b/14
d.- a 092a/9
d.- dı 106b/4, 140b/8
karār d.- dı 106a/8
d.- ğıl 139a/10
māye d.- mışdur 145b/7

12- Başlamak. -1-

- savaşa d.- avuz 098b/8
 13- Saklamak, muhafaza etmek. -2-
 d.- arısa 107a/14
 d.- dı 102a/5
 14- Edinmek. -1-
 d.- alum 139b/15
 15- Kapamak, seddetmek. -1-
 d.- dı 146b/1

dutıl(dutul-) - : Kapanmak, kapatılmak, tıkanmak. -9-
 d.- a 139b/10
 d.- dılar 079a/1
 d.- ur 126b/7
 d.- ur 088a/10
 d.- mayadı 135a/1
 d.- mış 093b/4, 133b/5, 139b/9, 141b/7

dutın - : Edinmek, telakki etmek. -2-
 d.- maya 144b/8
 d.- ur 114b/5

dutış - : Tutuşmak. -1-
 d.- a 119b/9

dutmak : 1- Yakalamak, ele geçirmek. -2-

- d.- mağa 121b/5
 d.- mağ 115a/3
 2- Yapmak, amel etmek. -1-
 yād d. 088a/6
 3- Saymak, addetmek, kabul etmek. -2-
 d. 135b/4
 d. da 115b/12
 4- Sahip ve maliki olmak. -1-
 d.- a 137a/7
 5- Kurmak, beslemek, yetiştirmek. -3-
 d.- a 093b/5
 d. 121a/5
 kīn d. 146b/14
 6- Kullanmak. -2-
 d. 091a/3, 135b/5
 7- Saklamak, muhafaza etmek. -1-
 d. a 143a/14

dutmaıklık : Tutma. -1-
 d. 143a/4

dutma - : Tutmamak.
 karar d.- madın 139b/2
 d.- 075b/11
 dirīg d.- 144b/5
 d.- yam 128b/10
 d.- 152a/6
 revā d.- dılar 142a/13
 d.- ya 153a/13
 maḳbūl d.- ya 152b/7
 revā d.- ya 108b/4
 ḥor d.- yalar 124b/10

dutucı : Tutan, tutucu. -6-
 d. 106a/3, 106b/2, 106b/3
 oruç d. 106a/13, 107b/3
 Oruç d. 107b/6

dutun - : Tutulmak. -1-
 d.- mışdı 113b/8

duy - : Kokusunu hissetmek. -1-
 d. 073a/4

duyurma - : İştirmemek, sezdirmemek. -1-
 d.- mayavan 083b/13

duzak : Tuzak, hile. -31-
 d. 078b/5, 080a/6, 140b/13
 d.+ a 079a/1, 126a/4, 141b/7
 d.+ a düşdi 140b/14
 d.+ a düşürürler 151a/11
 d.+ da 080b/3, 140b/15
 d.+ dan 079b/1, 080a/8
 d.+ ı 079a/5, 079b/8
 d.+ ın 079a/6, 080a/6, 080a/7, 093b/6
 d.+ ına 093b/4, 126b/7, 139b/8, 146b/1, 152a/12
 d.+ ına düşmişdür 094b/2
 d.+ ıyla 148b/6
 D.+ lar 113b/7
 d.+ ları 079a/14, 094a/12
 d.+ ların 080b/9
 d.+ larum 080b/2

düğün : Düğüm. -3-
 d. 091b/14
 d.+ in 082a/6

d.+ leri 148a/7

dükel(dükeli) : Hep, hepsi, bütün, herkes. -21-
 d. 110a/2, 115b/7, 123b/10, 123b/12, 125a/2, 139b/3, 143b/14, 146b/9,
 149a/2, 150b/3, 153b/6, 153b/7
 d.+ ile 103a/5, 130a/5, 140b/6, 141a/6, 150b/7, 151b/9
 d.+ n 117a/1

düken - : Tükenmek, bitmek. -5-
 d.- megi 081b/12
 d.- mez 090b/6
 d.- ür 087b/4, 087b/6, 107a/14

dükenmek : Tükenme. -1-
 d.- ine 081b/13

dükenme - : Tükenmemek. -1-
 d.- mişdür 134a/12

düket - : Tüketmek, bitirmek. -2-
 d.- di 134b/6
 D.- ür 107a/3

dükkān : Dükkan. -1- [Ar]
 d.+ ı 133b/6

dün : Gece. -10-
 d. 104b/4, 111b/2, 115a/6, 119b/2, 144a/10
 d.+ den 124a/4
 D.+ i 100b/5
 d.+ ler 096a/13
 D.+ leri 096a/12
 D.+ lerün 090a/14

dünün : Geceleyin. -1-
 D. 106a/14

dünyā : Yeryüzü, evren. -25- [Ar]
 d. 072b/5, 083a/3, 083a/7, 090a/10, 090b/6, 091b/5, 107a/8, 107a/10,
 121a/11, 137a/7, 146b/6, 154a/14, 154a/15
 D. 074a/4, 131a/12

d.+ da 071a/3, 076a/9, 149b/3
 D.+ da 087b/7
 d.+ nuñ 095a/13, 126b/11, 129a/8
 d.+ ıuz 107a/6
 d.+ ya 091b/14
 d.+ yı 090b/3

dünye : bk. Dünya. -1- [Ar]
 d.+ nün 126b/12

dünyelik : Dünyada geçimi sağlayan para, mal mülk gibi şeyler. -1-
 d. 087b/11

dürger : Dülger, marangoz. -18- [Far]
 d. 113b/4, 113b/11, 113b/14, 114a/1, 114a/4, 115a/1, 115a/9, 115b/3
 D. 113b/3, 114a/2, 114b/9, 115a/10
 d.+ e 113b/2, 113b/11
 D.+ i 114a/5
 d.+ ün 114a/2

düriş - : bk. Dürişmek. -12-
 d.- di 074b/13
 d.- e 074b/15, 100b/4
 d.- eler 099b/1
 d.- em 145a/3
 d.- esiz 105b/6
 d.- mişven 135a/4
 d.- ür 089a/8, 092a/14, 125b/3
 d.- ürse 088a/12
 d.- ürsem 074a/15

dürişmek : Çabalama, mücadele etme. -10-
 d.- i 110a/3
 d.- iyle 142a/14
 d.- ümün 076b/1
 d. 080b/9, 091a/14, 91b/12, 124b/8, 128b/9, 139b/13
 d.- leri 120a/2

dürişmeksüz : Çalışmadan. -2-
 d. 125b/5, 126a/3

dürlü : Türlü, çeşitli. -35-
 d. 071b/3, 074a/2, 076b/9,

079b/10, 082b/7, 090b/5, 091b/1,
096b/6,
100a/14, 101b/11, 101b/12,
108b/5, 109a/1, 116b/10, 117b/2,
121a/8, 123b/8,
129a/10, 130a/1, 130b/5, 132b/5,
133b/7, 134a/14, 135a/3, 136a/5,
139b/13,
141a/5, 152a/7, 154a/1
D. 087b/8, 116a/7, 148a/2
d.+ den 076b/11
d.+ d r 081b/13, 143b/10

d rt - : S rmek, s rtmek. -1-
d.- digin 096a/3

d r st : Doğruluktan ayrılmayan. -1-
[Far]
d. 123a/6

d ş : R ya. -2-
d.+ de 125a/4, 130a/5

d ş - : 1- Vaki olmak, olabilmek. -13-
d.- di 074b/13, 082a/9, 112a/4,
127b/12, 147b/11
nazarı d.- di 113b/10
d.- dise 074a/9
d.- e 095a/14, 146a/9
d.- er 130a/2
d.- miş 104b/1
d.- mişidi 078a/10
d.-  p 137b/1

2- Uymak, yaraşmak, ait olmak. -5-
d.- mez 088a/7
muv fık d.- mez 073a/10
maķb l d.- mezdi 124b/12
d.- mişd r 123b/5
d.-  p 098a/3

3- Yukarıdan aşağıya birden bire
inmek. -12-
d.- di 089b/4, 092b/4, 117a/5,
121b/6, 127b/5
d.- d m 089a/7
d.- e 145a/8
d.- eler 079a/7, 126b/14
d.- erise 122b/10
d.- esin 076a/8
d.- mişidi 078a/13

4- Mağlup olmak. -1-

d.-  p 086a/4
5- Uğramak, karşılaşmak. -15-
d.- di 094b/8, 109a/12, 110a/10,
130b/6, 130b/15, 135a/9, 148a/6
d.- d m 121b/9
d.- e 099b/12, 131a/1, 135b/10,
139b/11, 146a/4
d.- erse 145a/10
d.- mişven 130b/10
6- Girmek, kapanmak, sığınmak. -3-
duzağa d.- di 140b/14
d.- d n  093b/9
duzağına d.- mişd r 094b/2

d şegen :  ok d şen. -1-
d. 150b/13

d şm n : D şman, yağı, hasım. -7-
[Far]
d. 097a/3, 097a/4, 097a/5,
101b/13, 108a/15, 123b/8, 125b/1

d şmek : 1- Yukarıdan aşağıya birden
bire inmek. -1-
d.- mekte 127b/6
2- Uğramak, karşılaşmak. -1-
d. 086a/7

d şme - : D şmemek. -4-
d.- di 137a/3, 145b/1
d.- d gi 130b/1
d.- yedi 083b/1

d şmen(d şman) : bk. D şm n. -
97- [Far]
d. 083b/7, 092b/2, 097a/2,
099a/6, 100a/11, 104b/3, 111a/2,
111a/7,
111a/9, 112a/1, 112a/2, 113a/6,
115b/4, 115b/14, 122b/4, 123a/2,
124a/3,
132a/3, 136b/7, 140b/2, 140b/6,
141a/2, 145a/11, 145b/2, 145b/12,
146b/2,
146b/13, 150b/6, 151a/8, 153a/4
d. 099a/2
d. olasın 140b/2
d.+ den 099b/14, 124a/6, 125b/1,
140b/7, 144a/4, 146a/2, 146b/12
d.+ e 099a/13, 099b/1, 124b/15,

125a/6, 145b/15, 152a/14
D.+ e 100b/9
d.+ e karşıdurmağa 098a/7
d.+ i 099b/11, 105b/6, 111a/1,
120a/12, 122b/5, 125a/2, 125a/6,
145a/13
d.+ ile 082a/13, 082a/14, 108b/4,
140b/7, 146a/12, 153a/10
d.+ ine 146b/11
d.+ ler 104a/9, 112a/2, 139b/9,
146a/14, 146b/8, 150b/7, 151a/9
d.+ lerden 125a/10, 145a/9,
149b/14
d.+ lere 083b/7, 111a/5, 120b/9
d.+ leri 110b/6, 140b/6
d.+ lerile 145b/5
d.+ lerüm 142b/5
d.+ lerümdür 142a/5
d.+ lerüme 087a/11
d.+ lerün 123b/3, 139b/11,
143a/6, 146a/15
d.+ ün 097a/7, 099a/8, 099b/2,
100a/10, 113a/7, 113a/8, 140b/3,
140b/7,
154a/11
d.+ üni 140b/2

düşmānlık(düşmanlık) : Hasımlık,
düşmanlık. -3-

d. 081b/10, 081b/14
d.+ a 077b/9, 088a/2, 145b/2
d.+ ı 081b/13, 082a/2, 143a/8,
143a/9
d.+ uñ 081b/12, 108b/11
d.+ uñ 081b/9, 081b/12
d. 081b/10, 081b/13, 082a/1,
082a/5, 082a/9, 097a/12, 102b/1,
108a/5,
108a/12, 140a/1, 140a/6, 145a/5,
145b/7, 145b/10, 145b/14, 146b/14,
147a/8,
150b/13, 150b/14, 150b/15,
151a/6
d. eylemek 083b/4
d.+ dan 099b/15, 143b/2

düşmenlik : bk. Düşmanlık. -1-
d.+ e 140a/6

düşmissedi : Düşseydi. -1-

d. 72b/6

düşür - : Avlamak, vurup yere sermek.

-3-

d.- di 086a/2

d.- mege 151a/10

duzakğa d.- ürler 151a/11

düşvār : Çetin, güç, zor. -8-

[Far]

d. 081a/6, 088a/1, 097b/4,

130b/7

d. olmuş 135a/4

d.+ dur 076b/5, 130a/6

d.+ ı 103a/6

düşvārlık : Güçlük. -4-

d. 078a/7, 153b/13

d.+ da 096a/15

d.+ ında 096b/1

düşvārraq(düşvārırak) : Daha
tehlikeli, daha güç. -2-

d. 108b/2

d.+ dur 093b/13

dütün(dütün) : Duman. -2-

d.+ i 151b/6

d. 095a/3

dütüzmek: Tüttürme, tütsüleme. -1-

d. 132b/7

düz - : bk. Düzmek. -1-

d.- ün 103a/8

düzen : Düzen, tertip, nizam. -3-

d. 082a/10

d.+ i 123a/13

d.+ lerin 154a/15

düzenlik : Rahat, asayiş, dirlik. -1-

d.+ i 129a/9

düzetmek - : Düzeltme. -1-

şol d. 075b/13

düzil(düzül-) - : Düzelmek, intizama
girmek, eski hale dönmek. -2-

d.- di 123a/3		083b/5, 083b/9, 083b/15, 084a/3,
d.- di 096a/12		084b/11, 087b/1,
düzilmek : Düzeltme. -1-		088a/11, 088a/14, 088b/6,
d. 112a/3		090b/3, 091a/2, 092a/13, 093b/13,
düzmek : Meydana getirme, tanzim		095a/2, 097a/7,
etme. -5-		099a/14, 099b/4, 099b/14,
d. 083a/7		099b/15, 100a/1, 100a/5, 100b/4,
d.-de 123a/14, 123a/15, 139b/11,		101a/12, 101b/9,
153b/15		103a/2, 104a/1, 104a/8, 104a/11,
düzülme - : Düzelmemek. -1-		104b/1, 105a/9, 107a/12, 107a/13,
d.- ye 153b/11		108a/6,
-E-		112b/2, 115b/13, 116a/14,
ebed : Ebediyen, sonsuza kadar. -3-		116b/1, 121b/3, 122b/10, 123a/4,
[Ar]		124b/2, 125a/9,
e. 087b/14, 107a/12, 135b/2		128a/4, 129a/5, 129a/7, 130a/5,
ebede'd-dehr : Dünyanın sonu. -1-		131a/11, 131b/11, 131b/14, 133a/4,
[Ar]		133b/5,
e. 108a/9		134a/5, 134b/7, 137a/10, 137b/9,
edeb : Edep, terbiye. -7- [Ar]		137b/13, 139b/12, 141a/3, 141a/4,
e. 104a/6, 137b/13, 153b/7		143a/13,
e.+ in 124b/1, 137a/6		144b/9, 145a/10, 146b/3,
e.+ inden 104a/14		146b/15, 147a/8, 150b/9, 151b/9
e.+ lerinden 116a/3		E. 070b/9, 072b/6, 073a/1,
edep - : Terbiye etmek, eğitmek. -1-		073a/10, 074b/3, 075b/12, 080b/3,
e.- yem 137b/14		082a/10,
ef'î : Engerek yılanı. -1- [Ar]		083a/11, 084a/10, 084a/12,
e. 107a/15		086a/6, 088a/11, 088a/12, 088a/13,
efsün : Büyü, sihir. -5- [Far]		089b/4, 089b/8,
e. 101b/14, 113a/4, 130a/8,		094a/7, 095a/3, 095a/8, 096a/7,
134b/1		096b/6, 098b/11, 099a/4, 099b/4,
e.+ ma 111a/4		100b/12,
eg - : Meylettirmek. -2-		101a/13, 101b/9, 104a/6,
e.- erlerse 099b/4		104a/11, 104a/13, 105a/10, 106a/11,
eger : Eğer. -160- [Far]		107a/5, 107a/6,
e. 072a/9, 073a/9, 074a/9,		107a/14, 108a/7, 108a/11,
074a/14, 075b/15, 076b/7, 077a/1,		108b/6, 110b/4, 115a/3, 115a/10,
078a/3,		116b/4, 116b/7,
080b/2, 082a/12, 082b/13,		116b/11, 121a/10, 123a/5,
		123a/6, 123a/7, 126b/12, 127b/10,
		128b/10, 130b/13,
		131a/12, 133a/2, 134a/6,
		134a/14, 134b/9, 135a/6, 135a/7,
		136a/5, 137a/11,
		142a/7, 142a/11, 143b/1, 145a/5,
		145a/12, 145a/13, 146a/2, 149a/3,
		149b/3,
		151b/13, 152b/10, 152b/12
		e. elvirürse 097a/2
		E. olmazısañ 135a/14

egilmek : Eğilme. -1-
e. 110b/8

eglen - : bk. Eglenmek. -5-
e.- di 093a/7, 114a/3
e.- elüm 102b/5
e.- em 153a/15
e.- ürlər 119b/6

eglenmek : Vakit geçirme, oyalanma. -3-
e.- i 142a/12
e. 123a/12, 138a/8

egri : Eğri. -2-
e. 072a/1, 143a/13

egrilik : Kötülük, fenalık, hıyanet. -2-
e.+ i 116b/9
e.+ inüñ 071b/13

ehl : 1- Sahip, malik. -8- [Ar]
e.+ i 070b/6, 075b/7, 135b/2
e.+ inden 116a/13
e.+ inüñ 080b/6, 080b/7, 081a/8,
129b/10

2- Halk, ahali. -20- [Ar]
e.+ dür 094a/10
e.+ e 128b/3
e.+ i 075b/12, 083a/3, 088a/2,
098a/7, 109a/9, 129b/2, 150b/14
e.+ inden 075b/11, 137b/12
e.+ ine 107a/8, 117a/6
e.+ ini 128a/1
e.+ inüñ 145a/9, 153b/9
e.+ ünüñ 089b/5
e.+ üñ 129a/9
e.+ üñi 084a/3, 130a/5

eksil - : Eksilmek. -7-
e.- di 071a/14, 126b/15
e.- mez 091a/7
e.- mişdür 107a/1, 133a/6
e.- ür 114b/6, 151b/8

eksilmek : Eksilme. -2-
e.- e yüzdutar 094a/5
e.- den 110b/14

eksük : Eksik. -8-

e. 087b/11, 103a/5, 116a/3,
121a/10, 154a/1
e.+ dür 091a/8, 118b/2
e.+ idi 099a/14

eksüklik : Eksiklik. -6-
e. 087a/7
e.+ den 101a/13
e.+ i 087a/12, 103b/1
e.+ inden 126a/4
e.+ ine 134a/6

eksüklü : Eksiği bulunan. -1-
e. 077a/3

eksüksüz : Eksiksiz. -1-
e. 133b/1

el : 1- El (organ). -35-
e. 096b/5
e. irüreyin 116/2
e. uzatur 088b/12
e. uzatursa 112b/2
e.+ den 124a/11
e.+ denidi 134a/3
e.+ e 124a/11
e.+ i 081b/3, 088b/2, 094b/5,
100b/2, 138b/6, 152a/3
e.+ i 071a/12
e.+ in 085a/11, 098a/1
e.+ inde 076a/3, 076a/5, 078b/2,
104b/7, 109a/8, 118a/2, 138a/8
e.+ inden 088b/3, 095a/1
e.+ ine 096a/10
e.+ iyle 117a/1
e.+ üm 083b/12
e.+ ümi 083b/12, 083b/13,
085a/7, 095a/4
e.+ üñ 091b/14
e.+ üñi 085a/13
2- Sahip olma, tasarruf. -25-
e. 152a/14
e.+ de 152a/13
e.+ den 107b/6
e.+ i 087b/3, 093b/14, 102a/9,
106a/2, 131b/7
e.+ inde 127a/1, 152a/4
E.+ inde 126a/3
e.+ inden 080b/1, 109a/4
e.+ ine 080a/2

e.+ ini 109a/10
e.+ üm 91b/4, 120b/50
e.+ üm dedür 106a/11
e.+ ümden 139a/1, 139a/5
e.+ ümüzden 093b/6
e.+ üñdedür 093b/6
e.+ üñden 132a/5

el : Arapça harfi tarif olup kelimelerin başında bulunur. -1- [Ar]
e. 134a/13

el aç - : Dilenmek. -1-
dileye e.- a 088b/5

el sun - : El uzatmak, uzanmak. -1-
e. 072b/9

el ur - : El atmak, el uzatmak, el sürmek. -5-
karār dutmadın e.- alar 139b/2
işlülük e.- duñ 074b/7
işe e.- gıl 104a/12
harāmılığa e.- ur 087b/13
işe e.- ur 115b/8

el vir - : Yardım etmek, fırsat vermek. -7-
e.- di 120a/3
yiyesi e.- medi 087a/9
dağı e.- meye 152b/14
yañadan e.- meye 146b/9
dürüşmek e.- mezise 139b/13
ma'niden e.- ür 120a/4
eger e.- ürse 097a/2

el yu - : El çekmek, vazgeçmek. -1-
cânından e.- ya 120b/13

elbette : Mutlaka, kuşkusuz, şüphesiz. -9- [Ar]
e. 071a/2, 101a/14, 103b/6,
143b/12, 149b/3
E. 082b/10, 128b/4, 145a/4,
152b/4

elden bırak - : Terk etmek.
e.+ den bırağa 144b/6

elden çık - : Yok olmak, mahvolmak. -3-

elden ç.- anuñ 072b/7
elinden ç.- ar 095a/1
elden ç.-ar 135b/4

elden қо(қой) - : Elden bırakmak, terk etmek. -4-

saķınmaķlığı e.- maķ 145a/6
cānibin e.- rısa 147a/9
etekini e.- ya 143b/9
cānibin e.- alar 152a/9

ele gel - : Elde edilmek, husul bulmak. -9-

hüner e.- e 091b/10
nesnenüñ e.- megi 081a/6
birle e.- meye 128b/9
girü e.- mez 135b/5
maķşüd e.- mez 129a/14
nesneyile e.- mez 124b/9
cehdılığıla e.- miş 144b/6
işitmegile e.- ür 100a/15
dağı e.- ürise 128b/10

ele getür - : Ele geçirmek, elde etmek, kazanmak. -11-

dizginin e.- di 146a/5
zaķıre e.- düñ 144b/3
göñlin e.- e 151b/11
kim e.- e 074b/14
ķuşı e.- e 148b/6
maķşüdi e.- e 129a/12
māl e.- e 135b/1
otları e.- e 108b/5
girü e.- em 089a/2
göñlin e.- megi 140b/3
yardımcılar e.- mek 125a/8

ele gir - : Ele geçmek, elde edilmek, yakalanmak. -2-

otlar e.- sedi 133a/2
nesne e.- ürse 126b/13

elhaķ : Doğrusu, hakikaten, bihakķın. -1- [Ar]
e. 152a/12

eli boş : Yoksul. -2-
e. 087b/1, 111a/1

eli ir - : Vakit, fırsat bulmak, gücü

yetmek. -2-

ağa e.- meye 101a/11
hırgız e.- mez 131a/6

eli üstün : Galip, üstün durumda. -1-
e. 110b/6

elin dut - : Elinden tutmak, yardım etmek. -5-

kişinüj e. 111a/8
eyitmişlerdür e.- ası 111a/8
birbirinüj e.- dılar 072b/13
anuñ e.- ucı 092a/12
e.- ucı 131a/10

eline düş - : Uğramak, karşılaşmak. -1-
cenkine e.- dük 080a/2

eline gir - : Ele geçmek, elde edilmek, yakalanmak. -3-

kim e.- di 073b/3
kīse e.- di 071b/7
kazanç e.- dükden 125b/3

eline ısmarla - : Eli ele emanet etmek. -1-
e.- ya 123b/6

elini kıana bula- : Öldürmek -1-
kıana b.- dı 136b/14

emānet : Emanet. -3- [Ar]
e. 071a/3, 101b/13
e.+ dūr 076b/7

emek : Zahmet, yorgunluk. -1-
e. 093b/3

emeksüz : Emeksiz. -1-
e. 126a/1

emīn : Korkusuz, emniyet sahibi. -10- [Ar]
e. 095b/2, 104a/2, 149b/3, 150b/7
E. 088a/8
e. kılursañ 142a/7
e. ola 151b/12
e. olmasvan 150b/12
e. olmaya 140b/5, 153b/8

emīnlik : Eminlik. -2-
e. 084a/10
e.+ üñde 104a/3

Emīrū'lmü'minīn : (Ö.A.) Hz. Muhammed'in halifesi, ilk defa Hz. Ömer'e verilen ad. -1-
E. 136b/5

emred : Bıyığı yeni terlemiş, yüzü henüz tüysüz olan genç. -1-
[Ar]
e. 140a/4

encīr : bk. İncir. -2- [Far]
e. 127b/1, 127b/7

endām : Ten, beden, vücut. -3-
[Far]
e.+ ında 072a/1
e.+ lar 071a/7
e.+ ları 117a/7

endāze : Ölçü, mikyas. -4-
[Far]
e.+ sin 115b/9, 141b/1
e.+ since 116a/4
e.+ sinden 153a/3

endīşe : Düşünce, tefekkür. -45-
[Far]
e. 075b/7, 097b/6, 098b/4, 100a/6, 110b/12, 131a/3, 140b/6
e. eyledi 130b/1
e. eyledüm 116a/11
e. kııl 108b/13
e. kııla 135b/3
e. kıılam 120b/5
e. kılavuz 095b/1
e. kıldı 079a/7, 096a/5, 104b/5, 108a/15, 112b/2, 117a/6, 121a/3, 127b/9,
130b/2, 134a/4, 137b/9, 141a/3
e. kılgıl 081b/1, 128a/9
e. kılamak 135a/6
e. kılmışsañ 082b/13
e. kılsa 101b/9
e. kıılır 099b/15
e. kıılırduñ 099b/13

- e. kılursan 115a/14
e.+ de 129a/10
e.+ den 103a/8
e.+ le 119a/4
e.+ ler 130b/14
e.+ ler eylemişdüm 115b/1
e.+ ler kıldum 115a/2
e.+ leri kıldı 115a/6
e.+ sin 113b/15
e.+ sin kılursın 143a/2
e.+ sinden 094b/3
e.+ ye 130b/10
e.+ yi kıldı 134a/7
- endişellersüz** : Endişelenmeden, düşünmeden. -1-
e. 139b/7
- endişelü** : Vesveseli, meraklı. -4-
[Far]
e. 093b/2, 094a/6, 122b/8, 130b/7
- endişesüz** : 1- Fikir üretmeyen. -1-
e. 098a/9
2- Gamsız, kedersiz. -1-
e. 119b/3
- enük** : Hayvanların yavrusu, enik. -1-
e.+ in 117a/5
- eñek** : Çene. -1-
e.+ i 074b/11
- er** : 1- Erkek, kişi. -11-
e. 078b/3, 085b/1, 088b/5, 104a/7, 115a/5, 137a/11
E. 086a/1, 086a/3
e.+ i 086a/5, 115a/11
e.+ ine 111a/10
2- Kahraman, yiğit. -1-
e. 120b/12
3- Koca, zevç. -20-
e. 085b/5, 115a/9, 117a/1, 117b/1, 117b/2, 117b/4
E. 085b/4, 085b/8
e.+ den 091b/3
e.+ i 111b/1, 113b/9
E.+ i 086b/7, 111a/14
e.+ in 111a/11
- E.+ in 111b/3
e.+ inden 111a/15
e.+ ini 114b/8
e.+ iyle 153b/11
e.+ üm 118b/5
e.+ üñi 114a/8
- er** - : Yetişmek, olgunlaşmak, büyümek. -1-
e.- eler 079a/7
- eren** : Kahraman, yiğit. -6-
e.+ çün 123b/2
e.+ ler 120b/13, 132b/2, 149b/9
e.+ leri 123b/2
e.+ lerün 083b/9
- eridici** : Eritici, yok edici. -1-
e. 149b/8
- erilik** : Sertlik. -1-
e. 123a/11
- erkân** : Başkanlar, ileri gelenler, reisler. -1- [Ar]
e.+ ı 140a/7
- erlen** - : Er edinmek, evlenmek. -1-
e.- em 118b/7
- erlik** : 1- Yiğitlik, kahramanlık. -6-
e. 143b/8
e.+ den 122b/6, 129a/6
e.+ e 143a/12
e.+ ünün 090b/14
e.+ ün 081a/1
2- Erkeklik, kocalık. -1-
e.+ e 117a/2
- erte** : Ertesi. -1-
e.+ dür 119b/2
- es** - : Esmek. -1-
e.- erse 110b/8
- esās** : Temel, bünyad. -1- [Ar]
e.+ ını 143b/4
- esenle** - : bk. Esenlemek. -2-
e.- di 113b/14, 154a/10

esenlemek : Esenlik dileme, vedalaşma.
-3-

e. 098b/7, 099a/12, 099b/9

esenleş - : Vedalaşmak, helalleşmek.

-1-

e.- diler 146a/11

eşer : 1- Alamet, nişan. -18-
[Ar]

e. 121a/1, 123a/14, 134a/2

e. eyledi 133b/10

e. kılmışdur 106b/7

e.+ i 081b/9, 081b/10, 087a/4,

107b/6, 141b/2, 151b/5

e.+ in 093b/3, 096a/10, 126a/8,

152b/8

e.+ leri 076b/10, 082b/9

e.+ üm 118b/2

2- Bir adamın vücuda getirdiği şey,
telif. -2- [Ar]

e. 100b/12, 104a/7

esir : Kul, köle, bende. -2-
[Ar]

e.+ i olmuşdur 095a/10

e.+ i olur 126b/7

esirge - : bk. Esirgemek. -1-
e.- mezsın 085b/8

esirgemek : Koruma, himaye etme. -1-
e. 111a/7

eski : Eski. -2-
e. 140a/6
e.+ si 081b/11

eski - : Eskimek. -1-
e.- r 100b/8

eskitme - : Eskitmemek. -1-
e.- ye 108a/5

esme - : Esmemek. -1-
e.- yince 084b/10

eşek : Eşek. -22-
e. 132b/8, 132b/10, 133a/8,

133b/9, 133b/10, 133b/12, 134a/2,
134a/13,

134a/15, 134b/1, 134b/3, 134b/8

E. 134a/11

e.+ e 133b/8

e.+ i 134a/3, 134a/9, 134b/1

e.+ üñ 132b/9, 133a/3, 133a/10

eşkere : Aşık, açık. -3- [Far]
e. 132a/3, 132a/5, 145a/13

et : Et. -2-
e.+ i 108a/7
e.+ leri 086a/9

etegi arı : Namuslu, iffetli. -1-
e. 137a/1

etek : Kenar. -3-
e.+ ine 123b/6, 131b/7
e.+ ini eldenkoya 143b/9

etmek : Ekmek. -1-
e.+ i 133b/10

ev : Ev, hane. -42-
e. 078b/1, 106a/11, 113b/14,
117a/6, 118b/4, 132b/12, 137b/7
E. 121b/6
e.+ de 085b/7, 086b/5
e.+ din 086a/2, 130a/10
e.+ e 129b/6
e.+ i 094b/4, 129b/6, 133b/7,
149a/7

e.+ inde 075b/4, 106a/9, 123b/8
e.+ inden 085a/4, 089b/15,
128a/2, 144b/1
e.+ ine 085b/3, 085b/4, 111b/2,
112a/13, 112b/1, 121b/6, 128b/3,
131b/6,
138b/5
E.+ ine 117a/6
e.+ ini 128a/1
E.+ ini 138a/9
e.+ üm 106a/10
e.+ üñ 129a/8, 130a/6
e.+ üñe 131b/10

evet : Evet. -3-
e. 076a/4, 105b/3, 117b/3

evvel : Birinci, ilk. -12- [Ar]
e. 074a/3, 080a/7, 080a/8,
098b/6, 108b/6, 120b/10, 120b/12,
124a/13
E. 070b/4, 096a/2, 102b/1,
143b/10

evvelki : Birinci, ilk. -5- [Ar]
e. 073b/6, 097b/5, 130b/10
E. 113a/3, 130b/15

ey : Ünlem, nida sözü. -1-
e. 095a/10

eyit(eyt-) - : bk. Eyitmek (Eytmek)
-362-
e.- di 070b/8, 071b/4, 071b/5,
071b/11, 071b/15, 072a/3, 072b/3,
072b/10,
073a/1, 073a/9, 073a/10, 073b/2,
073b/8, 074a/7, 074b/9, 074b/10,
075b/1,
075b/3, 075b/5, 075b/6, 076a/4,
076a/6, 076a/10, 076b/4, 076b/5,
076b/9,
077a/1, 077a/7, 077b/1, 077b/8,
078a/5, 078a/9, 078b/3, 079a/3,
079a/10,
079b/2, 079b/6, 079b/7, 079b/9,
080a/7, 080a/8, 080a/10, 080b/6,
080b/12,
081a/1, 081a/5, 081a/11, 081b/9,
082a/15, 082b/11, 083a/2, 083a/3,
083b/6,
084a/3, 084a/5, 084a/11, 084b/7,
084b/11, 085a/2, 085a/12, 085a/14,
085a/15,
085b/2, 085b/3, 085b/5, 085b/7,
085b/8, 086a/1, 086a/6, 086b/4,
086b/10,
087a/2, 090b/13, 091a/13,
092a/5, 093a/1, 093a/3, 093a/5, 093b/2,
093b/8,
093b/12, 094a/1, 094b/3,
095a/15, 095b/4, 096a/6, 097a/1,
097a/4, 097b/2,
098b/4, 098b/15, 099a/11,
099b/8, 100a/5, 102b/2, 102b/3, 102b/5,
103b/1,

103b/9, 104a/1, 104a/3, 105a/1,
105b/1, 105b/3, 106a/10, 106a/12,
106a/13,
106b/7, 108a/4, 108a/14,
108b/12, 109a/4, 109a/7, 109a/8,
109a/9, 109a/12,
110a/8, 110a/10, 110b/1, 110b/2,
111a/11, 111b/3, 111b/4, 112a/5,
112a/10,
112b/3, 112b/4, 113a/3,
113b/13, 113b/14, 114b/2, 114b/3,
115a/2, 115a/10,
116a/8, 116b/4, 117b/1, 117b/2,
117b/3, 118a/1, 118a/2, 118b/1, 118b/3,
118b/5, 118b/6, 120a/3, 120a/4,
120b/1, 120b/9, 121a/3, 122a/7, 122a/9,
123b/3, 123b/14, 125b/1,
125b/4, 128b/7, 128b/8, 129a/2, 129a/5,
129a/12,
129b/10, 130a/7, 130b/2,
130b/8, 130b/12, 131a/1, 131a/2,
131a/4, 131a/6,
131a/7, 131a/9, 131a/13, 131b/5,
132a/3, 133a/1, 133a/2, 133a/4, 133b/3,
133b/5, 133b/10, 134a/2, 134a/5,
134a/7, 134a/11, 134a/12, 134b/4,
134b/7,
135a/8, 135b/8, 136a/1, 136a/4,
136b/6, 136b/11, 137a/5, 137a/9,
139a/9,
139b/7, 140a/1, 140b/11, 141a/5,
141b/8, 142b/2, 142b/4, 142b/8,
142b/10,
143b/8, 144a/12, 144b/5, 146a/8,
146b/8, 147a/2, 148a/6, 148b/9, 149b/6,
149b/10, 149b/13, 150b/9,
150b/11, 150b/13, 151a/1, 151a/13,
151b/1, 152a/1,
152a/7, 152b/6, 152b/10
e.- di 070b/1, 071a/9, 080b/14,
097a/9, 098a/6, 098b/4, 099b/9, 100a/6,
102b/2, 105a/3, 106a/5, 106a/11,
108b/14, 109a/5, 110b/12, 111a/6,
111a/12,
111b/7, 112a/6, 112a/9, 113b/4,
115b/13, 117a/3, 119b/4, 119b/5,
120a/8,
120b/2, 120b/10, 121a/1,
121b/1, 121b/5, 123b/10, 124a/8,
124a/13, 126a/5,

128a/4, 128a/6, 130b/8, 131a/3,
131b/6, 132b/10, 133b/1, 133b/4,
136b/15,

137b/5, 147b/5
e.- diler 075b/1, 087a/10,
093b/5, 103a/1, 103b/7, 110b/9
e.- di-ler 071b/3
e.- diler 129a/2
e.- düm 087a/14, 110b/2
e.- dün 087b/1
e.- em 076b/8
e.- gil 071a/8, 074b/9, 085b/2,
086a/1, 097a/2, 114a/7, 139b/9

e.- mişdür 082b/3, 088b/13,
091b/7, 094b/7, 123a/8
e.- mişidi 085b/1, 132b/8
e.- mişlerdür 071b/15, 087b/5,
088b/6, 089b/9, 089b/11, 095b/2,
099b/1, 100b/13,
110b/14, 120b/7, 122b/6,
123a/3, 130b/3, 131a/14, 149b/11,
152a/14

e.- mişlerdür elindutası 111a/7
e.- e 104b/2
e.- eler 131b/13, 153a/12
e.- em 084a/15, 100b/7
e.- esin 085a/1
e.- even 079a/14
e.- igör 102a/13
e.- ivirdi 075b/3, 080b/15,
084b/5, 110a/7, 128a/3
e.- ivir-di 090a/2
e.- ivirdiler 113b/11
e.- ivirgil 078a/3, 103a/11,
109a/4, 111a/11, 112a/11, 117a/3,
120b/15, 146b/13
e.- ivirgil 113b/3, 120b/1
e.- ivirürdi 119a/6
e.- ün 128b/9
e.- ür 105a/3
e.- ürdi 122a/1, 124b/7
e.- ürisem 134a/5
e.- ürlər 133a/3
e.- ürlər 093a/9
e.- ürsin 086b/5, 091b/4
e.- ürven 142a/10

eyitmek (eytmek) : Söylemek,
anlatmak. -2-

e. e 137a/8
e. 070b/4, 124a/7

eyitme - : Söylememek. -1-
e.- dün 077b/2

eyle - : bk. Eylemek. -220-
e. 106a/11
güzer e. 154a/8
haber e. 154a/8
helâl e. 115b/1
ihtiyâr e. 117b/2
kabûl e. 072b/9
secde e. 105b/4
tîmâr e. 154a/9
e.- di 071a/8, 075b/15, 084b/3,
085a/6, 086b/6, 089b/2, 098b/5, 101a/5,
103a/9, 111a/10, 117a/7, 120a/3,
121a/1, 122b/4, 128b/1, 128b/8
‘arz e.- di 073a/7, 073a/8,
118b/5
bağın e.- di 109a/13
cem‘ e.- di 097b/2, 098a/5
endîşe e.- di 130b/1
eşer e.- di 133b/10
fıkr e.- di 080b/13, 129a/10
ğadr e.- di 149b/5
haber e.- di 110a/4
hâşıl e.- di 127b/3
hışm e.- di 105b/3
ikrâm e.- di 093a/2
‘itâb e.- di 134a/11
kaşd e.- di 134a/1
kendüzine e.- di 108b/11
muvâfaqat e.- di 139a/8
müşâhede e.- di 092b/7
pervâz e.- di 144a/11, 148b/4
şaru e.- di 096a/10
secde e.- di 105b/4
taqrîr e.- di 135a/15
tefekkür e.- di 096a/2
terk e.- di 128a/1
tîmâr e.- di 112b/1
‘uqûbet e.- di 116a/9
vazîfe e.- di 122b/1
zâhir e.- di 146a/8
zâ’il e.- di 146a/5
e.- diler 085b/4, 096b/5
‘arz e.- diler 117a/1
fetḥ e.- diler 120a/1

ittifāk e.- diler 102b/4
 qabūl e.- diler 120b/6
 qaşd e.- diler 120a/6
 mübālağa e.- diler 147b/8
 müttehem e.- diler 110b/8
 şükr e.- diler 120a/2
 tama' e.- diler 109a/6
 terk e.- diler 087a/11
 yarağın e.- diler 110b/10
 e.- dügi 076b/9, 146b/11
 galebe e.- dügi 113a/1
 seyr e.- dügin 096a/2
 va'de e.- dügün 084b/11
 e.- düm 089a/2, 089a/7, 108b/3,
 149b/5
 bilmezlik e.- düm 108a/15
 delülik e.- düm 108b/6
 endişe e.- düm 116a/11
 helāk e.- düm 139a/2
 i'timād e.- düm 123b/5
 qaşd e.- düm 089a/4, 121b/5
 şabr e.- düm 122b/3
 taşavvur e.- düm 093a/4
 e.- dün 098b/4, 120b/10
 qaşd e.- dün 105a/7
 kinlü e.- dün 108a/5
 rüşen e.- dün 072a/13
 zulm e.- dün 147b/3
 e.- gil 113b/15
 beyān e.- gil 125b/2, 135b/10
 işāret e.- gil 099a/12
 e.- mez 143a/12
 fark e.- mez 073b/2
 tīmār e.- mez 133b/2
 e.- miş 128a/6, 147b/1
 busu e.- miş 141a/1
 'ivaż e.- miş 128a/7
 qaşd e.- miş 141a/2
 sākin e.- miş 128a/8
 endişeler e.- mişdüm 115b/1
 fidā e.- mişdür 123b/2
 qaşd e.- mişdür 142a/5
 kullık e.- mişdür 076a/3
 meded e.- mişdür 126b/3
 sermāye e.- mişdür 126b/4
 e.- mişidi 079b/5, 110a/2
 qaşd e.- mişlerdür 142b/6
 kim e.- mişlerdür 129b/8
 vech e.- mişlerdür 104a/9
 e.- mişsin 098b/3, 129b/9

ihtiyār e.- mişsin 133b/4
 hāşıl e.- mişven 151a/4
 e.- ŋ 071b/4, 097b/6
 e.- r 086b/12, 099a/9, 106b/2,
 107a/1, 107a/2, 111a/9, 115b/6, 115b/7,
 131a/4, 131b/9, 140b/6, 143b/1
 'arz e.- r 126b/3
 diñicilik e.- r 101a/9
 dostlık e.- r 143b/11
 helāk e.- r 104b/8
 ikdām e.- r 086b/13
 qaşd e.- r 095b/5
 tedbīr e.- r 145b/5
 yaş e.- r 151b/6
 zīrūzeber e.- r 122b/9
 e.- rdi 075a/6
 işāret e.- ridi 120b/2, 124a/11
 takrīr e.- ridi 124b/5
 taşavvur e.- ridi 127b/8
 ziyān e.- ridi 117a/7
 e.- ridüm 115a/11
 e.- rise 097a/4
 mübālağa e.- rise 125a/1
 illik e.- rlerise 110b/4
 ikrār e.- rsem 134a/6
 e.- rsevüz 099a/14
 e.- rven 144a/2
 tevaqqūf e.- seŋ 134a/14
 nezr e.- sün 133a/8
 e.- ye 079b/1, 086b/8, 108b/10,
 113b/12, 116b/2, 122a/3, 135b/10,
 139b/12,
 145a/13
 fāriğ e.- ye 075b/11
 fevt e.- ye 110b/15
 hışm e.- ye 109b/3
 hükme e.- ye 074a/9, 106b/6
 ihtiyār e.- ye 146a/6
 iveklik e.- ye 139a/10
 qaşd e.- ye 074b/15, 083b/5,
 100a/4
 müfāharete e.- ye 129b/8
 perhīz e.- ye 146a/2
 şöhet e.- ye 120b/8
 şulh e.- ye 139b/13, 146b/10
 te'cīl e.- ye 135b/11
 tefekkür e.- ye 096b/4
 tīmār e.- ye 075a/7
 'uqūbet e.- ye 124b/7
 yarağ e.- ye 111a/3

yuva e.- ye 082a/14
zaḥīre e.- ye 107a/9
zāyi' e.- ye 113a/5
e.- yeler 131a/2, 132b/8, 136b/6
bāṭıl e.- yeler 083b/11
kaşd e.- yeler 139b/10
muvāfaqat e.- yeler 101b/9
e.- yelüm 086b/5, 110b/4
karār e.- yelüm 099a/5
savaş e.- yelüm 098b/11
e.- yem 086a/9
'arz e.- yem 101a/4
dirlik e.- yem 121a/9
hüküm e.- yem 107a/5
e.- yen 103a/5
helāk e.- yesin 112b/6
e.- yesiz 079a/4
e.- yeven 092a/4
e.- yeyin 085b/6
ğusl e.- yeyin 134b/4
e.- yüp 101a/7, 121a/14
taqrır e.- yüp 101b/10
zaḥīre e.- yüp 107a/14
e.- medin 103b/10
işāret e.- mesven 111a/6

eyle : Öyle. -11-

e. 075a/4, 077a/7, 077b/6,
104b/9, 106b/7, 119a/5, 122a/8,
130b/11,
134b/5
e. 087a/9
e.+ dür 120a/8

eylemek : Yapma, inşa etme. -81

e.- mege 071a/15, 095a/2
bāṭıl e.- mege 071a/5
diri e.- mege 071a/4
ğusl e.- mege 134b/5
taqrır e.- mege 087a/12
hüküm e.- mege 074b/8
ihtiyāt e.- megi 149b/12
'ivażın e.- megi 145a/2
muvāfaqat e.- megi 084a/12
şulh e.- megi 140b/7, 141b/6
zacr e.- megi 102a/8
i'timād e.- megine 098b/2
e.- mek 071b/4, 071b/14,
080a/10, 082b/15, 085b/8, 090a/4,
099a/3, 099a/15, 115a/5, 120b/11,

121a/5, 131a/15, 143a/7, 145b/9,
146b/15, 152a/1

'afv e.- mek 143b/7
āşikāre e.- mek 087a/15
def' e.- mek 120a/12, 144a/6
dostlık e.- mek 083b/2
düşmanlık e.- mek 083b/4
fikr e.- mek 075b/7, 100a/6
helāk e.- mek 105a/4, 152a/4
hışm e.- mek 124b/4
hîle e.- mek 101a/2
hüküm e.- mek 072a/12
ihşān e.- mek 136a/5
ihtiyāt e.- mek 154a/12
ikrār e.- mek 074a/3
iltifāt e.- mek 147a/1
i'timād e.- mek 111a/5, 125a/6
kaşd e.- mek 101a/15, 123a/9
muḥābā e.- mek 073b/1
müdārā e.- mek 110b/7
red e.- mek 081b/3, 144a/5
şabr e.- mek 091a/14
savaş e.- mek 098a/8
savaş e.- mek 123a/9
şulh e.- mek 146a/12
şulh e.- mek 082a/10
şükr e.- mek 091a/10, 094a/7
tedbīrin e.- mek 121a/7
zāyi' e.- mek 151a/4
e.- mekde 083b/4
'azāb e.- mekde 134a/4
def' e.- mekde 105b/6
eylük e.- mekde 123b/1
ḥayr e.- mekde 153a/10
kahr e.- mekde 102a/2
men' e.- mekde 152a/2
tīmār e.- mekde 147b/8
beyān e.- mekden 154a/12
çāre e.- mekden 073b/4
kaşd e.- mekden 144a/9
mekr e.- mekden 129a/8
savaş e.- mekden 099b/6
şulh e.- mekden 141b/3
taqrır e.- mekden 084b/11
zulm e.- mekden 153a/12
şabr e.- mekdür 150b/8

eyleme - : Yapmamak. -16-

zāyi' e.- 144b/6
e.- di 134a/2, 138a/4

iltifāt e.- di 074b/14, 128b/5
e.- düñ 135a/3
fevt e.- ye 146a/12
iltifāt e.- ye 097a/5, 098b/14,
126b/11
tekye e.- ye 108b/4
terk e.- ye 140b/3
ihtiyār e.- yevüz 099b/10
savaş e.- yevüz 100a/5
fevt e.- yeyin 148b/1
dermān e.- yiser 133a/1

eylen - : Yapılmak, hazırlanmak. -2-
taqrır e.- di 107b/8
e.- en 071b/11

eyleyübil - : Yapabilmek. -2-
şabr e.- yübildüñ 120a/6
e.- yübilür 121a/3

eyleyüme - : Yapamamak. -3-
e.- di 085a/7
kaşd e.- se 115b/5
hîle e.- ye 110a/3

eylük(eyülik, eylik) : İyilik. -19-
e. 082b/8, 092a/3, 092a/9,
111a/7, 136a/5, 154a/1
e. eylemekde 123a/15
e. itene 102a/7
e.+ e 082b/3
e.+ i 072a/7, 092a/7
e.+ ler 091b/1, 129b/9
e.+ leri 139a/6, 143a/11
e.+ leriñe 081b/7
e.+ lerüñ 089b/11
e.+ üm 152b/9
e.+ i 143b/7

eymenmek : Çekinmek, korkmak,
endişe etmek. -2-
e. 141a/8
e.- inden 123a/9

eyü : İyi. -32-
e. 071a/10, 074a/6, 081b/4,
084b/8, 088a/9, 090a/15, 090b/15,
091a/3,
091b/10, 091b/11, 096b/5,
099a/3, 100b/11, 104a/11, 104a/12,

107a/9,
108b/15, 123b/11, 123b/14,
125b/5, 130b/1, 131a/15, 131b/1,
131b/2, 144b/3,
145a/6, 153b/6, 153b/7
E. 119a/4
e.+ ler 082b/3, 120a/7
E.+ ler 090b/12

eyü hällü : İyi halli. -1-
e. 094b/7

ezel : Başlangıcı olmayan. -1-
[Ar]
e. 122a/4

ezelî : Başlangıcı olmayan. -1-
[Ar]
e. 079b/10

ezginek : Azıcık, biraz. -2-
e. 092b/5
e. 099b/4

-F-

fahr : Övünme, büyüklenme. -1-
[Ar]
f. 151b/3

fānî(fāni) : Sürekli olmayan, geçici. -2-
[Ar]
f. 126b/11
f.+ dür 074a/4

fāriğ : El çekmiş, vazgeçmiş. -11-
[Ar]
f. 085b/3, 107b/4
f. dut 130b/14
f. eyleye 075b/11
f. oldı 072a/6, 090b/9, 106b/5,
145b/1
f. olmışıdı 094a/12
f. olur 130a/2
f.+ dür 123a/9

farīza : Yapılması gereken ödev, görev.
-5- [Ar]
f. 151b/2
f.+ dur 149a/1, 153a/2

- f.+ lardandır 075b/10
f.+ rak 144a/9
- farķ** : Görmek, ayırmak, seçmek. -1-
[Ar]
f. eylemez 073b/2
- fāsık** : Sapkın, günah işleyen. -1-
[Ar]
f. 075b/9
- faşīh** : Belli, açık, ayan beyan. -1-
[Ar]
f. 095a/15
- faşl** : Bölüm, kısım, devre. -9-
[Ar]
f. 077a/1
f.+ ı 080a/5, 090b/9, 108a/13,
115a/1, 135a/15
f.+ ın 073b/7
f.+ ları 118a/2, 133b/9
- fāyide** : Fayda, yarar. -28- [Ar]
f. 070b/4, 072b/6, 073b/10,
081b/1, 091a/3, 101a/11, 101b/2,
108b/12,
120b/10, 124b/13, 134a/4,
139b/14, 140b/7, 145b/3, 151b/15
f.+ lerden 082a/15
f.+ leri 083a/4, 101b/7
f.+ lerin 143a/5
f.+ lerinden 135b/12, 139a/10
f.+ si 076b/1, 090b/3, 096b/7,
107a/6, 128a/9
f.+ sinden 087b/7, 091a/2
- fāyidelü** : Faydalı. -1-
f.+ sin 125a/9
- fāyidesüz** : Faydasız. -1-
f. 098b/15
- fazīlet** : İyi huy, erdem. -2-
[Ar]
f. 074a/2
f.+ i 123a/5
- fehm** : Anlama, kavrama. -3-
[Ar]
- f. 150b/15
f.+ i 125a/3
f.+ ine 135b/3
- felek** : 1- Baht, kader. -2- [Ar]
f.+ üñ 121a/5, 126a/10
2- Gök, gökyüzü, sema. -1-
[Ar]
F.+ den 115a/7
- ferāġat** : Vazgeçme, el çekme. -
10- [Ar]
f. 112a/2, 128a/9, 131b/2,
133b/8, 142b/7
f. olmağına 108b/14
f.+ ı 077a/2
f.+ i 096a/10, 120a/9
f.+ ümçün 115a/13
- ferāġatlık** : Vazgeçmişlik. -1-
f.+ ı 114b/9
- ferec** : Gam, tasa ve sıkıntıdan
kurtulma. -1- [Ar]
f. 109a/1
- fermān** : Emir, buyruk. -5-
[Far]
f.+ a 149b/1
f.+ ın 079a/5, 079b/2
f.+ ına 149a/1
f.+ ında 097a/11
- fertüt** : Çok yaşlı, pir, kocamış, bunak.
-1- [Far]
F. 127a/6
- fesād** : Fenalık, kötülük. -7-
[Ar]
f. 070b/6, 072a/2, 099a/7
f.+ a 115b/15
f.+ ını 101b/10
F.+ ile 091a/5
f.+ uñ 077b/6
- fesāhat** : İyi söz söyleme yeteneği. -1-
[Ar]
f. ilerü dutarsa 088a/13
- feth** : Ele geçirmek, zapt etmek. -4-

- [Ar]
f. 120a/3, 120a/13, 120a/15
f. eylediler 120a/1
- Fetre** : (Ö.A.) Fetre. -17-
F.+ 'nüñ 147b/15
F.+ 'ye 148b/8
F.+ 'yi 148b/6
F. 146b/7, 147b/6, 147b/11,
148a/1, 148a/5, 148b/3, 148b/8, 148b/9,
149b/10, 150b/11, 151a/1,
151b/1, 152a/7, 152b/10
- fevt** : Yitirme, kaybetme. -4-
f. eylemeye 146a/12
f. eylemeyeyin 148b/1
f. eyleye 110b/15
f. olanuñ 072b/7
- fi'lcümle** : Kısacası, nihayette, sonunda.
-5- [Ar]
F. 103b/6, 109a/13, 126b/14,
130a/8, 147b/10
- fi'lhāl** : Bu esnada, hemen, şimdi. -2-
[Ar]
f. 132a/1, 151b/5
- fidā** : Fedā. -4- [Ar]
f. eylemişdür 123b/1
f. kılam 077a/2
f. kılurlar 083a/4
f.+ sın 152a/1
- fikr** : Fikir, düşünme. -31- [Ar]
f. 087a/15, 110b/12, 122b/6,
135b/3, 139a/8, 139b/3, 146b/3
f. eyledi 080b/13, 129a/10
f. eylemek 075b/7, 100a/6
f. itemediler 120b/3
F. itüben 132a/6
f. yirinegetüreler 101b/11
f.+ den 124a/10, 141a/8
f.+ deven 133a/2
f.+ i 094a/6, 103b/10, 104a/1,
108b/7, 115b/9, 130b/7, 137b/14
f.+ ile 122b/8
f.+ lerden 135a/3
f.+ leri 130b/15
F.+ üm 130b/12
- f.+ üñ 130b/6, 131a/2, 131a/5
- fikretlü** : Fikretli. -1-
f. 122b/8
- fikrlü** : Fikri olan, düşünceli. -3-
f. 079b/3, 097a/5, 131a/4
- fikrsüz** : Düşüncesiz, saf. -3-
f. 098a/9, 136b/14, 139b/7
- fi'l** : Fiil, iş, davranış. -1- [Ar]
f.+ ümüze 135b/7
- firāk** : Ayrılık, hicran. -3-
[Ar]
f. 090a/12, 108a/11, 135a/12
- fitne** : Kötülük, bela. -7- [Ar]
f. 073b/3, 094b/6, 098b/9
f.+ ler 102a/4
f.+ nüñ 077b/6
f.+ ñ 071b/12
f.+ ñi 071b/12
- fitnelü** : Fitneli. -2-
f. 077b/9, 111b/1
- furşat** : Fırsat. -15- [Ar]
f. 073b/3, 083a/7, 086a/6,
111a/3, 144a/7, 144b/2, 151a/9
f.+ a 111a/2
f.+ ı 110b/15, 115b/7
f.+ ın 120b/5, 146a/12, 151b/2
f.+ ımı 145a/2, 148b/1
- fuzullık** : Haddini bilmeme, fodulluk.
-1- [Ar]
f.+ ı 121a/9
- fülān** : Belirsiz bir şey, filān. -6-
[Ar]
f. 073a/1, 084a/6, 085b/3,
119b/6, 140b/11
F. 109b/4
-G-
- ğaddār** : Çok zulüm eden, acımasız. -2-
[Ar]
ğ. 116b/7, 119a/2

ğaddārhlık : Vefasızlık, hainlik. -2- ğ. 130b/2, 143a/10	[Ar] ğ.+ ı 118b/3
ğadr : Vefasızlık, hainlik. -5- [Ar] ğ. 072a/3, 143a/11 ğ. eyledi 149b/5 ğ.+ ından 115b/14, 140b/5	ğammāz : Gıybetçi, münafık. -1- [Ar] ğ. 077b/9
ğāfil : Gafil, gaflet eden. -12- [Ar] ğ. 097a/4, 097a/7, 126b/8 ğ. ola 135b/12, 139a/6 ğ. oldılar 078b/8 ğ. olmaya 146a/13 Ğ. olmayalar 124b/9 ğ. olmayam 145a/3 ğ. olmazlar 143b/13 ğ.+ ler 146a/3 ğ.+ rağı 153b/14	ğanīmet : Savaşta düşmandan ele geçirilen mal. -4- [Ar] ğ. 140b/7, 142a/1, 143b/2 Ğ. 096a/7
ğāfillık : Gafillik, gaflet. -2- ğ. kıılır 125b/3 ğ.+ a 086a/7	ğanīmetlık : Ganimetten elde edilen eşya. -1- Ğ.+ durur 096a/8
ğaflet : Dalgınlık, bilmezlik. -7- [Ar] ğ. 072a/4, 104a/8, 113a/5, 126a/4, 135b/1, 146a/3 ğ.+ den 114b/4	ğarāmet : Borç, diyet gibi şeyleri ödeme. -1- [Ar] ğ. 139b/8
ğalebe : Yenme, üstünlük. -1- [Ar] ğ. eylediği 113a/1	ğaraż : Maksat, niyet. -6- [Ar] ğ. 100a/8, 129a/13 ğ.+ ından 104a/13 ğ.+ lar 074b/7 ğ.+ um 142a/8
ğālib : Yenen, üstün. -21- [Ar] ğ. 099a/6, 103a/5, 103a/7, 123a/4, 124a/3, 124a/10, 125a/2, 140a/1, 146a/14, 146b/8, 151a/13 ğ. ola 154a/5 ğ. oldu 126a/7, 129a/11, 129b/3, 137b/14 ğ. olmuş 154a/11 ğ. olmuşdur 085a/14 ğ. olmuşdı 129b/1, 132b/11 ğ. olur 082a/1	ğarīb : 1- Garip, acayip. -2- [Ar] ğ. 080a/3 Ğ. 119a/6 2- Kimsesiz, zavallı, biçare. -4- [Ar] ğ. 088b/7, 127b/14 ğ.+ dür 087b/6 ğ.+ idüm 120b/4
ğam : Tasa, kaygı, keder. -1-	ğarībhlık : Gariplik, yalnızlık. -4- ğ. 090a/9, 090b/14, 153b/4 ğ.+ ı 091a/9
	ğavr : Öz, esas, hakikat, künh. -1- [Ar] ğ.+ ın 141b/1
	ğāyet : 1- Çok, pek çok. -3- [Ar] ğ. 074b/12, 146a/8 ğ.+ ine 082b/7 2- Son, bitim, nihayet. -1-

[Ar]
ğ.+ ine 096b/7

ğāyib : Kayıp, zayı. -6- [Ar]
ğ. 138b/1
ğ. oldı 106a/6, 148a/1
ğ. olduğu 128a/2
ğ. olmağumdan 113b/15
ğ. olsa 117a/8

geç - : 1- Vazgeçmek. -10-
g.- e 090b/4, 093b/7, 094a/2
g.- esin 082b/2
g.- gil 074b/3, 114b/3, 132b/2,
134a/9
g.- mişdür 083b/3
g.- üñ 103a/8
2- Vakti bilinmek, yaşanmış olmak.
-15-
g.- di 075a/7, 084a/3, 096a/11,
113b/10, 117a/11, 122a/7, 126a/7,
128a/2,
137a/3, 148a/1
g.- e 088b/4, 149b/4
g.- en 090b/6
g.- er 126b/10
g.- di 146b/1
3- Bir yerden başka bir yere gitmek.
-3-
g.- er 115b/8
g.- erse 108a/12
g.- esin 095b/4
4- İleri geçmek, öne geçmek. -1-
g.- di 129a/4

geçmek : 1- Geçme, vazgeçme. -2-
g. 119b/5, 133b/11
2- Vakti bilinme, yaşanmış olma.
-1-
g.- ile 145b/7

geçmeklik : Geçme. -2-
g. 130a/6
g.+ i 082a/6

geçme - : Geçmemek.
g.- di 087a/6
g.- ye 107a/13

geçmiş : Geride kalmış, yaşanıp bitmiş.

-3-
g. 118a/2, 121a/8
G. 121a/7

geçür - : 1- Yaşamak, yaşayıp
tüketmek. -14-
g.- düm 116a/12
g.- e 092b/2
g.- eler 131b/7
g.- elerdi 103a/4
g.- elüm 084a/10, 098b/12
g.- em 086a/8
g.- emiven 154a/6
g.- mişven 132a/7
g.- ür 091a/6
g.- ürdü 122b/1
g.- ürler 092a/9
g.- ürlerdi 078b/8
g.- ürleridi 097a/12
2- Sınırı atlatmak. -1-
g.- di 114b/3
3- Yer değiştirmek, aktarmak. -2-
g.- eler 132b/7
g.- üruz 104a/4

geçürmek : 1- Yaşama, yaşayıp
tüketme. -1-
g. 153a/8
2- Sınırı atlatmak. -1-
g. 099b/2

geçürme - : Geçirmemek. -1-
g.- ye 152b/6

gedük : Eksik, noksan, delik, açıklık.
-2-
g. 072b/8, 110b/14

gel - : 1- Bir maksatla bir yere uğramak.
-80-
g. 132a/3, 148b/8
g.- di 071b/5, 072b/1, 075a/4,
077b/1, 080b/13, 084b/3, 086a/5,
086b/7,
090a/8, 092b/5, 092b/9, 094a/14,
106a/8, 106a/9, 109a/7, 109a/8, 114a/2,
133a/10, 134b/3, 144a/6,
144a/15, 152a/6
g.- diler 093b/8, 094b/1, 113a/1
g.- düğüm 081b/8

g.- düğün 084a/4
g.- düğünün 093b/12
g.- düm 081a/4, 090b/7, 093a/5,
122a/4, 131b/11
g.- e 087b/10, 095b/5, 132b/7,
139b/5
g.- eler 112b/3, 139b/10
g.- em 133a/8, 134b/4
g.- emidi 135a/1
g.- esin 083a/2, 114a/2, 129b/6,
140b/7
g.- eyidi 134b/8
g.- gıl 105a/11
g.- idura 139b/5
g.- mezregi 153b/11
g.- miş 084a/13, 093a/6, 111a/8,
143b/3, 144b/3
g.- mişdür 136b/2
g.- üp 098b/11, 105a/9, 143b/15
G.- üp 112b/1, 117a/5
g.- ür 078b/3, 078b/4, 079a/10,
115b/5, 117b/5
g.- ürdi 078a/15, 086a/2
g.- ürlər 103b/9
g.- ürlərđi 140b/13
g.- ürsin 084b/4, 085a/9, 093a/3
2- Zuhur etmək, hasıl olmaq. -28-
g.- di 117a/5, 146b/1
vücūda g.- di 138a/5
g.- e 120a/9, 131b/2, 132b/4,
144a/9
vücūda g.- e 137a/3
g.- edi 072b/12
g.- en 150a/12
g.- esi 123a/13
g.- mez 135a/11
g.- mezse 101a/13
g.- miş 090b/4, 123a/13
g.- mişdür 149a/8
g.- se 104a/7
g.- sün 116a/9
g.- ür 086b/11, 091b/12, 131b/9,
143b/4, 151a/5
g.- ürise 121a/10
g.- ürmiş 146a/10
g.- ürse 100b/13, 101a/12
g.- meye 153a/5
3- Uğramak, düşar olmaq. -3-
g.- di 073a/9, 105a/12, 105b/2
4- Öne doğru çıkmak. -11-

g. 100a/6, 144b/4
g.- di 078b/5, 084a/2, 093a/2,
103b/11, 142b/8
g.- diler 107b/4
g.- e 136a/6
g.- se 117a/8
g.- üñ 107a/4
5- Uyğun olmaq, yakışmaq. -1-
g.- mez 087b/3
6- Bulunduğı yerden ayrılıp geri
dönmək. -12-
g.- di 096a/1, 129b/1, 134b/2,
134b/6, 138b/2, 148a/5
g.- e 089a/3
g.- eler 097b/5
g.- em 109b/5
g.- mişdür 114a/6
g.- sün 134a/9
g.- ürisem 151b/13
7- Yapabilmek, sadır olmaq. -3-
g.- di 139a/5
elümden g.- meydi 139a/1
g.- mez 093b/6
8- Getirilmek, gönderilmek. -2-
g.- di 121b/2
yirine g.- di 150b/10
9- Etki bırakmaq. -6-
g.- di 122a/5, 124a/12, 127b/6,
130b/7, 134a/4
g.- esi 124a/15
gelesi : Gelecek zaman, istikbal. -4-
g. 098b/14, 149b/3
g.+ de 154a/5
g.+ nün 121a/7
gelin : Gelin. -1-
g.+ ler 126b/2
gelmək : 1- Bir maksatla bir yere
uğramak. -4-
g.- üme 109b/4
g. 092a/2, 101b/6, 106b/6
2- Bulunduğı yerden ayrılıp geri
dönmək. -1-
g.- de 151b/15
gelmeklik : Gelme. -2-
g.+ i 115b/15
g.+ üm 149b/10

gelme - : Gelmemek. -7-
 g.- di 093b/1, 148b/8
 g.- ye 105b/4
 g.- yedüm 094a/1
 şevāb g.- yedi 072a/7
 g.- yince 124a/5
 g.- di 144b/5

gemi : Gemi. -3-
 g. 081a/8, 142a/14, 142a/15

gemici : Gemici. -2-
 g. 142a/14, 142a/15

genc : Hazine, define. -1- [Far]
 g.+ in 101a/15

gençlik : Tazelik, civanlık. -1-
 g. 117a/10

geñez : Kolay. -3-
 g. 133a/4
 g. oldı 135a/5
 g.+ dür 131a/14

geñezlik : Kolaylık, sühulet. -1-
 g.+ de 096a/15

geñizrek(geñezirek) : Daha kolay, daha uygun. -3-
 g.+ dür 088b/3, 088b/8, 125b/4

geñşe - : Gevşemek. -1-
 g.- r 148a/7

geñşet - : Gevşetmek. -1-
 g.- ür 082a/6

ger : Eğer. -3-
 g. 082a/9, 083b/12, 096a/7

gerek : 1- Gerek, lazım. -83-
 g. 070b/4, 071b/12, 073b/1,
 074b/3, 082a/5, 087a/6, 090b/2, 091a/3,
 091a/14, 091b/10, 096a/6,
 096b/4, 097a/6, 098a/8, 099b/1, 099b/7,
 100a/6,
 100a/7, 101b/14, 102a/12,
 103b/10, 104a/4, 104a/5, 106a/12,

107a/10, 108b/15,
 109b/1, 110a/9, 110b/5,
 110b/13, 111a/9, 119b/4, 120b/11,
 120b/12, 121a/9,
 121a/10, 122a/8, 123a/2, 125a/4,
 125a/8, 126b/13, 131a/2, 131a/5,
 133a/3,
 135a/12, 135a/13, 135b/3,
 135b/4, 136b/4, 136b/5, 140a/8, 142b/5,
 143a/12,
 143b/3, 144b/9, 146a/3, 146a/7,
 147a/1, 149b/13, 153a/4, 153a/8,
 153b/10
 g.+ dür 098b/13, 101a/3, 117b/1,
 122a/9, 139b/14
 g.+ idi 119b/4
 g.+ idün 134a/13
 g.+ imiş 131a/7
 g.+ ise 089b/8, 150a/14
 2- İster ... ister. -2-
 g. 089b/1
 G. 089b/1

gerek - : Gerekli olmak. -18-
 g.- mez 080a/10, 097a/3, 099b/2,
 107b/1, 115a/3, 115a/5, 125a/6, 125a/7,
 140a/4, 141a/7, 142a/11, 145b/9,
 147a/1
 g.- sin 071b/4, 071b/14, 124a/7

gerekli : Gerekli, lüzumlu. -1-
 g.+ dür 101a/14

geril - : Üstünü örtmek veya önünü kapatmak. -1-
 g.- mişidi 085b/5

geşte : Dönmüş, gezip dolaşmış. -1-
 [Far]
 g. 085a/9

getür - : 1- Uzak yerden yakına gelmesini sağlamak. -24-
 g. 086b/12
 g.- di 073a/3, 084b/7, 115b/2
 g.- diler 076a/2, 086b/13
 g.- e 079a/2, 152a/8
 g.- eler 129b/9
 g.- em 119b/8, 131b/15, 133a/5
 g.- esin 073a/2, 084a/3, 143a/13

g.- ür 088a/9
g.- ürdi 147b/12
g.- ürdüm 131b/4
g.- ürken 112a/7
g.- ürlerdi 085a/4
g.- ürsin 109a/9
g.- irse 104a/13
g.- mişven 150b/4
g.- üp 098b/6
3- Nakletmek, hikaye etmek,
rivayet etmek. -30-
g.- di 075b/9
g.- düm 071b/10, 076a/8,
086b/3, 105b/5, 109b/1, 115b/3, 135a/2,
138a/2
g.- dün 072a/13
g.- irdi 119a/6
g.- mişlerdür 071a/9, 074b/10,
078a/9, 097a/9, 102b/3, 103b/1, 109a/5,
111a/12,
112a/6, 113b/4, 117a/3, 120b/1,
121a/1, 126a/5, 132b/10, 136b/15,
137b/5,
140b/11, 147b/5
4- Hasıl ve peyda etmek, uğramak.
-5-
g.- di 072b/2, 145b/13
g.- diler 072b/13
g.- irsen 142a/11
vücūda g.- mekden 152a/3
getürmek : 1- Çevirmek, döndürmek.
-2-
g.- e 121a/4
g. 121a/7
2- Nakletmek, hikaye etmek,
rivayet etmek. -1-
g. 074a/13
getürme - : Getirmemek.
g.- di 131b/14
g.- ye 105b/5
söz g.- di 072a/15
gevde : bk. Gövde. -2-
g.+ me 116b/2
g.+ ni 116b/8
geymek : Giymek, giyinmek. -1-
g.- den 090b/4

geyik : Geyik. -29-
g. 077b/8, 078a/8, 078a/12,
086a/2, 086a/9, 092b/3, 092b/5, 093a/2,
093a/7, 093b/1, 093b/8, 094a/13,
094a/14, 095a/14, 096a/2, 096a/9
G. 092b/6, 093a/3, 093b/10,
093b/12, 094b/2
g.+ e 093b/1, 095b/4
g.+ i 086a/5, 096a/1
g.+ ler 077a/8
g.+ ün 092b/9, 093b/3, 093b/11
geyir - : Giydirmek. -1-
g.- düm 139a/3
gez - : Gezmek, dolaşmak. -1-
g.- er 089a/8
gezdür - : Gezdirmek, dolaştırmak. -1-
g.- ür 089b/6
gezür : Gezgin. -2-
g. 133a/7, 133b/1
ğıda : Gıda, yiyecek. -1- [Ar]
ğ.+ yı 077b/5
gibi : Gibi. -40-
g. 078a/14, 079a/8, 081a/2,
081b/10, 081b/13, 082a/2, 082a/5,
083b/4,
087b/8, 088b/13, 089b/3,
089b/4, 089b/9, 089b/10, 090b/15,
092b/6, 095b/4,
100b/8, 107a/11, 113a/8, 113b/6,
114b/6, 120a/10, 121a/14, 121b/1,
128b/1,
129b/11, 133b/6, 133b/7,
146a/3, 149a/5, 150a/11
g.+ dür 082a/13, 085a/2, 119a/1,
141b/1, 151b/5
g.+ yidi 071a/12
gice : Gece. -7-
g. 085a/4, 085a/7, 097a/12,
110a/1, 110b/1, 119b/2, 140b/13
giç : Geç. -3-
g. 082b/4, 082b/5

gider - : Uzaklaştırmak, çıkarmak, yok etmek. -3-

g.- eler 145b/11
g.- ümez 072a/8
g.- ür 082a/6

gile : Yaş üzüm tanesi. -2-
g.+ sin 086b/9
g.+ ye 086b/9

gine : Gene, yine. -1-
g. 073b/5

giñlik : Bolluk, genişlik, ferahlık. -4-
g. 084a/10, 130a/8
g.+ de 145b/5
g.+ e 086a/5

gir - : 1- İçeri varmak, sokulmak. -22-
g.- di 071b/7, 076a/2, 084b/2, 089a/7, 092b/5, 094a/13, 111b/2, 114a/4, 138b/5, 144a/15, 150a/8
g.- diler 114a/3
g.- düm 089a/5, 121b/6
g.- e 071b/6, 093b/14, 122b/7
g.- miş 074a/15
g.- üb 075a/3
g.- üp 071b/5, 114a/2
g.- ürse 101a/10
2- Araya sıkışmak, karışmak. -1-
araya g.- düñ 072a/13
3- Gelmek, başlamak. -5-
g.- di 085a/11, 136b/14
g.- diler 077b/10
g.- ibilesiz 105b/6
g.- üp 102b/4
4- Yeni bir duruma geçmek, dönüşmek. -1-
g.- üp 112a/8

girçek : Gerçek. -5-
g. 073b/2, 078a/5, 083a/6, 096b/2, 130a/3

girçeklik : Gerçeklik. -6-
g. 078a/4, 143a/15
g.+ i 083b/6

g.+ ile 123b/4
g.+ üm 142b/1
g.+ üñ 134a/9

girev : Rehin. -1- [Far]
g.+ i 144a/8

giriftār : Ele geçirilmiş, yakalanmış, esir. -2- [Far]
g. 079b/8
g.+ dur 133b/5

girmek : 1- İçeri varma, sokulma. -1-
g. 135b/6
2- Gelme, başlama. -2-
g. 074b/4, 108b/8

girü : Geri. -71-
g. 071a/13, 072b/8, 073a/7, 082a/11, 087b/2, 087b/3, 089a/3, 089a/7, 092a/13, 093b/4, 094a/15, 095a/4, 097b/5, 099a/8, 099b/8, 105a/5, 109b/5, 114a/6, 118b/6, 118b/7, 119a/1, 121a/4, 121a/7, 121b/4, 129b/1, 132a/1, 132a/8, 134a/9, 134a/11, 134b/6, 135a/5, 138b/2, 139a/8, 144b/8, 145b/10, 145b/11, 146a/4, 148a/5, 149a/7, 149b/10, 151b/13, 151b/15
g. aldı 132a/9
g. döndi 079a/15, 096a/1, 097b/1, 132a/1, 135a/15, 144a/15
g. döndiler 080b/10, 120a/1
g. döndüm 089a/5
g. döne 079a/13
g. döneler 110a/3, 142b/7
g. dönerisem 131b/14, 141a/3
g. dönesi 082b/10
g. dönevüz 098b/13
g. durmak 153b/5
g. durmak 089b/10
g. elegendmez 135b/5
g. elegetürem 089a/2
g. kalmışrağı 153b/13
g. kalur 104a/13
g. yilevirdi 126a/4
g.+ ıñden 119b/1
g.+ sine 141a/1

girü dutmak : Uzak bulundurma,
bertaraf etmek. -1-
g.- 072a/10

git - : Gitmek. -27-
g.- di 108a/14, 109a/13, 114a/1,
115a/9, 130b/14, 135a/15, 138a/7,
138a/9
g.- diler 142b/9
g.- düm 106b/2, 131b/5
g.- e 141a/4
g.- er 096a/7, 150a/1, 150a/10
g.- erdi 085a/5, 109a/6
g.- erven 113b/13
g.- ti 073b/4, 130a/10
g.- di 108b/11, 154a/10
g.- e 093b/14
g.- er 087b/4, 107a/14, 140a/7
g.- erdi 130a/11

gitmek : Gitme. -1-
g. 096a/6

gitme - : Gitmemek. -1-
g.- gil 095b/7

gizle - : Saklamak, örtmek. -2-
g.- mezdi 124a/14
g.- yübildiler 120b/7

gizlemek : Gizleme. -1-
g.- de 101a/11

gizlen - : Saklanmak, örtünmek. -1-
g.- mez 081b/5

gizlenci : Gizlenmiş nesne ve sır. -2-
g. 073a/3
g.+ si 073a/1

gizlü : Gizli, saklı. -13-
g. 081b/4, 083a/10, 091b/15,
100a/10, 101a/6, 102a/5, 103a/6,
123a/11,
132b/1, 142a/3, 143a/10,
154a/12
g.+ ler 132a/5

göceklen - : İftihar etmek, öğünmek.-2-

g.- ürlendi 078b/7
g.- ürven 090b/8

göceklendür - : Güzel, cazip
göstermek. -1-
g.- di 079b/12

göçür - : Yerini değiştirmek,
nakletmek. -1-
g.- em 130a/7

gögercin : Güvercin. -20-
g. 077b/8, 078a/8, 078b/6
G. 079b/6
g.+ ler 078b/5, 078b/6, 078b/7,
079a/2, 079a/5, 079a/14, 079b/7,
080a/6,
080b/12, 081a/2
G.+ lere 079b/2
g.+ leri 149a/5
g.+ lerün 080a/11, 080b/14,
084b/4
g.+ ün 089b/15

gögüs(gögüz) : Göğüs. -3-
g. 127b/13
g.+ in 138b/6, 138b/7

göjen : Bir çeşit kertenkele, keler. -
12-
g. 135b/8, 138b/1, 138b/3,
141a/1, 141a/3, 142b/9
G. 141a/4
g.+ i 136b/15, 138a/8, 138b/2,
138b/4, 142a/4

gök : 1- Gökyüzü, sema. -13-
g. 089b/13, 093b/10, 115a/8,
122a/4, 152a/5
G. 080a/3
g.+ degi 084a/7
g.+ den 108a/3
g.+ e 095a/3, 135a/6, 148a/6
g.+ sire 081b/3, 117a/1
2- Olgunlaşmamış. -1-
g. 099a/13

gökçek : Güzel, sevimli, hoş.-2-
g. 126b/9, 140a/7

gökyüzi : Gökyüzü. -1-
G.+ nde 100b/10

göl- (göli-) : Gölgelemek, gölge vermek. -1-
g.- mişdür 084a/8

gölge : 1- Gölge. -3-
g.+ si 099b/4
g.+ sinde 127b/4
g.+ sinün 091b/7
2- Himaye, tesahub, vikaye. -5-

g.+ si 100b/1
g.+ sidür 106a/1
g.+ sinde 102a/4
g.+ sinden 141a/7
g.+ sine 144a/1

gömülgen : Bataklık. -4-
g.+ de 092a/13
g.+ den 081a/3, 111a/2
g.+ e 079b/12

gönder - : Göndermek, yollamak. -2-
g.- di 073a/7, 104b/5

gönen - : Huzura kavuşmak, yararlanmak, sevinmek. -1-
g.- dügin 078a/4

gönül : Gönül. -137-
g. 074a/5, 075b/1, 078a/3,
079a/11, 082a/4, 082b/7, 084a/5,
090b/5,
091a/14, 095a/14, 096b/2,
104b/2, 107a/5, 108a/8, 115a/3, 119a/4,
119a/6,
120a/9, 120b/13, 127a/5,
127b/13, 128b/4, 131b/8, 137a/9,
139a/8,
139b/1, 140a/4, 140b/4, 141a/6,
142a/10, 143b/11, 143b/13, 146a/10,
146b/15,
149b/12, 154a/1
G. 072b/2, 086b/15
g. açardı 147b/6
g. bağlamışdı 144a/13
g. virmekile 128b/10

g. virür 153b/9
g.+ de 147a/1
g.+ den 115a/15
g.+ i 072a/3, 073b/9, 088a/5,
094a/4, 115a/1, 129a/2, 135a/12,
142a/11
g.+ ile 084a/2
g.+ in 075b/10, 094a/4
g.+ inün 104a/6
g.+ inçe 090b/12
g.+ inçi 130b/14
g.+ ler 150b/11, 152b/4
G.+ ler 151b/4
g.+ lerde 127a/5
g.+ leri 093b/1, 096b/5, 136b/3
g.+ lerümüzi 131b/3
g.+ üm 089b/3, 146a/9, 150b/5
g.+ ümde 083a/11, 087a/7
g.+ ümden 152b/1
g.+ üme 086b/11
g.+ ümi 131b/4
g.+ ümüze 079b/12
g.+ üne 135a/9
g.+ ün 089b/14, 090b/8,
115a/15, 131b/5
g.+ ünde 082b/13, 083a/3,
090b/15, 091a/9
g.+ üñdedür 099a/12
g.+ üñdeki 071b/13
g.+ üñden 080b/4
g.+ üñe 152a/11
g.+ üñi 134a/12, 150b/12
g.+ üñüze 074a/9
g.+ i 131b/8, 131b/11, 131b/15,
134b/7, 135a/1, 135b/5, 142a/13,
147a/6,
147a/7, 151b/12, 152b/2
g.+ imi virmezisem 131a/11
g.+ in 093b/11, 095b/6, 107a/10,
110b/10, 113b/1, 116a/14, 126b/11,
131b/14,
142b/9, 146a/15
g.+ in almak 127a/3
g.+ in elegetüre 151b/10
g.+ in elegetürmegi 140b/3
g.+ inde 102a/6, 107a/13,
113b/6, 116a/5, 129a/12, 134a/5,
136b/10, 148a/2,
151b/1
g.+ ine 109a/11, 110a/10,

111a/9, 124a/14, 126b/3, 130b/6, 131a/1
g.+ ini 101a/2, 128a/6
g.+ üyile 130b/6
2- Yürek, kalp. -4-
g.+ i 132b/9, 133a/3
g.+ ini 134b/4, 134b/6,

göñüllü : 1- Gönüllü. -2-
g. 141a/8, 141a/9
2- Cana yakın, hatırlı, şerefli. -3-
g. 078a/6, 091b/2
g. oldı 084a/1

göñüllülük : Gönüllülük. -1-
g.+ i 142a/13

göñülsüz : Anlayışsız, ahmak, sezgi
gücü olmayan. -1-
g. 135a/2

gör - : 1- Görmek. -106-
g. 099a/11, 107a/1, 107a/3,
126b/5, 150a/10
g.- di 078b/2, 079a/10, 079b/8,
080b/10, 084b/1, 086a/5, 086b/3,
086b/8,
092b/9, 093b/4, 105a/13, 106a/9,
106b/3, 110a/6, 111b/4, 112a/7, 114a/3,
119a/8, 127b/12, 138b/6,
140b/9, 140b/15, 141a/1, 141a/2,
141a/3, 142b/2,
144b/1, 148a/5
g.- di 093a/1
g.- digne 134a/8
g.- diler 078b/8, 097b/4, 102b/5,
109a/6, 120b/3, 149a/7
g.- dügi 085a/11
g.- dügümüz 099b/13
g.- düm 075a/1, 076a/4, 076a/6,
087a/5, 093a/4, 106b/2, 115b/10,
120a/5,
124a/9
g.- dün 076a/7
g.- dün 076a/4, 120b/1, 130b/8
g.- dünüz 097b/2
g.- e 083b/15, 093b/3, 111a/1,
123a/13, 139b/12, 147a/7
g.- eduravuz 145a/5
g.- edurdum 086b/9

g.- edururken 109b/3
g.- elüm 086b/12
g.-emeye 100b/5
g.- esin 105a/12
g.- eyin 078b/4, 079a/8
g.- mez 133b/3
g.- mez 110b/7
g.- mezven 100b/15, 116a/13
g.- miş 134a/15
g.- mişidi 080b/15, 084b/5,
085a/10
g.- mişiken 134b/9
g.- mişven 075b/5, 132a/8
g.- se 124b/3
g.- üp 076a/5, 085a/13, 105a/4,
142b/6
g.- ür 101b/2, 154a/15
g.- üridüm 089a/2
g.- ürlerse 101b/10
g.- ürse 083b/5, 143b/2
g.- ürseñ 116b/11
g.- ürsin 098a/6, 110b/2, 111b/7,
142a/5
g.- ürven 090b/15, 109b/2,
121b/1, 133b/1, 152b/2, 152b/8
g.- medin 090a/7
2- Denemek, tecrübe etmek,
geçirmek. -20-
g. 093b/3
g.- di 119b/9, 152b/7
g.- dün 123b/8
g.- eler 083b/10
g.- esin 073a/1, 144b/4
g.- evüz 084a/9, 108b/1
g.- iserdür 149b/3
g.- me 091a/9
g.- miş 079b/4
g.- se 116a/14
g.- üp 139a/8
g.- ür 115b/7
g.- ürdüm 072b/4
g.- üridük 124a/3
g.- üridün 134a/14
g.- ürlerse 083b/11, 104a/8
3- Düşünmek, tedbir etmek. -15-
vâcib g.- diler 075b/7
revâ g.- dün 094a/1
vâcib g.- e 092a/10
vâcib g.- eler 153a/9
revâ g.- em 074b/2

vācib g.- em 092a/2
revā g.- mesven 149b/10
revā g.- mez 106a/14
revā g.- mezdi 124b/1
revā g.- mezven 074b/2
g.- mişlerdür 099b/6
g.- ür 100b/13
mubāḥ g.- ür 153b/1
vācib g.- ür 082b/7, 109a/11,
147a/3
g.- üridüm 142a/1
şavāb g.- ürlər 152a/13
g.- ürsin 100a/5

göre : Uygun olarak, gereğince. -1-
g. 116a/4

görk : Güzellik, yüz güzelliği. -5-
g. 100a/14, 107a/6
G. 074b/12
g.+ i 133a/6, 140a/4

görklü : Güzel, temiz, mübarek, gösterişli. -29-
g. 078a/6, 080b/6, 080b/15,
081b/4, 084b/5, 084b/8, 089b/10,
090a/2,
090b/13, 091a/1, 092a/11,
100b/11, 101b/7, 107a/9, 116b/6,
116b/7
120a/2, 123b/11, 124b/3,
124b/4, 124b/11, 127b/11, 137a/6,
137b/12
153b/7
g. 124b/8

görklülük : Görklülük. -3-
g.+ i 104a/7
g.+ ine 095b/1, 142a/9

görklürek : Daha güzel. -2-
g.+ dür 099a/1, 146b/15

görklü şıfatlı : Güzel sıfatlı. -1-
g. 138a/5

görklü sıretlü : Güzel ahlaklı. -1-
g. 143a/14

görklü şüretlü : Güzel suratlı . -1-
g. 117b/4, 138a/5

görmek : 1- Görme. -9-
g.- e 090a/6, 093b/10
g.- i 130a/5, 150b/11
g. 094a/3, 103b/5, 124a/9,
131a/5, 131b/11
2- Deneme, tecrübe etme. -2-
g.- i 140b/8
g.- den 072b/5
3- Düşünmek, tedbir etmek. -1-
ḥor g.- mek 125a/6
4- Ziyaret etmek. -1-
g.- mege 130a/6
5- Görevini yerine getirmek. -1-
İş g.- mek 151a/3

görme - : Görmemek. -12-
g.- di 092b/8, 096a/1
g.- diler 110a/2
g.- dügin 076a/6
g.- düm 120b/2
g.- mişlerdür 081a/7
maḫḫūr g.- yince 116a/10
revā g.- düm 077b/3
revā g.- ye 140b/4, 151a/15
vācib g.- yem 084a/12
revā g.- yesin 080b/4

görmez : Görmeyen, kör, a'ma. -1-
g. 071a/14

görücü(görici) : Gören. -3-
g. 071a/14, 102a/3
g. 148b/3

görül - : Görülmek. -2-
g.- esidür 079b/11
g.- meydi 125a/4

görün - : Görünmek. -1-
g.- di 144a/12

görüş - : Görüşmek. -1-
g.- di 084a/2

göster - : Göstermek. -33-
g.- di 072b/10, 080b/11, 081b/4,
084b/7, 093a/2, 093a/7, 109a/13,

117a/10,
128b/4, 134b/2, 145a/1
g.- diler 087a/9
g.- düğine 147a/8
g.- e 097a/6, 151b/10
g.- eler 097b/5
mübālağa g.- eler 115b/12
g.- em 090a/8
g.- esin 095b/5
g.- gil 099a/12, 119b/5
g.- mişdür 123b/1
g.- üben 132a/3
g.- üñ 097b/6
g.- üp 097a/4
g.- ür 091a/1, 126b/2, 127b/10
g.- ürdüm 115a/11
g.- ürise 125a/7
g.- ürse 097a/3, 145a/12
g.- ürsin 144b/2

göstermek : Gösterme. -8-
g. 081b/4, 086b/4, 090b/2,
110b/5, 120a/12, 128b/4
g.- de 124b/15
g.- den 099a/14

götür - : 1- Ayırmak, uzaklaştırmak.
-13-
g.- di 086b/9, 087a/2, 137b/15,
144a/15, 150a/10
g.- di yüz dutıp 086a/2
g.- e 095a/2, 120b/13, 141a/4,
153a/4
g.- esi 079a/11
g.- gil 111b/5
g.- ür 088a/4
2- Ortadan kaldırmak, bertaraf
etmek. -1-
g.- üp 079a/6
3- Dayanmak, yüklenmek, taşımak.
-3-
g. 105b/1
g.- em 130a/7
g.- di 130a/10

götürmek : 1- Ayırmak, uzaklaştırmak.
-2-
g.- e 090a/12, 150b/4
g. 130b/7
2- Ortadan kaldırmak, bertaraf

etmek. -1-
g. 121a/10
3- Dayanmak, yüklenmek, taşımak.
-1-
g. 082a/13

götürme - : Götürmemek. -1-
g.- düñ 131b/6

götürül(götril-, götrül-) - : 1-
Kaldırılmak, bertaraf edilmek. -1-
g.- di 115b/2
2- Yukarı kaldırılmak. -1-
g.- e 132a/5

gövde : Vücut, beden. -4-
g.+ den 088b/4
g.+ mde 087a/4
g.+ mi 118b/4
g.+ sin 133a/9

göyne - : Yanmak. -1-
g.- r 116b/10

göynük : Acı, yanık, keder. -5-
g.+ i 089b/4, 095a/2
g.+ inden 071b/9, 122a/1
g.+ üñ 108a/10

göyün - : Yanmak. -4-
g.- düğinden 149b/5
g.- megine 094a/4
g.- miş 121a/7
g.- müş 116b/3

göyündür - : Yakmak. -7-
g.- di 119b/10
g.- e 098b/9
g.- sünler 116b/1
g.- üp 119b/10
g.- ür 151b/6
g.- ürlerse 116b/8
g.- ürse 116a/15

göz : Göz. -57-
g. 072b/2, 080a/1, 090b/5,
096a/10, 107a/1, 109a/12, 115b/14,
131a/2,
137a/9
G. 087b/11, 150a/5

g.+ den 083b/9, 090a/7
g.+ i 071a/13, 071a/14, 071b/15,
078a/14, 080a/1, 083b/10, 086b/8,
095b/5,
103b/4, 114a/6, 147a/6, 148b/5,
152b/2, 152b/14
g.+ i degdi 071a/13
g.+ i degmeye 101a/11
g.+ ile 093b/10
g.+ in 123b/15, 148b/3, 149b/7,
152b/4
g.+ inde 088a/4
g.+ inden 071b/15, 079a/11
g.+ ine 081a/8, 102a/2, 148a/3
g.+ iñ 076a/5
g.+ iyle 125a/5
g.+ leri 115a/13, 126a/8, 131a/8,
151b/6
g.+ lerinden 079b/8
g.+ lerüñi 105a/10
g.+ ñüz 107a/6
g.+ üm 071b/4, 150b/5
g.+ ümile 132a/8
g.+ ümüze 080a/1
g.+ üñ 076a/6
g.+ üñe 124a/12
g.+ üñüze 113b/1
g.+ i 080a/4

gözcü(gözcü) : Gözeten, gözcü. -2-
g.+ ler 098b/10
g.+ sidür 083b/10

gözedici : Bekçi. -1-
g. 102a/3

gözet - : Gözetlemek, beklemek. -4-
g.- e 111a/3
g.- eler 098b/10
g.- üp 086a/6
g.- ürdüm 085a/5

gözetmek : Gözetlemek. -1-
g.- den 151a/9

gözü : Ayna. -3-
g.+ sidür 152b/3
g.+ sin 139b/3
g.+ sini 143a/11

gözlemek : Gözetme, riayet etme. -1-
g.- mek 083a/7

gözsüzlik : Körlük. -1-
g.+ e 152b/15

gözük(gözük -) : Görünmek. -7-
g.- di 094a/12, 105b/2, 113b/2
g.- mez 141b/2
g.- ür 091a/8, 132b/6
g.- ürdi 078a/10

gözükme - : Görünmemek. -1-
g.- ye 081a/8

göz yalbirdat - : Göz kapalı iken açmak,
gözünü kapayıp açmak. -1-
tüz g.+ inyalbirdadur 072a/1

ğusl : Gusül, boy abdesti. -2-
[Ar]
ğ. eylemege 134b/5
ğ. eyleyeyin 134b/4

ğuşsa : Acı, sıkıntı, keder. -10-
[Ar]
ğ. 078a/7, 087b/9, 124a/2,
128a/8, 135a/13
ğ.+ mdan 115a/2
ğ.+ sı 126b/6
ğ.+ sın 133b/2
ğ.+ ya 128a/3
ğ.+ yı 108b/1

güyâ : Sözde; sanki. -1- [Far]
g. 090a/6

guyruk : Kuyruk. -1-
ğ.+ ı 078a/10

gücüklen - : İftihar etmek, öğünmek. -4-
g.- ür 133b/8
g.- ürdi 122a/7
g.- ürler 072b/11
g.- ürsin 137b/3

güç : 1- Güç, kuvvet, kudret. -7-
g. 152a/2
g.+ i 087a/4, 152a/8

g.+ ine 098a/10, 108b/4
g.+ ümüz 099a/4
g.+ üñ 111a/8
2- Zulüm, haksızlık, zor. -1-
g. 116a/14

güçlü : Kuvvetli, zorlu. -1-
g. 146a/2

güçsüz : Kuvvetsiz, zayıf. -1-
g. 146a/1

güher : Gevher, cevher. -1-
[Far]
g.+ üñ 116b/8

güherfürüş : Cevher satan. -1-
[Far]
g. 133b/6

gül : Gül. -4- [Far]
g. 074b/11, 139a/4
g.+ ler 084a/7
G.+ ü 116b/5

gül - : Gülmek. -3-
g.- di 132a/3, 150b/6
g.- miş 081a/9

gülistân : Gül bahçesi. -2-
[Far]
g. 107a/11, 107a/12

gümân : Şüphe, kuşku. -26-
[Far]
g. 070b/2, 074a/12, 083a/3,
083b/1, 083b/2, 092b/4, 104a/4,
110a/10,
123b/10, 126b/5, 128a/5,
130b/6, 131a/1, 131b/13, 132b/8
G. 106a/7
g.+ a 130b/15
g.+ ı 074a/8, 074b/7, 088a/9
g.+ ıla 071a/5, 071b/11, 151a/14,
151a/15
g.+ ıñuz 074a/10
g.+ uñ 105a/11

gümânlu : Dertli. -1-
g. 076b/2

gümānlulğ : Şüphecilik. -1-
g.+ ıdur 077a/5

gümānsuz : Şüphesiz. -2-
g. 145b/14, 146b/5

gün : 1- Gün. -64-
g. 073a/6, 073b/7, 075a/3,
075a/7, 078b/1, 084a/3, 085a/4, 093a/9,
096a/11, 097b/2, 111b/1,
113b/13, 116a/5, 116a/6, 116a/8,
119a/6, 119a/7,
119a/8, 119b/6, 120a/5, 120a/6,
122a/7, 124b/7, 126b/6, 127b/5,
127b/15,
133a/1, 137a/5, 137b/6, 137b/8,
140b/2, 140b/3, 144b/1, 146a/9,
147b/11,
148a/1, 150a/5, 151a/12, 153a/2
G. 093b/7
g.+ de 114a/2, 122b/1, 151b/14
g.+ dür 130b/10
g.+ i 077b/2, 085b/8, 107a/11,
131b/7, 138a/4
g.+ inde 079b/4, 095b/2, 095b/3,
098b/13, 124a/8
g.+ ine 073a/5
g.+ ler 079b/11
g.+ leri 086a/9, 103b/2, 117a/10,
126a/7
g.+ lerinde 078a/6, 091a/11
2- Gündüz. -6-
g. 096a/12
g.+ e 100b/5
g.+ i 124a/4
G.+ leri 096a/13
G.+ lerüm 138b/8
G.+ lerün 090a/14

günāh : Kusur, kabahat. -1-
[Far]
g.+ suz 071a/1

günāhkār : Günah işleyen. -2-
[Far]
g.+ van 075b/15, 152b/11

günāhsuz : Günahsız. -2-
g. 116a/9, 136b/15

-H-

gündüz : Gündüz. -1-
g. 103a/5

güneş : Güneş. -13-
g. 080a/4, 103a/6, 108a/2,
117a/8, 117b/4
G. 084b/9, 117b/5
g.+ e 086b/6, 099b/3, 117b/3
g.+ i 117a/1, 117b/3
G.+ üñ 117a/8

güneşinsüz : Güneşi olmadan. -1-
g. 106a/2

güneş yüzlü : Güneş gibi yüzü olan. -1-
g. 126b/6

günile(günüle-) : Kıskanmak,
çekmemek. -2-
g.- rdi 150a/4
g.- yecegi 092a/15

günlük : Günlük, güne özgü. -1-
g. 082b/6

gür(gür) : Yoğun, sık, kesif. -4-
g. 079a/12, 097a/10, 127b/1
g. 135a/1

güreş : Güreş. -1-
g. duta 100a/4

gürze : Ağır topuz. -1- [Far]
g. 126b/9

güslü : Güçlü, zorlu. -2-
g. 117b/2, 117b/4

güslürek : Daha güçlü. -3-
g. 117b/5
g.+ dür 118a/1, 118b/4

güzâf : Gereksiz, beyhude, boş. -1-
[Far]
g. 074b/6

güzer : Geçme, geçiş. -1- [Far]
g. eyle 154a/8

haber : Haber. -17- [Ar]
h. 119b/1, 148b/5
h. eyle 154a/8
h. eyledi 110a/4
h. itdi 114a/1
h. ite 073a/5
H. sordı 119a/9
h.+ de 149a/7
h.+ e 105a/11
h.+ i 104b/8, 105a/1, 131b/4
h.+ i ola 134a/8
h.+ ile 105a/8
h.+ ler 119a/7
h.+ lerdan 084b/11
h.+ üñ 105a/3

haberci : Haberci. -1-
h.+ ler 099a/1

haberleş : Haberleşmek. -1-
h.- e 110a/5

habıs : Kötü, fena, çirkin, çirkef: -1-
[Ar]
h. 116b/11

habışlık : Alçaklık, habaset. -1-
h.+ ı 116b/9

hâcet : İhtiyaç, lüzum. -16-
[Ar]
h. 095b/3, 101a/12, 110b/12,
145b/8, 146a/12
h.+ i 090b/4, 100a/2, 114b/6
h.+ i aşağı kalmaya 090b/2
h.+ in 092a/9
h.+ leri 109a/2
h.+ üm 084a/11
h.+ üñ 080a/9, 099b/1, 143a/1
h.+ üñi 114b/1

hâcetlü : Gerekli. -1-
h. 145b/13

hâcetsüz : Gereksiz. -2-
h. 080b/13
h.+ sin 091b/15

had : Sınır, uç. -4- [Ar]
h.+ de 121b/3
h.+ den 114b/3, 129a/4
h.+ dine 087a/8

hadem : Hizmetçiler, uşaklar, odacılar.
-1- [Ar]
h. 103b/4

hadise : Olay. -1- [Ar]
h.+ ler 124b/1

hakık : 1- Hak, doğruluk. -5- [Ar]
h. 070b/5, 107a/8
h.+ a 142b/2
h.+ ı 072a/5
h.+ ıla 083a/5
h.+ ın 075b/13
2- Pay. -14- [Ar]
h. 107a/8
h.+ ı 129b/9
h.+ ın 101b/13
h.+ ın yerine getürmek 080b/2
h.+ ına 074b/2, 074b/15, 076b/4,
080b/15
h.+ uma 082b/13, 135a/3
h.+ una 115a/2
h.+ uş 106a/11
h.+ larumı 080b/1
h.+ laruñ 145a/2
3- Verilmiş emekten doğan manevi
yetki. -6- [Ar]
h.+ ı 080a/10, 080a/11
h.+ ın 076b/11, 081b/8, 092a/2
h.+ muñ 077a/3
4- İlgili, dair, müteallik. -14-
h.+nda 073a/4, 073b/7, 080a/3,
081a/2, 088a/8, 088a/9, 088a/10,
092a/4, 107b/2, 153a/7
h.+uñda 076b/9
h.+umda 072a/9, 115a/12

hakikat : Bir şeyin doğrusu, gerçek, öz.
-16- [Ar]
h. 074a/6, 082a/4, 087b/14,
089b/2, 116a/12, 125a/5, 135b/3,
152b/3,
153a/11
H. 088b/9

H.+ dür 146a/10
h.+ ın 075b/10
h.+ i 070b/2
h.+ ın 071a/5, 099a/2, 113b/12

hakiki : Hakiki, gerçekten. -1-
[Ar]
h. 082a/9

hakir : Hor, bayağı, adi. -1-
[Ar]
h. 148a/9

hakkindan gel - : Üstünlük sağlayarak
intikam almak veya gereken cezayı
vermek. -1-
hıyānetlerüñ h.- megi 151b/3

haklurak : Daha çok haklı. -1-
h. 074b/1

haksuz : Haksız. -3-
h. 136b/14, 139a/1, 139a/5

hāl : Vaziyet, durum. -53- [Ar]
h. 084b/4, 093a/3, 099a/2,
103a/1, 106b/6, 114a/4, 115a/14,
122a/3,
141b/7, 145a/7
h.+ de 071b/4, 094a/7, 099b/14,
111a/3, 141a/1, 141a/8, 143b/14,
151a/11,
153b/6
h.+ e 104a/5, 145b/4
h.+ i 086b/9, 087b/15, 092b/7,
094b/1, 094b/5, 138b/4, 139b/12,
145a/5,
145b/13
h.+ inde 071b/2
h.+ ın 070b/1, 084b/6, 093b/11,
128a/4
h.+ inde 144b/9, 153b/13
h.+ inden 075b/5
h.+ ine 110b/5, 116a/4
h.+ ini 143a/11
h.+ inüñ 120b/14, 152b/3
h.+ ler 144a/1
h.+ üm 075b/10, 110a/8
h.+ üme 086a/8
h.+ ümüzden 154a/8

h.+ ümüze 110b/5
h.+ ümüzi 103b/7
h.+ üñ 074a/1
h.+ üñde 076b/10
h.+ üñi 112a/10

halāş : Kurtulma, kurtuluş. -1-
[Ar]
h. 141b/7

halāyık : Esir olarak alınan hizmetçi kız
veya kadın. -2- [Ar]
h.+ dan 150b/3
h.+ lar 092a/15

halel : Bozma, yıkma. -1- [Ar]
h. 114a/1

halhal : Ayağa takılan bilezik. -1-
[Ar]
h. 091a/9

hālī : 1- Şimdi, şimdiki. -7-
[Ar]
h. 078b/4, 079a/4, 115a/4,
124b/9, 129a/2
H. 098b/9, 104b/8

hālī : 1- Bir şeyden arınmış, müstesna,
beri. -7- [Ar]
h. 078a/2, 104b/6, 115a/4,
126a/2, 138a/3
h. olmaz 082a/11, 082b/1
2- Açık yer, boş. -1- [Ar]
h. 071a/15

halīm : Yavaş, yumuşak huylu, uslu.
-2- [Ar]
h. 136b/2, 136b/4

halīmlik(halīmlik) : Yumuşaklık. -5-
h. 136a/3, 136b/9, 136b/10,
143b/6
h.+ da 088a/12

halk : Halk. -13- [Ar]
h. 100b/6, 131a/15, 136b/7
H. 100b/9
h. ağzınadüşdi 071a/15
h. ağzınadüşeler 136b/9

h.+ a 092b/2
h.+ ı 072a/6, 088a/2
h.+ inuñ 102a/6
h.+ uñ 136b/10, 152a/8
H.+ uñ 100a/1

halka : Halka. -1- [Ar]
h. 113b/7

halvet : 1- Tenha bir yer, boş mahal. -3-
[Ar]
h. 101a/3, 102a/14
h.+ de 100b/7
2- Kadın ile erkeğin başkalarının
giremeyeceği yerde birlikte olmaları.
-1- [Ar]
h.+ in 114a/4

hām : Pişmemiş, çiğ. -1- [Far]
h. 133b/9

hamiyyet : İnsanın ülkesini, ailesini
koruma ve gözetme gayreti. -2-
[Ar]
h.+ i 088a/3
H.+ i 120b/11

hamle : Saldırma, atılma, hücum. -8-
[Ar]
h. 086a/3, 110a/9
h.+ de 098b/6, 134b/3
h.+ ñi 134b/9
h.+ si 098b/9
h.+ sin 144a/5
h.+ yile 107b/4

hammāl : Taşıyıcı, hamal. -1-
[Ar]
h. 124a/5

hānedān : Asil ve soylu büyük aile. -1-
[Far]
h. 137b/12

harāb : Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız. -1-
[Ar]
h. 124b/13

harāc : Haraç. -5- [Ar]
h. almağa 099a/3

h. virmek 100b/8, 108b/15
h.+ a 099a/4, 099b/5

ḥarām : Dince yasak olan. -9-
[Ar]
h. 087b/12, 088b/14, 089b/9
h. oldu 121b/3
h. olur 094a/5
h.+ dur 083a/1, 151a/6, 153a/14, 153b/1

ḥarāmihk : Akıncılık, haydutluk. -1-
h.+ a elurur 087b/13

ḥarc : Sarfedilen para, masraf. -4-
[Ar]
h. 100a/2, 129b/10
h. iterise 107a/14
h.+ ın 099a/15

ḥareket : Hareket, kımıldanma. -7-
[Ar]
h. 075a/6, 119b/8
h.+ den 132b/12
h.+ e 073a/9, 079a/2, 105b/2
h.+ ile 145a/9

ḥarış : Tutkun, aşırı düşkün. -4-
[Ar]
H. 089a/8
h. olur 151a/1
h.+ idi 137a/2
h.+ lerüñ 126b/4

ḥarişlık : Açgözlülük. -1-
h. 086b/4

ḥāş : Özgü, mahsus. -6- [Ar]
h. 074a/8, 116a/8, 147b/7
h.+ ın 107b/1
h.+ lar 071b/12
h.+ laruñ 136b/3

Ḥasan : (Ö.A.) Hasan bin Ali, Ali bin Ebu Talib ve Fatıma'nın büyük oğulları ve Hz. Muhammed (a.s.)'ın ilk torunu. -1-
H. 136b/5

ḥāşıl : Ortaya çıkan, biten, türeyen. -

35- [Ar]
h. 101a/13, 140b/9
h. eyledi 127b/3
h. eylemişven 151a/3
h. ola 074a/2, 091b/10, 104b/3, 116b/3, 125a/12, 128a/9, 131b/4, 137a/9,
142a/8
h. olan 127b/2
h. olayıdı 101b/5
h. oldu 096b/6, 127b/7, 139b/1
h. olduğundan 146a/13, 146b/12
h. olmadı 124b/13
h. olmasa 145a/11
h. olmaz 100a/8, 102b/7, 129a/14
h. olur 090a/4, 100a/8, 100a/10, 126a/1, 131a/13, 136b/11
h.+ ı 111a/14, 121a/7
h.+ ından 078a/4

ḥāşılı : Kısacası, sözün özü. -2-
[Ar]
h. 087b/14, 090b/4

ḥaşım : Düşman, yağı. -1-
[Ar]
h. 145b/14

ḥasır : İnce sazdan örülmüş yere sermeğe yarar döşeme. -1-
[Ar]
h. 085b/5

ḥasıs : Cimri, pinti. -1- [Ar]
h. 116b/11

ḥaşlet : Yaradılış, huy, mizaç. -6-
[Ar]
h. 080b/6, 136a/3
h.+ i 153b/3
h.+ ile 124a/12
h.+ lerinden 123b/12
h.+ lerle 101b/7

ḥaşletlü : Huylu. -1-
h. 143a/14

ḥasret : Sıkıntı, acı, keder. -9-
[Ar]

h. 126a/3, 135a/11, 139b/8
H. + e 148a/6
h. + i 090b/12, 126b/10
h. + in 152b/2
h. + ler 095a/11
h. + üm 152b/3

hasrethik : Hasretlik, ayrılık. -1-
h. 135b/5

hâşşa : Özellik, özgürlük. -9-
[Ar]
H. 075b/7, 082a/14, 082b/15,
098a/8, 123a/10, 130b/3, 143b/3,
147a/6,
151b/1

hasûdlik : Kıskançlık. -2-
h. 150b/14, 150b/15

haşem : Hizmetli, uşak. -1-
[Ar]
h. 103b/5

Hâşimîler : (Ö.A.) Benî Haşim
kabilesine bağlı bir Kureyş boyu. -2-
H. 136b/4, 136b/6

haţâ : Yanlış, kusur. -8- [Ar]
h. 072a/4, 101b/9, 115a/3,
124b/3
h. kıldum 135a/13
h. + dan 074b/5, 115a/4, 115a/15

haţar : Tehlike, bela. -1- [Ar]
H. + dan 146b/11

haţâsuz : Hatasız. -1-
h. 115b/8

hâţır : Bellek, zihin. -6- [Ar]
h. + ı 134a/9
h. + ımuz 108b/14
h. + ın 121a/5
h. + ları 093b/2
h. + umda 152b/8
h. + uñdan 130b/14

hatun : Kadın, hanım. -1-
h. + ıla 075a/2

havâ : Hava. -3- [Ar]
h. + dan 084b/2
h. + ya 091b/6, 092b/7

hayâ : Namus, ar. -1- [Ar]
H. + yı 088a/2

hayâl : 1- Kuruntu, kurgu. -6-
[Ar]
h. 074a/9
h. + i 074a/8, 113b/6, 130b/15
h. + leri 126b/4
h. + üñ 074b/7
2- Düş, imge, hülya. -1-
[Ar]
h. + i 130a/5

hayr : İyilik, faydalı iş. -13-
[Ar]
h. 079b/10, 107a/10, 132a/8,
139b/5, 145b/15, 147a/3, 152a/7,
152b/6
H. 091a/15
h. eylemekde 153a/10
h. + ın 079b/4
h. + lar 101a/2
h. + ları 100a/14

hayrân : Şaşakalmış, hayrette kalan. -9-
[Ar]
h. 129a/10, 135a/14, 138b/6
h. oldı 072b/2, 094a/14, 108a/4,
128a/3, 141a/5
H. oldı 096a/2

hayrânlik : Tutku, aşırı istek. -7-
h. 131a/3, 141a/9, 146a/3
H. 135b/5
h. + a 134a/5
h. + da 153a/14
h. + um 151a/13

hayrât : Sevap için yapılan şeyler. -1-
[Ar]
h. 131b/1

hayrsuz : Hayırsız. -1-
h. 076a/9

ḥayvān : Hayvan. -2- [Ar]
ḥ.+ a 134a/3
ḥ.+ laruḥ 145a/13

ḥāzır : 1- Huzurda bulunan. -4- [Ar]
ḥ.+ lar 070b/7, 072a/14, 073b/8
ḥ.+ lardan 071b/11

2- Her eksiği giderilmiş olan. -6- [Ar]
ḥ. 071b/2, 098b/14, 133b/3,
153b/2

ḥ. ola 103b/10
ḥ.+ ımıṣ 121b/7
3- Hemen şimdi. -2- [Ar]
ḥ. 077b/1, 092b/9

4- Söz konusu olan yerde bulunan.
-1- [Ar]
ḥ.+ van 105a/11

ḥazīne : Kıymetli şeyler saklamaya
yarayan yer. -3- [Ar]
ḥ. 086a/9
ḥ.+ sin 101a/15
ḥ.+ ye 071b/6

ḥazne : Hazine. -1- [Ar]
ḥ.+ ye 071b/6

ḥazret : Ön, huzur, pişgah. -1- [Ar]
ḥ.+ ine 149a/4

ḥekīm : İyi bilen, bilgin, alim. -
17- [Ar]
ḥ. 077b/10, 078a/5, 094b/6,
096b/10, 136a/1, 139b/15, 147a/1
ḥ.+ e 077b/8, 125b/1, 146b/8
ḥ.+ ler 082b/3, 089b/9, 104a/9,
123a/8, 124a/4, 139b/3
Ḥ.+ ler 149b/13

helāk : Sarf, telef, berbat. -17- [Ar]
h. 149a/7
h. eyledüm 139a/2
h. eylemek 105a/4, 152a/4
h. eyler 104b/8
h. eyleyesin 112b/6
h. kıla 138b/1

h. kıllalar 128a/10
h. kıldı 148b/2
h. kıldılar 119b/10
h. kıldığı 076b/2
h. ola 145a/9
h. oldı 078a/1, 106a/7, 148a/5
h. olmışmissa 103a/2
h. olur 099b/12

helāklik : Helak olma. -5-
h. 101a/1
h.+ den 104b/5
h.+ e yüzduta 099a/8
h.+ ine 122b/4, 144a/13

ḥelāl : Yasaklanmamış şey. -5- [Ar]
ḥ. 126b/14, 153a/15
ḥ. eyle 115b/1
ḥ. olsun 111b/5
ḥ.+ i 114b/7

hem : Hem. -20- [Far]
h. 078a/12, 090a/14, 093b/7,
096a/14, 104b/3, 108a/7, 110a/2,
120a/15,
120b/5, 125a/10, 126b/13,
127b/14, 130a/8, 143a/13, 148b/2
H. 121b/8, 127b/13
h. cānvirdi 086b/2

hemān : Hemen. -3- [Far]
h. 072b/8, 085a/2, 115b/13

hemīşe : Sürekli, daima, her zaman. -
18- [Far]
h. 072a/2, 074b/5, 091a/5,
092a/5, 092a/7, 092a/14, 094b/7,
099a/14,
100b/2, 101b/6, 136b/3, 141b/9,
147b/11, 151b/14, 152b/9, 153a/11
H. 073a/4, 091a/8

henüz : Henüz, daha, yeni. -6- [Far]
h. 095b/9, 134a/12, 150b/7
H. 077a/2, 094a/12, 135a/5

her : Her. -128- [Far]
h. 070b/4, 071a/2, 071a/3,

071a/5, 071b/15, 072a/1, 074b/8,
 079a/3,
 079b/5, 079b/10, 081a/8, 082a/5,
 082b/3, 083a/3, 083a/9, 085a/4, 087a/1,
 087a/14, 087b/6, 087b/15,
 088a/3, 088a/10, 088b/9, 091a/10,
 092a/8, 092b/1,
 092b/2, 094b/5, 094b/8, 094b/9,
 096a/11, 096b/1, 098a/9, 098b/10,
 099b/12,
 100a/4, 100a/11, 100a/15,
 100b/14, 101a/2, 101a/10, 101b/7,
 101b/12, 102b/6,
 104a/15, 104b/6, 105b/5, 106a/2,
 107a/2, 107b/2, 108a/1, 108a/8,
 108a/10,
 108b/5, 108b/9, 109a/11,
 110b/15, 111a/3, 111b/1, 114b/4,
 115a/4, 115b/4,
 115b/8, 116a/4, 116a/5, 116a/6,
 116a/7, 116a/15, 119a/6, 119a/7,
 120a/9,
 120a/10, 120b/10, 123a/8,
 123b/4, 123b/5, 124a/3, 126a/2, 126b/6,
 127b/7,
 127b/15, 129b/4, 130a/4, 131a/3,
 132b/3, 134a/8, 135b/4, 136a/1, 137a/5,
 137b/6, 137b/10, 139a/6,
 139a/10, 140b/4, 140b/8, 143a/3,
 143a/12, 143b/8,
 144a/6, 144b/6, 145b/4, 146a/3,
 147a/2, 147b/11, 150a/1, 150b/14,
 151b/14,
 152b/3, 152b/11, 153a/2, 153a/4,
 153b/2, 153b/3, 154a/5, 154a/13
 H. 079a/2, 080a/4, 088a/8,
 090a/12, 091a/14, 093a/3, 095b/7,
 103a/8,
 105a/3

hergiz : bk. hırgiz. -2- [Far]
 H. 094b/6, 099b/5

herze : Boş söz, saçma sapan söz. -1- [Far]
 h. 088b/14

hevā : İstek, arzu. -2- [Ar]
 h. 080a/5
 h.+ sı 133b/7

heves : Tutku, arzu. -2- [Ar]
 h.+ dür 121a/5
 h.+ e 095b/8

heybet : Heybet. -7- [Ar]
 h. 117b/2
 h.+ i 091a/6, 126b/15, 133a/6,
 151a/13
 H.+ i 126a/6
 h.+ inden 102a/4

heybetlü : Heybetli. -1-
 h. 102a/6

hezār : Bin. -1- [Far]
 h. 107a/12

hılāf : Karşı, zıt, aksi. -3- [Ar]
 h. itesidi 128a/5
 h.+ınca 097a/4, 123b/9

hired : Akıl, us. -1- [Far]
 h. 104a/6

hırş : Hırs, aç gözlülük. -5- [Ar]
 h. 089b/6, 131a/9, 137b/14
 H. 089a/6
 h.+ma 126b/4

hışım : Hışım, akraba. -4-
 h.+lar 087b/9, 129b/8
 h.+larıdur 136b/9
 h.+larından 127a/1

hışımlık : Akrabalık. -1-
 h. 128a/6

hışım : Kızgınlık, öfke. -10- [Far]
 h. 115b/2, 123a/11, 148a/2
 h. eyledi 105b/3
 h. eylemek 124b/4
 h. eyleye 109b/3
 h.+da 145b/5
 h.+ı 103a/5, 153a/15
 h.+ıla durugeldi 073b/4

hışmet : Kızgınlık. -1- [Ar]

h.+ i 126b/15

hıyānet : Hainlik. -4- [Ar]
h. 070b/5, 074a/7
h.+ e 088b/12
h.+ lerüñ hakkında gelmeği
151b/3

hıyānetlik : Hainlik. -3-
h. 101a/9
h.+ uñ 073b/9
h.+ uña 074a/3

Hızır : (Ö.A.) Bengisuyu elinde bulundurduğuna inanılan kutsal ve ulu kişi. -1-
H. 071a/12

hızmet : Hizmet. -1- [Ar]
h.+ inde 078b/8

hicāb : Utanma, sıkılma. -1- [Ar]
h. 115a/11

hicrān : Ayrılık. -1- [Ar]
h.+ ı 095a/11

hiç : Hiç. -119- [Ar]
h. 072a/4, 078a/5, 078b/8,
080a/7, 081b/5, 081b/7, 081b/9, 082a/8,
082a/10, 082b/10, 083b/13,
084a/4, 085a/7, 088b/6, 089b/9,
089b/10, 090a/11,
090b/6, 091a/11, 091b/8,
091b/11, 091b/13, 092b/8, 093a/1,
093b/3, 093b/6,
094a/8, 094a/11, 095a/13,
095a/15, 098a/4, 099b/11, 099b/14,
100a/8, 100a/10,
100b/15, 104a/3, 105a/2, 107a/3,
107a/8, 107a/14, 107b/1, 109a/9,
110b/12,
110b/15, 114b/1, 114b/2,
116a/3, 116a/8, 116a/9, 116a/10,
120a/13, 120b/2,
121a/5, 123a/2, 123a/14,
124b/13, 125b/5, 126a/3, 126b/10,
127b/9, 128b/5,
129b/4, 130a/1, 131b/11, 133a/1,

133a/2, 133a/3, 133a/5, 133b/2, 133b/3,
135a/3, 135b/5, 139a/2, 141a/7,
141a/8, 141b/3, 141b/4, 142a/3,
142a/11,
143a/5, 143b/13, 144a/14,
144b/6, 145a/3, 145a/4, 145a/6,
145a/12, 145b/12,
145b/15, 147b/12, 148a/9,
150b/12, 151a/11, 152a/1, 152a/9,
152a/12, 152b/5,
152b/8, 153a/6, 153a/15,
153b/10, 153b/11, 154a/3
H. 070b/7, 081a/6, 085b/7,
106a/15, 128a/10, 145a/1, 145b/1,
145b/14,
146b/5

hiçbir : Hiçbir. -3-
h. 087b/7, 124a/14, 145b/2

hidāyet : Doğru yolu arama, doğru yola girme. -1- [Ar]
h. 135b/6

hikāyet : Hikaye. -22- [Ar]
h. 078a/8, 085a/15, 090a/4,
119a/6, 124b/5
h.+ de 096b/4
h.+ i 074b/10, 103a/11, 109a/5,
113b/4, 121a/1, 136b/13, 154a/12
h.+ idür 078a/8, 085b/9,
140b/10, 147b/4
h.+ ile 139b/1
h.+ in 096b/10
h.+ ler 119a/6, 124b/5
h.+ lerden 085a/1

hikmet : Bilgelik, hakimlik. -3- [Ar]
h. 082a/15, 096b/8, 104b/2

hile : Hile, aldatacak tarzda oyun. -22- [Ar]
h. 079a/6, 095b/1, 095b/4,
109a/4, 109b/1, 119b/10, 131a/10,
148b/6,
152a/11
h. eylemek 101a/2
h. eyleyüme 110a/3
h.+ den 141b/5

h.+ ler 085a/6, 127a/3
h.+ m 109b/5
h.+ nüñ 130b/1
h.+ si 076b/2, 144a/7
h.+ yile 093b/10, 109a/1,
109a/14, 123a/9

ẖilet : bk. Hile. -1- [Ar]
h. 089a/7

ẖimāyet : Koruma, sıyanet. -1-
[Ar]
h.+ i 092a/8

himmet : Lütuf, iyilik, kerem. -7-
[Ar]
h. 081a/3
h.+ i 087b/5, 091a/7, 098b/8
h.+ in 107a/10
h.+ ini 153b/12
h.+ ümi 142a/1

Hindī : (Ö.A.) Hint ahalisinden olan,
Hintli. -6-
H. 077b/10, 096b/10, 097a/1,
135b/14, 139b/15, 147a/1

ẖirgiz : Asla, katiyyen. -53-
[Far]
h. 071a/1, 074b/14, 081a/11,
081b/4, 082a/3, 082b/6, 082b/15,
083b/1,
084a/11, 091b/5, 091b/11,
092b/1, 093a/5, 094a/8, 095a/7, 098b/5,
100b/9,
106a/14, 108a/5, 108a/7,
109a/10, 110b/15, 111a/2, 120b/7,
122a/2, 124b/3,
125a/3, 125a/4, 130b/3, 130b/4,
133b/2, 135a/6, 135a/7, 135a/8, 138a/3,
138b/8, 138b/9, 141b/2, 142a/4,
143a/14, 149b/2, 149b/9, 149b/10,
150a/2,
151b/7, 151b/9, 151b/15
H. 091b/2, 114b/7, 123b/6
h. elümüzirmez 131a/6

ẖiss : His, duygu. -1- [Ar]
h.+ i 147b/6

ẖizmetkār : Hizmetçi. -1-
[Ar]
h.+ lara 152b/10

ẖoca(hocā) : Efendi. -12- [Far]
h. 075a/3, 075a/6, 075a/9,
075b/5, 076a/1
H. 075a/5, 075b/1
h.+ nuñ 074b/13
H.+ nuñ 075a/1
h.+ ya 075b/1, 075b/3
h. 119b/3

ẖod(hoz) : Kendi. -7- [Far]
h. 074b/3, 081b/4, 111a/5,
115a/2, 126a/10, 131b/12, 141a/4

ẖoḳḳa : Küçük, yuvarlak kutu. -1-
[Ar]
h.+ sından yilevirmişven 151a/3

ẖor : Hakir, zelil. -11- [Far]
h. 091a/8, 099b/2, 116a/10,
122a/2
h. dutdı 116a/2
h. dutmayalar 124b/10
h. görmek 125a/6
h. oldı 087a/14
h. oldum 087a/13
h. olmuşvan 133a/2
h. olur 087b/9

ẖorlamak : Hor görme. -1-
h. 088a/11

ẖorlık : Hakaret, zillet. -17-
h. 100b/7, 100b/8, 100b/12,
120a/13, 120b/10, 121a/10, 122b/2,
123b/8,
124b/15, 136a/2
h.+ a 100b/14
h.+ ı 087a/6, 088a/1, 088b/14,
097b/5, 098b/6
h.+ ma 126b/1

ẖortum : Fil burnu. -2- [Ar]
h. 105b/1
h.+ uñıla 105b/1

ẖoş : Hoş iyi. -10- [Far]

h. 076a/3, 078a/9, 084b/10,
089b/12, 094b/5, 100b/11, 115b/12,
116b/7,
126b/10, 127b/6

hoşlık : Hoşluk, güzellik. -3-
h.+ ın 095a/14
h.+ ına 084a/6
h.+ ından 075a/5

hoşnūd : Rızı, memnun. -3-
[Far]
h. 099a/3, 135a/14

hoşnūdlık : Rıza gösterme ve
memnuniyet. -3-
h. 123a/11
h.+ ı 151b/10
h.+ u 083b/8

hoşnūdlu : Memnun kalınan. -2-
h. 104a/7, 120a/2

hu : Huy, tabiat, ahlak. -1-
h. idindi 100b/1

hū : Hitap -2-
h. 119a/3

hūb : Güzel. -1- [Far]
h. 143a/14

hūlan - : Huy edinmek. -1-
h.- mışdur 095a/9

hulık : İyi veya kötü huy. -27-
[Ar]
h. 080b/7, 089b/10, 103a/6,
107a/9, 136a/3, 136a/6
h.+ a 091a/1
h.+ dan 153b/5
h.+ dur 074b/5
h.+ ı 091b/11, 092a/11, 104a/11,
108a/2, 124a/7, 153b/6
h.+ ına 123b/11, 136b/12,
143a/5
h.+ ından 103b/11
h.+ ını 114b/5
h.+ lar 091b/10, 092a/2
h.+ unu 090a/2

h.+ u 116b/9
h.+ u 092a/5
h.+ u 081b/4
h.+ u 123b/14

hululuk : Huyluluk, yaratılış. -1-
h. 135a/10

hun : Kan. -1- [Far]
h.+ dan 075a/8

hurrem : Mutlu, huzurlu. -1-
[Far]
h. 092a/6

hüccet : Delil, belge, senet. -3-
[Ar]
h. 070b/4, 074b/1
h.+ lerüm 106a/11

hüccetsüz : Delilsiz. -1-
h. 074a/8

hüküm : Yargı, karar. -30- [Ar]
h. 070b/2, 071a/4, 074b/4,
077b/2, 077b/4, 106b/2
h. eylemege yüz dutdu 074b/8
h. eylemek 072a/12
h. eyleye 074a/8, 106b/6
h. eyleyem 107a/5
h. iteler 070b/8
h. olur 074b/4
h.+ de 079b/10
h.+ i 072a/4, 080a/4
h.+ ile 090b/1, 106a/5, 132b/1
h.+ in 137a/6
h.+ ince 153a/9
h.+ inde 072a/4, 080a/3
h.+ indeydi 121a/13
h.+ ine 122a/4, 152a/3
h.+ iyle 073a/2, 087b/1
h.+ lerinde 072a/3
h.+ ünde 117b/4

hüner : Ustalık, hazakat, maharet. -
11- [Far]
h. 081b/4, 088a/6, 122a/6
h. elegele 091b/10
h.+ i 071a/11, 091b/11, 100a/12
h.+ leri 143a/11

h.+ leriçün 120a/2
h.+ lerin 123b/12
h.+ lerini 136a/7

1.- duğum 135a/9
1.- duğuñ 150b/10
1.- ya 113a/8, 140b/5

hünermend : Hünەرli, marifetli. -1-
[Far]
h.+ ven 132b/3

ır - : Ayırmak. -1-
1.- madı 146a/15

hürmet : Şeref, haysiyet. -8-
[Ar]
h. 092a/14, 115a/10
h. iteler 115b/12
h. itmek 115a/10
h.+ ile 116a/2
h.+ in 116a/4
h.+ üm 087a/7
h.+ üñ 115a/15

ırak : Uzak. -36-
1. 070b/3, 079b/11, 086a/7,
095a/14, 120b/11, 125b/2, 130a/3,
144a/2,
145a/13, 146a/5, 146b/14,
147a/5
1. olur 074a/11
1.+ a 128b/10
1.+ dan 092b/3, 094a/12, 102a/3,
102b/5, 104b/8, 104b/9, 144a/12,
144b/1,
152a/7
1.+ dur 081a/9, 098b/1, 099a/10,
103b/11, 108b/9, 109a/1, 111a/5,
137b/2,
141b/5, 150b/8, 152a/1
1.+ in 107b/1
1.+ ısa 099b/15

-I-

ıdır-(ıdur-) : Ulaştırmak. -2-
1.- dı 148a/6
1.- ur 082b/7

ıraklık : Uzaklık. -2-
1. 145a/4
1.+ ı 115b/4

ılı su : Sıcak su kaynağı, kaplıca,
hamam. -2-
1. 132b/7
1.+ ya 138a/6

ırıcı : Ayırıcı. -1-
1. 088a/3

ınan - : İnanmak. -12-
1.- a 153a/5
1.- asın 088a/8
1.- dı 132a/1
1.- duğum 135a/9
1.- dum 123b/5
1.- ğıl 142a/9, 149b/8
1.- mışvan 083b/2
1.- up 098b/3, 108b/5
1.- ur 146a/1
1.- urısa 108b/4

ırıl - : Yorulmak. -2-
1.- dı 075b/5
1.- ur 140a/4

ınanmak : İnanma. -4-
1.- ı 080b/8, 086a/5, 116a/6
1. 143b/14

ırla - : Şarkı söylemek. -1-
1.- yu 075a/9

ırmağ : Irmak, nehir. -4-
1. 117a/4
1.+ lar 079b/8, 100a/9
1.+ lara 087b/4

ınanmaklık : İnanma. -2-
1. 120b/8
1.+ um 149b/5

ırmamak : Ayırmama. -1-
1. 134a/13

ınanma - : İnanmamak. -4-

ısındurmak : Isındırma. -1-
1. 127a/4

ısır - :Isırmak. -1-

1.- mazısa 104b/7

ısmarla(ışmarla-) - : 1- Ismarlamak, emanet etmek. -6-

1.- dı 075a/7, 130a/9, 138a/7

1.- dılar 127a/6, 147b/8

1.- yup 073a/3

2- İstemek. -1-

1.- ya 149a/8

ısmarlamak (ışmarlamak) : İsteme. -1-

1.- ı 104a/9

ıssı : Sıcaklık, hararet. -6-

1. 084a/2, 145b/11

1.+ sın 079b/3, 085a/10, 132a/7, 151a/1

ıssız : Boş, تنها, sahipsiz, ıssız. -1-

1. 098b/5

ışk : Aşk. -8- [Ar]

ı. 113b/11

ı.+ da 113b/5

ı.+ ı 090a/6, 090a/7

ı.+ ına 078a/12

ı.+ inuñ 091b/8

ı.+ undan 142a/11

ı.+ uñ 108a/11

-İ-

ibā : Kabul etmeme, çekinme, kaçınma.

-1- [Ar]

i. kıldı 148b/8

ibādet : Tanrı buyruklarını yerine getirme. -3- [Ar]

ı. 088a/10, 092a/10, 127b/3

ibāret : Oluşan, ortaya çıkan. -1- [Ar]

ı.+ ile 124b/3

İbrāhīm : (Ö.A.) Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber. -1-

İ. 136b/1

ibret : İbret, ders. -2- [Ar]

ı. 115a/11, 125a/5

iç : İç. -48-

i.+ i 126b/9

i.+ in 153b/6

i.+ inde 071b/7, 077a/9, 077b/1, 077b/5, 078a/15, 078b/1, 079b/8, 087b/4,

088a/5, 090a/10, 090b/8, 091a/7, 091a/11, 096a/4, 097a/10, 097b/6, 100b/7,

102a/3, 105a/13, 106b/3, 107a/6, 107a/12, 115a/1, 118b/4, 119b/6, 124a/15,

127b/13, 149a/7

i.+ indeki 130a/6, 151b/4

i.+ inden 079b/6, 101b/1

i.+ indedin 076b/10

i.+ indeydi 092b/3

i.+ ine 079b/9, 082a/12, 089a/1, 135b/10

i.+ ün 116b/6

İ.+ üñi 119a/4

i.+ inde 084a/14

i.+ inde 151a/7

i.+ indedür 098b/9

i.+ üñ 116b/9

iç - : İçmek. -6-

i.- di 092b/5

i.- erdi 075a/3

i.- erler 130a/2

i.- gıl 092a/6, 093a/1

i.- mezdi 093a/1

içgimek : Bağımlılık. -1-

i.+ in 119a/7

içinde : 1- Ortamında. -28-

i. 070b/5, 074b/12, 077a/3, 084a/10, 085a/1, 085a/11, 088a/3, 088b/9,

098a/1, 098a/2, 098b/5, 116a/6, 116b/6, 120b/4, 120b/5, 120b/14, 122a/5,

122b/2, 124a/2, 134a/10, 135b/2,

135b/8, 139a/8, 141b/3, 142a/2, 146b/7,
151b/14

2- Süresince, zarfında. -40-

i. 071a/3, 071a/7, 074a/3,
074a/5, 074b/5, 074b/6, 075b/10,
079b/11,

083b/2, 083b/4, 084b/5, 090a/8,
091b/13, 095a/10, 102a/2, 102b/6,
104b/4,

106b/2, 110b/13, 111b/1,
114a/4, 114a/5, 120a/11, 121a/9,
123a/12, 126b/10,

130b/9, 131b/8, 133b/5, 136a/6,
139b/6, 142a/2, 144b/2, 147a/4,
147b/14,

147b/15, 149a/2, 150b/1, 151b/2
i.+ yidi 094a/12

içmek : İçme. -4-

i.- ile 131b/7

i. 075b/4, 103b/5, 129b/11

içme - : İçmemek. -2-

i.- ye 108b/5, 152a/13

içün : İçin. -69-

i. 070b/4, 072a/7, 072a/11,
074a/15, 082b/6, 083a/8, 083a/9,
085a/5,

085b/4, 086a/9, 087b/5,
087b/12, 088a/10, 091a/14, 091b/6,
091b/9, 091b/14,
092a/7, 094a/10, 098b/7, 099b/1,
100a/11, 100a/13, 100b/12, 101b/7,
102b/6,

103b/5, 104b/6, 105b/3, 106b/1,
107a/9, 108a/1, 108a/15, 111a/4,
115a/14,

120a/9, 120a/12, 120b/11, 123b/5,
124a/3, 125b/5, 130a/5, 130b/1,

131a/15, 131b/1, 132b/3,
132b/7, 132b/8, 136b/2, 137b/7,
140b/14, 142a/14,

144a/5, 144a/6, 144a/8, 144b/3,
145b/8, 149b/15, 150a/1, 151a/9,
153b/2

i.+ dür 145a/9, 145a/10, 145b/15

içür - : İçirmek. -1-

i.- di 071b/9

ideme - : Edememek. -3-

fıkr i.- diler 120b/4

iş i.- se 115b/5

şabr i.- zdi 113b/10

idin - : Edinmek, yapınmak. -16-

hu i.- di 100b/1

i.- diler 079a/14

i.- e 146b/4, 146b/5, 153b/3

imām i.- e 139b/2, 154a/13

i.- eler 075b/8, 102b/4

i.- esiz 108a/1

i.- miş 098a/10

i.- mişdüm 085a/3

kıble i.- mişdüm 123b/13

i.- mişidi 079b/5

i.- ür 118b/4

i.- ürse 100b/10

idinmek : Edinme. -1-

i. 153b/6

idügi : Olduğu. -1-

i.+ n 071b/3

ıffet : Ahlaki değerlere önem verme,
sadık kalma. -1- [Ar]

ı.+ üm 075b/14

ihlâş : Gönülden gelen dostluk,
doğruluk. -1- [Ar]

i. 112a/1

ihrām : Kabe'ye girerken hacıların
örtündükleri dikişsiz bürgü. -1-

[Ar]

i. 149a/4

ihsân : İyilik etme, iyi davranma. -3-
[Ar]

i. 111b/8

i. eylemek 136a/5

i.+ um 152b/9

ihtiyār : Seçme, tercih etme. -13-
[Ar]

i. 146a/4

i. eyle 117b/2

i. eylemeyevüz 099b/10
i. eylemişsin 133b/3
i. eyleye 146a/6
i. iterse 088a/14
i. kıldı 102a/6
i. kılmağıl 149b/8
i. kılmağ 074a/5
i. kılmağ 089b/7
i.+ ı 104a/7, 130a/9
i.+ um 084a/13

ihtiyāt : İleriyi düşünerek ölçülü davranma, sakınma. -20- [Ar]
i. 070b/1, 070b/7, 074b/7, 076a/1, 125b/2, 145a/6, 146a/13, 151b/14,
152a/9
İ. 140b/14
i. eylemegi 149b/12
i. eylemek 154a/12
i. kılar 100a/1
i.+ dan 086a/7
i.+ ı 097a/6, 147a/3
i.+ ıla 077b/5, 108b/7, 113b/15
i.+ uñuz 113a/4

ihtiyātsuz : İhtiyatlı davranmayan. -2-
i. 078b/8, 107b/4

ikbāl : Baht açıklığı. -4- [Ar]
i. 127a/2, 153a/11
i.+ i 100b/1, 123b/6

ikdām : İlerleme, gelişme gösterme. -1- [Ar]
i. eyler 086b/13

iki : İki. -57-
i. 070b/4, 074a/2, 075a/1, 075a/3, 075b/12, 077b/3, 077b/9, 081b/9,
081b/11, 081b/12, 081b/13, 084a/4, 086b/2, 091b/2, 098b/1, 099b/3, 101a/11,
102a/10, 102a/11, 102a/12, 106b/1, 112a/2, 112a/4, 122b/1, 123a/4, 125a/11,
127b/13, 140a/8, 142a/12, 143b/10, 143b/12, 144a/4, 145b/13, 148b/3, 149a/8,

149b/6
İ. 115b/2, 128a/3, 128b/5, 147b/12
i.+ mizūñ 106a/12
i.+ müz 141b/6, 142b/3
İ.+ müz 145b/12
i.+ nūñ 127b/12
i.+ ŗüz 107a/7
i.+ si 112a/12, 113a/1, 128a/9
İ.+ si 086a/4, 106b/1, 142a/5
i.+ sin 095a/12, 107b/4
i.+ sinūñ 081b/10
i.+ ye 091b/12

ikileyin : İkinci kez, ikinci olarak. -1-
i. 124a/7

ikinci : İkinci. -5-
i. 097b/5, 153b/5
İ. 070b/5, 074a/5, 143b/11

ikircinlik : Tereddüt. -1-
i. 130b/6

ikiyüzlü : İkyüzlü. -1-
İ. 116b/5

ikiyüzlülük : İkiyüzlülük. -1-
İ.+ i 119a/3

ikrām : İkrām, konuğı ağırlama. -2- [Ar]
i. 127b/10
i. eyledi 093a/2

ikrār : Benimseme, kabul, tasdik. -4- [Ar]
i. eylemek 074a/3
i. eylersem 134a/6
i. itesin 074a/1
i. kılsam 074a/15

il(el) : Memleket, ülke, yurt. -11-
i. 120a/11, 124b/13
i.+ de 103b/1
i.+ e 099a/7, 099a/8
i.+ i 102a/3, 122b/9, 128a/1
i.+ inde 078a/9
i.+ inden 103b/1
e. 151a/11

il gün : Memleket, halk. -2-
i. 129b/5, 153b/14

‘ilāc : İlaç. -3- [Ar]
‘. 133a/1
‘.+ ı 108a/10, 134b/5

ilçi : Elçi. -2-
i. 104a/10
i.+ lerden 101a/9

ilerü : İleri. -19-
i. 075a/4, 078b/5, 084a/1,
095b/7, 098a/6, 098b/11, 100a/6,
107a/5,
107b/4, 117a/8, 133b/8, 134a/15,
136a/6, 141a/4, 142b/8, 144b/4
İ. 103b/11, 144b/4
i. ilerü dutarvan 074a/14

ilerü dut - : İleri sürmek, teklif etmek.
-2-
fesāhat i.- arsa 088a/13
ilerü i.- arvan 074a/14

ilerüki : Önceki. -3-
i. 143a/8, 143a/9, 143b/2

ilerürek : Daha önce, daha ileri. -2-
i. 093a/2
İ. 107a/4

ilet - : İletmek. -19-
i- 086b/5
i.- di 073a/6, 086b/9, 117a/6,
117a/9, 133b/12
i.- diler 072a/15, 092b/4, 147b/7
i.- düm 106a/7
i.- düñ 105a/8, 134a/11
i.- e 139b/4
i.- em 122a/8
i.- mez 131b/8
i.- mezise 091a/2
i.- mezisem 131b/11
i.- mişsiz 074a/12
i.- ür 089b/7

iletmek : İletme. -1-
i.- den 108b/7

iletme - : İletmemek. -2-
i. 126b/5
i.- gil 132b/8

ilhām : İlham. -1- [Ar]
i.+ ı 101b/5

ilk : İlk. -5-
i. 152a/5
i.+ i 108b/11, 146b/5
i.+ inde 120a/12, 123a/13

illā : İlle, mutlaka. -1- [Ar]
İ. 120b/2

illik : Barışıklık, dostluk. -3-
i. 099a/2, 099a/4
i. eylerlerise 110b/4

‘ilm : İlim, bilgi, bilim. -10-
[Ar]
‘. 071a/2, 089b/9, 091a/2,
096b/8, 116a/13, 130b/5, 137b/13
‘.+ i 071a/11
‘.+ in 071a/15, 091a/2

‘ilmsüz : Bilgisiz. -1-
‘. 071b/7

ilte - : İletmek. -3-
i.- ler 131b/13
i.- lerdı 123b/10
i.- yin 133b/6

iltifāt : Değer vermek, ciddiye almak.
-7- [Ar]
i. 124b/11
i. eylemedi 074b/14, 128b/5
i. eylemek 147a/1
i. eylemeye 097a/5, 098b/14,
126b/11

imām : En önde bulunan, önder. -6-
[Ar]
i. 075b/8, 079a/14, 123b/13,
146b/5
i. idine 139b/2, 154a/13

‘imāret : Bayındır, mamur. -2-

[Ar]
 ˆ. 122b/9
 ˆ.+ e 079a/12

imden girü : Bundan sonra. -4-
 i. 073b/10, 135a/7
 İ. 072b/5, 087a/3

imdi : Şimdi, o halde. -41-
 i. 097a/2, 103b/8, 105a/8,
 116b/1, 129b/6
 İ. 072a/8, 077a/5, 078a/3,
 082b/9, 090b/7, 092a/6, 094a/6, 095a/1,
 100b/6, 107a/7, 107b/8,
 108b/13, 110a/9, 113a/4, 113a/5,
 116a/11, 121a/9,
 122a/3, 124a/7, 125b/2, 128a/8,
 131a/5, 131a/10, 131b/3, 131b/14,
 132b/2,
 134a/9, 135b/10, 139b/9, 143a/4,
 143a/7, 144a/2, 146b/13, 149a/7,
 151a/4,
 151b/12

īmīn : Emin. -17- [Ar]
 i. 079a/8, 080b/9, 080b/12,
 107b/4, 143b/15, 154a/3
 i. ola 146b/11
 i. olalum 099a/5
 i. olma 147b/3
 i. olmağa 130b/11
 i. olmak 107b/1
 i. olmağ 115b/15
 i. olmasvan 081a/11
 i. olmayınca 124a/6
 i. olmaz 099b/14
 i. olumazvan 151a/12
 i.+ dür 123a/8

iminlik : Eminlik. -9-
 i. 096a/9, 102a/4, 130a/8,
 133b/9, 148b/8, 149a/5, 149a/7, 153a/5,
 154a/1

imkān : Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak. -1- [Ar]
 i.+ a 135a/11

in : İn, mağara. -4-
 i.+ inde 086b/12

i.+ inden 140b/14, 149a/8
 i.+ ümde 086b/14

in - : 1- İnmek, yukarıdan aşağıya gelmek. -7-
 i.- di 093b/4
 i.- diler 079a/1, 079b/3
 i.- dügi 091b/6
 i.- e 141a/4
 i.- er 149b/6
 i.- üğ 079b/2
 2- Gelmek, neşet etmek. -3-
 i.- di 121b/5
 i.- e 080a/4
 i.- mişdür 153a/7

inam : İnanılmış, güvenilmiş. -2-
 i. 101a/14
 i.+ lar 100a/11

in‘ām : Nimet verme, bağışlama, iyilikte bulunma. -1- [Ar]
 i. 111b/8

inamlık : İtimat, eminlik, doğruluk. -1-
 i. 101b/13

‘ināyet : İyilik, lütuf, ihsan. -3-
 [Ar]
 ˆ. 127b/3, 134a/10
 ˆ.+ i 149a/3

ince : İnce. -2-
 i. 123a/10, 135a/3

incel - : İncelmek. -1-
 i.- di 150a/6

incin - : İncinmek. -4-
 i.- dügin 147a/7
 i.- miş 147a/4, 149b/12
 i.- üp 103b/2

incīr : İncir (meyve). -4- [Far]
 i. 127b/5
 i.+ i 127b/8
 i.+ ler 127b/8

incit - : İncitmek. -1-
 i.- di 148a/2

incitmek : İncitme. -9-
i.- e 152a/5
i.- i 106a/14, 121a/9, 143b/6
i.- ile 148a/2
i.- 083b/10
i.- de 081b/1
i.- den 083b/8, 153a/12

indür - : İndirmek. -2-
i.- di 084b/2
i.- ür 080a/5

inek : Dişi sığır. -12-
i. 113a/1
İ. 112a/14
i.+ i 112a/6, 112a/8, 112b/1,
112b/2, 112b/3, 112b/5, 112b/6
İ.+ i 112b/8
i.+ in 112a/12

iğen : Çok, pek. -1-
i. 152a/5

iniş : İniş. -1-
i.+ ine 100a/7

inmek : Gelme, neşet etme. -1-
i. 101b/6

inşâf : Acıma duygusu. -2-
[Ar]
i. 106a/12
i.+ ı 132b/6

intizâr : Bekleme, gözleme. -1-
[Ar]
i.+ ı 129a/3

iñle - : İnlemek. -3-
i.- di 110a/4
i.- diler 103b/3
i.- rdi 139a/8

iñlemek : İnleme. -2-
i.- e 148a/6
i.- 146a/8

ip : İp. -1-
i.+ iyle 149b/6

ir : bk. Er. -1-
i. 099a/9

ir - : Ulaşmak, yetişmek. -56-
i.- di 071a/6, 074b/9, 075a/8,
077a/6, 078b/6, 079b/2, 085a/7, 087a/2,
087a/8, 089b/3, 089b/13, 090a/3,
097a/8, 097b/3, 103b/2, 104b/5, 105a/7,
106a/3, 108a/13, 110a/10,
130b/1, 136b/5, 150a/5, 150b/2
i.- diler 084b/1, 112a/13
i.- düğinden 146b/3
i.- e 071a/5, 074b/8, 086a/4,
097a/8, 106a/3, 108a/7, 109a/1, 116b/2,
120b/13, 125a/11, 135b/13,
150a/1

i.- edurur 087b/15
i.-emeye 100b/4
i.- er 104b/7
i.- erise 093b/13
i.- esi 130b/5
i.- ince 150b/2
i.- mez 087b/7, 134a/9
i.- mezden 116a/13
i.- miş 120b/13, 130b/5
i.- miş olavuz 084a/15
i.- mişdi 100a/13
i.- mişdür 085b/6
i.- mişidi 127a/1
i.- üp 094a/7
i.- ür 143b/1

irde - : Araştırmak, incelemek. -1-
i.- di 129b/3

irdemek : Araştırma. -1-
i.- de 070b/1

iri : Kaba, sert, katı. -3-
i. 105a/2, 124b/1, 152b/12

irilme - : Erişilmemek. -1-
i.- yedi 125a/3

irilik : Sertlik, kabalık, katılık. -3-
i. 104a/13, 104b/2
i.+ i 087a/2

iriş - : Erişmek. -5-

- i.- e 083a/5, 096b/7
i.- ibilür 087b/4
i.- sün 102b/5
i.- ür 089b/1
- irme** - : Ulaşmamak, yetişmemek. -5-
i.- diler 109a/3
i.- ye 110b/15, 111a/2, 123b/6, 131b/7
- irmek** : Erme, ulaşma. -4-
i.- e 124b/8
i. 104b/3, 140a/5
i.- den 087b/2
- irmeklik** : Erme, ulaşma. -1-
i.+ e 116a/11
- irmemek** : Ermeme, ulaşmama. -1-
i. 145a/10
- irür** - : Ulaştırmak, eriştirmek. -4-
i.- diler 096b/7
i.- e 106a/13
i.- mişdür 140a/5
i.- eyin 116b/2
- is(issi)** : Sahip. -18-
i.+ leri 071a/2, 072b/11, 075b/7, 146b/4, 153a/5
i.+ lerinden 151a/6
i.+ lerinüñ 091b/2, 100a/15
i. 091a/5, 106a/2, 107b/6, 116a/13, 126a/10, 128a/6
i.+ dür 110a/9
i.+ lerinde 154a/13
i.+ ne 152b/15
i.+ ven 106a/10
- İsî** : (Ö.A.) Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber. -1-
İ. 071a/12
- İslām** : (Ö.A.) İslamiyet, Müslümanlık. -1-
İ. 113b/6
- issilik** : Sıcaklık, hararet. -4-
i.+ i 108a/11, 124a/7
- i.+ ile 121b/8
İ.+ in 147a/1
- iste** - : 1- İstemek, arzulamak. -25-
i.- mişdür 102a/4
i.- r 091b/1, 112b/8, 115b/5, 123b/2
i.- rdi 116b/3
i.- riseñ 118b/3
i.- rler 149b/15
i.- rsin 089b/8, 115a/13
i.- ye 095a/14, 105a/4, 123b/2, 134a/8, 145a/8, 151b/10
arka i.- ye 146b/10
yardım i.- ye 101b/1
i.- yeler 083a/4, 131b/1, 153a/10
i.- yesin 083a/2
i.- yesiz 107a/8
- 2-Aramak, araştırmak. -8-
i.- di 129a/4
i.- diler 103a/2
i.- rdi 150a/8
i.- ye 111a/3
i.- yeler 082b/3
i.- yevüz 099b/10
i.- yü 103b/3, 140b/14
- istemek** : 1- İsteme, arzulama. -14-
i.- e 128b/4, 130b/13
i.- i 082b/7, 083b/9, 099b/2
i.- 081b/2, 087b/13, 099b/1, 107a/10, 121a/6, 149b/12, 151a/7
i.- de 145a/2
i.- den 143b/12
- 2- Arama, araştırma. -7-
i.- e 081a/6, 089a/8
i. 096a/6, 123a/4
i.- de 070b/1, 096a/1, 128b/10
- isteme - : İstememek.
i.- ye 100a/12
- isteyici** : İsteyen. -1-
i. 120a/10
- istigfār** : Tövbe etme.-1- [Ar]
i.+ in 152b/7
- iş** : 1- İş. -139-
i. 072a/9, 072b/12, 075b/9,

077a/5, 093b/6, 093b/7, 094a/11,
098b/7,
103b/10, 108b/13, 109b/5,
114b/4, 115a/14, 119b/4, 119b/10,
123a/4, 123b/15,
129a/14, 135a/5, 144a/9, 150b/9,
150b/10
İ. görmek 151a/3
i. itemese 115b/5
i.+ de 074b/1, 097b/6, 101a/5,
101b/8, 103a/1, 123b/4, 145b/4
i.+ den 072a/11, 074b/14,
076a/2, 088b/13, 105a/9, 108a/3,
127a/6, 147a/5,
152b/13
i.+ e 074b/4, 080b/13, 086b/7,
088b/12, 089a/8, 091a/2, 098a/9,
101a/15,
105b/6, 108b/7, 108b/8, 109b/1,
133b/2, 136b/14, 139b/1, 139b/4,
144b/3,
153b/11
i.+ e elurgıl 104a/12
i.+ e elurur 115b/8
i.+ i 072a/9, 072a/11, 075b/9,
076a/4, 082a/14, 087a/10, 087b/2,
087b/3,
104a/13, 107a/2, 109a/2,
120b/12, 124a/8, 124b/10, 142a/12,
150b/1
i.+ için 078b/3
i.+ idür 129a/1
i.+ imünj 075b/10
i.+ imüz 115b/15
i.+ in 099b/10, 115b/15, 140a/8
i.+ inde 100a/11, 103a/7,
110b/11, 111b/7, 121a/2, 124b/2
i.+ ine 110b/12
i.+ ini 076b/3, 079a/3
i.+ inünj 136a/1, 136a/2
i.+ iñe 119b/3
i.+ iyidi 085a/10
i.+ ler 094a/10, 096b/5, 098a/3,
104a/13, 123a/12, 134a/7, 135b/11,
146b/4,
147a/4
i.+ larde 098a/2, 100a/3, 101b/4,
116a/7, 136b/12, 139a/10, 142a/12,
145b/4,
147a/3

i.+ lardan 101a/10
i.+ lere 108b/9
i.+ leri 103a/8, 123a/11, 123b/5
i.+ lerile 105b/7
i.+ lerine 146b/4
i.+ lerinünj 146b/5
i.+ lerünj 098b/13, 123a/13,
154a/13
i.+ üm 089b/12
i.+ ümde 071a/2
i.+ ümdür 071b/5
i.+ üme 135a/13
i.+ ümi 074a/10, 081a/4
i.+ ünj 071b/11, 113b/12, 119a/2,
123b/3, 144a/6
i.+ ünji 104a/4
2- Hal, durum, vaziyet. -45-
i. 074b/8, 079a/10, 100b/12,
102b/6, 104a/7, 105a/7, 112a/3, 116a/4,
120a/11, 123a/3, 132b/1, 137b/1,
149b/10, 150a/1
i.+ de 076b/1, 098b/15, 100a/5,
100a/6
i.+ den 099b/13
i.+ dür 070b/5, 088a/1, 090a/10
i.+ i 070b/2, 100b/6, 106b/1,
138b/4
i.+ in 070b/1
i.+ ine 083b/9, 130b/4
i.+ inünj 113a/6, 120b/14,
135b/12
i.+ ler 081a/9, 090b/6, 111a/9
i.+ larde 072b/4, 075b/7
i.+ leri 090b/11, 091b/11
i.+ üm 087a/8
i.+ ünj 071a/5, 113a/6, 152a/10

işāret : İşāret. -25- [Ar]

i. 103a/1, 138a/3
i. eylegil 099a/11
i. eylemesven 111a/6
i. eyleridi 120b/2, 124a/11
i. kılurdu 124a/13
i.+ i 125a/5, 139b/3, 146b/4
i.+ ile 083b/11, 090b/13, 108b/7
i.+ in 079a/14, 117a/9
i.+ inde 101b/13
i.+ inden 101b/2
i.+ ine 098a/2, 115b/11
i.+ iyle 128b/1

i.+ ler 098b/5
i.+ üñ 123b/3
i.+ üñden 119b/5, 133b/11
i.+ üñe 128a/5

işaretinsüz : İşareti olmadan. -1-
i. 108b/9

işe sun - : İşe başlamak. -1-
ma'rifetsüz i.- dı 071b/7

işidilmek : Duyulma. -1-
i. 074a/6

işik : Eşik. -1-
i.+ inüñ 149a/5

işirgen - : Alışmak, arkadaşlık etmek. -4-
İ.- di 147b/11
i.- em 090a/9
i.- miş 151a/14
i.- mişdür 095a/8

işirgendür - : Alıştırmak, dost edindirmek. -1-
i.- mek 151a/11

işirgenmek : Alışma, arkadaşlık etme. -6-
i.- e 090b/10, 153b/4
i.- 083a/2, 131b/10, 134b/2
i.- lerden 149b/14

işit - : Duymak. -42-
i. 141b/8
i.- di 070b/8, 077a/9, 080a/6,
084b/6, 092a/4, 110a/4, 110b/11,
115a/1,
127b/12, 128b/8, 133b/9, 142b/1
i.- diler 123b/9
i.- düm 082a/15, 090b/13,
097a/1, 115b/10, 124b/7, 125b/2,
128a/6, 135b/9,
139b/7, 146b/8
i.- düñ 076b/5, 077b/2
i.- e 085a/1, 106a/12, 125a/5
i.- em 081a/4
i.- en 084a/1
i.- idururdum 086b/14

i.- mişidi 077a/7, 077a/10,
077b/1
i.- mişven 116a/13
i.- üp 072b/9, 075a/10, 075b/5,
139b/14
i.- ür 113a/7
i.- ürdüm 085b/5

işitme - : Duymamak. -1-
i.- yemidi 135a/1

işitmek : Duyma, işitme. -7-
i.- i 100b/1
i.- ile 090a/7, 100a/15
i.- 074a/13, 134b/8
i.- den 102a/1, 116a/1

işitdürmek : Dinletme. -1-
i. 101a/7

işle - : Yapmak. -20-
i.- di 104b/9
i.- diler 095b/10, 109b/6, 110b/9
i.- dügi 072a/7
i.- dügüm 072a/11
i.- düm 076a/4
i.- düñ 150b/10
i.- gil 093b/6, 119b/3
i.- miş 072a/9
i.- mişidi 076b/4
i.- mişen 150b/9
i.- nen 071b/11
i.- r 114b/4
i.- rdi 124b/9
i.- rse 088a/7
i.- se 115a/3
i.- yem 104a/2, 142b/8

işleme - : Yapmamak. -1-
i.- ñ 075b/9

işlemek : İşleme, yapma. -3-
i. 087b/2, 115a/14, 153b/1

işlü : İşli olan. -5-
i. 075b/4, 076b/3, 113b/2,
113b/3
i.+ yidüñ 074b/6

işlülük : İşlilik. -2-

i. 153b/7
i.+ e elurduñ 074b/6

‘işret : İçki. -1- [Ar]
‘.+ ini 115a/5

iştıyāk : Özleme. -2- [Ar]
i. 135a/12, 154a/5

‘işve : Naz, cilve. -1- [Ar]
‘.+ si 129a/11

it - : Etmek, yapmak. -40-
kabül i. 142a/12
haber i.- di 114a/1
kabül i.- di 087a/8
i.- dügi 151b/7
alçaklık i.- dügin 122b/2
kabül i.- düm 144a/5
haber i.- e 073a/5
kabül i.- e 081b/14, 082a/4
hüküm i.- eler 070b/8
hürmet i.- eler 115b/12
meyil i.- eler 089a/3
i.- em 109b/5
eylük i.- ene 102a/7
i.- er 107a/3, 150a/10
meyil i.- er 136b/3
i.- erdi 132b/14
harc i.- erise 107a/14
i.- eriseñ 096a/7
rağbet i.- eriseñ 084a/10
i.- erler 132b/1
i.- erlerdi 070b/8
kaşd i.- erlerse 098b/11
i.- erse 088a/11
ihtiyār i.- erse 088a/14
sākinlik i.- erse 088a/13
usañlık i.- ersem 086a/6
i.- ersin 133b/11
kabül i.- erven 142b/3
kabül i.- esi 074a/6
kanā‘at i.- esi 099b/5
hılāf i.- esidi 128a/5
ikrār i.- esin 074a/1
kulluk i.- even 135a/14
savaş i.- evüz 099b/6
kabül i.- gil 142a/9
azık i.- ivirgil 113b/13
i.- mezise 146a/2

fıkr i.- üben 132a/6

it : Köpek. -7-
i. 086b/7, 109a/8
i.+ den 109a/10
i.+ i 109a/8, 109a/13
i.+ ile 109a/10
i.+ ler 126b/13

‘itāb : Yorma, bezdirme. -2- [Ar]
‘. eyledi 134a/11
‘.+ ları 108b/11

i‘tibār : Sayma, takdir. -2- [Ar]
i. kılmak 145b/9
i.+ ı 130a/1

i‘tikād : İnanç, iman. -9- [Ar]
i. 129b/11, 151b/12
i.+ ı 080b/7, 143b/14, 147a/6
i.+ lar 074a/14
i.+ um 142b/10
i.+ uñ 116b/9, 130b/12

i‘timād : Güven, güvenç. -6- [Ar]
i. eyledüm 123b/5
i. eylemegine 098b/2
i. eylemek 111a/5, 125a/6
i. kılmış 076b/6
i. kılurlardı 098a/2

itmek : Etme. -5-
hürmet i. 115a/11
kabül i. 151a/6
terk i. 098a/8, 145b/3
yardım i. 070b/5

itmeklik : Etme. -1-
kabül i.+ ile 099a/3

ittifāk : Anlaşma, uyuşma. -8- [Ar]
i. 102b/7, 124b/8, 130a/2, 137a/3, 137b/1
İ. 115b/7
i. eylediler 102b/4
i.+ ıla 125b/5

‘ivaz : Karşılık, bedel. -11-
[Ar]
‘. 102a/7, 149a/4
‘. eylemiş 128a/7
‘.+ ı 121a/8, 153b/9, 153b/10
‘.+ ıdur 072b/7
‘.+ ın 143a/7, 144b/4
‘.+ ın eylemegi 145a/2
‘.+ ın yirinegetürmegi 142b/4

iveklik : Acelecilik. -1-
i. eyleye 139a/10

ivmek : Acele etme. -3-
i.- i 146a/5
i.- ile 136b/14
i.- 123a/11

ivmemek : Acele etmeme. -2-
i. 075b/7
i.-dür 136a/3

ivmeklik : Acele etme. -6-
i. 075b/6, 135b/13, 136b/12
i.+ den 139b/4
i.+ ile 079b/7, 139b/7

iy : Ey, hey. -19-
i. 079b/9, 080a/8, 093b/8,
093b/12, 094a/1, 099a/10, 109a/8,
111b/4,
116b/6, 117b/1, 119b/3, 128a/4,
132a/3, 132a/4
İ. 090a/6, 098b/3, 150a/13,
154a/8

‘izzet : Büyüklük, yücelik. -5-
[Ar]
‘. 076b/9, 122a/6, 127b/10
‘.+ i 116a/5
‘.+ ın 104a/15

-K-

kab : Kabuk, kışır. -3-
k. 082a/12
k.+ ı 086b/10
k.+ ın 086b/6

kaba : Büyük, iri. -1-
k. 097a/10

Ka‘be : (Ö.A.) Arabistan'da Mekke'de
bulunan mukaddes bina. -1- [Ar]
K.+ si 149a/2

Ka‘beteyn : Kabe ve Mescid-i Aksa.
-2- [Ar]
K.+ i 099a/8, 143a/13

kabile : Kabile, topluluk, halk. -3-
[Ar]
k.+ den 129b/5
k.+ si 136b/4, 153b/8

kablu(kaplu) : Kabuklu. -3-
k. 085b/1, 086b/9, 086b/10

kabsuz : Kabuksuz. -1-
k. 085b/1

kabül : Kabul, izin. -18- [Ar]
k. 120b/3
k. eyle 072b/9
k. eylediler 120b/6
k. it 142a/12
k. itdi 087a/8
k. itdüm 144a/5
k. ite 081b/14, 082a/4
k. iterven 142b/3
k. itesi 074a/5
k. itgil 142a/9
k. itmek 151a/6
k. itmeklikile karşugeleler
099a/3

k. kıla 141b/6
k. kıldum 082b/12
k. kılmakda 083a/11
k. kılmaz 082b/6
k. olmuş 116a/15

kabz : Avuç; avucunda tutan. -2-
[Ar]
k. 106a/10
k.+ ına 151a/10

kaç : Kaç, soru sıfatı. -1-
k. 114a/2

kaç - : 1- Habersiz savuşup gitmek. -6-

ķ.- acak 153a/13

ķ.- ar 091b/3

ķ.- ardı 111a/15

ķ.- arısa 091b/3

ķ.- dılar 113a/1

ķ.- up 079b/4

2- Koşmak, seğırtmek. -7-

ķ.- ageldi 092b/3

ķ.- am 093b/14

ķ.- dı 121b/6, 134a/2

ķ.- ğıl 095b/7

ķ.- up 093a/5, 131a/12

kaçası yir : Kaçılacak yer. -1-

ķ.- ası 146b/9

kaçagan : Kaçak, kaçkın. -1-

ķ. 120a/7

kaçan : Ne zaman, ne zaman ki. -
62-

ķ. 075b/9, 078b/8, 080b/10,
082a/12, 084b/6, 086b/1, 087b/8,
088b/15,
089a/3, 091a/1, 092a/12, 092b/7,
093b/15, 094a/4, 095a/12, 099a/6,
101b/8,

102a/5, 102b/7, 103a/1, 104b/5,
106b/2, 114b/3, 116a/13, 122b/7,
128b/3,

129a/3, 129b/2, 131b/6, 145b/9
ķ. 072a/14, 073a/8, 075a/8,
076a/2, 076a/10, 079b/8, 085a/5,
085a/8,

086a/5, 090b/9, 092a/4, 092b/9,
100a/2, 104a/10, 105b/1, 110a/6,
111b/4,

113a/2, 114a/1, 114b/6, 115a/1,
117a/8, 128a/2, 130b/1, 133b/9,
137b/13,

138a/6, 138b/5, 140b/7, 142b/1,
144a/10

kaçmak : 1- Habersiz savuşup gitme. -
2-

ķ. 133b/3, 141a/6

2- Koşmak, seğırtmek. -1-

ķ. 098b/5

ķadar : Kadar. -29- [Ar]

ķ. 070b/4, 075b/11, 082b/12,
085a/5, 090b/2, 091a/9, 093b/8, 097a/5,
099b/1, 099b/7, 107b/7, 111b/5,
115a/3, 120b/3, 122b/10, 129a/4,
130a/1,

131b/13, 140b/2, 145a/3,
149b/4, 149b/12, 150b/4, 151b/8,
153a/3

ķ.+ dur 090b/3

ķ.+ ı 130a/3

ķ.+ incaya 090b/2

ķadem : Ayak. -5- [Ar]

ķ. 081a/6, 098a/9

ķ.+ i 071a/12, 143a/15

ķ.+ üñ 111b/5

ķader : Kader.. -1- [Ar]

ķ. 071b/7

ķadersüz : Uğursuz. -1-

ķ. 098b/14

ķādī : Kadı. -14- [Ar]

ķ. 072a/15, 106a/12, 106a/15

ķ. 071b/14, 074b/9

ķ.+ lar 073b/5

ķ.+ lar 071a/8

ķ.+ ları 073b/6

ķ.+ larıñ 073a/6, 073b/8, 074b/4

ķ.+ nuñ 073b/6

ķ.+ ya 074a/7

ķ.+ yı 073a/7

ķadīm : Başlangıcı olmayan, ezeli. -4-
[Ar]

ķ. 082b/8, 140a/6, 148a/3,
151a/15

ķadir : Değer, kıymet, itibar. -5-
[Ar]

ķ. 145b/8

ķ.+ i 091b/6, 148a/8

ķ.+ in 098b/2, 139a/6

ķādir : Kuvvet sahibi, gücü yeter. -1-
[Ar]

ķ. ola 135b/9

kafasınca : Arkası sıra. -1- k. 079a/10		‘āciz k.- a 073b/4, 153a/3 maḥrūm k.- a 144b/7 k.- am 122a/8 k.- dı 121a/2 k.- dum 135a/14 k.- maz 078a/2, 132b/1, 143a/14,
kafeş : Kafes. -4- [Far] k.+ den 093b/7 k.+ ile 075a/4 k.+ in 075a/9 k.+ ine 148b/6		147a/4 k.- mış 082b/7 k.- ur 087b/7, 100b/9, 139b/1 2- Ebedi olmak, devam etmek. -7- bākī k.- a 074a/3, 083a/5, 126a/3, 137a/8, 137a/9 bākī k.- mak 149b/15 k.- ur 108a/9 3- Olduğu yerde durmak. -9- k.- a 080b/3, 089b/14 k.- mışdur 129a/10, 141b/3 k.- up 139a/8 k.- urisa 092a/13 k.- ursam 080b/3 k.- urvan 131a/11 k.- maz 081b/4 k.- madı 139a/3 4- Beklemek, geride durmak. -3- girü k.- mışrağı 153b/13 k.- ur 087b/3 girü k.- ur 104a/13 5- Terk olunmak. -3- k.- dı 121a/2 k.- mışdı 132b/12 k.- urisa 149b/3 6- Hayran olmak, kalakalmak. -1- k.- mışlardur 126b/8 7- Birinden diğerine geçmek. -1- k.- dı 137a/4
kāfir : Allah'a inanmayan. -1- [Ar] k. 113b/5		
kāfūr : Pek beyaz. -1- [Ar] k. 115a/7		
kā hâlde : Her halükarda, her şekilde. -1- [Ar] k. 088b/2		
kāhel : Tembel. -2- [Ar] k. 091b/2 k.+ dür 088a/13		
kāhellik : Tembellik, ağırdan alma. -1- k. 142b/10		
kāhir : Galip, muzaffer. -2- [Ar] k. 124a/3, 146b/8		
kahr : Kahr, yok etme. -2- [Ar] k. eylemekde 102a/2 k. olmağı 123b/3		
kaķ : Çakmak, saplamak. -1- k.- asın 081b/3		
kaķı : Öfkelenmek, kızmak. -2- k.- dı 085a/12 k.- dılar 110b/8		
kaķımaķ : Öfkelenme. -2- k. 124a/15, 124b/3		
kaķal : 1- Bir durum oluşmak, bir hâle girmek. -18- k.- a 088a/4, 088b/6, 091a/2, 135b/2		
		kaķan : Kalan, başka. -8- k. 101a/3, 121a/8, 133a/9, 144a/12 K. 144b/7 K.+ ın 085a/6 k.+ ınuñ 146b/10 K.+ umuzı 103b/9
		kaķb : Kalp, gönül. -1- [Ar] k.+ e 122b/7
		kaķem : Kalem. -1- [Ar] k.+ i 100b/2

kalķ - : Kalkmak. -2-
ķ.- dılar 079a/6
ķ.- maz 146a/4

kalķan : Kalkan. -1-
ķ. 099a/9

kalma - : Kalmamak. -9-
ķ.- sun 083a/10, 101a/6, 143a/10
ķ.- ya 129a/3, 142a/3, 144a/8,
154a/12
ķ.- yısarsın 107a/12
ķ.- dı 149b/8

kalmaķ : Kalma, ebedi olma. -1-
bāķī ķ.- maz 091a/5

kalmaķlıķ : Kalma. -1-
ķ.+ ı 124b/10

ķamerī : Kamere özgü, ay gibi. -2-
[Ar]
ķ. 103b/4, 105a/14

kāmīl : Eksiksiz, bütün, tam. -2-
[Ar]
ķ. 071a/11, 126a/6

ķamu : Bütün, hep, her. -80-
ķ. 070b/6, 071b/14, 072a/4,
072b/7, 075b/7, 077a/8, 077a/9, 080b/9,
088b/12, 089b/5, 094a/7,
094a/11, 096b/7, 098a/2, 101b/2,
102a/2, 103b/4,
116a/7, 119b/10, 124a/10,
136a/7, 144a/7, 144a/10, 144b/9,
152a/15
ķ. 072b/11, 092a/3, 147a/3
ķ.+ lar 123b/2, 126b/7
ķ.+ lara 096b/7, 153a/8
ķ.+ muz 080a/2
ķ.+ sı 070b/7, 072a/3, 072a/6,
076b/9, 087a/11, 088a/6, 088b/8,
091b/5,
093a/8, 103a/2, 103b/2, 103b/7,
119b/5, 120a/1, 121a/13, 123b/13,
126b/10,
127a/5, 129a/9, 138a/1, 140a/4,
150b/14, 152a/6, 152a/8
ķ.+ sı 079a/1, 079b/2, 097a/11,

119b/9, 120a/1, 123b/5, 151a/5
ķ.+ sın 073a/7, 084a/15, 090b/3,
117a/2
ķ.+ sın 084b/5
ķ.+ sına 072a/14
ķ.+ sından 103a/6, 108b/2,
149b/15
ķ.+ sın 077a/2
ķ.+ sınuķ 073b/9, 074a/6, 153b/9
ķ.+ sıyla 094a/6
ķ.+ ya 129b/7

ķan : Kan. -15-
ķ. 139a/1
ķ. dökile 070b/8
ķ. dökmeķde 075b/8
ķ. dökmez 106a/14
ķ.+ a 109b/3, 138b/2
ķ.+ ı dökile 074b/2
ķ.+ ıdur 138b/3
ķ.+ ın 149a/6
ķ.+ ın dökmeķ 074a/12
ķ.+ um 076a/1
ķ.+ um dökdürmeķ 074a/14
ķ.+ uma 074a/15
ķ.+ umı 153a/15

ķan - : Kanmak, doymak. -1-
ķ.- mış 143b/1

ķanā'at : Elindeki ile yetinme. -5-
[Ar]
ķ. 089b/8, 090b/2
ķ. itesi 099b/5
ķ. oldı 127b/2
ķ.+ i 089b/7

ķanat : Kanat. -5-
ķ.+ ı 078a/10, 097b/3
ķ.+ ına 078a/11
ķ.+ ını 144a/11
ķ.+ ları 119b/8

ķancaru : Nereye, neresi, ne tarafa. -7-
ķ. 084a/12, 089b/6, 110b/8,
118a/1, 122a/4
ķ. yüz dutarısı 153b/3
ķ.+ dur 085a/9

ķanda : Nerede, nereye. -8-

ķ. 077a/4, 090a/6, 091a/10,
098b/10, 129a/2, 153b/2
ķ.+ dur 110a/6, 110a/7

ķandan : Nereden. -3-
ķ. 093a/3, 130b/8, 137a/10

ķanı : Hani, nerede. -3-
ķ. 096a/4, 134b/6
ķ. 123b/2

ķāni : Kanaat eden. -2- [Ar]
ķ. oldum 089b/13
ķ. olmak 090b/2

ķankı : Hangi. -8-
ķ. 094a/2, 095a/1, 095a/14,
111b/4, 132b/5, 150b/4
ķ. 139a/1
ķ.+ ğuz 103b/9

ķānūn : Kanun. -1- [Ar]
ķ.+ inca 153a/1

ķap - : 1- Zorla almak, yağmalamak.
-1-
ķ.- dı 095a/5
2- Kaplamak, istila etmek. -1-
uyķu ķ.- dı 114a/5

ķapama - : Kapamamak, kapatmamak.
-1-
ķ.- ya 102a/9

ķapla - : Kuşatmak, sarmak. -2-
ķ.- dı 146a/14
ķ.- mışdur 141a/6

ķaplan : Kaplan. -6-
ķ. 076b/8, 077a/1
ķ. 077a/6, 077a/8, 088b/3
ķ.+ ı 076b/8

ķapmak : Kapma. -1-
ķ. 088b/3

ķapu : Kapı. -19-
ķ.+ ları 151b/13, 153a/11
ķ.+ ların 096b/8, 113b/14
ķ.+ ğdan 081b/8

ķ.+ sı 101a/2, 124b/4, 140b/9,
141a/5
ķ.+ sın 092a/9, 133a/10, 136a/5,
150b/14, 152a/6
ķ.+ sına 083a/1, 119b/7, 135a/1
ķ.+ sında 092a/15
ķ.+ yı 082b/10

ķapucı : Kapıcı. -1-
ķ.+ yı 075a/1

ķara : Siyah. -43-
ķ. 080a/4, 095a/3
ķ.+ yıldı 111a/14

ķara göñüllü : Bilgisiz. -1-
ķ. 116b/4

ķarağu : Karanlık. -8-
ķ. 080a/4, 131a/9, 135a/4,
138b/8
ķ. 080a/1
ķ.+ dur 081a/5
ķ.+ sınun 115a/6
ķ.+ yıldı 121b/6

ķarağulıķ : Karanlık. -3-
ķ. 115a/7, 152b/15
ķ.+ ına 137a/2

ķarār : Karar. -18- [Ar]
ķ. bağladılar 109a/6
ķ. duta 108a/1
ķ. dutasumuz 084a/14
ķ. dutdı 106a/8, 127a/5, 129a/11
ķ. dutdısa 074a/9
ķ. dutmadın eluralar 139b/2
ķ. dutmaz 123a/2
ķ. dutmış 118b/3
ķ. dutmışdur 073b/9
ķ. eyleyelüm 099a/4
ķ.+ a varur 082a/11
ķ.+ da 151b/9
ķ.+ ına 089a/3, 108a/6, 145b/10
ķ.+ ında 116b/9

ķarārınca : Gerektiĝi gibi. -1-
ķ. 144a/10

ķarārsuz : Kararsız. -1-

- ķ. 107a/12
- Kārdan** : Kardan. -1-
K.+ 'uķ 126b/14
- Kārdānā** : Kardana. -1-
K. 126a/6
- ķardaš** : Kardeş. -2-
ķ. 095b/3
K. 087b/10
- ķardašlīķ** : Kardeşlik. -2-
ķ.+ ına 080b/11
ķ.+ uķla 090b/7
- ķarīl** - : Karışmak, karıştırılmak. -1-
ķ.- mayadı 139a/1
- karīn** : Mide. -2-
k.+ ı 087b/10
k.+ um 089a/5
- ķarīndaš** : Kardeş. -20-
ķ. 083a/6, 093b/8, 093b/12,
094a/1, 114b/7, 128b/1
ķ.+ ı 071b/1, 087a/15, 087b/6,
149b/13
ķ.+ ıdı 072b/3
ķ.+ lar 089a/3, 092a/8, 096a/14,
097a/2
ķ.+ lar yavukulmaķdan 090a/11
ķ.+ ları 094a/3
ķ.+ sın 072b/8
ķ.+ um 128a/4
ķ.+ umsın 092a/3
- ķarīndašlīķ** : Kardeşlik. -8-
ķ. 072b/13, 081a/3, 151a/14
ķ.+ a 072b/9
ķ.+ ı 072b/10, 082b/7, 083a/7
ķ.+ uķ 081a/2
- ķarīš** - : 1- Karışmak. -2-
ķ.- dılar 127b/13
ķ.- mīš 081b/11
2- Birbirine girmek, fesat ve nifaka
düşmek. -1-
ķ.- duķum 144a/3
- ķarīšdur** - : Karıştırmak. -1-
ķ.- ısar 076b/3
- ķarīšmak** : Senli benli olma, ayrılmaz
dost olma. -2-
ķ.- a 080b/11
ķ. 146b/15
- ķarīšmaķlīķ** : Karışma. -2-
ķ. 144a/1, 145a/5
- ķaršu** : 1- Karşı. -3-
ķ. 080a/1
ķ.+ dan 109a/7
ķ.+ ņa dura 091b/1
- ķaršu dur** - : Karşıda, karşıсында
durmak. -3-
kim ķ.- avuz 110b/3
ķazāsına ķ.- madılar 080a/3
düşmene ķ.- maķa 098a/7
- ķaršu gel** - : Karşı harekette bulunmak,
onaylamamak. -3-
kendüye ķ.- di 138b/2
aņa ķ.- e 153b/4
ķ.- eler 099a/4
- ķaršu varmak** : Karşı çıkmak. -1-
aņa ķ.- dan 073b/4
- ķašd** : Kasıt, amaç. -27- [Ar]
ķ. 129b/1
ķ. eyledi 134a/1
ķ. eylediler 120a/6
ķ. eyledüm 089a/4, 121b/5
ķ. eyledüķ 105a/7
ķ. eylemek 101a/15, 123a/9
ķ. eylemekden 144a/9
ķ. eylemiş 141a/2
ķ. eylemişdür 142a/5
ķ. eylemişlerdür 142b/6
ķ. eyler 095b/5
ķ. eyleye 074b/15, 083b/5,
100a/3
ķ. eyleyeler 139b/10
ķ. eyleyümese 115b/5
ķ. iterlerse 098b/11
ķ. oldı 074a/13
ķ.+ ı 082a/3, 104b/6, 120b/12,

143a/3				120b/9, 122b/6, 126b/9, 128a/6, 134a/4, 136b/8, 147b/3, 150a/1, 150b/6, 151a/7, 151b/2, 152a/6, 153a/2 K. 135a/13 k.+ dur 090a/6 K.+ ya 094a/10
k.+ ina 078b/4 k.+ ından 146b/13 k.+ uma 078b/4				
kaşden : Kasıtlı olarak. -1- [Ar] k. 115a/15				katılaştırmak : Katılaştırma. -1- k. 104a/13
kāşır : Kusurlu. -1- [Ar] k. ola 073b/4				katılık : Güçlük, şiddet, sertlik. -11- k. 095b/3, 104b/1, 104b/2, 153b/13 k.+ da 096a/15 k.+ ı 088b/11 k.+ ında 096b/1 k.+ lar 072b/4 k.+ lardan yüzdöndermez 120a/9 k.+ larının 123b/7, 143a/4
kaş : Kaş. -1- k.+ ları 074b/11				katırak : Daha çevik, daha çabuk. -2- k. 107a/4 k.+ dur 151a/12
kāşki : Keşke. -2- [Far] K. 072b/12 K. 138b/9				katı yüzlü : Sert tarafı olan. -1- k. 079a/10
kat : Nezd, yan, huzur. -42- k.+ ina 071b/6, 072b/1, 077a/7, 093b/8, 103b/2, 103b/7, 104b/5, 106a/15, 117b/6, 118a/2, 119a/8, 129b/1, 133a/10, 133b/12, 134b/2, 138a/9, 144b/2 k.+ ında 071a/2, 071b/12, 073a/4, 078a/5, 078a/11, 082b/14, 087a/13, 087a/14, 087b/9, 092a/15, 107a/7, 115a/5, 116a/15, 117a/4, 127b/1, 148a/8, 153a/6, 154a/3 k.+ ından 076b/8 k.+ umda 099a/13, 111b/7 k.+ uşa 090a/8, 134b/8, 135a/5 k.+ uşa 129b/7				katıl : Öldüren, katil olan. -1- [Ar] k. 138b/8
2- Sıra, tabaka. -2- k. 139a/4				katlan - : Katlanmak, dayanmak. -2- k.- avuz 099b/5 k.- ur 120a/7
kat - : Katmak. -3- k.- dı 071b/8, 075b/14 k.- mışlar 116b/7				katlanuma - : Katlanamamak. -2- k.- maz 090a/13, 154a/9
katı : Haşin, şiddetli, sert. -32- k. 073a/9, 073b/1, 082a/5, 086b/2, 090a/10, 090b/11, 094a/10, 098b/11, 100a/8, 104a/9, 105a/1, 105a/2, 106a/1, 108a/15, 110b/7, 119a/4,				katre : Damla. -3- [Ar] k. 078a/13 K. 078a/13 k.+ dür 107b/8
				kavış - : Kavuşmak. -1- k.- ur 108a/7
				kavışmaklılık(kavuşmaklılık) : Kavuşma. -3- k. 083a/11 k. 090a/9

k. 128b/3
ḳavī : Sağlam, kuvvetli, güçlü. -7-
 [Ar]
 k. 084a/1, 141a/9, 145b/14,
 146a/2
 K. 141a/8
 k. kıldı 137b/14
 k.+ rak 094b/9
ḳavī ḥāllü : Güçlü. -1-
 k. 110b/6
ḳavl : Söz, lakırdı. -18- [Ar]
 k. 095b/1, 132b/2, 154a/2
 k. 132a/4
 k.+ den 074b/5, 143a/12
 k.+ i 074b/4, 143a/3, 148a/7
 k.+ in 080b/15, 142a/7
 k.+ ine 153a/5
 k.+ inüḡ 121a/5, 146b/2
 k.+ üm 129a/7
 k.+ ümi 142a/10
 k.+ ümüze 135b/7
 k.+ üḡ 080b/8
ḳavlsüzlik : Sözünde durmamak. -1-
 k.+ ı 106a/1
ḳavm : Kavim, halk, budun. -24-
 [Ar]
 k. 090a/6, 095a/4, 109a/3
 k.+ den 129b/5
 k.+ i 087a/14, 101b/4, 136b/4,
 136b/5, 136b/7, 136b/8, 136b/9, 153b/8
 K.+ i 087a/15
 k.+ ile 100a/3
 k.+ inden 075a/7, 084a/9
 k.+ iyle 075a/3
 k.+ üm 108a/15, 120b/4, 152b/9
 k.+ ümüz 122b/4
 k.+ üḡ 108a/12, 144b/3
 k.+ üḡle 101b/4
ḳavüm : bk. ḳavm. -1- [Ar]
 k.+ den 147b/3
ḳayḡu : Kaygı. -22-
 k. 088a/5, 090a/11, 091b/9,
 094a/11, 095a/7, 121b/1, 126b/6,

131b/7,
 131b/8, 131b/9, 135b/5,
 152a/14, 152b/3
 K. 135a/11
 k.+ dan 139a/8, 150a/6
 k.+ lar 094a/4, 139a/4
 k.+ nuḡ 108a/10
 k.+ sı 094b/4, 095a/8, 095a/11

ḳayḡulu : Kaygılı. -14-
 k. 087b/9, 090b/15, 091a/3,
 091b/4, 108a/4, 121a/13, 121b/1,
 128b/8,
 129a/4, 141b/9
 K. 094a/10, 148a/5
 k. oldı 072b/1
 k.+ lar 072b/3

ḳayḡusuz : Kaygısız. -1-
 k. 131b/11

ḳāyīm(ḳayīm) : Kaim, bir işte sebat.
 -2- [Ar]
 k. 096b/1, 144a/8

ḳayur - : 1- Sakınmak, çekinmek. -1-
 k.- maḡıl 093a/1
 2- İlgilenmek, önem vermek. -2-
 k.- maz 095a/7, 129a/14

ḳayz : Endişe, kaygı. -1- [Ar]
 k.+ ına 139b/11

ḳazā : Allah'ın takdiri. -8-
 [Ar]
 k. 115b/8
 K. 071b/7
 k.+ sı 080a/4, 152a/5
 k.+ sına 089b/7, 089b/13
 k.+ sına karşıdurmadılar 080a/3
 k.+ yı 079b/11

ḳazan - : Kazanmak. -4-
 k.- duḡı 125b/4
 k.- dum 108a/15
 k.- duḡ 144b/3
 k.- ur 135b/4

ḳazanç : Kazanılan şey. -6-
 k. 126a/1

k. elinegirdükden 125b/3
 k.+ dan 089b/10
 k.+ ı 125b/4, 126a/2
 k.+ ina yüzduto 126b/12

kazanmak : Kazanma. -4-
 k.- a 092a/14, 107a/10, 125b/3
 k. 125b/4

keklik : Eti lezzetli bir kuş. -8-
 k. 106a/5, 106a/6, 106a/9,
 106b/4, 107b/5
 K. 106a/13
 k.+ e 106a/3

kelecı : Söz, laf, lakırdı. -8-
 k. 133a/10, 140a/7
 k.+ leri 075a/9
 k.+ müz 099a/3
 k.+ si 140a/3
 k.+ sin 077b/1
 k.+ siyi 090a/2
 k.+ yle 124b/3

Kelile : (Ö.A.) Kelile -6-
 K.+ 'nün 072a/15, 073a/1
 K. 072b/1, 072b/9, 073a/3,
 077a/7

kelime : Söz, kelime. -7- [Ar]
 k. 088a/10, 123b/9, 146a/11,
 154a/10
 k.+ den 075b/12
 k.+ leri 075b/13
 k.+ yi 075a/3

kemâl : Olgunluk, pişkinlik, erginlik.
 -1- [Ar]
 k.+ ine 140a/5

kemîn : Pusu, gizlenecek yer, sığınak.
 -1- [Ar]
 k.+ i 097a/7

kemiş - : Koymak, bırakmak, atmak.
 -1-
 k.- di 140b/13

kemter : Bayağı, sıradan. -1-
 [Far]

k. 074b/2

kendü : Kendi, kendisi. -146-
 k. 071a/2, 071b/1, 071b/6,
 072a/12, 073a/3, 073a/8, 074a/1,
 074a/8,
 074a/10, 074a/14, 074a/15,
 074b/1, 074b/2, 075b/5, 076b/4, 079b/1,
 079b/7,
 080a/9, 081b/1, 081b/8, 082b/1,
 082b/14, 083a/8, 084a/13, 084b/4,
 086b/7,
 087a/5, 087a/7, 089a/1, 091a/2,
 091a/9, 091a/10, 091b/15, 092a/6,
 092a/12,
 093a/6, 094b/3, 098a/10, 099b/1,
 101a/7, 101b/1, 102a/3, 102a/5, 103a/8,
 103b/2, 103b/7, 104a/15,
 104b/4, 104b/6, 106a/9, 107a/7, 107b/2,
 108a/14,
 108a/15, 108b/3, 108b/4, 109a/2,
 109b/5, 109b/6, 110a/6, 113a/3, 113a/6,
 114b/8, 115b/3, 116a/3, 116a/10,
 116a/12, 117a/2, 117a/9, 120a/8,
 120b/4,
 120b/6, 120b/12, 121b/4,
 122b/4, 123b/2, 124b/14, 125a/1,
 126a/8, 126b/6,
 127b/11, 128a/3, 129a/5, 129a/7,
 129a/11, 129b/6, 130a/9, 133b/11,
 134a/6,
 134a/10, 135a/1, 135a/4, 135b/9,
 136a/6, 137b/11, 139a/2, 142a/10,
 143a/1,
 143b/8, 143b/11, 144a/2, 144a/8,
 144a/13, 144b/4, 144b/5, 145b/8,
 146a/14,
 146b/3, 146b/4, 146b/12,
 147a/9, 147b/13, 148b/1, 149b/15,
 151a/4, 152a/11,
 152a/12, 152b/1, 152b/4,
 152b/8, 153a/4
 K. 110b/11, 135b/7, 150b/1
 k.+ nün 087b/12
 k.+ nün 095a/3, 105a/3, 119a/7,
 121a/2, 128b/2, 135b/3, 137b/4, 139b/2,
 143a/11, 143b/14, 146b/11,
 148b/1, 153b/6
 K.+ nün 092a/14
 k.+ siyle 079a/7

k.+ yile 139b/12

kendüden : Kendisinden,
kendiliğinden. -2-
k. 087b/9, 123a/10

kendüler : Kendileri. -1- [
k. 115b/15

kendülerin(kendülerüñ) :
Kendilerinin. -2-
k. 136b/8, 148a/9

kendüye : Kendisine. -1-
k. karşıgeldi 138b/2

kendüzi(kendüzü) : Kendisi. -
71-
k.+ n 079a/3, 096a/2, 097a/6,
111a/1, 111b/1, 115b/5, 115b/6,
116a/14,
121a/13, 124a/8, 125a/7, 128b/1,
141a/2, 144a/2, 145a/13, 150a/1,
152b/15,
153b/5
k.+ nden 072a/8, 120b/11
k.+ ne 078b/3, 080b/12, 081a/9,
083b/9, 092a/12, 096a/6, 110a/2,
115a/1,
122a/5, 123a/9, 127a/4, 129a/5,
130b/2, 131a/1, 131a/9, 139b/2, 141a/5,
147b/1
K.+ ne 086a/6
k.+ ne eyledi 108b/11
k.+ ni 079a/2, 103a/9, 115a/9,
126b/2, 139b/8
k.+ nüñ 098a/10, 124b/6,
139b/11
k.+ m 072b/6
k.+ mden 072a/10, 141a/6
k.+ me 087a/14, 142a/1, 142b/4
k.+ mi 077a/3, 115a/4, 129a/7,
131a/12, 134a/5, 151b/15
K.+ miz 098b/10
k.+ müñ 142a/2
k.+ ne 098b/6
k.+ ni 074a/2
k.+ ñ 080a/9
K.+ ñ 144b/3
k.+ ñe 093b/15, 105a/9

k.+ ñi 105a/6
K.+ ñi 095b/4

kerāhiyyet : İğrenme, tiksınme. -4-
k. 086b/8, 100a/5
K. 144b/1
k.+ dür 151a/7

kerāmet : Lütuf, kerem, ihsan. -2-
[Ar]
k. 137a/7, 154a/1

kerem : Soyluluk, cömertlik. -11-
[Ar]
k. 080b/6, 127b/9, 136a/5
k.+ i 133b/11, 135b/7
k.+ ine 121a/5
k.+ üñ 082b/2, 082b/9
k.+ üñden 154a/9
K.+ üñden 084a/4
k.+ üñe 143a/1

kerīm : İyiliksever, ahlaklı. -10-
[Ar]
k. 082b/6, 088b/3, 088b/8,
092a/12, 100b/11, 120a/7, 143a/10,
151a/14
k.+ ler 092a/13, 143a/4

kes - : Kesmek. -17-
k.- di 080b/9, 144a/10, 144a/13
k.- dügi 080a/6, 142b/9
k.- dügin 080b/10
k.- e 079a/14
k.- eler 108a/6
k.- em 142b/8
k.- em 083b/13
k.- erven 144a/7, 144a/8
k.- esin 143a/8
k.- even 142a/8
k.- gil 080a/7
k.- miş 093b/13
k.- e 104b/1

kesil - : Kesilmek. -15-
k.- di 142a/6, 143a/6
k.- e 079a/12
k.- mişven 150b/3
k.- ür 082b/4, 082b/5
k.- di 086b/1

k.- miş 094a/14
k.- düğün 096a/4
k.- miş 095b/10, 096a/2
k.- di 145b/3
k.- e 136b/9
k.- miş 104b/2

kesilmek : Kesilme. -2-
k.- i 081b/12, 151a/15

kesmek : Kesme. -9-
k.- e 080a/6, 142b/9
k.- i 140b/4
k.- inde 142b/10
k. 141a/6
k.- den 080b/2, 080b/3, 094a/12,
095b/9

kesme : Kesmemek. -2-
k.- mege 080b/4
k.- sün 095b/8

kesmeklik : Kesme. -1-
k.+ ile 080b/4

key : Çok, pek çok. -24-
k. 081b/1, 096b/4, 098b/1,
100a/7, 101b/15, 103b/11, 107a/4,
108b/2,
113a/6, 113b/15, 115a/10,
122b/8, 125b/3, 130b/2, 132b/1,
135a/13, 135b/3,
139b/4, 142a/7, 142b/5, 144b/2,
150b/11
K. 077b/5, 123b/2

keykirdemek : Korkma, endişe etme.
-1-
k. 141a/8

keykirdelü : Korkulu. -1-
k. 153a/13

Keyvân : Zühal denilen gezegen. -2-
[Far]
K. 098b/8, 143a/15

kez : Defa, kere. -18-
k. 075b/5, 094b/7, 094b/8,
095a/1, 097b/5, 107a/4, 114b/8, 116b/8,
144b/9, 149a/8, 154a/8

k.+ den 079a/1, 079a/4, 085a/14,
108a/3, 140b/4, 140b/5

kible : 1- Namazda Kabe'ye yönelme.

-1- [Ar]

k.+ ye 106b/3

2- Herkesin yöneldiği ve bağlandığı
yer. -1- [Ar]

k. idinmişdüm 123b/13

kıç : Arka, son. -1-

k.+ ına 088a/6

kıgır : Çağırma, haykırmak, davet
etmek. -14-

k. 086b/6

k.- dı 071b/6, 080b/14, 084b/3,
092b/8, 104b/9, 110b/2, 132a/3, 144b/2,
148b/8

k.- duğ 129a/3

k.- gıl 134a/9

k.- mış 123a/9

k.- ugeldi 138a/7

kıgırıcı : Çağırıcı, tellal. -1-

k.+ dur 088a/2

kıl : Kılmak. -136-

k. 105b/1, 119a/4

endîşe k. 108b/13

k.- a 101a/1, 116b/1, 132b/4,

145a/13

âşikâre k.- a 101a/8

endîşe k.- a 135b/3

helâk k.- a 138b/1

ķabûl k.- a 141b/6

müşâhede k.- a 114a/4, 147a/7

şadaķa k.- a 133a/9

ķapu k.- a 100b/10

tâze k.- a 128b/3

tekebbürlik k.- a 105a/4

yardım k.- a 087b/10

yarış k.- a 100b/4

k.- alar 132b/5, 136b/7

helâk k.- alar 128b/1

k.- am 142a/11

endîşe k.- am 120b/5

fîdâ k.- am 077a/2

tâze k.- am 137b/11

vâcib k.- am 142b/4

yiyni k.- am 095a/7
 k.- anuñ 102a/8
 k.- asın 081b/8, 081b/9
 şād k.- asın 129b/7
 zelīl k.- asın 122a/2
 müşāhede k.- asıvan 151b/15
 k.- avuz 099a/2
 danışık k.- avuz 103b/10
 endīşe k.- avuz 095b/1
 tāze k.- ayıdı 137a/5
 k.- dı 086a/3, 094b/4, 097b/1,
 130b/6, 139b/9
 acı k.- dı 120a/15
 ‘arza k.- dı 127b/11
 ‘ayān k.- dı 126a/9
 bedel k.- dı 090b/10
 du‘ā k.- dı 117a/6, 118b/7
 endīşe k.- dı 079a/7, 096a/5,
 104b/5, 108a/15, 112b/2, 117a/6,
 121a/3, 127b/9,
 130b/2, 134a/5, 137b/9, 141a/3
 endīşeleri k.- dı 115a/6
 endīşeyi k.- dı 134a/7
 helāk k.- dı 148b/2
 ibā k.- dı 148b/8
 ihtiyār k.- dı 102a/6
 kavī k.- dı 137b/14
 müşāhede k.- dı 080b/11, 093a/1
 nāliš k.- dı 148b/5
 rahmet k.- dı 137a/4
 taşavvur k.- dı 122a/6
 vaşıyyet k.- dı 073a/4
 k.- dılar 071b/2, 110a/1
 helāk k.- dılar 119b/10
 doğru k.- duğı 134a/13
 helāk k.- duğı 076b/2
 K.- duğunı 132a/6
 yād k.- duğ 105b/7
 alçaklık k.- dum 122b/3
 endīşeler k.- dum 115a/2
 haṭā k.- dum 135a/13
 kabūl k.- dum 082b/12
 k.- duñ 119b/1
 k.- duñuz 110b/1
 beyān k.- ğıl 137b/5, 139b/14
 endīşe k.- ğıl 081b/1, 128a/9
 k.- maz 095a/6, 107a/3
 aşşı k.- maz 133a/4, 135a/11,
 135b/5
 kabūl k.- maz 082b/6

i‘timād k.- miş 076b/6
 mensūb k.- miş 134a/6
 müşāhede k.- miş 079b/4, 090a/4
 eşer k.- mişdur 106b/7
 endīşe k.- mışsañ 082b/13
 endīşe k.- sa 101b/9
 k.- sun 154a/15
 du‘ā k.- sun 118b/6
 rūzī k.- sun 096b/8, 135b/6
 tāze k.- uñ 107a/4
 āġāz k.- up 085a/2
 k.- ur 095a/7
 bākī k.- ur 092a/14
 bātıl k.- ur 143b/4
 delīl k.- ur 150b/12
 endīşe k.- ur 099b/15
 ġāfillık k.- ur 125b/4
 ihtiyāt k.- ur 100a/1
 mübeddel k.- ur 126b/1
 münevver k.- ur 081b/6
 namāz k.- ur 106a/14
 perīşān k.- ur 122b/8
 şohbet k.- ur 143b/12
 işāret k.- urdı 124a/13
 meded k.- urdı 137a/2
 endīşe k.- urduğ 099b/13
 fidā k.- urlar 083a/4
 yārī k.- urlar 073b/9
 i‘timād k.- urlar 098a/2
 rūzī k.- ursa 137b/1
 ikrār k.- ursam 074a/15
 žāyi‘ k.- ursam 129a/6
 emīn k.- urşañ 142a/7
 endīşe k.- urşañ 115a/14
 k.- ursın 080a/9
 endīşesin k.- ursın 143a/2
 kīyās k.- urvan 152b/2

kıl : Kalınca tüy. -2-
 k. 072a/1, 072a/2

kılıç : Kılıç. -8-
 k. 073b/4, 104a/14, 108a/7,
 124b/11, 151b/15
 k.+ ı 140b/7
 k.+ ın 147b/1
 k.+ inuñ 098b/1

kılma - : Kılmamak. -11-
 assı k.- dı 085a/7, 145a/4

‘Afv k.- ya 152b/7
 assı k.- ya 097a/8, 110b/15
 meşgûl k.- ya 121a/6
 yārī k.- ya 137b/1
 tapu k.- yalardı 103a/4
 aşaklık k.- yam 100b/9
 ‘aziz k.- yınca 082b/11
 yārī k.- yup 101a/13

kılmağ : Kılma. -26-
 nūş k.- a 135a/12
 rüsvāy k.- a 074b/15
 āzār k.- ı 143b/6
 revā k.- ı 092a/10
 savaş k.- mağı 100b/7
 ihtiyār k.- mağıl 149b/8
 ‘afv k.- mağum 152b/9
 k.- mağ 074a/11, 078b/7,
 082b/9, 100b/12, 121a/10, 146a/7,
 152a/14
 beyān k.- mağ 101b/7
 danışık k.- mağ 101b/14
 endişe k.- mağ 135a/6
 ihtiyār k.- mağ 074a/5
 ihtiyār k.- mağ 089b/7
 i‘tibār k.- mağ 145b/9
 şöhet k.- mağ 082a/13, 083b/7
 kabûl k.- mağda 083a/11
 diri k.- mağdan 152a/3
 şöhet k.- mağdan 090a/10
 yārī k.- mağdan 124b/9

kındur - : Tahrik, teşvik etmek. -3-
 k.- dı 089a/6, 090a/3
 k.- ur 088b/12

kırağ : Kenar, kıyı, sınır. -7-
 k.+ ma 142a/15
 k.+ nda 121a/11, 144a/11
 k.+ nja 121a/14
 k.+ ları 084a/7
 k.+ larına 144a/11
 k.+ udur 084a/9

kısa : Kısa. -4-
 k. 085a/7, 091a/7, 146a/7
 k.+ dur 152a/4

kısal - : Kısalmak. -1-

k.- ur 099b/4

kısalığ : Kısalık. -1-
 k.+ ın 100b/13

kışās : Misilleme. -1- [Ar]
 k. 150b/9

kışsa : Hikaye, rivayet. -2-
 [Ar]
 k.+ m 084a/13
 k.+ sın 084b/4

kıvan - : Sevinmek, övünmek. -1-
 k.- mış 091b/3

kıyāmet : Kıyamet. -1- [Ar]
 k.+ e 129a/3

kıyıklık : Kıyıcılık, insafsızlık. -1-
 k.+ ı 110b/3

kıyın : Yan, taraf. -4-
 k.+ a 092b/5, 132a/2
 k.+ da 106a/13, 127b/4

kıymet : Kıymet. -1- [Ar]
 k.+ i 148a/8

kıymetlü : Kıymetli. -3-
 k. 144b/2, 151a/2
 k.+ rağdur 083a/9

kız : Kız. -25-
 k. 071b/9, 095a/4, 095b/3,
 099a/13, 114b/7, 117a/7, 117a/10,
 117a/11,
 117b/1, 117b/4, 118b/6, 118b/7,
 137b/12
 K. 117b/2, 117b/3, 118b/5
 k.+ a 071b/1, 071b/8, 150a/5
 k.+ ı 071b/1, 118b/5, 150a/3,
 150b/2
 k.+ ları 149b/14

kızıl : Altın. -1-
 k. 086b/14

ki : Ki (bağlaç). -17-
 k. 089b/14, 098b/3, 107a/3,

109a/15, 121a/15, 123b/2, 126b/5,
129a/1,
129a/15, 132a/3, 133b/12,
135a/14, 143a/4, 143b/10, 150a/12
K. 146a/9

kiçi : Küçük. -3-
k. 089b/6
k.+ ler 087b/9
k.+ si 152a/2

kiçrek : Daha küçük. -1-
k. 072a/1

kifāyet : Yetişme, elverme. -6-
[Ar]
k. 136a/1
k.+ den 099a/10
k.+ i 101a/6, 101b/2, 124b/14
k.+ ü 123b/3

kim : Ki -1167-
k. 070b/1, 070b/2, 070b/4,
070b/5, 070b/8, 071a/1, 071a/5, 071a/6,
071a/8, 071a/13, 071a/15,
071b/1, 071b/3, 071b/4, 071b/6,
071b/10, 071b/13,
071b/14, 071b/15, 072a/5,
072a/8, 072a/9, 072a/11, 072a/15,
072b/3, 072b/7,
072b/9, 072b/10, 072b/12,
072b/15, 073a/4, 073b/2, 073b/3,
074a/1, 074a/2,
074a/4, 074a/5, 074a/6, 074a/7,
074a/12, 074a/14, 074b/1, 074b/2,
074b/8,
074b/9, 074b/10, 074b/15,
075a/1, 075a/2, 075a/3, 075a/4, 075a/5,
075a/7,
075a/10, 075b/1, 075b/2,
075b/3, 075b/4, 075b/5, 075b/6, 075b/8,
075b/11,
075b/12, 075b/13, 075b/15,
076a/1, 076a/2, 076a/3, 076a/4, 076a/5,
076a/6,
076a/7, 076a/8, 076b/1, 076b/3,
076b/4, 076b/5, 076b/6, 076b/10,
076b/11,
077a/6, 077a/7, 077a/9, 077a/10,
077b/1, 077b/2, 077b/4, 077b/5, 077b/6,

077b/8, 077b/9, 077b/10,
078a/4, 078a/8, 078a/9, 078a/14,
078b/2, 078b/3,
078b/4, 078b/6, 079a/1, 079a/2,
079a/3, 079a/4, 079a/5, 079a/7,
079a/10,
079a/12, 079a/13, 079a/14,
079a/15, 079b/2, 079b/6, 079b/10,
080a/1, 080a/2,
080a/4, 080a/6, 080a/10, 080b/2,
080b/6, 080b/7, 080b/14, 080b/15,
081a/4,
081a/6, 081a/7, 081a/8, 081a/9,
081a/11, 081b/1, 081b/2, 081b/3,
081b/7,
081b/9, 081b/10, 081b/14,
081b/15, 082a/1, 082a/2, 082a/3,
082a/5, 082a/8,
082a/9, 082a/11, 082a/14,
082a/15, 082b/1, 082b/2, 082b/3,
082b/5, 082b/8,
082b/13, 082b/14, 082b/15,
083a/2, 083a/3, 083a/6, 083a/8, 083a/9,
083a/10,
083b/3, 083b/5, 083b/6, 083b/8,
083b/9, 083b/15, 084a/5, 084a/7,
084a/9,
084a/14, 084b/3, 084b/4,
084b/11, 085a/1, 085a/2, 085a/7,
085a/8, 085a/12,
085a/14, 085b/1, 085b/4,
085b/6, 085b/7, 085b/9, 086a/1, 086a/6,
086a/8,
086b/1, 086b/2, 086b/3, 086b/8,
086b/10, 086b/11, 086b/12, 087a/1,
087a/3,
087a/5, 087a/6, 087a/7, 087a/9,
087a/10, 087a/12, 087a/13, 087a/14,
087b/1,
087b/2, 087b/4, 087b/5, 087b/6,
087b/8, 087b/10, 087b/12, 087b/14,
087b/15,
088a/1, 088a/4, 088a/6, 088a/7,
088a/8, 088a/10, 088b/2, 088b/3,
088b/4,
088b/5, 088b/6, 088b/7, 088b/9,
088b/11, 088b/12, 088b/13, 089a/2,
089a/5,
089a/7, 089b/3, 089b/5, 089b/6,
089b/7, 089b/8, 089b/9, 089b/13,

089b/14,
 090a/3, 090a/4, 090a/8, 090a/9,
 090a/13, 090a/15, 090b/1, 090b/2,
 090b/3,
 090b/6, 090b/7, 090b/8,
 090b/13, 090b/15, 091a/1, 091a/6,
 091a/7, 091a/8,
 091a/9, 091a/14, 091b/2, 091b/3,
 091b/4, 091b/5, 091b/7, 091b/9,
 091b/10,
 091b/12, 091b/14, 091b/15,
 092a/1, 092a/3, 092a/7, 092a/10,
 092a/11, 092a/15,
 092b/1, 092b/3, 092b/4, 092b/8,
 092b/9, 093a/1, 093a/3, 093a/4, 093a/5,
 093a/8, 093b/1, 093b/3, 093b/4,
 093b/5, 093b/6, 093b/8, 093b/9,
 093b/10,
 093b/13, 093b/14, 093b/15,
 094a/2, 094a/4, 094a/6, 094a/12,
 094b/1, 094b/3,
 094b/6, 094b/7, 094b/9, 095a/2,
 095a/4, 095a/5, 095a/8, 095a/10,
 095a/12,
 095a/15, 095b/1, 095b/2,
 095b/5, 095b/7, 095b/9, 095b/10,
 096a/5, 096b/1,
 096b/2, 096b/4, 096b/5,
 096b/10, 097a/1, 097a/2, 097a/3,
 097a/5, 097a/6,
 097a/8, 097a/9, 097a/13,
 097a/15, 097b/3, 097b/4, 097b/5,
 098a/5, 098a/6,
 098a/7, 098a/8, 098a/10, 098b/1,
 098b/5, 098b/6, 098b/7, 098b/8,
 098b/10,
 098b/13, 098b/15, 099a/1,
 099a/2, 099a/5, 099a/6, 099a/7, 099a/9,
 099a/11,
 099a/12, 099a/13, 099a/14,
 099b/1, 099b/2, 099b/3, 099b/5, 099b/6,
 099b/7,
 099b/8, 099b/9, 099b/10,
 099b/12, 099b/13, 100a/1, 100a/2,
 100a/3, 100a/4,
 100a/7, 100a/8, 100a/11,
 100a/12, 100a/13, 100b/6, 100b/8,
 100b/15, 101a/1,
 101a/4, 101a/5, 101a/7, 101a/9,
 101a/12, 101a/14, 101b/1, 101b/4,

101b/5,
 101b/7, 101b/8, 101b/12,
 101b/14, 101b/15, 102a/1, 102a/3,
 102a/5, 102a/6,
 102a/8, 102a/10, 102a/11,
 102b/1, 102b/2, 102b/3, 102b/4, 102b/5,
 102b/6,
 103a/2, 103a/6, 103a/10, 103b/1,
 103b/3, 103b/7, 103b/9, 103b/10,
 104a/2,
 104a/5, 104a/12, 104a/14,
 104a/15, 104b/2, 104b/3, 104b/4,
 104b/5, 104b/6,
 104b/7, 104b/8, 105a/1, 105a/2,
 105a/3, 105a/6, 105a/7, 105a/11,
 105a/15,
 105b/2, 105b/3, 105b/4, 105b/5,
 105b/6, 105b/7, 106a/1, 106a/3, 106a/4,
 106a/7, 106a/10, 106a/12,
 106b/5, 106b/6, 106b/7, 107a/5, 107a/7,
 107a/9,
 107a/10, 107a/11, 107a/12,
 107b/2, 107b/3, 107b/7, 107b/8, 108a/1,
 108a/5,
 108a/6, 108a/8, 108a/12,
 108a/15, 108b/3, 108b/6, 108b/8,
 108b/12, 108b/13,
 109a/1, 109a/2, 109a/5, 109a/6,
 109a/8, 109a/10, 109a/11, 109a/12,
 109b/1,
 109b/2, 109b/3, 109b/5, 109b/6,
 110a/2, 110a/3, 110a/5, 110a/6, 110a/7,
 110a/9, 110b/1, 110b/2, 110b/3,
 110b/5, 110b/6, 110b/9, 110b/10,
 110b/11,
 110b/13, 110b/14, 111a/1,
 111a/4, 111a/6, 111a/7, 111a/9,
 111a/12, 111a/15,
 111b/2, 111b/5, 111b/7, 111b/8,
 112a/6, 112a/9, 112a/10, 112a/11,
 112a/14,
 112b/2, 112b/4, 112b/5, 112b/7,
 112b/8, 113a/3, 113a/4, 113a/5, 113a/6,
 113b/1, 113b/2, 113b/3, 113b/4,
 113b/11, 113b/12, 113b/15, 114a/3,
 114a/4,
 114a/6, 114a/7, 114a/8, 114b/3,
 114b/8, 114b/9, 115a/3, 115a/6,
 115a/13,
 115b/1, 115b/2, 115b/4, 115b/8,

115b/10, 115b/11, 115b/12, 115b/13,
 115b/15,
 116a/8, 116a/12, 116a/14,
 116a/15, 116b/2, 116b/3, 116b/7,
 117a/1, 117a/2,
 117a/3, 117a/4, 117a/6, 117a/7,
 117a/11, 117b/2, 117b/4, 117b/5,
 118b/1,
 118b/4, 119a/5, 119a/7, 119b/1,
 119b/2, 119b/4, 119b/5, 119b/6, 119b/7,
 119b/8, 119b/9, 119b/10,
 120a/3, 120a/4, 120a/5, 120a/6, 120a/7,
 120a/8,
 120a/9, 120a/11, 120a/14,
 120a/15, 120b/1, 120b/2, 120b/4,
 120b/7, 120b/10,
 120b/11, 120b/12, 120b/14,
 120b/15, 121a/1, 121a/2, 121a/3,
 121a/4, 121a/5,
 121a/6, 121a/8, 121a/10,
 121a/12, 121b/1, 121b/2, 121b/3,
 121b/5, 121b/7,
 122a/1, 122a/2, 122a/3, 122a/4,
 122a/8, 122b/1, 122b/2, 122b/3, 122b/6,
 122b/10, 123a/1, 123a/4, 123a/5,
 123a/6, 123a/7, 123a/8, 123a/10,
 123a/14,
 123b/1, 123b/4, 123b/8, 123b/9,
 123b/14, 124a/1, 124a/2, 124a/5,
 124a/7,
 124a/9, 124a/11, 124a/12,
 124a/13, 124a/14, 124b/2, 124b/3,
 124b/4, 124b/6,
 124b/7, 124b/9, 124b/10,
 124b/12, 125a/4, 125a/5, 125a/8,
 125b/1, 125b/3,
 125b/4, 125b/5, 126a/5, 126a/9,
 126a/10, 126b/7, 126b/12, 126b/13,
 127a/1,
 127a/4, 127a/6, 127a/7, 127b/1,
 127b/8, 127b/9, 127b/10, 128a/1,
 128a/3,
 128a/4, 128a/5, 128a/6, 128a/9,
 128a/10, 128b/3, 128b/4, 128b/5,
 128b/6,
 128b/7, 128b/9, 129a/1, 129a/3,
 129a/4, 129a/8, 129a/11, 129a/13,
 129b/3,
 129b/6, 129b/9, 129b/10,
 130a/1, 130a/2, 130a/5, 130a/6, 130a/7,

130a/9,
 130a/10, 130b/3, 130b/6,
 130b/7, 130b/10, 130b/11, 131a/1,
 131a/2, 131a/3,
 131a/5, 131a/6, 131a/7, 131a/8,
 131a/9, 131a/10, 131a/14, 131b/2,
 131b/4,
 131b/6, 131b/7, 131b/8,
 131b/10, 131b/12, 131b/13, 131b/15,
 132a/5, 132b/1,
 132b/3, 132b/5, 132b/8, 132b/9,
 132b/10, 132b/11, 132b/13, 132b/15,
 133a/1,
 133a/2, 133a/3, 133a/8, 133b/1,
 133b/6, 133b/10, 133b/11, 133b/12,
 134a/3,
 134a/5, 134a/7, 134a/8, 134a/9,
 134a/11, 134a/13, 134a/15, 134b/1,
 134b/3,
 134b/4, 134b/6, 134b/7, 134b/9,
 135a/2, 135a/3, 135a/4, 135a/5, 135a/9,
 135a/11, 135a/14, 135b/1,
 135b/2, 135b/3, 135b/4, 135b/9,
 135b/10, 135b/11,
 135b/12, 136a/3, 136b/2,
 136b/4, 136b/6, 136b/7, 136b/8, 136b/9,
 136b/13,
 136b/14, 136b/15, 137a/1,
 137a/2, 137a/5, 137a/6, 137a/7,
 137a/10, 137b/1,
 137b/3, 137b/4, 137b/5, 137b/6,
 137b/9, 137b/14, 137b/15, 138a/1,
 138a/2,
 138a/4, 138a/6, 138a/8, 138b/1,
 138b/3, 138b/4, 138b/8, 139a/1, 139a/2,
 139a/4, 139a/5, 139a/9, 139a/10,
 139b/1, 139b/4, 139b/7, 139b/9,
 139b/10,
 139b/12, 139b/14, 139b/15,
 140a/1, 140a/2, 140a/5, 140a/8, 140b/2,
 140b/3,
 140b/6, 140b/10, 140b/11,
 141a/2, 141a/3, 141a/5, 141b/1, 141b/3,
 141b/4,
 141b/5, 141b/7, 141b/8, 141b/9,
 142a/3, 142a/4, 142a/8, 142a/9,
 142a/10,
 142a/12, 142a/13, 142a/14,
 142b/2, 142b/3, 142b/5, 142b/6, 142b/8,
 142b/9,

143a/3, 143a/9, 143a/10,
 143a/12, 143b/3, 143b/5, 143b/6,
 143b/8, 143b/10,
 143b/11, 143b/13, 143b/14,
 143b/15, 144a/2, 144a/4, 144a/5,
 144a/6, 144a/8,
 144a/9, 144a/12, 144a/15,
 144b/1, 144b/2, 144b/4, 144b/8, 144b/9,
 144b/10,
 145a/1, 145a/3, 145a/5, 145a/6,
 145a/7, 145a/10, 145b/6, 145b/8,
 145b/9,
 145b/13, 146a/6, 146a/10,
 146a/12, 146a/14, 146b/1, 146b/8,
 146b/10, 146b/14,
 147a/4, 147a/6, 147a/9, 147b/3,
 147b/4, 147b/5, 147b/7, 147b/8, 147b/9,
 147b/12, 148a/2, 148a/6, 148a/7,
 148b/1, 148b/5, 148b/8, 148b/9,
 148b/10,
 149a/2, 149a/7, 149b/1, 149b/2,
 149b/4, 149b/9, 149b/11, 149b/12,
 150a/1,
 150b/4, 150b/5, 150b/11,
 150b/13, 151a/4, 151a/7, 151a/8,
 151a/9, 151b/1,
 151b/2, 151b/4, 151b/5, 151b/8,
 151b/10, 151b/11, 151b/13, 151b/15,
 152a/3,
 152a/5, 152a/7, 152a/8, 152a/9,
 152a/11, 152a/13, 152a/14, 152b/3,
 152b/5,
 152b/6, 152b/7, 152b/8,
 152b/10, 152b/11, 152b/13, 153a/3,
 153a/4, 153a/5,
 153a/7, 153a/9, 153a/10,
 153a/12, 153a/14, 153a/15, 153b/2,
 153b/10, 153b/11,
 153b/12, 153b/13, 153b/14,
 153b/15, 154a/1, 154a/3, 154a/4,
 154a/5, 154a/9,
 154a/13
 K. 132a/7, 150a/9
 k. elegetüre 074b/14
 k. elinegirdi 073b/3
 k. eylemişlerdür 129b/8
 k. karşıduravuz 110b/3
 k. yirinegetürdiler 096b/2
 k.+ dir 104a/11

kim : Soru zamiri. -50-
 k. 071a/5, 081a/8, 083a/9,
 086b/14, 088a/3, 088b/9, 092b/2,
 098a/9,
 099b/12, 100a/4, 100a/11,
 100a/15, 100b/14, 101a/2, 101a/10,
 104b/6, 105a/3,
 106a/2, 108b/5, 108b/9,
 110b/15, 120b/10, 123a/8, 124a/3,
 126a/2, 132b/3,
 136a/1, 139a/6, 139a/10, 140b/8,
 144b/6, 146a/3, 147a/2, 150b/14, 153a/4
 k.+ den 076b/5
 k.+ dür 079b/6, 080b/14
 k.+ i 086b/6, 117b/1
 k.+ sin 110a/6, 112a/9
 k.+ üñ 087a/13, 087a/14, 087b/6,
 092b/1, 143a/12, 152b/11

kimesne(kimsene, kimese) : bk.
 Kimse. -6-

k. 72a/14, 073b/7, 074b/1,
 083b/5, 092b/8, 136b/1, 147b/12

kimse : Kimse, herhangi biri.-12-
 k. 070b/7, 092b/7, 120b/7,
 131a/10, 150a/4, 153a/7
 K.+ de 071a/1
 k.+ den 091b/11
 k.+ nün 091b/13
 k.+ ye 108a/7, 126b/5, 152a/1

kīn : Kin, garez. -15- [Far]
 k. 108a/11, 149b/9, 150b/13,
 151b/1, 151b/2, 151b/8, 152a/5, 152b/6,
 152b/15
 k. dutmak 146b/14
 k.+ in 108b/3, 151a/12
 k.+ ümi 116a/10
 k.+ üñ 151b/4

kīne : Gizli düşmanlık. -2-
 [Far]
 k. 149b/4
 k.+ sin 148b/1

kinlü(kīnlü) : Kindar. -3-
 k. 151a/6, 151a/8
 k. eyledüğ 108a/4

kiriş : Yay germeye yarayan lastikli
bağ. -4-

k.+ i 086b/1
k.+ in 086a/8, 086b/1
k.+ inden 108a/8

kıse : Kese. -3- [Far]

k. 107b/1
k. elinegirdi 071b/7
k.+ ye 089a/1

kişi : Kişi. -165-

k. 071a/1, 071a/2, 072a/8,
074b/2, 074b/8, 075b/6, 075b/9, 076a/8,
077a/10, 077b/3, 082b/6,
082b/8, 084a/11, 085b/6, 086b/10,
087b/1, 087b/3,
087b/8, 088a/6, 088a/8, 088b/5,
088b/6, 088b/11, 090a/13, 090b/1,
091a/2,
091a/10, 092a/12, 092a/14,
092a/15, 092b/1, 094a/4, 094b/7,
095a/13, 095b/2,
096b/3, 097a/4, 097a/6, 098a/7,
099b/11, 099b/14, 100b/11, 101b/14,
102a/12,
104a/2, 107a/9, 109a/9, 111a/9,
112a/1, 112b/8, 117a/9, 118b/2, 120a/7,
122b/7, 123a/4, 123a/5, 123a/10,
123b/2, 124a/6, 125a/4, 125a/9,
126b/11,
135b/1, 136a/5, 136b/2, 137b/5,
137b/6, 139b/2, 139b/10, 140a/8,
140b/7,
143a/10, 143a/15, 143b/6,
143b/8, 144b/8, 145a/10, 145b/3,
146a/2, 146a/4,
146b/9, 148a/6, 149b/2, 150b/1,
151a/4, 151a/14, 152b/14, 152b/15,
153a/4,
153a/6, 153a/13, 153b/2, 153b/7
k.+ de 152b/6
k.+ den 088b/4, 116a/14, 120a/7,
131a/15
k.+ dür 083b/8
k.+ ler 071b/14, 080a/2, 085b/7,
087b/10, 088a/4, 109a/2, 112b/3,
136b/10,
143b/6, 153b/14
k.+ lerden 101a/9

k.+ lere 088a/1, 088b/2, 100a/10,
123a/15

k.+ leri 092a/12, 098b/1
k.+ lerün 088b/12, 092a/7,
136a/7, 151a/6
k.+ nün 146b/8
k.+ nün 070b/6, 076b/6,
080b/13, 082a/14, 089b/1, 090a/3,
092b/2, 107a/13,
125b/3, 131a/1, 134a/9, 135b/9,
135b/11, 139b/7, 143a/3, 143b/15,
146a/12,
151b/8, 153a/5
K.+ nün 096a/8
k.+ nün elindut 111a/8
k.+ ye 072a/6, 076b/7, 086b/5,
088b/3, 088b/8, 090b/3, 093b/5,
102a/10,
102a/13, 136b/11, 141a/8,
143b/10, 145a/1, 153a/11, 154a/12
k.+ ye yüzduzmaz 091b/2
k.+ yidi 085a/9
k.+ yile 108b/7

kişilik : İnsanlık, iyilik. -3-

K. 143b/1
k.+ e 082b/1
k.+ üm 132b/4

Kişmîr : (Ö.A.) Kâşmir. -1-
K. 078a/9

kıyâs : Kıyas. -1- [Ar]
k. kılvuran 152b/1

ko - : 1- bk. koy-. -23-
k.- dı 075a/4, 086b/6, 130a/9,
138a/9, 144a/10
k.- duğın 086b/14
k.- duk 074b/7
k.- dum 131b/5
k.- gıl 076a/7, 119a/3, 150a/14
k.- madın 133a/3
k.- maz 089b/14, 150a/2
k.- mazıdı 116a/3
k.- mış 073a/10, 128a/7
k.- mışdur 102a/3, 126b/6
k.- rıdı 085a/5
k.- rısam 085a/14
k.- rvan 144a/8

ķ.- salar 089b/3
2- Adamak, vermek. -1-
ad ķ.- mışdur 118b/1

ķoca : 1- Yaşlı, ihtiyar. -11-
ķ. 091b/3, 107a/1, 127a/7,
150a/11, 150a/12
Ķ. 107a/2
Ķ.+ lara 107a/3
ķ.+ ları 107a/1
ķ.+ nuĵ 150a/3, 150a/8
ķ.+ yı 093a/4

2- Büyük, ulu. -1-
ķ. 150a/11

ķocalıķ : Yaşlılık, ihtiyarlık. -6-
ķ. 106b/7, 121a/1, 121a/4,
126a/8, 126b/1
ķ.+ ı 126b/14

ķolay : Kolay. -3-
ķ. 110b/15, 112a/10
ķ.+ ı 115b/7

ķol ķanat uzat - : Yardım etmek,
korumak. -1-
ķ.- dı 117a/10

ķoma - : Koymamak. -4-
ķ. 142a/12
ķ.- duĵ 135a/3
ķ.- yam 133a/5
ķ.- yınca 152b/13

ķomaķ : bk. ķoy- -3-
ķ. 098b/5, 108b/15, 126b/13

ķon - : Konmak. -3-
ķ.- a 095b/5
ķ.- dı 092b/5
ķ.- up 096a/3

ķonaķlıķ : Yemekli çağrı, şölen,
ziyafet. -1-
ķ. 085b/6

ķonşı(ķonşu) : Komşu. -7-
ķ.+ lar 113a/1, 129b/8
ķ.+ lardan 113b/10
ķ.+ ları 131b/13

ķ.+ mı 139a/2
ķ.+ nuĵ 113b/10
ķ.+ yıldı 137b/6

ķonşılıķ(ķonşuluk, ķonşuluk) :
Komşuluk. -6-
ķ. 106a/5
ķ.+ ı 106a/5
ķ.+ ına 090a/1
ķ.+ ında 154a/3
ķ.+ uņa 084a/12, 090b/7

ķonuk : Misafir. -18-
ķ. 075a/8, 085a/7, 085a/9,
085a/12, 085a/15, 085b/2, 085b/3,
087a/1,
088b/15, 089a/1, 089a/4, 089a/6
ķ. oldum 085b/3
ķ.+ a 085a/8
ķ.+ ıla 085a/8
ķ.+ lar 075a/8, 075a/10
ķ.+ laruĵ 075b/2

ķonuklamak : Misafir edip ağırlama.
-1-
ķ.- maķ 130b/12

ķop - : Meydana çıkmak, zuhur etmek.
-2-
ķ.- a 152b/5
ķ.- duĵı 153b/8

ķopar - : 1- Meydana getirmek. -1-
ķ.- a 073b/3
2- Söküp çıkarmak. -5-
ķ.- avuz 079a/5
ķ.- dı 148b/3
ķ.- dılar 079a/6
ķ.- ur 083b/15, 123a/1

ķoparıcı : Yaratıcı. -1-
ķ.+ sı 151b/4

ķoparmaķ : Ayırma, giderme. -3-
ķ. 099a/15, 122b/5
ķ.- dan 122b/5

ķoparmaķlıķ : Meydana getirme. -1-
ķ. 082a/1

kor - : Terk etmek, bırakmak. -1-
k.- ısar 076b/2

korı - : Beklemek, saklamak. -1-
k.- sa 097a/7

korķ - : Korkmak. -11-
k.- arduķ 099b/13
k.- arvan 080b/2
K.- arvan 083b/5
k.- dı 078b/3, 084b/1, 096a/4,
105b/2, 110a/3, 111b/3, 141a/3
k.- ma 093a/5

korķak : Korkak. -1-
k. 124a/6

korķaklık : Korkaklık. -1-
k.+ ıla 099a/9

korķu : Korku. -25-
k. 093a/1, 123a/8, 151a/7,
151b/14, 152a/15, 153a/12, 153a/14
K. 129a/9
k.+ dan 096a/4, 130b/11, 143a/1,
144a/13, 146b/11
K.+ dan 150a/11
k.+ dur 098a/8
k.+ lar 102a/4
k.+ m 144a/3
k.+ ıdan 150b/12
k.+ sı 083a/11, 099a/7, 120a/12
k.+ sın 092b/9
k.+ sından 099b/13, 142a/15,
153b/8

korķulu : Korku veren, ürkütücü. -
10-
k. 081a/2, 092b/5, 096b/3,
131a/9, 141a/6, 146a/6, 151b/1,
151b/12,
153b/14
k.+ rak 094b/9

korķusuz : Korkusuz. -2-
k. 107b/4, 143b/13

koru : Bakılıp korunmuş orman. -1-
k.+ sı 094a/4

koru - : Korumak. -1-
k.- rdı 138a/9

koş - : Arkadaş olarak vermek,
eklemek. -2-
k.- ıvırsün 135b/7
k.- sun 104a/2

koşul - : Bir işte birbirine katılmak. -1-
k.- mışdur 123b/15

kotar - : Boşaltmak. -1-
k. 106a/10

kov - : Takip etmek, kovalamak. -1-
k.- up 093a/4

kovmak : Takip etme. -1-
k.- a 095b/6

kovuci : Gammaz, kovlayıcı. -2-
k. 077b/9
k.+ sı 092b/4

koy - : Bırakmak, terk etmek. -13-
k.- a 144b/8, 152a/9
k.- a 095b/6
k.- alar 111b/8, 152a/10
dike k.- alar 099b/4
k.- am 081b/3
k.- avuz 098b/10
k.- dı 089a/1
toprak k.- mışdur 102a/2
k.- salar 082a/12
k.- up 131b/11, 137b/7

koyu : Koyu. -1-
k. 100b/1

koyun : Koyun (hayvan). -9-
k. 109a/4, 109a/5, 109a/13,
109a/14, 137b/10
k.+ ı 109a/3, 109a/7, 109a/13,
109a/14

kök : 1- Kök (bitkiler için). -3-
k.+ i 108a/13
k.+ inde 108a/6
k.+ ini 122b/10
2- Asıl, menşe. -1-

ķ. 120b/14, 121a/1, 121a/15,
121b/1, 121b/2, 121b/3, 121b/4, 122a/2,
122a/9, 122b/1
ķ.+ dur 121b/8
ķ.+ lar 121a/12, 121b/2, 122a/2,
122a/5
ķ.+ ya 121b/5

ķurbān : Kurban. -3- [Ar]
ķ. olurmuş 116a/15
ķ.+ için 109a/5
ķ.+ ları 149a/6

ķurbet : Yakınlık. -1- [Ar]
ķ. 076b/9

ķurı(ķuru) - : 1- Kurumak. -4-
ķ.- dı 103b/2, 150a/7
ķ.- yınca 086b/7
ķ.- yudurgıl 086b/6
2- Organlardan biri felce uğraması.
-1-
ķ.- sun 094b/5

ķurılıķ : Kuruluk. -1-
ķ. 121a/6

ķurit - : Kurutmak. -1-
ķ.- ur 151b/6

ķursak : Kursak. -1-
ķ.+ ina 141b/2

ķurt : Kurt. -6-
ķ. 085b/9, 086a/1, 086a/4,
086a/9, 086b/2
ķ.+ uķ 086b/2

ķurtar - : Kurtarmak. -4-
ķ.- am 093b/14
ķ.- asın 074a/2
ķ.- dı 138b/2
ķ.- mış 095b/10

ķurtarma - : Kurtarmamak. -1-
ķ.- ya 111a/1

ķurtarmak : Kurtarma. -5-
ķ.- ı 079a/3
ķ.- 080a/8, 084b/5, 142a/2

ķ.- dan 079a/3

ķurtul(ķurtıl) - : Kurtulmak. -23-
ķ.- a 120b/9, 131a/8, 139b/12,
146b/10

ķ.- am 090a/9
ķ.- asın 094a/6, 142a/9
ķ.- avuz 110b/14, 142b/3
ķ.- dılar 096b/3
ķ.- dum 080b/1, 144a/4
ķ.- duķ 143a/2
ķ.- maz 133b/4
ķ.- ur 110b/7, 141b/4, 142a/15
ķ.- asın 093b/15
ķ.- dı 103a/10, 112a/4, 113a/2,
133b/10
ķ.- dılar 081a/3

ķurtulma - : Kurtulmamak. -1-
ķ.- yınca 124a/4

ķurtulmak (ķurtılmak) : Kurtulma.
-10-

ķ.- ı 079a/15
ķ.- ın 142a/2
ķ.- inuķ 139b/11
ķ.- umuz 079a/5, 142a/14
ķ.- 074a/4, 133b/3, 141b/7,
145a/11
ķ.- ina 095b/1

ķurtulubil - : Kurtulabilmek. -1-
ķ.- di 124b/14

ķuru(ķurı) : 1- Kuru. -2-
ķ.+ da 081a/8
ķ. 151b/6
2- Kara, toprak. -1-
ķ. 119b/6

ķurul - : Hazırlanmak. -2-
ķ.- mış 086b/1, 088b/8

ķuş : Kuş. -31-
ķ. 083a/8, 147b/4, 148a/4
ķ.+ a 147b/10
ķ.+ dan 102b/7
ķ.+ ı 080a/5, 088b/4, 093b/7,
147b/5
ķ.+ ı elegetüre 148b/6

ķ. + lar 075a/4, 075a/9, 075b/1,
075b/2, 075b/11, 075b/15, 078a/12,
102b/3,
103a/2, 103a/3, 106a/4, 108a/3,
108b/2, 130a/1
ķ. + lar 102b/7, 103a/10, 108b/1
ķ. + ları 075a/4, 075a/6
ķ. + ları 102b/5
ķ. + u 147b/6

ķūt : Yiyecek. -3- [Ar]
ķ. 137b/7
ķ. + a 127b/2
ķ. + ı 087b/12

ķutlu : Kutlu, uğurlu. -4-
ķ. 084b/9, 086b/4, 111b/4,
149a/5

ķutluluk : Kutluluk. -8-
ķ. + ı 071a/7, 098a/1, 111b/5,
120a/3, 124a/1
ķ. + ıla 104a/4
ķ. + ında 071a/10
ķ. + ından 123b/4

ķuvvet : Kuvvet, güç. -36- [Ar]
ķ. 079a/4, 109a/3, 111a/3,
117b/2, 118b/1, 134a/6, 139a/3, 151a/9
ķ. + i 080a/2, 086b/11, 099a/6,
100a/10, 105a/5, 107a/1, 114b/6,
122b/9,
130b/4, 131a/9, 132b/11,
152b/12
ķ. + i 088a/3
ķ. + ile 095a/5, 095a/9
ķ. + inde 126a/8
ķ. + ine 098a/10, 105a/4, 108b/4
ķ. + ini 143a/3
ķ. + iyle 086b/12
ķ. + leri 099b/11
ķ. + üm 089a/2, 122a/8
ķ. + ümüz 137b/11
ķ. + ü 087a/3, 093b/7, 105a/3

ķuvvetlendurmak : Kuvvetlendirme.
-2-
ķ. 147b/14, 154a/2

ķuvvetlü : Kuvvetli, güçlü. -11-

ķ. 101a/3, 103b/4, 117b/2,
117b/4, 118b/3, 125a/2, 139b/9, 147a/3,
154a/11
ķ. ola 123a/7
ķ. + raķdur 118a/1

ķuvvetsüz : Kuvvetsiz, güçsüz. -2-
ķ. 121a/2, 121a/3

ķuvvetsuzluk : Kuvvetsizlik, güçsüzlük.
-1-
ķ. 134a/1

ķuyruk : Kuyruk. -2-
ķ. + ı 078a/11
ķ. + ı 084a/15

ķuyu : Kuyu. -1-
ķ. + ya 149b/6

ķuyu kaz - : Birinin kötü duruma
düşmesini istemek. -1-
pişesin ķ. - ma 076a/8

ķuyumcı : Kuyumcu. -1-
ķ. 130b/4

ķuzğun : Pek iri kara karga. -1-
ķ. 078a/8

ķuzla - : Doğurmak, yumurtlamak. -1-
ķ. - ya 137b/10

ķüllü : Hep, bütün, tamamıyla. -1-
[Ar]
ķ. 132b/12

ķüpecük : Kavanoz, ufak küp. -4-
ķ. 137b/8
ķ. + e 137b/7, 137b/9
ķ. + i 137b/15

ķürk : Bazı hayvanların giyecek
yapmak için işlenmiş postu. -1-
ķ. + i 145b/4

ķüstahlık : Küstahlık. -2-
ķ. 087a/8, 144a/1

-L-

lā cirem : Kuşkusuz, şüphesiz. -
10- [Ar]

l. 097a/7, 105a/4, 147a/9
L. 109b/2, 115b/5, 132b/4,
136a/7, 139a/6, 145a/8, 145b/10

lāf : Söz, deyiş, lakırdı. -2-
[Far]
l. 132b/3, 137b/2

lafz : Söz. -1- [Ar]
l.+ uñuzdan 151a/5

lahza : An, bir an. -1- [Ar]
l. 131a/3

lāle : Lale. -3- [Far]
l. 116b/4
L. 078a/13, 139a/3

la‘net : Lanet, beddua. -1-
[Ar]
l. okırdı 122a/1

lā şek : Kuşkusuz, şüphesiz. -1-
[Ar]
L. 137b/12

laţif : Şirin, hoş, güzel. -6-
[Ar]
l. 078a/9, 090b/9, 092a/4,
101b/10, 139b/12
l.+ dūr 084a/5

lāyık : Yakışan, uygun düşen. -
32- [Ar]
l. 075b/2, 081b/2, 081b/7,
083b/9, 091b/9, 096b/4, 104a/5, 125a/8,
136b/12, 136b/13, 137a/7,
144b/4, 145b/4
l. ola 098b/6
l. oldum 111b/4
l.+ dur 074a/1, 082b/1, 086a/8,
095b/1, 102a/8, 110b/5, 120a/15,
124b/2,
124b/9, 143a/7, 146a/6
l.+ durur 143b/10
l.+ ıdı 076a/6

l.+ rağı 092a/7
l.+ rağı 130b/2
l.+ rak 121b/1
l.+ rakdur 130b/13

lāyıklık : Layıklık. -1-
l.+ ı 127a/3

lāzım : Gerekliklik. -6- [Ar]
l. 082b/10, 102a/8, 143a/7,
144a/3
l.+ dur 079a/9, 115b/1

le‘im : Bayağı, alçak, adi. -3-
[Ar]
l. 082b/8, 088b/3, 120a/7

lebbeyk : "Buyurunuz efendim"
anlamında bir söz. -2- [Ar]
l. 149a/4

leşker : Asker. -1- [Far]
l.+ i 091b/1

lezzet : Lezzet. -6- [Ar]
l. 094a/2, 127b/7, 147b/13
l.+ i 090b/5, 129b/4
l.+ in 124a/3

libās : Giysi, elbise. -1- [Ar]
l.+ iyle 126b/2

līkin : Lakin, ancak. -8- [Far]
l. 070b/9, 100a/14, 120a/8,
153a/8
L. 082b/1, 092a/1, 099a/1,
149a/6

loğma : Lokma. -3-
l. 088b/3, 140b/14
l.+ ı 153a/3

lūţuf : İyilik, hoşluk, güzellik. -
28- [Ar]
l. 082b/8, 097a/6, 104a/12,
104b/1, 115b/6, 116a/4, 117a/10,
128b/4,
133a/10, 134a/14, 140a/5,
149b/12, 151b/10
l.+ dan 110b/6

l.+ ı 074b/12, 123a/1, 123b/14,
135a/10, 135b/7
l.+ ıla 096b/7, 099a/8
l.+ ıyla 104a/12
l.+ lar 123b/1
l.+ uñ 082b/7, 090a/2
l.+ uñdan 081b/2, 133b/11
l.+ uñı 082b/1

-M-

mācerā : Macera, olay, sergüzeşt. -1-
[Ar]
m.+ yı 073a/6

mādām : Madem, çünkü. -5-
[Ar]
m. 145a/1, 145b/10, 151b/4,
152a/13
M. 153a/12

ma'de : Mide. -1-
m. 153a/3

ma'den : Maden. -1- [Ar]
m.+ idür 134b/8

mağāra : Mağara, in. -2- [Ar]
m. 119b/6, 119b/7

maḥall : Yer, mekan. -3- [Ar]
m.+ i 091b/6, 111a/7
m.+ ine 114b/7

maḥdūm : Hizmet olunan kimse. -2-
[Ar]
m.+ ın 124b/2
m.+ um 110a/10

maḥlūk : Yaratılmış şey, hayvan, insan.
-1- [Ar]
m.+ uñ 152a/3

maḥrem : Mahrem, gizlilik. -2-
[Ar]
m. 101a/5, 115b/6

maḥrūm : Kısmetsiz, bahtsız. -9-
[Ar]
m. 079a/13, 081b/9, 082b/15,

103a/6, 144a/15
M. 135a/15, 142b/7
m. kıla 144b/7
m. ola 128b/7

Maḥrūm : (Ö.A.) Bir kabile ismi. -2-
M. 136b/4, 136b/7

maḥrūmlık : Yoksunluk. -1-
m. 087b/13

maḥām : Makam, mekan, mahal. -
21- [Ar]
m. 084a/3, 085a/3, 093a/7,
100b/10
m. dutdı 127b/1
m.+ a 084a/10, 084a/13,
084a/15, 084b/1, 084b/7, 109b/6
m.+ da 131b/5, 153a/13
m.+ ı 084b/7
m.+ ın 084a/6
m.+ ına 088b/7, 099b/12, 112a/7
m.+ ında 153a/15
m.+ larına 096a/9
m.+ uñ 093a/5

maḥbūl : Alınan, kabul olunan. -4-
[Ar]
m. 100a/12
m. dutmaya 152b/7
m. düşmezdi 124b/12
m. olmaya 153a/6

maḥbūl şekillü : Kabul edilebilir şekli
olan. -1-
ş.+ dūr 117b/4

maḥhūr : Kahra uğramış, yenilmiş. -1-
[Ar]
m. görmeyince 116a/10

maḥrūn : Erişmiş, kavuşmuş. -1-
[Ar]
m. ola 146b/5

maḥşūd : Kastedilen, amaçlanan. -7-
[Ar]
m. 100a/7, 154a/13
m. elegendir 129a/14
m.+ ı 073a/8, 146a/12, 146b/11

m.+ ı elegetüre 129a/12

maḳtel : Katledilen yer. -1-
[Ar]
m.+ ine 086b/2

māl : Varlık, servet. -32- [Ar]
m. 083a/10, 087a/3, 091a/3,
091a/5, 091b/5, 091b/6, 091b/9,
107a/13,
111b/5, 120a/11, 126a/1, 151b/7
m. elegetüre 135b/1
m.+ dan 100a/3, 126b/12
m.+ ı 087a/14, 087b/7, 089b/2,
098a/7, 099a/8, 107a/13, 112a/4,
113a/2,
135b/4
m.+ ına 088b/12
m.+ ından 107a/8
m.+ ları 153b/10
m.+ um 091b/4
m.+ u 091a/4, 091b/8

mālīk : İssı, sahip, efendi. -1-
[Ar]
M.+ ü 100b/5

māllı : Mallı. -2-
m. 088b/14, 111a/12

mālsuz : Malsız. -2-
m. 087b/1

ma‘lūm : Bilinen. -18- [Ar]
m. 075b/10, 075b/12, 091b/13,
099a/2, 115b/11
m. ola 077b/6, 079b/1, 104a/3,
129b/7
m. olasıdur 142b/1
m. oldı 081a/1, 082a/3, 089b/4,
094b/1, 108b/12
m.+ dur 149b/2
m.+ ı 127a/3
m.+ ısa 070b/4

ma‘nī : Anlam, kavram. -15-
[Ar]
m. 092a/10, 120b/5, 143b/5
m.+ de 116a/7, 145a/1
m.+ den 076a/10

m.+ den elvirür 120a/4
m.+ dendür 150b/11
m.+ ler 136a/6
m.+ lere 125a/5, 126b/11
m.+ leri 140b/8
m.+ sin 075a/5, 075b/2
m.+ ye 120a/15

maṣṣīb : Makam, rütbe. -1-
[Ar]
m.+ ların 137a/7

ma‘rifet : Ustalık, hüner. -1-
[Ar]
m. 151a/15

ma‘rifetsüz : Marifetsiz. -2-
m. 071a/6
m. işesundı 071b/7

Mārūt : (Ö.A.) İki meşhur melekten biri olup -diğeri Harut'tur- edebiyatımızda "büyücü, sihirbaz" anlamında kullanılmış ve genellikle Harut ile beraber anılmıştır. -1-
M. 085a/2

maṣṣara : Gülünç, rezil. -1-
[Ar]
m.+ ya 085a/13

maṣṣaḥat : Barış, güven, huzur yolu. -34- [Ar]
m. 079a/4, 081a/7, 097b/6,
098a/6, 098b/9, 100b/15, 103a/9,
107a/7,
109b/2, 110b/2, 119b/5, 119b/9,
133b/3, 140b/8
m.+ a 098b/7, 101b/9, 124b/9,
145b/3, 145b/6
m.+ dan 108b/15
m.+ dur 072a/4
m.+ ı 113a/7, 144a/6
m.+ ın 083a/7
m.+ ın aşağıkomayam 077a/6
m.+ ına 104a/5
m.+ lar 098a/4
m.+ larda 116a/7
m.+ ları 098b/14, 123b/5
m.+ ların 123a/12, 154a/15

m.+ laruḡ 154a/14
m.+ um 104b/8

maṣlaḥatlu : Güvenli. -1-
m. 099a/5

maṣlaḥatsuz : Güvensiz. -1-
m. 103a/7

maşrık : Güneşin doğduğu taraf. -1-
[Ar]
m. 144a/11

ma şūk : Aşık olunan. -10-
[Ar]
m. 114a/8, 114b/1, 114b/3,
114b/6, 120a/10
m.+ a 114a/1
m.+ ı 114a/4, 115a/8
m.+ ıyla 114a/3
M.+ uḡ 078a/14

maṭbah : Mutfak. -1- [Ar]
M.+ a 150a/8

māye : Bir nesnenin özü. -4-
[Far]
m. 137a/1
m. dutmuşdur 145b/7
m.+ si 087a/2, 149b/4

maymun : Maymun. -9- [Ar]
m. 127a/7, 129a/2
M. 129b/2
m.+ ı 127a/6
m.+ lar 126a/5, 126b/14, 129a/1
M.+ lar 126a/9
m.+ uḡ 126a/3

maẓarrat : Zarar edilen, ziyan getiren. -1- [Ar]
m. 088a/8

maẓleme : Eziyet etme, haksızlık yapma. -1- [Ar]
m.+ si 076b/3

maẓlūm : Zulüm görmüş -3-
[Ar]
m. 077b/10, 116a/13

m.+ uḡ 078a/1

ma 'zūr : Özü olan. -7- [Ar]
m. 107a/7, 131b/12
m. 075b/3
m. duta 149b/2
m. olam 074b/1
m. olup 098b/12
m. olur 071a/2

mebgūz : Buğuz edilmiş, nefretle karşılanmış. -1- [Ar]
m. 088a/5

meclis : Toplanılan yer. -5-
[Ar]
m.+ de 073a/6
m.+ inde 073b/6, 077a/8, 116a/8,
132b/2

meded : Yardım. -9- [Ar]
m. 100a/10, 101b/5
m. eylemişdür 126b/3
m. kılurdu 137a/2
m.+ i 080b/1, 087b/5, 101b/3
m.+ leri 139b/5
m.+ lerin 135b/6

mededlen - : Umutlanmak. -1-
m.- ürdi 101b/6

medḥ : Övme. -1- [Ar]
m. 088a/10

meftūn : Aşık olmuş, vurgun. -1-
[Ar]
m.+ ıdı 113b/9

meger : Fakat, ancak, yalnız. -12-
[Far]
m. 080a/9, 096a/5, 105b/3,
117b/3, 135a/9
M. 083a/2, 089a/2, 107a/9,
122a/3, 129b/9, 130b/7, 143a/2

meḥekk : Değerli madenlerin ayarını ölçmeye yarayan taş. -2- [Ar]
m.+ idür 143a/4
m.+ ine 132b/4

Mehseti : (Ö.A.) Mehseti. -4-
M. 150a/3, 150a/13, 150a/14

mekkār : Aldatıcı, hilekar. -2-
[Ar]
m. 116b/6
M. 111a/5

mekkārlik : Aldatıcılık. -1-
m. 143a/10

Mekke : (Ö.A.) Suudi Arabistan'da bir şehir. -1-
M. 149a/4

mekr : Oyun, hile. -27- [Ar]
m. 074b/3, 106a/2, 107b/6,
109a/4, 120b/5, 135a/3, 143a/11
M. 130b/1, 148b/6
m. eylemekden 129a/8
m.+ den 100a/1, 131a/10, 141b/5
m.+ i 076b/2, 100a/10, 105b/7,
113a/4, 147a/5
m.+ inden 110b/13, 115b/14,
140b/5, 154a/11
m.+ üm 109b/5
m.+ üme 135a/1
m.+ üñ 071b/12, 071b/13,
077b/6

mekravi : Hileci. -1- [Ar]
m. 072a/2

melāmet : Ayıplama, azarlama. -1-
[Ar]
m. 080a/10

melāmethlık : Horluk, hakaret. -1-
m. 136a/2

melek-mevt : Azrail. -1- [Ar]
m. 150a/13

melik : Padişah, sultan, hakan. -
171- [Ar]
m. 070b/1, 071b/6, 071b/9,
073a/4, 073b/2, 076b/9, 098a/5,
098b/15,
100a/3, 100b/3, 100b/6, 101a/5,
102a/14, 103a/4, 103b/7, 104a/1,

104a/3,
107a/9, 108a/1, 109b/2, 109b/4,
109b/5, 111a/4, 111b/8, 116a/5, 116a/7,
116b/1, 119a/5, 120a/2, 120a/4,
120a/6, 120a/8, 120a/11, 122a/4,
123b/13,
124b/6, 124b/12, 127a/6, 133a/1,
133a/4, 147b/5, 147b/12, 148a/1,
148b/9,
150b/13, 152a/1, 152b/3, 154a/1
M. 099a/11, 099b/8, 100a/5,
102a/1, 102b/2, 103b/3, 103b/9,
108b/12,
109a/4, 110a/4, 110a/8, 110b/1,
111a/11, 111b/7, 112a/5, 113b/3,
116a/1,
117a/3, 119a/8, 119b/4, 119b/7,
119b/8, 120a/1, 120a/3, 120b/1, 120b/9,
120b/13, 120b/15, 121b/4,
122a/8, 123b/3, 123b/14, 124a/11,
133a/8, 146b/7,
147b/7, 147b/8, 148b/5, 149a/1,
149b/6, 150b/9, 151a/13, 152b/6
M. yüzdutdı 098b/4
m.+ e 073a/9, 100b/4, 100b/15,
123a/15, 148b/5
M.+ e 110a/4
m.+ i 097a/11, 097a/12, 097b/2,
098a/3, 098a/4, 102a/14, 103b/2,
103b/4,
103b/11, 104b/9, 105a/12,
110b/10, 115b/11, 116a/8, 119a/9,
122a/3, 122b/8,
126a/6, 126a/9, 126b/14,
154a/10
m.+ inüñ 071b/1
m.+ inden 124a/14
m.+ ine 104b/9, 121b/4, 122a/5,
124b/7
m.+ inüñ 110a/9, 122a/2, 124a/7,
124b/2
m.+ iyile 110a/1
m.+ ler 070b/3, 102a/9, 151b/1
m.+ leri 103b/7, 121a/12
m.+ lerüñ 102a/2, 153b/14
m.+ üñ 073b/3, 076b/1, 076b/2,
077a/2, 077a/5, 100a/9, 101a/3, 101a/6,
104a/6, 106a/2, 122a/7, 122a/8,
123a/3, 123a/10, 123b/11, 123b/12,
133a/5,

134b/7, 147b/7, 147b/9, 149a/1,
149b/1, 149b/2, 149b/4, 151a/11,
151a/13,
152b/2, 153a/15, 154a/5
M.+ üñ 077a/6

meliklik : Padişahlık. -1-
m.+ inden 108b/1

meliksüz : Meliksiz. -1-
M. 103a/4

melikzāde : Padişahın oğlu. -2-
m. 148a/2
m.+ nün 148b/2

melül : Bıkmış kimse. -4-
[Ar]
m. olasıñ 080b/3
m. olduñ 142b/10
m. olursañ 080b/3
m.+ idi 111a/15

mel'ün : Lanetlenmiş. -1-
[Ar]
m.+ ı 115b/10

memleket : Memleket. -1-
[Ar]
m. 123a/14

men' : Engelleme, savma. -1-
[Ar]
m. eylemekde 152a/2

menfa'at : Yarar, çıkar. -2-
[Ar]
m. 122b/2
m.+ leri 088a/7

menfa'atsüz : Çıkarsız. -2-
m. 094a/6
m.+ dür 076a/9

mensüb : Mensup. -4- [Ar]
m. kılmış 134a/6
m. ola 108b/10
m. olavan 086a/7
m.+ dur 105a/8

menşür : Padişah tarafından sadrazam,
vezir, beylerbeyi gibi yüksek rütbeli
görevlilere yazılan buyrultu. -1-
[Ar]
m.+ ına 100b/2

menzil : Varılacak yer. -5-
[Ar]
m. 087a/6
m.+ i 102a/9, 107a/13
m.+ inde 114b/7, 149b/13

menzilet : Paye, derece, rütbe. -8-
[Ar]
m. 124b/7
m.+ i 085a/1, 147b/15
m.+ ine 127a/3
m.+ üm 085a/2, 090b/8, 120b/4,
129b/7

merd : Mert, yiğit. -1- [Far]
m. 111b/5

merdūd : Def edilmiş, kovulmuş. -1-
[Ar]
m. 153a/6

merğızār : Sulak, yeşil, sebzelik yer. -1-
[Far]
m.+ a 133b/6

merhem : Merhem, ilaç. -1-
[Ar]
m. 081b/14

merhemlen : İlaçlanmak, iyileşmek. -1-
m.- e 135a/10

merkeb : Eşek. -1- [Ar]
m.+ i 122a/2

Merrīh : (Ö.A.) Mars. -1-
[Ar]
M. 100b/2

mertebe : Makam, rütbe, derece. -4-
[Ar]
m. 076b/10
m.+ den 153b/5

- m.+ si 116a/5
m.+ sine 127a/3
- mertebe** : bk. Mertebe. -1-
[Ar]
m. 134a/10
- Merve** : (Ö.A.) Mekke ve Medine arasında Müslümanlarca kutsal sayılan tepenin ismi. -1-
M.+ 'si 149a/5
- merzubān** : Padişah, hükümdar. -3-
[Far]
M. 074b/9, 075a/8, 076a/3
- meşel** : Ders verir nitelikte masal veya hikaye. -30- [Ar]
m. 072a/13
M. 088a/1
m.+ dür 087a/13
m.+ i 071b/10, 076a/8, 086b/3, 096a/15, 099b/3, 105b/5, 108a/9, 109b/1,
115b/3, 135a/2, 138a/2, 139a/9, 146a/12, 151b/4
M.+ i 081a/9
m.+ in 077b/9, 078a/3, 097a/2, 125b/3, 135b/11, 139b/7, 146b/8
m.+ ler 119a/6, 124b/4
m.+ lerinden 078a/7
m.+ üñ 119a/1
- meşelā** : Mesela, örneğin. -2-
[Ar]
M. 088a/11, 127b/13
- mestüre** : Örtünmüş, iffetli kadın. -4-
[Ar]
m.+ den 131b/15
m.+ nüñ 131a/13, 131b/12
m.+ ye 074b/13
- mestürlik** : Kapalılık. -1-
m. 074b/12
- meşakḳat** : Acı, eziyet. -8-
[Ar]
m. 082a/6, 086a/9, 091a/11, 120b/9, 131b/8
- M. 120a/15
m.+ den 133b/4
m.+ ler 150b/6
- meşḡul** : Bir işi olan, çalışan. -3-
[Ar]
m. 114a/2
m. kılmaya 121a/6
m. oldı 086b/7
- meşhūr** : Tanınmış, ünlü. -5-
[Ar]
m. 071a/11, 087a/13, 133b/4
m.+ dur 108a/9
m.+ ıdı 098a/2
- metā'** : Ticaret malı. -3- [Ar]
m.+ ı 091b/5
m.+ ın 127b/3
m.+ ından 107a/8
- mevc** : Dalga. -2- [Ar]
m.+ i 094b/9
m.+ inüñ 142a/15
- mevlid** : Doğum. -1- [Ar]
m.+ üm 085a/2
- meydān** : Meydan. -7- [Ar]
m.+ ı 071a/14
m.+ ına 094a/8, 120b/13, 143a/15
m.+ ında 126a/2, 131a/3, 153a/10
- meyil** : Eğilme, yönelme. -13-
[Ar]
m. 072a/4, 073b/1, 107a/3
m. iteler 089a/3
m. iter 136b/3
m. ola 136b/10
m.+ i 099a/3, 115b/13, 127b/12, 143a/12, 145a/9
m.+ üñ 110b/9, 116b/12
- mezheb** : Yol, tarik. -2- [Ar]
m.+ inde 151a/6
m.+ ümde 082b/15
- mezkūr** : Adı anılan. -2- [Ar]

m. 071a/10, 098a/1

mı(mi) : Soru eki. -30-
m. 078b/4, 086b/12, 092b/7,
094b/6, 099a/3, 099b/8, 100b/10,
109a/7,
120b/14, 134b/8, 135a/5,
146b/14
m.+ dur 132a/6
m.+ sın 085a/13
m. 075b/12, 076a/4, 099a/4,
100b/11, 114a/7, 131b/5, 133a/1,
146b/15,
147a/1
m.+ sin 075b/1, 093b/3, 110b/7
m.+ yidi 132a/4

mıknâṭis : Mıknatıs. -1- [Ar]
m.+ ı 147b/1

miḥnet : Acı, sıkıntı. -12- [Ar]
m. 080a/2, 086a/9, 091a/11,
094b/9, 120a/9, 131b/8, 143a/3, 146b/1,
148b/6, 151a/10
m.+ i 133b/3
m.+ üñ 134a/12

miḥrāb : İmamın namaz kıldığı yer. -1-
[Ar]
M. 106b/3

mihrübān : Sevimli, şefkatli. -2-
[Far]
m. 111b/6, 142a/3

miḫdār : Miktar, ölçü. -1-
[Ar]
m.+ ın 153a/2

milk : bk. Mülk. -2- [Ar]
m.+ i 102a/3
m.+ in 102a/9

minnet : Gönül borcu. -3-
[Ar]
m. 073a/2
m.+ i 084a/4, 144b/10

minnetdār : Minnettar. -2-
[Ar]

m. olam 142b/4
m. oldum 072b/10

mirās : Miras. -1- [Ar]
m.+ dur 126b/14

mişāl : Örnek. -45- [Ar]
m. 072b/14, 073b/5, 076a/3,
077a/10, 078b/5, 081a/4, 084b/2,
085b/2,
086a/9, 089a/1, 092b/6, 094b/2,
097a/14, 102a/15, 103b/3, 105a/15,
109a/15,
112a/14, 115b/12, 117a/11,
117b/7, 119a/9, 119b/10, 121a/15,
126a/9, 127a/6,
128a/3, 128b/5, 129a/15,
130a/11, 132a/4, 132b/15, 133b/12,
135b/14, 138a/1,
139b/15, 144a/15, 148b/10
m.+ dūr 075a/8, 083a/1, 116b/5,
118a/2
m.+ i 140a/2, 141a/9, 154a/12

miskīn : Zavallı, aciz. -3-
[Ar]
m. 115a/2
m. olmuş 088b/7
m.+ e amānvirmek 111a/8

miyān : Ara, mabeyn. -1-
[Far]
m. 123b/7

miyesser : Kolaylıkla elde edilen. -2-
[Ar]
m. olmuş 145a/1
m. olursa 078a/3

mizāc : 1- Yaradılış, tabiat. -7-
[Ar]
m.+ dadur 107b/7
m.+ dur 140a/4
m.+ ı 145b/4, 153a/1
m.+ ıdı 122b/3
m.+ ına 145b/11
m.+ uñ 116b/6
2- Durum, vaziyet. -1- [Ar]
m. 134b/1

mizāclı : Yaradılışlı. -1-
m.+ dur 119a/2

Mu'aviye : (Ö.A.) Muaviye bin Ebu Süfyan, İslam Devleti'nin Ali'den sonraki halifesi ve Emevi Hanedanı'nın kurucusu. -3-
M. 136b/3, 136b/6
M.+ nüñ 136b/9

mu'âyene : Kontrol etme. -1-
[Ar]
m. 115b/3

mu'ayyen : Karar verilen. -4-
[Ar]
m. 081b/15
m. ola 084a/14
m.+ dür 076b/10
m. oldı 076a/1

mubāh : Yapılmasında dince sakınca olmayan. -1- [Ar]
m. görür 153b/1

mücib : Gerekli olan. -1- [Ar]
m.+ i 102b/1

muğallaža : Düşmanca davranma. -1-
[Ar]
m. 143b/3

muḥābā : Ürkme, çekinme. -1-
[Ar]
m. eylemek 073b/1

muḥabbet : Sevgi, dostluk. -3-
[Ar]
m. 081a/10, 140a/7
m.+ i 127b/14

muḥāl : Olanaksız, imkansız. -1-
[Ar]
M. 135a/5

muḥālefet : Uyumsuzluk, aykırılık. -4-
[Ar]
m. 083b/10, 112a/3
M. 140a/6
m.+ i 113a/2

muḥālif : Uyumsuz, geçimsiz. -4-
[Ar]
m.+ i 120a/12
m.+ ler 139b/9, 146b/9
m.+ üñ 154a/11

muḥāliflık : Muhaliflik. -2-
[Ar]
m. 102b/1, 140a/6

muḥkem : Sağlam, kavi. -6-
[Ar]
m. 074b/6, 077b/4, 094a/15,
111b/3
m. oldığına 142b/6
m. olur 140a/8

muḥtāc : Muhtaç. -10- [Ar]
m. 129b/10
m. ola 088a/1, 088b/9
m. olmağ 088a/1
m. olmağdan 088b/2
m. olsa 087b/8
m. olurlar 087a/11
m.+ larıñ 092b/1
m.+ van 082b/10

muḥtācılık : Muhtaçlık. -1-
m. 088b/11

muḥābil : Karşılık olarak yapılan. -4-
[Ar]
m. 095a/9
m. olasıñ 093b/15
m. olmağa 098a/7
m.+ inde 099b/7

muḥābillık : Karşılık verme hali. -1-
m.+ da 098b/12

muḥaddem : Saygın, üstün. -2-
[Ar]
m.+ i 073a/6
m.+ idi 075b/2

muḥaddime : Ön söz. -3-
[Ar]
m.+ ler 087b/1, 132b/1
m.+ si yavukulunmışmıssa

103a/3

muḳarrer : Kararlaştırılmış. -1-
[Ar]
m. oldı 115b/11

muḳbil : Bahtı açık, kutlu. -1-
[Ar]
m.+ ler 103b/11

muḳbillık : Kutluluk. -3-
m. 139b/4, 147b/9
m.+ uḡ 101a/4

muntazır : Dört gözle bekleyen. -3-
[Ar]
m. 109b/4
m. oldı 132a/2
m. oldılar 093b/1

murād : İstek, arzu. -13- [Ar]
m. 096b/6, 097b/1, 100b/12,
141b/9
m.+ a 087b/7, 104b/3, 116a/12,
125a/3
m.+ ı 111b/1
m.+ ına 135b/9
m.+ ınuḡ 126b/7
m.+ ları 140b/9
M.+ uḡ 125a/11

murādsuzlık : İsteksizlik. -1-
m. 123b/6

muraşşa : Değerli taşlarla süslenmiş
veya bezenmiş. -1- [Ar]
m. 091a/8

murḡızar : Kuş yatağı, güvercinlik. -2-
[Far]
m. 078a/9, 084a/7

muşibet : Kötülük. -3- [Ar]
m. 095a/1, 139a/2
m.+ i 072b/6

muştıla - : Müjdelemek. -1-
M.- rvan 119b/2

muṭavvaḳa : Boynu yaradılıştan halkalı

güvercin. -13- [Ar]
m. 078b/5, 078b/7, 079b/2,
079b/6, 080a/6, 080b/9
M. 079a/2, 079a/9, 079b/7,
080a/7, 080a/8, 080a/10

mu‘teber : Saygın, itibarlı. -1-
[Ar]
m.+ dür 129b/11

mu‘temed(mu‘temid) : Kendisine
güvenilen, emin. -2- [Ar]
m.+ i 073b/6, 138a/7

muvāfaḳat : Uygunluk. -10-
[Ar]
m. 090a/8, 092a/3, 112a/12,
141b/6, 143a/8, 146b/1
m. eyledi 139a/8
m. eylemegi 084a/12
m. eyleyeler 101b/9
m.+ ınuḡ 096a/14

muvāfaḳatlık : Uygunluk. -1-
m. 096a/11

muvāfık : Uygun. -15- [Ar]
m. 079b/9, 086a/8, 097a/1,
122a/5, 124a/15, 124b/1, 141b/8,
145b/5,
149b/1
m. düşmez 073a/9
m. ola 137a/8
m.+ dur 136b/13, 145b/6
m.+ dur Yirinegetürmek 104a/5
m.+ raḳ 141b/3

muvāfıklık : Uygunluk. -2-
m. 132b/1
m.+ ı 140a/3

mü‘mīn(mü‘min) : İman sahibi. -3-
[Ar]
m. 113b/6
m.+ leri 154a/14
m. 149a/8

mü‘mināt : Müminler. -1-
[Ar]
m. 096b/7

mü'minîn : Müminler. -1- [Ar] m. 096b/7	m. eyleye 129b/8
mübalağa : Abartma. -4- [Ar] m. eylediler 147b/8 m. eylerise 125a/1 m. göstereler 115b/12 m.+ yı 149b/10	müferrih : Ferahlık. -1- [Ar] m. 095a/14
mübârek : Uğurlu, hayırlı. -5- [Ar] m. 078a/2, 085b/9, 098a/4, 144b/5, 151a/5	müflis : Parasız, züğürt. -1- [Ar] m.+ ler 132a/9
mübâreklik : Mübareklik. -2- m.+ i 083a/5, 124a/1	müfsid : Araya fesad sokan. -1- [Ar] m.+ ler 082b/5
mübeddel : Karşılıklı değiştirilmiş. -1- [Ar] m. kıılır 126b/1	mühlet : Süre verme. -3- [Ar] m. virgil 112b/4 m. virmege 112b/5 m.+ i 091b/13
mübtelâ : Düşkün. -4- [Ar] m. 121b/9, 124a/3 m. ola 088a/7, 148a/7	mühre : Top, yuvarlak nesne. -2- [Far] m. 151a/2 m.+ ven 118a/2
müdâhanet : Dalkavukluk, ikiyüzlülük. -1- [Ar] m. 072a/4	mülevves : Kirlenmiş, pis. -1- [Ar] m. 108a/2
müdârâ : Kinini gizleyip dost görünme, yüze gülme. -1- [Ar] m. eylemek 110b/7	mülk : Bir hükümdarın egemenliği altında olan yerler. -4- [Ar] m. 099a/9 m.+ i 101a/1, 128a/1 m.+ ün 124b/10
müdbir : Geri dönen, kaçan. -1- [Ar] m.+ ler 120a/5	mümkîn(mümkîn) : Olabilen, yapılabilen. -24- [Ar] m. 072a/10, 079b/11, 081b/14, 087b/1, 108a/8, 146a/7, 149b/11, 151a/8 m. oldu 095a/9 m. olmadı 072a/12 m. olmaya 082a/1, 112b/3, 112b/4 m. olmaz 081b/12, 101a/7, 126a/2 m. olur 124b/11 m.+ dür 092a/3, 109a/12, 137a/10, 145a/3 m. 154a/4 m. olursa 151b/9 m.+ dür 151b/11
müdde'î : Dava eden, davacı. -2- [Ar] m. 071a/6, 071b/5	
müddet : Süre. -4- [Ar] m. 113b/10, 123b/8 m.+ i 091b/13, 134a/12	
müfâharet : Övünme. -2- [Ar] m. 122a/6	

münāfık : Nifak sokan. -2-
[Ar]
m. 119a/4
m. olma 119a/4

münāfıklık : Arabozanlık. -3-
m. 115b/6, 132b/1
m.+ ı 107b/7

münāsiblik : Yakışır, uygun. -1-
m.+ inden 075a/6

münevver : Aydınlık, parlak. -1-
[Ar]
m. kıılır 081b/6

münezzeh : Arınmış, temiz. -1-
[Ar]
m. oldum 108b/8

mürīd : Mürit. -2- [Ar]
m. 085a/4
m.+ ine 117a/9

mürüvvet : Mertliğe yakışır erdem. -22- [Ar]
m. 070b/5, 074a/11, 088b/11,
091a/5, 129b/10, 143b/1, 148a/3,
153b/1

M. 080b/7
m.+ de 123a/5
m.+ den 129a/6
m.+ e 082b/1, 143a/7
m.+ i 088a/3, 123a/5
m.+ üm 107a/7, 132b/4
m.+ üñ 081a/1
m.+ üñden 081b/2
m.+ üñi 090a/2
m.+ üñü 090b/14, 144b/4

müsāfirlik : Misafirlik, konukluk. -1-
[Ar]
M. 085a/9

müslimāt : Müslüman kadın ve kız. -1-
[Ar]
m. 096b/8

müslimīn : Müslümanlar. -1-
[Ar]

m. 096b/8

müstağnī : Doymuş. -1- [Ar]
m.+ dür 102a/1

müstaķīm : Doğruluktan şaşmayan. -1-
[Ar]
m. 151a/15

müstecāb : Kabul görülmüş. -3-
[Ar]
m. 117a/4
m. oldı 119a/1
m. olurmuş 116b/1

müşāhede : Görerek anlama ve tespit. -8- [Ar]
m. eyledi 092b/7
m. kııla 114a/4, 147a/7
m. kılasıvan 151b/15
m. kııldı 080b/10, 093a/1
m. kıılmış 079b/4, 090a/4

müşedded : Güçlendirilmiş. -1-
[Ar]
m.+ de 099a/9

müşfık : Sevecen, şefkatli. -1-
[Ar]
m. 093b/12

müşīr : Yol gösteren. -1- [Ar]
m. 101b/12

müşk : Misk. -2- [Far]
m. 081b/5, 133b/7

müştāk : İştıyaklı, özlemle yanan. -1-
[Ar]
m.+ lar 093b/1

müştāklık : Özlem, hasret. -2-
m.+ ı 129b/1
m.+ uñ 145b/15

müttehem : Suçlu bulunan. -2-
[Ar]
m. 151b/8
m. eylediler 110b/8

müeyesser : Kolaylıkla elde edilen. -3-
[Ar]
m. olmayup 139b/13
m. olmuşdur 123a/15
m. olursa 099a/4

-N-

nādān : Bilmez, cahil. -1-
[Far]
N. 071a/9

nafağa : Geçim masrafı. -2-
[Ar]
n. 100a/2
n.+ sı 087b/12

nāgāh : Zamansız, vakitsiz. -6-
[Far]
n. 078b/1, 137b/14
N. 114a/5, 120b/5, 140a/5,
140b/15

nāhoş : Hoş olmayan. -1- [Far]
n. 152a/10

naqd : İyiyi kötüden ayırabilen. -1-
[Ar]
n. 143a/6

nākes : Eli sıkı, cimri. -1-
[Far]
N.+ e 088b/5

nāķış : Eksik. -1- [Ar]
n. 143a/11

nakış : Görünüş, çekicilik. -1-
[Ar]
n.+ ına 126b/8

nāliş : İnilti, figan. -1- [Far]
n. kıldı 148b/5

nām : Ad, san, isim. -1- [Far]
n.+ u 091b/14

namāz : Beş vakitte kılınması
Müslümanlar için farz olan ibadet. -3-
[Ar]

n. kıılır 106a/14
n.+ a 106b/4
n.+ dan 106b/5

nāmūs : Namus, töre, yasa. -2-
[Ar]
n. 098b/13
n.+ ı 104b/3

naşīb : Hak, nasip. -3- [Ar]
n.+ idür 091b/2
n.+ in 073a/3, 089a/1

naşīblü : Nasibini almış olan. -1-
n. 100a/15

naşībsüz : Nasipsiz, kısmetsiz. -3-
n. 087b/7, 091a/2, 139a/10

naşīhat : Öğüt. -6- [Ar]
n. 073a/10, 073b/1, 080b/1
n. virmekden 074b/3
n.+ i 072b/5
n.+ lerin 120b/3

nażar : Bakma, bakış. -7-
[Ar]
n.+ ı 072a/2, 074b/13, 079a/12,
094a/15, 140b/15
n.+ ı düşdi 113b/10
n.+ ıyla 147a/7

nāzlan : Naz ve cilve etmek. -2-
n.- ğıl 092a/6
n.- mak 122a/6

nāzük : Nazik. -2- [Far]
n. 116b/5, 120a/11

ne : 1- Hangi. -48-
n. 070b/4, 071b/3, 079b/1,
079b/9, 081a/3, 081a/11, 082a/4,
084a/12,
084b/3, 085a/5, 085a/9, 093b/10,
093b/11, 094a/1, 094a/2, 095a/9,
096a/10,
097a/5, 098a/6, 109a/8, 110a/10,
110b/1, 111a/6, 111b/3, 111b/5,

116b/10,
 121b/5, 123b/12, 124a/12,
 128a/5, 128b/9, 131a/5, 131a/7, 132b/1,
 133b/1,
 133b/3, 133b/4, 139b/13,
 149b/3, 149b/12, 150b/11, 151b/8,
 152b/6
 N. 095a/14, 116b/10, 129a/4,
 145a/3
 2- Nasıl, ne şekilde. -10-
 n. 072b/5, 072b/6, 073b/6,
 073b/10, 074b/1, 077a/6, 081b/1,
 081b/2,
 135a/14
 3- Niçin. -2-
 n. 080a/9, 126b/5
 4- Hangi şey. -49-
 n. 084a/5, 085a/14, 086b/3,
 088a/7, 089b/9, 090b/13, 099a/1,
 101a/9,
 103b/8, 104a/2, 104a/11, 105a/1,
 109b/5, 110b/2, 110b/11, 111a/6,
 111b/7,
 115b/2, 119b/1, 119b/5, 120a/4,
 120a/8, 120b/1, 130b/8, 132a/5, 134a/7,
 141b/1, 144a/2, 150a/10,
 152b/11
 N. 089b/8, 119b/3, 146a/10
 n.+ dür 083a/2, 084b/4, 093a/3,
 098b/15, 105a/3, 106b/7, 121b/1,
 128b/6,
 130b/7, 131a/3, 141b/7
 n.+ ı 100a/6
 n.+ si 126b/5
 n.+ ye 135b/13
 N.+ ye 087b/3
 5- Red ve inkar etmek için kullanılan
 bağlaç. -30-
 n. 082a/6, 087b/4, 088b/7,
 088b/8, 091b/6, 092a/3, 093b/14,
 093b/15,
 116b/10, 119a/3, 120b/5,
 120b/6, 121a/3, 123b/9, 124a/2,
 124b/14, 126b/6,
 148a/7, 148a/8
 N. 082a/5, 087b/4, 092a/3,
 121a/2, 123b/8, 124a/2
neçün(neyçün) : Niçin. -6-
 n. 077b/2, 085b/7, 093b/15,

114a/8, 131b/6, 144b/2

nedāmet : Pişmanlık duyma. -1-
 [Ar]
 n. 139b/8

neden : Niçin. -2-
 n. 102b/2
 n.+ idi 134a/4

nedr(nezr) : Adak, adama. -2-
 [Ar]
 n.+ leri yirinegetürdiler 138a/5
 n. eylesün 133a/8

nefes : Üfürükçülük. -1- [Ar]
 n.+ i 071a/12

nefs : Öz, iç. -33- [Ar]
 n. 082a/3, 087a/6, 091a/14,
 094a/3, 101a/1, 114b/6, 120a/11, 131a/9
 n.+ den 100a/2
 n.+ i 071a/4, 096a/8, 107b/2,
 112a/4, 113a/2, 126b/15, 151b/8,
 152a/10
 n.+ ile 130b/9
 n.+ in 123b/1, 146b/12
 n.+ ini 149b/15
 n.+ leri 083a/4
 n.+ üm 082b/14, 087a/12,
 089b/2, 152a/12
 n.+ ümden 074b/1
 n.+ üme 074b/2
 n.+ ümi 144a/2
 n.+ üñ 090a/12, 099b/2, 153b/10
 n.+ üñün 080a/9

nahvet : Kibir, ululanma, tekebbür. -1-
 [Ar]
 n.+ in 104a/15

neng : Şan, nam, ad. -2- [Far]
 n. 091b/14, 098b/13

nerdīn : ? -1-
 n. 099a/9

nergis : Nergis, çiçek. -1-
 [Far]
 n. 116b/4

neseb : Nesil, soy. -1- [Ar]
n. 089b/10

nesene : Nesne. -1-
n.+ yin 126a/4

nesne : Nesne. -55-
n. 075a/2, 075b/4, 075b/12,
078a/5, 079b/9, 079b/10, 083a/7,
085b/7,
088a/8, 088b/4, 088b/5, 089a/2,
090b/4, 092a/13, 096a/6, 107a/9,
107b/2, 109a/11, 123b/9,
123b/12, 131a/15, 131b/1, 133a/3,
135a/3, 135b/4,
141b/3, 142a/11, 143b/2,
149b/8, 152b/5
n. elegirürse 126b/12
n.+ dür 151b/1
n.+ ler 092a/5, 151a/2
n.+ lerdin 152a/10
n.+ lerün 091a/13
n.+ lerün 152b/8
n.+ nün 091b/7, 123a/2, 130b/2
n.+ nün elegelmegi 081a/6
n.+ ye 082a/11, 090b/2
n.+ yi 075b/11, 081a/6, 088a/9,
089b/12, 091b/10, 107b/2, 125b/3,
131b/14
n.+ yiçün 116a/1
n.+ yile 110b/6, 131b/2
n.+ yile elegelmez 124b/9

Ne'üzubillāh : "Allah'a sığınırız."
anlamında bir dua sözü. -2-
[Ar]
N. 072a/9, 074a/12

nevmîz : Umutsuz, çaresiz. -9-
[Far]
n. 074b/14, 079a/13, 081b/8,
108a/14, 144a/15
n. ola 128b/7, 144b/7
n. oldı 137a/3
n. olup 142b/9

nevmîzlik : Umutsuzluk, çaresizlik. -1-
n.+ den 137a/4

neyler : Ne geziyor, ne işi var. -1-
n. 078b/4

ni : bk. Ne -2-
n. 080a/10
n.+ ler 107a/3

nice(niçe) : 1- Çok, hayli. -5-
n. 073b/1, 106b/2, 111a/9
n.+ dür 105b/6
n.+ si 113b/11
n. 080b/3, 096b/3, 100b/6, 100b/7,
123b/8, 140a/6, 140b/6, 151b/6
N. 096b/3, 113b/8, 133b/5,
151b/6
n.+ si 102a/10
n.+ sin 085a/4, 102a/10
n.+ sinün 129b/9
2- Nasıl. -2-
n. 107a/2, 110b/7

niceme(niçeme) : Ne kadar, her ne
kadar. -25-
n. 080b/3, 081b/4, 081b/5,
082b/8, 088b/12, 091a/5, 091a/7,
091a/8, 095a/4, 095a/15, 097a/3,
099b/6, 099b/13, 101b/1, 104b/6,
104b/7, 105a/2, 111a/11, 122b/7,
124a/14, 124b/15, 125a/7, 151b/5,
154a/1
n.+ kim 073b/8

nigārḥāne : Resim ve heykel sergisi.
-1- [Far]
n.+ sinde 094a/8

nigerān : Hayranlıkla seyreden. -1-
[Far]
n. 093b/1

nihāyet : Sonuç. -2- [Ar]
n.+ ine 087b/5, 125a/11

nīḳbaḥtlıḳ : Bahtı iyi olma. -1-
n. 153a/7

nī' met : Nimet. -15- [Ar]
n. 076b/11, 090b/5, 096a/13
n.+ e 111b/4

n.+ i 137b/1, 139a/6, 144b/10
n.+ leri 077a/2
n. 130a/8
n.+ e 086a/5
n.+ i 090b/6
n.+ inde 092b/1
n.+ inden 087b/13, 090b/1
n.+ inün 139a/4

ni`metlü : Nimetli, rahat. -1-
n.+ si 090a/14

nire : Nereye. -1-
n.+ ye 134a/11

nisbet : İlgili olma, bağlı olma. -1-
[Ar]
n. 143a/5

nişān : İz, alamet, eser. -26-
[Far]
n. 075b/6, 133a/4
n.+ dur 130b/9, 143a/10
n.+ ı 073a/2, 083b/6, 090b/14,
101a/1, 101a/6, 127a/1, 143a/11
n.+ ıdur 071b/14
n.+ ıdur 105a/5
n.+ ın 087a/7, 100b/3, 117b/5
n.+ lar 071b/14, 072a/3,
072a/10, 073b/10
n.+ ları 072a/5, 072a/8, 072a/10,
124a/12
n.+ ların 120a/5
n.+ larından 130b/8

nişāne : İz, alamet. -1- [Ar]
n.+ sine 108a/8

nişāt : Sevinç, neşe. -1- [Ar]
n.+ ın 145a/8

nit - : Ne etmek, ne yapmak. -3-
n.- dūn 119b/1
n.- e 099a/11
n.- eyin 129a/10

nite : Nasıl. -49-
n. 072a/12, 074b/2, 081a/2,
081b/5, 091b/3, 091b/5, 093b/9, 094a/1,
095a/9, 098b/6, 101a/8, 116a/9,

120a/6, 128b/7, 149a/7, 150a/15, 153a/7
N. 077a/4, 095b/1, 120a/13,
126a/3
n.+ dūr 071b/14, 106b/6, 119b/1,
131a/6
n.+ yidi 071a/8, 074b/9, 078a/5,
078a/8, 085b/2, 086a/1, 096b/10,
097a/9,
102b/3, 103a/11, 106a/4, 109a/4,
111a/11, 112a/5, 113b/3, 117a/3,
120b/15,
124a/8, 126a/5, 132b/9, 136b/15,
137b/4, 140b/11, 147b/4

nitekim : Nitekim, benzeri, nasıl ki. -
21-

n. 071a/12, 100a/9
N. 082b/4, 082b/5, 085b/9,
089b/6, 091a/6, 091b/1, 092a/13,
100b/13,
101b/2, 103a/9, 109a/3, 111a/10,
112a/3, 117a/1, 122b/9, 136a/4,
142a/14,
145b/10, 151a/10

nitelik : Keyfiyet, mahiyet. -5-
n.+ in 071b/2, 103a/1, 115b/10,
129b/2
n.+ inün 099a/2

nitmek : Ne etmek. -1-
n. 100a/5

niyyet : Niyet, maksat. -6-
[Ar]
n.+ i 083b/1, 123a/5
n.+ inden 110b/13
n.+ ler 135b/11
n.+ ün 123b/15
n.+ üj 143a/2

n'ol - : Ne olmak. -2-
n.- ur 079a/8
n.- dı 137a/10

nūr : Aydınlik, ışık. -15- [Ar]
n. 100a/9, 106a/2, 144a/11
n.+ ı 071a/14, 096b/4, 100a/12,
101b/3, 147b/9, 150b/15
n.+ ın 080a/1, 104b/4

n.+ ında 126a/8
n.+ ından 100a/15, 103a/6
n.+ umı 117b/6

nuşret : Başarı, zafer. -5- [Ar]
n. 124a/1
N. 097b/1
n. yüzgöstere 109b/2
n.+ i 100b/2
n.+ üñ 101a/4

nuşretlü : Başarılı, üstün. -1-
n. 123a/4

nüş : İçki, içki içen. -1- [Far]
n. kıлмаға 135a/12

nügüsâr : Ters dönmüş, baş aşağı
olmuş. -1- [Far]
n. 115a/6

nükte : Anlamı ince ve nazik olan söz.
-1- [Ar]
n.+ yi 073a/5

nüşâ : Suret, kopya. -1- [Ar]
n. 146b/4

-O-

ocağ : Ocak. -1-
o.+ ından 072b/2

od : Ateş. -29-
o. 082a/12, 095a/2, 101b/3,
116b/1, 119b/8, 119b/9, 122b/9, 130b/4,
132b/6, 145b/10, 151b/4, 151b/9
O. 123a/2
o.+ a 116a/15, 116b/1
o.+ dan 121a/6
o.+ ı 082a/13, 135b/10, 145b/11,
148a/2, 151b/6
o.+ ıla 116b/10
o.+ ın 150b/15
o.+ ına 151a/14
o.+ ından 133b/10
o.+ ını 128a/8
o.+ muñ 072b/2, 108a/11
O.+ uñ 108a/10

odlu : Sıcak, yakıcı. -1-
o. 074b/11

odun : Odun. -5-
o. 101b/3, 119b/6, 151b/8
o.+ a 119b/8
o.+ ı 119b/7

oğul : Oğul. -13-
o.+ ı 087b/6, 121b/9, 147b/9,
148b/5, 149b/4, 149b/15
o.+ ına 071b/1, 147b/12
o.+ muñ 148a/1, 152b/4
o.+ umuñ 149a/6, 152a/4
o.+ uñ 137a/6

oğlan : Erkek çocuk. -28-
o. 071b/1, 089b/6, 122a/1,
137a/2, 137a/11, 138a/5, 138b/3,
138b/9,
147b/13, 147b/15
O. 137a/3
o.+ ı 138a/6, 138a/9, 138b/1,
138b/3, 138b/5
o.+ ları 117a/9, 129b/2, 129b/6,
137a/8
o.+ larınuñ 153b/9
o.+ laruñ 144b/3
o.+ laruñı 130a/6
o.+ laruñıla 131b/10
o.+ um 137a/10
o.+ uñ 121b/7, 140a/4

oğlancuk : Çocuk, küçük çocuk. -1-
o.+ ı 121b/7

oğlanlık : Çocukluk. -1-
o. 117a/10

oğul : Erkek evlat, oğul. -9-
o. 095a/4, 095b/3, 099a/13,
114b/7, 137a/10
o.+ laruñ 153b/11
o.+ um 137b/12, 149b/7
o.+ umuñ 149b/7

ok : Ok -3-
o. 086a/3, 108a/8
o.+ ına 147a/9

okçı : Nişancı.-1-

o.+ lar 093a/3

okı-(oku-) : -1- Davet etmek. -3-

o.- yayın 085b/6

o.- dı 076b/8

o.- rsun 085b/7

2- Söylemek, demek. -3-

o.- dı 107b/3

la'net o.- rdı 122a/1

3- Dua okuyup üflemek. -3-

o.- dı 130a/9, 134b/1

o.- rıdı 101b/15

okımak : Söyleme, deme. -1-

o.- dan 090b/9

okıyım : - Okuyamamak.

o.- dı 101b/15

okuşmış : Sözleşmiş, antlaşmış. -2-

o. 128b/1, 128b/7

ol : O -536-

o. 070b/2, 070b/4, 070b/5,

071a/1, 071a/3, 071a/5, 071a/8,

071a/14,

071a/15, 071b/2, 071b/4,

071b/5, 071b/6, 071b/8, 071b/9,

071b/10, 071b/14,

072a/8, 072a/9, 072a/10,

072a/11, 073a/2, 073a/4, 073a/7,

073a/8, 074a/1,

074b/1, 074b/4, 074b/8, 074b/9,

074b/13, 074b/14, 075a/4, 075a/6,

075a/9,

075b/4, 075b/9, 075b/13,

076a/1, 076a/2, 076a/4, 076a/6, 076b/4,

076b/5,

076b/6, 076b/7, 077a/8, 077a/9,

077a/10, 078a/1, 078a/8, 078a/12,

078a/14,

078b/1, 078b/2, 078b/7,

079a/11, 079b/2, 079b/4, 079b/6,

081a/6, 081b/9,

081b/10, 081b/12, 082a/3,

082a/9, 082a/13, 082b/1, 083a/4,

083a/6, 083b/8,

083b/15, 084a/8, 084a/10,

084a/14, 084a/15, 084b/1, 084b/2,

085a/3, 085a/5,

085a/8, 085a/14, 085b/1, 085b/5,

085b/9, 086a/2, 086a/3, 086a/4, 086a/8,

086b/7, 086b/9, 086b/13,

087a/1, 087a/2, 087a/3, 087a/5, 087a/9,

087b/2,

087b/10, 087b/15, 088a/6,

088a/10, 088b/12, 088b/15, 089a/2,

089b/2, 090a/8,

090b/12, 090b/15, 091a/7,

091a/9, 091b/11, 092a/4, 092a/9,

092a/15, 092b/2,

092b/7, 092b/9, 093a/9, 094a/1,

094a/2, 094a/15, 094b/6, 095a/1,

095a/8,

095b/1, 095b/8, 096a/1, 096a/8,

096b/2, 096b/6, 097a/1, 097a/3, 097a/8,

097a/9, 097a/11, 097a/12,

098a/2, 098a/5, 098b/4, 098b/5, 098b/7,

098b/8,

098b/12, 099a/1, 099a/12,

099b/7, 100a/3, 100a/8, 100b/5,

100b/10, 101a/1,

101a/8, 101a/9, 101a/12,

101a/13, 101b/2, 102a/6, 102b/3,

102b/5, 102b/6,

103a/1, 103a/6, 103a/9, 103a/10,

103b/5, 103b/6, 104a/5, 104a/7, 104b/7,

104b/9, 105a/7, 105a/12, 105b/4,

106a/3, 106a/4, 106a/6, 106a/7, 107a/3,

107b/2, 108a/2, 108a/3, 108b/6,

108b/7, 109a/3, 109a/4, 109a/13,

109a/14,

109b/1, 109b/5, 109b/6, 110a/1,

110a/2, 110a/6, 110b/1, 110b/12,

111a/1,

111a/2, 111a/10, 111a/11,

111a/15, 111b/7, 111b/8, 112a/5,

112a/8, 112a/12,

112b/8, 113a/1, 113b/2, 113b/3,

113b/12, 114b/5, 114b/8, 115a/3,

115a/5,

115a/8, 115a/11, 115a/14,

115b/3, 115b/12, 115b/13, 116a/1,

116a/11, 116a/12,

116a/15, 116b/1, 116b/2,

116b/3, 116b/8, 116b/11, 117a/1,

117a/3, 117a/8,

118b/2, 118b/6, 118b/7, 119a/5,

119b/4, 119b/6, 119b/7, 119b/9,

119b/10,
 120a/1, 120a/5, 120a/11,
 120b/15, 121a/13, 121a/14, 121b/4,
 121b/7, 121b/8,
 122a/3, 122b/1, 122b/3, 123a/4,
 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/10,
 123a/12,
 123a/14, 123b/2, 124a/2,
 124a/12, 124a/13, 124a/14, 124b/9,
 124b/13, 124b/14,
 125a/3, 125a/4, 125b/4, 126a/3,
 126a/5, 126b/2, 126b/6, 126b/13,
 127a/6,
 127a/7, 127b/3, 127b/4, 127b/5,
 127b/7, 127b/8, 127b/12, 128a/2,
 128a/6,
 128a/10, 128b/1, 128b/4,
 128b/7, 129a/12, 129a/14, 129b/8,
 130a/1, 130a/2,
 130a/7, 131a/5, 131a/8, 131a/11,
 131a/13, 131b/2, 131b/3, 131b/12,
 131b/15,
 132a/1, 132b/6, 132b/7, 132b/8,
 132b/9, 133a/2, 133a/8, 133a/9, 134a/1,
 134a/13, 134a/15, 135a/15,
 135b/9, 135b/13, 136a/6, 136b/13,
 136b/15, 137a/4,
 137b/4, 137b/7, 137b/8,
 137b/15, 138b/4, 139b/1, 139b/7,
 139b/11, 140a/5,
 140b/11, 140b/12, 140b/13,
 140b/15, 142a/15, 143a/7, 143a/11,
 143b/6, 143b/10,
 143b/11, 143b/13, 143b/15,
 144a/4, 144a/5, 144a/8, 144a/10,
 144a/11, 144a/12,
 144b/10, 145a/11, 145b/7,
 145b/9, 146a/1, 146a/6, 146a/15,
 146b/1, 146b/8,
 146b/9, 146b/11, 146b/15,
 147a/3, 147b/4, 147b/10, 147b/13,
 147b/15, 148b/1,
 148b/6, 148b/7, 149a/5, 149a/6,
 149b/4, 149b/10, 150a/3, 150a/5,
 150a/8,
 151b/1, 151b/6, 151b/8,
 151b/11, 151b/12, 152b/6, 152b/13,
 153a/4, 153a/6,
 153a/11, 153a/13, 153a/15
 O. 071a/13, 071b/1, 071b/4,

071b/15, 074a/12, 074b/13, 075b/2,
 076a/4,
 078a/15, 079b/3, 080a/11,
 081b/11, 081b/13, 082a/15, 083a/1,
 083b/10, 083b/11,
 084a/14, 086a/3, 088a/9,
 090a/15, 090b/6, 092b/1, 092b/5,
 093a/7, 095a/13,
 103b/5, 106a/3, 112a/4, 114b/6,
 115a/2, 117a/9, 117a/10, 117b/6,
 121b/9,
 123b/13, 125a/2, 125b/4,
 127b/4, 128b/6, 129a/13, 133a/6,
 138a/9, 138b/1,
 142a/2, 144b/8, 145b/8, 147b/6,
 150b/15
 o.+ dur 079a/4, 079a/12, 082b/3,
 083b/6, 083b/9, 083b/15, 092a/1,
 092a/7,
 095b/4, 097b/4, 098a/6, 099b/5,
 099b/9, 100a/1, 102a/10, 104a/14,
 104b/8,
 107a/7, 108b/3, 110b/3, 118b/5,
 121a/8, 125a/9, 131b/6, 140a/1, 144b/9,
 149b/1, 150a/15, 153b/10,
 153b/11, 153b/12, 153b/13, 153b/14,
 153b/15, 154a/13
 o.+ durur 144b/8
 O.+ durur 090a/15

ol - : Olmak. -588-
 o.- a 072a/1, 072a/2, 073a/2,
 073a/4, 075b/10, 075b/12, 076b/6,
 081a/6,
 081a/7, 081b/10, 081b/11,
 084a/4, 087b/11, 088b/7, 088b/8,
 090b/8, 091a/1,
 092a/8, 092a/11, 092a/15,
 092b/1, 093b/7, 093b/13, 094b/6,
 095b/5, 096a/8,
 098a/7, 098a/10, 099b/7,
 100a/12, 100b/1, 102a/6, 102a/9,
 104b/1, 104b/2,
 106a/3, 107a/6, 107a/12, 108a/2,
 109b/4, 110a/3, 112b/2, 113a/8,
 115a/15,
 117b/3, 117b/4, 120a/12,
 120b/14, 121b/2, 122a/2, 122a/8,
 123a/5, 123a/6,
 123a/7, 123a/10, 124a/3, 126a/2,

128b/9, 131b/11, 132a/5, 132b/5,
134a/10,
137a/6, 137a/8, 137b/11,
137b/13, 138a/3, 139a/2, 139b/14,
140b/2, 140b/3,
143b/3, 143b/7, 143b/8,
146b/13, 147a/2, 147a/3, 147b/1,
150b/5, 151b/2,
151b/12, 152a/13, 152b/12,
153a/6, 153a/11, 153a/13, 153b/2,
153b/14, 153b/15,
154a/1
O.- a 141b/4
bahāne o.- a 076b/5
berāber o.- a 084a/12
berhūrdār o.- a 153b/4
bitmiş o.- a 072a/2
cem' o.- a 089b/14
emīn o.- a 151b/12
ğāfil o.- a 135b/12, 139a/6
ğālib o.- a 154a/5
haberi o.- a 134a/8
hāşıl o.- a 074a/3, 091b/10,
104b/3, 104b/4, 116b/3, 125a/13,
128a/9, 131b/4,
137a/9, 142a/8
hāzır o.- a 103b/10
helāk o.- a 145a/9
īmīn o.- a 146b/11
kādīr o.- a 135b/9
kāşır o.- a 073b/4
kuvvetlū o.- a 123a/7
lāyık o.- a 098b/6
maḥrūm o.- a 128b/7
maḥrūn o.- a 146b/5
ma'lūm o.- a 077b/6, 079b/1,
104a/3, 129b/8
mensūb o.- a 108b/10
meyil o.- a 136b/10
mu'ayyen o.- a 084a/14
muḥtāc o.- a 088a/1, 088b/9
muvāfiq o.- a 137a/8
mübtelā o.- a 088a/7, 148a/7
nevmīz o.- a 128b/7, 144b/7
revā o.- a 072a/12
sākin o.- a 094b/6
sebeb o.- a 095b/1, 108b/14
vākı' o.- a 120a/11
zāyi' o.- a 100a/13
o.- adı 121a/4

o.- alar 081b/5, 083b/7, 090a/5,
099a/3, 116b/7, 136b/6, 136b/10
vākıf o.- alar 142b/7
īmīn o.- alar 099a/5
o.- am 077a/3, 095b/9, 095b/10,
107a/7, 129a/6, 134a/6, 134a/7,
137a/7, 146a/6
ma'zūr o.- am 074b/1
minnetdār o.- am 142b/4
o.- an 072b/8, 073a/6, 087b/3,
089a/8, 132a/3
hāşıl o.- an 127b/2
o.- anuḡ 148a/9
fevt o.- anuḡ 072b/7
o.- ası 089b/12
o.- asıdı 128a/5
o.- asıdur 118b/6
ma'lūm o.- asıdur 142b/1
o.- asın 091a/15, 134a/10,
135a/14, 140b/3, 140b/8
düşmen o.- asın 140b/2
melūl o.- asın 080b/3
muḳābil o.- asın 093b/15
o.- asıvan 151b/14
o.- asıydı 124a/15
o.- asız 095b/9, 105b/6
mensūb o.- avan 086a/7
irmiş o.- avuz 084a/15
hāşıl o.- ayıdı 101b/5
o.- ayın 082b/14, 118b/6
o.- dı 071a/14, 074b/14,
075b/14, 079a/1, 079a/6, 087a/5,
087a/14, 090b/14,
091b/4, 093b/1, 093b/2,
096a/12, 100a/15, 101a/6, 108b/12,
111b/6, 112a/7,
112a/9, 115a/6, 115b/2, 118b/7,
119b/2, 123b/4, 123b/8, 124a/13,
124b/13,
126b/15, 127a/7, 127b/15,
128a/1, 128b/8, 129a/4, 131a/9, 133a/7,
138b/7,
138b/8, 139a/4, 143a/9, 145b/2,
145b/14, 150a/6, 150a/7
'āciz o.- dı 085a/6
'āşık o.- dı 090a/6, 090a/7
fāriḡ o.- dı 072a/6, 090b/9,
106b/5, 145b/1
ğālib o.- dı 126a/8, 129a/11,
129b/3, 137b/14

ğāyib o.- dı 106a/6, 148a/1
 geñez o.- dı 135a/5
 göñüllü o.- dı 084a/1
 ħarām o.- dı 121b/3
 ħāşıl o.- dı 096b/6, 127b/7,
 139b/1
 ħayrān o.- dı 072b/2, 094a/14,
 108a/4, 128a/3, 141a/5
 Ħayrān o.- dı 096a/2
 helāk o.- dı 078a/1, 106a/7,
 148a/5
 ħor o.- dı 087a/14
 kanā'at o.- dı 127b/2
 kaşd o.- dı 074a/13
 kayğulu o.- dı 072b/2
 kulağuz o.- dı 090a/1
 ma'lūm o.- dı 081a/1, 082a/4,
 089b/4, 094b/1, 108b/12
 meşğul o.- dı 086b/7
 mu'ayyen o.- dı 076a/1
 muḳarrer o.- dı 115b/11
 mümkin o.- dı 095a/9
 müntazır o.- dı 132a/2
 müstecāb o.- dı 119a/1
 nevmīz o.- dı 137a/3
 pārepāre o.- dı 137b/15, 138b/5
 peşīmān o.- dı 108a/14
 rāzı o.- dı 120b/14
 rencūr o.- dı 148a/6
 Rencūr o.- dı 106a/10
 revā o.- dı 143a/1
 revān o.- dı 148b/7
 şabāḥ o.- dı 115a/7
 sākin o.- dı 089a/6, 129b/2
 şayru o.- dı 150a/5
 şād o.- dı 086a/5, 137a/5, 142b/2
 şiş o.- dı 086b/8, 114a/6
 taḳrīr o.- dı 144a/9
 vācib o.- dı 077b/4, 103a/3
 vāḳı' o.- dı 103b/1
 vāḳıf o.- dı 076a/10
 zāhir o.- dı 096b/5
 zā'il o.- dı 145b/14
 zīr ü zeber o.- dı 124b/12
 muḥkem o.- dı 142b/7
 o.- dılar 093b/2, 119b/10
 ğāfil o.- dılar 078b/8
 müntazır o.- dılar 093b/1
 rāzı o.- dılar 106b/1
 şād o.- dılar 084a/2

o.- duğı 130b/9, 145a/9
 berḥūrdār o.- duğı 078a/5
 ğāyib o.- duğı 128a/2
 o.- duğıncā 151b/9
 ħāşıl o.- duğından 146a/13,
 146b/12
 o.- duğıum 129b/4
 o.- duḳ 085b/3
 o.- dum 076b/2, 115a/2, 142a/3
 bī-ḥod o.- dum 089a/7
 çāresüz o.- dum 089b/15
 ħor o.- dum 087a/13
 ḳāni' o.- dum 089b/13
 ḳonuk o.- dum 085b/3
 lāyık o.- dum 111b/4
 minnetdār o.- dum 072b/10
 münezzeh o.- dum 108b/8
 rāzı o.- dum 122a/5
 rāzı o.- dum 088b/4
 o.- duğı 117b/1, 130b/7
 melūl o.- duğı 142b/10
 o.- ğıl 119a/3
 o.- ısar 079b/1, 081a/11
 o.- ıсарdur 071a/4
 o.- ıсарdur 070b/3, 076b/3,
 149a/2
 emīn o.- masvan 150b/12
 imīn o.- masvan 081a/11
 'āciz o.- maz 082a/13
 'ayb o.- maz 120a/13
 ḥālī o.- maz 082a/11, 082b/1
 ħāşıl o.- maz 100a/8, 102b/7,
 129a/14
 imīn o.- maz 099b/14
 mümkin o.- maz 081b/12,
 101a/7, 126a/2
 şābit o.- maz 140a/1
 zāhir o.- maz 141b/2
 o.- mazdı 111b/1, 124b/12
 şābit o.- mazdı 077b/3
 o.- mazıdı 138a/8
 o.- mazısa 130b/13, 145a/6
 Eger o.- mazısañ 135a/14
 ğāfil o.- mazlar 143b/13
 o.- mazlarısa 081b/5
 rāzı o.- mazlarısa 110b/4
 o.- mış 135a/4
 düşvār o.- mış 135a/5
 ğālib o.- mış 154a/11
 ḳabūl o.- mış 116a/15

miyesser o.- miş 145a/1
 pāre pāre o.- miş 138b/5
 o.- mişdur 079b/11, 109a/2,
 123b/11, 149b/7, 150b/4
 cem' o.- mişdur 095a/11
 esīri o.- mişdur 095a/10
 ġālib o.- mişdur 085a/14
 müyesser o.- mişdur 123a/15
 vācib o.- mişdur 080a/11
 o.- mişdı 113b/7, 140b/11,
 149a/3
 bī-ḥod o.- mişdı 144a/14
 fāriğ o.- mişdı 094a/13
 ġālib o.- mişdı 129b/2, 132b/11
 sākıṭ o.- mişdı 132b/11
 terk o.- mişdı 132b/12
 becid o.- mişlardur 099b/11
 bīḥaber o.- mişlardur 126b/8
 helāk o.- mişmissa 103a/2
 şöḥbet o.- mişsa 082b/8
 o.- mişvan 132a/9, 150b/3
 ḥor o.- mişvan 133a/2
 za'īf o.- mişvan 121b/3
 miskīn o.- muş 088b/7
 o.- sa 098a/3, 099a/7, 112b/7
 ġāyib o.- sa 117a/8
 muḥtāc o.- sa 087b/8
 zāhir o.- sa 099a/7, 104a/7
 o.- sadı 072a/5
 o.- salar 123a/6
 o.- sam 072a/9
 o.- sun 076b/1, 080b/5, 094b/5,
 122a/7
 bākī o.- sun 134b/7
 ḥelāl o.- sun 111b/5
 o.- uban 078a/13
 o.- up 087b/3, 101a/12, 102b/7,
 107b/4, 108a/14, 127b/13, 142b/7
 bīḥod o.- up 138b/6
 ma'zūr o.- up 098b/12
 nevmīz o.- up 142b/9
 rüsvāy o.- up 105a/5
 şād o.- up 141a/1
 o.- ur 072a/2, 072a/3, 077b/7,
 080a/4, 080b/8, 081a/9, 081b/15,
 082a/1,
 082a/5, 082b/4, 083a/6, 084b/8,
 086a/7, 086b/4, 087b/6, 087b/12,
 087b/14,
 088a/5, 088a/9, 088a/11,

088b/11, 090a/7, 090a/15, 090b/4,
 090b/5, 090b/6,
 091a/8, 091a/10, 092a/13,
 092a/15, 094a/4, 094a/6, 094b/9,
 095a/13, 098b/8,
 099b/2, 099b/3, 101a/8, 101a/14,
 102a/10, 103b/6, 107b/6, 111a/7,
 112a/3,
 113a/7, 114b/4, 114b/7,
 116b/10, 120a/5, 120a/8, 121a/7,
 122b/5, 123a/4,
 124a/4, 129a/1, 130a/4, 130a/5,
 131b/3, 134b/5, 135b/5, 136a/2, 136b/1,
 136b/3, 140a/6, 141a/9, 143b/14,
 144a/1, 144a/2, 145a/7, 145b/11,
 149b/4,
 150b/13, 151a/4, 151b/2, 152a/8,
 152b/15
 bellü o.- ur 090b/1
 bulmaz o.- ur 141a/9
 dost o.- ur 143b/12
 dutmuş o.- ur 072a/10
 esīri o.- ur 126b/7
 fāriğ o.- ur 130a/3
 ġālib o.- ur 082a/1
 ḥarām o.- ur 094a/5
 ḥarīş o.- ur 151a/1
 ḥāşıl o.- ur 090a/4, 100a/8,
 100a/10, 126a/1, 131a/13, 136b/11
 helāk o.- ur 099b/12
 ḥor o.- ur 087b/9
 ḥükm o.- ur 074b/4
 ırakğ o.- ur 074a/12
 ma'zūr o.- ur 071a/2
 muḥkem o.- ur 140a/8
 mümkün o.- ur 124b/11
 vākıf o.- ur 115b/7
 yavuz o.- ur 071b/11
 yok o.- ur 140a/7
 zāyi' o.- ur 125b/4
 ziyān o.- ur 088a/8
 o.- urdı 111b/2, 116a/5, 129b/6,
 138a/8
 o.- urdum 093a/3
 şād o.- urdum 141b/9
 şād o.- urıdı 114b/9
 o.- urısa 097a/7, 105a/2, 132b/1,
 137a/10
 o.- urısam 135a/7
 şābit o.- urısam 129a/7

o.- urısañ 135a/6, 135a/7
o.- urlar 075b/7, 083a/6
muhtâc o.- urlar 087a/11
o.- urlardı 093a/8
kurbân o.- urmış 116a/15
müstecâb o.- urmış 116b/1
o.- ursa 073b/1, 077a/1, 082a/10,
088a/11, 091a/5, 091a/7, 091a/9,
104b/2,
116b/12, 122b/7, 123a/5, 130a/3
miyesser o.- ursa 078a/3
mümkin o.- ursa 151b/10
müyesser o.- ursa 099a/4
vâkı' o.- ursa 100b/12
o.- ursañ 116b/10
melül o.- ursañ 080b/3
o.- urvan 073a/10, 074a/15

olma - : Olmamak. -74-
o. 94a/6, 094a/10, 116b/5
îmîn o. 147b/3
münâfık o. 119a/4
yavuz o. 076a/7
o.- dı 076b/1
'acîb o.- dı 080a/3
hâşıl o.- dı 124b/14
mümkin o.- dı 072a/12
o.- dum 123b/13
o.- mışdur 120b/7
îmîn o.- ı 115b/15
o.- sa 100a/2, 123a/7, 145a/12
hâşıl o.- sa 145a/11
o.- sadı 115a/11
o.- sun 070b/3, 091b/15
berhürdâr o.- sun 114b/8
vâkı' o.- sun 114a/1
o.- ya 084a/4, 087b/7, 088b/6,
092b/1, 107b/8, 115a/15, 123a/1,
123a/11,
123a/12, 137a/10, 137a/11,
151b/4, 153b/11
'ayb o.- ya 145a/6, 145a/12
emîn o.- ya 140b/6, 153b/8
ğâfil o.- ya 146a/13
mağbûl o.- ya 153a/6
mümkin o.- ya 082a/1, 112b/3,
112b/4
rûsvây o.- ya 120b/8
şayru o.- ya 120b/8
o.- yadı 072a/7

ğâfil o.- yalar 124b/10
râzı o.- yalar 099a/15
o.- yam 072a/11, 131b/15
ğâfil o.- yam 145a/3
o.- yasıdan 089b/12
îmîn o.- yınca 124a/6
müyesser o.- yup 139b/13
o.- maz 072a/13, 078a/2, 082b/9,
085b/9, 087b/10, 090a/12, 091a/4,
095a/6,
100a/10, 107a/9, 109a/10,
120b/11, 121a/7, 126b/13, 129a/2,
130b/14, 138a/3,
140a/3, 151a/14

olmak : Olma. -34-
o.- mağa 081b/14, 140b/9
îmîn o.- mağa 130b/11
muqâbil o.- mağa 098a/7
o.- mağı 146a/6
kahr o.- mağı 123b/3
o.- mağıl 091b/4
ferâğat o.- mağına 108b/14
telef o.- mağınuy 105a/5
bâkı o.- mağuma 142a/13
ğâyib o.- mağumdan 114a/1
o.- mağunda 141b/9
o.- mak 076a/9, 079b/11, 091a/3,
092b/2, 112a/4, 119b/4, 125b/2,
144a/2, 145b/13, 146b/14,
147a/5, 151a/8, 151a/12
o.- çün 117a/1
âvâre o.- mak 108b/15
îmîn o.- mak 107b/1
kâni' o.- mak 090b/2
muhtâc o.- mak 088a/1
yakın o.- mak 107a/15
muhtâc o.- makdan 088b/2
yakın o.- makdan 149b/11
o.- makdur 088a/2

oluma - : Olamamak. -1-
îmîn o.- mazvan 151a/12

omuz : Omuz. -1-
o.+ ına 078b/2

on : On. -4-
o. 107a/12, 116b/5, 122b/7,
137b/9

- onuncu** : Onuncu. -1-
O. 146b/7
- oņa** : Ona (zampir). -1-
o. 106a/3
- oņarmak** : Onarmak, yoluna koymak. -1-
o.- dan 116a/1
- oņat** : Doğru, uygun. -5-
o. 087b/3, 095a/15, 099a/5, 109a/2, 123b/5
- oņatlık** : Uygun, dürüst davranış. -1-
o.+ ı 098a/1
- oņmak** : İyileşmek, uygun olmak. -2-
o.+ ı 120b/14
o.+ ina 074a/1
- oran** : Ölçü, nispet. -1-
o.+ dan 099b/2
- orta** : Orta. -6-
o.+ larında 096b/3
o.+ sına 130b/1
o.+ sında 130b/5, 131a/8
o.+ ya 104a/13, 150a/1
- ortaklık** : Birliktelik. -1-
o. 080b/5
- oruç** : Oruç, İslamın şartlarından. -7-
o. 106a/3, 106a/15, 106b/2, 106b/3
o. dutucu 106a/13, 107b/3
O. dutucu 107b/6
- ot** : 1- İlaç. -15-
o. 071b/3, 128b/9, 131a/6
o.+ dan 071b/9
o.+ dur 131a/7
o.+ ı 071b/6, 108a/10
o.+ ıladur 106a/15
o.+ lar 071a/6
o.+ lar elegirsedi 133a/2
o.+ lara 071b/8
o.+ lardan 128b/7
- o.+ ları 071a/11
o.+ ları elegetüre 108b/5
o.+ uñ 071b/5
- 2- Kuru olmayan bitki. -3-
o. 083b/15
o.+ ı 083b/15, 110b/7
- otalamak** : İlaçlamak, tedavi etmek. -3-
o. 71a/6, 129a/1, 131a/6
- otalan** - : İlaçlanmak, tedavi olunmak. -5-
o.- a 081b/14, 095a/14
o.- adum 133a/3
o.- maz 108a/7
o.- ur 108a/7
- otalanmak** : İlaçlanma. -2-
o.- ı 131a/13
o.- 091a/1
- otalayıcı** : Hekim, doktor. -1-
o.+ dan 128b/7
- otla** - : Otlamak. -2-
o.- r 133a/8, 133b/9
- otlak** : Otlak, çayır. -3-
o. 093a/6
o.+ ı 094a/4
o.+ u 078a/12
- otlu** : Mahçup, utanmış. -1-
o. 131b/15
- otuk** - : Otlayacak çağa gelmek. -1-
o.- dı 145b/1
- otur** - : Oturmak. -20-
o.- a 140b/9, 145a/7
o.- am 081a/4
o.- asın 090a/15
o.- dı 078b/5, 102a/14, 115a/9, 138b/7, 148b/4
o.- dılar 073b/6, 079b/3
o.- madı 095a/3
o.- mağıl 132b/2
o.- mışıdı 117a/4
o.- up 075a/3, 075b/4, 078b/1, 092a/6, 148b/2

o.- urdı 127b/4

oturmak : Oturma. -2-
o. 082a/14, 090a/10

oturt - : Oturtmak. -1-
o.- ur 087b/2

oyna - : Oynamak. -4-
o.- duğı 151a/2
o.- r 113b/11
o.- rdı 147b/11
o.- rlardı 093a/8

oyuna virici : Hileye uğratan. -1-
o. 113b/5

-Ö-

öç : İntikam. -2-
ö. almağı 149b/9
ö. almak 148a/10

öde - : Ödemek. -3-
ö.- diler 080b/1
ö.- yem 092a/3
ö.- yesin 076b/11

ödeme - : Ödememek. -2-
ö.- miş 077a/3
ö.- ye 101b/13

ödemek : Ödeme. -1-
ö.- de 139a/6

öden - : Ödenmek. -1-
ö.- e 129b/9

ög : Akıl, hatır, zihin. -3-
ö.+ inde 140b/8
ö.+ ümüzdedür 108b/13
ö.+ ünde 139a/9

ög - : 1- Övmek, sena etmek, alkışlamak. -1-
ö.- ıcek 143b/8
2- Birini izlemek, gözlemek. -1-
ö.- er 141a/2

ögmek : Övme, alkışlama. -2-

ö.- dür 088a/10
ö.- üñ 091b/8

öğren - : Öğrenmek. -1-
ö.- mişdüm 123b/12

öğret - : Öğretmek. -5-
ö.- di 075a/1, 075a/2
ö.- em 137a/7, 137b/13
ö.- mişdür 075b/13

öğretme - : Öğretmemek. -1-
ö.- ye 143b/7

öğretmek : Öğretme. -2-
ö.- e 137a/7
ö. 153a/10

öğül(ögil-) - : Övülmek. -4-
ö.- miş 074b/5, 085b/9, 092a/1, 136a/2

öğülmek (ögilme) : Övülme. -2-
ö.- e 095a/12
ö. 072a/7

öğün- (ögin-) : Övünmek. -2-
ö.- megil 132b/3
ö.- e 132b/4

öğürt - : Aldatmak, ayartmak. -1-
ö.- e 136a/6

öğüt : Nasihat. -19-
ö. 073a/10, 073b/1, 120b/6, 124a/14, 140a/3
ö. viriserven 107a/5
ö.+ i 071a/11, 108b/2, 116a/1, 124a/14, 124b/12, 151b/7
ö.+ i virmişdüm 133b/8
ö.+ ile 138a/4
ö.+ in 100a/15
ö.+ ise 074b/3
ö.+ leri 119a/5
ö.+ üme 091b/15
ö.+ ünden 123b/4

öğütçi : Öğüt veren kimse. -10-
ö. 072b/3, 123b/6
ö.+ ler 100a/7, 100a/11, 100b/1,

108b/9
ö.+ lerden 100a/12, 115b/6,
120b/6
ö.+ nün 151b/7

öğütçilik : Öğütçülük. -2-
ö. 111b/8
ö.+ ün 148a/7

öğütleşmek : Karşılıklı öğüt verme. -1-
ö. 081a/5

öküş : Çok, fazla. -6-
ö. 122a/7, 140a/3, 145b/9
ö.+ den 133b/2
ö.+ i 152a/2
ö.+ ile 137b/8

öküşlik : Çokluk. -1-
ö.+ i 142a/6

öküz : Öküz. -1-
ö.+ i 150a/8

öl - : Ölmek. -10-
ö.- di 071b/9, 086a/4
ö.- diler 103b/7
ö.- düğün 072b/1
ö.- e 129a/13
ö.- em 088b/4
ö.- esi 086a/3
ö.- meyince 081b/11
ö.- miş 097b/3
ö.- ürven 131a/12

ölçici : Ölçücü. -1-
ö. 118b/1

öldür - : Öldürmek. -2-
ö.- di 149b/7
ö.- mege 120b/2

ölmek : Ölmek. -3-
ö.- e 152a/12
ö.- in 110b/14
ö. 074a/7

ölmeklik : Ölmek, ölüm. -1-
ö.+ iyle 072b/7

ölüm : Ölüm. -15-
ö. 088b/9, 091b/12, 099b/7,
100b/15, 151b/15
Ö. 088b/2
ö.+ den 152a/13
Ö.+ den 094a/11
ö.+ dür 088b/9, 152a/15
ö.+ e 116a/14, 152b/1
Ö.+ i 089b/1, 123a/9
ö.+ ü 073a/5

ömür : Ömür, hayat. -22- [Ar]
'. 100b/13, 121a/8, 137b/1,
153b/3
'.+ den 094a/3
'.+ i 076b/1, 122a/7, 126b/12,
134b/7
'.+ imi 132a/7
'.+ in 107a/11, 131b/9, 142a/6
'.+ inde 088b/12
'.+ ini 107a/3
'.+ üm 088b/4, 145a/1, 149a/2,
149b/1, 151a/1
'.+ ün 107a/12, 143b/4

ön : 1- Ön. -10-
ö.+ den 139b/10
ö.+ inde 077a/7, 153a/12
ö.+ inden 095b/4
ö.+ ine 080a/1, 101a/15, 117a/5,
139b/5
ö.+ ümden 121b/6
Ö.+ üne 129b/8
2- Önce. -2-
ö. 099b/13, 112b/2

öndin : Önce. -4-
ö. 090a/7, 150b/9, 152a/8,
152b/10

öndüngen(öndüngisi) : Önceki. -2-
ö. 097b/5
ö. 081b/11

öne : Önce. -1-
ö. 089a/6

önine düş - : Yol göstermek. -1-
ö.- di 133b/12

öğürdüci : Başta giden. -1-
ö.+ si 089b/5

öp - : Öpmek. -1-
ö.- e 150a/11

ör - : Yapmak, onarmak. -1-
ö.- eler 096b/6

ören : Virane, harabe. -2-
ö.+ i 079b/5
ö.+ iregi 153b/15

ört - : Gizlemek. -6-
ö.- di 080a/1
ö.- er 088a/5, 117b/6, 136a/7
ö.- mek 074a/11, 081b/5

örtülü(örtülü) : Kapalı, gizli. -3-
ö. 123a/12, 143a/14, 147a/4

öte : Öbür taraf, ileri. -1-
ö. 115b/8

ötrü : Dolayı, sebebiyle. -20-
ö. 071b/10, 086b/10, 086b/11,
101b/4, 105a/6, 105b/5, 109b/1, 115b/3,
122b/2, 122b/6, 130b/3, 130b/7,
135a/2, 138a/2, 142a/3, 143b/12,
147b/15,
152a/6
ö.+ yidi 082b/13, 134a/14

öv - : Üstüne sürmek. -1-
ö.- di 125a/2

öyün : Zaman, vakit. -1-
ö.+ üm 084a/8

öz : Nefis, zat. -1-
ö.+ ümi 074a/11

özür : 1- Bir işten bağışlanmasını
istemek. -5- [Ar]
‘. diledi 085a/13
‘.+ in 151a/6, 152b/7
‘.+ ler 074a/13
‘.+ leri 074a/6
2- Kusur, ayıp. -1- [Ar]
‘.+ i 143a/10

-P-

pādişāhlık(pāzişāhlık) : Padişahlık. -9-
p.+ ı 102a/8
p.+ a 099a/8
p.+ ıla 132a/7
p. 104b/3, 108a/2, 127a/2, 127a/6
P. 126b/15
p.+ dan 129b/4

pamuğ : Pamuk. -1-
p.+ ı 113a/5

pāre : Parça, bölüm. -1- [Far]
p. 095a/3

pāre pāre : Parça parça. -3-
[Far]
p. oldı 137b/15, 138b/5
p. olmuş 138b/5

Pārsī : Farsî, Farsça. -3- [Far]
P. 081a/9, 089b/13, 150a/2

pas : Kir, pas. -1-
p.+ ın 119a/4

pāsvān : Gece bekçisi, ases. -1-
[Far]
p. 102a/3

pāyidār : Sabit, devamlı, ebedi. -2-
[Far]
p. 102a/9, 121a/4

pāzişāh : Padişah. -31- [Far]
p. 098b/8, 100a/7, 101a/8,
101a/14, 101b/1, 101b/8, 101b/11,
101b/12,
102a/5, 102a/7, 106a/2, 138a/9,
151b/2, 154a/5
P. 148b/9
p.+ a 098b/13, 123b/12
p.+ da 123a/14
p.+ dan 101a/7
p.+ ıla 123a/8
p.+ ınuñ 104a/15, 120a/8
p.+ lar 134a/7, 134a/8
p.+ lara 101a/14

p.+ lardan 131a/15		072b/13,
p.+ laruñ 099a/5, 105b/7		073a/5, 073b/5, 073b/8, 074a/6,
p.+ uñ 104a/7, 116a/6, 138a/7		074a/14, 074b/1, 074b/13, 074b/15,
pāziṣāhzāde : Padişahın oğlu. -3-		075a/2,
[Far]		075a/4, 075a/6, 075a/7, 075a/9,
P. 148a/4, 148b/3		075a/10, 075b/5, 075b/9, 075b/14,
p.+ nūñ 147b/10		076a/2,
perākende : Dağınık, perişan. -1-		076a/4, 076a/9, 076a/10, 076b/8,
[Far]		077a/1, 077a/9, 077a/10, 077b/2,
p. 093b/2		077b/3,
perde : Perde. -5- [Far]		078b/3, 078b/4, 078b/8, 079a/2,
p. 085b/5, 132a/5		079a/5, 079a/14, 079b/1, 079b/5,
p.+ si 088a/4, 145a/4		079b/7,
p.+ sin 088a/4		079b/8, 080a/6, 080b/11,
perde dut - : Perde çekmek, engel		080b/14, 081a/3, 081b/6, 082a/3,
yığmak. -1-		082a/4, 083a/5,
ķarañu p.- dı 080a/1		084a/2, 084a/12, 084a/15,
perhiz : Zarardan kaçınma. -1-		084b/1, 084b/2, 085a/2, 085a/10,
[Far]		085a/12, 085b/5,
p. eyleye 146a/2		086a/2, 086a/7, 086b/1, 086b/3,
perişan : Perişan, dağınık. -1-		086b/6, 086b/8, 087a/2, 087a/4, 087a/5,
[Far]		087a/8, 087a/9, 087a/10,
p. kıılur 122b/8		087a/11, 087a/14, 088b/15, 089a/2,
perrī : Peri. -2- [Far]		089a/3, 089a/4,
p.+ ler 096a/6		089a/7, 089b/2, 089b/4, 089b/7,
p.+ lerden 117b/1		089b/15, 090a/7, 090b/1, 090b/5,
pervāz : Uçma, uçuş. -3- [Far]		090b/9,
p. 149a/6		091a/2, 091a/14, 091b/1, 091b/6,
p. eyledi 144a/11, 148b/4		092a/5, 092b/4, 092b/8, 093a/1, 093a/2,
pes : Bu durumda, öyle ise, şimdi. -		093a/5, 093a/6, 093b/1, 093b/2,
316- [Far]		093b/3, 093b/5, 093b/8, 094a/13,
p. 076a/4, 093b/2, 096a/4,		094a/14,
098a/4, 098b/7, 105a/12, 106a/7,		094b/3, 094b/8, 095a/11,
106a/12,		095b/6, 095b/8, 095b/10, 096a/5,
111a/3, 116b/4, 152b/15,		096a/9, 096a/11,
154a/10		098a/5, 098b/15, 099a/8,
P. 071a/4, 071a/5, 071a/12,		099b/14, 100a/5, 101a/6, 101a/10,
071a/15, 071b/2, 071b/3, 071b/4,		102a/5, 102a/14,
071b/6,		102b/7, 103a/1, 103b/2, 103b/3,
071b/8, 071b/9, 072a/5, 072a/6,		103b/4, 103b/7, 103b/11, 104a/1,
072a/11, 072a/12, 072b/1, 072b/9,		104b/4,
		104b/5, 104b/9, 105b/2, 106a/9,
		106b/2, 106b/5, 107b/4, 108a/3, 108a/4,
		108a/13, 108b/5, 108b/7,
		108b/10, 108b/11, 109a/6, 109a/7,
		109b/5, 110a/2,
		110a/3, 110a/6, 110b/5, 111b/3,
		112a/7, 112a/12, 112b/4, 112b/8,
		113b/11,
		113b/12, 113b/14, 114a/6,

114b/1, 115a/6, 116a/12, 118b/5,
 119a/1, 119a/8,
 120a/1, 120a/6, 120a/12, 121a/3,
 121a/13, 121b/4, 121b/7, 122a/6,
 122b/1,
 122b/2, 124a/15, 126b/13,
 127a/3, 127a/5, 127a/7, 127b/7, 127b/9,
 127b/11,
 127b/12, 128a/2, 128a/9, 128b/1,
 128b/2, 128b/3, 128b/6, 129a/3, 129a/5,
 129a/12, 129b/2, 130a/9, 130b/5,
 130b/6, 130b/15, 131a/8, 131b/11,
 132a/1,
 132b/6, 132b/9, 133a/10,
 133b/10, 133b/11, 134a/2, 134a/4,
 134a/7, 134a/11,
 134b/1, 134b/2, 134b/3, 134b/5,
 135a/11, 135b/2, 136b/6, 137a/3,
 137a/4,
 137a/5, 137b/8, 137b/9, 138a/3,
 138a/5, 138a/6, 138a/9, 138b/4, 138b/6,
 139a/6, 139a/7, 139a/9, 139b/1,
 139b/8, 139b/11, 139b/12, 140a/8,
 140b/3,
 140b/8, 140b/13, 140b/14,
 141a/2, 141a/5, 141b/5, 141b/7, 142b/2,
 142b/9,
 142b/10, 144a/9, 144a/11,
 144a/12, 144a/14, 144b/5, 144b/6,
 145a/3, 145b/8,
 146a/1, 146a/5, 146a/7, 146a/11,
 147a/8, 147b/6, 147b/8, 147b/14,
 148a/1,
 148a/2, 148a/3, 148a/5, 148a/10,
 148b/2, 148b/4, 148b/7, 148b/8, 148b/9,
 149b/3, 152b/5, 153a/1, 153a/7,
 154a/10

peşīmān : Pişman. -1- [Far]
 p. oldı 108a/14

peşīmānlık(peşīmānlık) : Pişmanlık.
 -8- [Far]
 p. 097a/8
 p. 074a/1, 110b/15, 126a/3,
 135a/11, 135b/10, 139b/8
 p.+ e 138a/3

peygāmbēr : Peygamber, nebi, resul.
 -7- [Far]

p. 092a/10, 140a/8
 P. 091a/13, 136a/4, 136b/11,
 143b/5
 P.+ e 101b/3

peyk : Haber ve mektup götürüp
 getiren. -1- [Far]
 p.+ lerden 101a/9

pīl : Fil. -28- [Far]
 p. 081b/13, 082a/1, 092a/13,
 100a/4, 145a/7, 145a/8
 P. 105a/2, 105b/4
 p.+ e 105b/2
 p.+ i 151a/11
 p.+ in 151a/11
 p.+ ler 103b/1, 103b/2, 103b/4,
 103b/6, 103b/8, 104b/5, 104b/9,
 105a/14
 P.+ ler 103a/10, 103a/11,
 105a/12
 p.+ lerden 092a/13
 p.+ leri 105b/4
 p.+ lerün 104b/5

pīr : Koca, yaşlı adam, ihtiyar. -2-
 [Far]
 p. 127a/6
 p.+ ven 121b/3

pīrlık : Kocalı yaşlılık. -2-
 p. 126a/7, 139a/4

Pirüz : (Ö.A.) Piruz. -5- [
 P.+ 'ı 104b/4
 P. 103b/11, 104a/1, 105b/1,
 105b/3

piş - : Olmak, olgunlaşmak. -1-
 p.- esin Kuyukazma 076a/7

pīşe : Tabiat, huy, alışkanlık. -3-
 [Far]
 p. 153b/6
 p.+ den 133a/6
 p.+ si 107a/1

pişmān : Pişman. -1-
 p.+ van 135a/13

pîşrev : Önden giden. -1- [Far]
p.+ i 089b/5

pus - : Sinmek, saklanmak. -1-
p.- dı 078b/5

pusu : Pusu. -2-
p.+ dan 100a/1
p.+ sı 097a/7

püşmenlik : Pişmanlık. -1-
p. 135b/2

-R-

rağbet : Arzu, dilek, istek. -10-
[Ar]
r. 080b/9, 080b/11, 083b/1,
093a/7
r. iteriseş 084a/10
r.+ i 143b/11
r.+ ile 120a/10, 147b/14
r.+ üm 084a/11
r.+ üñ 130b/13

rāhat : Rahat, dinlenme, huzur. -
23- [Ar]
r. 072b/4, 072b/5, 082a/7,
083b/11, 084b/10, 089b/8, 096a/14,
110b/13,
116a/10, 121a/11, 130a/8,
133b/9, 139b/5, 152b/5
r. 078a/6
r.+ dur 088b/10, 142a/6
r.+ ı 077a/2, 130a/4
r.+ ın 086b/15, 124a/3, 145a/8,
150b/5

rāhatlan - : Rahatlamak -1-
r.- dı 112b/1

rāhatlık : Dinlenme, istirahat. -1-
r.+ ı 114b/9

rāhatlu : Rahatlık veren. -2-
r.+ dur 084a/5
r.+ sı 090a/14

rahm : Döl yatağı, rahim. -1-
[Ar]

r.+ da 129a/1

rahmet : Esirgeme, merhamet. -6-
[Ar]
r. 089b/11, 096a/14, 115a/1
r. kıldı 137a/4
r.+ i 103a/5
r.+ idür 149b/1

rahmetsüz : Allah'ın rahmetinden uzak
kalmış. -1-
r. 148b/1

raht : Yol hazırlığı. -1- [Ar]
r.+ ın 127a/7

ra'ıyyet : Halk, teba. -8- [Ar]
r. 099a/7, 108b/14, 109b/2,
120a/11, 127a/4, 153b/15
r.+ üñ 116a/6, 134a/8

rast gel- : Karşılaşma, rastlama, tesadüf
etme. -1-
r. gelmemişdür 082a/3

ray : Görüş, nazar. -44- [Ar]
r. 087a/15, 087b/7, 088a/7,
101b/1, 101b/14, 102a/2, 110b/3,
120b/4,
124b/11, 135b/2, 153a/9
R. 098a/1
r.+ dan 124a/10
r.+ ı 072b/4, 073b/3, 083b/4,
094a/5, 100a/7, 100a/9, 104a/1, 115b/9,
115b/10, 123a/3, 125a/3, 139b/2,
143a/3
r.+ ın 120b/3
r.+ ına 101a/3, 101b/5, 149b/2
r.+ ından 094b/3, 099a/5
r.+ ını 098a/4
r.+ u 104a/10
r.+ um 099b/5
r.+ uñ 083b/5, 087a/3, 098b/15,
120a/3, 123b/3, 130b/9
r.+ uñdan 143a/9
r.+ uñuz 103a/8
r.+ üm 135a/4

rāy : Hint hükümdarı, raca. -18-
[Far]

r. 147b/4
R. 077b/8, 078a/8, 097a/8,
125b/1, 126a/4, 135b/8, 136b/15,
139b/7,
140b/11, 146b/8
r.+ ı 134a/8, 135b/14
R.+ ı 077b/10, 096b/10, 097a/1,
139b/15, 147a/1

rāylu : Düşünceli, fikirli. -3-
r. 125a/10
r. 120b/8, 146a/11

rāysuz : Düşüncesiz, fikirsiz, görüşü
olmayan. -2-
r. 071a/7, 126a/1

rāz : Giz, sır. -7- [Far]
r. 076b/6
r.+ ı 110a/9
r.+ ın 076b/6
R.+ ın 102a/13
r.+ ını 148b/2
r.+ lar 101a/15
r.+ uñı 102a/13

rāzdār : Sır tutan kimse. -3-
[Far]
r. 101a/5, 115b/6, 116a/7

rāzı : Rıza gösteren. -7- [Ar]
r. 088b/5
r. oldı 120b/14
r. oldılar 106b/1
r. oldum 122a/5
r. oldum 088b/4
r. olmayalar 099a/15
r. olmazlarısa 110b/4

red : Kabul etmeme. -3- [Ar]
R. 117a/1
r. eylemek 081b/3, 144a/5

remz : Remiz, işaret. -1- [Ar]
r. 108b/7

renc : Acı, ağrı, hastalık. -29-
[Far]
r. 071b/2, 071b/3, 079b/9,
083b/11, 110a/10, 117a/6, 120b/10,

129a/1,
131b/3, 133b/5
r.+ den 131a/8
r.+ dūr 131a/5
r.+ e 094b/8, 133a/1, 145a/10
r.+ i 089b/5, 090a/12, 129b/3,
131b/3
r.+ inüñ 071b/2
r.+ ile 152b/14
r.+ inden 089a/4, 103b/8
r.+ leri 071a/11, 095a/13, 110a/2
r.+ lerile 095a/8
r.+ üñ 134a/12, 134b/5

rencūr : Gücenik, acılı, hasta. -7-
[Far]
r. 072b/1, 115a/11, 121b/9,
133b/1
R. 128b/8
r. oldı 148a/6
R. oldı 106a/10

renk : Renk. -4- [Far]
r.+ i 116b/7, 126b/9, 137a/2
r.+ ile 132b/5

resm : Adet, tavır. -6- [Ar]
r. 075b/4, 153a/1
r.+ i 083b/15
r.+ idür 119a/5
r.+ lerinden 104a/14, 116a/3

resūllik : Peygamberlik. -1-
r. 104a/14

revā : Uygun, layık. -21- [Far]
r. 072a/5, 076b/7, 081b/2
r. degüldür 074a/7
r. duta 152b/12
r. dutadum 094a/1
r. dutmadılar 142a/13
r. dutmaya 108b/4
r. gördüñ 093b/15
r. görem 074b/2
r. görmedüm 077b/3
r. görmesven 149b/10
r. görmeye 140b/4, 151a/15
r. görmeyesin 080b/4
r. görmez 106a/14
r. görmezdi 124b/1

- r. görmezven 074b/2
r. kılmığı 092a/10
r. ola 072a/12
r. oldu 143a/1
- revālīk** : Uygunluk, caizlik. -1-
r.+ ı 101a/12
- revān** : Giden, yürüyen, akan. -3-
[Far]
r. 088b/14, 121a/11
r. oldu 148b/7
- revnaḳ** : Çekicilik, güzellik, zarafet. -1-
[Ar]
r.+ ı 127b/15
- reyḥān** : Fesleḡen denilen güzel kokulu bitki. -1- [Ar]
r.+ lar 083b/15
- rızā** : Gönüllülük, memnuniyet. -5-
[Ar]
r. virdüm 089b/13
r. virmek 089b/7
r.+ da 145b/5
r.+ sı 120a/9
r.+ sıçün 077a/2
- rızḳ** : Allah'ın verdiği nimet. -2-
[Ar]
r.+ ı 089b/1
r.+ ına 097a/5
- rūḥ-ı ḳudṣ** : Kutsal ruh. -1-
[Ar]
r. 147a/2
- rūṣen** : 1- Belli, meydanda, aşikar. -6-
[Far]
r. 074a/8, 090b/1, 090b/14,
134a/10, 146a/11
r. eyledün 072a/13
2- Aydın, parlak. -3- [Far]
r. 124a/12, 126a/1
R. 096a/13
- rūṣenlīḳ** : Aydınlık, parlaklık. -1-
r.+ ı 115b/10
- Rūzbih** : (Ö.A.) Ruzbih. -6-
R.+ 'e 073a/3
R. 072b/1, 072b/9, 072b/14,
073a/2, 073a/5
- rūzedār** : Oruç tutan. -3- [Far]
R. 106a/4, 106b/4, 107b/5
- rūzī** : Nasip, pay. -6- [Far]
r. 100a/10, 150a/8
r. kılsun 096b/8, 135b/6
r. kılsa 137b/1
r.+ n 087b/12
- rūzigār** : 1- Rüzgar, yel. -5-
[Far]
r. 079b/3, 085a/10, 145b/4
r.+ uḡ 132a/7, 151a/1
2- Zaman, vakit. -34- [Far]
r. 074a/3, 078a/1, 078b/8,
082a/6, 083a/5, 084a/10, 091a/6,
092a/8,
096b/1, 097a/12, 103a/4, 108a/5,
122b/1, 123b/7, 125b/5, 126b/1,
135a/10,
145b/7, 149b/4, 153a/8, 154a/4,
154a/6, 154a/13
r. 091b/11, 143b/9
r.+ ı 079b/1, 086a/9
r.+ ın 151a/4
r.+ ına 146b/6
r.+ ınuḡ 149b/9
r.+ uḡ 107a/2, 140b/5
r.+ uḡ 090b/11, 101a/10
- rūsvāy** : Rezil, maskara. -3-
[Ar]
r. kılmāḡa 074b/15
r. olmaya 120b/8
r. olup 105a/5
- S-**
- sa** - : Arzu etmek. -1-
s.- maḳ 091b/10
- sa'ādet** : Mutluluk, baht. -17-
[Ar]
s. 091a/15, 096b/8, 100a/13,
124b/8, 127a/1, 135b/6, 140b/10,

147b/10
 s.+ i 123a/3, 123a/7, 123b/7,
 125a/11, 154a/6
 s.+ inden 081b/9
 s.+ leri 146b/6
 s.+ ümün 149a/3
 s.+ ün 101a/4

sā'at : Saat. -27- [Ar]
 s. 075b/10, 077a/2, 089a/5,
 093b/1, 094a/6, 094b/8, 095b/8,
 096a/2, 096a/3,
 103b/8, 111a/15, 113b/9, 114a/3,
 129a/10, 129b/4, 131b/8, 132a/2,
 139a/9, 140a/2
 s. cānvirdi 071b/8
 s.+ de 096a/11, 116b/1, 127b/7,
 151b/14
 s.+ den 075a/10, 078b/6, 138a/7

sā'atlık : Saatlik. -1-
 s. 082b/6

şabāh : Sabah. -1- [Ar]
 Ş. oldu 115a/7

şābit : Kesinleşmiş, sabit. -6-
 [Ar]
 ş. 106a/11, 118b/2, 123a/6
 ş. olmaz 140a/1
 ş. olmazdı 077b/3
 ş. olurısam 129a/7

şābitlik : Sabitlik. -1-
 ş.+ i 129a/9

şabr : Sabır. -9- [Ar]
 ş. 091a/11, 108a/11
 ş. eyledüm 122b/3
 ş. eylemek 091a/14
 ş. eylemekdür 150b/8
 ş. eyleyübildün 120a/6
 ş. itemezdi 113b/9
 ş.+ dan 141a/7
 ş.+ um 122b/4

şabrlu : Sabırlı. -1-
 ş. 091a/13

saç : Saç. -1-

s.+ ına 137b/4

saçıl - : Ortaliğa dağılmak, serpilmek.
 -2-
 s.- dı 115a/7

şad : Yüz sayısı. -1- [Far]
 ş. 107a/12

şadağa : Sadaka. -2- [Ar]
 ş. 122a/3
 ş. kıla 133a/9

şadr : Her şeyin önü, başı. -1-
 [Ar]
 ş.+ ına 132b/7

şafā : Gönül şenliği, rahat. -1-
 [Ar]
 ş. 129b/11

Şafā : (Ö.A.) Mekke'de Kabe
 yakınlarında bulunup hacıların hacda
 tavaf yaptıkları günlerde yedi defa gidip
 geldikleri yolun bir ucundaki tepedir.
 -1-
 Ş. 149a/5

şafālık : Rahatlık, şenlik. -1-
 ş. 115b/2

şāfī : Saf, duru. -6- [Ar]
 ş. 080b/8, 096b/5, 131b/9,
 151a/5, 151b/12, 152b/8

safihlik : Uçarılık. -1-
 s. 108b/5

şāfiliğ : Saflık, temizlik. -1-
 ş.+ ıla 143b/14

şafra : Öd, merare. -1- [Ar]
 ş. 121a/7

sağ(şag) : 1- Sağ (taraf). -6-
 s. 071b/15, 083b/12, 106b/3
 s.+ a 078b/1
 s.+ dan 139b/9
 s.+ ına 100a/6
 2- Sağ, hasta olmayan. -1-

Ş.+ ı 150a/15

sağıl - : Memeleri parmakların ucuyla sıkıştırılarak sütü alınmak. -1-
s.- ur 112a/6

şağır : Sağır. -1-
ş. 118b/2

sağla - : Sağlamlaştırmak. -1-
s.- dum 081a/4

sağlık(şaglık) : Sağlık, esenlik. -3-
s. 088b/6, 124a/5, 131b/2

sağlu sollu : Sağda ve solda olan. -2-
s. 094a/14, 124b/12

sağrı : Hayvanın beli ile kuyruğu arasındaki dolgun ve yuvarlakça tarafı. -1-
s.+ sın 096a/3

şāhib : Bir şeyi elinde bulunduran kimse. -3- [Ar]
ş. 104a/10
Ş. 074b/7
ş.+ i 120a/14

sāhil : Deniz, nehir veya göl kenarı. -1-
[Ar]
s.+ e 127a/7

şahrā : Ova, kır, çöl. -2- [Ar]
ş.+ larda 093a/3
ş.+ ya 083a/2

saķal : Sakal. -1-
s.+ ina 137b/4

sakın - : 1- Uzaklaşmak. -8-
s.- a 083b/8, 100a/2, 101a/10, 146a/2, 153a/12
s.- dı 144b/4
s.- duğum 077a/5
s.- miş 088b/13
2- Saklamak, muhafaza etmek. -3-
s.- a 125a/11, 139b/4
s.- ursam 129a/8

sakınmak : 1- Uzaklaşmak. -16-
s.- a 130b/2
s.- ı 099b/6, 152a/13, 153a/13
s. 074b/5, 079b/11, 099b/7, 124b/15, 125b/1, 132b/4, 145a/10, 146b/14,
147a/5, 153a/1, 154a/11
s.- dan 143b/13
2- Saklamak, muhafaza etmek. -2-
s. 074b/7
s.- da 146b/12

sakınmaklık : Sakınma. -4-
s. 144b/2, 147a/9, 150b/9
s.+ ı 145a/6

sāķıķ : Düşen, düşmüş. -1-
[Ar]
s. olmışıdı 132b/11

sākin : Hareketsiz, durgun, sakin. -5-
[Ar]
s. 118b/2
s. eylemiş 128a/8
s. ola 094b/6
s. oldı 089a/5, 129b/2

sākinlik : Sakinlik, durgunluk. -4-
s. 087a/8, 136b/11
S. 139a/10
s. iterse 088a/13

saķla - : Saklamak, korumak. -8-
s.- dı 073a/5, 117a/9
s.- rdı 124b/1
s.- rıdı 116a/5, 124b/2
s.- rın 144a/7
s.- ya 071a/3, 088a/8

saklamak : Saklama, koruma. -15-
s.- ı 097a/6, 109a/10, 144a/3, 152a/10, 153a/9
s. 087a/15, 115a/15, 126a/1, 153b/7
s.- da 123a/14, 135b/9, 146b/3, 151b/10, 153b/15
s.- dan 146a/13

saklan - : Saklanmak. -1-

s.- a 104b/3

saklanmak : Saklanma. -1-
s. 072a/11

saklayubil - : Saklayabilmek. -2-
s.- e 125a/10
s.- mekten 125b/5

saklayuma - : Saklayamamak. -1-
s.- yumazvan 121b/3

saknuqlık : Uyanıklık, teyakkuz. -1-
s. 089b/10

saksı : Topraktan yapılmış kap kakak. -2-
s. 082b/5, 107a/14

şal - : Bırakmak. -1-
ş.- ıvırdı 109a/13

şalāh : 1- Düzeltme, iyileşme. -2-
[Ar]
ş. 074b/12
ş.+ ile 091a/4
2- Dine olan bağlılık. -1-
[Ar]
ş. 109a/9

şālih : İyi, yararlı. -2- [Ar]
ş. 133a/5
ş.+ ler 082b/3

şālihlik : İyilik, yararlılık. -2-
ş.+ ı 107b/6
ş.+ ndan 106a/4

san(şan-) - : Sanmak, tasavvur etmek. -9-
s.- asın 115a/8, 126b/10
s.- dı 076a/3, 134a/15, 134b/2,
138b/3, 150a/12
s.- dum 121b/7
s.- ursa 083b/12

şanduk : Sandık. -1- [Ar]
ş. 091a/7

şanlı : Ünlü, meşhur. -1-

ş. 103a/2

şanma - : Sanmamak. -1-
s.- ya 092b/2

sanmak : Sanma, tasavvur etme. -1-
s.- mak 101b/13

şanu : Fikir, istek, dilek. -1-
ş. 142a/4

saña : Sana (zamir). -52-
s. 072b/11, 073b/9, 073b/10,
074a/2, 075b/12, 076b/11, 081b/2,
083a/11,
083b/1, 084a/12, 087b/10,
090a/9, 092a/2, 092a/4, 093a/6, 095b/6,
095b/7,
099a/10, 115a/10, 117b/1,
117b/5, 119b/2, 121b/5, 123b/5,
124a/12, 125a/12,
128a/4, 128a/7, 130b/7, 134a/13,
135a/7, 137a/10, 142a/1, 142a/3,
142a/5,
142a/8, 142a/11, 142b/5, 144a/3,
144a/8, 144b/4, 145a/1, 145b/15,
149b/5,
150a/14, 150b/9
S. 084a/15, 095b/5, 145a/2
s. yüzduta 091a/15

şar - : Sarmak. -1-
ş.- dı 117a/6

sarāy : Saray. -6- [Far]
s.+ a 147b/7
s.+ ı 074a/4, 149a/7
s.+ ına 123b/7
s.+ umuza 084b/9

şarb : Çetin, güç, zor. -1-
ş. 148b/4

sarmaş - : Dolaşmak. -1-
s.- miş 104a/12

şaru : Sarı. -1-
ş. eyledi 096a/10

şaru yüzlü : Sarı yüzlü. -1-

ş. 132b/5

sat(şat-) - : Satmak. -4-
s.- abilürsem 137b/9
s.- an 109a/12
s.- ar 086b/10
s.- dı 086b/9

sataş - : Rastlamak, tesadüf etmek. -2-
s.- duğı 080b/12
s.- sa 100b/14

satıcı : Satan, satıcı. -1-
s.+ yıldı 137b/6

şatun : Satın. -4-
ş. alam 137b/10
ş. aldı 075a/1, 109a/5
ş. aldum 082b/12

sav - : Geçıştirmek, savmak. -1-
s.- ardı 150b/2

şavāb : bk. Sevab. -3- [Ar]
ş. 072a/4
ş. görürler 152a/13
ş.+ dur 151a/5

savaş : Savaş. -28-
s. 093b/14, 095b/2, 098b/13,
098b/14, 099b/8, 100a/5, 110b/5,
110b/10,
124a/8
s. eylemek 098a/8
s. eylemek 123a/9
s. eylemekden 099b/6
s. eylemeyevüz 100a/5
s. eyleyelüm 098b/11
s. itevüz 099b/6
s. kılmağı 100b/7
s.+ a 100a/2, 112b/7, 136b/8
s.+ a dutavuz 098b/8
s.+ da 110b/3
s.+ dan 099b/6, 099b/8, 100a/1,
100a/2
s.+ ı 108b/14
s.+ ıla 122b/5
s.+ ın 097b/2

savaş - : Savaşmak, mücadele etmek.

-1-
s.- duğun 130b/9

savaşma - : Savaşmamak. -1-
s.- madum 106a/9

savaşmak : Savaşma, mücadele etme. -3-
s.- a 099b/10, 100a/3
s.- ı 099b/9

savaşsuz : Savaşsız. -1-
s. 081b/14

şavt : Ses, seda, nida. -1- [Ar]
ş.+ ı 075a/5

say(şay-) - : Tutmak, addetmek. -17-
s.- a 094a/3, 098b/15, 107a/12
s.- alar 083b/11
s.- am 077a/3
s.- ar 112a/2, 143b/3
s.- arlar 110b/14, 148a/10,
149b/14
s.- arvan 144a/3, 149b/9
s.- asın 143a/7
s.- maya 099b/12, 114b/8
s.- maz 145b/2
s.- mazdı 122b/2

sayabil - : Sayabilmek. -1-
s.- abile 102a/7

sayıl(şayıl-) - : Hesaba katılmak, dikkate alınmak. -3-
s.- a 108b/10, 153a/6
s.- ur 102a/13

şaykal : Cila. -3- [Far]
ş. 100b/2, 139b/3
ş.+ ıdur 087a/3

saymak : Tutma, addetme. -1-
s. 153a/4

sayru(şayru) : Hasta. -11-
s. 150a/15
ş. 091a/1, 128b/1, 128b/4,
128b/7
Ş. oldu 150a/5

Ş. olmaya 120b/8
ş.+ dan 150a/15
ş.+ dur 130b/11
ş.+ lara 142a/7
ş.+ ya 124a/5

şayruluk : Hastalık. -3-
ş. 088b/6, 123a/2
ş.+ lar 071a/6

şayyād : Avcı. -20- [Ar]
ş. 078b/2, 078b/4, 078b/5,
079a/1, 079a/6, 079a/10, 079a/15,
080b/1,
086a/1, 094a/12, 096a/4
Ş. 086a/1, 086a/9, 095b/10,
096a/1, 144a/15
ş.+ dan 074b/15
ş.+ lara 083a/8
ş.+ uñ 095b/4, 095b/5

sāz : Saz. -1- [Far]
s. 093a/8

sebāt : Kararlı olma. -1- [Ar]
ş.+ ı 091b/7

sebātsuz : Sebatsız, kararsız. -2-
ş. 107a/11
ş.+ dur 091b/5

sebeb : Sebep. -64- [Ar]
s. 121b/1, 145b/9, 145b/13,
151b/5
s. ola 095b/1, 108b/14
s.+ den 086b/10, 086b/11,
110a/10, 110b/1, 112a/4, 121b/5,
121b/9, 123b/13,
133a/6, 142a/3
s.+ dūr 133b/1
s.+ i 077a/5, 085a/15, 085b/2,
088b/8, 101b/3, 102b/1, 106b/7,
108b/11,
112a/3, 121b/2, 122a/9, 124a/15,
128b/6, 131a/2
s.+ idi 122b/4
s.+ idūr 101a/2
s.+ ile 081a/11, 089a/2, 100a/14,
116b/2, 129b/9, 146b/1
s.+ in 131a/5

s.+ inden 090a/9, 096b/3,
097a/13, 100b/14, 110b/8, 113a/2,
115b/5, 134a/1,
135b/13, 142b/3
s.+ iyile 077b/9
s.+ iyle 090b/15, 129b/4, 135b/2,
139a/1, 142a/15, 146a/3, 147a/2
s.+ leri 153b/2
s.+ lerin 137b/11, 147a/8, 151a/8

sebebsüz : Sebeatsız. -3-
s. 116a/8, 139a/2, 144b/6

secde : Büyük bir kimsenin önünde
eğilmek veya diz çökmek. -3-
[Ar]
s. 105b/1
s. eyle 105b/3
s. eyledi 105b/4

seç - : Seçmek. -1-
s.- selerdi 072a/6

sefer : 1- Savaş. -1- [Ar]
s.+ i 103a/4
2- Yolculuk, seyahat. -2-
[Ar]
s.+ i 106a/7
s.+ ine 152b/15

segir - : Koşmak. -4-
s.- di 076a/5, 094a/13, 134b/3,
148b/3

segirmek : Koşma. -1-
s. 087a/9

segirt - : Koşturmak. -6-
s.- e 081a/8, 098b/9
s.- ü 079a/1, 139b/5
s.- ürdi 122a/1
s.- ürsin 131a/3

segri - : Sıçramak. -6-
s.- di 092b/4, 148a/2
s.- ye 111a/3
s.- yüp 084b/1, 132a/2, 144a/14

sehel : Azıcık, pek basit. -1-
s. 106a/8

seher : Sabah açılmaya başladığı vakit.

-1- [Ar]

s. 154a/5

sehergāh : Seher vakti. -1-

[Ar]

s. 144a/10

sehl : Kolay, asan. -5- [Ar]

s. 134a/5, 143a/4, 153a/13,
153b/15

s.+ dūr 094a/11

sekiz : Sekiz. -1-

s. 075a/2

sekizinci : Sekizinci. -1-

S. 135b/8

selām : Esenlik dileme sözü. -2-

[Ar]

s. 100b/11

s. virdi 106b/6

selāmet : Güven içinde olma, emniyet.

-12- [Ar]

s. 080b/10, 096a/7, 096a/8,
110b/7, 112a/4, 113a/2, 120b/9, 138b/5,
139b/12, 146b/13
s.+ e 146a/1, 146a/6

semere : Fayda, verim. -5-

[Far]

s. 096b/5

s.+ si 081a/2

s.+ sinden 078a/4, 091a/3,
144b/7

semritmek : Tavlandırma, şişmanlatma.

-1-

s.- in 086b/15

semüz : Semiz, besili. -1-

s. 109a/5

sen : Sen (zamir). -224-

s. 072a/12, 072b/8, 074a/6,
074b/5, 076a/4, 076a/8, 081b/3, 082a/9,
082b/13, 085a/13, 091b/15,

092a/3, 092a/6, 093b/6, 095b/4, 098a/5,
098b/4,

099a/11, 100a/5, 105a/5, 110a/6,
111a/6, 112a/9, 112a/10, 112b/5,
112b/6,

115a/13, 116b/4, 116b/5,
119b/3, 130b/10, 131b/12, 132a/5,
134a/12, 135a/6,

135a/7, 137b/2, 138b/9, 144b/8,
146a/7, 149b/7, 150a/14, 150b/9,
152a/5,

152a/6, 152a/11

S. 095b/7, 099a/11

s.+ de 072a/3, 087b/11, 093b/14,
135a/5

s.+ dedür 080b/7, 093b/9

s.+ den 073a/2, 093b/5, 093b/7,

095b/8, 123b/9, 123b/10, 128a/8,
129b/3,

129b/4, 144a/3, 145b/12, 146a/6

s.+ i 079b/9, 081b/1, 082b/12,

083b/8, 084b/7, 090b/14, 095b/6,
105a/10,

117b/2, 118b/7, 121b/1,

123b/14, 129a/3, 130a/7, 133b/6,
135a/2, 142a/2

S.+ i 112b/8

s.+ üñ 071b/12, 071b/13, 072b/6,

072b/7, 072b/8, 072b/11, 073b/9,
074a/5,

074b/7, 076b/9, 076b/10,

080a/9, 080b/7, 080b/8, 081a/1, 081a/2,
081a/3,

081a/5, 081a/10, 081a/11,

081b/2, 081b/3, 081b/7, 082b/9,
082b/11, 083a/10,

083b/1, 083b/2, 083b/3, 083b/4,
083b/5, 083b/8, 084b/7, 085a/1, 090a/1,
090a/2, 090a/3, 090a/8, 090b/7,

090b/8, 090b/13, 092a/5, 093b/12,
095b/5,

098b/15, 104a/3, 104a/4,

106a/11, 108a/5, 108a/12, 110b/9,
111b/5, 114b/1,

115a/12, 116b/6, 116b/7,
116b/8, 116b/9, 116b/10, 116b/11,
116b/12,

119a/1, 119b/5, 120a/3, 123b/3,
123b/7, 123b/9, 124a/1, 124a/12,
128a/5,

129b/4, 129b/7, 130a/5, 130a/6,
130b/12, 131b/10, 133b/10, 134a/9,
134a/12,
134a/13, 134b/9, 135a/9, 137a/6,
141b/8, 141b/9, 142a/8, 142a/13,
142b/2,
142b/7, 143a/1, 143a/6, 143a/9,
144a/4, 144a/7, 144b/10, 145b/15,
146a/1,
146a/7, 149b/6, 149b/7, 150b/3,
150b/5, 150b/12, 152a/10
S.+ üñ 073b/10, 084a/11,
084a/12, 084b/9, 115a/15, 119b/3,
134b/8, 135a/13,
142a/6, 142a/7, 142a/11, 145a/1
s.+ üñçün 115b/1, 144a/5
s.+ üñile 081a/3, 134a/13,
142a/2
S.+ üñile 081a/4
s.+ üñle 144a/4

senā : Övme, methetme. -1-
[Ar]
s. 120a/2

serjek : Ağaçtan ya da topraktan
yapılmış su kabı. -1-
s.+ in 094b/8

serā : Büyük konak. -1- [Far]
s. 132a/4

serçe : Küçük bir kuş. -1-
S.+ ye 100b/10

Serendīb : (Ö.A.) Bugün Seylan ya da
Sri Lanka diye bildiğimiz ülkedir. -1-
S. 113b/4

sergerdān : Başı dönen. -4-
[Far]
s. 121a/2, 130b/9, 135b/2
S. 072b/2

sergerdānlık : Sersemlik, budalalık. -1-
s. 087a/5

sergüzeşt : Macera. -1- [Far]
s. 093a/8

sermāye : Kazanılmış, birikim. -4-
[Far]
s. eylemişdür 126b/4
s.+ si 089b/11, 101a/4
s.+ sin 153b/3

sermāyelü : Sermayeli. -1-
s. 091a/5

sernigün : Talihsiz, bahtsız. -1-
[Far]
s. 145a/8

serv : Selvi. -1- [Far]
S. 150a/4

server : Başkan, reis. -1- [Far]
s.+ i 078b/6

sev - : Sevmek. -3-
s.- ersin 114a/7
s.- gil 140b/2
s.- mezüz 082a/8

sevāb : Sevap, doğruluk. -2-
[Ar]
s. 131a/14
s. gelmeyedi 072a/7

sevdā : Sevda. -1- [Far]
s.+ dur 121a/6

sevgü : Sevgi. -7-
s.+ ŋ 072b/6
s.+ ŋi 115a/12
s.+ si 083b/6, 147b/11
s.+ sin 128a/7
s.+ sinden 116b/12
s.+ sini 148b/2

sevgülü : Sevgili. -5-
s. 111a/9, 111a/10, 136b/3,
136b/10
s.+ si 090a/14

sevin - : Sevinmek. -5-
s.- di 141a/1
s.- diler 138a/5
s.- dügi 150b/7

s.- düm 070b/9
s.- ürlr 072b/12

sevindür - : Sevindirmek. -1-
s.- düñ 092a/5

sevinmek : Sevinme. -8-
s. 084b/7, 091a/15, 093a/2,
120a/1, 120a/10, 127b/12, 142b/5,
147b/14

sevişmek : Birbirini sevmek. -8-
s.- ile 143a/15
s.- 083b/7, 115b/6, 127b/15,
129b/11, 131b/13, 142b/6, 145a/12

sevme - : Sevmemek. -1-
s.- yesin 082a/9

sevmek : Sevmek. -1-
s. 111a/11

seyl : Sel. -3- [Ar]
s. 098a/9
s.+ i 094b/8, 146b/1

seyr : Bakma, temaşa. -1-
[Ar]
s. eyledüğün 096a/2

sı(şı-) - : 1- Kırma. -1-
s.- dı 094b/8
2- Bozma. -2-
s.- sun 143b/9
s.- ya 143b/8

sıçan : Sıçan, fare. -94-
s. 077b/8, 078a/8, 079a/13,
079b/2, 079b/6, 079b/7, 080a/6, 084a/1,
084b/2, 085a/2, 086b/11, 089a/1,
090b/9, 092a/4, 092b/5, 092b/6, 092b/8,
092b/9, 093a/9, 093b/8,
093b/13, 093b/14, 094a/12, 094a/13,
094b/2, 094b/3,
096a/9, 117a/1, 117a/2, 117a/3,
117a/4, 118b/4, 118b/6, 118b/7, 139b/6,
140b/12, 140b/14, 141a/4,
141b/7, 142b/8, 142b/9, 144a/15,
144b/1, 145a/4,
145a/5, 146a/14

S. 080a/5, 080a/7, 080a/8,
080b/6, 080b/14, 081a/4, 081a/5,
081b/9,
082b/11, 083a/1, 083a/3, 084a/3,
084a/10, 093b/8, 095b/4, 118b/5,
141b/8,
142b/4, 142b/9, 143b/8, 144a/9,
144a/12, 144a/14, 144b/4
s.+ a 084b/11, 093b/5, 118b/5,
119a/1, 142b/2
s.+ ı 084b/2
S.+ ı 144a/14
s.+ ıd 117a/11
s.+ ıla 082a/2, 140b/10
s.+ lar 085a/12, 085a/14
s.+ lara 085a/6
s.+ uñ 079b/3, 080b/10, 080b/14,
084a/15, 084b/5, 084b/6, 087a/2,
142b/10
S.+ uñ 080b/13

sıçra - : Sıçramak. -1-
s.- dı 086b/1

sıdk : Doğruluk, gerçeklik. -2-
[Ar]
ş. 083a/6
ş.+ ı 143b/13

sıfat : Sıfat. -5- [Ar]
ş.+ ın 090a/4
ş.+ ında 136b/2
ş.+ larla 071a/10
ş.+ uñ 084b/8
ş.+ uñı 081b/4

sığ(şığ-) - : Sığmak. -2-
s.- ar 141b/2
s.- maz 082a/10

sığın(şığın-) - : Sığınmak. -5-
s.- a 144a/1
s.- acağum 072b/4
s.- ası 146b/9, 153a/14
s.- u 111a/8

sığınacak : Sığınacak yer. -2-
s. 102a/4, 141a/7

sığındu : Sığınacak yer. -1-

s.+ sında 102a/4

sığınıcı : Sığınıcı, sığınan. -1-
s.+ lar 092a/15

sığınmak : Sığınmak. -1-
s. 079b/5

sığma - : Sığmamak. -1-
s.- yadı 094a/8

şıhhat : Sağlık. -1- [Ar]
ş.+ dür 142a/7

şımak : 1- Bozmak. -1-
s.- ı 106a/15
2- Yenmek, mağlup etmek. -1-
s.- 120a/12

şın(şın-) - : 1- Kırılmak, parçalanmak.
-2-
s.- mış 097b/3
s.- ur 082b/6
2- Zayıf düşmek, aciz kalmak. -1-
s.- a 088a/7

sına - : bk. Sınamak
s.- mış 115b/9

sınamak (şınamak) : Denemek,
sınamak. -3-
s.- mağıla 142b/1
s.- mak 132b/4
s.- makdan 098a/8

sınan - : Denenmek, sınanmak. -3-
s.- maduk 111a/5
s.- ur 095b/2, 095b/3

sınmaqlık : Yenilme. -1-
s. 081b/15

şınukluk : Zayıflık, düşkünlük. -1-
ş. 087a/4

sınur : Sınır, hudut. -1-
s.+ ısa 099b/15

sır(sırr) : Sır. -20- [Ar]
s. 101a/12, 102a/10, 102a/12

S. 102a/12
s.+ lar 101a/15, 119a/7
s.+ lara 115b/7
s.+ ları 101a/7
s.+ ların 102a/5, 120b/7
s.+ rı 076b/6, 101a/8, 101a/11,
110a/8, 110a/9, 124a/8
s.+ rın 076b/6, 101a/8
s.+ rının 102a/9
s.+ rum 142a/9

sırtlan : Yeleli kurdun büyük bir cinsi.
-1-
s. 113a/7

sısam : Susam. -8-
s. 086b/5, 086b/9
s.+ a 085b/1, 086b/7, 086b/10
s.+ ı 085b/1, 086b/6, 086b/10

sıyır - : Sıyırmak. -1-
S.- dı 115a/8

sıl - : Silmek. -1-
s. 119a/4

silâh : Silah. -2- [Ar]
s. 079a/9
s.+ ına 100b/2

Sîmurğ : (Ö.A.) Eski İran efsanelerinde
Kaf dağında duran anka kuşu veya
masal kuşu. -2- [Far]
S. 116b/11
S.+ ı 144a/10

siğ - : Hazmolunmak. -1-
s.- sün 116a/10

siğirmek : Sindirmek. -1-
s.- den 153a/3

siğürici : Sindirici, sindirimi
kolaylaştırıcı.
-1-
s. 090a/13

sîret : İç, tavır, ahlak. -6-
[Ar]
s. 080b/7

- s.+ i 124a/7
s.+ inden 081a/9
s.+ üm 142a/9
s.+ üñ 071b/13
s.+ üñi 081b/4
- siv -** : Bir şeyin ucunu uzatmak. -1-
s.- ür 082b/4
- siyāset** : Hükmetme, idare. -2-
[Ar]
s. 077b/4
s.+ i 126a/6
- siz** : Siz (zamid). -22-
s. 071b/4, 074a/12, 095b/9,
113b/2, 115b/3
s.+ e 097b/5, 107a/5, 113a/5
s.+ lerden 103b/9, 105b/5
s.+ leri 082a/8
s.+ üñ 070b/9, 071a/4, 074a/9,
074a/10, 092a/11, 097b/3, 107b/8,
113a/4,
113b/1, 151a/5
s.+ üñile 110b/10
- siz -** : Sezmek. -1-
s.- eler 143a/4
- şohbet** : Arkadaşlık. -29- [Ar]
ş. 095a/5
ş. eyleye 120b/7
ş. kılmak 082a/13, 083b/7
ş. kılmakdan 090a/10
ş. kıılır 143b/12
ş. olmuşsa 082b/8
ş.+ de 083a/4, 152b/5
ş.+ i 094a/5, 109a/10, 127b/14,
148a/3, 151a/15
ş.+ in 107a/15, 127b/11
ş.+ inde 120a/7
ş.+ inden 116b/12, 146a/2
ş.+ ine 093a/7, 120a/7, 128a/7,
148a/7
ş.+ üme 089a/3
ş.+ ünile 082b/11
ş.+ üñ 083a/4
ş.+ üñde 150b/5
ş.+ üñe 084a/12, 134a/13
- soğ** - : Sokmak. -1-
s.- dı 150a/9
- soğmak** : Sokma. -1-
s. 088b/2
- sol(şol)** : Sol. -7-
s. 071b/15, 072a/1, 083b/12,
083b/13
s.+ a 078b/1
s.+ dan 139b/10
s.+ ina 100a/7
- sol** - : Diriliğini yitirmek. -1-
s.- ar 088a/5
- solmak** : Solma. -1-
s.- ina 126b/1
- soğ(şoğ)** : Son. -14-
s.+ a 133a/2, 133a/5, 142a/12,
149b/3, 152a/9, 152a/10
s.+ ı 077b/6, 085b/9, 104b/1,
130b/1, 135b/12, 138a/3
s.+ ında 120a/13
s.+ umı 104b/1
- şoñıcı** : Netice, sonunda. -1-
Ş. 114b/2
- şoñra** : Sonra. -20-
ş. 074b/4, 075a/10, 078b/6,
084b/11, 097a/8, 098a/9, 101b/11,
106a/8,
106a/9, 108b/7, 120a/4, 125b/3,
133a/9, 137a/4, 138a/7, 138b/2,
143a/12,
146a/13, 146b/3, 146b/12
- şoñrağı** : Sonraki. -1-
ş.+ sına 081b/11
- sor** : Söz. -1- [Far]
s.+ a 104a/15
- sor(şor-)** - : Sormak. -53-
s.- anlara 137a/1
s.- dı 071b/2, 078a/8, 084a/2,
085b/9, 093b/11, 097a/9, 105a/2,
111a/6,

111b/7, 114a/8, 126a/5, 130b/6,
134b/6, 142b/9

Ḥaber s.- dı 119a/9

s.- ğıl 114a/7

ş. 075b/11

ş.- ardı 114b/2

ş.- arsin 114b/1

ş.- dı 071b/14, 080b/14, 085a/8,

093a/2, 098a/5, 102b/1, 110b/11,
112a/9,

113b/3, 117a/3, 120a/6, 120b/15,
121b/1, 121b/5, 124a/11, 128b/6,
129b/2,

132b/9, 133b/1, 136b/15,
137b/4, 140b/11, 141b/7, 147b/4

Ş.- dı 084b/3, 110b/1, 131a/7

ş.- dılar 071a/8, 073b/7, 077b/2,
103a/10, 106a/4

ş.- duğuñuza 110a/7

sorış - : Birbirine sormak. -1-
s.- dılar 094b/1

sormak (şormak) : Sorma. -4-
s.- ı 114b/3
ş. 071b/12
ş.- da 114b/1
ş.- dur 094a/4

sovuğ (şovuğ) : Soğuk. -5-
s. 117a/2
s.+ ın 079b/4, 085a/10, 132a/7,
151a/1

soyul - : Soyulmak. -1-
s.- miş 086b/10

sög - : Sövmek, kötü söz söylemek. -1-
s.- dün 147b/3

söyle - : Söylemek. -25-
s.- diler 106b/7
s.- düğün 075b/1
s.- düm 108b/3, 108b/6
s.- dün 147b/3
s.- ı 107a/4
s.- r 082a/8
s.- rdi 085a/11, 124b/1
s.- rise 088a/7
söz s.- risem 073a/9

s.- rsin 130b/8, 130b/10, 135a/8,
137b/2

s.- rven 085a/13, 142a/3

s.- ye 104a/15, 128b/8

söz s.- ye 071a/3

s.- yem 077a/4, 104a/2

s.- yü 075a/4, 075a/9, 085b/4

söyleme - : Söylememek. -2-
söz s.- di 070b/7
s.- zisem 073a/10

söylemek : Söyleme. -3-
s.- e 075b/2
s.- den 088b/14
s.- din 070b/5

söylememek : Söylememe. -1-
s.- ün 128b/6

söylen - : Söylenmek, sözle anlatılmak.
-2-
s.- ür 073a/4, 100b/9

söyleş - : Konuşmak. -5-
s.- diler 139a/9
s.- düğün 077a/7, 077a/9
s.- em 104b/9
s.- üdururken 102b/4

söyleyici : Söyleyen. -1-
s. 074b/5

söyleyübil - : Söyleyebilmek. -1-
söz s.- ürlere 075b/15

söyün(söyin-) - : Sönmek, parlaklığı
gitmek. -2-
s.- mez 151b/9
s.- mez 108a/12

söyündür - : Söndürmek. -1-
s.- mez 151b/7

söyündürmek : Söndürmek. -2-
s.- e 150b/15
s.- den 082a/13

söz : Söz, kelime öbeği. -119-
s. 070b/6, 071a/3, 073b/7,

074a/13, 075b/4, 075b/9, 075b/12,
077a/8,
085a/12, 090b/15, 092b/3,
094a/12, 104a/12, 104b/2, 108a/7,
128b/6, 134a/4,
136b/3, 136b/5, 137b/3, 141b/9,
147b/3, 151b/7
s. söylemedi 070b/7
s. söylemege 075b/2
s. söylerisem 073a/9
s. söyleye 071a/2
s. söyleyübilürlerise 075b/15
s.+ den 074b/3, 102b/2, 105a/12,
132b/2
s.+ e 085a/10, 113a/8, 136b/13
s.+ i 070b/8, 076b/4, 080a/9,
082a/15, 084b/11, 105a/2, 108b/6,
108b/7,
113a/3, 124b/1, 142a/9, 142b/1,
146a/7, 147b/6, 154a/10
s.+ ile 072a/13, 101b/10, 140a/7
s.+ imü 141b/4
s.+ in 073b/1, 085a/11, 085b/4,
100b/1, 104a/4, 106a/12, 108b/13,
110b/10,
113a/7, 115b/10, 116a/2
s.+ in dutarlarıdı 098a/3
s.+ inden 082b/2, 098a/4
s.+ ine 080a/7, 097a/4, 108a/14,
111a/4, 113b/2, 124b/11, 132a/1,
137b/3,
153a/5
s.+ inün 075b/2
s.+ iyle 070b/8
s.+ ler 098b/4, 124b/1, 144a/5,
151a/4
s.+ lerden 092a/1
s.+ lere 101a/3
s.+ leri 073a/7, 073a/8, 073b/7,
075a/4, 084a/1, 086b/14, 087a/4,
088b/14,
102a/1, 124b/4, 142a/12
s.+ lerin 092a/4, 123b/14
s.+ lerümüze 135b/7
s.+ lerün 076a/9
s.+ üm 084a/6, 141b/5
s.+ üme 149b/8
s.+ ümüz 095a/15
s.+ ün 071a/3, 104b/1, 135a/8,
138a/2, 142b/2, 147b/4

s.+ ün de 128a/5
s.+ ün i 082a/15, 090b/13
s.+ ün le 152a/10
s.+ ünüz 107a/4
s.+ ünüzle 071a/4
s.+ ünüzü 107a/4

söz getürme - : Söz söylemek,
konuşmak. -1-
s.- di getürmedi 072a/14

sözlü : Söyleyecek sözü olan. -1-
s.+ dür 088a/14

su(şu) : Su. -50-
s. 072b/3, 078a/12, 091b/1,
092b/5, 098b/5, 103b/1, 103b/3,
105a/13,
105b/1, 105b/2, 106a/13, 123a/1,
127b/1, 130b/1, 131a/8, 132a/2,
142a/15,
145b/10, 145b/11
s.+ da 130a/2
s.+ dan 092b/8, 121a/6, 127b/6
s.+ dur 108a/10
s.+ nuñ 082a/12, 092b/5
s.+ ya 084b/2, 091b/1, 092b/4,
092b/9, 098b/3, 105b/1, 127b/5, 127b/7,
131a/12, 143b/1
s.+ yı 082a/12, 098a/8, 099a/12,
100a/9, 103b/5, 128a/8
s.+ yıla 106a/15, 116b/10,
117a/2
s.+ yın 115a/5
s.+ yına 087b/4
s.+ yını 105a/8
s.+ yu 103b/4

suâl : Sorma, soru. -5- [Ar]
s. 074a/5
s.+ den 114b/2, 134a/9
s.+ e 088b/9
s.+ i 114a/8

subağası : Su kaplumbağası. -8-
s. 084b/2, 093b/2, 126a/3,
128a/3
S. 084b/3, 130a/7
s.+ n 084b/3
s.+ nuñ 092a/4

şubh : Sabah. -2- [Ar]
ş. 137a/1
ş.+ ı 140b/10

şubhıdem : Sabah vakti. -1-
[Ar]
ş. 154a/8

suç : Suç, hata. -13-
s. 070b/9, 071a/1, 105a/2
S. 143b/7
s.+ ı 070b/4, 088a/10
s.+ ın 115b/2, 148a/9, 148a/10
s.+ um 074a/15
s.+ umuz 105b/3
s.+ uña 074a/1, 074a/3

suçlu : Suçlu. -9-
s. 072a/11, 074a/11, 148a/9,
149b/2
S. 152b/15
s.+ lardan 151b/9
s.+ nuñ 151b/7, 151b/12
s.+ van 152b/10

suçluluk : Suçluluk. -1-
s.+ um 074a/9

suçsuz : Suçsuz. -5-
s. 074a/11, 077b/10, 153b/14
s.+ dur 071a/1
s.+ van 070b/9

şuffe : Sofa. -1- [Ar]
ş. 132b/7

şūfi : Dinin emir ve yasaklarına sıkı
sıkıya bağlı olan, sofı. -1-
[Ar]
ş.+ ler 152b/1

şulh : Uyuşma, uzlaşma. -16-
[Ar]
ş. 082a/10, 099a/2, 099b/9,
110b/4, 110b/5, 151a/6
ş. eylemegi 140b/7, 141b/6
ş. eylemek 146a/12
Ş. eylemek 082a/10
ş. eylemekden 141b/3

ş. eyleye 139b/13, 146b/10
ş.+ a 110b/4, 145b/12
ş.+ ı 142b/2

sultān : Hükümdar, melik. -3-
[Ar]
s.+ dan 116a/14
s.+ lar 070b/3
s.+ uñ 140a/3

şun - : Uzatmak, uzanmak. -1-
ş.- arsa 087b/3

şūret : 1- Dış görünüş, kılık. -10-
[Ar]
ş. 116b/11
ş.+ i 080a/4, 137a/11
Ş.+ i 117a/7
ş.+ idür 119b/5
ş.+ in 090a/4, 105a/13
ş.+ ine 112a/8
ş.+ ümdeyiken 116a/12
ş.+ üñ 071b/13

2- Örnek, nüsha. -73- [Ar]
ş.+ i 072b/14, 073b/5, 075a/8,
076a/3, 076b/8, 077a/8, 077b/10,
078b/5,
079b/7, 080a/6, 081a/4, 083a/1,
084b/2, 085b/2, 086a/9, 089a/1, 092b/6,
093a/9, 094b/2, 095b/10,
096b/10, 097a/14, 098a/4, 102a/15,
102b/7, 103b/11,
104b/9, 105a/14, 106b/4,
107b/5, 109a/15, 110a/5, 111b/6,
112a/14, 113a/1,
114a/4, 114b/9, 116b/5, 117a/11,
117b/4, 117b/7, 118a/2, 118b/3, 118b/7,
119a/9, 119b/10, 121a/15,
121b/9, 122a/9, 126a/9, 127a/6, 128a/3,
128b/5,
129a/15, 130a/10, 132a/4,
132b/14, 133b/12, 134b/8, 135b/14,
138a/1, 138b/3,
139a/8, 139b/15, 141a/4, 141b/7,
142b/9, 144a/15, 145a/4, 147a/1,
148a/4,
148b/3, 148b/9
3- Resim, tasvir. -1- [Ar]
ş. 094a/8

sūsen : Susam. -1- [Ar]
s. 116b/5

susuz : Susuz, susayan. -1-
s. 093a/1

susuzlık(susuzluk) : Susuzluk. -2-
s.+ dan 103b/2
s.+ dan 077b/6

suyınca(şuyınca) : Ardından, peşi sıra. -5-
s. 079a/6, 084b/4, 092b/7,
095b/8, 106b/2

suyumca : Keyfine göre. -1-
s.+ dur 142a/4

Sübḥānallah : Hayret ve şaşma anlatır. -1- [Ar]
S. 146a/13

süci(sücü) : Şarap. -3-
s. 075a/3
s.+ den 075b/3
s.+ ye 116b/7

süd : Süt. -2-
s.+ den 145b/1
s.+ için 145b/1

sügü : Kargı, süngü, mızrak. -1-
s. 099b/3

sür - : 1- Yürütmek. -4-
s.- e 081a/8, 140a/8
s.- er 118a/1
s.- üp 112a/6
2- Geçirmek, yaşamak. -4-
s.- er 145b/6
s.- mişidi 085a/10
s.- üñ 115b/14
s.- üp 154a/6
4- İzlemek, devam etmek. -3-
s.- di 097b/1
s.- e 104a/14
s.- erlerdi 093a/4
5- Kovmak, uzaklaştırmak. -1-
s.- miş 123a/10

sürç - : Bir engele takılmak. -1-
s.- se 092a/12

süreyyā : Ülker yıldızı. -1-
[Ar]
s. 108a/13

süri - : Sürüklemek. -1-
s.- yü 089a/5

sürin - : Sürünmek. -2-
s.- ü 089a/5, 089a/7

sürmek : 1- Yürütme. -6-
s.- e 120b/12
s. 073b/1, 103b/10, 123b/4
s.- de 135b/11, 146b/4
2- Karıştırma, katma. -1-
s. 091a/2

sürmeklik : Sürme. -1-
s.+ e 116a/11

sürü : Hayvan sürüsü. -1-
s.+ ler 137b/10

süst : Gevşek, sölpük. -1-
[Far]
s. 082b/14

süstlük : Gevşeklik. -2-
s.+ ından 125a/3, 126b/8

-Ş-

şa‘bede : El çabukluğu, hokkabazlık. -1- [Ar]
ş.+ si 115b/4

şād : Sevinçli, huzurlu. -10-
[Far]
ş. 092a/6
ş. kılasın 129b/7
ş. oldı 086a/5, 137a/5, 142b/2
ş. oldılar 084a/2
Ş. olup 140b/15
ş. olurdum 141b/9
ş. olurıdı 114b/9
ş.+ van 142a/14

şādılık : Mutluluk. -20-
ş. 072b/10, 087a/1, 088a/5,
090a/11, 091b/1, 094a/5, 097b/1,
120a/1,
127b/6, 142b/7, 146b/5
ş.+ ı 118b/3, 132b/12, 137a/9
ş.+ ıla 131b/7
ş.+ ın 086b/15
ş.+ ına 092a/7
ş.+ la 096a/11, 126b/10
ş.+ uña 141b/8

şāh : Padişah, hükümdar. -1-
[Far]
ş. 104a/11

şāh : 1- Dal, budak. -2- [Far]
ş. 108a/6
ş.+ ına 096a/4
2- Kadeh. -1- [Far]
ş.+ ın 143b/1

şahıs : Kimse, fert, kişi. -2-
[Ar]
ş.+ a 095a/10
ş.+ ı 071a/4

şākir : Şükreden. -1- [Ar]
ş. 072b/10

şāmil : İçine alan, kaplayan. -2-
[Ar]
ş. 071a/11, 126a/7

şa‘r : Kıl. -1- [Ar]
ş.+ ın 115a/8

şarāb : Şarap. -3- [Ar]
ş. 075a/8
ş.+ uñ 124a/2, 153a/2

şart : Koşul. -11- [Ar]
ş. 073b/1, 133a/9, 134a/7,
135a/6
ş.+ ı 082b/3
ş.+ ıdur yirinegetürmeyevüz
130b/12
ş.+ ın 072b/13
ş.+ ın yirinegetürdi 076a/1
ş.+ ın yirinegetürem 081a/4

ş.+ ın yirinegetürümedi 101b/15
ş.+ uñ 132a/4

şaş - : Şaşmak, bozulmak. -1-
ş.- ar 082a/11

şāyed : Ola ki, şayet. -2- [Far]
ş. 072a/11, 137b/1

şāzuman : Sevinçli, memnun. -1-
[Far]
ş. 079a/1

şeb-ī hūn : Gece baskını. -3-
[Far]
ş. 097b/1, 110a/1, 110b/1

şefaķat : bk. Şefķat. -1- [Ar]
ş.+ i 072b/5

şefķat : Acıyarak ve esirgeyerek sevmek. -14- [Ar]
ş. 073a/10, 078a/7, 127b/9
ş.+ den 127b/8
ş.+ dūr 089b/11, 111b/3
ş.+ i 082b/7, 092a/8, 117a/5,
127b/12, 133b/11
ş.+ ler 123b/1
ş.+ üm 139a/1
ş.+ üñi 115a/12

şefķatlü : Müşfik, merhametli. -5-
ş. 072b/3, 076b/4, 079b/9,
080a/8, 093b/8

şehr : Şehir. -10- [Far]
ş. 071b/1
ş.+ de 071a/9, 085b/3
ş.+ i 075a/1
ş.+ imüzde 075b/3
ş.+ inde 113b/4
ş.+ iyidi 085a/3
ş.+ lerden 071a/9
ş.+ lere 110b/4
ş.+ lerüñ 153b/15

şehvet : Aşırı istek, tutku. -2-
[Ar]
ş. 114b/6
ş.+ den 114b/4

- şek** : Şüphe, kuşku. -2- [Ar]
ş. 097b/4, 109a/11
- şekāvet** : Talihsizlik, kutsuzluk. -1- [Ar]
ş.+ ümden 074b/6
- şeker** : Şeker. -1- [Far]
ş.+ iyile 120a/15
- şeksüz** : Şüphesiz. -2- [Ar]
ş. 149a/1, 153a/15
- şer(şerr)** : Yaramazlık, kötülük. -7- [Ar]
ş. 079b/10, 132a/8, 147a/3, 152a/7
ş.+ i 088a/3
ş.+ in 079b/4
ş.+ inden 146b/10
- şer'** : İlahi kanun. -1- [Ar]
ş. 153a/1
- şerbet** : Tatlandırılmış içecek. -5- [Ar]
ş. 071b/9
ş.+ den 097b/5
ş.+ dür 090a/13
ş.+ i 152a/13
ş.+ in 135a/12
- şerh** : Açıklama. -1- [Ar]
ş.+ in 071a/7
- şerī'at** : Doğru yol. -2- [Ar]
ş. 120a/14, 137a/6
- şeşil** - : Çözölmek. -1- [Ar]
ş.- e 094a/7
- şevket** : Büyüklük, heybet. -2- [Ar]
ş.+ i 080a/2, 105a/5
- şeyh** : Tarikat kurucusu. -2- [Ar]
ş. 109a/7, 109a/8
- şeytān** : Şeytan, iblis. -1- [Ar]
ş.+ dandur 075b/6
- şifā** : Hastalıktan kurtulma. -3- [Ar]
ş. 116b/3, 131b/4
ş. viresin 152a/11
- şifte** : Kaçık, düşkün, tutkun. -2- [Far]
ş. 111a/15, 113b/9
- şikāyet** : Sızlanma. -1- [Ar]
ş.+ in 128a/3
- şimāl** : Kuzey. -1- [Ar]
ş.+ den 152b/14
- şimdi** : Şimdi. -6- [Ar]
ş. 093b/13, 141a/7, 141b/3
Ş. 076b/11, 132a/9, 133b/8
- şir** : Yiğit, yürekli. -1- [Far]
ş. 111b/4
- şī'r** : Şiir. -19- [Ar]
Ş. 082a/7, 084a/11, 088b/10, 090a/13, 113b/6, 116b/4, 126b/4, 126b/8
ş.- i 096a/12
Ş.+ i 078a/11, 087b/3, 088a/14, 135a/6, 135a/13, 144b/7, 146a/8, 147b/1, 150b/6, 154a/6
- şīrīn** : Tatlı, latif. -2- [Far]
ş. 123b/1, 124b/5
- şirk** : Allah'a ortak koşma. -1- [Ar]
ş. 113b/6
- şiş ol** - : Rastlamak, tesadüf etmek. -2- [Ar]
ş. oldu 086b/8, 114a/6
- şol** : Şu, o. -113- [Ar]
ş. 070b/9, 072a/8, 072b/8, 073b/6, 076b/3, 076b/6, 078a/3, 080b/12, 082a/13, 082b/11, 084a/4,

084b/4, 084b/11, 087b/15, 088b/14,
089b/3, 089b/6,
090a/4, 090b/1, 090b/2, 091b/1,
091b/5, 091b/10, 092a/1, 093b/8,
095a/11,
097a/2, 097b/5, 099b/1, 099b/7,
100a/7, 100a/12, 100b/1, 103a/2,
104b/4,
105b/3, 107a/9, 107a/13,
107a/15, 107b/2, 110b/7, 111a/14,
113a/7, 113b/2,
115b/8, 116b/6, 116b/7, 118b/2,
120a/9, 121b/3, 122b/9, 122b/10,
123a/1,
126b/2, 126b/3, 129b/4, 129b/9,
130b/2, 130b/8, 131b/9, 131b/13,
132a/5,
133a/5, 135a/3, 135a/5, 137b/3,
137b/9, 139b/9, 140a/2, 140b/2, 141b/1,
143b/1, 144a/4, 144b/6, 145a/7,
146a/2, 146a/11, 147b/3, 149a/4,
149a/6,
149b/11, 150b/3, 151a/8,
151b/4, 152b/14, 153a/3, 153a/5
Ş. 071a/10, 079a/6, 083a/4,
083a/8, 093b/6, 093b/7, 107a/12,
107b/6,
110b/7, 112a/9, 115b/8, 125b/2,
126b/3, 135b/11, 143a/6, 146b/13,
149b/8,
154a/8
ş. düzetmek 075b/13
ş.+ dur 089b/5

şolok gün : O gün. -1-
ş. 77b/3

şolok sâ'at : O saatte, tam o anda.
-12-

ş. 079b/7, 086b/2, 071b/9,
076a/5, 086b/13, 093b/4, 094a/15,
094b/1, 113b/14, 121b/8,
148a/5, 148b/4

şöyle : Şöyle. -61-
ş. 083b/7, 088b/6, 090b/6,
090b/8, 091b/3, 093a/4, 093b/1,
098b/13,
105b/2, 106a/7, 108a/12, 109b/2,
110b/10, 111a/15, 113a/3, 116a/14,

119b/4,
123a/1, 124b/2, 127b/8, 129b/3,
131a/10, 131b/7, 135a/10, 137b/14,
137b/15,
138b/4, 138b/7, 138b/8,
139b/14, 144a/13, 145b/6, 152a/3,
152b/13, 153b/1
Ş. 077b/1, 079a/3, 082a/11,
086b/2, 087a/12, 087b/4, 092b/3,
095b/5,
102a/3, 121a/2, 123b/1, 128a/1,
131b/8, 132b/11, 134b/1, 137a/7,
138a/8,
139b/10, 150a/12, 151b/8
ş.+ dür 091b/7, 095b/9, 129a/2
ş.+ ven 132b/8

şu : 1- İşaret zamiri. -29-
ş.+ ndan 071b/10, 076b/1,
076b/3, 082b/13, 088b/8, 105a/6,
105b/5, 109b/1,
115b/3, 135a/2, 138a/2
Ş.+ ndan 099a/13, 122b/1
ş.+ nlardan 151b/13
ş.+ nlardandır 102a/11
ş.+ nuş 081a/2, 082a/1, 108a/5,
120a/5, 125a/2, 154a/4
Ş.+ nuş 102b/4
ş.+ nuşçün 076a/8, 086b/3
ş.+ şa 085a/15, 101b/14, 105a/7
Ş.+ şa 088b/5, 091b/4
2- İşaret sıfatı. -6-
ş. 090a/7, 091a/5, 142a/7
Ş. 084b/10, 094b/5, 150b/7

şu'le : Alev, ateş ışığı. -1-
[Ar]
ş.+ dür 107b/8

şüristân : Çorak, verimsiz yer. -1-
[Far]
ş.+ da 087b/15

şühhet : Şüphe. -5- [Ar]
ş. 070b/2, 104a/3, 128a/5
ş.+ den 083b/2
ş.+ e 134b/1

şükr : Şükür, minnet. -8- [Ar]
ş. 073a/2, 091a/13

ş. eylediler 120a/2
ş. eylemek 091a/10, 094a/7
ş.+ i 139a/4
ş.+ in 139a/6
ş.+ ini 077a/4

şükrlü : Şükürlü. -2-
ş. 092a/15
ş.+ ler 139a/7

şürü : Başlama, girme. -1-
[Ar]
ş. 108b/10

-T-

ta : Vaktaki, ne zaman ki. -115-
t. 071a/8, 071b/10, 073a/5,
079a/5, 082b/11, 085a/1, 086b/12,
089b/14,
104b/3, 105b/5, 106b/5, 109b/1,
109b/5, 112b/4, 114a/3, 115a/6, 115b/3,
115b/10, 116a/10, 120b/15,
122a/8, 124a/5, 126b/13, 127a/4,
129a/3, 129a/13,
133b/12, 135a/2, 135a/4, 138a/4,
142a/8, 142a/9, 142b/5, 144b/4, 145a/3,
153a/4
T. 071a/13, 074a/14, 075a/3,
076b/5, 077b/5, 077b/6, 077b/10,
079a/11,
079a/12, 079a/14, 079a/15,
080a/1, 080a/2, 081a/7, 083a/4, 085a/7,
085a/12,
086b/3, 086b/7, 087a/1,
088b/12, 089a/5, 089a/7, 090a/9,
094b/1, 094b/7,
095a/4, 096b/2, 099a/5, 101a/3,
101b/7, 101b/11, 101b/15, 102b/5,
104a/2,
105a/11, 105b/6, 106b/1,
106b/2, 107a/4, 107b/3, 109a/11,
110b/13, 111b/2,
113b/15, 114a/4, 117b/2, 119a/7,
119b/9, 122a/4, 124a/1, 124b/12,
125b/4,
126b/7, 129b/7, 131b/4,
133b/10, 134a/9, 134b/3, 135b/2,
135b/10, 135b/12,
136b/6, 136b/7, 136b/8,

136b/14, 138a/2, 138b/1, 139a/1,
139b/4, 139b/12,
143b/10, 146b/1, 146b/10,
148a/2, 150b/1, 150b/2, 153a/10

ta'alluk : İlişkisi bulunma. -2-
[Ar]
t. 081b/13, 129a/9

ta'ām : Yemek, aş, rızık. -14-
[Ar]
t. 082b/10, 085a/4, 086b/8,
122a/8, 129b/8
t.+ da 130a/1
t.+ ı 077b/5, 120b/8, 132b/13
t.+ ın 085a/8
t.+ uş 124a/2, 153a/2
t.+ uşdan 081a/11
t.+ uşvan 081a/11

tā'at : Allah'a ibadet etme. -7-
[Ar]
t. 080b/1, 116a/3, 127b/3
t.+ ına 153b/12
t.+ ında 078b/7
t.+ inde 097a/12
t.+ ine 127a/5

tab : Yaradılış, tabiat. -5-
[Ar]
t. 086b/15, 152b/12
t.+ ı 136a/7
t.+ umuzda 145b/8
t.+ uşuz 074a/9

taban : Taban. -1-
t.+ ında 152b/11

tabīb : Hekim, doktor. -10-
[Ar]
t. 071a/9, 071a/10, 071a/13,
071a/14, 071b/2, 071b/5
t.+ e 071b/9
t.+ ler 131a/6
t.+ lık 071a/8

tāç : Taç. -3- [Ar]
t. 108a/3
t.+ dan 124a/4
t.+ ı 108a/2

tağ : Dağ. -10-
t. 089b/3, 118b/3, 147b/12
t.+ a 118b/3, 147b/11, 148b/4,
148b/7

t.+ da 118b/1, 119b/7
t.+ ı 117a/1

tağıl - : Harcanmak, yok olup gitmek.
-1-
t.- dı 091b/4

tağla - : Dağlamak. -1-
t.- dı 150b/7

taht : Taht. -5- [Far]
t. 114a/4, 114a/5, 115a/6
t.+ a 115a/9

tahte'sserā : Toprak altı. -1-
[Ar]
t.+ ya 108a/13

takat : Güç, kuvvet. -3- [Ar]
t.+ i 090a/12, 150b/4
t.+ umuz 110b/2

taqdır : Kader, yazgı. -7- [Ar]
t. 101a/13
t.+ i 093b/10, 153a/7
t.+ inden 152a/6
t.+ ine 079b/10, 122a/4, 152a/3

taqrır : Kararını bulma, yerleştirme. -9-
[Ar]
t. 108b/12
T. 071b/14
t. eyledi 135a/15
t. eylemege yüzduydılar 087a/12
t. eylemekden 084b/11
t. eylendi 107b/8
t. eyleridi 124b/5
t. eyleyüp 101b/10
t. oldı 144a/9

taqşırhık : Kusur. -1-
t. 102a/8

taqvā : Allah korkusu ile günahlardan kaçınma. -1- [Ar]

t. 074a/11

tal - : Dalmak. -1-
t.- dum 135a/13

talī : Baht, kader. -2- [Ar]
t. 095a/4
t.+ uñ 119b/2

tama : Hırs, aç gözlülük. -13-
[Ar]
t. 089a/2
t. eylediler 109a/6
t.+ dur 089b/5
t.+ ı 082a/3, 142a/6, 143a/6
t.+ ın 082b/9, 095b/8, 121a/4,
129a/5, 140b/4
t.+ ına 075b/13, 141b/6

tama'lık : Aç gözlülük. -1-
t. 133b/9

tamām : Bitme, son bulma, hitam, ikmal. -5- [Ar]
t. 071a/6, 073b/7
T. 077a/1
t.+ ına 125a/11, 146b/11

tamām : Mükemmel, tam, bütün. -36- [Ar]
t. 076b/3, 079b/3, 080a/5,
080b/8, 097b/1, 100a/12, 101b/11,
102b/7,
108a/13, 109a/2, 109b/4, 109b/6,
114a/4, 115a/1, 116a/2, 117a/7,
117a/10,
118b/1, 120a/10, 120b/11,
124a/5, 124b/10, 128b/8, 131b/11,
134b/5, 135a/15,
138a/2, 139b/1, 140b/9, 142b/5,
142b/6, 142b/8, 144a/2, 152b/2
t.+ ın 076a/9, 104b/1

tamāmet : Tamamıyla. -1-
[Ar]
t. 134b/6

tamāmlık : Tamamlık. -4-
t.+ ı 081a/1, 091a/15, 102a/2,
130b/4

ṭamu : Cehennem. -1- ṭ.+ dan 107b/8	ṭ. 079a/11 ṭ.+ ı 131a/6 ṭ.+ ile 115b/5, 139b/13 ṭ.+ inden 101a/2 ṭ.+ iyile 099b/10, 146a/15 ṭ.+ iyle 079a/4, 095a/14
ṭa'na urıcı : Sövcü, lanetleyici. -1- ṭ.+ lar 080b/5	
ṭanıṣ - : Danışmak. -1- ṭ.- dum 108b/7	ṭarīkat : İlahi yol. -1- [Ar] ṭ. 137a/6
ṭanuḵ : Şahit. -4- ṭ. 072a/5 ṭ. dururmaḵdan 072a/6 ṭ.+ dur 150b/11 ṭ.+ ıla 077b/2	ṭarlıḵ : Darlık, sıkıntı. -7- ṭ. 150b/1 ṭ.+ da 145b/5 ṭ.+ ı 089b/3, 103a/6, 152a/14 ṭ.+ ın 139a/8, 152b/2
ṭanuḵlıḵ(luḵ) : Şahitlik, tanıklık. -7- ṭ. 074b/8 Ṭ. 077b/1 ṭ. virem 077a/10 ṭ. virüridi 146a/9 ṭ. virürise 146a/10 ṭ.+ ı 077a/8 ṭ.+ ıyla 077b/3	ṭarrār : Dolandırıcı, yankesici. -3- [Ar] ṭ. 109a/6, 109a/14 ṭ.+ ı 113b/1
ṭanuḵsuz : Tanıksız, şahitsiz. -1- ṭ. 074a/8	ṭart - : Çekmek. -2- ṭ.- an 133a/7 ṭ.- aruz 103b/8
ṭapu : Huzur, makam. -4- ṭ.+ ṇda 150b/3 ṭ.+ sında 111b/8, 116a/2, 151a/12	ṭaṣavvur : Bellekte canlandırmak. -3- [Ar] ṭ. eyledüm 093a/4 ṭ. eyleridi 127b/8 ṭ. kıldı 122a/6
ṭapu ḵılmak : İtaat etmek, boyun eğmek. -2- ṭ. kıla 100b/10 ṭ. ḵılmayalardı 103a/4	ṭaṣ : 1- Taş. -4- ṭ. 107a/14, 108a/3 ṭ.+ a 094b/7 ṭ.+ lar 152b/12 2- Dış. -4- ṭ. 107a/13 ṭ.+ dan 133a/5 ṭ.+ ın 153b/6 ṭ.+ uṇı 119a/4
ṭar : Dar. -3- ṭ. 087b/3, 091b/4, 135b/5	ṭaṣı(daṣı-) : Taşımak. -3- ṭ.- dı 127b/1 ṭ.- sunlar 119b/7 ṭ.- yam 086a/9
ṭarab : Sevinç, mutluluk, coşku. -1- [Ar] ṭ. 127b/6	ṭaṣın(daṣın-) : Taşınmak. -2- ṭ.- a 127a/7 ṭ.- up 089b/15
ṭaraf : Taraf, yön. -2- [Ar] ṭ.+ ı 125a/10 ṭ.+ ın 073a/10	
ṭarīḵ : Usul, yöntem. -9- [Ar]	

taşınmak : Taşınma. -1-
t. 087a/6

taşra : Dışarı. -4-
t. 092b/8, 113b/13, 133a/6,
140b/14

tatlu : Tatlı. -6-
t. 124b/3, 131b/9, 147a/8,
149a/3, 151b/7
t.+ sı 090a/14

tatsız : Tatsız, lezzetsiz. -1-
t. 131b/9

tavşan : Tavşan. -17-
t. 103a/9, 103b/6, 106a/5,
106a/8, 106b/4, 106b/5, 107b/5
T. 106a/10, 106a/12
t.+ a 106a/3
t.+ ı 106a/9
t.+ lar 103b/5, 103b/6, 103b/11,
105a/14
T.+ lar 103b/11, 104b/9

tavuk : Tavuk. -1-
t. 091a/8

tavus : Tavus, bir kuş türü. -4-
t. 078a/10, 078a/11, 103a/3,
116b/12

tâyife : Topluluk, grup. -9-
[Ar]
t. 073b/10, 075a/8, 083a/6,
085b/6, 109a/3, 131b/12, 144a/4
t.+ den 146b/15
t.+ si 096b/6

tâze : Taze, yeni. -11- [Far]
t. 084a/5, 086a/8, 094b/5,
100b/8, 127a/1, 143a/9, 145b/14
t. kıla 128b/3
t. kılam 137b/11
t. kılayıdı 137a/5
t. kıluy 107a/4

tâzele - : Yenilemek. -1-
t.- meyince 152b/13

tâzelen - : Yenilenmek. -1-
t.- di 108a/5

tâzelenüdur - : Tazelenedurmak. -1-
t.- ur 082a/5

tâzelik : 1- Tazelik. -2-
t.+ i 082a/5, 127b/15
2- Gençlik, körpelik. -1-
t.+ ini 126a/10

tâze yüzlülük : Güleçlik, sırtkanlık. -1-
t.+ ile 076a/2

tâzî : Tazî. -1- [Far]
t. 100b/4

Tâzî : Arapça. -5- [Far]
T. 082a/7, 088a/14, 096a/12,
147b/1, 154a/6

te'vîl : Kapalı olan bir şeyi açma. -3-
[Ar]
t. 074b/1, 082a/4, 094a/1

Te'âlâ : "Yüksek olsun" anlamında bir
ululama sözü. -9- [Ar]
T. 096b/7, 101b/3, 117a/7,
124a/1, 135b/6, 136a/3, 137a/4, 137b/1,
154a/14

teba' : Tabi olma, uyma. -1-
[Ar]
t.+ ı 087a/15

te'cîl : Geciktirmek. -2- [Ar]
t. eyleye 135b/11
t.+ den 139b/4

tecride : Tecrübe, deneme. -14-
[Ar]
t. 072b/11, 075b/6, 081a/7,
100a/15, 135b/2, 151a/3
t.+ den 099a/10
t.+ ler 090b/1
t.+ lerden 079a/9
t.+ leri 139b/2, 146b/4
t.+ si 071a/11
t.+ yile 089b/7
t.+ yle 121a/8

tedārük : Araştırıp bulma. -6-
[Ar]
t. 073b/3, 103b/8
t.+ i 123a/13
t.+ in 103a/8, 113b/12, 131a/2

tedbīr : Tedbir, önlem. -33-
[Ar]
t. 087a/15, 089b/9, 098a/1,
098a/6, 100a/12, 101b/1, 101b/9,
101b/11,
101b/12, 104a/10, 108b/13,
120b/4, 128a/9, 149b/1, 153a/9
t. eyler 145b/5
t.+ i 072b/4, 083b/4, 094a/5,
115b/9, 115b/10, 128a/10, 129a/11,
139b/3,
143a/3
t.+ in 123a/15
t.+ in eylemek 121a/7
t.+ inde 101b/9
t.+ inden 099a/6
t.+ lerde 142a/12
t.+ leri 109a/2
t.+ üm 099b/9, 150b/8

tedbīrsüz : Tedbirsiz, hazırlıksız. -1-
t. 126a/1

tedebbūr : Tedbirli olma. -1-
[Ar]
t. 135b/12

tefāvūt : İki şey arasındaki fark. -3-
[Ar]
t. 107a/15
t.+ le 102a/9
t.+ ler 123a/7

tefekkkūr : Düşünme, zihin yorma. -3-
[Ar]
t. eyledi 096a/2
t. eyleye 096b/4
t.+ de 116a/12

teferrūc : Gezinme, dolaşma. -2-
[Ar]
t. 106b/1
t.+ inde 151a/2

tekebbūr : Kibirlenme. -2-
[Ar]
t. 136b/4
t.+ de 145b/6

tekebbūrlik : Kibirlilik. -4-
t. 124a/9, 136b/7
t. kıla 105a/4
t.+ i 120b/11

tekellūf : Zahmete girme. -3-
[Ar]
t. 082a/10, 130b/13
t.+ ler 099a/14

tekrār : Yineleme. -1- [Ar]
t. 080a/9

tekye : Dayanmak, yaslanmak. -4-
t. 145b/8
T. 098b/3
t. eylemeye 108b/4
t. urmağ 098a/10

telef : Bozma, harap etme. -2-
[Ar]
t. olmağının 105a/5
t.+ e 088a/9

telefci : Telef eden. -1-
t.+ dūr 088a/12

teleflik : Telef olmaklık. -4-
t. 139a/3, 139b/10
t. yerine getir 071a/5
t.+ e 099a/7

temāšā : Gezme, dolaşma. -1-
[Far]
t. 106b/1

temīz : Temiz, pak. -2- [Ar]
t. 113a/7, 141b/4

temyīz : Ayırma yetisi veya becerisi. -1- [Ar]
t.+ inden 147a/4

ten : Ten, vücut. -15- [Far]

t. 071a/7, 081b/9, 081b/11,
090b/2, 091a/13, 124a/11, 127b/13
t.+ den 122b/7
t.+ i 096a/4, 135a/12, 139a/3
T.+ i 126b/9
t.+ üm 095a/8
t.+ üñ 083b/10

tena'um : Bolluk içinde olmak. -1-
[Ar]
t.+ a 092a/7

tenekkür : Kıyafet değiştirmek. -1-
[Ar]
T. 135b/11

Teğri : Allah. -31-
T.+ 'den 116b/2
T.+ 'nün 072a/3, 075b/8, 076a/6,
080a/4, 101b/5, 139a/6, 152a/2, 152a/5,
152a/8, 153a/7
T. 072a/4, 078a/1, 082a/8,
089b/7, 096b/7, 101b/3, 106a/1,
116a/15,
117a/7, 124a/1, 135b/6, 136a/3,
137a/4, 137b/1, 139a/4, 152a/2, 152a/6,
154a/14
T.+ nün 079b/10
T.+ 'nün 080a/4

terāzu : Terazî. -1- [Ar]
t. 072a/5

terbiyyet : Terbiye. -1- [Ar]
t. 107b/3

tercümān : Tercüme eden, bildiren. -2-
[Ar]
t.+ ı 083b/10
t.+ ıdur 104a/6

tercüme : Çeviri. -5- [Ar]
t. 082a/7
T. 091a/4
T.+ i 089b/13, 096a/12, 150a/2

terk : Terk, bırakma. -6- [Ar]
t. eyledi 128a/1
t. eylediler 087a/11
t. eylemeye 140b/3

t. itmek 098a/8, 145b/3
t. olmuştı 132b/12

terkīb : Birleştirme. -1- [Ar]
t.+ in 071b/5

tertīb : Sıralama, düzen. -4-
[Ar]
t. 076b/9, 102a/5, 109a/11,
119b/9

ter ü taze : Çok taze, körpe. -1-
[Far]
t. 092a/5

tevaḫḫu' : Bekleme, umut etme. -1-
[Ar]
t. 135a/5

tevaḫḫūf : Durma, bekleme. -1-
[Ar]
t. eylesen 134a/14

tevbe : Tövbe. -2- [Ar]
t. 074a/1, 127b/2

tevfik : Allah'ın yardımına kavuşma.
-2- [Ar]
t. 144b/10
t.+ ın 096b/8

tezerv : Sülün. -1- [Ar]
t. 103a/3

tıb : Tıp. -1- [Ar]
t. 071a/15

ticāret : Ticaret. -1- [Ar]
t. 143b/2

tīmār : Bakım. -10- [Far]
t. eyle 154a/9
t. eyledi 112b/1
t. eylemekde 147b/8
t. eylemez 133b/2
t. eyleye 075a/7
t.+ ı 091a/14, 092a/8
t.+ ını 102a/7
t.+ umuza 087a/11
t.+ uñla 144a/4

tīmārınsuz : İlgilenmeden. -1- t. 145a/11	1- uban 117a/8 2- Kaplamak, sarmak. -1- 1- mışdur 133b/7
tīmārla - : Bakımını yapmak. -1- t.- yanlardan 128b/6	ıoldır - : Doldurmak. -1- ı.- a 120a/15
tıryak : Bazı hastalıklara karşı kullanılan bir cins macun. -2- [Ar] t. 108a/10 t.+ ı 108b/5	ıolın - : Ayın dolunay durumuna gelmesi. -1- ı.- ub 117a/8
tız(tız) : Çabuk. -25- [Far] t. 080a/6 t. 080a/6, 082b/4, 082b/5, 082b/6, 082b/15, 098b/3, 100a/12, 102a/12, 105b/3, 113b/1, 124b/11, 126a/2, 132a/6, 137a/6, 140a/4, 142b/10, 143b/4, 148a/7 T. 087a/10, 096a/6, 100a/4, 132a/5 t. gözinyalbırdadır 072a/1	ıon : bk. Don. -4- ı. 133a/7 ı.+ ın 139a/3 ı.+ ındadır 109a/9 ı.+ ını 109a/10
tızcek : Çabucak, derhal, hemen. -1- t. 143b/2	ıop : Top. -1- ı. 091b/5
tızirek : Derhal, çabucak. -6- t. 097b/5, 110b/12, 122b/5, 131a/2, 143a/7 T. 128b/9	ıosunlık : Haşarılık. -1- t.+ ı 130a/9
tızlik(tızlık) : Sertlik. -4- t.+ i 122b/9 t.+ ler 084b/3 t. 104a/15 t.+ i 104a/14	ıoz : Toz. -4- t.+ ı 080a/1, 120a/15 t.+ ından 070b/2 t.+ ını 100b/5
tobra : Torba. -5- t. 078b/2, 095b/10 t.+ nuñ 096a/1 t.+ sı 095b/6 t.+ ya 094a/15	ıöhmet : Birine isnat olunan suç. -3- [Ar] t. 076a/8 t.+ i 075b/14, 113b/6
ıol - : 1- Dolmak. -3- ı.- dı 137b/8 ı.- mışdur 084a/7	ıur - : bk. Durmak. -1- ı.- urıdı 117a/8
	ıurfı : Yeni ve ender görünen nesne. -1- [Ar] ı.+ sı 113b/2
	ıüıı : Papağan. -3- [Far] ı. 075a/1, 075a/8 ı.+ lar 075a/9
	ıuz : Güzellik, şirinlik. -1- ı.+ ı 074b/12
	ıümen : Pek çok. -1- t. 096a/13

Türkî : Türkçe. -9-

T. 078a/11, 087b/3, 087b/9,
089a/7, 135a/6, 135a/13, 144b/7,
146a/8,
150b/6

türrehât : Saçma sapan sözler. -1-
[Ar]
t. 102a/1

tüs : İnce tüy. -1-
t.+ i 133a/5

tütün : Duman. -1-
t. 131a/8

-U-

uç : Uç, kenar. -2-
u.+ ıyla 087b/11
u.+ ma 151a/2

ucuzlık : Ucuzluk. -1-
u. 154a/1

uç - : Uçmak. -12-
u.- a 088b/4, 093b/7, 093b/14
u.- dı 094a/13, 108b/11, 148b/4,
154a/10
u.- mağa 079a/2
u.- up 084a/15, 092b/4, 093b/3
U.- up 092b/7

ud : Haya, edep, utanç. -3-
u. 088a/4, 088b/11

ūd : Ağaç, odun. -2- [Ar]
‘.+ dan 132b/6
‘.+ ı 132b/7

uğra - : Uğramak. -5-
u. 154a/8
u.- dı 094b/1
u.- dı 150a/11
u.- ya 094a/4
u.-yıcak 090b/11

uğrap : Uğrayıp. -1-
u. 143b/9

uğraş - : Çarpışmak, savaşmak. -2-

u.- mada 098b/6
u.- mak 098b/14

uğrı(uğru) : Hırsız. -17-
u. 111a/10, 111a/12, 111b/2,
111b/6, 112a/3, 112a/5, 112a/7, 112a/9,
112a/14, 112b/3, 112b/7, 113a/1
U. 112b/2
u.+ dan 111b/3
u.+ dur 112b/8
u.+ ya 112b/4
u.+ yı 111b/4

uğrılık : Hırsızlık. -1-
u.+ a 087b/13

uğur : Ön, yön. -1-
u.+ ında 098a/9

uğurla - : Çalmak. -3-
u.- ya 112a/8
u.- yam 112a/12
u.- yasın 112b/5

uğurlamak : Çalma. -1-
u. 112b/8

‘uhde : Sorumluluk. -2- [Ar]
‘.+ sinden 146b/2, 151b/3

‘uķūbet : İşkence, ceza. -3-
[Ar]
‘. eyledi 116a/9
‘. eyleye 124b/7
‘.+ i 143b/4

ulal - : Büyümek, yetişmek. -1-
u.- dı 112b/7

ulaş - : Ulaşmak. -19-
u.- a 139b/12, 146b/6
u.- am 142a/8, 142b/5
u.- dı 102b/7, 103a/1, 109a/9,
148b/5
u.- dılar 087a/11
u.- duklarıçün 072b/12
u.- maz 082a/1, 084b/10
u.- mış 081b/11, 091a/1

- u.- mışıdı 078a/14
u.- ubilür 087b/5
u.- ur 138a/3
u.- ursa 101b/9, 127b/10
- ulaşdur** - : Ulaştırmak. -3-
u.- maķ 142a/1
u.- maya 107b/3
u.- up 100b/5
- ulaşduru(ulaşduru)** : Sürekli, devamlı, fasılasız. -2-
u. 099a/2, 101b/5
- ulaşık** : Yakınlık, akrabalık. -2-
u.+ lardan 150b/3
u.+ larının 153b/9
- ulaşmaķ** : Ulaşma. -12-
u.- a 080b/11
u.- ı 145b/3
u. 082b/2, 082b/6, 088b/7,
091b/1, 128a/8, 146a/7, 153a/1
u.- da 145b/15
u.- dan 128a/7, 134a/14
- ulaşmaķlık** : Kavuşma. -5-
u. 081a/5, 090a/12, 129b/3,
145a/4, 154a/4
- ulaşmamamak** : Ulaşmama. -1-
u. 083b/1
- ulu** : Çok büyük, pek önemli. -
27-
u. 070b/5, 076b/10, 082a/14,
090a/11, 097a/9, 098a/8, 100b/8,
108b/8,
110b/14, 120a/1, 120a/11,
123a/1, 123b/15, 124b/7, 137b/11,
148a/9, 148a/10,
150a/9, 151a/7, 151b/3, 152a/9
u.+ lar 143a/5
u.+ sı 073b/8, 152a/2, 152a/15
u.+ sıvan 080a/11
u.+ yıldı 120b/4
- ulula** - : Üstün kılmak, yüceltmek. -2-
u.- maya 101b/13
u.- yasın 082b/2
- ululamaķ** : Üstün kılma, yüceltme. -1-
u. 124b/2
- ululan** - : Saygı gösterilmek. -1-
u.- ur 088a/14
- ululuk** : Azamet. -19-
u. 080b/2, 080b/6, 089a/8,
092a/9, 092a/14, 116a/6, 122a/5, 147b/9
u.+ a 082b/1, 082b/12
u.+ dan 153b/5
u.+ ı 126b/12
u.+ ın 100b/15, 107a/11
u.+ ına 126b/11
u.+ un 089b/8
u.+ uñ 082b/3, 090a/3, 092a/6
- uluraķ** : Daha büyük, en büyük. -1-
u.+ ı 089b/11
- um** - : Ummak, beklemek. -5-
u.- a 120b/10, 153a/8
u.- arvan 129b/6
u.- duğumlayın 090b/8
- umac** : Hedef, amaç. -1-
u. 147a/9
- ‘umde** : Dayanak, destek. -1-
[Ar]
‘.+ si 149a/3
- umul** - : Umulmak, beklenmek. -2-
u.- ur 078a/7
u.- urdı 092a/6
- ummaķ** : Umma. -2-
u.- a 082b/8
u.- 083a/7
- ‘umre** : Hac mevsiminin dışında Kabe'yi ve Mekke'yi ziyaret etme. -1-
[Ar]
‘.+ sin 149a/3
- unut** - : Unutmak. -4-
u.- a 151a/8
u.- asın 143a/8
u.- maz 130a/4

u.- mazlar 148a/9	u.+ a 134a/5 u.+ ı 080b/4
unıtma - : Unutmamak. -1- u.- yam 145a/2	uslu(uşlu) : Akıllı, uslu. -15- u. 079b/3, 096b/3, 097a/4, 100a/10, 107a/13, 108b/3, 122b/8, 125a/4, 146a/4, 146a/11 U. 139b/2 u.+ lar 074b/4, 130b/2, 136b/12, 154a/13
ur - : Vurmak, çarpmak. -29- u.- a 098a/9, 100b/2, 139b/3 u.- adum 149a/6 u.- alar 109b/3 u.- avuz 109b/1 u.- dı 076a/5, 086a/3, 086a/4, 086b/2, 089a/4, 089a/6, 117a/2, 134a/1, 137b/15, 138b/4, 148a/4 u.- duğum 085a/14 u.- dum 121b/8 u.- duş 147b/3 u.- up 085a/12, 130a/10 u.- ur 113a/7, 122b/9 u.- urısa 095a/2 u.- ursın 085a/13	uşluluk : Terbiyeli olma, yavaşlık. -2- u.+ a 142a/3 u.+ dan 108b/8
urma - : Vurmamak. -3- u.- ğıl 132b/3 u.- ya 136a/2 u.- yınca 124a/6	uslurak : Usluca. -1- u.+ ı 100a/1
urmaş : Vurmak, çarpmak. -4- u.- a 081a/4 u.- ı 081a/6 u. 076a/9, 137b/2 tekye u. 098a/10	uş : İşte, şimdi. -8- u. 090b/7, 094b/4, 105a/9, 113a/5, 130b/10, 132a/8, 142a/4, 143a/6
urul - : Kurulmak, yapılmak. -1- u.- mışdur 145b/7	uşak : Ufak, küçük. -3- u. 107a/13, 148a/9, 148a/10
urun - : Giyinmek. -2- u.- dı 125a/7 u.- duğunuz 092a/11	uşat - : Parçalamak, ufaltmak. -2- u.- dı 125a/2 u.- urlar 103b/9
us : Akıl, fikir. -4- u. 094a/8, 100a/14, 126a/2, 126a/4	uşbu : Bu, işte bu. -72- u. 072b/10, 073b/3, 073b/10, 074b/6, 075b/1, 075b/11, 075b/12, 078b/3, 079a/10, 079a/13, 079a/14, 079b/9, 079b/12, 082b/10, 084a/9, 084a/13, 085b/1, 086a/8, 086b/10, 086b/11, 088a/6, 090a/6, 090a/8, 090b/14, 093a/5, 093b/12, 094a/6, 096b/8, 098b/3, 102b/1, 103b/8, 105a/8, 106a/13, 107a/10, 108b/13, 109a/8, 109a/9, 110b/2, 110b/11, 114b/2, 115b/10, 116a/12, 117b/4, 120a/3, 120a/14, 121b/5, 126b/9, 126b/11, 128b/9, 130b/9, 131a/9, 133a/1, 133a/7,
usaş : Gafil, gevşek, tembel. -3- u. 097a/4, 097a/7, 153b/15	
usahlık : Gafillik, tembellik, gevşeklik. -6- u. 135b/10, 143a/2, 143a/4 u. itersem 086a/6	

133b/1, 139a/1, 139a/9, 142b/3,
143a/4, 150b/7, 151a/1, 151a/2
U. 073b/9, 084a/4, 090b/13,
093b/9, 093b/15, 107b/3, 142a/9,
143a/8

uşbunda : Burada, bu yerde. -2-
u. 112b/7, 122a/3

uşbunuş : Bunun. -1-
u. 111b/7

‘Uṭārid : (Ö.A.) Merkür. -1-
[Ar]
‘.+ üñ 100b/2

uy - : Uymak. -3-
u.- a 144b/9
u.- agör 099a/11
u.- maz 099a/10

uyan - : Uyanmak. -9-
u. 098b/3
u.- a 094b/6, 112b/3, 112b/4
u.- dı 111b/3, 113a/1
u.- dum 150b/6
u.- mış 094b/6
u.- uñ 113a/5

uyanmak : Uyanma. -1-
u. 099a/9

uyanuk : Bilgili, haberli. -5-
u. 099b/14, 102a/3, 111b/2,
113a/8
u.+ udı 089a/4

uyanuklık (uyanıklık) : Uyanıklık,
teyakkuz. -20-
u.+ a 146a/6
u.+ ı 123b/15
u.+ uñuz 113a/4
u.+ ı 101a/6
u. 102a/1, 124b/10, 136a/1,
138a/4, 139b/1, 146a/13, 146b/3,
146b/13,
147a/9, 152a/9, 153a/9
u.+ dan 086a/6, 098b/1, 111a/5,
126a/2
u.+ dur 101a/5

uyar - : Uyandırmak, ikaz etmek. -3-
u.- dı 115a/10
u.- dum 105a/9
u.- urdı 124b/3

uydur - : Düzeltmek, yoluna koymak.
-1-
u.- dı 097a/13

uydurma - : Düzeltmemek. -1-
u.- yavan 083b/12

uyı - : Gafil olmak, geri kalmak. -2-
u.- mış 094b/6, 095a/3

uyku : Uyku. -11-
u. 086b/7, 102a/4, 114a/5,
145a/8
u. kapdı 114a/5
u.+ dan 112b/4
u.+ dayıdı 111b/2
u.+ m 116a/9
u.+ nuñ 124a/2
u.+ sı 130a/4
u.+ sindan 113a/5

uymak : Uyuma. -3-
u.- a 127a/5
u. 078b/7
u.- dan 087a/9

uymaklık : Uyuma. -2-
u. 108a/4
u.+ um 123b/11

uyu - : Uyumak. -2-
u.- dı 089a/3
u.- duğı 114a/4

uyumak : Uyuma. -1-
u. 096a/14

uyura ur - : Uyur gibi görünmek. -1-
u.- dı 115a/10

uyuz : Uyuz. -1-
u. 132b/11

uz : Ustaca, uygun, doğru. -8-

u. 088a/7, 101b/10, 117a/7,
123b/5, 126a/1, 140a/7
u.+ dur 095a/15
u.+ ırakdır 147a/6

uzadu : Uzaklaştırarak -1-
u. 095b/7

uzak : Uzak. -1-
u. 149a/2

uzan - : Uzun sürmek, uzamak. -4-
u.- dı 106a/7, 128a/2
u.- ur 099b/4, 108a/6

uzat - : Uzatmak. -3-
u. 091b/14
el u.- ur 088b/12
el u.- ursa 112b/2

uzlık : Uyuşma, barışma, sulh. -8-
u. 116a/4, 122b/5
u.+ ı 102a/2, 135a/10
u.+ ıla 139b/13
U.+ ıla 104a/12
u.+ ıyla 109a/2
u.+ lar 144a/5

uzun : Uzunluk. -1-
u.+ dur 084a/13

-Ü-

üç : Üç. -5-
ü. 072a/2, 102a/13, 141a/2
Ü. 102a/12
ü.+ dür 091a/13

üçünci : Üçüncü. -5-
ü. 098b/15, 111b/7, 113a/2,
153b/5
Ü. 109a/9

ügü : Baykuş türünden olan
puhukuşunun bir çeşidi. -43-
ü. 108a/13, 108b/11, 110a/4,
110b/2, 116b/2, 116b/3, 141a/4, 142a/4,
142b/9
Ü. 108a/4, 108b/1
ü.+ den 110b/9

ü.+ ler 096b/9, 097a/12,
097a/14, 110a/1, 110a/3, 116b/5,
119b/5, 119b/10
Ü.+ ler 110a/5, 110b/10,
115b/11, 119a/5
ü.+ lere 097a/8, 122b/3
ü.+ leri 097a/13, 119b/10
ü.+ lerün 097b/2, 120b/1
ü.+ nün 105b/6, 107b/6, 108b/1,
124b/13
ü.+ ye 108a/3
ü.+ yi 102b/4, 103a/4, 141a/2
ü.+ yile 097a/13, 099b/9, 110a/4
ü.+ yü 108a/1

üleş - : Paylaşmak, bölüşmek. -1-
ü.- diler 088b/15

üleşmek : Paylaşma. -1-
ü. 149b/6

ülfet : Ahbablık, dostluk. -1-
[Ar]
ü. 134b/2

Ülker : (Ö.A.) Süreyya yıldızı. -1-
Ü. 087b/9

ülü : Hisse, pay. -1-
ü.+ sin 073a/3

ümiz : Ümit. -13- [Far]
ü. 079a/7, 090b/8, 093b/5,
121a/5, 142b/3, 145a/12, 153b/1
Ü. 095b/8, 149b/2
ü.+ i 088b/6, 088b/8
ü.+ ler 101a/3
ü.+ üm 109a/1

ürk - : Çekinmek, uzaklaşmak. -6-
ü.- düğün 150b/10
ü.- e 085a/12, 136b/7
ü.- eler 123b/10
ü.- er 136a/7
ü.- miş 149b/11

ürkmek : Çekinme. -3-
ü.- i 143a/8, 149b/12
ü. 151a/8

ürkmeklik : Çekinme. -1-
 ü. 151b/11

ürküdüci : Ürküntü veren. -1-
 ü.+ dür 088a/3

ürkütmek : Ürküntü verme. -1-
 ü.- ile 123a/10

üst : 1- Üst, yukarı. -6-
 ü.+ inde 152b/14
 ü.+ inden 104b/9
 ü.+ ine 082a/12, 086b/15,
 094b/9, 132b/13
 2- Hakkında, dair, üzerine. -3-
 ü.+ ine 119b/4, 123a/4
 ü.+ ümüze 110b/1

üstād : Uzman kişi. -3- [Far]
 ü. 071a/13, 071b/2
 ü. 083b/15

üş - : Topluca gelmek, üşüşmek. -3-
 ü.- e 113a/1
 ü.- eler 126b/14
 ü.- mişidi 078a/12

üzeri(üzerü, üzerine) : 1- Üst, üst taraf.
 -22-
 ü.+ müze 080b/5
 ü.+ ndedür 145b/11
 ü.+ nden 108a/11
 ü.+ ne 072b/3, 075a/7, 078b/1,
 079b/8, 089a/5, 089b/3, 089b/4,
 095a/11, 95b/5, 096a/3, 105a/13,
 106b/3, 108a/3, 110a/1, 110a/4, 113b/7,
 122a/6, 140b/10,
 152b/12
 2- İçin, niyetiyle. -87-
 ü.+ nde 074a/12
 ü.+ nedür 072b/15, 073b/5
 ü. 070b/2, 072a/9, 072a/12,
 072b/6, 073b/9, 074a/4, 074a/13,
 074a/14,
 074b/8, 076a/3, 076a/9, 076b/2,
 077b/4, 078b/5, 079a/7, 079a/11,
 080a/10,
 080b/8, 081a/3, 082a/10, 085b/2,
 087a/12, 087b/2, 090a/3, 092a/2,
 092a/6,

102a/5, 102a/15, 103a/7, 103a/9,
 107a/10, 107b/3, 108a/1, 109a/11,
 109a/15,
 112a/15, 113a/7, 115a/14,
 117a/11, 117b/7, 119b/9, 119b/10,
 123a/6, 124a/9,
 126a/9, 127a/6, 128a/3, 128b/5,
 129b/1, 130a/11, 132a/4, 132b/15,
 133b/12,
 134b/1, 135b/15, 136a/2, 138a/1,
 139b/15, 140a/8, 142a/1, 144a/9,
 144a/15,
 145a/5, 145b/4, 145b/7, 146a/7,
 148b/10, 149b/10, 152b/9, 153b/13,
 154a/14
 ü.+ dür 081a/4, 084b/2, 086a/9,
 089a/1, 092b/6, 094b/2, 097a/14,
 105a/15,
 119a/9, 121a/15, 129a/15
 3- Bir kimsenin kendisi, şahsı. -5-
 ü.+ me 80a/11, 84a/4, 144b/10,
 149a/1, 153b/1
 ü.+ müze 083b/7
 4- Hakkında, dair, üstüne. -11-
 ü. 071a/1, 074a/9, 080a/10,
 087a/6, 102b/4, 113b/10, 128a/2,
 132b/3,
 143b/5, 146a/11, 154a/10

üzerine ditret - : Birine karşı özen
 gösterilmesini sağlamak. -1-
 ü.- di 111a/10

üzre : Üstüne, üstünde. -1-
 ü.+ sine 113b/8

-V-

vācib : Yapılması gerekli olan. -
 27- [Ar]
 v. 079a/4, 079a/9, 083b/9,
 102a/7, 103a/9, 146a/5
 v. gördiler 075b/7
 v. göre 092a/10
 v. göreler 153a/9
 v. görem 092a/2
 v. görmeyem 084a/12
 v. görür 082b/7, 109a/10, 147a/3
 v. kılam 142b/4
 v. oldı 077b/4, 103a/3

v. olmuşdur 080a/11
v.+ di 150b/9
v.+ dür 076b/11, 080b/2,
091a/11, 094a/7, 101b/8, 153a/8
v.+ lerdendür 091b/12, 121a/8

vāciblık : Gereklilik. -1-
v.+ ın 125b/2

va‘de : Söz vermek. -3- [Ar]
v. eyledüğün 084b/11
v.+ sin 154a/2
v.+ yi yirinegetürmekde 143a/2

va‘de : Bir iş için önceden belirlenen
sür. -1- [Ar]
V.+ de 113b/5

vaḥiy : Bir emrin Allah tarafından bir
peygambere bildirilmesi. -1-
[Ar]
v. 101b/5

vaḥşet : Vaḥşilik, yabanilik. -4-
[Ar]
v. 143b/2, 145b/1, 151b/11
v.+ i 127b/14

vaḥşī : Acımasız, duygusuz. -1-
[Ar]
v. 151a/10

vaḥşılık(vaḥşilik) : Yabanilik. -2-
v.+ ından 090a/9
v.+ ın 090b/10

vākı‘ : Olağan, mevcut. -5-
[Ar]
v. 106b/7
v. ola 120a/11
v. oldu 103b/1
v. olmasun 114a/1
v. olursa 100b/12

vākı‘a : Vuku bulan, düşen. -16-
[Ar]
v. 071a/5, 074b/6, 079b/4,
097a/8, 106a/3, 121b/2
v.+ da 093b/5, 098a/6, 110b/2
v.+ dan 079a/8, 080b/12,

099b/12
v.+ lar 080a/3
v.+ lar 098a/3
v.+ larda 095a/9
v.+ mdan 093b/12

vaḳıf : Ayırma, bağlama. -1-
[Ar]
v. 128a/7

vāḳıf : Bilen, bir konuya hakim olan.
-3- [Ar]
v. olalar 142b/7
v. oldu 076a/10
v. olur 115b/7

vaḳit : Vakit, zaman. -64- [Ar]
v. 080a/4, 081b/15, 082a/1,
083a/3, 084a/14, 087a/1, 090a/8,
091a/14,
093a/3, 094b/9, 095a/6, 095b/7,
104a/5, 108a/1, 111a/2, 111a/3,
120a/10,
144a/1, 144a/6, 144a/8, 146a/4,
150a/1, 151a/9, 152b/3, 154a/5
v.+ de 092a/8, 143b/14, 150b/12,
151a/11
v.+ den 138b/2
v.+ e 145b/5
v.+ ında 080b/5
v.+ i 098a/3, 115b/7, 132b/4
v.+ idür 086a/6, 144a/12
v.+ in 072a/13, 086b/13, 091a/1,
093b/11, 099b/7, 104b/4, 116a/15,
144a/7
v.+ inde 072b/4, 078a/7, 094a/3,
095b/2, 098b/14, 101a/15, 112a/13,
124a/8,
139a/5, 143a/3, 146a/12
v.+ ini 145a/2
v.+ iyle 140b/9, 146b/2
v.+ lardan 091a/6
v.+ lerde 123b/12, 139b/3,
153b/7

vaḳitsüz : Vakitsiz, zamansız. -1-
v. 120b/11

var : Mevcut. -106-
v. 080a/10, 086b/12, 089b/9,

091b/6, 092b/4, 092b/7, 093b/11,
093b/14,
093b/15, 097b/4, 098b/10,
099a/3, 101a/11, 106a/14, 108b/1,
126b/5, 126b/6,
135a/5, 143a/12, 144a/7, 148a/8,
152a/11, 152b/6, 152b/11
v.+ dı 098a/6
v.+ dur 071a/4, 072a/3, 073a/1,
079a/13, 083a/3, 083a/11, 083b/3,
084a/7,
085a/15, 085b/2, 086b/5,
090b/11, 091b/2, 098b/1, 101a/3,
106a/12, 108a/10,
109a/1, 110b/13, 111a/9, 112b/7,
118b/1, 130a/8, 133a/7, 140a/5,
144b/10,
148a/8, 151a/7, 151a/9
v.+ ıdı 071a/9, 071a/10, 071b/1,
071b/8, 072a/15, 074b/10, 074b/11,
074b/13,
078a/9, 086b/14, 087a/7, 090a/1,
091b/4, 093a/8, 097a/10, 097a/11,
097a/13,
098a/1, 106a/5, 108b/12,
111a/13, 112a/6, 113b/4, 113b/5,
115b/2, 115b/13,
117a/4, 120b/5, 121a/12, 126a/6,
127b/1, 127b/4, 132b/10, 132b/13,
137a/1,
137b/6, 138a/8, 140b/12,
147b/5, 147b/6
V.+ ıdı 150a/3, 150a/8
v.+ ısa 100a/6, 105a/11, 106a/11

var - : Gitmek, yürümek. -65-
v. 089b/8, 118b/3
v.- a 088b/3, 109b/4, 122a/4,
128b/3, 138a/6, 144b/2, 146b/12
v.- alar 153a/9
v.- alum 084a/10, 098b/11,
106a/15
v.- am 084a/13, 095b/8, 119b/8,
130a/6, 135a/5
v.- avan 105a/10
v.- avuz 131b/15
v.- ayım 076b/7
v.- ayın 079a/8, 134b/4
v.- dı 073a/2, 077a/7, 084b/1,
085b/4, 102a/14, 105a/13, 110a/5,

112a/13,
117b/3, 117b/6, 118a/2, 118b/3,
119a/8, 121b/4, 128b/3, 134a/11,
134b/5
v.- dılar 096a/9, 103b/2, 103b/3,
103b/5, 103b/7, 112a/13, 112b/1
v.- ıcağ 131a/11
v.- mışıdı 084b/4
v.- salar 131b/7
v.- up 109b/6
v.- ur 108a/7, 115b/8, 145b/4
karāra v.- ur 082a/11
v.- urdı 147b/11
v.- urdum 085a/5
v.- urıdum 131b/10
v.- urısa 091a/10
v.- ursam 133b/4, 141a/4,
153b/2
v.- urvan 112a/10, 112a/12

varlık : Varlık. -2-
v.+ ı 129b/7
v.+ uñ 072b/7

varmak : Gitme, yürüme. -2-
v.- a 149a/4
v. 104a/4, 104b/5

varmıssa(varmısadı, varmıssadı) :
Olsaydı, olsa, bulunsa. -6-
v. 070b/9, 083b/1, 108b/6,
134b/7, 134b/9, 135a/1

vaşf : Nitelik, özellik, vasıf. -1-
[Ar]
V.+ ını 090a/7

vaşiiyet : Vasiyet. -2- [Ar]
v. 104a/9
v. kıldı 073a/4

vazife : Görev. -2- [Ar]
v. eyledi 122b/1
v.+ si 074b/4

ve : Hem, ile, dahi, de. -2678-
[Ar]
v. 070b/1, 070b/2, 070b/3,
070b/5, 070b/6, 071a/1, 071a/2, 071a/3,
071a/6, 071a/7, 071a/10,

071a/11, 071a/12, 071a/13, 071a/14,
 071a/15, 071b/3,
 071b/5, 071b/6, 071b/7, 071b/8,
 071b/10, 071b/11, 071b/12, 071b/13,
 072a/1,
 072a/2, 072a/3, 072a/4, 072a/5,
 072a/7, 072a/10, 072a/13, 072a/14,
 072a/15,
 072b/1, 072b/2, 072b/3, 072b/4,
 072b/5, 072b/7, 072b/8, 072b/9,
 072b/10,
 072b/11, 072b/12, 072b/13,
 072b/14, 073a/2, 073a/3, 073a/4,
 073a/5, 073a/6,
 073a/7, 073a/8, 073a/9, 073a/10,
 073b/1, 073b/2, 073b/3, 073b/4, 073b/5,
 073b/6, 073b/7, 073b/8,
 073b/10, 074a/1, 074a/3, 074a/4,
 074a/5, 074a/7,
 074a/8, 074a/9, 074a/10,
 074a/11, 074a/13, 074a/15, 074b/1,
 074b/2, 074b/3,
 074b/4, 074b/5, 074b/6, 074b/7,
 074b/8, 074b/10, 074b/11, 074b/12,
 074b/13,
 074b/15, 075a/2, 075a/5, 075a/6,
 075a/8, 075a/9, 075b/2, 075b/3, 075b/5,
 075b/6, 075b/7, 075b/8,
 075b/11, 075b/14, 075b/15, 076a/1,
 076a/3, 076a/6,
 076a/8, 076a/9, 076a/10, 076b/2,
 076b/3, 076b/4, 076b/6, 076b/8, 076b/9,
 076b/10, 076b/11, 077a/2,
 077a/3, 077a/7, 077a/8, 077a/9, 077b/4,
 077b/5,
 077b/6, 077b/8, 077b/9,
 077b/10, 078a/1, 078a/2, 078a/3,
 078a/4, 078a/6,
 078a/7, 078a/8, 078a/9, 078a/13,
 078a/15, 078b/3, 078b/4, 078b/5,
 078b/7,
 078b/8, 079a/2, 079a/4, 079a/6,
 079a/7, 079a/9, 079a/12, 079a/13,
 079a/15,
 079b/1, 079b/3, 079b/4, 079b/5,
 079b/7, 079b/9, 079b/10, 079b/11,
 079b/12,
 080a/1, 080a/2, 080a/3, 080a/4,
 080a/5, 080a/6, 080a/7, 080a/9, 080b/1,
 080b/4, 080b/5, 080b/6, 080b/7,

080b/8, 080b/9, 080b/10, 080b/11,
 080b/12,
 080b/14, 080b/15, 081a/1,
 081a/3, 081a/4, 081a/5, 081a/6, 081a/7,
 081a/8,
 081a/10, 081a/11, 081b/1,
 081b/2, 081b/3, 081b/4, 081b/10,
 081b/11, 081b/12,
 081b/14, 081b/15, 082a/1,
 082a/2, 082a/3, 082a/4, 082a/5, 082a/6,
 082a/7,
 082a/10, 082a/11, 082a/12,
 082a/14, 082a/15, 082b/1, 082b/2,
 082b/3, 082b/4,
 082b/5, 082b/6, 082b/7, 082b/8,
 082b/9, 082b/10, 082b/12, 082b/14,
 082b/15,
 083a/1, 083a/2, 083a/3, 083a/4,
 083a/5, 083a/6, 083a/7, 083a/8,
 083a/11,
 083b/2, 083b/3, 083b/4, 083b/6,
 083b/7, 083b/8, 083b/9, 083b/10,
 083b/11,
 084a/2, 084a/3, 084a/4, 084a/5,
 084a/6, 084a/7, 084a/8, 084a/10,
 084a/12,
 084a/13, 084a/14, 084b/2,
 084b/4, 084b/6, 084b/7, 084b/8, 085a/1,
 085a/2,
 085a/6, 085a/7, 085a/9, 085a/10,
 085a/11, 085a/12, 085a/14, 085a/15,
 085b/2,
 085b/8, 085b/9, 086a/1, 086a/3,
 086a/5, 086a/7, 086a/8, 086a/9, 086b/4,
 086b/5, 086b/9, 086b/11,
 086b/12, 086b/13, 086b/14, 086b/15,
 087a/2, 087a/3,
 087a/4, 087a/5, 087a/6, 087a/7,
 087a/8, 087a/9, 087a/11, 087a/12,
 087a/15,
 087b/1, 087b/2, 087b/6, 087b/7,
 087b/8, 087b/9, 087b/12, 087b/13,
 087b/14,
 087b/15, 088a/2, 088a/3, 088a/5,
 088a/6, 088a/7, 088a/8, 088a/9,
 088a/10,
 088a/11, 088a/12, 088a/13,
 088b/2, 088b/3, 088b/4, 088b/6, 088b/9,
 088b/11,
 088b/12, 088b/14, 088b/15,

089a/1, 089a/3, 089b/2, 089b/5, 089b/7,
 089b/8,
 089b/9, 089b/10, 089b/11,
 089b/12, 089b/13, 089b/15, 090a/2,
 090a/3, 090a/10,
 090a/11, 090a/12, 090b/1,
 090b/5, 090b/6, 090b/7, 090b/13,
 090b/14, 091a/1,
 091a/3, 091a/6, 091a/7, 091a/8,
 091a/11, 091a/15, 091b/1, 091b/2,
 091b/3,
 091b/4, 091b/5, 091b/7, 091b/8,
 091b/9, 091b/10, 091b/11, 091b/13,
 091b/15,
 092a/1, 092a/2, 092a/3, 092a/5,
 092a/6, 092a/7, 092a/8, 092a/9,
 092a/12,
 092a/14, 092a/15, 092b/1,
 092b/2, 092b/4, 092b/5, 092b/6, 092b/8,
 092b/9,
 093a/1, 093a/2, 093a/3, 093a/6,
 093a/8, 093a/9, 093b/1, 093b/3, 093b/4,
 093b/5, 093b/8, 093b/9,
 093b/11, 094a/1, 094a/2, 094a/3,
 094a/5, 094a/6,
 094a/7, 094a/8, 094a/12,
 094a/13, 094b/1, 094b/2, 094b/3,
 094b/5, 094b/6,
 094b/8, 094b/9, 095a/3, 095a/4,
 095a/8, 095a/10, 095a/11, 095a/13,
 095a/14,
 095a/15, 095b/1, 095b/2,
 095b/3, 095b/8, 095b/10, 096a/1,
 096a/2, 096a/3,
 096a/4, 096a/5, 096a/6, 096a/9,
 096a/10, 096a/11, 096a/13, 096a/14,
 096a/15,
 096b/1, 096b/2, 096b/3, 096b/5,
 096b/7, 096b/8, 096b/9, 096b/10,
 097a/1,
 097a/3, 097a/4, 097a/5, 097a/6,
 097a/7, 097a/8, 097a/10, 097a/11,
 097a/12,
 097a/14, 097b/1, 097b/2,
 097b/3, 097b/5, 097b/6, 098a/1, 098a/2,
 098a/4,
 098a/5, 098a/7, 098a/8, 098a/9,
 098a/10, 098b/1, 098b/2, 098b/4,
 098b/5,
 098b/6, 098b/7, 098b/8, 098b/9,

098b/10, 098b/12, 098b/13, 098b/14,
 098b/15,
 099a/1, 099a/2, 099a/3, 099a/5,
 099a/6, 099a/7, 099a/8, 099a/9,
 099a/10,
 099a/13, 099a/14, 099a/15,
 099b/1, 099b/3, 099b/5, 099b/11,
 099b/12, 099b/13,
 099b/15, 100a/2, 100a/3, 100a/4,
 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100a/8,
 100a/10,
 100a/11, 100a/12, 100a/13,
 100a/14, 100a/15, 100b/1, 100b/3,
 100b/7, 100b/8,
 100b/11, 100b/12, 101a/1,
 101a/2, 101a/3, 101a/4, 101a/5, 101a/6,
 101a/8,
 101a/9, 101a/11, 101a/13,
 101a/14, 101a/15, 101b/1, 101b/2,
 101b/3, 101b/5,
 101b/6, 101b/7, 101b/10,
 101b/11, 101b/12, 101b/13, 101b/14,
 102a/2, 102a/3,
 102a/5, 102a/6, 102a/7, 102a/8,
 102a/9, 102a/10, 102a/15, 102b/1,
 102b/7,
 103a/1, 103a/2, 103a/3, 103a/6,
 103a/7, 103a/8, 103b/2, 103b/4, 103b/5,
 103b/8, 103b/10, 103b/11,
 104a/1, 104a/2, 104a/3, 104a/4, 104a/5,
 104a/6,
 104a/7, 104a/8, 104a/12,
 104a/13, 104a/14, 104a/15, 104b/1,
 104b/2, 104b/3,
 104b/8, 104b/9, 105a/1, 105a/2,
 105a/3, 105a/4, 105a/5, 105a/7, 105a/8,
 105a/13, 105a/14, 105b/2,
 105b/3, 105b/4, 105b/6, 105b/7, 106a/1,
 106a/2,
 106a/3, 106a/4, 106a/5, 106a/6,
 106a/8, 106a/10, 106a/11, 106a/12,
 106a/13,
 106a/14, 106b/1, 106b/4,
 106b/6, 107a/1, 107a/4, 107a/6, 107a/7,
 107a/8,
 107a/9, 107a/10, 107a/11,
 107a/12, 107a/14, 107a/15, 107b/1,
 107b/2, 107b/4,
 107b/5, 107b/6, 107b/7, 107b/8,
 108a/2, 108a/3, 108a/4, 108a/5, 108a/6,

108a/8, 108a/10, 108a/11,
 108a/12, 108a/13, 108a/14, 108b/1,
 108b/3, 108b/5,
 108b/6, 108b/7, 108b/8, 108b/9,
 108b/10, 108b/11, 108b/12, 108b/13,
 108b/14,
 108b/15, 109a/2, 109a/3, 109a/4,
 109a/6, 109a/7, 109a/8, 109a/9,
 109a/10,
 109a/12, 109a/13, 109a/14,
 109b/2, 109b/3, 109b/4, 109b/5, 109b/6,
 110a/3,
 110a/5, 110a/6, 110a/7, 110a/9,
 110a/10, 110b/2, 110b/3, 110b/4,
 110b/6,
 110b/7, 110b/9, 110b/12,
 110b/13, 110b/14, 110b/15, 111a/1,
 111a/2, 111a/3,
 111a/4, 111a/5, 111a/7, 111a/8,
 111a/9, 111a/10, 111a/12, 111a/13,
 111a/15,
 111b/1, 111b/3, 111b/4, 111b/6,
 111b/8, 112a/1, 112a/2, 112a/3, 112a/4,
 112a/5, 112a/14, 112b/3, 113a/1,
 113a/2, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113a/7,
 113a/8, 113b/1, 113b/2, 113b/3,
 113b/5, 113b/6, 113b/9, 113b/15,
 114a/2,
 114a/4, 114a/7, 114b/2, 114b/4,
 114b/5, 114b/6, 114b/7, 114b/9, 115a/1,
 115a/2, 115a/3, 115a/4, 115a/9,
 115a/10, 115a/13, 115a/14, 115a/15,
 115b/1,
 115b/2, 115b/3, 115b/4, 115b/5,
 115b/6, 115b/7, 115b/8, 115b/9,
 115b/10,
 115b/11, 115b/12, 115b/15,
 116a/1, 116a/3, 116a/4, 116a/5, 116a/6,
 116a/7,
 116a/9, 116a/10, 116a/11,
 116a/13, 116a/15, 116b/5, 116b/6,
 116b/8, 116b/9,
 116b/10, 116b/11, 116b/12,
 117a/1, 117a/2, 117a/3, 117a/6, 117a/9,
 117a/10,
 117a/11, 117b/2, 117b/4,
 117b/7, 118a/1, 118a/2, 118b/1, 118b/2,
 118b/3,
 118b/4, 118b/7, 119a/1, 119a/5,
 119a/6, 119a/7, 119a/9, 119b/1, 119b/6,

119b/7, 119b/8, 120a/1, 120a/3,
 120a/5, 120a/7, 120a/9, 120a/10,
 120a/11,
 120a/12, 120a/13, 120a/14,
 120b/1, 120b/3, 120b/5, 120b/8, 120b/9,
 120b/10,
 120b/11, 120b/13, 120b/14,
 121a/1, 121a/2, 121a/3, 121a/4, 121a/5,
 121a/6,
 121a/8, 121a/9, 121a/11,
 121a/12, 121a/15, 121b/3, 121b/9,
 122a/1, 122a/2,
 122a/4, 122a/5, 122a/6, 122a/8,
 122a/9, 122b/2, 122b/3, 122b/4, 122b/5,
 122b/6, 122b/7, 122b/8, 122b/9,
 123a/1, 123a/2, 123a/3, 123a/4, 123a/5,
 123a/6, 123a/7, 123a/8, 123a/10,
 123a/11, 123a/12, 123a/13, 123a/14,
 123a/15,
 123b/1, 123b/3, 123b/4, 123b/5,
 123b/7, 123b/8, 123b/9, 123b/10,
 123b/11,
 123b/13, 123b/14, 123b/15,
 124a/1, 124a/2, 124a/3, 124a/4, 124a/5,
 124a/6,
 124a/7, 124a/8, 124a/9, 124a/10,
 124b/1, 124b/2, 124b/3, 124b/4, 124b/6,
 124b/7, 124b/8, 124b/10,
 124b/11, 124b/12, 124b/13, 124b/14,
 124b/15, 125a/1,
 125a/2, 125a/3, 125a/5, 125a/6,
 125a/7, 125a/8, 125a/9, 125a/10,
 125a/11,
 125b/1, 125b/2, 125b/3, 125b/5,
 126a/1, 126a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/6,
 126a/7, 126a/8, 126a/10, 126b/1,
 126b/2, 126b/3, 126b/7, 126b/8,
 126b/11,
 126b/12, 126b/13, 126b/14,
 126b/15, 127a/2, 127a/3, 127a/4,
 127a/5, 127a/6,
 127b/1, 127b/2, 127b/3, 127b/4,
 127b/6, 127b/8, 127b/9, 127b/10,
 127b/11,
 127b/12, 127b/13, 127b/14,
 127b/15, 128a/1, 128a/3, 128a/5,
 128a/6, 128a/7,
 128a/8, 128b/1, 128b/3, 128b/4,
 128b/5, 128b/6, 128b/7, 128b/8, 128b/9,
 128b/10, 129a/1, 129a/3, 129a/4,

129a/6, 129a/7, 129a/8, 129a/9,
 129a/11,
 129a/12, 129a/14, 129a/15,
 129b/1, 129b/2, 129b/4, 129b/5, 129b/6,
 129b/7,
 129b/8, 129b/10, 129b/11,
 130a/1, 130a/2, 130a/4, 130a/5, 130a/6,
 130a/8,
 130a/9, 130b/1, 130b/2, 130b/4,
 130b/5, 130b/6, 130b/8, 130b/9,
 130b/11,
 130b/12, 130b/13, 130b/14,
 130b/15, 131a/1, 131a/2, 131a/3,
 131a/4, 131a/6,
 131a/8, 131a/9, 131a/10,
 131a/11, 131a/12, 131a/14, 131b/1,
 131b/2, 131b/3,
 131b/7, 131b/8, 131b/9,
 131b/10, 131b/13, 131b/14, 131b/15,
 132a/1, 132a/3,
 132a/4, 132a/7, 132a/8, 132b/1,
 132b/2, 132b/3, 132b/4, 132b/5, 132b/6,
 132b/7, 132b/9, 132b/10,
 132b/13, 132b/14, 133a/3, 133a/4,
 133a/6, 133a/7,
 133a/9, 133a/10, 133b/1, 133b/2,
 133b/3, 133b/4, 133b/6, 133b/7, 133b/9,
 133b/10, 133b/11, 133b/12,
 134a/2, 134a/5, 134a/9, 134a/10,
 134a/11, 134a/12,
 134a/13, 134a/14, 134b/2,
 134b/3, 134b/4, 134b/5, 134b/6, 134b/7,
 134b/8,
 134b/9, 135a/1, 135a/2, 135a/3,
 135a/4, 135a/9, 135a/10, 135a/11,
 135a/12,
 135a/15, 135b/1, 135b/2,
 135b/3, 135b/4, 135b/5, 135b/6, 135b/7,
 135b/8,
 135b/11, 135b/12, 135b/14,
 136a/1, 136a/2, 136a/3, 136a/5, 136a/6,
 136a/7,
 136b/3, 136b/4, 136b/5, 136b/7,
 136b/8, 136b/9, 136b/10, 136b/11,
 136b/12,
 136b/13, 136b/14, 137a/5,
 137a/6, 137a/7, 137a/8, 137a/9,
 137a/10, 137a/11,
 137b/2, 137b/4, 137b/5, 137b/6,
 137b/10, 137b/11, 137b/13, 137b/14,
 137b/15,
 138a/2, 138a/4, 138a/5, 138a/8,
 138a/9, 138b/1, 138b/3, 138b/4, 138b/5,
 138b/6, 138b/7, 138b/9, 139a/2,
 139a/4, 139a/6, 139a/7, 139a/8,
 139a/10,
 139b/2, 139b/3, 139b/4, 139b/5,
 139b/6, 139b/7, 139b/8, 139b/9,
 139b/10,
 139b/11, 139b/12, 139b/13,
 139b/15, 140a/1, 140a/2, 140a/3,
 140a/4, 140a/5,
 140a/6, 140a/7, 140a/8, 140b/2,
 140b/5, 140b/6, 140b/8, 140b/9,
 140b/10,
 140b/12, 140b/13, 141a/3,
 141a/4, 141a/5, 141a/6, 141a/7, 141a/8,
 141a/9,
 141b/1, 141b/2, 141b/3, 141b/4,
 141b/5, 141b/6, 141b/7, 141b/9, 142a/1,
 142a/2, 142a/3, 142a/4, 142a/5,
 142a/7, 142a/8, 142a/9, 142a/10,
 142a/12,
 142a/15, 142b/1, 142b/2,
 142b/3, 142b/4, 142b/5, 142b/6, 142b/7,
 142b/8,
 142b/9, 142b/10, 143a/1, 143a/2,
 143a/3, 143a/4, 143a/5, 143a/7, 143a/8,
 143a/9, 143a/10, 143a/11,
 143a/12, 143a/13, 143a/14, 143a/15,
 143b/1, 143b/2,
 143b/3, 143b/4, 143b/6, 143b/7,
 143b/8, 143b/11, 143b/12, 143b/14,
 143b/15,
 144a/1, 144a/2, 144a/3, 144a/4,
 144a/5, 144a/6, 144a/7, 144a/8,
 144a/11,
 144a/13, 144a/15, 144b/1,
 144b/3, 144b/10, 145a/1, 145a/2,
 145a/3, 145a/4,
 145a/5, 145a/6, 145a/7, 145a/8,
 145a/9, 145a/11, 145a/13, 145b/1,
 145b/2,
 145b/4, 145b/5, 145b/6, 145b/7,
 145b/9, 145b/11, 145b/12, 145b/13,
 145b/14,
 145b/15, 146a/1, 146a/2, 146a/3,
 146a/4, 146a/5, 146a/6, 146a/7, 146a/8,
 146a/11, 146a/12, 146a/13,
 146a/14, 146b/2, 146b/3, 146b/4,

146b/5, 146b/6,
 146b/7, 146b/8, 146b/9,
 146b/10, 146b/11, 146b/14, 146b/15,
 147a/1, 147a/2,
 147a/3, 147a/4, 147a/5, 147a/6,
 147a/7, 147a/8, 147a/9, 147b/1, 147b/6,
 147b/7, 147b/8, 147b/9,
 147b/11, 147b/12, 147b/13, 147b/14,
 147b/15, 148a/3,
 148a/4, 148a/6, 148a/7, 148a/8,
 148a/9, 148a/10, 148b/1, 148b/2,
 148b/3,
 148b/5, 148b/6, 148b/7, 148b/9,
 149a/1, 149a/2, 149a/4, 149a/5, 149b/2,
 149b/5, 149b/6, 149b/7, 149b/8,
 149b/9, 149b/11, 149b/12, 149b/13,
 149b/14,
 149b/15, 150a/1, 150a/2, 150a/8,
 150b/3, 150b/5, 150b/6, 150b/7, 150b/8,
 150b/10, 150b/11, 150b/12,
 150b/13, 150b/14, 150b/15, 151a/1,
 151a/3, 151a/4,
 151a/5, 151a/6, 151a/7, 151a/8,
 151a/9, 151a/10, 151a/11, 151a/13,
 151a/14,
 151a/15, 151b/1, 151b/3,
 151b/6, 151b/7, 151b/8, 151b/10,
 151b/11, 151b/12,
 151b/13, 151b/14, 152a/2,
 152a/3, 152a/4, 152a/5, 152a/6, 152a/7,
 152a/8,
 152a/9, 152a/10, 152a/11,
 152a/12, 152a/13, 152a/14, 152a/15,
 152b/1, 152b/2,
 152b/3, 152b/4, 152b/5, 152b/6,
 152b/7, 152b/8, 152b/9, 152b/11,
 152b/12,
 152b/13, 153a/1, 153a/2, 153a/3,
 153a/4, 153a/5, 153a/6, 153a/9,
 153a/10,
 153a/11, 153a/12, 153a/13,
 153a/14, 153a/15, 153b/1, 153b/2,
 153b/3, 153b/4,
 153b/5, 153b/7, 153b/8, 153b/9,
 153b/10, 153b/12, 153b/13, 153b/14,
 153b/15,
 154a/1, 154a/2, 154a/3, 154a/4,
 154a/10, 154a/11, 154a/13, 154a/14,
 154a/15

V. 076a/1, 076b/9, 078a/1,

078a/6, 078a/9, 078a/11, 078a/15,
 078b/7,
 080a/1, 080b/1, 080b/2,
 080b/10, 081a/2, 081b/4, 081b/7,
 081b/8, 082a/4,
 082a/9, 082a/11, 082a/13,
 082b/3, 082b/5, 082b/6, 082b/7,
 082b/10, 083a/9,
 083a/10, 084a/5, 084a/7, 084a/9,
 084a/11, 084b/3, 084b/5, 085a/3,
 085a/4,
 086a/4, 087a/1, 087a/13,
 087a/15, 087b/12, 088a/3, 088a/14,
 088b/11, 089a/4,
 089b/2, 089b/5, 089b/9,
 089b/11, 089b/12, 089b/15, 090a/1,
 090a/2, 090a/8,
 090a/9, 090a/11, 090a/12,
 090b/2, 090b/4, 090b/8, 090b/9,
 090b/10, 090b/13,
 091a/5, 091a/10, 091a/11,
 091a/14, 091b/13, 091b/15, 092a/9,
 092a/12, 092a/14,
 092a/15, 093a/4, 093a/6,
 093b/15, 094a/1, 094a/8, 095a/9,
 095a/10, 095b/6,
 096b/6, 096b/8, 098a/4, 099a/4,
 099b/2, 099b/10, 100a/11, 100b/1,
 100b/2,
 100b/6, 100b/11, 100b/15,
 101a/2, 101a/5, 101a/11, 101b/8,
 101b/12, 101b/15,
 102a/4, 102b/6, 103b/3, 103b/6,
 103b/7, 103b/11, 104a/1, 104a/4,
 104a/8,
 104a/9, 104a/13, 105a/1, 105b/5,
 105b/6, 106a/2, 106b/5, 106b/7,
 107a/13,
 107b/1, 107b/4, 107b/7, 108a/8,
 108a/10, 108a/15, 108b/3, 109a/12,
 110a/1,
 110b/9, 110b/14, 111a/1,
 111a/13, 111a/14, 111a/15, 112b/1,
 113b/1, 113b/4,
 113b/9, 113b/10, 113b/14,
 114a/5, 114b/1, 114b/5, 115a/5,
 115a/12, 115a/13,
 115b/3, 115b/13, 116a/2, 116a/6,
 116a/7, 116a/11, 116b/3, 117a/10,
 119a/1,

119a/7, 119b/6, 120a/2, 120a/9,
120a/10, 120b/2, 120b/3, 120b/4,
120b/7,
121a/1, 121a/7, 121b/2, 121b/6,
122a/1, 122a/5, 122b/3, 122b/4, 123a/1,
123a/3, 123a/8, 123a/15, 123b/5,
123b/10, 123b/12, 124a/4, 124b/1,
124b/2,
124b/6, 124b/7, 124b/9,
124b/12, 124b/13, 124b/14, 125a/4,
125a/6, 126a/2,
126a/6, 126a/7, 126b/6, 126b/8,
126b/11, 127a/2, 127a/5, 127a/6,
127b/1,
127b/2, 127b/3, 127b/15,
128a/2, 128a/5, 128b/5, 129a/5, 129a/7,
129a/14,
130b/3, 130b/4, 130b/11,
131b/3, 131b/8, 132a/9, 132b/12,
133a/5, 133a/7,
133b/1, 133b/8, 135a/2, 135a/4,
136a/2, 136b/3, 136b/7, 136b/10,
137a/2,
137a/9, 137a/10, 137b/3, 137b/6,
137b/11, 138a/2, 142a/4, 142a/13,
142a/14,
142a/15, 142b/3, 142b/7, 143a/5,
143a/9, 143a/12, 143a/14, 143b/3,
143b/4,
143b/10, 144a/5, 144a/7,
144b/10, 145a/5, 145a/7, 145a/9,
145a/13, 145b/3,
145b/4, 145b/5, 145b/11,
145b/15, 146a/4, 146a/15, 146b/2,
146b/3, 146b/11,
146b/15, 147a/5, 147b/6,
147b/11, 147b/15, 148a/6, 149a/3,
149b/1, 149b/4,
149b/14, 149b/15, 150b/3,
150b/4, 150b/13, 150b/14, 151a/9,
151a/11, 151a/12,
151b/6, 151b/9, 152a/1, 152a/2,
152a/3, 152a/4, 152a/10, 152a/12,
152a/13,
152a/14, 152a/15, 152b/1,
152b/2, 152b/5, 152b/7, 153a/2, 153a/6,
153a/13,
153a/14, 153b/7, 153b/10,
153b/14, 154a/12
v. aşağıkalmaklık 087a/5

v. yüzdöndürdi 150b/2

vebāl : Günah. -1- [Ar]
v.+ e 115a/4

vech : Sebep, vesile. -15- [Ar]
v. eylemişlerdür 104a/9
v.+ den 083b/11, 087b/12
v.+ dendür 144a/4
v.+ i 081a/5
v.+ ile 079b/1, 081a/3, 150b/10
v.+ in 091a/1, 129a/4, 131a/13
v.+ inden 131a/5, 153b/1
v.+ ini 097b/6
v.+ iyle 106a/13

vefā : 1- Yetişme, yetme. -1- [Ar]
v. 075b/13

2- Sözünde durma. -8- [Ar]
v. 082b/9, 121a/4, 130b/3,
141b/6
v.+ sı 084b/6, 126b/5
v.+ sına 107b/1, 140b/5

vefādārīk : Vefalılık. -1-
v.+ ın 080b/15

velīkin : Ancak, öyle ki, lakin, ama, fakat. -7- [Far]
v. 076b/7, 084a/6, 086b/15,
090b/14, 109a/1, 124b/11, 152b/11

ver - : Bağışlamak, hibe etmek. -1-
v. 150a/14

vezīr : Padişahın vekili. -19- [Ar]
v. 076b/4, 101a/14, 101b/2,
101b/11, 101b/12, 102a/6, 113a/2,
113a/3, 115b/13, 123b/6
v.+ e 111a/6, 111b/7
v.+ i 102a/6
v.+ idür 110a/9
v.+ ile 100a/9
v.+ inden 101b/1
v.+ lere 120b/8
v.+ lerinden 110b/11
v.+ üñ 116a/2

vezn : Ağırılık, değer. -1- [Ar]
v.+ i 130a/1

vir - : bk. Vermek. -80-
v.- di 071b/8, 073a/3, 075b/6,
077a/8, 077a/10, 103b/3, 112b/1,
115b/12,
119a/1, 124a/2, 138b/7
āvāz v.- di 127b/11
cevāb v.- di 072a/14, 079b/10,
093b/10, 103a/2, 106a/10, 110a/7,
114a/8, 117b/5,
130b/10, 145a/5
cevāb v.- di 077b/2, 099a/1,
099a/12, 112a/11, 112b/5, 118b/4,
119b/1, 128a/4,
129a/1, 129b/3, 141b/8
cevāblar v.- di 090b/9
selām v.- di 106b/6
v.- diler 096b/5
v.- düğün 071a/13, 132a/8
v.- düğüm 108b/2
v.- dük 093a/6
rıżā v.- düm 089b/13
v.- e 074b/8, 100b/11
cezāsın v.- e 148b/7
v.- eler 119b/8
v.- em 117b/2
ad v.- em 137a/6, 137b/12
tanuklık v.- em 077a/10
v.- esin 076b/11
şifā v.- esin 152a/11
v.- eyin 117b/5
mühlet v.- gil 112b/4
v.- ilen 091a/13
v.- ip 077b/1
öğüt v.- iserven 107a/5
mühlet v.- mege 112b/5
v.- mez 106a/2
v.- mezdi 111b/1
cevāb v.- mezdi 114b/2
göğlimi v.- mezisem 131a/11
v.- miş 152b/15
öğüti v.- mişdüm 133b/8
v.- mişidi 071b/1
v.- se 116a/14
v.- üp 079b/6
v.- ür 085b/1, 154a/2
göğül v.- ür 153b/9
v.- ürdi 137a/1, 147b/13

tanuklık v.- üridi 146a/9
tanuklık v.- ürise 146a/10
v.- ürse 076b/8, 101a/2, 133a/4,
147a/1
v.- ürüz 131b/4
v.- ürven 075b/5, 131a/12

virbi(viribi) - : Göndermek, irsal
etmek. -10-
v.- sün 104a/2
v.- di 075b/6, 076a/10, 077a/10,
128b/2
V.- gil 104a/10
v.- rdi 137b/7
v.- seğ 104a/10
v.- yelüm 110b/4
v.- yevüz 099a/2

virdürmek : Verdirme. -1-
v.- i 077b/3

virilme - : Verilmemek. -1-
v.- di 090b/6

virme - : Vermemek. -5-
cevāb v.- di 128b/5
v.- diler 108b/2
v.- gil 090b/15
yir v.- sün 111a/4
v.- ye 140b/5

virme : Vermek. -15-
v.- i 092a/2
v. 095b/2, 099a/9, 135a/12,
147a/1, 151a/9
Cezā v.- mek 151b/2
harāc v.- mek 100b/8, 108b/15
rıżā v.- mek 089b/7
yanutın v.- mek 145a/2
v.-den 077a/5, 115b/15
naşihat v.- den 074b/3
göğül v.- ile 128b/10

vücüd : Varlık. -4- [Ar]
v.+ a geldi 138a/5
v.+ a gele 137a/3
v.+ a getürmekden 152a/3
v.+ uñ 072b/8

-Y-

ya : Yay, ok. -5-

y. 086a/8, 086b/1

y.+ nuŋ 086b/1

y.+ sınıŋ 086b/1

ya : Yahut, veya. -34-

y. 071a/4, 078b/4, 082a/2,

099b/9, 101a/8, 101a/9, 116a/14,

119a/3,

122b/7, 132a/6, 135b/1, 140b/7,

146b/15, 147b/3, 152a/2

Y. 071a/4, 088b/6, 088b/7,

098b/12, 131b/1, 134a/3, 134a/8, 154a/9

y. daŋı 072a/1, 098b/12, 099b/9,

114b/4, 131a/15, 153a/3

Y. daŋı 147b/3

yā : Seslenme ünlemi. -1-

[Ar]

y. 079b/6

yabana at - : Önem vermemek,

önemsiz görmek. -1-

kesem y.- am 083b/13

yabana bırak- : Önem vermemek,

önemsiz görmek. -1-

y.- ur 084a/1

yad : Yabancı, garip. -2-

y. 114b/6

Y. 115a/9

yād : Anma, hatıra getirme. -3-

[Far]

y. dutdılar 075a/3

y. dutmak 088a/6

y. kılduk 105b/7

yadlık : Yabancılık, ayrı gayrılık. -1-

y.+ ın 090b/9

yağ : Yağ. -6-

y. 101b/3, 137b/6, 137b/7,

137b/15

y.+ ı 137b/4, 137b/9

yağdur - : Yağdırmak. -2-

y.- a 108a/3

y.- ur 140a/2

yağı : Düşman. -1-

y. 097a/5

yağı - : Düşmanlaşmak. -1-

y.- mağa 110b/6

yağmur : Yağmur. -3-

y. 078a/13

y.+ dan 145b/4

y.+ ları 087b/4

yāhūd : Veya, ya da. -2- [Far]

y. 153a/8, 154a/9

yağ - : 1- Ateşe vermek, yakmak. -1-

y.- arlar 119b/8

2- Yaklaşmak. -1-

y.- mayavan 135a/7

yakın : Yakın. -18-

y. 134b/3, 140b/9

y. olmak 107a/15

y. olmakdan 149b/11

y.+ a 128b/10

y.+ da 079a/13, 106a/13, 119b/6,

133a/7

y.+ dur 093a/6, 098b/7, 146a/1

y.+ ın 107b/2

y.+ ına 080b/13

y.+ ında 140b/12

y.+ rağdur 145b/3

y.+ sa 099b/14

y.+ van 153a/14

yakın gel - : Yaklaşmak, yakınlaşmak.

-2-

y.- di 141b/7

y.- düm 142a/5

yakınlık : Yakınlık. -13-

y. 076b/9, 081b/2, 099b/1,

099b/2, 115b/5, 115b/6, 134b/2,

146b/15,

152a/14

y.+ ı 140a/3, 147b/15

y.+ ın 119a/7

y.+ umuŋ 143a/5

yakın varmak : Yaklaşma. -1-
y. 153a/1

yakış - : Yaklaşmak, meyletmek. -5-
y.- a 092a/12
y.- ayın 149a/7
y.- dı 134b/3
y.- dılar 107b/4
y.- maz 136b/1

yakışdur - : Yaklaştırmak. -1-
y.- a 092a/12

yakışdurmak : Yaklaştırmak. -1-
y. 127a/4

yakışmak : Yaklaşmak. -2-
y. 097a/3, 145a/6

yakîn : Sağlam bilgi. -1- [Ar]
y.+ umı 074a/10

yaklaş - : Yakın gelmek, yanaşmak. -1-
y.- a 095b/7

yakmak : Yakmak, ateşe vermek. -1-
y.- a 132b/6

yalan : Yalan. -8-
y. 091b/8, 113a/8, 126b/2,
143b/4
y.+ dan 141b/5
y.+ ıla 073b/2
y.+ ina 113a/8
y.+ umı 134b/9

yalancı : Yalancı. -1-
y.+ ya 071a/6

yalancılık : Yalancılık. -1-
y.+ dan 088b/13

yalavaç(yalavac) : Peygamber, elçi. -12-
y. 104a/6, 104a/10, 104a/12,
104b/9, 110b/4
y.+ a 105a/1
y.+ dan 104a/6, 104a/8
Y.+ dan 104a/11
y.+ ı 105a/14

y.+ ıvan 105a/1
y.+ ları 139b/5

yalavaçlık : Elçilik. -2-
y.+ a 104a/2
y. 104a/14

yaldanmak : Yaltaklanma, riyakarlık
etme. -1-
y. 128b/4

yalıñ : Alev. -2-
y. 151b/5
y.+ ı 101b/3

yalıñlan - : Parlamak, alevlenmek. -1-
y.- dı 148a/2

yaluñuz : Yalnız. -5-
y. 100a/1, 111a/1, 125a/1,
133b/4, 143a/15

yaluñuzlık : Yalnızlık. -2-
y. 090a/9
y.+ ı 153b/4

yalvar - : Yalvarmak. -1-
y.- dı 145a/3

yalvarmak : Yalvarma. -2-
y.- a 150b/8
y.- ından 154a/11

yan : Yön, taraf. -1-
y.+ ina 072a/1

yandur - : Yakmak, tutuşturmak. -2-
y.- maz 122b/10
y.- ur 122b/10

ya'nī : Yani. -7- [Ar]
y. 129b/11, 140b/1
Y. 075b/9, 087a/13, 092a/11,
100b/14, 149a/8

yanut : Yanıt, cevap. -1-
y.+ ın virmek 145a/2

yaña : Tarafa. -10-
y. 074b/7, 086a/2, 094a/13,

103b/3, 103b/5, 110b/9, 130a/10,
139b/5,
150a/1, 152b/14

yağadan : Taraftan. -5-
y. 082a/4, 083b/3, 087b/15,
149b/6
y. elvirmeye 146b/9

yağadın : Taraftan. -4-
y. 081b/15, 082a/3, 115b/2,
145b/14

yağak : Yanak. -6-
y. 113b/7
y.+ ı 079b/8, 095a/3
y.+ ın 096a/10
y.+ ının 137a/1
y. 072b/2

yağaya : Tarafa, yana. -3-
y. 081b/15, 082a/6, 082a/7

yağıl - : Yanılmak, hata etmek. -3-
y.- dıgı 152b/6
y.- dum 135a/13
y.- up 148a/9

yağılmak : Yanılma. -6-
y. 072a/4, 104a/8
y.- dan 074b/5, 114b/4, 115a/4,
115a/14

yağlı : Yanlış, hata. -1-
y.+ ın 124b/6

yapıl - : 1- Yapılmak, işlemek. -1-
y.- mış 124a/9
2- Kapanmak, örtülmek. -1-
y.- adı 072b/8

yapın - : Kendisi için yapmak. -1-
y.- mışdı 078b/1

yapış - : 1- Yapışmak, bulaşmak. -1-
y.- masun 070b/3
2- Dokunmak. -1-
y.- a 095a/1
3- Musallat olmak. -1-
y.- a 141a/3

yaprak : Yaprak. -4-
y.+ a 117a/6
Y.+ ı 139a/4
y.+ ına 096a/5
y.+ ları 097a/10

yar - : Kazmak, oymak, delmek. -1-
y.- dı 087a/1

yar : Tükürük. -1-
y.+ ıla 104b/7

yar : Yardım, yardımcı. -1-
y.+ ı 123a/6

yār : Dost, arkadaş, muhip. -10-
[Far]
y. 079b/9, 083a/3, 120a/10,
149b/12
y.+ a 149b/11
y.+ ı 087a/15
y.+ ile 090a/15
y.+ ine 128a/3
y.+ um 083b/8
y.+ u 093b/6

yara - : Yaramak. -26-
y.- maz 078b/3, 082b/8,
091b/11, 093b/5, 098b/2, 100a/14,
102a/11, 110b/6,
121a/4, 124b/8, 130b/11,
141b/1, 152b/5
Y.- maz 100a/3
y.- r 080b/13, 081b/14, 089b/7,
093b/10, 093b/11, 095a/2, 143a/14,
143b/15,
151a/10
y.- rıdı 119b/4
y.- yadum 072b/12

yaradıl - : Yaratılmak. -2-
y.- mış 081b/10
y.- mışdur 072a/8

yaradılmak : Yaratılma. -1--
y.- umuzun 145b/6

yaradılmış : Mahluk. -1-
y. 115a/4

yarağ : Hazırlık, silah. -8-
y. eyleye 111a/3
y.+ ı 100a/4
y.+ ıla 100a/8
y.+ ın 153b/3
y.+ ın eylediler 110b/10
y.+ ına 108b/4
y.+ lar 080b/3
Y.+ ları 099b/11

yarağla - : Hazırlamak. -4-
y.- dı 113b/14, 127b/3
y.- dum 119b/4

yarağlamak : Hazırlama. -1-
y. 091b/12

yarağlan - : Hazırlanmak. -4-
y.- avuz 098b/7, 131b/15
y.- mış 098b/11, 153b/2

yarağsız : Hazırlıksız. -1-
y. 111a/7

yaramaz : Yararsız, boş. -3-
y. 083b/15, 105b/7, 114b/5

yaraşıksuzluk : Yakışıksızlık,
uygunsuzluk. -1-
y. 103a/7

yardım : Destek, yardım. -17-
y. 078a/7, 092a/2, 100a/12,
109a/3, 141b/6, 145a/1, 151a/3
Y. 094a/3
y. isteye 101b/1
y. itmek 070b/5
y. kıla 087b/10
y.+ ı 080b/1, 100a/4, 123a/6
y.+ ıla 125b/5
y.+ ın 080b/10
y.+ ına 108b/4

yardımcı : Yardım eden. -2-
y.+ lar 100a/11
y.+ lar elegetürmek 125a/8

yardımsız : Yardımım olmadan. -1-
y. 141b/4

yardımsız : Yardımı olmadan. -1-
y. 145a/11

yardımlanası nesne : Yardım edilmesi
gereken şey. -1-
y.- ası 086b/12

yardımlaş - : bk. Yardımlaşmak -1-
y.- duğun 096a/15

yardımlaşmak : Karşılıklı yardımda
bulunma. -2-
y.- ı 096b/2
y. 079a/4

yardımlu : Yardıma mazhar. -3-
y. 091a/10, 127b/15, 147a/2

yâren : Dost, arkadaş. -15-
[Far]
y.+ ler 078a/6, 085b/6
y.+ leri 080b/9, 094b/1
Y.+ leri 116a/3
y.+ lerile 089b/11
y.+ lerime 079b/12
y.+ lerine 093b/4
y.+ lerine 079a/10
y.+ lerüm 080a/7, 087a/8
y.+ lerümi 080a/8
y.+ lerün 083b/3, 083b/6, 152b/7

yarın : 1- Bugünden sonraki gün. -1-
y. 123a/12
2- Ahiret günü. -3-
y. 085b/6, 085b/8
Y. 120a/15

yarış : Yarışmak. -1-
y. kıla 100b/4

yârî : Yardım. -4- [Far]
y. kılmakdan 124b/9
y. kılmaya 137b/1
y. kılmayup 101a/13
y. kıllar 073b/9

yarsıt - : Özendirmek. -1-
y.- ur 096a/7

yaştuk : Yastık. -1-
y. 089a/1

yaş : 1- Yaş, gözyaşı. -2-
y. 079b/8
y.+ ı 078a/14
2- Islak, rutubetli. -4-
y. 086b/6, 110b/7, 151b/6
y. eyler 151b/6

yaşlık : Islaklık, nem, rutubet. -1-
y. 121a/6

yat - : Yatmak. -6-
y.- an 098b/3
y.- duğın 148b/2
y.- mışıdı 075a/2
y.- sun 089b/1
y.- ur 138b/6
y.- urdı 115a/6

yatak : Yuva, mekan. -1-
y. 098a/9

yatlu : Kötü, uğursuz, fena. -8-
y. 083b/1, 086b/4, 088b/12,
115a/14, 120b/8, 145a/7
Y.+ lara 090b/12
y.+ sı 090a/15

yatluluk : Kötülük, fenalık. -1-
y.+ ı 131a/4

yavaşlık : Yavaşlık, yumuşaklık. -1-
y. 087a/8

yavlağ : Pek, çok, gayet. -76-
y. 070b/1, 070b/5, 071a/11,
071a/12, 071b/13, 072b/10, 073a/9,
076b/5,
077a/3, 078a/15, 079a/11,
080b/11, 081a/5, 082b/10, 082b/14,
083b/2, 084a/5,
084a/9, 084a/13, 084a/14,
084b/1, 085a/6, 087a/13, 088a/1,
090a/3, 090a/10,
090a/12, 092a/5, 093a/6, 093a/7,
095b/7, 099a/10, 099b/4, 099b/11,
101a/6,
103b/4, 105a/6, 105a/12, 105b/2,

106a/7, 106b/5, 107b/7, 108b/5, 108b/9,
111a/13, 111a/15, 113b/9,
119b/2, 121a/1, 121a/12, 122a/5,
126a/5, 127a/2,
128a/6, 129b/1, 131a/14, 133a/2,
134a/2, 134a/4, 137a/2, 137b/2, 141a/3,
142a/14, 143a/10, 144a/3,
146a/8, 147b/10, 150b/8, 150b/12,
151b/2, 153a/14
Y. 071a/10, 074b/11, 105b/7,
129a/4

yavru : bk. Yavru. -9-
y. 147b/7, 147b/15
y.+ nuğ 148a/3
y.+ ı 149b/7
y.+ sı 148a/1, 148a/4
y.+ sına 147b/8, 147b/13
y.+ sını 148a/5

yavru : İnsan veya hayvanın küçüğü. -3-
y.+ ma 149b/4
y.+ mı 152b/4
y.+ muğ 148b/1

yavu kul - : Kaybetmek, yitirmek. -1-
karındaşlar y.- mağdan 090a/11

yavu kulın(yavuukulun -) - :
Kaybedilmek, görünmez olmak. -2-
'aql y.- mağun 101a/1
muğaddimesi y.- mışmissa
103a/3

yavuz : Fena, kötü. -34-
y. 073b/10, 074a/7, 075b/4,
076a/7, 076b/1, 077a/5, 082b/13,
083b/12,
092b/2, 095a/4, 096a/10,
104a/11, 110a/10, 113b/2, 113b/3,
115a/2,
115b/1, 116b/9, 123b/10,
130b/5, 131a/1, 135a/10, 142a/4,
144b/8, 150b/9,
153b/5
Y. olma 076a/7
y. olur 071b/11
y.+ lar 082b/5, 091b/8, 120a/7
Y.+ lar 108b/10

- y.+ lara 115a/11
- yavuzlık** : Kötülük, fenalık. -7-
y. 072a/3, 072a/7, 103a/7
y.+ dan 070b/6, 153b/4
y.+ ı 135a/10
y.+ ına 104b/6
- yavuzrak** : En fena, daha kötü. -1-
y.+ ı 153b/12
- yay** : 1- Ok atmakta kullanılan alet. -2-
y. 074b/11, 150a/6
2- Yaz, sıcak mevsim. -2-
y. 087b/4, 107a/11
- yay** - : Dağıtmak, saçmak. -2-
y.- dı 144a/11
y.- mışdı 104b/4
- yaya** : Kısmetsiz, mahrum. -1-
y. 126a/2
- yayıl** - : Yayılmak. -2-
y.- a 099a/7
y.- ur 102a/12
- yaymak** : Herkese duyurmak. -1-
y. 076a/8
- yaz** : Bahar mevsimi, ilkbahar. -2-
y. 103b/2, 140a/2
- yazı** : 1- Talih, kader, alın yazısı. -3-
y.+ sına 089b/8
y.+ sında 133b/8, 137b/2
2- Ova, sahra, ıssız kır. -1-
y.+ ya 089b/15
- yazıl** - : Kaleme alınmak. -24-
y.- a 139a/7
y.- dı 072b/15, 076a/3, 097a/15,
102a/15, 105a/15, 109a/15, 112a/15,
117b/7,
121a/15, 126a/9, 127a/6, 128a/3,
128b/5, 129a/15, 132b/15, 133b/12,
135b/15,
138a/1, 139b/15, 144a/15
y.- mışdı 086b/3
y.- mışdı 148b/10
- yazılma** - : Yazılmamak. -1-
y.- ya 092b/3
- yazu** : Günah. -3-
y.+ ı 076b/3
y.+ ın 148a/10
y.+ larını 148a/9
- yazu** : Günahkar. -2-
y. 111a/14, 115a/2
- yed(yid-)** - : Çekmek, yedekte
götürmek. -1-
y.- e 099a/9
- yedi** : Yedi. -1-
y. 086b/5
- yedinci** : Yedinci. -1-
Y. 125a/15
- yer** : Durum, konum. -1-
y.+ i 150a/7
- yığ** - : 1- Engel olmak. -7-
y.- amazvan 118b/5
y.- ar 088b/11, 117b/6
y.- arlar 099a/8
y.- dılar 077b/5
y.- duğum 082b/13
y.- mışlardır 149b/11
2- Toplamak, biriktirmek. -1-
y.- maya 086b/4
- yıgıcı** : Engel, mani. -1-
y. 083a/2
- yıgıl** - : 1- Men edilmek. -1-
y.- ur 070b/6
2- Toplanmak, birikmek. -1-
y.- ur 099b/5
- yıgılın** - : Çekinmek, kaçınmak. -1-
y.- dı 116a/1
- yığmak** : 1- Engel olma. -2-
y. 082b/15, 083a/1
2- Toplama, biriktirme. -2-
y. 082b/15, 083a/1

yıkma - : Yıkılmamak. -1-
y.- mayavan 135a/8

yıkmağ : Yıkma. -1-
y. 078a/1

yıl : Yıl. -4-
y. 107a/2, 107a/12
y.+ da 107a/2
y.+ dan 151a/12

yıl - : Çekilmek, uzaklaşmak.-2-
y.- a 139b/5

yılan : Yılan. -25-
y. 082a/13, 088b/2, 119a/3,
120b/14, 120b/15, 121a/13, 121a/14,
121b/9,
122a/7, 122a/9, 122b/1, 122b/3,
126b/9, 138b/3, 138b/5, 149a/8
Y. 119a/3
y. yüzdütdü 138b/1
y.+ a 082a/14, 107a/15, 121a/1,
121b/4
y.+ ı 104b/6, 138b/1

yıldıra - : Parıldamak, ışıldamak. -1-
y.- rdı 147b/10

yıldırım : Yıldırım. -1-
y. 115b/8

yılduz : Yıldız. -4-
y.+ dan 108a/13
y.+ ı 098b/9, 143b/1
y.+ lar 084a/8

yırt - : Parçalamak. -1-
y.- dı 138b/7

yırtıcı : Etle beslenen hayvan. -3-
y. 077a/9, 077b/1
y.+ lar 077a/8

yırtıl - : Yırtılmak. -1-
y.- dı 088a/4

yi - : 1- Beslenmek. -19-
y.- di 085a/8, 134b/6

y.- diler 109a/14
y.- dügi 071b/8
y.- dükden 133a/9
y.- gil 092a/6
y.- meye 122a/2
y.- mez 133b/2
y.- rdi 085a/4, 122b/1, 127b/8,

147b/14

y.- ridüm 085a/6
y.- rler 085a/15, 130a/2
y.- ye 120b/8, 153a/3
y.- yedi 150a/9
y.- yem 134b/4
2- Bir cezaya uğramak. -2-
y.- mişiken 134b/9
y.- ye 091b/9

yid - : bk. Yedmek. -2-
y.- er 089b/6, 109a/8

yidi : Yedi. -1-
y. 075a/2

Yidiger : (Ö.A.) Büyükağı yıldız
takımı, Dübb-i ekber. -1-
Y. 087b/8

yidil - : Birinin kılavuzluğunda gitmek.
-1-
y.- ür 082b/15

yig : Daha iyi, üstün. -1-
y.+ ise 101b/2

yigelik : Yiğitlik, güçlülük. -1-
y.+ i 086b/11

yigirmi : Yirmi. -1-
y. 122b/7

yigit : Genç, delikanlı. -7-
y. 091b/3, 111a/13, 127a/1
y.+ e 127a/6
y.+ i 107a/2, 126b/6
Y.+ leri 107a/1

yigitlik : Gençlik. -4-
y. 121a/8, 126a/7, 126a/10
y.+ i 121a/4

yiglemek : Üstün tutma, tercih etme.
-1-
y. yüz gösteriserdür 120a/13

yiglik : Üstünlük, iyilik, baskınlık. -1-
y.+ i 099a/7

yigrek : Daha iyi, üstün, baskın. -
33-
y. 074a/10, 074b/3, 075a/7,
088b/13, 088b/14, 088b/15, 090a/10,
091a/11,
096a/12, 099b/6, 099b/8,
100b/13, 111b/7, 114a/7, 116a/5,
124a/12, 128a/10,
132b/6, 141a/7, 141a/8, 141b/3
y.+ dūr 074a/7, 080a/8, 088a/1,
088b/2, 099a/13, 100b/15, 122b/6,
146b/14,
147a/5, 152b/5
y.+ i 091a/13
y.+ sin 112b/6

yigrenci : İğrenç, pis, murdar. -1-
y. 088a/5

yil : Rüzgar. -12-
y. 110b/7, 118a/1, 118a/2
y. 118b/1
y.+ den 110b/7
y.+ i 084b/10, 117a/1, 119b/9,
154a/8
Y.+ i 089b/14
y.+ inden 154a/5

yil - : Koşmak, acele yürümek, esmek.
-7-
y.- di 119a/8
y.- digün 096a/3
y.- e 095b/8
y.- em 128b/10
y.- er 100b/5, 145b/1
y.- mekte 095b/9

yile vir - : Heder etmek, mahvetmek.
-6-
bilişliki y.- di 148a/3
girü y.- di 126a/4
y.- e 135b/2

bir y.- meye 151a/15
hoğkasından y.- mişven 151a/3
y.- ürlerse 116b/8

yim : Yem. -1-
y. 133b/2

yime - : Yememek. -3-
y.- diler 108b/1
y.- gil 094a/11, 128a/8

yimek : 1- Beslenme. -8-
y.- e 086b/1
y.- ile 086a/8
y. 075b/4, 129b/11, 131b/7,
145b/15

y.-den 081b/1, 090b/4
2- Bir cezaya uğrama. -3-
y.- e 121b/1
y. 135b/5, 146a/3

yimiş : Yemiş, meyve. -5-
y. 127b/1, 147b/12
y.+ in 150b/5
y.+ inden 127b/2
y.+ lerinden 147b/12

yîğ : Elbise kolunun el üzerine gelen
kısmı. -1-
y.+ in 082a/14

yîğ - : Çürümek, aşınmak. -1-
y.- er 082a/1

yine : Yine, tekrar. -14-
y. 072a/15, 073b/7, 085a/8,
089a/6, 097b/6, 103b/9, 110a/1, 130b/1,
130b/15, 135a/14, 140b/3,
145b/14
Y. 089a/6

yîği : Yeni, taze. -4-
y. 150a/6, 151b/14, 151b/15
y.+ siğ 081b/11

yîğil - : Yenilmek. -1-
y.- enlerün 151b/3

yîğile - : Tekrarlamak. -1-
y.- di 130b/15

yiğilen - : Tazeleşmek, gençleşmek. -2-
y.- mişdür 145b/8
y.- üp 152b/13

yiğilmek : Yenilme. -1-
y.- inden 112a/2

yiğmek : Yenmek, üstün gelmek. -1-
y.- mek 098b/12

yiğmeklik : Yenme. -2-
y. 081b/15, 120a/5

yir : bk. Yer. -90-
y. 084a/5, 084a/14, 090b/15,
096a/5, 098b/5, 098b/10, 103b/5,
106a/10,
106a/11, 147a/1, 150a/11
Y. 089b/14
y. virmesün 111a/4
y.+ de 072a/2, 073a/1, 082a/3,
082a/9, 084a/6, 084a/11, 086a/3,
089b/14,
095b/6, 109b/4, 136b/14,
140b/11, 148b/4
y.+ den 084b/3, 085a/9, 093a/4,
108b/15, 109a/8
y.+ e 072a/2, 077b/3, 093a/4,
095a/3, 096a/9, 104b/8, 115a/7, 124a/6,
133b/4, 139a/5, 148a/4, 153a/14
y.+ i 078a/9, 079a/3, 084a/7,
087a/1, 098a/8, 098b/6, 099a/12,
099b/9,
110a/8, 123a/12, 133b/6
y.+ idür 131b/8
y.+ in 097a/7, 113a/4
y.+ inde 095b/3, 106a/8, 114b/7,
131b/4, 149b/14
y.+ inden 079a/5, 134a/12,
146a/15
y.+ ine 072b/6, 072b/13, 078a/6,
079b/2, 090b/4, 101a/12, 101a/13,
104b/5,
117a/8, 152a/6
y.+ ine geldi 150b/10
y.+ ine yirinegetürdi 133a/9
Y.+ inün 153b/8
y.+ iyidi 103b/5
y.+ ler 089a/8

y.+ lerinden 072a/1
y.+ lerini 147a/3
Y.+ lerün 084b/8
y.+ üdür 096a/6
y.+ üm 078b/4, 085a/2, 153a/14
y.+ ümde 141a/3
y.+ ümüzi 097b/4
y.+ ünnden 084a/11

yir - : Kötülemek, hor görmek. -1-
y.- mez 114b/6

yiril - : Kötülemek. -1-
y.+ e 124a/9

yirince : Yerinde, uygun. -2-
y. 090b/5
y.+ dür 084a/5

yirine getür - : Yerine getirmek. -21-
teleflik y. 071a/5
bābların y.- di 146b/3
şartın y.- di 076a/1
yirine y.- di 133a/10
kim y.- diler 096b/2
nedrleri y.- diler 138a/6
bābın y.- e 112a/1
fıkr y.- eler 101b/11
buyurursa y.- em 077a/6
kulluğı y.- em 144a/12, 151b/13
şartın y.- em 081a/4
kavlümü y.- even 142a/10
dilekin y.- megi 092a/9
‘ivażın y.- megi 142b/4
haqqın y.- mek 080b/2
muvāfiğdur Y.- mek 104a/5
va‘deyi y.- mekde 143a/2
şartıdır y.- meyvüz 130b/12
bābı y.- miş 091a/15
şartın y.- ümedi 101b/15

yirlen - : Yerleşmek, yurt edinmek. -6-
y.- di 106a/8
y.- miş 081b/11, 151b/1
y.- mişdür 084a/8, 145b/8
y.- mişidi 140b/13

yirlenmek : Yerlenme. -1-
y. 088b/8

yiryüzi(yiryüzü) : Yeryüzü. -3-
y.+ n 110b/12
y.+ nde 106a/1
y. 122b/10

yit - : Yetmek. -6-
y.- di 138a/4
y.- düşünce 099a/4
y.- er 086b/6
y.- mez 152a/2, 152a/8
y.- mezise 111a/8

yitesi : Kafi miktarda. -3-
y. 085b/7, 087a/4, 090b/1

yitürmek : Yitirme, kaybetme. -1-
y.- mek 152a/4

yitüt : Çok, fazla. -1-
y. 102a/6

yitütlik : İlerilik, şiddetlilik. -2-
y.+ i 098a/1
y.+ in 104a/1

yiyesi : Yiyecek şey, yemek. -4-
y. 087a/9
y.+ den 124a/5
y.+ ler 086b/5
y.+ nde 085b/3

yişi : Koku. -6-
y.+ si 081b/5, 082a/12, 090a/2,
116b/7
y.+ sin 073a/4
y.+ siyle 133b/7

yişni : 1- İtibarsız, önemsiz. -1-
y. 085a/13
2- Hafif, ağır olmayan. -2-
y. 118b/1
y. kılam 095a/7

yişnilik : Hafiflik. -1-
y.+ den 139b/4

yok : Yok. -54-
y.+ ı 085a/3, 111a/11, 132b/9
y.+ ıken 074a/15, 127b/9
y.+ ısa 104b/6

y. 082a/4, 087b/6, 126b/10,
152a/4
y. olur 140a/7
y.+ dur 072a/4, 075b/4, 080a/9,
081b/9, 082b/15, 084a/6, 084a/11,
085b/7,
087a/14, 087a/15, 087b/5,
089b/9, 089b/10, 090a/11, 091a/11,
091b/5, 091b/7,
091b/9, 093a/2, 095a/15, 104a/4,
105a/2, 106a/1, 110b/3, 116a/11,
119b/5,
123a/14, 128a/9, 130a/1,
131a/10, 133b/11, 141a/7, 141b/3,
142a/4, 145b/12,
145b/15, 149b/6, 151b/15,
152b/5, 154a/3

yoksa(yoḥsā, yoḡsa) : Yoksa. -6-
y. 080b/5, 082b/15, 103b/8,
105a/10, 114a/7, 125a/3

yoksul : Yoksul, fakir. -9-
y. 087b/8, 088a/11, 111a/1,
111a/7, 126b/10, 136b/6
Y. 087b/3, 088a/10
y.+ dan 087b/15

yoksullık(yoḡsullıḡ) : Yoksulluk. -7-
y. 087b/2, 088a/2, 088a/3,
088b/14, 126b/1, 152a/15
y.+ dan 088b/2

yokuş : Yokuş. -2-
y.+ ına 100a/7
y.+ ında 149a/6

yol : 1- Yol. -19-
y. 079b/5, 080b/6, 081b/7,
084a/4, 084a/9, 092a/2, 115b/4,
123a/14,
153b/3
y.+ da 121a/10
y.+ da 086a/2, 109a/6
y.+ dadur 141a/4
y.+ dan 092a/3
y.+ ı 127b/2, 153a/12
y.+ ı 079a/14
y.+ ında 129a/7
2- Usul, yöntem. -18-

y. 081b/5, 082b/3, 141a/8,
152a/10
y. buldı 121a/2
y. bulunmaya 071a/1
y. bulur 104a/9
y.+ ı 081a/5, 081a/10, 082b/2,
141a/6, 145a/4
y.+ ından 070b/3, 074a/11,
152a/1
y.+ ın 083a/11
y.+ larını 140b/8
y.+ unı 081b/2

yol - : Çekip koparmak. -1-
y.- alar 109b/3

yoldaş : Yoldaş. -4-
y. 112a/8, 149b/14
y.+ lar 090a/11
y.+ lardan 153b/4

yoldaşlık : Yoldaşlık. -1-
y.+ ından 100a/13

yolın - : Yolunmak, çekilip koparılmak.
-1-
y.- miş 097b/4

yolınca : Yolunca, uygun olarak. -1-
y. 146b/12

yolluluk : Yolluluk. -1-
y. 147b/9

yön : Cihet, taraf. -3-
y.+ den 080a/11
y.+ in 106b/3
y.+ lerin 123a/13

yönen - : Yönelmek. -2-
y.- meye 108b/5
y.- se 152b/15

yönince : Gerektiği şekilde. -1-
y. 153a/1

yönsüz : Sebepsiz. -1-
y. 139a/3

yöre : Etraf, çevre, civar. -4-

y.+ de 078a/15
y.+ sine 093a/5, 141a/9
y.+ yi 098b/7

yören - : Bir şeyin çevresinde
dolaşmak. -1-
y.- mez 141a/9

yu - : Yıkamak. -1-
y.- r 133a/7

yufkalık : Yumuşaklık, merhamet -1-
Y. 115a/1

yukarı : Yukarı. -8-
y. 080a/5, 085a/6, 091b/5,
091b/6, 095a/2, 108a/13, 151b/5
y.+ dan 117a/5

yum - : Kapamak. -1-
y.- up 115b/14

yumşak(ğ) : Yumuşak. -10-
y.+ a 094a/10
y. 088a/12, 101b/10, 105a/1,
110a/3, 118b/2, 124b/1, 126b/9,
152b/13

yumşaklık : Yumuşaklık. -7-
y.+ ı 123a/1
y. 097a/3, 104a/12, 104b/1,
123a/11, 133a/10
y.+ da 096a/15

yumşanmak : Yumuşama. -1-
y.- mak 104b/2

yumurda : Yumurta. -1-
y. 147b/7

yurd : Yurt. -4-
y.+ dan 108b/15
y.+ ı 098b/7, 099b/9
y.+ umuzı 097b/4

yuva : Yuva. -3-
y. 078b/1
y. eyleye 082a/14
y.+ sı 097a/10

yuy - : Yıkamak. -1-
y.- ar 143b/2

yuyıl - : Silinmek, bozulmak. -1-
y.- a 139a/7

yuyulmak : Silinme, bozulma. -1-
y.- ı 135a/11

yüce : Ulu, büyük. -4-
y. 114a/7, 119b/2, 123b/12

yücelik : Yükseklik. -2-
y.+ inde 098b/9
y.+ ine 143b/1

yügrük : Yürük, hızlı giden, çok koşan. -1-
y. 090b/11

yük : Ağır şey, ağırlık. -6-
y. 124a/5
y.+ dür 090a/12
y.+ ile 130b/4
y.+ in 095a/7, 133a/7
y.+ üni 089b/3

yüklen - : Yüklenmek. -1-
y.- ürsevüz 099a/15

yüklenmek : Yüklenme. -1-
y. 120a/13

yüklü : Yük taşıyan. -1-
y. 150b/4

yüksecük : Yüksekçe, az yüksek. -1-
y. 104b/8

yüksek : Yüksek, yüce. -4-
y. 097a/9, 104b/9, 124b/8,
148b/4

yükseklik : Yükseklik, yücelik. -1-
y. 100b/3

yüksel - : Yükselmek. -1-
y.- ürdi 116a/6

yüğ : Tüy, kuş tüyü. -2-

y.+ i 097b/3
y.+ ümi 109b/3

yürek : 1- Mide. -5-
y.+ i 131a/7
y.+ in 133a/9, 134b/5
y.+ inden 129a/2
y.+ üm 118b/4
2- Gönül. -2-
y.+ i 124a/6
y.+ imi 150b/7

yüri (yöri-) - : Yürümek. -3-
y.- rdi 079a/15
y.- ridi 136b/4
y.-yidi 119b/2

yürimek : Yürüme. -3-
y.- i 152b/12
y. 152b/14
y.- den 087a/10

yüz : 1- Çehre. -24-
y. 078b/2, 108b/3, 136a/7
Y. 130a/10
y.+ e 108b/3
y.+ i 074b/11, 113b/8, 115a/5,
150a/3
Y.+ i 111a/14, 113b/5
Y.+ in 138b/7
y.+ inde 083a/5, 142b/2, 147b/9,
147b/10
y.+ ine 078a/14, 137b/4, 138a/1,
148b/3, 154a/5
y.+ ire 117a/2
y.+ üñ 105b/1
y.+ üñe 087b/11
2- Yüz, sayı. -5-
y. 076b/2, 079b/5, 083b/3,
091b/14, 144b/9
3- Yüzey. -3-
y.+ i 098b/1
y.+ inde 081a/8
y.+ ine 078a/13
4- Sebep, cihet. -1-
y.+ inden 080a/5

yüz dönder(döndür-) - : Yüz çevirmek,
terk etmek. -5-

katılıklardan y.- mez 120a/9
ve y.- di 150b/2
yürimekten y.- diler 087a/10
gözetmekden y.- e 151a/9
benden y.- esin 081b/3

yüz dut - : Yönelmek, rağbet etmek.

-18-
helâklike y.- a 099a/8
kazançına y.- a 126b/12
koya Y.- a 095b/6
sağa y.- a 091a/15
eksilmege y.- ar 094a/5
başa y.- ardı 087a/1
kancaru y.- arısa 153b/3
ağaca y.- avuz 079a/12, 98b/8
Melik y.- dı 098b/4
yılan y.- dı 138b/1
takrîr eylemege y.- dılar 087a/12
hüküm eylemege y.- duş 074b/8
götürdi y.- ıp 086a/2
kişiye y.- maz 091b/3
ağaca y.- mış 078b/3
ögülmege y.- sa 095a/12
y.- dı 073b/8

yüz göster - : Nasip olmak, kendini göstermek. -3-

nuşret y.- e 109b/2
zafer y.- e 098b/12
y.- iserdür 120a/13

-Z-

zafer : Düşmanı yenme, zafer. -6- [Ar]

z. 097b/1, 120a/5, 120a/15,
125a/4
z. yüzgöstere 098b/12
z.+ den 112a/1

za'ferân : Safran. -1- [Ar]
z. 096a/5

zağ : Karga. -110- [Far]
z. 077b/8, 078a/10, 078a/11,
078a/15, 078b/3, 078b/5, 079a/7,
079a/15,
079b/7, 080b/14, 081a/4, 082a/2,
083a/1, 084a/15, 084b/2, 090a/1,

092a/4,
092b/4, 092b/6, 093a/9, 093b/3,
093b/5, 093b/8, 094a/13, 094b/2,
096a/3,
096a/9, 097a/10, 097a/13,
098a/1, 098a/4, 102b/3, 102b/5, 102b/7,
103a/1,
110a/2, 110a/3, 110a/5, 110a/6,
113a/3, 116a/2, 116b/5, 119a/6, 120a/4,
125a/1
Z. 080a/6, 080b/10, 081a/11,
082a/14, 083a/2, 083b/5, 084a/5,
084b/2,
084b/4, 084b/11, 092b/3,
092b/7, 093a/9, 093b/14, 095a/14,
095b/5, 103a/2,
103b/1, 108a/14, 110a/10,
110b/1
z.+ a 093b/2, 098b/15, 099a/11,
099b/8, 108a/4
z.+ ı 098a/5, 115b/12, 115b/13
z.+ ı 084a/2
z.+ lar 097b/2, 098a/2, 110a/1,
110a/6, 110a/7, 110a/8, 110b/8,
110b/14,
116a/8, 116b/12, 119a/9, 119b/8,
120a/1
Z.+ lar 096b/9, 097a/14, 097b/1,
098a/4, 102a/14, 119a/8, 119a/9,
119b/10
z.+ lara 119b/7
z.+ lardan 097a/8
z.+ ları 115b/9
z.+ ları 110a/1
z.+ ları 097a/11, 102a/15
Z.+ ları 098a/3
z.+ uş 102b/2, 110b/10,
110b/11, 120a/2

zâhid : Bilinçsizce kendini dine veren kimse. -90- [Ar]

z. 085a/3, 085a/5, 085a/8,
089a/1, 089a/3, 106a/13, 109a/3,
109a/5,
112a/3, 112b/3, 112b/4, 113a/1,
117a/4, 118a/2, 118b/5, 121b/6,
136b/13,
137a/2, 137a/4, 137b/3, 137b/6,
137b/8, 138a/9, 138b/2, 139a/7, 139a/9
Z. 085a/6, 085a/11, 085a/13,

085b/2, 088b/15, 089a/1, 109a/4,
109a/14,
112a/5, 112a/13, 112b/1, 113a/1,
117a/3, 117a/11, 117b/1, 117b/3,
117b/4,
117b/6, 117b/7, 118a/2, 118b/3,
118b/7, 121b/9, 122a/1, 135b/8, 137a/3,
137a/11, 137b/4, 137b/5,
137b/7, 138a/1, 138a/3, 138b/3, 139a/8
z.+ e 087a/2, 109a/10, 112b/7,
137b/7
z.+ i 112b/2, 112b/5, 112b/6,
138a/7
z.+ ler 111a/14, 131a/14
z.+ ü 085a/3, 089b/15, 109a/10,
112a/4, 112a/6, 112a/10, 112a/12,
112a/13,
112b/1, 113a/2, 117a/5, 121b/6,
137a/1, 138a/8
Z.+ ü 117a/5

zāhidlik : Zahidlik. -1-
z.+ i 107b/6

zāhir : Görünen, aşikar. -15-
[Ar]
z. 101b/11, 103a/7, 124a/10,
126b/3, 127a/1, 145a/5
z. eyledi 146a/8
z. oldu 096b/5
z. olmaz 141b/2
z. olsa 099a/7, 104a/6
z.+ dür 082b/9, 151a/13
z.+ in 097a/3, 143a/13

zahire : Gerektiğinde kullanılmak üzere
ambara depolanan yiyecek. -12-
[Ar]
z. 079b/1, 085b/8, 086a/6,
086b/3, 086b/12, 131a/14, 151b/4
z. elegetürdün 144b/3
z. eyleye 107a/9
z. eyleyüp 107a/14
z.+ lerinden 151a/3
z.+ lerün 125a/8

zaḥm : 1- Vurma, darbe. -18-
[Ar]
z. 086a/4, 086b/2, 094a/7,
095a/12, 110a/9, 115b/8, 134a/1, 146a/3

z.+ a 095a/11
z.+ ı 105b/1, 108a/7, 140a/5,
150a/5, 152b/13
z.+ ın 121b/8
z.+ u 134a/3
z.+ u 134b/9
2- Yara, çıban, ceriha. -3-
[Ar]
z. 097a/7
z.+ ı 108a/7
z.+ larun 089b/2

zaḥmet : Sıkıntı, eziyet. -18-
[Ar]
z. 073a/1, 082a/10, 084a/9,
093b/3, 103b/6, 108b/1, 120b/9,
120b/10,
121a/11, 129b/10
z.+ den 099a/5, 103a/10
z.+ i 087a/3, 093b/15
z.+ in 099a/15
z.+ inden 076a/6, 103b/8
z.+ lere 095a/9

zaḥmlu : Yaralı. -1-
z. 110a/6

za'if : Zayıf, kuvvetsiz. -15-
[Ar]
z. 091b/3, 096b/4, 099b/11,
111a/1, 111a/7, 120b/3, 125a/7, 145b/14
Z. 120b/15, 121a/14, 122a/9
z. olmuşvan 121b/3
z.+ dür 071b/4, 088a/12
z.+ ven 151b/12

za'iflik : Zayıflık. -15-
z.+ ı 089b/2, 124a/10, 125a/1,
126a/7, 126b/15, 131a/4
z.+ ın 128b/2, 134a/2
z.+ ıyla 146a/14
z.+ um 151a/13
z. 087a/4, 121a/1, 139a/4
Z. 134a/1
z.+ da 088b/6

zā'il : Yok olan. -2- [Ar]
z. eyledi 146a/5
z. oldu 145b/14

żalālet : Doğruluktan şaşmak. -1-
[Ar]
ż. 070b/6

żālim : Zulmeden. -5- [Ar]
ż. 102a/2, 116a/14, 153a/11
ż.+ e elirüreyin 116b/2
ż.+ ler 102a/7

zamān : Zaman, vakit. -16-
[Ar]
ż. 098b/12, 116a/11, 120a/6,
128a/2, 137a/3, 147b/14, 148a/1
ż.+ da 082a/10, 087a/10, 137a/7
ż.+ dan 106a/7, 106a/9
ż. 087a/6
Z.+ dan 121a/4
ż.+ uñ 090a/15, 151a/3

zamāne : Şimdiki zaman. -21-
[Ar]
ż. 079a/9, 081b/4, 095a/8,
095a/10, 096b/1, 099a/10, 100b/8,
119b/3,
126b/9, 132a/8, 143a/4
Z. 094b/4, 095a/6
ż.+ nüñ 071a/12, 107a/10,
126a/10, 126b/8
Z.+ nüñ 094b/5
ż.+ ye 099a/11
Z.+ ye 126b/5

Zāmehran : (Ö.A.) Zamehran. -1-
Z. 071b/3

żamīr : İç, öz. -5- [Ar]
ż.+ i 147a/7
ż.+ inde 081b/10, 143b/1
ż.+ inden 127b/14
ż.+ üm 152b/8

żārılık : Düşkünlük, yoksulluk. -8-
ż.+ ı 072b/6, 148a/6
Z.+ ıla 105a/10
ż. 097a/3, 124b/15, 146a/8,
151b/7
Z.+ lar 128b/8

żarūret : Çaresizlik, zorunluluk. -
13- [Ar]

ż. 087a/5, 087b/12, 088b/11,
127a/7, 129a/5, 145b/12, 145b/13
ż.+ de 129a/14
ż.+ den 122a/3, 133b/3, 143b/12,
143b/15
ż.+ leri 146a/5

zāt : Öz, asıl. -12- [Ar]
ż. 081b/12
ż.+ ı 072a/2, 081a/7, 081b/10,
126a/8, 143b/7
ż.+ ın 146b/3
ż.+ umda 087a/5
ż.+ uñ 084b/8, 153b/10
ż.+ uñdan 116b/11
ż.+ uñı 116b/7

zāviye : Zahidin ibadetle meşgul olduğu
yer. -2- [Ar]
ż.+ sinde 085a/3
ż.+ sine 112a/13

żāyi : Kaybolmuş, yok olmuş. -8-
[Ar]
ż. 081b/8
ż. eyleme 144b/5
ż. eylemek 151a/4
ż. eyleye 113a/4
ż. kılsam 129a/6
ż. ola 100a/13
ż. olur 125b/4
ż.+ rağı 153b/10

zacr : Yasaklamak, engellemek. -1-
[Ar]
ż. eylemegi 102a/8

zehr : Zehir, agu. -1- [Ar]
Z.+ i 138b/8

zelil : Hakir, alçak. -1- [Ar]
ż. kılasın 122a/2

zellet : Hor görülme, aşağılanma. -1-
[Ar]
ż. 072a/5

zenbīl(zenbil) : Hasır kap. -4-
[Ar]
ż.+ e 087a/9

z.+ i 085a/6
Z.+ i 085a/8
z. 085a/4

zerre : Bir nesnenin en küçük parçası.
-2- [Ar]
z. 095a/2, 116b/9

zevk : Hoşlanma, haz alma. -2-
[Ar]
z.+ e 114a/2
z.+ ı 090a/12

zibā şüretlū : Süslü suratı olan. -1-
[Far]
z. 138a/5

zift : Katı, parlak, siyah madde. -1-
[Ar]
Z.+ i 138b/9

zihī : Ne güzel, ne hoş. -1-
[Ar]
z. 135a/14

zıkr : 1- Anlatım, beyan, ifade. -3-
[Ar]
z.+ i 071a/15, 126b/15
z.+ in 077a/4
2- Anma, hatıra getirme. -9-
[Ar]
z. 087b/6, 100b/8, 149b/15
z.+ i 074a/3, 139a/7
z.+ in 137a/5, 138a/4
z.+ ümüz 137a/8, 137a/9

zıkrılū : Zikirli. -1-
z. 091a/14

zindān : Karanlık ve havasız yer. -5-
[Far]
z. 077a/9, 077b/1, 077b/5
z.+ a 072a/15, 077b/5

zinhār : Aman, sakın. -2-
[Far]
Z. 090b/15, 111a/4

zīrā(zīra) : Çünkü, şundan dolayı ki.
-37- [Far]

z. 150a/10
Z. 150a/1, 153b/9
z. 079a/8, 100a/2, 107a/13,
147a/8
Z. 071a/3, 072a/7, 076b/6,
078a/1, 081a/9, 081b/15, 082a/6,
085b/5,
087a/3, 097a/6, 098b/8, 099b/10,
100a/4, 101a/1, 101a/7, 101b/5, 122b/6,
124a/9, 124b/4, 126b/12,
131b/8, 133b/11, 135b/4, 136b/12,
143a/4, 144a/3,
144b/6, 151a/7, 151a/12, 154a/3

zīrek : Anlayışlı, uyanık. -6-
[Far]
z. 079b/6, 120b/2
Z. 079b/3
z.+ idi 103b/11
z.+ ler 153a/5
Z.+ ler 092b/3

zīreklik : Anlayışlılık, uyanıklılık. -11-
z. 146b/4
z. 088a/6, 093b/9
z.+ den 108b/9, 150b/8
z.+ i 103b/9, 115b/9
z.+ i 105b/5
z.+ inden 120b/1, 124b/13
z.+ üñ 093b/11

zīr ü zeber : Alt, üst. -2- [Far]
z. eyler 122b/9
z. oldı 124b/12

zişt : Çirkin, kötü, berbat. -4-
[Far]
z. 103a/4, 108a/2, 143a/10
z.+ lığı 071b/13

ziştlık : Çirkinlik. -1-
z.+ ı 116b/6

zişt yüzlü : Çirkin yüzlü. -1-
z. 111a/13

ziyān : Zarar, hasar. -20- [Far]
z. 082a/6, 094a/7, 117a/6,
132a/6, 140b/8, 142a/1, 146b/1, 147a/3,
152a/7

z. eyleridi 117a/7
z. olur 088a/8
z.+ a 145a/10
z.+ dan 143b/13
z.+ ı 131a/13, 144a/6, 145a/6
z.+ ın 152a/2
z.+ ından 073b/2, 123a/8
z.+ lardan 091b/15

ziyānlu : Zararlı. -3-
z. 135a/15, 142b/7
z.+ raķ 145b/12

zor : Güç, kuvvet. -2- [Far]
z. 109a/3, 151a/10

zulm : Zulüm, haksızlık. -3-
[Ar]
z. 070b/3
z. eyledüñ 147b/3
z. eylemekden 153a/12

Zübeyr : (Ö.A.) Hz. Peygamber'e ilk
iman edenlerden ve cennetle
müjdelenen on sahabiden biri. -2-
Z. 136b/5, 136b/7

zülûf : Yüzün iki tarafına sarkan saç
bölükleri. -3- [Far]
z.+ i 111a/14, 113b/6
z.+ inüñ 137a/2

BÖLÜM 5

5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Kelile ve Dimne; yüzyıllardan bu yana değerinden hiçbir şey kaybetmemiş, aksine değerine değer katarak günümüze kadar ulaşmıştır. Beydaba adlı bir Brehmen tarafından dönemin hükümdarına yol göstermesi için sunulan eser, halk içinde de çok rağbet görmüştür. Kelile ve Dimne adı, Sanskritçede “Karataka ve Damanaka”, eski Süryanicede de “Kalilag ve Damnag” şeklinde geçmektedir

Aslı Sanskritçe olan eserin en eski şekli Hertel tarafından bulunmuş olan Tantrakhyayika’dır. Bu eserin bilinen bir varyantı da Pañçatantra’dır. Pañçatantra’nın ilk çevirisi Pehlevi diline olmuştur. Pehlevi diline yapılan bu çeviri önce Süryani diline, daha sonra da Arapça’ya çevrilmiştir.

Eserin en önemli Arapça çevirisi İbnü’l-Mukaffa’ya aittir. Bundan sonra yapılan çevirilerin büyük çoğunluğuna İbnü’l Mukaffa’nın çevirisi kaynaklık etmiştir. İbnü’l-Mukaffa’ya dayanan en önemli çeviri de Nasrullah adında bir zat tarafından yapılan Farsça çeviridir. Bu eseri Hüseyin Faiz Kaşifi, Farsça olarak suni ve ağır bir dille yeniden yazmış ve Hüseyin Baykara ve Ali Şir Nevai’ye sunmuştur. Hüseyin Baykara’nın vezirlerinden olan Ahmet Süheyli’ye ithafen de esere Envar-i Süheyli adını vermiştir.

Kelile ve Dimne’nin birçok dile olduğu gibi Türkçe’ye de çevirileri mevcuttur. Bu çevirileri, Doğu Türkçesi’ne yapılan çeviriler ve Anadolu Türkçesi’ne yapılan çeviriler şeklinde sınıflandırmamız mümkündür. Doğu Türkçesi’ne yapılan ilk çeviri Nasrullah çevirisine dayanmaktadır, bir diğeri de Fazl Allah b. İsa Taşkendi tarafından Humayunname ve Envari Süheyli’den yararlanılarak yapılmıştır.

Çalışmamıza kaynaklık eden Kul Mesud’un çevirisi, Nasrullah’ın Farsça çevirisine dayanmaktadır. Anadolu Türkçesi’ne yapılmış ilk çeviri olma özelliği taşıyan Kul Mesud çevirisinin bilinen iki nüshasından biri İstanbul’da Süleymaniye Kütüphanesi Laleli 1897’de, diğeri de Oxford’da Bodleian Kütüphanesi Marsh 180’de kayıtlıdır.

Kelile ve Dimne’nin Anadolu sahasına yapılan diğer çevirileri de “Gotha yazmaları, Oxford-Bodleian yazmaları, TDK yazmaları” şeklindedir. Ayrıca Hüseyin

Faiz Kaşifi'nin Farsça Enver-i Süheyli adlı çevirisine dayanan ilk Türkçe çeviri Humayunname de Ali b. Salih tarafından kaleme alınarak Kanuni Sultan Süleyman'a sunulmuştur. Kelile ve Dimne'yle benzerlik gösteren eserlerden biri de 15.yy.da Şeyhoğlu tarafından Varanivi'den Türkçe'ye Tercüme-i Marzubanname adıyla çevrilen Marzubanname'dir.

Eserdeki kelimeleri söz varlığı açısından ve anlam olayları açısından detaylı olarak incelemiştik. Günümüzde kullanılmayan birçok kelime tespit ettik ve bunları Bulgular bölümünde detaylı olarak verdik.

Anlam olaylarında da metinde tespit ettiğimiz örnekler mevcuttur. Anlam kötüleşmesi, anlam iyileşmesi, anlam daralması, anlam genişlemesi ve başka anlama geçiş şeklinde yaptığımız incelemeyi kendi aralarında kıyaslarsak en çok başka anlama geçiş olayına rastladık.

Metinde en çok dikkat çeken yapılardan biri “İlk” ekli kullanımlardır. Bu ek, hem Türkçe hem de Arapça ve Farsça kelimelere gelerek farklı türetmeler oluşturmıştır. Örneğin; “gelmeklik, ölmeklik” gibi mastar ekinden sonra eklenenlerin yanında “aldayıcılık, “bilişsüzlik” gibi türemiş yapıların üstüne gelerek tekrar türetme yapılan ya da “sergerdānlık, vefādārlık” gibi yabancı kökenli kelimelerin üstüne gelenler vb.

“-İlk” ekine benzeyen bir diğer yapı da “-sUz” ekiyle yapılan türetmelerdir. “-İlk” ekinde olduğu gibi mastarın üzerine gelen örnekleri (anlamaşsuz, bilmeksüz, dürişmeksüz) vardır. Ayrıca “cehdılıksuz, baysuzluk, endişelersüz” kelimeleri de günümüzde rastlanmayan ilginç türetme şekilleridir. Dikkat çeken örneklerden biri de “-sUz” ekinin iyelik eki ve zamir n'sinden sonra geldiği örneklerdir: danışığunsuz, dīzārınsuz

Metinde en dikkat çekici yapılardan biri de “-mİssA” yapısıdır. Eklendiği kelimelere genellikle “-sa, -saydı” anlamını katan yapının metindeki bazı örnekleri şöyledir: degülmisedi, varmıssa, olmışmıssa

Metinde geçen deyimler, tamlamalar ve birleşik fiillerin varlığına değindiğimiz bölümde de yine günümüzde kullanılan ve kullanılmayan şeklinde bir sınıflama yaptık. Kullanımdan düşmüş olanlardan bazıları şunlardır: eline ısmarla-, göz yalbirdat-, oyuna vir-

Zehra Toska'nın okuduğu metinle bizim metnimiz arasında da azımsanamayacak farklılıklar belirledik. Bunlar bazen bütün bir cümle şeklinde karşımızda çıkarken bazen kelime farklılığı olarak, bazen de eklerde farklılaşma olarak karşımıza çıkmıştır.

Çalışmamızın en önemli kısmı olan “DİZİN” kısmı eserin söz varlığı açısından oldukça önemlidir, çünkü kelime anlamları yanında, kelimelerin hangi dile ait olduklarına ve metindeki sayılarına da ulaşılabilir. Metinde bağlaçlar, zamirler ve fiil yapıları fazlaca yer tutmaktadır. Bu sonuçlara göre metinde en çok geçen kelimeler “ve” (2678 adet) bağlacı ve “kim” (1167 adet) bağlacıdır. Bunların ardından da “ol-” fiili (697) gelmektedir.

KAYNAKÇA

ABİK, A.Deniz (2016): Çağatayca Metinlerde *emişdik* Yapısı Üzerine, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, S:3, C:13, s33-46.

AKSAN, Doğan (2015): Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dil Bilim, Türk Dil Kurumu, Ankara.

ATMACA, Emine (2016): Eski Oğuz Türkçesinden Günümüz Türkiye Türkçesine Söz Varlığı ve Anlama Olayları, Palet Yayınları, Konya.

AYKUT, Said (2003): Kelile ve Dimne Beydeba-İbnü'l-Mukaffa, 2.Baskı, Şule Yayınları.

BAYRAMI, Gülcan (2014): Doğu Türkçesi ile Yazılmış Kelile ve Dimne Tercümesi(1b-50a) Gramer-Metin-Tercüme-Sözlük, İstanbul Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

BÜLBÜL, Tuncay (2017): Kelile ve Dimne Hikâyelerinin Yaratımı ve Aktarımı: Pança Tantra'dan Hümayun-Name'ye, International Journal of Languages Education and Teaching, C 5, S 4, s. 978-995.

DEVELİOĞLU, Ferit (1998): Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat (15. Basım), Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.

DİLÇİN, Cem (2013): Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

EKER, Süer (2011): Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayınları, İstanbul.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (2009): Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.

ERCİLASUN Ahmet Bican, AKKOYUNLU Ziyat (2018): Divanu Lugati't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ERGİN, Muharrem (1997): Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul.

EŞİT, Sultan (2010): Kelile ve Dimne Çevirisi Türk Dil Kurumu Nüshası, Mersin Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

KORKMAZ, Zeynep (2013): Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (1992): Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ORAK Kadriye Yılmaz, BERKÖZ Mahmut (2013): Kelile ve Dimne Tercümesi ve Kitlelerin Eğitimindeki Rolü, Türkiyat Mecmuası S:23/2, C.23, s:207-232.

ÖLKER, Gökhan (2015): Tarihi Belli Olmayan Eski Anadolu Türkçesi Metinlerinin Tarihendirilmesinde Yeni Bir Kıstas: “et-/it-“ ve “kıl-“ Fiillerinin Kullanım Sıklığı, Teke Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi S:4/2, s:546-563.

ÖZAVŞAR, Resul (2013): Tarama Sözlüğü ve Türkçe Sözlük’e Göre Anlam Değişimleri, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi.

PARLATIR, İsmail (2006): Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi, Ankara.

SAMİ, Şemseddin (1998): Kâmûs-ı Türkî, Alfa Yayınları, İstanbul.

SAV, Bahattin (2003): Anlam Değişimleri Üzerine Artzamanlı Bir İnceleme, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, S:1, C 23, s. 147-166, Ankara.

TOSKA, Zehra (1989): Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne Çevirileri ve Kul Mesud Çevirisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi.

TÜRK Vahit, DOĞAN Şaban, ŞERİFOĞLU Yasin, (2013): Eski Anadolu Türkçesi Dersleri, Kesit Yayınları, İstanbul.

Türkçe Sözlük (2009): Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türkiye Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1993): Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

VARDAR, Berke (2002): Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.

Yazım Kılavuzu (2012): Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü, (2009): Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara (3. Baskı).

EKLER

EK-1

Giriş bölümünde bahsettiğimiz bizim metnimizle Zehra Toska'nın metni arasındaki farklılaşan yönler aşağıdaki gibidir:

	BİZİM OKUDUĞUMUZ METİN	ZEHRA TOSKA'NIN METNİ
70b/2	hüküm	hükmi
70b/7	dışsuz	dışsüz
71a/1	yol bulunmaya	yol bulunmaya
71a/2	isleri	ısları
71a/4	olısdur	olasıdur
71a/5	her kim	hergiz
71a/6	...tamām ve otlar bilmekte	...temām 'ilmsüz ve otlar bilmekte
71a/9	getürmüşlerdür	getürmüşlerdür kim
71a/10	yavlağ cāhil ve bilüsüz bir tabīb	tabīb yavlağ cāhil ve bir üstād
71a/11	meşhūr	meşhūrdı
71a/14	cāhil-i koḥ ve bilüsüz tabīb	cāhil kovıcı ve bilüsüz tabīb
71b/3	ne rencidüğün bildi	ne rencidüğün ḥaḳḳat bildi
71b/3	Zāmehrān dirler	aḡa Zāmehrān dirler
15 71b/14-	ḡamu kişiler anı bileler	ḡamu anı bileler
72a/1	kiçrek	giçrek
72a/1	yalbırdadur	yalbırdadur
72a/2	mekravi	mekr evi
72a/5	anuḡ bigi	anuḡ birle
72a/11	... ol işi ben işledüğüm için	... ben ol işi işledüğüm için
72a/13	aḡlanmaz sözile	aḡlamazsüz sözile
72a/14	dıḡmadı	dimedı
72b/3	ḡayḡulular	ḡayḡular
72b/8	vücūdun birle girü yapıladı	vücūdun birle yapıladı
72b/9	berü sun	berüsun
72b/11	isleri	ısları
72b/13	bey'at	bı'at
73a/3	ülüsün	ülisin
73a/4	kıldı	kıldı kim
73b/5	gine	yine
73b/6	ne	yine
73b/8	niceme	nicemā
74a/1	peşimānlık	peşimānlık
74b/2	kemter	kemler
74b/3	benden	bundan
74b/7	ḡoduḡ	ḡodu
74b/13	ḡocanuḡ	ḡacenüḡ
75a/2	dilemezven	dimezin
75a/4	ol kuşları	aldı kuşları
75a/4	eyledi kim	eyitdi kim
75a/8	ḡundan	ḡandan
75a/8	şarāb ...	şerāb içdiler
75a/9	ḡoca kuşlar ḡafesin diledi. Pes bayaḡı 'ādetce ol tūtılar ol kelecileri ırlayu ve söyleyü	ḡoca kuşlar ḡafesin diledi getürdi ḡāce kuşlar(ı)çün ortaya ḡodı pes bayaḡı 'ādetce ol tūtılar ol

		kelimeleri ırlıyu ve söyleyü
75b/5	ırıldı	irildi
75b/7	olurlar	ulular
75b/7	isleri	ısları
75b/7	ivmemek	ivmemegi
75b/14	dengi	rengi
76a/2	yüzlüligile	yüzlülige
76a/9	hayrsuz	hayrsuzdur
76b/2	korısar	kurılısar
76b/3	işlü	ıslu
76b/8	Pes Arslan katından ve kaplanı okudı.	Pes Arslan katından durdı, gitdi ve kaplanı okıdı.
77b/1	kelecisin	gelecisin
77b/2	şolok	soluk
77b/8	Berhemene-i hekım	Berhemine hakım
78a/4-5	birbirinden berhurdar	bir berhurdar
78a/7	vaktinde	katında
79a/11	dolunmayınca	dolanmayınca
79a/12	ve gür	degür
80b/5	... ortaklık ve bilelik olsun	... ortaklık ve bilelik varıdı ve kurtılmağ ve ferāğat vaktinde dağı bilelik olsun
80b/14	... gögercinlerün ahvālin ve sıçanun	... gögercinlerün ve sıçanun
81b/1	incitmekde	incitmege
81b/3	göksire	gökre
81b/6	münevver	mu'atıtar
81b/11	ölmeyince	olmayınca
82b/4	sivür	sıvur
82b/5	Nitekim saıksı avadanlığı kim...	Nitekim saıksı avadanlığı kim giç dokunur.
82b/7	ıdırur	irirür
11 82b/10-	...ta'ām dağı dadası degülven	... ta'ām dadası degülven
83b/1	ulaşmamak	ulaşmak
83b/11	ol vechden	ol vecheden
84a/8	gölmişdür	gölmişdür
84a/9	uşbu ara	uşbu ere
84a/9	görevüz	görür
84b/3	tizlikler	tazelikler
85a/4	... her gün bir zenbıl ta'ām götürürlerdi	... her gün aya bir zenbıl ta'ām götürürlerdi
85a/11	... sözün diğlerken	... sözün diğler sözün diğlerken
85a/13	dutar mısın	dutarsen
85b/5	bürıye	bürıyā
86a/2	götürdi	getürdi
86a/1	avcıya	avcıyü
86b/3	dirmek	dirmege
86b/5	dağla	değle
86b/6	... güneşe kodı, kırıyudurgıl	... güneşe kodı kırıya. Erine eyitdi, kuş koruyu durğıl
86b/13	şolok	şoluk ³⁵⁸
87a/6	horlığı	harlığı
87a/11	olurlar	olasıdur
88a/10	bay hakkında	bay hakkında ola

³⁵⁸ Toksa hep şoluk okumuş.

88a/13	fesāhat ilerü dutarsa	fesāhatlerü dutarsa
88a/14	dıñsuz	dıñsuz
88b/2	kā hâlde	kamu hâlde
88b/9	... suâle	şol suvâle ³⁵⁹
88b/13	eyitmişdür	eyitmişlerdür
89a/2	görüridüm	görüvirdüm
89b/4	düşdi	düşeydi
89b/11	...	Kanā'at gibi hiç baylık yokdur. ³⁶⁰
90a/6	güyā	döye
90a/9	ķavuşmaklık sebebinden	ķoşmaklık sa'âdetinden
90b/8	ümüz	imdi
90b/9	Pes aña laţîf cevâblar virdi	Pes baĝa aña laţîf cevâblar virdi
90b/10	... bedel kıldı	... bedel kıldı ve eyitdi
91a/8	...	Nitekim it her yirde ĥor olur. ³⁶¹
91a/9	kendü	kendüde
91b/1	pes dürlü eylük	dürlü eylük
91b/7	eyitmişdür	eyitmişlerdür
91b/9	... māl çokluğu için kayĝu yiye	... māl çokluğu için sevine ve māl azlığı için kayĝu yiye
91b/11	... hirciz ol ikiye	... hergiz ol her ikiye
92a/6	... yigil içgil kim	... yigil kim
92b/2	şanmaya	şayılmaya
93a/5	yöresine	yâresine
93b/10	anı	ine
94a/12	... kesmekden fâriĝ olmuşıdı	... kesmekden tamâm fâriĝ olmuşıdı
95a/1	... budaĝa vura	... budaĝa vura ve yapışa
95a/4	tā benüm elümi	tā kim elümi
95a/4-5	... oĝul kız arasına ayrılık bırakmışıdı	... oĝul kız arasına ayrılık bırakmışıdı
95a/10	ve ey	vāy
95a/12	yüz dutsa	yüz duta
95b/1	ķılavuz kim	ķılur kim
95b/4	oldur	oldurki
95b/6	... yüz seni ķovmaĝa duta	... yüz ķovmaĝa duta
95b/7	aksayu aksayu	aksayu
96a/2	seyreyledüĝin	sır eyledüĝin
96a/6	ayruk	ayru
96a/10	... ne belā eline bularuĝ dostlığı eşerin dutdı	... ne belā eli bularuĝ etegin dutdı dostlığı eşerin dutdı
96b/1	durmaklık	durmaklığı
96b/3	... ortalarında ķurdılar	... artlarında ķodılar
96b/7	irürdiler	irüreler
96b/7	Anuĝ fâyidesi ķamulara irişe.	Anuĝ fâyidesi ķamulara ulaşa ve aşşısı cümle dostlara irişe.
96b/9	Bimennihi ve luţfihı	Bimennihi ve luţfihı ve cūdihi ve keremihi
98a/4	çıkmadı	çıkmaıdı
99a/2	viribiyevüz	viribiyevüz kim
99a/9	eyler	eylerler
99b/9	... yiri yurđı esenlemek	... yiri yurđı esenlemek mi

³⁵⁹ Toska hep suvâl okumuş

³⁶⁰ Toksa, 89b/11'in başına böyle bir cümle koymuş ama biz metnimizde bu cümleye rastlamadık.

³⁶¹ Toska'da gördüğümüz bu cümle bizim metnimizde yoktur.

		maşlaḥat görürsin
99b/11	bizden	sizden
100a/9	vezīrile	vezīrlerle
100a/13	irmişdi	irmişdür
101a/6	... kifāyeti yavlaḫ āşikāre oldı	... kifāyeti burḥānı yavlaḫ āşikāre oldı
101a/9	diñcilik	diñcilik
101a/9- 10	ne	ne kim
101a/13	ḥāşıl	ḥāşıl olur
101a/14	danışıkçı	doğrı danışıkçı
101b/4	buyurdi	buyurdı
101b/11	... doğru tedbīr zāhir belüre	doğrı tedbir bulara zāhir belüre
102a/6	yitüt vezīri	yitüt uslu vezīri
102a/9	ḫapamaya	ḫapmaya
102b/3	...	ḫikāyet-i ḫuşlar ³⁶²
103a/4	... üğüyi melik ṭapu ḫılmayalardı, dīzārı zışt, ‘aḫlı az...	... üğüyi melik idinüp ṭapu ḫılmayalardı, zīrā yüzi zışt, ‘aḫlı az...
103a/6	düşvārı	düşvārıraḫ
103b/1	getürmişlerdür	getürmişlerdür kim
104a/7	er bilmekligi	uz bilmekligi
104a/9	vech	vechden
104b/2	eyde	eyle
104b/6	yavuzlığına	yavuzlığı
105a/10	... Zārılığıla seni depeleyeveren	... Zārılığa seni depeleyeven
105b/1	götür	getür
106a/2	issi	issi
106a/9	... çün ṭavşanı kendü evinde gördi	... ṭavşanı kendü evinde gördi
106b/1	rāzı oldılar	rāzı olalar
107b/3	terbiyyet	tertīb
108b/8	diyedüm	didüm
108b/13	İmdi uşbu iş kim bizüm öğümüzdedür. Anuñ sözün başla...	İmdi uşbu kim bizüm öğümüzde duranuñ sözün başla...
109a/6	Yolda bir bölük ṭarrār anı gördiler	Yolda bir bölük anı gördiler
109b/2	görürven	göreven
113a/2	Ve zāhidüñ nefsi ve mālī selāmet ḫurtuldı bularuñ muḫālefeti sebebinden.	Ve zāhidüñ nefsi ve mālī bularuñ muḫālifeti sebebinden ve birbirile düzilmekden ötürü selāmet ḫurtuldı.
113b/11	... dürgere eydivirdiler	...dürgere eydivirdiler, virdiler ammā
114a/6	Pes dıñsuzcek...	Pes dıñsuzcek ma‘şūğa eyitdi
114b/5	...ol dostuñ aşlına kökine baḫmaz.	...ol dostuñ kökine baḫmaz.
115a/9	yād er	ve yād er
115a/9	añul añul	añul
115a/14	diler	dilersin
115b/1	...	Çok dürlü yavuz gümān iletmişdüm.
115b/19	niteliğin...	niteliğin bilmezdüm
116a/11	ol sürmeklige	Ol işi sürmeklige
116a/13	işitmişven	işitmişven kim
116b/3	dirnekden	dirnekden
116b/7	beñzer	beñzer kim
116b/11	ḫabīş Sīmurğ	ḫabīş zātun Sīmurğ
117a/1	aḫa er olmaḫçün ‘arz eylediler ³⁶³	aḫa ‘arz eylediler

³⁶² Toska, 102b/3’te “zağ eyitdi” kısmından sonra “ḫikāyet-i ḫuşlar” başlığını atmış. Bizim metnimizde öyle bir başlık yoktur.

	117a/11	geçdi...	geçdi balığa oldu
	117b/4	hükümünde	senün hükümünde
	119a/3	benzer	benzersin
	119b/6	... mağāra içinde eglenürler	... mağāra vardur anuñ içinde eglenürler
2	120a/1-	zağun	zağlarun
	120a/13	yiglemek	yiglemeklik
	120b/5	ma'nī	ma'nīyi
	120b/13	gönül götüre	gönül getüre
	120b/13	...melik kulağına ırmış	Yavuz ura melik kulağına ırmış
	121a/3	eyleyübilür	eyleyübildi
	121a/4	yaramaz kim	yaramaz kâşke kim
	121a/8	azacuk	azacık
	121a/10	yolda	yılda
	121a/14	bıñarun kırañıña	bıñarun bir kırañıña
	122a/2	Qırbağalar melikinün merkebi ola	Qırbağalar meligünün binüsü ve merkebi ola
	122a/7	gücüklenürdi	göceklenürdi
	123a/4	... ol kişi olur	... ol kişi yig olur
	123a/7	tefâvütler	tefâvütleri
	123a/13	yönlerin	bunların
	123b/5	her işleri	her kim işleri
	123b/14	kulluklarında	kullıqçularında
4	124a/3-	andan	tā andan
	124a/10	za'ıflığı	za'ıflık
	124b/3	ağduq görse bir görklü 'ibâretile	ağduq bir görklü 'ibâretile
	124b/7	eydürdi	eydürdi kim
	124b/9	nesneyile	nişaneyile
	125a/1	'âcizliği	'âcizlik
	125a/10	tarafı	(iki) tarafı
	126a/4	neseneyin	nesenesin
	126a/8	kuvvetine ve gözleri	kuvvetine qodı ve gözleri
	126b/6	delim dilber yigidi	delim yigidi
	127a/2	deprenisinde(deperesinde)	deprenişinde
	127a/3	anca	ince
	127a/4	ardınca	ardınca oldu
	127a/5	ve gönül qamusı...	ve külli gönül qamusı
	127a/5	dölendi	dölendiler
	127a/6	işden çıkardılar	işden aqladı çıkardılar
	127a/6	büzîneler	maymunlar
	127b/4	ol kıyında	ol su kıyında
	128b/2	za'ıflığın virbidi bildürdi	za'ıflığın haberin virbidi bildürdi
	128b/6	âzaruñ	âvazuñ
	128b/7	okuşmış eyitdi	qarındaş okuşmış eyitdi
	129a/1	bu derd	bu dürlü
	129a/9	ta'alluk dutar	ta'allukdur
	129a/10	hayrān...	hayrān oldu
	129a/11	tedbiri	tedbîr
	130a/3	birbirin anmaz	hergiz birbirin anmaz
	130a/11	giderdi	gider
	130b/5	dartışık	danışığı
	130b/10	düşmişven kim	düşmişven
	130b/15	Evvelki fıkrleri yine yiniledi	Evvelki yine yiniledi
	131a/7	ne otdur	ne ot

³⁶³ "er olmakçün" kısmı sayfa kenarında gösterilmiştir, Zehra Toska bu kısmı almamış.

131b/5	büzine	bağa
131b/7	dileseler	dileseler kim
131b/8	iletmez	iletmezüz
132a/5	Tiz ola kim sen aşasın şol elünden ne çıkardıñ	Tiz ola kim sen elünden ne çıkardıñ bilesin
133a/7 133b/1	gezür	gäzür
134a/6	bilmiş	bildürmiş
134a/10	ķurlarundān	ķullarundān
135a/10	ad yavuzlığı	ad yavuzlığı dahı
135a/13	Senün ayrılığundān ğuşsa deñizine taldum	Senün ayrılığundān ben ğuşsa deñizine taldum
135a/15	taķrır	taķdır
135b/4	...	Žāyi' olası yirden ve olmaz yirden māl virmekden saķınmak gerek ³⁶⁴
135b/6	doğrıyla	doğrı yola
136a/6	ögürde	öñürde
136a/7	ağa ...	ağa ulaşa
136b/5	alp	alıp
137b/3	gücüklenürsin	göceklenürsin
137b/12	alınam	alam
137b/12	lā şek	tā şek
138a/8	bile bile	bile
138b/1	ğāyib bir yılan	ğāyib olıcak bir yılan
139a/8	'Avrat girü ve bu gönül tārlığın görüp muvāfaķat eyledi	'Avrat girü geldi ve bu tārlığın görüp muvāfaķat eyledi
139a/10	iveklik	ivmeklik
139b/8	kendüzini	kendüzin
140a/2	beñzer kim	beñzer kem
141a/2	öger	öñer
141a/4	ħod çetük	ħod uş çetük
141b/8	muvāfık	muvāfıķdur
142a/7	Senün baķmak şu şayrulara key şıħħatdür.	Senün dīzārına baķmak şu şayrulara key şıħħatdür.
142a/11	nesne	nesene
142a/13	dirligiçün	dirliginçün
143a/2	ķılursın	ķııarsın
143a/4	Zīrā ki zamāne ķatılıķlarınuñ meħekkidür	Zīrā ki zamāne ķatılıķları ķişinüñ meħekkidür
143a/6	uş	uş bugün
143a/8	uşbu	ķim uşbu
143b/2	ğanimet	ulu ğanimet
143b/11	kendü dilegi	dilegi
144a/1	küstāhlık ...	küstāhlık olur
144b/2	ķıymetlü	ķısmetlü
6 144b/5-	dostlığı žāyi' eyleme	dostlığı ve ķardaşlığı žāyi' eyleme
145a/1	miyesser	müyesser
145a/6	yakışmak	yakışmaķlık
145a/7	'ākıbeti yatlu olur	... 'ākıbeti ğāyet yatlu olur
145a/7	ħāl	ħāle
145b/8	yiğilenmişdür	yiğilenmişdür
146a/5	...ayırılmağa	düşmāndan ayırılmağa
147a/1	...	Anı beyān eylegil bilelüm ³⁶⁵

³⁶⁴ Toska'da 135b/4'te fazladan bu cümle vardır.

³⁶⁵ Zehra Toska'nın metninde 147a/1'in sonunda geçen bu cümle bizim metnimizde yoktur.

147a/2	sebebiyle	medediyle
148a/6	ve zârlığı göge ıdurdı	nefîri ve zârlığı göge irürdi
148a/8-9	... az añarlar	az añarlar ve az añarlar
148b/1	rahmetsüz	rahmetsüzden
149b/2	dutarvan	dutarvan kim
149b/3	saņa	saņa
149b/5	benüm saņa inanmaqlıgum	saņa inanmaqlıgum
151a/10	... ve zor birle anı kıdret ķabżına...	... ve zor birle ele getürmege yaramaz ammā mekr ve hıyle birle anı kıdret ķabżına...
152a/1	fidāsın	fedāsın
152a/10	sözünle	sözünle kim
154a/13	issilerinde	işlerinde
154a/14	anuñ üzerine ...	anuñ üzerine ura

EK-2

Metinde dikkatimizi çeken ve inceleme bölümünde verilemeyen bazı yapılar da aşağıda sıralanmıştır:

- **Ayrılma Hâli Ekinin Kullanımı:**

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde ayrılma hâli eki olarak çoğunlukla “-dAn” ayrılma hâli ekinin kullanıldığını biliyoruz. Metnimizde de çoğunlukla “-dAn” ekinin kullanılmasının yanında birkaç yerde “-dIn” şekline de rastlarız. Bu örnekler aşağıdaki gibidir:

- andın (139b/5)
- bendin (83b/3)
- bıyardın (103b/5)
- birdin (150b/3)
- evdin (86a/2, 130a/10)
- öñdin (090a/7, 150b/9, 152a/8, 152b/10)
- söylemekdin (70b/5)
- yañadın (081b/15, 082a/3, 115b/2, 145b/14)

- **Hâl Eklerinin Birbirinin Yerine Kullanılması :**

Metinde sadece bir yerde rastladığımız bu durum 76a/9-10’da geçmektedir.

“Pes bu sözlerüñ tamāmın dinledi ve Arslan anasına viribidi.”

Verilen cümlede “anasına” kelimesi yönelme hali ekiyle çekimlenmiştir ancak cümleye bakıldığında belirtme anlamı taşıdığı düşüncesindeyiz, Yani cümleyi, “Bu sözlerin tamamını dinledikten sonra Arslanın anasını gönderdi.” şeklinde anlamlandırırsak belirtme hali yerine yönelme halinin kullanıldığını söyleyebiliriz.

- **Bazı Eklerde Görülen Kısaltma :**

Metinde bazı eklerde kısaltma da söz konudur diyebiliriz. Yani yapılan çekim yüklem yapısı oluşturmuş gibi görünürken metindeki bağlamı düşünüldüğünde yapının fiilimsi olduğuna karar verilmiştir. Örneğin:

“*Pes aña şordular kim neçün şoloğ gün kim işitdün eyitmedün?*” (77b/2) cümlesini “O halde ona sordular ki, neden o gün işittiğini söylemedin?” şeklinde anlamlandırdığımızda yüklem gibi duran *işitdün* yapısının aslında *işittiğini* anlamında olduğunu görürüz.

“*Yarakladum iş üstine olmağ gerek.*” (119b/4) şeklinde geçen başka bir cümlede de aynı durum söz konusudur. “Hazırladığım iş üstüne olma gerek.” biçiminde anlamlandırırız *yarakladum* kelimesinin yüklem değil, *hazırladığım* anlamında bir fiilimsi olduğunu görürüz.

- **i- Fiilinin Düşmesi :**

Metinde görülen bir diğer durum da *i-* fiilinin düşmesidir.

Örneğin; *oladı* (ola idi), *olmayadı* (olmaya idi), *olsadı* (olsa idi), *yapıladı* (yapıla idi) vb.

- **-ç>-ş Ses Değişimi :**

Bu ses değişimine de sadece *güşlü* (117b/2 117b/4) kelimesinde ve yine aynı kökten gelen *güşlürek* (117b/5, dır 118a/1, 118b/4) kelimesinde rastlıyoruz.

- **“red eli” Yapısı :**

Metinde karşımıza çıkan ilginç kullanımlardan biri de “*red eli*” yapısıdır. Burada görülen *el* kelimesinin tamlamaya bir vasıta anlamı kattığı düşünülmektedir. “reddetmek vasıtasıyla, reddederek, reddedip” şeklinde bir anlamı karşılamaktadır.

Red eylemek eli birle beni göksire kaçasın. (81b/3)

Red eliyle dükelin göksire urdı. (117a/1)

- **“deng/dek” Kelimesi :**

Metinde (75b/14) “deng” şeklinde geçen kelime de bir ses gelişmesi söz konusudur. “ng” yapısı zamanla “k” şekline dönüşmüş ve “dek” halini almıştır. Güncel Türkçe Sözlük’te de “Düzen, hile, entrika.” anlamı verilmiştir.

- **“sunuğ” Kelimesi :**

Metinde “su” kelimesinin üstüne alışılanın dışında getirilen ilgi hali eki de dikkat çekmektedir:

sunuğ dadı (82a/12)

- **“kiçrek” Kelimesi :**

“Daha küçük” anlamına gelen ve normalde “kiçrek” şeklinde karşımıza çıkan

kelime, metinde “kiçrek” şeklinde tek bir yerde geçmektedir (72a/1).

- ***Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzu :***

Eski Türkçe’de görülen ve özel bir yapı olan görülen geçmiş zaman yapısının olumsuzu metinde bir yerde karşımıza çıkmaktadır: dimedükdür (152a/9)

الَّذِي دُونَهُ أَلِيٌّ مِّنْ دُونِهِ فَتَبَنَّى كَلْبِي وَكَلْبِيهِ الْكَلْبَيْنِ بِالْزُرِّيِّ مِّنْ دُونِهِ وَتَحَنَّنَ وَتَغَلَّلَ
 الَّذِي سَرَّكَ وَأَنْ وَحْيَكَ الَّذِي كَلَّمَكَ أَوْ نَكَلَّ أَجْعَلْنِي أَكْثَرُ دُرِّي وَكَلْبِي بِرَدِّكَ الْبَقِيَّةَ
 أَوْ زُرِّي نَكَلَّ دَلِمَ سَأَلْتُ أَيْدِي وَأَيْدِي شَتَّتَتْهُ وَدَسَتْ فَكُلِّغَ قُرْبَةً سِيدِي كَخِرَ قَبْلَكَ
 وَتَبَنَّى لَوْ قَتَلْتَهُ أَفْكَرْتُ رَأَحْتُ كَرَمَهُ وَجَعَلْتُ إِشْلَاحَهُ بِنَمِّ سَيْفَتِهِمْ أَلْفَ رَأْيٍ وَتَدَبَّرَ
 شَتَّتَتْ وَتَصَحَّتْ بِرَأْسِي أَيْدِي كُنْ وَدِرْ لَكَ الْبُكَاءُ نَكَلَّ رَأَحْتُ وَجَعَلْتُ وَدَسْتُ لَكَ
 نَكَلَّ قَائِدَهُ أَكَلْتُ أَلْفَ مَصِيَّتٍ بِرَأْسِي سَلَفُ سَلَفُ فَتَبَنَّى كَلْبِي كَعَنْدُزَمِ أَلْفَ نَارِيحِي أَفْرَدَهُ
 وَتَبَنَّى كَلْبِي سَلَفُ وَتَبَنَّى قَامُ قُرْبَتِ النَّفَقِ وَالَّذِي جَنَّتْ عَوْنُهُ وَتَبَنَّى أَلْفَ الْكَلْبِيهِ
 لَمْ يَكُنْ لَكَ سَلَفُ وَجَعَلْتُ لَوْ كَرِهْتُ بِرَأْسِي كَلْبِي سَلَفُ بَكَاهَاتِ سَلَفُ دَسْتُ وَتَبَنَّى
 سَبَنَ كَلْبِي كَلْبِي أَوْ بِي أَلْفَ بِرَأْسِي سَلَفُ سَلَفُ قُرْبَةً شَيْخِي قَبْلَ أَلْفَ بِرَأْسِي أَعْدَدَ بِهِ بِرَأْسِي
 جَوْنِي سَأَلْتُ كَلْبِي وَأَيْدِي أَشْبَحَ قُرْبَةً شَيْخِي سَلَفُ عَمَلُهُ يُولُوعُ نَارِيحِي دَسْتُ وَتَبَنَّى
 قَامُ عَاقِلٌ وَتَحَنَّنَ بِرَأْسِي أَلْفَ سَلَفُ دَسْتُ أَلْفَ بِرَأْسِي كَلْبِي كَعَنْدُزَمِ أَلْفَ الْكَلْبِيهِ
 أَلْفَ قُرْبَةً جَوْنِي سَلَفُ كَلْبِي كَعَنْدُزَمِ كَلْبِي بِرَأْسِي كَلْبِي وَتَبَنَّى كَلْبِي بِرَأْسِي
 بِرَأْسِي بِرَأْسِي كَلْبِي وَتَبَنَّى قُرْبَةً شَيْخِي وَتَبَنَّى شَرِّهِ بِرَأْسِي نَا كَعَنْدُزَمِ دَسْتُ
 دُونَ بِي سَلَفُ وَدَسْتُ صَدْرِي بِرَأْسِي بُولِي سَلَفُ

أَلْفَ نَارِيحِي كَلْبِي بِرَأْسِي

الَّذِي دُونَهُ أَلِيٌّ مِّنْ دُونِهِ فَتَبَنَّى كَلْبِي وَكَلْبِيهِ الْكَلْبَيْنِ بِالْزُرِّيِّ مِّنْ دُونِهِ وَتَحَنَّنَ وَتَغَلَّلَ
 الَّذِي سَرَّكَ وَأَنْ وَحْيَكَ الَّذِي كَلَّمَكَ أَوْ نَكَلَّ أَجْعَلْنِي أَكْثَرُ دُرِّي وَكَلْبِي بِرَدِّكَ الْبَقِيَّةَ
 أَوْ زُرِّي نَكَلَّ دَلِمَ سَأَلْتُ أَيْدِي وَأَيْدِي شَتَّتَتْهُ وَدَسَتْ فَكُلِّغَ قُرْبَةً سِيدِي كَخِرَ قَبْلَكَ
 وَتَبَنَّى لَوْ قَتَلْتَهُ أَفْكَرْتُ رَأَحْتُ كَرَمَهُ وَجَعَلْتُ إِشْلَاحَهُ بِنَمِّ سَيْفَتِهِمْ أَلْفَ رَأْيٍ وَتَدَبَّرَ
 شَتَّتَتْ وَتَصَحَّتْ بِرَأْسِي أَيْدِي كُنْ وَدِرْ لَكَ الْبُكَاءُ نَكَلَّ رَأَحْتُ وَجَعَلْتُ وَدَسْتُ لَكَ
 نَكَلَّ قَائِدَهُ أَكَلْتُ أَلْفَ مَصِيَّتٍ بِرَأْسِي سَلَفُ سَلَفُ فَتَبَنَّى كَلْبِي كَعَنْدُزَمِ أَلْفَ نَارِيحِي أَفْرَدَهُ
 وَتَبَنَّى كَلْبِي سَلَفُ وَتَبَنَّى قَامُ قُرْبَتِ النَّفَقِ وَالَّذِي جَنَّتْ عَوْنُهُ وَتَبَنَّى أَلْفَ الْكَلْبِيهِ
 لَمْ يَكُنْ لَكَ سَلَفُ وَجَعَلْتُ لَوْ كَرِهْتُ بِرَأْسِي كَلْبِي سَلَفُ بَكَاهَاتِ سَلَفُ دَسْتُ وَتَبَنَّى
 سَبَنَ كَلْبِي كَلْبِي أَوْ بِي أَلْفَ بِرَأْسِي سَلَفُ سَلَفُ قُرْبَةً شَيْخِي قَبْلَ أَلْفَ بِرَأْسِي أَعْدَدَ بِهِ بِرَأْسِي
 جَوْنِي سَأَلْتُ كَلْبِي وَأَيْدِي أَشْبَحَ قُرْبَةً شَيْخِي سَلَفُ عَمَلُهُ يُولُوعُ نَارِيحِي دَسْتُ وَتَبَنَّى
 قَامُ عَاقِلٌ وَتَحَنَّنَ بِرَأْسِي أَلْفَ سَلَفُ دَسْتُ أَلْفَ بِرَأْسِي كَلْبِي كَعَنْدُزَمِ أَلْفَ الْكَلْبِيهِ
 أَلْفَ قُرْبَةً جَوْنِي سَلَفُ كَلْبِي كَعَنْدُزَمِ كَلْبِي بِرَأْسِي كَلْبِي وَتَبَنَّى كَلْبِي بِرَأْسِي
 بِرَأْسِي بِرَأْسِي كَلْبِي وَتَبَنَّى قُرْبَةً شَيْخِي وَتَبَنَّى شَرِّهِ بِرَأْسِي نَا كَعَنْدُزَمِ دَسْتُ
 دُونَ بِي سَلَفُ وَدَسْتُ صَدْرِي بِرَأْسِي بُولِي سَلَفُ

هَـنْ اِذَا اَبْدَتْهُ تَعَاوَدِلْ وَ تَهْ حُجَّتْ بَرَاهِ مَعْدُوْلَمْ كَرِهَتْ يَكْلَا كَلْدُوْ شَتْمُوْ قَا حَقْ
لُوْ قْ وَ كَلْدُوْ تَكْلَمْ كِيْ حَقِيْ حَقِيْهْ بَنْ دَا كَلْمُوْ دَنْ كِيْمْ قَا نْ دِيْ كَلْمُوْ شَتْمُوْ اَنْ دِيْ تَا رَا كَلْمُوْ
وَمُوْمَنْ كِيْ كَلْمُوْ اَكْ اَدْرَا بَنْ دَنْ يَكْلَمْ كَلْمُوْ اَكْ اَكْمُوْ اَلْمُوْ اَسَا حُوْ نَبِيْ حَتْ وَ رِيْ كَلْمُوْ
مُوْمَنْ كِيْ كَلْمُوْ اَكْ اَدْرَا بَنْ دَنْ يَكْلَمْ كَلْمُوْ اَكْ اَكْمُوْ اَلْمُوْ اَسَا حُوْ نَبِيْ حَتْ وَ رِيْ كَلْمُوْ
صَلُوْ اَتْلَمْ كِيْ اِيْ اَكْرِيْ كَلْمُوْ اَسْكُوْ اَلْمُوْمِنِيْ وَ كَلْمُوْ دَا قَا حَقِيْ كَلْمُوْ قَلْبْ حَكْمُوْ اَلْمُوْ اَدْلْ حَكْمُوْ
اَبْدَتْهُ حَكْمُوْ دَنْ وَ قَلْدَنْ دَنْ يَكْلَمْ كَلْمُوْ اَكْلَمْ حَلْتُمْ دَنْ مَسْنْ هِيْ حَتْ وَ غَرْ سِيْ كَلْمُوْ
وَ حَكْمُوْ اَشْلَمْ اَبْدَتْ وَ بَنْ مَوْشَقَا وَ تَلْدَنْ وَ بَنْ مَوْشَقَا اَشْلُوْ دَا قَبْعُوْ اَبْدَتْهُ اَوْتَا اَشْلُوْ
اَلْمُوْ اَدْلْ دَا حِيْ اَلْمُوْ وَ سَتَقِيْ بَا بِنْ بَرِيْ كَا قَدْمُوْ صَا حِيْبْ غَرْ مَوْشَقَا بَا بِنْ بَرِيْ كَا وَ سَتَقِيْ
بَرِيْ كَا حَكْمُوْ اَلْمُوْ اَبْدَتْ وَ تَلْدَنْ وَ هَرَا كِيْ كِيْمْ بَرِيْ كَلْمُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ تَكْلَمْ تَلْقُوْ وَ رِيْ اَكْلُوْ اَدْلُوْ
كِيْمْ اَدْلُوْ بَرِيْ كَلْمُوْ اَبْدَتْ اَرْدِيْ قَا حَقِيْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
عَدْمَتْ وَ دُوْ عِلْمُوْ حَكَا يَتْ دِيْ تَهْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
وَ اَتْلَمْ بَرِيْ حَقِيْ وَ رِيْ يُوْلُقْ اَدْلُوْ رِيْ اِيْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
كَلْمُوْ وَ حَقَالْ اَبْدَتْ وَ بِيْ بَرِيْ اَتْ وَ سَتَقِيْ اَشْلُوْ اَبْدَتْهُ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
وَ اَدْلُوْ حَقِيْ كَلْمُوْ عِلْمُوْ وَ اَرْدِيْ اَدْلُوْ سَتَقِيْ اَتْلَمْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
كِيْمْ اَلْمُوْ اَشْلُوْ اَدْلُوْ عَدْمَتْ هَرَا كِيْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
هَـنْ وَ رِيْ كِيْمْ اَتْلَمْ حَقِيْ وَ سَتَقِيْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ
هَـنْ وَ رِيْ كِيْمْ اَتْلَمْ حَقِيْ وَ سَتَقِيْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ اَشْلُوْ

مختصر

١٥
 اَلَيْسَ لَمْ يَسْتَفْهِمِ الَّذِي اَتَكَ بِرِسْبِهِ بَلْغَ شَهْرِهِ دِلْبَهْ اَكْ تَدِي كَيْمِ بِنِ قِيَمِ كِي رَمِ خِيَمَنِكَ
 وَتَكَلَّمَ خَاوُفُهُ بِقِيَمِي دِيرِ سِتِه دَرِ كِي تَدِي كَيْمِ بِنِ شَنَه دِلْبَتِ بِنِ بِي سَكِنِ
 اَيَدِه بَوَالِ كَلِمِي يَا دِ تَوْنِ نَا كِي بِرِ كُنِ خِيَمِه بِرِ قَوْلِه اُتَبِ سَجِي حِي دِي قُلِ اَرَبِ
 كَلَامِي اَوَّلِ قُتْلِ مَقْصِدِه اَكْ دِ قَدِي بِنِ اَوَّلِ قُتْلِ كِي عَادَتِ دِ زَاوُلِ سَنِ سِي كِي
 بَقْلَدِي خِيَمِه بَلْغِ دِلْبَهْ اَتَكَ مَعْنِي بِرِ كِي اَتَا اَتَكَ اَوَّلِ خِيَمِي لِي نَدِ وَصَوْتِ
 مَنَاسِبِ كَلِمَتِي حَكَمَتِ اَيَكْ دِي هِ دِيَا شِي صَلَاحِي بِنِ خِيَمِه اَوَّلِ قُتْلِي عَوْدِه نِيَهْ
 اَصْرَلِه كِي كَيْمِ دِي يَكْرَكِ تَهَانِ اَلِيَا بِنِ بِرِ قَاجِ كُنِ اَتَكَ اَوَّلِ تَهْ كَلِمِي بَلْغِ قِيَمَتِي بِنِ
 لَمَاقَتِه اَكْ كَا قُتْلِ اَوَّلِي قِيَامِ خِيَمَتِي دِيرِ كُنِ مَثَابِ هَرِ زَبَانِ وَتَقُتْلِ وَهَلِي

فَلَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ رَبِّكُمْ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

وَيَقُولُ مَا أَخَذَ اللَّهُ إِلَّا مِنْ خِيَرَتِهَا خِيَرَاتُ مَرْثَلَيْتٍ بِرَأْسِ الْقَوْمِ وَهُوَ وَسُيُتِ الدِّمِ الْكَلْبُ عَنْ بَنِي أَوَّلِهِ ٧٦
أَشَدُّ مِنْ بَنِي بَنِي بَعْدَهُ كَخِرَ أَوَّلُهُ وَقَانِي كَتَبَ فِي كِتَابِهِ أَنَّ قَانِي تَارَهُ يَدُهُ لَمْ يَكُنْ كَرِيمِي
وَسَمِعْتُ كَخِرَ مِنْ خِيَرَتِهَا لَقَدْ بَلَغَ الْبُغْدَاءُ وَدَعَانِي دَعَى الْبَغْدَادِيِّ وَبُيُوتُهَا لَا تَرَى كَخِرَ مِنْ بَنِي بَنِي

مَرْزَبَانِ وَعَوْرَتِ وَدُغَانِجِي قَوْلِ صَوْرَتِ

[illegible][illegible]

وہیچہ

١٦٦
 قَامَ بِرَافِعِ بْنِ رَافِعٍ أَسَى الْإِسْلَامِ بَيْنَ قَبَائِلِهِ إِذْ بَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ
 فَاسْتَحْيَا مَلَكَهٗ بِرَافِعٍ فَارْتَحَبَ وَرَاحِبَ دِرَاسِيٍّ حَتَّى نَزَلَ هُنَا نَاكَ نَوْتُ لَرِي
 حَتَّى نَكَدَ بِرَبِّهِ أَدَمِينَ الْأَمِّ وَكَلَدَهُمْ فَلَقِيَ إِجِيدَةً بَوَّغَتْ أَسْكَافَ بَيْتِ **بَيْتِ**
 لَكْرِيٍّ بَيْنَ قَبَائِلِ الْكَلْبِ قَتَلَهُ وَبَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ
 بَوَّغُوا بِرَافِعِ بْنِ رَافِعٍ أَسَى الْإِسْلَامِ بَيْنَ قَبَائِلِهِ إِذْ بَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ
 أَوْدَى مَلَكَهٗ بِرَافِعٍ فَارْتَحَبَ وَرَاحِبَ دِرَاسِيٍّ حَتَّى نَزَلَ هُنَا نَاكَ نَوْتُ لَرِي

أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ أَسَى الْإِسْلَامِ وَبَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ

وَبَوَّغُوا بِرَافِعِ بْنِ رَافِعٍ أَسَى الْإِسْلَامِ بَيْنَ قَبَائِلِهِ إِذْ بَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ
 أَوْدَى مَلَكَهٗ بِرَافِعٍ فَارْتَحَبَ وَرَاحِبَ دِرَاسِيٍّ حَتَّى نَزَلَ هُنَا نَاكَ نَوْتُ لَرِي

وَأَوْدَى مَلَكَهٗ بِرَافِعِ بْنِ رَافِعٍ أَسَى الْإِسْلَامِ بَيْنَ قَبَائِلِهِ إِذْ بَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ
 أَوْدَى مَلَكَهٗ بِرَافِعِ بْنِ رَافِعٍ أَسَى الْإِسْلَامِ بَيْنَ قَبَائِلِهِ إِذْ بَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ
 أَوْدَى مَلَكَهٗ بِرَافِعِ بْنِ رَافِعٍ أَسَى الْإِسْلَامِ بَيْنَ قَبَائِلِهِ إِذْ بَوَّغُوا بِجَانِبِ الْكَلْبِ

وآورد ملائکه الهی و آخره و در میان آن مخلوق که دادنی الهی زنی از کفر بیاد می بیند بشارت
الز و آنکه عاقبت و بالذات خالی فلان قال الله تعالى فلا تسرف في السطر از کان شعور
ایندی اگر پیشتر الهی سائلان کلیر الی در سیرت و سخن بزرگ و بزرگی و دست افه
بشاید نمی و در سخن تر سیدند بر بریر که کشند کین و کز چکله و در میان حاصلندی بر بریر
بر خنده و آن الهی نیاید بر یلد کسل بر رهن حکیم ایندی عاقل تر شد هیچ نشنه کنه چک
و دست بر نا در نزد بر کو کللی یاز تل بر بر نا کلن کخ را حست و در قات کلر نند که کلر نند
الیه و غصه و در سخن رن و خنده بر رهن و در میان و گفت بر کفر آن الهی بزرگه و کلر نند
بر می قنن و سخن و کل کچین و بنا و کیک چکا بزرگای سره کیم اول چکایت نیاید
بر رهن ایندی که در سیرت بر رهن که کشند بر رهن و آن الهی و آید بر و بر الی کسرت مرغان و
حایر چن و کشندی آنکه چکلی عکسند تاغ قدی که ما و بر غیری یکی که کدی
و آنکه حال خنده و ما و بر غیری تاغ قدی که کدی شعر تسر پیک
اللع سوء مشیتته اوله جیتنا
لا اله جیتک یزید نه یعدس و جی
عاشیتک کدی کبی کخ اول
و آنکه اجنده او جند لری چریدی و آید کلر کان بیک چن کلر دی اوله بره بر تاغ

برنجی دی حاضر کلر یسیر کلر زنیان اجنده بکلی کلر یسیرت و کشندی و برت ایندی
پس اکا صده و کخ کخ چن کلر کین که کشند اقا بیک جوب و بر کیم و بر کلر حکم
نابش الذی پس اصغر بر و بر جفا و عذاب و بره و کلر و کاکم هم بر و کاکم کلر
لیله و بند اندر نه حکم و سیاست و کلب الذی در ستان بر رهن کخ بر حکم بزرگ
کی اختیار لیه زنیانه بر قد کلر کلر و غذای اندی بیدل تا کخ زنیان اجنده لیه
و در زنیان جان ایر لری تا معلوم الا کیم کلر عاقبت و قنن و کاکم کلر
الله و الله یبعثنا من النکاح یا والد لا یرحمته و خله و کیم بسنج باب
تاغ و سجات و کل کچین و کینه و ستان و در رهن ایندی بر رهن حکم کلر و کلر
الیه و دست کلر کیم بر قبی سبیل و بر کلر تاغ سبیل بر بر بزرگ کلر
و در کلر کاکم کلر تا کخ بر کلر مجده و بزرگ کلر و بر رهن حکم صوره

و اما این کتاب در بیان فضیلت و جلال حق تعالی

بر آغاج انداختند و آویختند بر کتب اولی و آنچه از او بر آید صاعده صوبه بکتاب ناکاه
کند می گویند و می دانند از این بر آید بر آید از آینه بر آید از آینه بر آید از آینه
و شش کوه است از آن بر آید و گذرد از آینه بر آید از آینه بر آید از آینه
نیم قصه می گویند از آن بر آید قصه نه حالی بر آن بر آید و گذرد از آینه
از آن بر آید از آن بر آید و گذرد از آینه بر آید از آینه بر آید از آینه

[illegible]

אברהם

[illegible]

مَحَلِّ رِجَالِهِمْ وَتَلَقَّ وَتَصَيَّغَتْ بِرَأْسِهِ أَدْوَانُ دُرٍّ وَبُلْبُلُكَ مَدَدٌ وَفَرْدٌ مَرْمَرٌ وَهَلْ دَاخِلُكَ فَرْقُلُهُ
تَبْدُحِي الْوَالِيَّ حَقِيْقَةً يَرَى نَهْكَ كَقَدَمَيْهِ مَلَكٌ وَاجِبٌ ذُرٌّ وَفَرْقُلٌ كَيْفَ لَكَ بَنَمٌ وَنَحْلٌ وَرَبْدٌ كَسَمَلَكُنْ
مَكْمُولٌ لَمْ يَسْبِقْ بَرْزَخًا قَلْبُهُ رُفْقُهُ قَالَهُ الْكُوَيْتُ وَرُفْقُهُ قَالَهُ سَوْسُورٌ حَيْثُ كَسَمَلَكُنْ مَكْمُولٌ الْوَالِيَّ
وَخِي بَنَمٌ بَنَدِي كَسَمَلَكُ لِحْصَانُكَ اِسْكَالُ الْيَمَنِ وَفَاكُ حَيْثُ اسْبِقُ وَكُلُّ كَلَامٍ بَنَمٌ بَنَدِي كَسَمَلَكُ
وَسَمَلَكُ بَنَامٌ سَبِيْنٌ وَبِي بَلَا وَفَتْنَةً مَا رُمْتُكَ وَبِلَالِكُ السَّنَنِ يَتَشَبَّهُ لَقْنَةً اَوْ وَجْهًا يَرَوْنَ اَنْفَارًا
يُجْلُ بُلْبُلًا سَبِيْحَانِ اَيْدِي الْوَالِيَّ وَكَلَامُ فَايِلِكُ عَادِيَتْ بِهَرْمِكُمْ وَرِسْمِيْنٌ بِوَكْرُكُ حَيْثُ خَصَلَتِ
وَبِي بَنَكُنْ خَلَقٌ وَدَسْمِيْنٌ بِرَأْسِهِ كَبِيْرٌ سَمَلَكُ وَرَمْسُكُمْ اَهْلِيْنَا اَعْتِنَا وَسَمَلَكُ وَفَا
اَنْزِيْرُهُ مَسَا فِي الْوَدَّ وَدَسْمَلَكُ اِنْعَاقِي سَمَلَكُ عَهْدُكَ وَفَقَالَهُ اَنْزِيْرُهُ اَنْزِيْرُهُ اَنْزِيْرُهُ
وَعَبِيْتُ وَدَسْمَلَكُ بِرَأْسِهِ لَكَ فَا مَوْعِدُ قَلْبِيْنِ كَسَمَلَكُ وَسَمَلَكُ قَالَهُ يَا اَنْزِيْرُ اَيْبِيْنِ
وَسَمَلَكُ مَتَكُمُ كَدُودٌ دُودُكُلْ نَاعُجَانُ فَوْجِيْنَاكَ بِهَرْمِكُمْ كَهْمِيْ وَبَنَدُكُلْ كَسَمَلَكُ سَمَلَكُ
قَالَهُ يَبِيْ اَنْتَ وَدَسْمَلَكُ وَفَرْقُلُهُ وَفَرْقُلُهُ قَالَهُ اَنْتُمْ تَكُنُوْنَ رَعِيْتُكُمْ كَسَمَلَكُ وَفَرْقُلُهُ
كَسَمَلَكُ تَقْدَامِيْ اَيْدِي سَمَلَكُ حَيْثُ كَسَمَلَكُ سَمَلَكُ وَفَا قَدَمِيْنِ بَنَدِي حَيْثُ اَيْبِيْنِ وَكَلَمٌ وَبَنَكُ بَنِي
رَفَائِيْرُ كَسَمَلَكُ وَدَسْمَلَكُ حَاثِيْتُمْ وَكَلَمٌ سَمَلَكُ قَالَهُ اَنْتَ اَيْ سَبِيْحَانِ وَكَلَمٌ سَمَلَكُ
بَنَمٌ فَرْقُلِيْ سَبِيْحَانِ مَرْوِيْ كِمُ كَسَمَلَكُ اَيْدِي بَنَدِي نَاعُجَانُ بَنَمٌ حَيْثُ كَسَمَلَكُ اَنْتَ اَحْوَالِيْ وَفَرْقُلُهُ
بُولُكُ حَسَنَةً وَفَا اَلْيَمِيْنِ وَكَلَمٌ عَهْدِيْ وَفَقُلْ كِمُ كَسَمَلَكُ يَرَى بِرَأْسِهِ وَفَرْقُلُهُ اَنْتَ

[illegible]

برون و دستم جا ناله و گيا اول د و سنيغ اذن بون حركه منزه و دي دلك قوسنه

راغ ايدي ريغي ندر كبر صحر يكه كه پت و بوم د پند مله اتر كنك استيا سپن سكر
كبر كن كلكه و دي كمان و ده سرحان ايدي هر وقت كن دنيا اهل بره دست و بار
استنل شل عزيز منكر و جان اول د صفتده و اقل كن نا اول صحتك نادر كوي بركه
ايرشا و انك بر كات و مبال كن د مندر كان نده باقي فله پ بركه بريده حركه
دوست و صديق بر كه فريندن ادر كن رچك د و سني بواله و اول كانه كبر
و و سني و فريندن بري ندر سني اقم و فرست كن لك و دنيا مسكن و نزل
اچون بيل كن شل صبا و كنه كبر و اي كنه و اسوي اچون بر غره فني د بون
اچون و كل و هر كبر بر كنك د و سني اچون جان بيلنا اذن فتنه فتنه
مال بيلنا و لج و بالسي اقمي غايه الجود و نزل فتنه كنك د و سني
فيل فتنه و سنا فتنه لي بولن اجتهه بكا جان فتنه و نه ز الك بركه كلكه

خالي اول كن لکن الواحه و مرده تا و كشيكله اول لا بيد بر كنك و لكلي بركه سپن
بني الك سپن الفتن بول بملو حركه و سرك سركدن كمان سپن و بيلن كبر كنك و
اولك شط اوله كنم هر بركه انا اذن بول استنل و حكمتك ايقشه كنم اير كن و صال
اوسنده د و سني بركه كبر كنك كنك كنك انا الفتن اول بركه غره و كنه سون
و بركه كنك و سني كنك د و سني كنك بركه كنك و بركه كنك سركه و دنيا كن
فتر صوم و هر كن كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
دركن كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
و قالمعني فتنه انا اذن كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
بوان صحتك كنك و اسوي قروي لار و فتنه كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
د و سني د كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
جانك صحتك اذن و سني الفتن اوله فتنه و بركه فتنه كنك كنك و سني د و سني
بيلد كنك فتنه كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
كاري كنك و سني فتنه كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك كنك
و بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه

وَمَكَانًا يَلْقَوْنَ آلَ آدَمَ هُنَا تَاكِيهِمْ بَعَادًا أَيْسِدَةً كَيْفَ أَلَاكَ مَنَزَلُكَ سَنَلَكُ وَنُسَلِّطُكَ إِجْنَةً
هَؤُلَاءِ مَنَزَلُكُمْ كَيْفَ دُرْهَانِ سِيحَانِ آغَا نَقِيبِ أَيْدِي كَيْفَ بَنِمُ مَوْلِيْمُ وَبِرْهَر مَادُ وَشَـ
شَهْرِي دِي بِنِ نَاهِيْدَ نَاوِيْسِنْدَه مَتَا وَرُئِيْدَتُمْ وَادُل نَاهِيْدَكُ عَدَتِيْ بُوغْدِيْ
وَبِرْهَر مِيْدُ أَوْدَتُ هَر كُنْ بِنِ نَقِيْلُ لِمَا كَرْتُمْ كَرْدِيْ بَرِيْخِيْنِيْ يَرْدِيْ بَرِيْخِيْنِيْ كِيْجِيْ
بُوْجُوْن قُوْدِيْ بِنِ كُوْدَرْدَمُ قِيَانِ اَوْلَا نَاهِيْدَ دَشْرَه كَرْدِيْ وَدَرْدَمُ نَنْدَرُوْر كُلسُخَر
يَرْدَمُ قَلْدِيْ سِيْجَنَلَه بَرِيْخُوْدَرْدَمُ نَاهِيْدُ بُوْلَقُ عَلِيْجُوْدَلُوْدِيْ وَحِكْلُ اِلْدِيْ وَنَقِيْلُ بِيَاقُوْ
اَسْدِيْ هِيْجِيْ اِيْتِيْ قَلْدِيْ وَبَنِمُ اَلْوَرْدَانْدَلُ وَكَالِيْدُوْدِيْ تَاكِيْهِمْ بَرِيْجِيْهِ بَرِيْخِيْنِيْ اِيْدِيْ
قِيَانِ نَاهِيْدُ اَوْلَا قَلْدِيْ اَخْتَرُ لِمَا كُنْ يَدِيْ نَقِيْلُ بِنَا اَسَا قَدِيْ قُنْطَا صَدْرِيْ كِيْخَر
نَهِيْرْدِيْ كَلُوْدِيْ بِنِ دَشْرَه مَلِكُ قَلْبُوْدَرْدَمُ بَرِيْجِيَانِ كَشْتَه كِيْشِيْدِيْ مَسَا فَرَا لَكُ اَلَاكَ
اَشِيْدِيْ دَلِيْمُ بِيْجَايِيْ كَلْمِيْدِيْ وَدُوْر كَا نَاوِيْسِيْنِ وَصُوْفِيْ جِيْ سُرُوْشِيْ دِيْ بِنِ سُرُوْ
كُوْدِيْ وَعَلَا اِيْجِنْدَه كَرْدِيْ عِيْجَايِيْ كَلْمِيْدِيْ نَاهِيْدُ اَلَاكَ سُوْرِيْ وَكُلْ كُنْ اَلِيْ بَرِيْخِيْ
اَوْرَبُ اِيْ سَبِيْنِ جِيْجَلَه دِيْ تَاكِيْهِمْ سِيْجَنَلُ اَوْرَبُ اِيْنِ قُنْطِيْ قُوْدِيْ وَآيِيْدِيْ بِنِ سُوْرِيْ
سِيْجَلُوْدَنِ سَنُ اَلْوَلَكُ بِنِ نَاوِيْسِيْنِ بِيْ يِيْنِ كَرَبِ سُوْرِيْ كَا دُرْهَانِيْنِ نَاهِيْدُ عَدُوْدِيْ
وَآيِيْدِيْ اَوْلَا اَدَعُوْر سِيْجَنَلُ جِيْجَنُ دُرْهَانِيْ كَرْدِيْ غَالِيْبِ اَلْمَلِيْمُوْدَنِ نَه كِيْخَر قُوْ سُوْرِيْ
بِرْهَر قُنْطِيْ آيِيْدِيْ اَلَاكَ بِيْسَمُ اَلْمَلِيْمُوْدَنِ وَجِيْ جِيْجَلَكُ سَبَبِ مَدْرُوْدَنِ وَبِرْجِيْ كَايِيْ شَقِيْ

وَمَكَانًا يَلْقَوْنَ آلَ آدَمَ هُنَا تَاكِيهِمْ بَعَادًا أَيْسِدَةً كَيْفَ أَلَاكَ مَنَزَلُكَ سَنَلَكُ وَنُسَلِّطُكَ إِجْنَةً

مَتَا هُو دِي جِيْتَا اَوْلَا اَنِيْه اَزْدَلُ بِنَا بُوْمَلِكِي كُوْدِي بَعَادُ قُنْطِيْ بِنِ سَكْرِيْبِ اَوْلَا
سُوْبِيَا سُوْ يَا كُوْدِي بِنِ اَوْلَا نَاغُ سِيْجِيْ اَلْمَلِيْمُوْدَنِ اَشَقَا اَلْمَدْرُوْدِيْ نَاغُ وَجِيْجَنُ وَ

وَاَقَا دُرْهَانِيْ سُوْبِيَا سُوْ يُوْدِيْ سُوْبِيَا سُوْ دَشْرَه كَلْدِيْ بَرِيْجَلُ اَلْمَدْرُوْدِيْ كُوْدِي كِيْمُ نَهِيْرْدِيْ
كَلْمُوْدِيْ وَحَالُ اَلْمَدْرُوْدِيْ نَاغُ كَلْمُوْدِيْ وَفَقِيْصِيْنِ سُوْبِيَا اَوْلَا كِيْمُ كَلْمُوْدِيْ وَفَقِيْصِيْهِ وَرِيْشِيْ
وَسِيْجَلَكُ كِيْمُ عَقِيْدِيْ بِنِ قُرْهَرْمُ اِيْجِنْدَه كَلْمِيْدِيْ قَا مَسِيْنِ بَرِيْخِيْنِ اِيْدِيْ وَرِيْشِيْ
بِنَا قِيَانِ سِيْجَلَكُ حَالِيْنِ اَشِيْدِيْ وَآلَاكَ وَتَا سُوْ دَشْرَه لِيْمُ وَبَعَلُ قَا اَلْمَدْرُوْدِيْ يَلْدِيْ جِيْ قُرْ
سُوْبِيَا كَلْمُوْدِيْ وَآيِيْدِيْ بَرِيْخُوْدَرْدَمُ وَكَلْمُوْدِيْ جِيْجَنُ بِنِ بُوْمَلِكِيْ كُوْدِيْ وَبِرْهَر مَتَا سُوْبِيَا
كُوْدِيْ نَاهِيْدَه وَآيِيْدِيْ حَالُ اَلْمَدْرُوْدِيْ كُوْدِيْ نَاغُ لِلْبَتَاغِ دَشْرَه بَرْدِيْ دِيْ وَتَا كُوْدِيْ
كَلْمُوْدِيْ بَرِيْخُوْدَرْدَمُ دَشْرَه مَلِكُ

بِرْهَر جَا نَهِيْدِيْ رَا حَتِ اَلْمَدْرُوْدِيْ
نَاغُ بَرْمُوْدِيْ قُرْهَرْمُ اَلْمَلِكُ سَكْرَه سِيْجَنَه اِيْدِيْ كِيْمُ اَلْمَدْرُوْدِيْ نَاغُ وَبِرْهَر اَلْمَدْرُوْدِيْ
نَاغُ بَرْمُوْدِيْ قُرْهَرْمُ اَلْمَلِكُ سَكْرَه سِيْجَنَه اِيْدِيْ كِيْمُ اَلْمَدْرُوْدِيْ نَاغُ وَبِرْهَر اَلْمَدْرُوْدِيْ

وَمَكَانًا يَلْقَوْنَ آلَ آدَمَ هُنَا تَاكِيهِمْ بَعَادًا أَيْسِدَةً كَيْفَ أَلَاكَ مَنَزَلُكَ سَنَلَكُ وَنُسَلِّطُكَ إِجْنَةً

بنايدی اینکل کز بللر **صیار** و **دوره** و **دوگن** و **دانشنار** انا ایندی بر صیارا دانه چیشید
 بریکله و شری بر کنی بر انا دین یگا و یب کلندی یلده بر دکن انا اوچیا د
 چکانا دمی و حمله فلدی انا دمی درندی دکنی السوره دانه ای اول ایلله دکن
 دمی بر دخترا دانا و چیا دمی ای کسی دمی اول انا دمه دشب الدمی و بر انا قرش انا
 کلدی چنان انا دمی و کینی و دکنی کردی شادا الدمی بر نخته و کلکلا ایشی انا دمی
 کندنه که ایندی بر فرصت کردی بر دخیو ییق و قید بر انا اساطیل انا دمی بر اینکل
 و اینکل انا دمی و شکله الدمی و بر انا لکنا و عاقل انا دمی منسوب الدمی بر
 بر کماله منافی اولان لا یشدر انا دمی کینی ایشی یاکر نین یکلله کچمه و دونا نا
 انا دمی بر یچنا طیشیم میخت کللی و مشتت دوز کار انا دمی خزینه الیم **صیار**

وکیلله و قوت و دوگر صمرت بر مثال انا دمی ناد

بنایدیم انا دمی بر انا ایندی بر کن ایشی حمرت قشتر سیم قائل سیم بر انا و بر انا
 بر سیم و بر انا ایندی بر ناییدی اینکل **زاهد** و **شوق** **صمرت** **بمثال** انا دمی

فتی ایندی نکلان شهده بر یلین اونا فتی الدمی حمرت ایشی بر سیم دنا دمی
 بر حمرت بر دشتک انا دمی دمی اونا دمی عدیه دمی سیکر بلدی بر دنا دمی
 ایشی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی
 کیم یا دمی بر انا دمی یا دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی
 عدیه ایشی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی
 یا دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی
 یاکر دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی دمی

وهو قتيتم ان اكرم برفا ذاق بگا يوز ديري شق اولاي يري بلييله يري تا كير بليش
التي نه اري بين التو كتر ديري وذا هيد ايتدي اذ ايهك اركي كاليني نك ساي
لويدي نير كير كال لايك ويليك مستلوه ووق تلك القبي ورا ايتدي كوا واذ نحت
كلمه انك بكي بيس وكله بين بوسا يري دكرهم بين ميف لي وصيتلي اري كويده
لهدي وسركه كاتق كاشنا قلنا في ديلين كند واذ كند كهم بين مرفد اولدي كير اول
دكك وديف كرك انك اذ نه حتى زمان كدي كير فتن خالوي وميزن القيل
شنا كند كوا كلوه اكلهم وحمهم كاترا ودا كاتلهم كير واري جي اكل كات
قوله ادي واسم كات خلق در جندن ساكن لله وميتلي حكا ادي بين يار كهم
ياغي عادجه اوله نيله سكره كستور اكلهم يري ال فريدي بين بگا ايتدي و
اودجه بومكدي يزد ندي بين بربا ايتدي كير بلك اوي دندوي تهر زمانه
بويهم قيامه محتاج ال كير قاسي بي ترك الود وبنم دشمله الشدق وبنم عيل
مترن اكلهم يزد بنم بنم اكلهم اذ نه كاشنا تل بلكلن شلك كير بين برك
نديه بلك حنا اولم دشهور بلك در كير من قل ماله هان على اهله يعني بلك
كير مال اذ ادي قير قنديه حنا اولدي بين كند مزمدا ايتدم هر كيك كير واليه
قير وقر يدي وبار ديو يقدز ده مشن اكله كالمك وكاي دتد بمر شق وكر

مرد

بين چان اوچنك فلكن يايك كرين بگا بيلدي يالك كويي كسلدي باسجودي يالك
ايك بايبي زده متلكه دندوي شلوقت زخرا ديري كيم شلق ساعت فرات دي هر جان
ويدي بين كيم بيلندي كوي بوشكي شلقون كندهم كايك بين كير ويزهك وخير
نيك احريش اي كستركه قتل وكله واذك عايت تلي الله عدت ايتدي القدي على
الله واذ نه سمن اذ نير ستم ويزهك ويزهك ويزهك ايلكه واذك يدي كنيه
بي كوي كرسك قدير بين عدت سبي يافن الكي قايين جيري كوي نفا ديري قيري
درغلنا تا في بيجه كند ياراي انا مشغل اولدي ادي ايتا ادي براك كدي اول سحر
اغز كدي عدت كدي اكا شين ادي بين كرايت كدي كير ايتد كسا واليا
كندوي با ناره ادي وقل سحر كير بين كسا ديري وبن با ناره اوله حال كده
بر كسي ايتدي كها شلو عدت قس سلقن سبي تلي سمعه برابن بوسيدن ايتدي
ويدي موكله دي بيله كلور كيم ايتدي بجان بجان قدي ويا كوي كاليني بوسيدن ايتدي
ايتدي كند كند تا كيم كير انا ايتدي وخير ويزهك شنه ويزهك انا قويمه بوي
چم كلكه بيله ايتام ايتد شلق ساعت بيله كند ويزهك اوله وبن ايتد واذك وبنم
سزاي ايتدي ويزهك وبنم ايتدي بيله ويزهك ايتدي ويزهك ويزهك ايتدي ويزهك
ولكن انا ايتدي ايتدي كلل تا ويزهك ويزهك ويزهك ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي

[illegible]

۱۰۰

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

وَجِيءَ خَاضِعًا لِكُلِّ غَافٍ بِجَانِ وَبَنَّا اُولَ الْكُفْرِ فَتَسْبِيحُ لِمَدِي وَاِنْ كُنْ سَوِيًّا بِمَدِي
 جِدَّةً بِمَدِي هَيْجُ كَسْبَةٍ لِمَدِي هَيَّ بَنَّا يَهْ فَيَزِي كُنْ سَوِيًّا لِمَدِي وَبَنَّا
 نَافِجَانِ اُولَ خَالٍ مَنَاهِدَةً اِلٰدِي اُجِبْ هَوَا يَهْ جِدِي اَلَا سَوِيًّا كَسْبَةٍ وَرَبِّ رُبِّ

وَأَجْزَيْهِ كَرِيمٌ وَنَسَا هَذِهِ قُلْدِي بِسْ أَيْدِي سُوْرَتِ إِيكَ اِجْلِي هِيْجَ قِيَمَةُ مِثْلِ كَيْفِ فُرُوْغُ 3
يَنْدُرْ هِيْجَ سِتْرُكَ اِلْ دُرْمَاكْ كَلْدِي بِنَا كَا اِلْ اِيَامْ اِلْدِي وَسَوْنِكَ كَسْرِي وَصَوْنِي
كَيْفِ حَالُ نَدْرُ وَتَقْدَرُ كَلْمُهُ بِيْنِ كِيْكَ اَيْدِي بِنَ صَوْرَةِ اَلْوَدْعِ هَدَقْتَ اَصْحُوْرَ اِلْجَلِ
بِيْ يَدِيْ بِنَا قُوْبُ سُوْرَتِ كَرِيْمِي وَكُلْمُ بِنَا قِيَامِي كَدْرُ شَيْلُهُ نَصْرُ اِلْدَمِ كِيْمَا وَجَلِيْمُ
هِيْجَ بِيْجِ اَنْشُوْرَا يَا كَلْمُ بِنَا اَيْدِي كَسْرُ فَرْقُهُ كِيْمُ اَنْشُرْ مَتَا مَلِكُ يَدِيْمَتِهِ هُوْ اِيْكَ اَنْجِي
كَلْمِي دَكَلْمُ وَبِنَا كَدْرُ وَنَسَا اِلْغِيْرِي سَلَامُ وَبَدْرُكَ وَكَلْمِي دَقِيْ بِنَا يَمَانِي بِيْنْدُرْ اَمْرُ سَلَامُ
وَسَا كِيْكَ بُوْرُكَ كَلْمُ صَحِيْحَتُهُ يَمَانِي رَعِيْتُ كَسْرِي اِلْ اِلَا حَتْمَهُ مَتَامُ وَوَبُ اَلْخَدِيْ اُولَا
اَمْرُهُ بِنَا سَا اِيْدِي كَسْرُ بُوْرُكَ قَامِي اَمْرُهُ اَلْمُ كَرِيْمِي يَا بِيْنْدُرْ يَدِي وَنَسَا كَدْرُ نَسَا
اَيْدِي كَرِيْمِي بِنَا كَسْرُ نَاغَ وَبِنَا وَجِيْحَانُ صُوْرَتَا -

25

[illegible][illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

وَحَكَاتَيْنِ بِلَدِهِ كَرِيمَتَيْنِ دَائِي هِنْدِي وَبَرْهَنِ حَكِيمِ صَوْدِ

راي هندی برهنه ايندي كير اشد م اكلام اوله من ائق و شلر كارا ن قاده بر كره ن
 قوندر شلر خاين ايدي اكر اوله و درسا ايتل بيهجرت شلر د شمن مكن كير كا الاك
 لكر بخر كا خ اوله دشمن بشتاني و ناراي و بيهجرت كلتنل كير دسا دني و ناله
 بالهيك خله نيقه كير كيرن عاقل و اسك المور سا برهنه ايندي اصل كيرن دشمن سوي
 ايتل ايتل كا اوله ريقه و دعل لعنه اديا اشد كير بلكر دشمن و دكرل يا عي
 الهن و دوشلن ارفق كير عاقل كيرن لك كير كيرن سئلن و احسانه نيره
 اكر عاقل و اسك المور و دخرين قهر سا جيره دشمنك لير اجه و ديهي بشتا
 اشدن شلر بيهجرت ائق ائق و ائا اوله واقعده اكر ناله غلره ن اكر اريه راي
 سهي نيم اوله بيايدي ايندي كير ناله ن كير بركيرن و اكدن و اكدن
 قبا اناج كاري ائك بد قلدري و بيهجرت جويدي و ائله ايتيه نك ناله بيهي
 قايدي و اوله ناله كير بركيرن و ائق قايدي و ائق قايدي و ائق و ائق
 لما عتده و قلفنده و ديكار كير بركيرن بركيرن كيرن ائق ائق ائق
 سيني كير ائق ائق ناله ائق ائق قايدي ائق ائق ائق ائق ائق
 ناله و ائق ائق ائق ائق ائق ائق ائق ائق ائق ائق ائق

۱۰۰

اَنْذَرْتَنِي تَارِينَ مَكَارِفٍ دُرِّدَرِي وَمَصْلَحَتًا تَابِعَةً مُلْكِكَ سُوْرَتِكَ هِيَ حَقِّي **رَاغِل**
 وَاقْعَلْهُ قَبْلَ اِثْنِ اَلْفٍ وَخَمْسِ اَلْفِكَ سُوْرَتِكَ دُرِّدَرِي رَاغِلْكَ مَلِكِي دُرِّ
 اِجْنِدْهُ مَشْهُرِي وَكُلْ قَامِلًا غُلًّا غُلًّا اَلْفِكَ اِشَارَتِي وَبِرْتِي اَعْيَادَ فَلَاحِي
 نَاعٍ دُرِّدَرِي رَايَ اَرْتُلْنِي وَعَلَّيْكَ اِجْنِدْهُ مَكَارِفٍ اَبْنِ قُلُوْبِي وَتَدْبِيْرَ اَلْعُلُوْبِي

مَلِكِ دِهْلِي زَاغِ صَدْرَتِ —

هیں مَلَکِ حَلیفے اولیٰ بنی زانی جمع الہدی بول کر کہ یہ سنا صندھ یکم سن بن بکبدہ و بعد
و افسدہ نہ مصلحت کردہ سن ایندی تدرینا ولد کہ خبر دے دے اے علی اللہ و ہدی بہر
دے کہ خبر جن کہی دفتہ فتنہ مرستہ و شایا املہ عاجزا و لا اہل و مال
و عیال و یہ سہی ترک املہ کہ کہیم سنی املہ الی فرقہ و خاصہ کہ خبر سبقت
مکر و ہر کہ خبر کرسدہ و اندیشہ سہ املہ بکی ایشہ قدم اما سبیل اغریہ بیت
اور بنی اول املہ چند کہ کند و فتنہ علیہ اتق و کاندہ نلہ کبیلہ و الب لینہ

[illegible]

الذي استقلت دار قدر كبير قليلك اليه يورده من دونه حتى يخرجك من بيته في بيته
قد رتب اكله والله وتكلم به عنه اعماد الملكة **بسم الله**
اي كذا ايشل جند اياك يتي . **فكسبه** سوا الملك سبب تروا وان
ملكه يورث يورثه وتدي وايدي سوا الله يله الملك ايدي اذله سوا ان اذله
اشارت كبر اول اذله يتي ويز سوا يورث يتي اي هورن دوزن وعتل جند
نيه لا يذا ولا كبر اول اعتمدك **فهر حمله** بوخذ لوني كسند نه كسند يري
يرضي استملك يتي مستحله اول يتي ويز سوا يري ويز سوا يري ايحي ايحي يري
لندي ويز سوا قد رتب دوزن اذله اول اذله كبر اوله يتي كبر
يجلي كسند سكره واذله حكي يله يتي ويز سوا كسند حالي مستحله الملكا جند
دوزن كبريل في يتي كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
وكلمه كبريل فصد ايدي كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
ويحي زنا اذله يتي كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
كسند ويز سوا كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
عائيشه اليك يتي سوا كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
سوا ويز سوا يتي ملكه ايحي زنا كسند كسند كسند كسند كسند كسند

جواب ويرد يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
القدر ويز سوا يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
الملك يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
فريش كسند يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
اليك يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
تد يري يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
ويكلم يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
وهذا كسند يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
ازيد قلتي اليك كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
ويحي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
سوا ويز سوا كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
اليك كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
تد يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
فريش يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي
ويول كسند يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي يتي

وَأَكْثَرُ حُجَّتِ سُبُوحِ اسْمِكَ خَلْقَ دُنْيَاكَ وَأَتَى إِلَهُ شَيْءٍ فِيهِ حُكْمِي بَيْنِي وَأَمْرًا لَكَ
وَمِنْ بَرَجٍ إِلَى هَيْبَتِهِ أَلَمْ تَنْصُرْ سِلَاحِي حَتَّى مَسَّيْلُ أَمْرٍ وَتَعْلَا وَدَاخِلَ تَعْلَمُ أَلَمْ تَكُنْ وَذَلِكَ مَسْخُوفٌ بِهِ
يَكُنْ لَكَ نِشَانِي بِنَا وَمَلِكُ عَقْلٍ تَأْتِي بِي بِهِ بِرَيْشَتِهِ **يَلِي**
عَقْلُ أَلَمْ تَأْتِي بِي بِبَارِئٍ فَلَمْ **ج** جِي فِي مَرْيَمَةَ سَلِكُكُمْ إِيْرَاءَ مَاءٍ
وَدُنِي كُوْنُهُ أَدْلُ مَرْيَمَةَ سِلَاحِي **ج** مَا لَكَ فِي دُنْيَاكَ أَدْلُ كَعْدُ مَا مَيَّا
وَمَلِكُ بِي بِبَارِئٍ وَتَعْلَمُ عَقْلُ عَزِيزُهُ دُنْيَا أَيْدِي وَدُنِي كَعْدُ بِرَيْشَتِهِ جَاهُ خَلْقِي
أَيْدِيهِ وَمِنْ بَرَجِهِ جَاهُ خَلْقِي تَدْلُ أَتَمَّ سَلَافِي بَلَوِي بِنَ وَدُنِي وَبَلَوِي فِي وَجْهِ
لِي وَخَلْقِي وَمِنْ مَلِكِي دُنِي أَلَمْ تَكُنْ دُنْيَاكَ أَسْكُنْ وَأَلَمْ تَكُنْ فِي خَيْرَاتِي ذِكْرُ تَلَا
تَكُنْ خَلْقِي وَدُنْيَاكَ سِلَاحِي **ب** وَتَعْلَمُ هِرْزَنَ اسْمِي فِي خَلْقِي
كُلُّ بَرِيَّةٍ أَيْدِيهِ أَدْلُ مَتَا **ج** سَرَجِي لَمْ يَلَمْ يَلَمْ فَلَاحِي أَتَى مَلِكِي
وَلَيْسَ أَلَمْ تَكُنْ وَمِنْ حَتَّى سَلَامِي **ج** وَكَرِيمِي فِي خَيْرَاتِي أَدْلُ لَيْسَ أَيْدِي وَتَكُنْ
أَزْوَاجِي أَجْنَتِي دُنِي أَلَمْ تَكُنْ فِي وَجْهِ بَلَوِي وَتَكُنْ أَدْلُ مَتَا وَمِنْ عَزَائِي أَجْنَتِي
كُلُّ مَتَا وَمِنْ عَزَائِي أَجْنَتِي يَكُنْ كَرِيمِي أَجْنَتِي مَتَا **تَدْلُ فِي الدُّنْيَا مِنْ كَلْبٍ**
فَالْتَمَسْتُ أَدْلُ بِهِ مِنَ الْحَيَاتِ يَتِي مَرْيَمَةَ جَاهُ مَلِكِي سَبِيحَتِي بِرَيْشَتِهِ سَبِيحَتِي
وَمِنْ لَكَ أَلَمْ تَكُنْ كَرِيمِي مَلِكِي هِي مَصْلَحَتِي كَرِيمِي كَرِيمِي لَيْسَ أَيْدِي بَلَوِي
وَمِنْ لَكَ أَلَمْ تَكُنْ كَرِيمِي مَلِكِي هِي مَصْلَحَتِي كَرِيمِي كَرِيمِي لَيْسَ أَيْدِي بَلَوِي

وَمِنْ لَكَ أَلَمْ تَكُنْ كَرِيمِي مَلِكِي هِي مَصْلَحَتِي كَرِيمِي كَرِيمِي لَيْسَ أَيْدِي بَلَوِي

وَمِنْ لَكَ أَلَمْ تَكُنْ كَرِيمِي مَلِكِي هِي مَصْلَحَتِي كَرِيمِي كَرِيمِي لَيْسَ أَيْدِي بَلَوِي

103
 هُنَّ خَافَتْنَ نَارَ بَرَقِ الشَّامِ حَالِ تَلَكُّكِ هُنَّ أَكَا أَيْدِيْنَ وَكُلَّ إِشْدَاءِ أَتَتْ إِثَارَتَ
 أَيْدِيْنَ نَارِ جَوَابِ وَبِهِ يَكْمُ الْكُرْشُ أَدْلُو صَالِفُ خُفْكَ قَامُصِي هَلَاكَ الْفَتْرِ يَسَا وَ
 دُعَانِ وَكَأَوْسٍ وَتَدْمَةٍ وَدَقِّ فُتْلُ مَتَدَمِصِي قَامُصِي بُو فُلْفُشٍ مَسَا وَاجِبِ الْإِدِي
 تَكْلِسُونُ رُفِينَا كَأَمْحُورِي الْكُفِي مَلِكُهُ كَالْبِي غُلِيْلِي وَبِيَارِ دِيشتِ عَتَلَا نَسْرِي
 جَوْنِ خِفْصِ غَالِبِ رَحْمَتِ الْكَلَمِ بُو كَلَمَا عَاكِرَا يَدِ الْإِيْنِ كَسَنَدُ جَمَالِ الْيَدِ
 كَرْنُو وَجْهَانِ بَرِيْجِي كُنْفِي نَفَرِ بِنْدِي مَحْمُودِي قَامُوشْدِي دُشَوَارَاوُلُ كِرْ خَانِي طَارِ نَعِي
 أَلَمَ أَزْمَتِهِ غَالِي وَبُو دَنُو وَبِيَشِي سَوْرَةِ الْإِيْنَةِ الْإِيْدَةِ طَاهِرِ بُو مَسْكَلَتِ سَوْرَةِ
 أَفْدِيْشْدِي كَلَمَةِ الْإِيْلِي كَنْدُو رَا كُونُو وَحَتْلُ بَرَا كَدَه دُرْكَ هَرِي كَلَمَةِ تَنَا كَهِي
 مَسْكَلَتِ اُنْمَا وَاجِبِ دُفْلَقِ نِيَه كِيْمَاوَلِ بَرِيْطَشِي كَنْدُو بَرِيْ اِي فَلَكَ غَرِي اِيْلِي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ السَّبِيلَ

اول صده دي گيم اشبور دشمنلي سبب و مختالف اق موجب برانك اولر سنده
 ندي اين ايدي بر سره تايين گيم برانك ندي برانك و ليه برهون ملك ايدي
 اول تايدي زان ايدي كنده مشكه زكيم بر جاعت قشك برانك و ديكند
 شنه اند نه ايتافي اولر ككيم اكر بلك و نك بوه نيشا كر سلسله برانك
 او قدر برانك كره اولر مشك بره ايدي بره اكنان برانك اولر دق ايتون
 و ايتون ايتون اند دنيق و ليك و كره اولر دق برهون درانك ايتون هر برهون
 شنه برهون ايتون برانك ايتون برانك ايتون برانك ايتون برانك ايتون

بسم الله الرحمن الرحيم

ਅੰਤਰਿ ਭਾਗਿ ਸਾਧਿਕਾਨੁ ਭਾਗਿ

وَقِيلَ دُشْمَنُ اَوْلَا اِنَّكَ تَكَاوَمِي وَصَلْتِي لَمَنْ وَبُشْتَلِي بِرُكْهِ اَكْرَزُكَ سَوَاش
اِي لَكَ وَقِيلَ بِرُكْهِ كَلِمَتِي اَللّٰهُ اَوْلَا بِرُكْهِ وَبُشْتَلِي بِرُكْهِ اَكْرَزُكَ سَوَاش
حَاصِلُ اَوْلَا تَاكْرُ بِرُكْهِ اَهْلِي تَاوَمِي سَتَنَّا هُوَ دِي دُشْمَنُ اَلَمَنْ دِرَادِ اَمَكْ حَاصِلُ
اَوْلَا هِي بِرُكْهِ دُشْمَنُ اَهْلِي سَوَاش وَقِيلَ كَيْفَ اِي كُنْدُ وَجْهِ هِي نَدِي عَالَمَ بِي شِي
كُنْدُ هِي
خَالِي دُكْلَدُ بِرُكْهِ اَكْرَزُكَ سَوَاش اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي
اَلَيْدُ وَتَاوَمِي اَكْرَزُكَ سَوَاش اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي
هَلَاكَ اَكْرَزُكَ سَوَاش اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي
مِلْكُ اَكْرَزُكَ سَوَاش اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي اَهْلِي

وَأَيُّدِي كَحِرْبِ أَيْ لِيُحْيِيَنَّ وَيُلْجِئَنَّ كَحِرْبِ رَسَا وَخَبْرَتِ بَنَاتِي وَكَرُّ سَا 10
هَجْ سَوِجْ يَنْدُرْ وَأَنْكَ سَوِجْ كَحِرْبِ أَيْ دَقَّتِ الرِّسَادُ وَدَخَلَتْهُنَّ بِلِ سَرَقِي
كَحِرْبِ خَبْرِكَ نَدْرَ أَيْدِي كَحِرْبِ أَيْ أَيْدِي هَرَضَ كَحِرْبِ لَنْدُكَ قُوْنِ وَكَرْتِي لَنْبِي
كَرْبِي تَكَبَّرْتُ لَكَ فَلَهُ وَفِيْنَا أَلَا نَا وَبِرْ قَلْبِي هَلَاكَ أَيْ لَكَ أَيْتَا لَا جَوْرَ
أَنْكَ قُوْتِ وَغَنَ كَرِي كَرِ وَأَنْكَ رَسَايَ الْبِ تَلَفَ أُولُغْنِكَ نِشَانْدُرْ وَسَنَ
شَنْدُرْ أَنْوَ كَحِرْبِ كَشَنْدُرْ كَحِرْبِ أَيْ رَفِ جَفْرُ لَرْدِ أَدَقِ بِلُورْ سَهْنِ يُونُ لُوقِ
الْمُتَنِيْنِ سَهْنِ قُلُوبِيْنِ شُكَا اِيْدِي كَحِرْبِ بِرْ كَرِ فَصْدَ اِيْلَكَ كَحِرْبِ اِدْ اَبْرَ
أَدَمَهْ مَسْغِيْبِ دَهْ وَجَرِي اَنْدَهْ اَلْتَدُكَ وَأَنْكَ سَوِيْنِي بَلْتَدُكْ اِيْدِي اَسْبُجْ
اَوْشِ اِيْدِي كَحِرْبِ كَحِرْبِ وَنَدُكَ كَلْبِي بِنَا فِدَتِي دَهْ سَلَكْ دَرَهْ اَنْدُ
يَتَا وَهَرْدِي كَحِرْبِ كَحِرْبِ جَرْدِي نَارِ اِيْلَهْ سَتِي دَلِيْمَهْ اَكْشَرْ بُو
حَبِيْبِ كَحِرْبِ دَرَسَا كَلَاكِلْ كَحِرْبِ جَنْدَهْ حَا مَرْدِي نَا كَحِرْبِ
كَرْبِي بِلَلْ مَلِكِي بُو سَوْدِي يُونُ عَجَا كَلْدِي بِي اُولُ بِي كَحِرْبِ
اَوْدِي نَا وَدِي وَآيَكْ صَدَقِي سَوِ اِيْنْدَهْ كَحِرْبِ
چَتْمِهْ قَهْرِي وَبِلَلْ وَكَلْ شَتْلِ بِلُورْ جِي صَوْدِي
بُو نِيَالِ اَنْدِي نَا وَكَحِرْبِ اِيْلَكَ

و قسوس زنجی کبی قتی عیب بُدنه کچر بلن تگری کلن کسپنه برینده و عالمز
 بلن عدل کشتی جیفسنر منه وینه و هر کچر برالدی پادشاه و کلن ابرو سکلک ال
 التینه اولان اکلان فایعه ایه کچر کلنک و کلن ایدی اولان ارج و قوچی چکل
 آتاسه لیتندن و صالجه لیتندن قتل صده کچر اولان تایدی **رونا دارچنک**
و هشت و کلک دایستار ایدیری کلنک بنمله قشلی قاری قشلی کلک
 برمه آمده و سینی بیاد برکیشدی بواده اولان کلنک غایب اولدی و
 سیر یولنی اوندی کلان شیشه التمه کچر اولان هلاک اولدی بیتی چن زماندن
 حکنه برکلش کلدی انک یرنده قارنددی براندی و بندی سهل دندم انکل
 سوندم بیتی براندن حکنه کلک لک کلدی چن طیشی کندی و آینه کندی
 کلن برالدی و ایدیری برچیده اولر قشلی جات ویزه کیم قش قش ایتون
 و او یومر آینه دمه اکر سنک حکنه ویرا ثابت ایله ایدیری برچیده و جملر
 و ندر طیش ایدیری بیتی برما دل قاصی کلک کچر کلنک برن اینه و انصاف
 و جفله دعوی آخر کاره کلنک ایدیری اشیو یئنه بر سوچینه برنا حد حاج
 دچی چنک کان دزن نان قلده هر کن کان ذکر و جندلنا جملی واکل من
 انک ارج سوییله اولکلده هیچ آندن عاقله قاصی بلیک و انک قشیه واکل

برندا اکل ایدیری حکنه کلک برن سکلر برنک برنا کچر اولان حکنه دخیس
 دندی سحر کک کلدی و بیه کلک کلدی کچر اچی دیر دیر بیتی و قش
 و ایدیری کلک کلدی حکنه کلک ایدیری و ایدیری اوست برنجه
 آله پیل سجده ایدیری دین دندی کچر ایدیری اولان ککلیا و پیلر لری و
 کتیه و بومشلی شندن اشد کتیه و کیم تا بیه سن کدن هر کچر دیر کلک
 و جاده بلنی اولان برنا کچر برنا لری و بیه و دشمی دغم اکلده ویرا سحر واکل
 کلک واکل معنی بوی برنا اکلک کچر یاز قلدی و قش حکنه و بوا واکل اکل معنی

دكونه نوبت انشايشده و همچو دنگلك پيشه هم بود و پيكاري فوجه ايلد و قوجاكي كونه
بچا ايلن **بيت** دوزكان لالايشي بود و بالليل • فوجه ايلن ييكدي هر ييله •
فوجه لاره كركه تكل ايديز افان • دودله عزمين هنج فلكه مسپل •
الرو ملك كلكنه دسنه كونه فريزي سلك و عويي بركن دقي تان خلك تا سركوي كين
اگلشن اندون ايلد كچه حك ايليم بزم غايج اكن ويروني اكن كلك قلعه بركه دكل
سكن نالنه فاپديسي ديگوند و دينا كن اچنده كن كن كركه ايدني اولان اكر ايرخشي اكله كن
باري بن كند و ديوغور و دوشور قشند سندن اولان ايرندي مصلحت ادمه كركه اكله كن
وحي حتى ايتيا سوز و دينا اهليده بوجها لك تا ايدني مكا عندن و دوشور قشند هنج
شتا سلك ايلن بركن ايلن سكل و كلك خلق كچه ارجت ارجت دخير ايلن و عاقل كچه
كركه كچه هنج دينا خيره كن فلتا بلكا و كلكين خيره ستمك اديز تا دنا و كسين زتا سلك
عمرني و اكي لعين كچه اديسك و كنده زباني كني بلدي و كلسا ن بركي كين قبا سوز
و قزان سوز **بيت** شله كلسا ن كچه اچنده قلعه سري ايد • بركه دوز عركه اكر ايدني اكله كن
و اكلن كيشك كوكنده كال سرب شله افن لمان دوجي سندن كچه زبا اكر مال
خرج اير • سا كنده كركه اكر خيره ايليم دوز سا اكله لمان و سيني اريسته هنج
شاد و بركه دوز و دوشور شله افي يلكه يئين اكي اكلن و اكله كن

تا بركه اريسته عا اريشي ايرتلكا كسي دقي اكله احي اولد و بركه تا ساد و قوجاكي
بركه سيجنه كنده تا ارج دويي چكي كدم بوجكم اچنده بچا عا دل لغ ايلن بركه فلتا
ارج دويي چكنه بلدي كدمدي ساغ اياغي اولد و تا دردي عويي اچنده بوزن فلتا
دندي تا ايد دردي **دور و دوز چك و كلكه صدمت بود**

دكوشن اير بركن عجمدي بركه دوز تا اكله تا ايدني فليق بركه بركه
سكاه و دوزي و دكوي كركه اريسته كلكه ايلن بركه كچه حال تا دنا و دوز بركه
سبب تا دنا اكله ايلن كچه و افيدي سلكه چك ايدني بركه بركه اكر اريسته بركه

وَاُولَئِكَ اُولُو نَارٍ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ نَارًا شَرِيفًا فَلَوْلَا اَنْفُلْنَا بِهِ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
 اُولُو نَارٍ دَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ اُولُو
 نَارٍ فَرَقَدْنَاهُمْ اُولُو كُرُورٍ وَكَذَلِكَ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ اُولُو اِلْجَامٍ اَلَيْسَ بِشَرِّ شَرِّ
 اَلَّذِي يَرَاكَ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ اُولُو اِيْتِيٍّ مَلِكُهُ خَيْرٌ اِلَيْهِ مَلِكُهُ نَارُ اُولُو اِنَّكَ اُولُو نَارٍ
 وَدَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ

وَدَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ

اُولُو نَارٍ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ نَارًا شَرِيفًا فَلَوْلَا اَنْفُلْنَا بِهِ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
 اُولُو نَارٍ دَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ اُولُو
 نَارٍ فَرَقَدْنَاهُمْ اُولُو كُرُورٍ وَكَذَلِكَ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ اُولُو اِلْجَامٍ اَلَيْسَ بِشَرِّ شَرِّ
 اَلَّذِي يَرَاكَ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ اُولُو اِيْتِيٍّ مَلِكُهُ خَيْرٌ اِلَيْهِ مَلِكُهُ نَارُ اُولُو اِنَّكَ اُولُو نَارٍ
 وَدَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ

بَوْمَكِل شَتَدَن اَنفُلْنَا عَنْهُمْ نَارًا شَرِيفًا فَلَوْلَا اَنْفُلْنَا بِهِ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
 اُولُو نَارٍ دَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ اُولُو
 نَارٍ فَرَقَدْنَاهُمْ اُولُو كُرُورٍ وَكَذَلِكَ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ اُولُو اِلْجَامٍ اَلَيْسَ بِشَرِّ شَرِّ
 اَلَّذِي يَرَاكَ اَنفُلْنَا عَنْهُمْ اُولُو اِيْتِيٍّ مَلِكُهُ خَيْرٌ اِلَيْهِ مَلِكُهُ نَارُ اُولُو اِنَّكَ اُولُو نَارٍ
 وَدَرَجَاتٍ كَثِيرًا مَّا اُولُو دَجَلٍ وَخُلُوعٍ اِلَيْهِمْ هُمْ كَرْتَمُونَ

[illegible]

८८८

[illegible]

تَاهِدْ اَيْدِي وَتَقْشَلْ اَيْتَا كَلْدَا اَوَا اَلْاَيْدِي قَدِي تَاهِدْ وَابْنَكْ وَاغْزِي غَلْبَ اَيْلَدِ تَاهِدْ

وَتَاهِدْ لَوْ اَوْ تَاهِدْ لَوْ تَاهِدْ اَيْلَكْ بِنْدِي عِلَقْ وَبَرِي بِيَانْ اَيْلِي كَلْبْ اَوَا لَكْ خَلْدِي
اغْزِي اَنْدِشْهْ وَلَدِي اَلْزَوِي اَلْكَلْبُ اَلْمَسْخَرْتْ اَلْكْ تَاهِدْ وَهَلْكَ اَلْاَنْدِ اَلْاَكْ
تَاهِدْ اَيْتَا وَجْهْ كَيْفْ كَلَّا اَيْلَكْ اَلْكْ مَكْبِي اَلْيَا وَدَرْ اَيْدِي اغْزِي اَلْكْ دُغْهْ جِي
تَاهِدْ اَيْقَدْ اَيْتَا اَنْ دَهْلَكْ مَكْبِي اَوَلِيَا بِنْ اغْزِي اَيْدِي مَهْلَكْ فِرْكَ اَلْاَكْ
بِنْ تَاهِدْ دَهْلَكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ سَبْ جَوَابْ وَرَهْ رِيحْ مَهْلَكْ فِرْكَ اَلْاَكْ
يَكْنْ لَهْ سَبْ بِنْ اَلْكْ جَوَابْ اَلْكْ سَبْ تَاهِدْ هَلَا لَهْ اَلْيَا سَبْ بَدْ مَشِي بِلْ
اَنْدِشْهْ اَلْكْ سَبْ تَاهِدْ اَلْكْ اَلْكْ اغْزِي تَاهِدْ جَوْرِي كَيْمْ اَشْبَنْدْهْ وَبَدْ
سَبْ دَهْلَكْ اَلْكْ دَرْ وَرَهْ جَوْرِي كِيْزْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ اَلْكْ

تَاهِدْ

[illegible]

۱۱۴ الغنم فی قتل قایم او لستون جان در آن کشتی عودت معشوقا خبر اندی
 و در آن کافاج کنده کسپین بلیددی بکن قد معقولیدی در آن کرب کلای
 عودتی معشوقه اده کنی بر ساعت اکلندی تا صبح دنگاک کیکین بیچار
 در آن سخت الشه کیدی تا کن بکن تکه خلقون متا هده قله بوحال اچنده در آن

وَعَمْرٍو وَأَنْتَ مَمْنُونٌ وَدَارُكَ نَحْتِ السَّيِّدَةِ أَيْدِيْكَ صَوْنٌ

دَمَكِي اَلْبِقْدِي وَ اَبُو اَحْمَدَه اَيَا عَيْنِ نَحْتِ التَّيْدَةِ دَسْمَرُ كَلْدِي نَا كَا ه
عَمَرُ تَنَكْ دِي اَنَكْ اَيَا شَيْئِ شَيْ اَوْدِي بَلْدِي كَكِرْ كَرْدُ كَلَشْدَرِيْن دَسْمَرُ
جَلَكْ نَحَا يَحَا اَزَا لَه اَيَكَلْ وَ بَدَتِ سَوْنَمِيْل كَكِرْ بِي يَلِكْ مَر سَوْنَمِيْل يَحَا
اَرَكِي حَوْن مَسْمُوْن بِيْلَه سَوْدِي عَوْنَتِ حَوْبَ فِدَه يَكِيْم يَد سَوَالِ يَحَوْن

فَلَمْ تَسْجُدْ لِلَّذِينَ آتَيْنَاكَ الْكِتَابَ بَرَهًا بَيْنَ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّكَ تَكُونُ مِنَ الْمُنْظَرِينَ
كَرِهْتَ إِذْ أُنْزِلَتْ آيَاتُ الْكِتَابِ عَلَيْكَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْهُمْ لَبِيبًا لَ مَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتْلُو مِنْهُ مِنْ دُونِ الْحَقِّ وَلَكِنْ أَنْ يُخَالِطَكَ فَتَرْتَبِّعَ لِمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ دُونِ الْحَقِّ وَلَكِنْ أَنْ يُخَالِطَكَ فَتَرْتَبِّعَ لِمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ دُونِ الْحَقِّ وَلَكِنْ أَنْ يُخَالِطَكَ فَتَرْتَبِّعَ لِمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ دُونِ الْحَقِّ

كُلُّ مَنْ سَمِعَ مِنْكَ نَبَأًا مِنْكَ وَكَذَلِكَ

وَسَدُّوا عَنْكَ نَجْوَاهُ إِذْ تَخَرَّجْتَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِمْ فَتَوَلَّوْا
مَعَهُمْ كَذَلِكَ لِيُخَوِّبَ بِهِمْ كَثِيرًا مِمَّا قَدْ قُلْنَا لَكَ أَنْ تَكُونَ مِنْ الْمُنْظَرِينَ
فَوَيْلٌ لَكَ مِنَ الْكُفْرِ بِمَا كُنْتَ تُكَذِّبُ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ وَلِئَلَّا تُدْرِكَكَ آيَاتُ اللَّهِ وَتَكُونَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ
وَيَوْمَ تَحُلُّكَ يَتَّبِعُ فَكَيْفَ تُدْرِكُ دَنَّا وَمَنْ تَكُنْ أَجْلُكَ يَتَّبِعُكَ وَأَعَيْنَا لَكَ الْكِتَابَ
لَمْ يَسْأَلْهُ إِذْ كُنْتَ تَهْجُرُهُمْ كَثِيرًا لَمْ يَرْسُدْكَ عَنْكَ جَهَنَّمَ لَكُمُ الْوَيْلُ وَتَكُونَ
مِنْ الْمُنْظَرِينَ كَذَلِكَ فَاعْلَمُوا أَنْ تَكُونَ مِنْ خَاسِرِينَ مَخْبُوفِينَ
لَا تُؤْمِنُ الْيَهُودَ وَنَحْنُ نَعْلَمُ سِرَّكَ وَنَحْنُ نَعْلَمُ سِرَّكَ وَنَحْنُ نَعْلَمُ سِرَّكَ وَنَحْنُ نَعْلَمُ سِرَّكَ

نَحْنُ

لَيْتَ اَيْدِي بِلِ يَنْدِي كُنْدُ كُنْدُ قَتْلُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ كَسَارْ دَرِ
 اَلْكَ اَلْكَ بَرِ نَهْرُورْ بِي اَلْجَبْ نَاهِي بِلِ قَتْلُورْ دَرِ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ كَسَارْ دَرِ

نَاهِي دَرِ بِلِ صَعْدَتِ بُوْشَالِ دَرِ

نَاهِي اَيْدِي اِي قَرِ بِلِ اَلْكَ سَكَا اَن كَلْدَرِ اَدِ بِلِ دَرِ بَرِ بِلِ دَرِ كَمِ دَرِ سَلَفِ
 اَحْيَا نَاهِي نَاهِي اَلْكَ اَلْكَ بَرِ اَيْدِي بَرِ كَلْ قَتْلُورْ دَرِ كَمِ دَرِ قَتْلُورْ دَرِ
 اَلْكَ اَلْكَ نَاهِي اَيْدِي مَلْ كَلْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ نَاهِي اَيْدِي اَلْكَ اَلْكَ
 اَيْدِي قَتْلُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ

رَبِّ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ اَلْكَ

كَلْ جَنَابِ دَرِ بِلِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ
 قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ كَمِ بِي قَهْرُورْ دَرِ
 نَاهِي دَرِ بِلِ صَعْدَتِ بُوْشَالِ اَنِ بَرِ نَاهِي دَرِ

وَقَدْ بَعَا حِكَايَاتِ اَيْدِي كَسْرَتِي بِشَرْحِ الْخَطِّ بِرَأْسِ الْيَدِ وَصَعِيفَ رِي يُونَا
 يُونَا بَلَدِي شَيْكِرَ اَوَّلَ الْيَدِ قَلَدِي وَكَلَدُكَ اَيْشِدَه سَكْرَتَانِ قَلَدِي نَهْ قُشُونِ
 دِيرَالِكِ اَيْلِي بِلُورَن نَه قُشُونِ اَوَّلَ اَوَّلِي بِلُورَدِي هِن اَنْدِيْشَه قَلَدِي وَاَيْدِي كِسْر
 يَلْتَنَلِي كِر وَكَلَدِي بِرَمَن كِسْر فَجَانِي بَارِي دَلَاكِ وَاَيَا زَالَدِي دَمَانَدَن قَالَطَعِينِ
 اَيْلَكِ وَنَلَكَلَكِ قَالِيْلَكِ كِر يَتِه اَسِيْدَه دَلَقِ بِرَه سَدَرَتِيْم هِيْع عَانِل خَالِطِ اَكْشَا
 سَعْنَلِ قَالِيْلَكِ سُوْدَن فِرَانِ اَسْتَمَك وَاَوْدَن يَتَلِي اَيْتَمَك بِرَسُوْدَا كِسْر
 اَيْلَكِ خَا صِلِي كِلِيْشِي سَمَرَالِدِي كِر وَكَلَدِي اَوَّلَكِ وَكَلَدِي تَدِيرِن اَيْلَكِ
 قَا جِر لَدَن دَر فَجَانِي يَلْتَنَلِي عَوْنِي اَدَلَه كِسْر بِرَحْمَلِي بِجَرِيْلَه قَالَن اَنْجِي عَمْر
 اَيْجِنده دِيرَالِكِ اَيْلَا مَرِيْدِي بَاشَدَن فَضُولُ اِنْعِي جِرْمَق كِر قَالَار وَاَيْجَمَكِي
 اَكَلَتَقِي قَالِي كِر اَكْشَرِي بِلُورِلَه بِرَحْمَلِي كَلِي سَا كَلَدِي اَوَّلَكِ كِر كِسْر
 دِيْنَا اَحْوَالِ كَا حَت وَنَرَحْمَت اَرْسِنده دُرَا نَدَن بِرَوَان يَكْتَانِ قَالِيْلَه
 كِسْر اَنْدَه قُرْبَانِي بُولَقِي جُوْدِي وَبِرَ مَلِكِيْلَه دُخِي قَارِدِي كِسْر
 قَا مَوْسِي اَوَّلَكِ حَضْرَتِيْدِي هِن اَوَّلَ يِلَان دَقِي كَسْنَدَن بِرَمَقِيْلُ
 كِسِي اَيْلِي اَوَّلَ يَكْتَلَكِ قُرْبَانِي بِرَقِدِي ضَعِيْفَ يِلَان
وَقَدْ بَعَا صَوْرَتِ بِرِشَالِ اَنْدَا دَر كَسْرَتِيْدِي

يَلْتَنَلِي اَيْدِي كَسْرَتِي بِشَرْحِ الْخَطِّ بِرَأْسِ الْيَدِ وَصَعِيفَ رِي يُونَا
 اَيْدِي يُونَا اَرْسِنده هِيْع دِيرَالِكِ كَسْرَتِي اَيْلَا اَنْجِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي
 اَيْلَكِ دَقِي صَعِيفَ كِر دَلَقِ وَنَلَكَلَكِ نَعِيْلَقِي قُولُ قَالِيْلَه دُخِيْلَدِي وَبَرِ قَدَرَا فَكْسَر
 اَوْدَمَكِي كِر بِرَمَن اَرْسِنده غَرِيْبِيْم وَكَلَدُو قُرْمَن اَيْجِنده مَقْنَمُ اَوَّلِي دَوَا نِي تَدِيرِن
 اَيْجِنده هَم اَوَّلَ قَارِدِي نَا كَا بِرَمَن اَنْدِيْشَه قَلَم دِيرَالَدِي قُرْمَتِي بَلَم بُوْعِي نَه
 كَسْنَدَن وَنَعْمَلَقِي بِرَالَه اَكَلِيْلَدِي دَن دَقِي اَكَلِيْلَدِي اَكْتَقُولُ اَلِيلَا نَه دَقِي كَلَدُو
 بِرَمَلَقِي نَه دَقِي اَلِيلَا دَلَقِي وَكِسْر هِرَمَن اَلِيْشِدَه كِر يَكْتَا عَمْرَتِيْلَه وَنَعْمَتِي
 اَيْلَا سَوَا نِي اَدَلَاكِ دَلَكَا مَرَاتِقِي بِرَا صِيرُو اَلِيْلَا دَلَقِي كَالِيُو دَرِيْلَه اَنْفَتَلِي اَرْسَرُو
 سَلَامَتِ فَرْتَلَه مَلِكِي اَيْدِي قَبِ رَحْمَتِ وَنَعْمَتِ جَلَدَكِ وَنَعْمَتِ جُوْدِي اَلِيْلَقِي
 وَنَعْمَتِي اَلِيلَا اَيْدِي هَر كِسْر بِرَمَن وَنَعْمَتِ جَلَدِي اَنْدَن اَصِي وَنَا يَدِه اَمَا اَوَّلَه
 اَلِيْلَقِي وَنَعْمَتِي دَقِي قَسْمُ مَرَمَن اَلِي كَسْنَدَن اَوَّلِي اَوَّلِي اَلِيْلَه كِر اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي
 اَوَّلَا دَلَقِي كِسْر جُونِ بِرَا نِي سَوْرَمَا اَلِي فَغَدِي بِرَمَن كِر اَلِي كِر اَوَّلَكِ كَسْنَدَن
 جَانَتَن اَلِيْلَا دَوَا بَاشَدَن كَلَقِي اَنْدَن اَدَلَكِ مَسْكَا يَتِه اَرَا مَلِكِ نَلَقِيْلَه اَلِيْشِي
 اَلِيْلَكِ بِرَمَن اَلِيْلَا قُرْمَن اَلِيْلَا اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي اَلِي
 اَوَّلِي مَلِكِ صَدِي كِر اَوَّلَ اَلِيْلَا اَيْدِي دِيرَالِكِ نَا يِلَه وَنَرَضَعِيْفَ يِلَان

بِحَالِكَ الْخَلْقِ وَشَقِيقِ السَّرِيرَةِ مِنْ شَيْئِهِ كَيْفَ مَسِينٍ وَغَيْرِهِمْ جَانِ فَكُلَّا وَدَا
أَيْخُدُ مِنْكَ أَدَلًّا رَقُولُ كُنْتُ وَدَرْجِي كَيْفَ السَّرِيرَةِ قَابِ أَوَّلَ كَيْفِي كَدَرْجِي أَدْعُوهُ أَيْتِي
مَلِغًا أَيْدِي بَوَائِيكَ كَفَائِيكَ وَدَعْمَتُكَ فَهَرَجَلِي سَلَكَ دَائِلَهُ بِرَكْنَيْهِ وَإِنَّا
فَلَمَّا عَمِدْتَ وَكَرَّ جُحُودُكَ أَلَدْنَا إِلَهِي وَكَهْرًا لَيْدَهُ كِهْرَانِ سُرْمَتِكَ وَبَرْمَتُكَ
أَجُونِ سَكَا لَيْدَتُمْ قَائِمًا دَائِلَهُ قَامِي أَنْوَالِكَ دَعْمَتُهُمْ وَكَهْرًا لَيْدِي وَمَعْلَمَتِي
بِهَدْمَتِي بَرْمَتِي وَدَرْجِي أَصْرِي هَرَجَانِ مَرْدَةٍ سَوْنِي أَلَا إِقَالُ الْكَلِمَةَ أَيْتِي وَفِي
دَوْرِي كَانَتْ تَقِيلُ لَيْدَتُكَ أَيْخُ أَلَهُ سَعَادَتِ سَلَامَتِهِ بِعِيهِ وَسَلَكَ عَمَلُكَ
عَجَائِبَ الَّتِي كَيْفَ بَرْمَتِهِ مَدَّتْ دُعْمَانِ أَوْنَدَهُ وَدَرْجَتَهُ وَكَهْرًا لَيْدِي أَيْدِي كَدَرْجِي
سَلَكَ وَكَهْرًا لَيْدَهُ فَجَعَلَ سَدَّتْ نَشْتَهُ أَشْنَدَ لَدَنْهُ سَلَكَ وَكَهْرًا لَيْدِي كَيْفَ
أَنْ عَيْبَ وَتَلَدِي قَائِلَهُ سَدَّتْ لَدَنْكَ وَدَرْجَتُكَ أَلَتُكَ أَيْدِي بَنَفَرٍ دَعْمَتِي
بَائِدَهُ أَيْلَهُمْ سَلَكَ لَدَنْكَ خَلْقَتَهُ وَأَيُّوعَا دَلَّتْ نَهْ الْمَشْدَرُ وَتَعْلَمُ بِلَوْسِيغَا سَلَكَتِ
يُوجَا حَصَاتِلُ لَدَنْ نَشْتَهُ أَكْرَنْتَهُمْ وَمَلَكَتِ بَائِدَهَا هَرَجَانِ دَعْمَتِي وَتَقْلَعُ
أَقَامَ وَقِيلَهُ أَوْ نَشْتَهُ بَرْمَتِي عَيْبَ لَوَا لَدَتُمْ أَوَّلَ قَامِي سَلَكَ وَتَلَدَتِي
أَوِي سَلَكَ أَيْدِي دَرْجَتَا قُلْتُ نَدَى سَبِي لَدَتُمْ كَيْفَ سُرْمَتِكَ لَيْدِي أَلَوُ خَلْقَتُكَ
بِحَالِكَ بَرْمَتِكَ قُلْتُ نَدَى سَلَكَ وَكَهْرًا لَيْدِي أَيْلَهُ بَرْمَتِي أَلَوُ خَلْقَتُكَ

لعمري

١٢٤
 تَكْثِيرُ تَكْرِي تَمَالِ تَمَالِ يَا تَمَالِ قَتْلُوْنِي وَغَرِيْبُكَ يَا دَكْلِي بَرَكَةً بَرَكَةً نَصْرَتِ
 وَبِرِي كَرِ اَوْلَا غَضَبُهُ اَجْنَدَهُ نَدَ لَهَا مَلَكُ وَغَرْلَاكَ دَاوَنَ بُلُوْرَةٍ قِي نَدَ اَبَقُ نَدُكَ
 تَا حَقِي وَنَدُوتِي كَرَمِيْرُهُ اَتَلَقَا اَحْمَدُ هَرَّ كَعِيْرُ بَرَا غَايَبَ وَتَا حَرَجُهُ شَتَا شَتَا اَوْلَا
 اَتَلَقُ قِي تَلِيْجُهُ كَشِي دُنَدَتِي وَاِيَا عِي بَشَدَتِي وَجَرِي تَا جَدَتِي بَرَا اَلْمَدْرَةِ وَحَكْمَتِي
 بِيْلَهُ دَوِيْشَدَنَ كَرَمِيْرُهُ نَا صِرْدُ بِيْلَهُ تَا مَرِ صَفَتِي كَلِيْجَا بِيْدَتِي جَا شَرِي بَرَا وَحَمَالِ اَغْرِيْكَ
 اَتَلَقُ قِي تَلِيْجُهُ بَرَا اَنْ مِيْجُهُ دِكَلَتِي وَفِي قِي كِيْجِي دُشَمَنَتِي اِيْجِي اَلْمِيْخَا بَرَا كِيْ
 اَتَلَكِي دَلَمَنَ اِيْدِي اِكَلِي اِيْجِي لَكِي لَكِي كَعِيْرُ لَكِي مَكِيْكَ سِرْبِي وَخَلِي وَ
 سِرْبِي بَرَا وَفَتْنَدَهُ وَسَوِيْ كَشَنَدَهُ بِيَا عِي اِيْدِي اَتَلَكِ اِيْجِي بِيَا وَتِي كَلَدَنِي
 كَرَمَتِي دِكَلَتِي وَفِي قِي اَتَلَقَا نَا بِيْلَتِي كَرَمِيْرُهُ اَتَا بَرَكَةً كَلِيْ نَزِيْرُ كَعِيْرُ عَا جِيْ لِيْ
 تَا حَرِيْ وَصَفِيْتِي لِيْ غَايَبَ دَعَا وَدَا يَدَتِي وَكَلَدَتِي فِي نَصِيْبِي وَتَا مَوْجَرِيْ
 تَلِيْجِي بَرَا اَتَلَقُ اَلْمَدْرَةِ قِي كَعِيْرُ بِيْ دَهَلَكَا اِيْشَارَتِ اِيْدِيْ مَلِكِي مَرِيْ كَعِيْرُ
 نَدَ خُصْمَانِيْلَهُ اَوْلَا سَنَدُ كَرَمِيْرُكَ كَلَدِي وَتَلَكِ عَتَلِي نِيْشَانِيْ مَكَا وَرُشَنِي
 اَوْلَدِي اِيْدِي اَقْلَا اَوْلَا كَعِيْرُ بِيْ دَهَلَكَا اِيْشَارَتِ قِلْدِي دِي بَرَا اَوْلَا
 كَعِيْرُ بَرَا اَتَلَقُ مَكِيْكَ اَتَلَقُ دِي وَجِيْ اِيْدِيْ كَعِيْرُ اَوْلَا اَتَلَقُ اَتَلَقُ كَرَمَتِي
 مَوَالِيْ كَلِيْ وَكَلَدِي بَلَا كَعِيْرُ فَنِي سَبِي السِيْدِي بَرَا اَتَلَقُ اَجْنَدَهُ فَرِيْ جِيْ

[illegible]

三

[illegible]

3. 3. 3.

۵۰

أَوَّلًا وَاللَّهُ بَلِيغٌ

۱۳۳۳

فَلْيُحْيِي سُلَيْمَةَ وَكَثْرَتَهُ وَيَبْلُغَ عَزِيزًا لِيَوْمِ يُسْأَلُ عَنْ تَرْكِهٖ فَلَمْ يَدْرْ وَوَفِرْكَانَ
كَتَدْرُونَ سَوَّلَ كُنْزًا بِأَسْهَلِ عَالَمٍ كَسْرَتُهُ وَأَدْلَى بَلَاءٍ وَارِثِي بُولُوكَ جَائِدَ
كُلِّ كُنْزِهِ عَرَضَ الْوَقْتِ فَلَا تَهْزَنْ بِرَأْفَتِ عَطْفٍ لَا تُلْكَ الدُّنْيَا مَدَامَا لَيْسَتْ بِدُنْيَاكَ
أَسْلُو تَرْجِيَالِ لَوْ حَرِيضًا لَكَ حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
دُنْيَاكَ كَمَا كَانَتْ لِقَاءُ كِتَابِهِ وَقَاسِي وَآدَمُ بَدِيعَتُهُ نَهَارُ تَرْهِيْبٍ كَرَامًا دُوْدُهُ نَاسِي وَآدَمُ
كُنْزِي تَرْجِيَالِ لَوْ حَرِيضًا لَكَ حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
تَاكِيرَ قَامَتْ لَوْ نَاعَتُهُ وَلَمْ يَدْرْ كَمَا دُرْكَ أَسِيرَ الْوَقْتِ أَنْ تَكُنْ بِطَانِي حَرِيضًا كَسْرَتُهُ
فَالْقَوْلُ وَأَنْتَ عَهْدُ سِتِّ لَيْسَتْ بِحَبَابٍ وَلَيْسَتْ بِدُنْيَاكَ تَرْجِيَالِ لَوْ حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
كُرْزِي لَيْسَتْ بِدُنْيَاكَ تَرْجِيَالِ لَوْ حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
أَكَا الدُّنْيَا حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
وَعَا قُلْ كُنْزِي بِهَيْسَلِ الْوَقْتِ كَسْرَتُهُ وَأَدْلَى بَلَاءٍ وَارِثِي بُولُوكَ جَائِدَ
بَابِي تَرْجِيَالِ لَوْ حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
لَمْ يَدْرْ كَمَا دُرْكَ أَسِيرَ الْوَقْتِ أَنْ تَكُنْ بِطَانِي حَرِيضًا كَسْرَتُهُ
أَكَا دُنْيَاكَ تَرْجِيَالِ لَوْ حَرِيضًا سَهَابًا لَيْسَتْ بِسَهَابٍ
ضَعِيفَ لِي وَكَرِهُتُكَ أَوْلَدِي بِأَذْيَالِي وَتَقِ حَبَابِي وَتَقِ حَبَابِي وَتَقِ حَبَابِي وَتَقِ حَبَابِي

فَصَلِّ نَدْبًا بِرِثَانٍ يَكُنْ اِيْمَانِي كَعِمْرٍ سَكَدَتْ رِثَانِي اَنْتَ الْتَهَ مَا هِيَن
وَدَوَلَتِ وَاَقْبَالَ عَلَامَتِ اَنْتَ دَهْرِيْنْدَه يُونِ اِيْكَاهَ يَدِي وَاَنْتَ نَادِيْشَاهُ لِي
مَرْبِيْشَانَا وَجِهَانْدَارِي نِي سَتِيْلِيْتَه لَا يَنْفِي مَسْلُومِيْدِي هِي اِيْخَا حِكْلَرِيْلَه جِرَنَكْ كُوْلُجُنْ
اَلْحَقْ كَنْدِي نَا اِيْسِنْدَهْمَنْ دِيْعِيْتِ يَتَشَدَهْمَنْ اِرْدِيْجَه نَا كِمْر اَنْتَ دَوَسْت لِي
كِي مَخْلُوْدَه قَرَاهَ نُدِي وَاَكِي كُلْ قَاسِي اَنْتَ كَمَا عَتَه وَاَكِي اِيْغَا دَلِيْدِي هِي
قُو قُوْتِ وِيْزِيْمِيْتِ اِيْشَدِي جِيْمُوْر كِي دَا ذِيْ خَلِيْقِي بَرْتَدَهْمِيْن اَوَّلِيْلَه اِيْصِرْلَرِي
بِيْجَاهِ قَاجَا سِيْمِيْتِ اَوَّل اِدَقْ صَرْدُتِ الدِّي كِي مَخْلُوْتَه هِي رَغِيْن سَا حِيْلَه

بُوذِيْكَ مَعْرَتٍ وَأَنْتَ جَاعَتِ بُوْثَالُ أَنْ رَأَى كَعْبُ بْنُ لَدِيٍّ

طبری که اندک در پیشه و چندی پیش و آید و بر سر مشند بر اینچنین آغاز چنانکه
 و تدی و آنکه پیشند حاصل کن و تا قاعته الدی و آخرت بول ازین رفته
 و انا بت بر که بر قلای و آخرت متاعین طاعت و عبادت بر که حاصل آید و اول
 آغاز که و بند بر بنا و دی اول قینه اتره دی و اول آغاز که طاکه سینه و کلان
 بر کن اول بر اینچنین بر دی آغاز باشند بر اینچنین بر دی اول سب
 و مقلده سوه چنان آواز بر اینچنین خشی که دی اول طاکه شاد وین و طریک
 حاصل آید است هر ساعت بر اینچنین اول سب بر غرضی اول طاکه بلدت بر دی بنا
 اول بر قدی بر اینچنین بر دی و شیکه مقصود اول دی که آواز اول اینچنین نشینت و نت
 بر غرض است بنا اندیشه قدی که هیچ پیشانک بر مکن بند و نشینت
 که آواز و شین و پیشانک اکا الشماک بلده بر که چنانکه آواز و عزت بر
 پس بر اینچنین آواز و دی و کند و صحبت آگاه صفت قدی بر اینچنین که کلان
 ایندی و چنی سوخت که دی است اول کنیک بر بر نا میل و شینت و شدی
 شکار که نت اینچنین بر جان و آید که اینچنین بر که کلان بلی الب بر بر نا فرشت که هر
 غریب و حش بر اینچنین صبر ندان چندی و هر دی و بقا آنک صحبت و صحبت بر که
 بر دین آید و هر کن بلک آواز سینه و شیکه و دی و تا کن کلان آواز دی و دین
 مکرر

بر که دی شیکه بر دی و ملک و آل که اول دی بناد و اهل و آوی و زان آید 128
 قیاف بر زمان شیکه آید تا که دی و بنا ملک و آید قیاف الدی از دی پس اول
 بقا آنک حش غصه جدی حیان الدی و کند و شیکه بر بر که آید و دی
 آید ایندی که آواز بر بر اینچنین بولی ای حیفی و دقت و دین آید کو کلان
 و جانینی آنک صحبت و دقت و آواز و شیکه بر که شیکه بر که شیکه بر که شیکه
 و شینت آید اول اکا الشماک سوی بر که ساکن آید ایندی غصه بر کلان
 قایدی شیکه بر که آید شیکه بر که شیکه بر که شیکه بر که شیکه
 بر که شیکه بر که شیکه بر که شیکه بر که شیکه بر که شیکه بر که شیکه

انا سو بقا پی صعدت بر مثال اندک تا که بر که

چو آب و روی کچر بود زرد زخم که رحمة الهی انی عمداً نکل اشد ز ناکه بیونکر
بر کندن ارتق در میان الم ز بکا ایدری بیحی کحی قند بولنه ایدری لرحال فیله
وسنی آنکه آنک خونت فیزه فی کحیر تا ویدان قیامتاً فیان فیان بیا نکه انتظار
حدوت کچدی بولن فیقل اولدی لندرت کچر چاره وهرمان وجهین ایدری بلو
هن ضرر بر لکعبین کند ودرسته بقلدی وکند ز نا ایدری الی ان الدرس
وینجا ویشلین ویر لکچی ضایع فلن سر اولدن وهرتدن وشر چیوشی لشر
کل کند وقله وانی لکه عهد فروینده ثابث الرسر وکند ز عیدن
مکر الکلست سینه رست عیدت کم وینک وینا نکه برکنی واکن ابا دکن
لینی واهلک ودر لکک ودر لکک ثابث لینی قاسی اگا قسلی ودر قسلی ودر قسلی
قلند زانی نیدین بود زول بر قاج فکری ایدری بر ساعست بیا ندر شد جین
آچر عیدت عینچی عالی الذی ودر پرا کنا قراره ندری کچر کند ودر
بدریندن اول متعودی الی ککرت وین ککینده ایدری ویدری
کچر تا بوزنی برجن بر یاق میخا کچر انده اچلی برله اول اول غرض
حاصل الم اول مقصود الی ککرت ودر ودره نکه یکلی این قیدن
بوزینه وبقاصو ریت بوشال انه تا ودر کچر بر لیدی

بوزینه وبقاصو ریت بوشال انه تا ودر کچر بر لیدی

تلا پس اول بکا اول قیامت فی انشعش اشارة لکند ز صیر کعب ایدری اول
چینه کند نکه ضعیف العین ویریدی بلدی بی بکا بکا بکند ودرستی
کم اونا ونا اهلک وعیالک فوخری عیدن تانه فله بی فکان اونا وکروی عید
صیر بکدی لک ککرت مک وککرت اینه بکدی وچن بکتنی ککرتی الیه اول
هیج التیارات ایدری وهیج د و غن ویریدی وککرت ویریدی الی بکا صومر

هن ان قیامت لکرت ودرستی ککرت ونا لکرت ودرستی بککرت سبب ندر اول
اچر عین ایدری اول صیر وکرت ایدری ودرستی اگا ککرت ودرستی ایدری ودرستی
بککرت ودرستی بکا ونا بکا ودرستی ایدری ودرستی ایدری ودرستی ایدری
ند اول ککرت ایدری ودرستی بککرت ودرستی ایدری ودرستی ایدری ودرستی
ان اینه ککرت ودرستی ایدری ودرستی ایدری ودرستی ایدری ودرستی ایدری

132 بقا في المال كدود و تدوي و انك سمرنا ان الله بي بن بونيزي كرو اول اغلاج ديتلك
 سونينا حجرة بي بونيزيه سكرت انا حجة اغذي بقا ساعت مشكلا اخلدي اذ
 قفدي كل و بونيزيه كلدي و آيتدي . اي كه دو شين كسرو بن دشمن اول
 قول شطلك بيلدي بي بونيزيه اي سرا بونيزيد و بقا صديت بونيزال ايرت

بَرَكْتَ وَلَوْ اَيْدِي كَعَمْرٍ مَلِكِ الْبُورِ رَجَعَهُ هَيْجَ عِلَاجٍ وَدَرَمَاتِ الْبُورِ رَاسِلَانَ
 اَيْدِي بَدَتْ اَوَّلَ فَرْدَةٍ دَنِيمَ كَيْمَ بَرَكْتَ خَالِ الْفَرْدِ اَكْرَأَ اَنْ لَمْ يَدْرِ هَيْجَ مَكْنَهُ
 قَدَرَتِ اَتَلَدَ مَرُورِ اَيْدِي كَعَمْرٍ اَتَلَكْ كَوْنُجِي وَتَلَقِي كَرَكْ اَنْدَقَ اَمْرِ هَيْجَ نَسَا
 اَصِي فَرْدَ اَنْ يَلْتَقِي دَنِي كَرَكْ وَتَلَقِي اَيْدِي اَلْمَلِكِ نِشَانِي وَدَرَمَاتِ اَنْ
 بَلَوِي هَيْجَ نَسَا قِيمَ سَخْلَ صَالِحِ دَوِي بَلِي طَلَسْتَن جَمْرَ كَقَرَمَ وَتَلَكْ دَنِي
 وَطَلَسْتَن وَتَلَرِي وَجَمَالِ وَهَيْبَتِ اَلْمَلِكِ اَوَّلَ سَبَدَتِ بَيْقَدَتِ طَلَسْتَن جَمْرَ
 الَّذِي وَافَقِي بَيْقَدَتِ بَرَجَشَه فَارَزَ بَرَزَ كَا دَوَرَمَانَدَه طُوبُ بَرَزَ اَنْتَ بَلِي طَلَسْتَن
 اَتَلَكْ اَوَّلَ جَمْرَتِ اَتَلَدَ بَنِي اَنْ اَلْدِيمَ اَكْرَمَ مَلِكِ نَدَرِ اَلْمُسَوْنِ كَيْمَ اَتَلَكْ فَلَغِينِ
 وَبَرَكْتَ يَدَ كَدَن مَكْرَ قَلَدَن كَرَدَه سَبَتِ قَدَه فَهَلَه اَسْلَانِ اَوَّلَ شَرْطِ بَرَا
 كَرَدَه بِي دَلَوِ اَتَلَكْ فَنَسَا كَلَدِي لَنْفَ وَتَلَقِي لِي بَرَا كَلَه كَلِي قَبُولِ بِنِ اَيْدِي

مَنَدَه مَلِكِ حُصْنِكْ نَه اَبِنِ اَلرَّاسَانَدَه كَرَزُو فَارَزَمَانِ فَلَغِي وَنَسَا فَلَغِي كَيْمَ اِدْرَزِي
 بَرَزَتِ اَيْدِي بَرَسَرَتِ كَلَجَا اَبَرِي اَنْدَقَ مَجْلِسَدَه اَقَدَرَمَنْ دَقَالَ بَرِي كَلِي
 اَنْدَرِ نَالَا فِ اَرْمَنْ اَلْكَمْرُ كَلِ اَتَلَكْ اَيْدِي كَيْمَ هَرَكِي هَرْزَمَنْ دَنِي وَبَرَدَ عَمِي
 فَهَلَه كَلِي كَعَمْرٍ وَنَدَرُ جَمْرَتِ دَرِي اَتَلَا جَمْرَ سَغْفِي دَقَبَتِ كَلَه لَاجِمَه سَغْفِي مَكْنَهُ
 جَمْرَ بَرَزُو لَ اَوَّلَ فَرْدَةٍ اَتَلَكْ كَعَمْرٍ وَتَلَقِي بَرَزِي رَه رَزُو اَرَا بِنِي اَكْرَأَ فَلَغِي
 بِي بَيْقَدَتِ اَوَّلَا اَتَلَكْ عَمْرَه دَنِي بَرَكْتَ وَكَرَزَتِي كَرَزَمَانِ اَيْدِي اَوَّلَ اَنْصَافِ
 اَرَا كَعَمْرَه وَتَلَقِي اَيْدِي صَدَرِ نَا كَعَمْرَمَنْ وَكَا اَوَّلَا اَعَا جِي اَلْمُسَوْنِ
 اَبَرَزِي دَنِي كَمَانِ اَتَلَكْ بَنِي شَبَلَه وَتَلَقِي اَوَّلَا اَتَلَكْ اَيْدِي وَتَلَقِي اَيْدِي
 كَعَمْرٍ اَتَلَكْ كَوْنُجِي وَتَلَقِي بَرَزِي بِي بَنِي صَدَرِ دَنِي كَيْمَ اَوَّلَا اَيْدِي اَسْلَانِ
 وَدَلَوِ اَتَلَكْ وَاسْتَانِ اَيْدِي كَعَمْرٍ مَلِكِ بَرَا اَرْحَلَانِ وَارَزِي كَيْمَ
 اَتَلَا اَوَّلَا غَالِبِ اَلْمَلِكِ شَبَلَه اَتَلَكْ فَرَتِ سَا فَطَرِ اَلْمَلِكِ كَعَمْرٍ
 حَرَكَتَدَن كَلِي فَلَغِي دَنِي دَقَبَتِ اَوَّلَا اَيْدِي مَلِكِ اَلْمَلِكِ وَتَلَقِي
 فَلَغِي بَرَزِي دَلَوِي كَعَمْرٍ اَتَلَكْ لَمَّا اَرْشَتَا دَرَزِي وَكَا
 فَلَغِي اِدْرَزِي اَسْلَانِ وَدَلَوِي كَعَمْرٍ

بَرَسَرَتِ اَنْدَرِ نَا كَعَمْرٍ يَارِ اَلْمَلِكِ

فاندن صدمی کیم نه سیدم زادتی و رنجی که بر من ایندی شیر کاد و زهر بی آنک
 سوزاندا تر و هیز چنان آید و هرگز عکت و نیم غصه بین بر نازدن کشدن و کلنگ
 هیچ مصلحتی که تر و گلی ایندی و فرقی و کجی حاضر نه ضرورتی و بوجیت اختیار
 ایمنی سوز ایندی بن مشهور و بلوت نه بر و در سر و سرشتن و فریاد و دل
 بویله به بن و طلق و کلون عیانم بکل بود و رنج اینده که زنا در و گلی ایندی اکثر
 بیوه سلفه سخی بر جهنما و مرغان را الهین کیم آنک بری که هر قدر و دنی و گلی
 در لوج و هر که بر کشند و آنکه هوی عکارا دی کیم مشاک و عتیر و بیله طلقند
 و بندن الد و دی بر آنکه با کشدی و بر مشد و غندی فرقت یار سید مکلون
 و اینک و راحت چینه اقل چنان آنک بر فصل لا ری ایندی حکام طمعانی
 اثر ایندی ناکم و لکن آنک بشدی و اچلی اوندن فریادی بن اتفاق ایندی سلف
 ایشا و کدن چکنه بندم بر باره کیم بوشنت و بوی که کند و لکن اوندن بن

از سلاف قصه آیدی بر زخم از دی صیقلی فی سوزنای سبیدن اوله زخم
 اثر ایندی بن آنک خدی و کلن آتله نکه صعبه لبین یوانی و کلدی و ایندی
 کیم چون زخمک بوالدیدی کیم بر آری آنک اقدمدک با بر جین نه عتاب
 آنکده قایده نددیدی بن یوسوزان سلاف نه یوانی و کلدی بن اندیشه
 قلدی و گو کلنده ایندی کیم آنک ایدر سر کیم سهل و ندم کند و حیرانغا و آنک لیا
 منسوب فلین امر اگر قوت آنک لکنه اقران لیسر کسند و عا جاعه و لیسر
 الهی بن یوانی غلدی آجا ایندی کیم نه کیم یادنا فلن شرط و کل کس
 رعیتان اوندن خبری الا یان بلک اینک کیم یادنا فلن کای که کینه هرین
 کینک خاطر ایندی سوادن کچل و آنک ویز غل کیم کرد کسرت ناسک کچل
 لکن اقی کلن و روشن لک و کسرت و کسرت عینای و مرتبت اینده ارق السین
 بن و کسرت و قدری آنک و کسرت عتاب آیدی و ایندی کیم بنی و یوانی الیک و کسرت
 ایندی هوز سلفه رنجک و معنک مدرت و کسرت و سرت کسرت برندن
 از معنی که کسرت کسرت و آنک سکا ال و غرو غلدی سوز کلک یلیقه و سرت و کسرت
 القصدن اثر ایندی اگر بریز و کسرت آنک و سرت لک و کسرت لک و کسرت لک
 و سالتک اوله از سلاف و کسرت آنک سندی کیم اوندن الرو آنک کسرت و کسرت

ارجعنا بيدى وكونى وزياتكم تكملة ونيادى وكنند اياغله كونه قيسه سكه كبرى 135
 وپوشكى شندن اشراف وندم تا بسين كيم بن قلندوز وكونى سوزده كلون وسترى
 شغل انچه كى لدن ودرلو كنو كالا مقدر هيج نشنه فمدك كيم بفرح خا الله
 دبن كند ورايم وعتلم براه اكلكم دچن در پيشن تا كبر كى لى ودرش
 المين ايضا كذا اوله همنر سنده شغل قوق وديكم بن كى وقلقه ورم محال
 انديشه قلن شرط وكنده **شعر نيكى** اكسن آين الميريك ككافنا يون هر كى
 اكسن دى لك الله سكا يقنا يون هر كى اكلى كى وركا بان الدان المير
 بيده باشور وكنل نرك يقنا يون هر كى **بنائيدى** دغز و سكيلين بكنى كن
 اشد غرايت غم بريد ورسنك كوكله بندن بر جيلحت وشدنم كن جرح
 لك وروى كان از لى براه مرهلتا وپوز حلوى واد پوز لوى بوز القاشيله
 بيلدى كيم الله بيلنى عتله وراكا نه كن قيق وحررت وپنما لك اصر قلنا بن
 كللى اير لى شربن نوبى قلنا وركه لك وپى فراف وافتيا ف وكنن تا اير
 كرك **شعر نيكى** قى پيشن ايش ما بلكم كسكا قلند سكا اير بلكم عقه وركا
 عجب تا قلنى ايدان كيم لولا سبن يا خشفه **اگر** المان سكا خشفه وپى بكنى
 بوضفيل تمام ستن ايدى ودر وروى بالى كى ودر دى كندى بوز نازاقه و ايسان

بهن بوزاج اذر تا افسنت ادى صخر اكنى شپهتا بر قدى شيلكم اسلا بن بلكو
 صدرى بهن دشت اسلا بن فتنه كلى اسلا بن اكا الفت واز كرك وپتنى كسترى
 تا صخر اسك وپى پيش كلى وپيشدى بهن اسلا بن سكرى بر حمله ايا اقدرب
 وركلى ايدى كيم بن وپى سلا بن اذت كلى قلندى وكونى بيم صخر
 وكنك علاج الله قار العز بهن اسلا بن سلا كلكا ودرى وكونى انا كيم
 وقلن تا ماست پدى وكندى اسلا بن كركلى وپى كرك وكونى تا بن
 وكونى ايدى ملكى عز باقى الس بكم اكن الله كى وكونى وپيشدى كيم عقل
 وانشنك معدن در سناك قى كلكى وكونى **وكونى اسك صخر**

كيم سناك حلكى كركى وكونى پيشن اكر علاج ودر سناك المير وپى

ودر سناك

بِرَحْمَتِهِ حَكِيمٌ اَتَدْرِي هَذَا كَيْفَ رَزَقْنِيكَ بِتُكَادُنِ عَمَلٍ وَكَتَابَتٍ وَكَاتِبَتَيْنِ وَذَلِكَ لَكَ وَ
 اَنْ تَبْلُغَ لِي اَنْتَ تَأْتِيَا اِنَّكَ اَيْتُكَ عَاقِبٌ مَلَكٌ مَتَلِي وَخَدْرِي اَلَمْ تَرَ اَكْثَرِي
 خَلَقَ وَخَسَلَتْ كَيْفَ تَكُنِّي تَعَالَى اَدْرِي اَمْ لَكَ اَمْ لَكَ بِرَدِي حَكِيمٌ لَكَ وَذَلِكَ لَكَ وَامَلَكٌ
 وَرَأَيْتَهُ كَيْفَ يَتَجَاوَزُ عَلَيْهِ الصَّلَاحُ وَالْكَافَرُ اَتَدْرِي اَنْتُمْ لَنْ تَسْمَعُوا نَاسًا بِاَسْمَائِكُمْ
 فَتَعْرِفُوهُمْ اَبْخَلَاةٌ كَمْ اَلَمْ يَكُنِّي دُرِّي اَيْتُكَ وَكَمْ قَاجِحَاتٍ اَلَمْ تَكُنْ تَهْتَبُ اِجَاوُ
 كُنْتُ وَتَقْرَأُ نَدْنِ اُولَى سَهْلِكُ اِحْيَدَهُ اَلَمْ تَرَ اَلَمْ تَرَ وَكَمْ حُوتٍ خَلَقَ حِينَ كُنْتُ لِي
 وَنَاسٌ يَتَلَعُّ اَكَا تَأْمُرُهُمْ اَنْ يَتَلَعُّوا حَيْثُ كُنْتُ لَمْ يَسْمَعُوا اَنْتَ اَنْتَ اَنْتَ اَنْتَ اَنْتَ اَنْتَ

كَيْفَ يَكُنِّي بَرْدٌ وَنَسْتُ يَا مَالِ اَلَمْ تَكُنْ جَعِدْتُمْ لِي اَنْتَ يَا جَعِدْتُمْ لِي اَنْتَ غَنَّتْكَ وَجَاءَ هَلَاكُ
 سَبِيلِهِ اَنْ يَلَهُ دَرَهُ نَا كَيْفَ اَبَدَ نَبِيَّتُكَ اِحْيَدَهُ مَرَكَدَانِ قَلْبِهِ رَايَ وَتَجَرَّبَهُ اَهْلِي
 كَرَكُ كَيْفَ يُوْبَانِدُهُ كَيْفَ تَكُونُ اَنْتَ لَكَ اَنْتَ عَتَلْتَهُ وَهَمِنَا بِرَغَا وَحَقِيقَتُ بِلَاكُم
 دَوْنُ وَمَالٍ كَيْفَ تَزِدُّنَا عَزِيزَةً تَقِي كَرَكُ زَهْرًا هَزَنَتَا كَيْفَ اَلَمْ تَرَ جَزَاءَ زَوْدِهِ
 كَرَكُ اَلَمْ تَرَ اَلَمْ تَرَ حَيْثُ اَلَمْ تَرَ وَتَقِيَّتُكَ وَكُلُّهُنَّ طَارِدَتُنَّ وَحَسْرَتُنَّ هِيَ لَحْيُ قَلْبِ اَلَمْ تَرَ
 تَكُنْ تَعَالَى هِدَايَتٍ وَنَعَادَتٍ دُوْرِي قَلْبُوتٍ وَنَقِي بِلَا كَرَمَكَ مَدَدَ لَرِي بَزُوْمِ
 سَوْرَتُكُمْ وَفَقَلْتُ وَفَقَلْتُ فَنَسِي وَرَسَنَتُ كُنْتُ اَلَمْ تَرَ وَكُلُّهُنَّ لَدُنَّ يَكُونُ اَلَمْ تَرَ
 سَكُنِّي بِاَلَمْ تَرَ **زَاهِدٌ وَكُلُّنَا اِحْيَدَهُ** نَايِي رَهْمَةً اَتَدْرِي

اَيْتُكُمْ اُولَى كَرَمَتِكَ كَايَا اَتَدْرِي كَيْفَ كُنْتُ دُرًّا وَكَافَا دُرًّا اَلَمْ تَرَ اَيْتُكَ
 اَتَا كُنْتُ اَيْتُكَ نَا كَيْفَ يَتَجَاوَزُ اَدْرِي اِحْيَدَهُ اَلَمْ تَرَ اَيْتُكَ اَلَمْ تَرَ اَلَمْ تَرَ
 سَوَّلَ كَيْفَ كُنْتُ مَتَلِي كَيْفَ اَتَدْرِي وَتَكُنْ مَرَكَدَهُ تَعْمَلُ اَيْتُكَ تَكُنْ
 وَتَقْدِيرُهُ قَالِدُ لَرِي نَدْنِ عَاثِلِ اَلَمْ تَرَ كَا كَا كَا اَيْتُكَ اَيْتُكَ مَعَكِي وَعَاثِلَتِي
 اُولَى اُولَى لَكَ سَبِيْنَتِي نِيَا اَرَا اَيْتُكَ بِلَا زَكِيَّةٍ بِرَهْمَتِي
وَرَايَتِي هِنْدِيَّةِي صَدْرَتِي بُوْرَتَانِي
اَذِرْ نَا كَيْفَ مَرَدَدِي

يَمُنَا يَمُنَا الْوَلَدُ قَوْلُهُ تَعَالَى وَلَوْ كُنْتَ فَصًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَنْتَعِمُ مِنْ حَوْلِكَ وَبِإِيَّاهُمْ
عَلَيْهِ السَّلَامُ صَدَّقَتْهُ كُلُّهُ نَزَحَ كَرَامَةً أَيْرُوحِيمَ لَوْ أَنَّهُ جَلِيمٌ إِنَّكَ إِحْسَنُ نِعَمٍ حَلِيمٍ كُنِي
سَوَافِلُ الْوَدَّ وَخَا صَلَاتِكَ عَا مَلِكُ كُنْ حَلِيمًا كَا مِيلًا أَوْ رَأَى لَوْ هَجَسَتْهُ مَعَا وَبِهِ وَبَلَدُهُ بُوَسْمَا
يَا دُرُودِي نِعَمٌ هَا يَسِيلُ جَمْعُهُ كَرَامَةً وَبِئْسَ أَيْتَهُ قَوْمٌ حَلِيمٌ كَرَامَةً وَمَعْدَمٌ قَبِيصِي تَكْبَرُ
كَرَامَةً وَبِئْسَ قَوْمٌ أَلْبَ كَرَامَةً بُوَسْمَا مَرَامُ الْمَاءِ يَمِينِ حَسَنَ رَعِيكَ اللَّهُ عَنْهُ فَلَا غِنَا لَوْ
بِئْسَ أَيْدِي مَعَايِيهِ وَلَوْ كَسَحَرَهَا يَسِيلُ جَمْعُهُ لَوْ أَنَّكَ تَأْكُصِرُ يَسِيلُ أَوَّلًا وَ
مَعْدَمٌ قَوْمٌ تَكْبَرُ لَكَ تَكْلَنَ تَأْكُصِرُ خَلْقِي بَلَدُهُ أَوَّلًا وَبِئْسَ يُولِي وَخُفْ وَنَا وَبِئْسَ
قَوْمٌ أَلْبَنِي نَعْمًا وَبِئْسَ بَرَاءَةٌ لَكَ كَرَامَةً سَمَاءٌ غَلَّ تَأْكُصِرُ يَسِيلُ وَدَلَّيْ
كَيْسَهُ وَبِئْسَ أَيْتَهُ قَوْمٌ نِعَمٌ مَعَا وَبِئْسَ خُصْمُكَ وَمَنْ حَلِيمٌ لَوْ أَنَّكَ سَمَاءٌ يَسِيلُ بَرَاءَةٌ خَلْقِي
أَغْنَى تَأْكُصِرُ وَبِئْسَ كَرَامَةً سَمَاءٌ خَلْقِي وَبِئْسَ خَلْقِي بَلَدُهُ أَوَّلًا وَبِئْسَ
كَيْسَهُ وَبِئْسَ لَكَ وَبِئْسَ كَرَامَةً حَاسِلُ الْوَدَّ جَمْعُ بِيْعَاتٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْدِي
لَا حَكِيمٌ إِلَّا وَبِئْسَ نِيْمَا أَثَرُهُ أَوْ سَخَفُهُ بَكَ لَا يَسِيلُ وَبِئْسَ خَلْقُهُ لَوْ
وَكَلَّمَ بِنَا أَيْتَهُ مَرَامُ السَّلَامِ وَبِئْسَ لَوْ أَنَّكَ رَأَى حَكِيمًا مَعَا فَتَكْرَمُ
أَكْلَمَتْهُ نَزَحَ كَرَامَةً وَبِئْسَ كَرَامَةً تَأْكُصِرُ أَيْتَهُ حَسَنُ بَرَاءَةٍ قَتْلًا دُرُودِي
بِيْعَاتُهُ كَرَامَةً حَسَنُ كَرَامَةٍ وَبِئْسَ كَرَامَةً تَأْكُصِرُ أَيْدِي أَيْدِي أَيْدِي كَرَامَةً تَكْرَمُ

يَمُنَا يَمُنَا الْوَلَدُ قَوْلُهُ تَعَالَى وَلَوْ كُنْتَ فَصًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَنْتَعِمُ مِنْ حَوْلِكَ وَبِإِيَّاهُمْ
عَلَيْهِ السَّلَامُ صَدَّقَتْهُ كُلُّهُ نَزَحَ كَرَامَةً أَيْرُوحِيمَ لَوْ أَنَّكَ جَلِيمٌ إِنَّكَ إِحْسَنُ نِعَمٍ حَلِيمٍ كُنِي
سَوَافِلُ الْوَدَّ وَخَا صَلَاتِكَ عَا مَلِكُ كُنْ حَلِيمًا كَا مِيلًا أَوْ رَأَى لَوْ هَجَسَتْهُ مَعَا وَبِهِ وَبَلَدُهُ بُوَسْمَا
يَا دُرُودِي نِعَمٌ هَا يَسِيلُ جَمْعُهُ كَرَامَةً وَبِئْسَ أَيْتَهُ قَوْمٌ حَلِيمٌ كَرَامَةً وَمَعْدَمٌ قَبِيصِي تَكْبَرُ
كَرَامَةً وَبِئْسَ قَوْمٌ أَلْبَ كَرَامَةً بُوَسْمَا مَرَامُ الْمَاءِ يَمِينِ حَسَنَ رَعِيكَ اللَّهُ عَنْهُ فَلَا غِنَا لَوْ
بِئْسَ أَيْدِي مَعَايِيهِ وَلَوْ كَسَحَرَهَا يَسِيلُ جَمْعُهُ لَوْ أَنَّكَ تَأْكُصِرُ يَسِيلُ أَوَّلًا وَ
مَعْدَمٌ قَوْمٌ تَكْبَرُ لَكَ تَكْلَنَ تَأْكُصِرُ خَلْقِي بَلَدُهُ أَوَّلًا وَبِئْسَ يُولِي وَخُفْ وَنَا وَبِئْسَ
قَوْمٌ أَلْبَنِي نَعْمًا وَبِئْسَ بَرَاءَةٌ لَكَ كَرَامَةً سَمَاءٌ غَلَّ تَأْكُصِرُ يَسِيلُ وَدَلَّيْ
كَيْسَهُ وَبِئْسَ أَيْتَهُ قَوْمٌ نِعَمٌ مَعَا وَبِئْسَ خُصْمُكَ وَمَنْ حَلِيمٌ لَوْ أَنَّكَ سَمَاءٌ يَسِيلُ بَرَاءَةٌ خَلْقِي
أَغْنَى تَأْكُصِرُ وَبِئْسَ كَرَامَةً سَمَاءٌ خَلْقِي وَبِئْسَ خَلْقِي بَلَدُهُ أَوَّلًا وَبِئْسَ
كَيْسَهُ وَبِئْسَ لَكَ وَبِئْسَ كَرَامَةً حَاسِلُ الْوَدَّ جَمْعُ بِيْعَاتٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْدِي
لَا حَكِيمٌ إِلَّا وَبِئْسَ نِيْمَا أَثَرُهُ أَوْ سَخَفُهُ بَكَ لَا يَسِيلُ وَبِئْسَ خَلْقُهُ لَوْ
وَكَلَّمَ بِنَا أَيْتَهُ مَرَامُ السَّلَامِ وَبِئْسَ لَوْ أَنَّكَ رَأَى حَكِيمًا مَعَا فَتَكْرَمُ
أَكْلَمَتْهُ نَزَحَ كَرَامَةً وَبِئْسَ كَرَامَةً تَأْكُصِرُ أَيْتَهُ حَسَنُ بَرَاءَةٍ قَتْلًا دُرُودِي
بِيْعَاتُهُ كَرَامَةً حَسَنُ كَرَامَةٍ وَبِئْسَ كَرَامَةً تَأْكُصِرُ أَيْدِي أَيْدِي أَيْدِي كَرَامَةً تَكْرَمُ

قاسم بن عبد الله بن محمد بن هاشم بن علي بن ابي طالب

738

دَوْمَنْتَن شَنْدَن اَنَّهُ وَكْتَرْدَم نَائِسَمِن سَوْنَك كَم تَاهَر كَلَسَمَز دَعْن دَاكَلَمَن سَوْن
 اَوَلَا هِر كَز عَسِدَت خَالِي اَلَمَن اَنَّهُ تَكْنِي بِتَمَا اَنَّهُ اَوَلَسَر بِنَن نَاهِد بَوَا شَارَت
 دَوْنَا كَنْد كِه اَيْتَق بَدِي اِيَرِي اَنَّهُ دَكْرِن اَلَمَدِي نَاكَم عَمَمَن اَنَّهُ اِي كِي بِيَدِي
 بِيَر نِيَا صَوْنَن لَو كَكَلِي حَتَلِي اُغْلَا ت دَجُو دَكَلَدِي بِنَن چَت سَوْنَدَن دَنْدَر كَر
 بِيَر نَاكَلَمَر دَوْن چَان عَمَدَت اَرِنْدِي دَمَدِي كَم اَلَسُو يَا وَا بِنَن اُغْلَا ت اَتِسَنَا
 اَصْمَلَدِي كِنْدِي بَرَا عَتَدَن صَلَه بَا دَر شَا هَلَك مَعْتِد زَاهِد رِيَتَر دَكَلَدِي
 بِيَكَلَم اَنَّهُ اَنَّهُ اَلَمَدِي دَر اَهْدَن كَزَن كَارْدِي كَم اَدِنْدَه بِلَه اَلَه اَلَمَدِي
 اَوَن حَبَر دَوْن دَرْدِي بِنَن زَاهِد اُغْلَا ت اَلَمَدِي بَا دَر شَا هَلَك كِنْدِي اَوَل

اِشْتِاقِ وَخُشْيِ نِگَرِ نَمَالِ بُوَدَنِغِتِ بَرِهٖ دُرُوزِی قُلْدِی سَاغَا اَیْدَکِهٖ عَزَّیَارِی فُلْیَا بُوَ اِیْشِطِ
بُوَلَقِ اِرَقْدَرُوَسْتِ بَلَرِ اِلِکْشِلَکِهٖ سِلْسِلَهٗنِ وَاَرُوَرُوَ اَیْتَا اَیْتِ لَافِ اَتَمَقِ بَا اَیْسِنْدَهٗ
کَمُخْشَنَدُ سَهِنِ دُو سُوَسُوَدَهٗ سُدْغُو شُلُو نَاهِدِ سُرُو نَا کَلَنُ کَمُجَرِ عَنَسَلُو نَزَلِ بَرَهٗ بَالِ
وَاِیغِ کُنْدُ نَلْکِهٖ بَرُو نَا وَاَسَا چِنَا سَتَلَنَهٗ دَکَبِ بَلْکَشْدَهٗ ی نَاهِدِ مَرُو ی کِمِ اَوَلِ تَا اَیْدِی
بِلَدِ مَرُکَلِ وِیَا نِ قَلَنِیْلِ **نَا هِدِ کِیْشِی دَا اِسْتَا** اِیْدِی اَتَمَقِ شُلُو رَهٗ کَمُجَرِ
بِرُو نَاهِدِ کِیْشِی قَلِدِی دِیْرُو بَا نَدِ کَانِ کِیْرُو بَالِ وَاِیغِ سِجْمِدِی اَکَا فَنَشِیْدِی وَهَرِ
کُنْتِ بَالِ یَاغِ اَوَلِ نَاهِدَهٗ فُجُومُفِ وِرِیْرِهٖ نَاهِدِ اَنَلَهٗ بَرَهٗنِ بَرِکْشَلْکِهٖ قِیْبِ اَوَلِ
جِیْمِیْنْدَهٗ اَسَا خُشْدِی پَسِ اَنِ اَنِ کُنْ اَلْکَلَهٗ اَوَلِ کَمُجَلْکِ لُذِی بَرِکَنْ نَاهِدِ اَوَلِ
کَمُجَلْکَا بَرَهٗ ی پَسِ اَنْدِیْشَهٗ قَلِدِی کِیْرُو کُشَلْ یَاغِ اَوَلِ اَلْجِیَا سَتَا اِلِ سَوَرِیْشِ
بَا شِشِ قِیْبِ اَوَلِ کَلْکَهٗ صَقُوْتِ اَلْهَرِیْشِ اَیْدَهٗ هَرِیْرِی قُزْیَا وَاَنَلْکِ دِلِیْنِ سَلْکِ
اَوَلِ کَمُجَلْکَا اَنَلْکَلَهٗ قُتَمُزَارُو تَا دَکَنْدَهٗ دِیْرُو کَمُجَرِ سِلْکِ اَلْکَلَهٗ تَا هٗ قَلَمِ وِرِیْرُو
خَا نَلْکَانِ اَهْلِیْنِ دِیْرُو اَلْیَمِ لَا شَلْکِ اَبِ اَلْجِیَا اَعْلُو دِیْرُو اَلْکَلَهٗ کُلُو اَدِیْرُو
عِلْمِ قَا دِیْرُو اَلْکَلَهٗ دِیْجَا نِ بَیْجَاکَا اَوَلِ اَلْکَلَهٗ دِیْرُو دِیْمِیْبِ بُو دِیْرُو عَصْدِی جِیْرَا عَصَا اِلِ
اِنِ اَدِیْلِیْمِ بُو کُلْ شِلْکِهٖ قَلِدِی قَلِدِی کَمُجَرِ بُو حَرِیْبِ شِلْکِهٗ غَاثِ اَلْذِی کِیْرُو نَا کَا هٗ
عَصَا ی کَمُجَرِی دِیْمِیْجَهٗ لِنْدَهٗ اَوَلِ کَمُجَلْکِ شِلْکَا دِیْرُو کِمِ بَا دَهٗ اَوَلِی بَالِ یَاغِ

۱۰۰

اَلَا بِنُورِ شَمْسِهِ قِيْلَ يَدِي نَاكِرُ اَنْك سَبِيْكَ اَشْبُو حَسْبُو قَات بِنُوْر اَلدَّن كَلِيْدِي قَتِي 139
 مَصِيْبَتُ بَدَنِّ اَدُوْر اَوَّلَا كَسِيْرُ لَدُوْ قَتَشْمِيْ دِيْ كَجِيْرُ هِيْجُ سَبِيْنُوْر هَلَا اَنْك اَلْدَمُ دِهِيْجُ
 بَسُوْر تَلَفُ لِيْه لَمُوْرِيْ اَكَا كِيْعُوْر مَرِيْبِيْتُ لَا لَهْ جِيْهَلُوْر نَا بِيْ كِيْ قَلْدِي بِيْدُوْر تُوْر
 بِيْهِيْ جِيْ جَنِّيْ كَلِيْ قِيْتُوْر كَلِيْ اَوَلْدِي قَات قَات . نَكِرُ فُوْتِيْكَ شُكِرُ كِيْمُ صَعِيْبِيْ اِنِّيْ دُوْرِيْ
 اَلَكْ دَقْتِيْدُوْر بَرِ حِيَالُ بِيْغَلْدِي بُوْدِيْ كِيْمُ بُوْر اَلدَّن كَلْدِي جِيْهِيْ حَسُوْر بِيْهِيْ دِلْمُ
 بِيْهِيْ مَرُ كِيْمُ تَكَلُّرُ نَكِرُ بُوْتُ شُكِرُ اَدَمَكُوْر . وَاَنْك اَلِكَلِّيْ قَدْرِيْ بِلَكُوْر غَا فِلْ اَوَّلَا لَا
 جِيْرُ اَنْك اَدِيْ عَا صِلُوْر قَدْرِيْدُوْر بِيْلَهْ وَاَنْك اَدِيْ شُكِرُ لُوْر دَقْتِيْدُوْر بِيْلَهْ بِيْهِيْ زَاهِيْدُ
 بُوْكَ لِيْجِيْنَهْ قَلْبُ قِيْتُوْر اَلْكُوْرِيْ عَمْدِيْ كِيْمُ دُوْرِيْ كَلُّ لَمَا تَلْعِيْنُ كَرِيْبُ مَوَافَقَتِيْ لِيْكُوْر

زَاهِد وَ عَمْرَت صَدْرَت

بِيْهِيْ بَرِ سَاعَتُ مَوَ بَا بَدُوْر سِلْفِيْدُ كَلِيْ جِيْ نَاهِيْدَا اَكَا اَلْيَدِيْ كِيْمُ اَلشُوْر مَوَلِيْ اَلْكَلُوْر
 دَقْتِيْ كَلِيْ مَرُ اَلْكَلُوْر اَوَلْكَلُوْر اَلِيْكَ سَاكِرِيْ لِيْهِ وَ دَاكَلُوْر لِيْهِ قَا بِيْدُ لُوْر دَقْتِيْ نَعِيْبُوْر

غَايِبُ بُوْر بِلَا نِيْ بِيْ شِكُوْر دُوْرِيْ نَا كِيْمُ اَغْلِيْ هَلَا لَهْ فِلَهْ اَوَّلَا كَرِيْبِيْ دِيْ بِيْهِيْ دَا عِلْمُ
 قُرُوْرِيْ بُوْر زَاهِيْدُوْر حَكُوْر زَاهِيْدُ كِيْمُ كَلْدِيْ كَرِيْبُ قَتَا لِيْشْمِيْ كَلْدِيْ قُرُوشُ كَلْدِيْ
 زَاهِيْدُ صَدْرِيْ كِيْمُ اَغْلِيْ قَاتِيْ دُوْر زَاهِيْدُ وَاَغْلَانُ وَ كَرِيْبُ دِيْلَانُ صَدْرِيْ

بِيْهِيْ بِيْجُوْر لِيْلَهْ اِيْشِيْ بِلْدُوْر دَحَالُ اَلْكَلُوْر عَصَا بِيْلَهْ اَوَّلَا كَرِيْبُ شِيْكَ اَدُوْر مَوَ بَا بِيْ
 يَادُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر
 يَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر
 دِيْدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر
 دِيْدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر
 دِيْدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر
 دِيْدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر اَدُوْر

دُوْر

اَلَيْسَ لَكَ بِرُؤْسِ اَعْمَالِنَا اَمْلَاقٌ كَمِثْلِ اَمْلَاقِ هَذِهِ بَرْدٌ مِمَّا كُنْتَ تَزْمِي

نای ہندی و برہن حکیم صدرت

بَرَزْتُمْ اِيْدِي مَرْكَبٍ رُوحٌ قُدُسٌ سَبِيلُهُ اَدْوَارٌ وَمُلُوكٌ اَوْلَا وَعَتَلُ كُلُّ سَبِيلِهِ
 قَوْلُهُ اَوْلَا قَامُوا لِمَا لَكُمْ وَاجِبٌ كَرِهٌ وَخَيْرٌ مِمَّا رَأَيْتُمْ وَبَيْنَ بَرَزْتُمْ اَوْلَا
 اِنْطَلَا جَنَدَهُ اَكْلٌ وَآلُكَ عَقَلْتُمْ وَتَعَيَّرْتُمْ اَوْتَلَقْتُمْ كَعَبْرِ الْجَنَّةِ دَوُشْتُمْ
 وَارْتَلَقْتُمْ اِشْدَنْ سَتَقِيكَ يَكْرُكَ دَنْ وَآلُكَ كَلَّكَ اَلْكَ بِسُ كُرْتُمْ اِيَّاكَ اَوْتَلَقْتُمْ
 اَنْزِرْ قَدْرًا مَصْرَهُ كَيْمَ اَلْكَ بَالِهِي وَكُلْ اِيَّاهُ عَيْنٌ وَاعْتِنَا دَنْدَلْتُمْ عَتَلْتُمْ
 بَرَزْتُمْ كَرِ وَآلُكَ كُرْ كُلُّ جِرَاحَتٍ وَصَحِيحٌ جَنْدَلْتُمْ بَسْرَتُمْ نَقَلْتُمْ بِهَ مُشَاهَدَةٌ قَوْلُهُ
 بَرَزْتُمْ اِيْدِي مَرْكَبٍ رُوحٌ قُدُسٌ سَبِيلُهُ اَدْوَارٌ وَمُلُوكٌ اَوْلَا وَعَتَلُ كُلُّ سَبِيلِهِ
 اَلْقُدْسُ اسْتَبَقَ وَابْتَلَقَ جَاوِيْنِ الدِّقَةِ فَرَسَاتُ اَجْرٍ كَرِهْتُمْ كَرِهْتُمْ اِيْتِنَا اَمَاج

تبرکات

ملكه قوما ياتون فيربك بعة انهم فيربند وملكك ابراهيم ياد يبي نكس
 اذ في دوى هاتيك السرقة كثير دكل عمن اجد بدم دوى كمسرى النك دكل
 الشدي وسعا ذلك عدى النك عتاب عمن بين بليندم اگر نكس جانه بين
 عومن بليندم ليك ليك دوى انك حزننا ورمنا اخر امر بليندم وثل ملكه
 كركين كركي اينلك وداكلكه بركه در لدم انك اول قتل ايكلك سنا مرقى
 بوشنده سنان انه مره كركين اكلك قارق ثل جانيه قركين كركي انك انك
 اينلك او سركي اجد حلاك كركي ايدون كركي نايستارين كركي خنده
 كركي لا يلدغ الموم **من احمي مومين** يمين مومين بين ايندين اكلنا اينديا

قمتني قمت اياين وكنند بومك كينين اول رحمتون لايون كم كندك
 هم كركين وسركين ديكري بلكه ارب بركين عيني هلاكه قلدي بين كركيه ملكه
 ناد نكس نكس كركي وجهان كركي ايك كركين قركي **يا خفا زاده وقره صوره**

بين نما وان ايدري ايدري بركيكه لكاهه اغب بركيه ايدري نكس ساعن
 خن ملكه الندي ملكه اعل كركي حركي حن اعلدي وتالين قلدي وركيه كركي
 حله بركه اول نكس لا كركيه مكر وداكك دركيه نكس بركه وركيه نكس
 بركه اكله انك جناين وركيه اينا ايندي وركي اولدي واول كركي اعلدي
 بين قركيه قركيه كركي اينلك بركه اكله كركي ابا قلدي كركيه
 بين ايندي كركي ملكه **يا خفا وقره صوره**

كركي نكس نكس كركي بركيه نكس

فَدَاسَ الْإِلَاحَ عَمَلُ يُولِيهِدَنَ اِرْقَدَرُ مَلِكِ اِيْدِي هِيْمَ بَرَكِي كَسِيَا اَمِي دَلْ مَلِكُهُ
يَا اِيْزَايَا مَسْ اَلْمَلِكَةُ نَكْرُ دَلْ كَسُوْر كُوْجِيْ يَمِيْرُ وَ اَلْمَلِكُ اِيْ اَلْاَسْمِيْ وَ اَلْوَسِيْ كَسِيَا نَكْرُ لَكْ
تَقْدِيْر نَا وَ مَلِكِيْهُ بَقْلُوْهُ دَرُ مَلِكِيْهُ كَسِيَا عَمَلُ فَاكْ اَلْ دِيْرُ فُلْقَدَنَ وَ مَوْجُوْهُ كَسِيَا مَلِكُ
وَ سَا دَرُ اَدَهْ يَنْ هَلَا اَلْ اَلْمَلِكُ دِيْ بَقْرُ مَلِكُ دِيْ اَلْمَلِكُ اَلْبِيْدَهْ دَكْلَ وَ بَقْرُ اَغْلَاكْ بُوْ
اَلْغِيْمَا اَلْمَلِكُ يَشْلُكِيْ وَ سَنَ دِيْ كَرُكْ قَسَا سِيَا بَرَا كَهْ جِيْرُ غَلَكْ وَ نَكْرُ لَكْ دِيْ كَلِيْ
قَامَسِيْ يَرَا كَلِيْ دَسَنَ يَمِيْ تَكْلَرُ تَقْدَرُ بَرْتَدَنَ اَتَرُ اَلْ اَلْمَلِكُ دِيْ مَنَمَهْ وَ دَسَنُ لِيْ قَسِيَا
بَقْلِيْ اِرْقَدَنَ بَقْمَهْ نَقَرُ اِيْدِيْ يَلْدَرُ كِيْمَ دَرُ بَرِيْ دَرُ لَوْ مَحِيْرُ وَ نَرُ قَا سِيَا دِيْ رِيَا ن
قَامَسِيْ تَكْلَرُ لَكْ وَ لَكْ بَرَا كَهْ اَلْمَلِكُ وَ خَلْقُ لَكْ كِيْ يَمِيْرُ كَسِيَا اِيْ بَرَا اَلْمَلِكُ اَتَرُ بَرِيْ
نَكَا يَمِيْرُ يَلْدَرُ لَكْ دِيْ هِيْمَ اَلْمَلِكُ دَسَنَ كِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ لِيْ وَ اِيْمَ كَلَا جَا بِيْنِ اَلْمَلِكُ قِيْلُ
وَقَتِيْ نَا حَوِيْ مَسْ لَهْ دِيْ مَسْ لَكْ نَكَا قِيْلُ وَ سَنَا مَرُكَلَا اِيْمَ اَسِيْنَدَهْ دِيْمَ بَعْلُ
قَا دَسَنَ دِيْ كَسِيَا يَمِيْ يَمِيْ دِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ كَلِيْ
بَلَا دَرُ مِيْمَهْ بَرُ مَسِيْنِ وَ بَقْرُ مَسِيْمَ اَلْمَلِكُ هِيْمَ بِيْمَ وَ دِيْمَ اَلْمَلِكُ جَا مَنَمَهْ كَلِيْ وَ لَكْلِيْ
بَرُ مَسِيْمَ اِيْمَ كَلِيْ مَلِكُ دِيْ لَكْ دِيْ كِيْمَ اَلْمَلِكُ اَلْمَلِكُ سَتِيْمَ حَوِيْ كِيْمَ كَلِيْ
اِيْمَ لَكْ دِيْ كِيْمَ قَسِيَا كَلِيْ دَرُ اَلْمَلِكُ بَلَا دَرُ مَسِيْمَهْ مَسِيْمَهْ مَسِيْمَهْ مَسِيْمَهْ مَسِيْمَهْ
سَتَدَنَ اِيْمَ لَكْ بَلَا دَرُ مَسِيْمَهْ بَلَا دَرُ مَسِيْمَهْ بَلَا دَرُ مَسِيْمَهْ بَلَا دَرُ مَسِيْمَهْ بَلَا دَرُ مَسِيْمَهْ

حواص

قَتَرُ اِيْمَ يَمِيْ كَلِيْ قَا كَلَانْ قَرُ قَلُ سَتَا دَرُ مَسَا حَا سَهْ اُولَا كَهْ كَسِيَا مَلِكُ لَكْ كَلِيْمَهْ بَرُ مَسِيْمَهْ
اَلْمَلِكُ يَا دَرُ نَا كَهْ دَرُ مَسِيْمَهْ اِيْمَ يَمِيْ قَسِيَا اَلْمَلِكُ دَرُ مَسِيْمَهْ قَرُ مَسِيْمَهْ بَرُ مَسِيْمَهْ
يَلْمُ كَرُ وَ خِيَا سَتَا لَكْ حَسِيْدَنَ اَلْمَلِكُ وَ يَكْلَنَ لَكْ عَقْدُ سِيْمَهْ جِيْمَ اَلْمَلِكُ وَ اَسَا
دِيْمَهْ يَمِيْ كَلِيْ كَلِيْ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
كَلِيْ كِيْمَ دَرُ مَسِيْمَهْ كَسِيَا فِي اَلْمَلِكُ اَمِيْ بَرُ مَسِيْمَهْ يَلْمُ لَكْ يَمِيْرُ قَا مَسَا
كَلِيْمَهْ مَسِيْمَهْ يَا مَسِيْمَهْ وَ مَسَا اَلْمَلِكُ دَرُ مَسِيْمَهْ قَرُ مَسِيْمَهْ يَمِيْ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
وَمَسِيْمَهْ كَلِيْمَهْ تَقْدَرُ كَسِيَا مَسِيْمَهْ يَمِيْ دَرُ مَسَا اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
قَرَا دَرُ اَلْمَلِكُ يَمِيْرُ مَسِيْمَهْ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
اَلْمَلِكُ يَمِيْرُ مَسِيْمَهْ سَتَا لَكْ بَرُ مَسِيْمَهْ كَسِيَا وَ دَرُ مَسِيْمَهْ خَسِيْمَهْ لِيْمَهْ اِيْمَ اِيْمَ
لَا كَلِيْمَهْ مَسِيْمَهْ دَرُ مَسِيْمَهْ اُولَا وَ خَسِيْمَهْ وَ اَلْمَلِكُ لَكْ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
وَمَسِيْمَهْ وَ مَسِيْمَهْ دَرُ مَسِيْمَهْ كِيْمَ بَرُ مَسِيْمَهْ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ
مَسِيْمَهْ دَرُ مَسِيْمَهْ وَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ اِيْمَ aَلْمَلِكُ وَ مَسِيْمَهْ مَسَا عَقْدَهْ يَمِيْ
يَلْمُ اَلْمَلِكُ مَسَا عَقْدَهْ وَ لَكْلِيْ بَرُ مَسِيْمَهْ وَ لَكْلِيْ مَسَا عَقْدَهْ مَسَا عَقْدَهْ
يَلْمُ اَلْمَلِكُ مَسَا عَقْدَهْ وَ لَكْلِيْ بَرُ مَسِيْمَهْ وَ لَكْلِيْ مَسَا عَقْدَهْ مَسَا عَقْدَهْ

